

New Testament

Mazateco, San Pedro Ixcatlán
Language

Mazateco, San Pedro Ixcatlán - Bible - New Testament

Matioo	3
Markoo	71
Rkaa	114
Juaa	186
Ni xi Kamá	238
Xta Roma	308
1 Xta Korinto	337
2 Xta Kkorinto	367
Xta Galasia	387
Xta Éfeso	396
Xta Filipino	407
Xta Kolosa	415
1 Xta Tesalónika	422
2 Xta Tesalónika	429
1 Timoo	433
2 Timoo	441
Titoo	447
Filemoo	451
Xta Ebreo	453
Xojoon Sandiyaá	475
1 Xojoon Peé	483
2 Xojoon Peé	491
1 Xojoon Juaa	496
2 Xojoon Juaa	504
3 Xojoon Juaa	506
Xojoon Judaá	508
Apocalipsis	511

Mazateco, San Pedro Ixcatlán - Bible - New Testament

Matioo

Matioo 1

- 1 Kuí bí xojon nínga kjit'a ja'eén xta tje xi chjiani Jesukristoo kui xi xta tje Ndabij, kó Ndabij ndíí Abraam.
- 2 Abraam na'mij Isaa, kó Isaa na'mij Jakob, kó Jakob, na'mij Judaa kojo nts'ie.
- 3 Kó Judaa na'mij kó na Tamaar naa Faree kojo Saraa, kó Faree na'mij Esroom, kó Esroom na'mij Araam.
- 4 Kó Araam na'mij Aminadab, kó Aminadab na'mij Naasoon, kó Naasoon na'mij Salmoon.
- 5 Kó Salmoon na'mij kó na Raab naa Bo, kó Bo na'mij kó na Rut naa Obeed, kó Obeed na'mij Isaii.
- 6 Kó Isaii na'mij ree Ndabij, kó ree Ndabij na'mij Salomoo xi na kamaa chjoón Uríaa.
- 7 Kó Salomoo na'mij Roboam, kó Roboam na'mij Abíaa, kó Abíaa na'mij Asaa.
- 8 Kó Asaa na'mij Josafaat, kó Josafaat na'mij Joraam, kó Joraam na'mij Usíaa.
- 9 Kó Usíaa na'mij Jotaam, kó Jotaam na'mij Akaa, kó Akaa na'mij Esekíaa.
- 10 Kó Esekíaa na'mij Manasee, kó Manasee na'mij Amoon, kó Amoon na'mij Josíaa.
- 11 Kó Josíaa na'mij Jekoníaa kojo nts'ie, nixtjin nga tsanguínjo xta xi chjiani Israel nangui Babilonia.
- 12 Kó nguije tsanguínjo nangui Babilonia Jekoníaa, na'mi kamánij Salatiel, kó Salatiel na'mij Sorobabel.
- 13 Kó Sorobabel na'mij Abiud, kó Abiud na'mij Eliakim, kó Eliakim na'mij Asoor.
- 14 Kó Asoor na'mij Sadook, kó Sadook na'mij Akiim, kó Akiim na'mij Eliuud.
- 15 Kó Eliuud na'mij Eleasaar, kó Eleasaar na'mij Mataan, kó Mataan na'mij Jakob,
- 16 kó Jakob na'mij Kosiee, xi'in na Riyaa, naa Kristoo.
- 17 Baa ts'én ngayeje tje xta xi ya'anij ndeskande Abraam ngaskande Ndabij tienijún tje xta ma. Ndeskande Ndabij ngaskande nga ikiyotjinguui xta

Babilonia ti tienijún tjiēē xta ma. Kó ndeskande nga ikiyotjinguui xta Babilonia ngaskande nga katsen Kristoo tienijún tjiēē xta ma nga.

18 Bi kamá nga katsen Jesukristoo: na Riyaa, naaa Kjisoo, ja boá je índa nga Kosieē kuixanjo, tanga nguindieē nga k'uíndojo xkjín, kamábe nga Asién Nixtjiin Néná ngo ndí je katsjaá.

19 Kó Kosieē nda xi kama xi'iin na Riyaa, ngo nda xi kixi kamá, kamámejénjiin nga kjoasoboá tsjaá nguindyikon xtaa. Kó kats'énkjó nga ta 'ma 'ma kui'íjñá.

20 Tanga tjienga tji'ts'énkjó kui niij, ngo ndítsjieē Néná tsíchjiajo nguujin njñá ján, kó bi katsoó: –Kosie, ji xi xta tjiēē Ndabii, ngata ndakinjin ma ji nga kuixenje na Riyaa, chjooon, ngat'a ndí xi ya'a, Asién Nixtjiin Néná boá xi katsjaá.

21 Kó na Riyaa ngo ndí k'uiéé kó KJISO kuít'e ja'én, ngat'a kuí boá xi k'oxié'á xta naxiñdaá kjoaa jé xí ndyits'en.

22 Ngayeje kui niij kamá ts'iē nga kjo'tjosón ni xi katsó Néná nga katsáyaá nda chjiniē'eén Néná kji'a nga bi katsó:

23 Ngo tsakjin xongo ndí koa'a, kó ngo ndí k'uiéé, kó Emanuel sit'a ja'én. Néná tikónjóná, tsó kui eén.

24 Kó nga ja'aá Kosieē kats'én ni xi katsoó ndítsjieē Néná kó ixánjo chjoón.

25 Kó nde kjiē foyojojójin xkjín, nga kis'ieē ngo ndí na Riyaa, kui xi KJISO ít'a ja'én.

Matteo 2

1 Nguije katsen Kjisoo kja Belen, ndí naxiñdá xi chjiani nangui Judea, nixtjin nga atixoma nda re Erodeē ngayeje kui naxiñdaá, jachó naxiñdá Jerusalen já kjínkón xi kjindibáni xtjieēen nínga fotjo ts'ueé,

2 kó bi katsó nga asiyá: –¿Ñá tikón re ts'iē xta judío xi je katseen? Ngat'a kamáya jin nga jatjo nñoó, xtjieēen nínga fotjo ts'ueé, kuíni nga jé'e ni'ándikón jin.

3 Nga tsint'ié kui niij nda re Erodeē achichí nda kamaá kui kojo ngayeje xta naxiñdá Jerusalen.

4 Kó nguije ítikó ngayeje já nguitokoo chiná'miij kojo já chjiniēkjoakitij naxiñdaá, asiyáá ñání boá nga katsen Kristoo.

5 Kó kui jaá bi katsoó: –Belen boá nínga katsen, ndí naxiñdá xi chjiani nangui Judea, ngat'a boá ts'én ít'a xojon nda chjiniē'eén Néná nga bi katsoó:

6 Kó ji Belen, ndí naxiñdá xi chjiani nangui Judea, jijín xi 'niú chichí ji nguujiiin xtitjón xi chjiani nangui Judaa. Ngat'a k'ie kjo'tjojiiin ngo xi kosientjón, xi kuiejeén ndiya xta naxiñdána xi chjiani Israel.

- 7 Kós'e Erodeē tsíchjia'majo já kjíńkoón, kó asiyá chān chān kui jaá nixtjin nga kamáya ññoó,
- 8 kó katsanguiya kui jaá ndí naxínda Belēn, kó bi katsoó: –Tanguínjú kĩa, kó tasíyajú ngayeje ni kjoāā kui ndíí, kó nguije xchájnú t'íyajú'un tsí'e nga kojo an kjuínts'endikón an nga.
- 9 Kó kui jaá nguije tsint'ieé ndā reē, kijí. Kó ñño xi kamábe nga jatjo kĩaā kijítjoón, ngaskande nga kasasien kui ññoó nínga tikón kui ndíí.
- 10 Nga kamábe kui ññoó achichí tsja kamaá.
- 11 Kó nga ts'as'ien nguiyāā kamábe ndí ndíí kojo nā Riyaā nāāā ndíí, kó asién tikoó kui jaá kó kats'éndikón kó iskjíx'á koxāā kó ts'axié ni xi ndiyā'aā ndíí: Ngo xi ya'aā tōnsinié, ngo xi ya'aā ni sijēn xi ni'ánkjién nga ni'ándikón Néná, kojo ngo xi ya'aā ndasijēn chjí xi 'mí mirrā.
- 12 Kó nguijin řjñaá kui jaá ki'míyāā nga nguiti kĩaájin kōēje nínga tikón ndā re Erodeē, kós'e kje'e ndíya kijí nga kijí nguiní nangui.
- 13 Kó nguije kijí já kjíńkoón, ngo ndítsjieē Néná je'echjiajo nguijin řjñaá Kosieē kó bi katsoó: –Tísítjin ji kó tiyíje ndíí kojo nāāā, kó tanguínjú nangui Ejipto kó kĩa tindyiónjú ngaskande nga an xi boā xian an, ngat'a Erodeē kongase ndíí tsí'e nga sa'ínk'ién.
- 14 Kó jastjīēn Kosieē, iskjíbé ndíí kojo nāāā, kó nga jñoó kijíjo nangui Ejipto,
- 15 kó kĩa kis'indo ngaskande nga k'ien Erodeē, tsí'e nga jatjosón ni xi katsoó Néná ndā chjīnīē'eén nga bi katsó: “Nangui Ejipto tsíchjiañāā ndína.”
- 16 Kós'e nga kamákjiín Erodeē nga ts'ančhajo já kjíńkoón, achichí kats'énxchán, kó katsanguiya tsí'e nga kini'ánk'ién ngayeje jakjindí xī'in xi nguīdieē nga jó noó xi síndo ndí naxínda Belēn kojo ngayeje ndí nangui xi síndo t'a kui nguīdieē, ngat'a askosoón nixtjin xikó katsoó kui já kjíńkoón.
- 17 Kós'e boā ts'én jatjosón ni xi katsó ndā chjīnīē'eén Néná xi 'mí Jeremíāā nga bi katsó:
- 18 Ngo ndā kanda'yaá nangui Ramāā, ndāā xi ts'énkjandá kojo xi nīma tjítsó kjoāā nga on kjimāā, nā Rakeel boá xi ts'énkjandátjé ndíí, kó kamámejénjīn nga kini'ándajoōn ngat'a je jesón ndíí.
- 19 Tanga nguije k'ien Erodeē, ngo ndítsjieē Néná tsíchjiajo Kosieē nguijin řjñaá kĩa nangui Ejipto, kó bi katsoó:
- 20 –Tísítjin, chjábē ji ndíí kojo nāāā kó t'enje ji nangui xta Israel, ngat'a je k'ien ngayeje xi kamámejēn kats'énk'ién kui ndíí.
- 21 Kó Kosieē jastjīēn kó kijíjo ndíí kojo nāāā kĩa nangui Israel.

22 Tanga nga tsint'ie Kosiee nga ndií Erodee xi 'mí Arkelao tikón ree nangui Judea, katsakjónní nga kja koeje, kó nguije ja boá je katsáyaá Néná nguujin njñaá, tasá nangui Galilea kijí.

23 Kó nga jachó kja, kja kis'indo ndí naxindá Nasaret, tsi'e nga jatjosón ni xi katsó já chjinie'eén Néná nga bi katsó: Nda xi chjiani Nasaret k'uin.

Matioo 3

1 Kui nixtjin ján jachó Jua Bautista nga ínijmi eén Néná kja nangui kixí xi tikón nangui Judea,

2 nga bi katsó: –Ti'ank'oyajnú yojojnú kjoa ni xi ndajín kji' xi ndyini'ánjnu, ngat'a Néná je kotixoma.

3 Ngat'a kuí ni xi'bi xi tsíchjia nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isaya nga bi katsó: Nda'yáa ngo nda xi kjandayá nangui kixí xi bi tsó: “T'íñandajnú ndiyaá Ndiaa, ti'ankixjnu ndiyaá kui.”

4 Njño xi tsaja Jua tsja cho to'o yits'en kamándani kó ngo tjixin íkjá ndayaá, kó chjoba kojo ntsjién xi 'bé nguindie k'ijña ján xi iskjnie.

5 Kó jataxie xta xi chjiani naxindá Jerusalen, ngayeje xi chjiani nangui Judea kojo ngayeje nangui xi chjiani nínga tikón ndeje' Jordaán,

6 kó Jua atindá kui xta nguujin ndeje' Jordaán, kó kui xta kja katsáyá jeé.

7 Nga kamábe Jua nga achichí ma xta fariseo kojo xta saduseo xi jachó nínga ts'énbotindá, bi katsoó: –iXta xi jakon ye kónjnu! ¿'Yá xi boá katsójnu nga kama kujyojnú kjoaxchaán Néná xi je kjimatiña?

8 Tasá ti'ánjnu ni xi kokó nga je kini'ánk'oyajnú yojojnú,

9 kó ngatá bijín ts'én fojintakónjnu: “Tjiee nda xi 'mí Abraam ndokjoa ñá.” Ngat'a xiyájnun nga tsi Néná xi mejeén ngaskande kui ndijoo kama sa'ín xta tjiee Abraam.

10 Kó ti je tikón da jacha tsie nga kotie yaá ndeskande jamaa, ngat'a ngayeje yá xi jmí to xi nda tsjajín, bichá kó nguujin ndi'í ján bichijmijin.

11 An, nga jakoxi ndójoa xi botindá an tsi'e nga si'ank'oyajnú yojojnú kjoa xikó ts'én tindyiónjnu, tanga xi jaskan an ndibá, tjín ngasee nga'niú, kó nde tsoboájinna nga an kjuínjóo tjixíndieé, kó kui boá xi Asién Nixtjin Néná kojo ndi'í xi kotíndánijnú.

12 Je ts'énya'a nguia tsja ni xi sa'intsjie to ndsokoa ñoo nga xín sa'ínkja'a xtjieé. Kó kjoa'átjó to ndsokoa ñoo nguindie nínga xindyía, kó kui'ítí xtjieé ngo nguujin ndi'í xi jmí nixtjin k'o.

13 Kós'e Kjisoo jatjoni nangui Galilea kó kijí nínga tikón ndeje' Jordaán tsi'e nga kja Jua kotindá.

14 Tanga Juaa kamámejénjín, kó bi katsoó: —Jí xi kotindení katsaki, kó ɔa tasá ji kjoé'echinní?

15 Kó Kjisoo bi katsoó: —Te'éndié ji ngot'e, ngat'a chjiénga si'ankjatjosón ngayeje ni xi kixi nguindyikon Néná. Kós'e Juaa atíndá Kjisoo.

16 Kó nguije kastindá Kjisoo, jataxie nguujin ndójoaa, kó katjox'a ndi'ak'ajmi ján kó kamábe nga jatjajen Asién Nixtjiin Néná nga ja kji'i tójo ma kji'i, kó kjindibánié Kjisoo.

17 Kó kanda'yá ngo nda ndi'ak'ajmi ján xi bi katsoó: —Kuí xi'bi xi ndí tjóna, 'niú tsjatjínna kjoaa kui.

Matioo 4

1 Kós'e Asién Nixtjiin Néná kijijo Kjisoo nangui kixii, tsi'e nga xindajín diabloo skót'ayákón.

2 Kó nguije yichán nixtjin kjojo yichán nixtjiin nga kis'ijña kjindiá, kamábojóo.

3 Kó xi kjit'ayákónná jachókoón Kjisoo tsi'e nga skót'ayákón, kó bi katsoó: —Tsi jakoxi nga ndii Néná ji, boa t'in ji nga pan ngatama kui ndijoo.

4 Tanga Kjisoo bi katsoó: —Je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Jmí tsi ta pan tsi xi k'uijñani ngo xta, chjiénrii ngayeje én xi fotjoni ts'oa Néná.”

5 Kós'e xindajín diabloo kijijo Kjisoo naxiíndá tsjie Jerusalen, kó kja asiénsón nk'aa nangoxii,

6 kó bi katsoó: —Tsi jakoxi nga ndii Néná ji, tjajminguí yojoo, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: Néná sanguíya ndítsjiee tiña nínga tindyin, kó tsja kóó'niúnií, tsi'e nga ngojín ndijo stinguí ndsaki.

7 S'e Kjisoo bi katsoó: —Ti bi ti ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Kamajín chját'ayékín ji Ndiāa kui xi Néé.”

8 S'e ti kijijo nguini xindajín diabloo ngo tjingui xi 'niú nk'a, kó akoó ngayeje nguindie nínga botíxoma xi tjin ngasondiee kjoje xi tjiin nga ngo nga ngo,

9 kó bi katsoó: —Ngayeje kui ni xi tsjaa ji, tsi kosint'éní tikoo nga si'indikinni.

10 Kós'e Kjisoo bi katsoó: —Chjéndiyáa, xindajín Satana, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ndiā xi Ne tse xi ti'indikín ji, kó ta kuí tsi xi si'inxét'éé.”

11 Kós'e kui xindajín diabloo xín kijí kó kats'énkjiin yojoo Kjisoo, kó ndítsjiee Néná jachókoón Kjisoo xi kats'enseén.

12 Kó nga tsint'ie Kjisoo nga Juaa ndoboaya tji'yá, kijí'oyá nguini nangui Galilea.

13 Kó ijñámasien naxiñdá Nasarēt, kó naxiñdá Kapernaum kijík'ijñá, kui nguindiee tiña ndáchíkón xi tikón nangui Sabulon kojo Neftali tikón,

14 tsi'e nga jatjosón ngayeje ni xi katsó nda chjiniē'eén Néná xi 'mí Isayaā nga bi katsó:

15 Nangui Sabulon, kojo nangui Neftali, ndiya xi fíni ndáchíkoón, ngándaá ndeje' Jordaān, nangui Galilea nínga tjín xta xi judíojin.

16 Xta xi kis'inđo jñoó, je kamábe ngo ndi'í xi je, ngo ndi'í je kats'éntsijeen ngayeje xta xi kis'inđojñojo kjoāboyaā.

17 Ngaskande koó kji'a íts'iyani Kjisoo nga ínijmi eén Néná, kó bi katsó: – Ti'ank'oyajnú yojojnú, ngat'a Néná je tsá kotixoma.

18 Kó nga tso'ba Kjisoo t'a ndáchíkón xi tikón nangui Galilea, kamábe jó já xi nts'ie ma xkjín, nda xi 'mí Ximoo kui xi ti Pé ki'mií nga kojo nts'ie kui ndaa kui xi 'mí Jandree nga nda'ya ndyimején nguujin ndáchíkoón, ngat'a xá tjiō kats'én kui jaá.

19 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ndibátjinguijnú'un, kó an xí sa'injnu'un nga tasá xta xi k'uitikónnú xikoó tsi tjiō xi kondoboajnú.

20 S'e kui jaá ti kji'a índomasien nda'yaā, kó kijítjinguí Kjisoo.

21 Kó nguichí boa'á kijí Kjisoo, s'e kamábe nguini ngui jó já xi nts'ie máa xkjín, nda xi 'mí Sandiyaā kojo nts'ie kui ndaa xi 'mí Juaā, ndií nda xi 'mí Sebedeo, nga jó kui jaá kojo na'mii ngo nguia tjosso je síndo nínga ndyikjójajin nda'yaā. Ndibátjinguijnú'un katsó Kjisoo.

22 Kó kui jaá índomasien tjosso jee kojo na'mii, s'e kijítjinguí Kjisoo.

23 Kó Kjisoo kijí ngayeje naxiñdá xi chjiani nangui Galilea, nga akóyá éntjatsiee Néná kja ndi'a nínga ndokjoā eén Néná, kó ínijmi kjoāā nínga botixómá Néná kojo kats'éndaya ngayeje xta xi tjiín ngo chi'in kojo xi oon.

24 Kó tajñání nga kanda'yá ni xi kats'én Kjisoo, ngayeje nguindie xi chjiani nangui Siria, kó tsanguínjoō ngayeje xta xi tjiín ngo chi'in, ngayeje xi oon, kojo xi tjiijn asién nixtjin xi ndajín, kojo xi tjiín kjoāndasen, kojo xi tjiín chi'in 'meya, kojo xi majín fí, kó Kjisoo kats'éndaya kui xtaā.

25 Kó achichí ma xta xi kijítjinguí xi chjiani nangui Galilea, Dekápoli, Jerusalen, Judea kojo ngayeje nguindie xi síndo t'a ndeje' Jordaān.

Matioo 5

1 Nga kamábe Kjisoo nga achichí ma xtaā, ngo tjinguí kijínijnguí nínga kis'ijñando, kó xta tsi'e kijíkón tiñaā,

2 kó bi katsó nga akóyaa.

- 3–Achichí ra tsjaa xta xi nima síndo inimaa, ngat'a kuí xí tsi'e kama nínga botixómá Néná.
- 4 Achichí ra tsjaa xta xi ndyikjandá, ngat'a kuí xí sakoó kjoani'ándajon.
- 5 Achichí ra tsjaa xta xi nt'ié'én, ngat'a kuí xí sakoó t'anangui xi katsó Néná nga tsjaaná.
- 6 Achichí ra tsjaa xta xi bojó kojo xíndaá nga kixi si'anseen, ngat'a kuí xí stsiéé.
- 7 Achichí ra tsjaa xta xi nima máa, ngat'a kuí xí kjochó'a kjoanimatakoón Néná.
- 8 Achichí ra tsjaa xta xi tsjie inimaa, ngat'a kuí xí skuje Néná.
- 9 Achichí ra tsjaa xta xi ndyimongase kjoaxioó ngasondiee, ngat'a kuí xí ndii Néná k'uiín.
- 10 Achichí ra tsjaa xta xi tjimíyotjinguui tangat'anii nga ni xi kixi ndyits'en, ngat'a kuí xí tsi'e nínga botixomaa Néná.
- 11 Achichí ra tsjajnú jún kji'a nga xtaa ch'o katsojnú kojo nga sa'ín 'bokiejnú kojo nga tangat'anii an kongatjinguujnú nga sa'ínkjién ngayeje tokoya ni xi ndajín nga kui'índiso.
- 12 Tsja ngatamajnú kojo tsja ngat'iéjnú, ngat'a tanisién je ni xi sakójnú ndi'ak'ajmi ján, ngat'a ti boá ti ts'én ikiyotjinguui já chjinie'eén Néná xi tjon kis'índo nguindiee nga kuindyionjnú jún.
- 13 Jún boá xi xikoó naxaa t'ananguui. Tanga tsi nguiti ndiajín kama naxaa, ¿kóts'en kamandia nguini? Je nguiti jmí ni chjijín, ta tsi'e nga kujichíjmi tsi nditsen ján tsi'e nga tsjanié xtaa.
- 14 Jún xi xikoó ndi'íí ngasondiee. Ngo naxínda xi tikón ngasoón ngo tjinguui, kamajín k'uijñá'ma.
- 15 Ti nde kamajín k'uíti ngo ndi'ixó tsi'e nga nguindiee ngo kojo k'uiyá, a mí tsi tasá nínga 'bítyá ndi'í xí ts'entsijeen 'bíñá tsi'e nga sa'íntsijeen ngayeje xta xi tjin kui nguia ndi'aa.
- 16 Boá ts'én nga tí ndi'ijnú nguindyikon xtaa, tsi'e nga skuje ni xi nda xi ndyini'ánjnú, kó ngayejejú te'éjnú kjoaje Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi ján.
- 17 Ngata ni'ánkjójínjú nga an kjoé'e ts'enkjié an kjoakitij kojo ni xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná, tasá kjoé'e an tsi'e nga kjojosón kui nii.
- 18 Ngat'a jakoxi ni xi xianjnu'un nga tjenga tikón ndi'ak'ajmij kojo t'ananguui, nde ngojín nij kjoakitij xi xtjo'óxiín ngaskande nga je jatjosón ngayejee.
- 19 Kuíni nga ta'ya xtaní xi sa'ínkjatjosónjín ngo kui kjoabotixomaa, nda tsi ngo xi tanisién 'niú chichií, kó tsi kokóyaá xtaa tsi'e nga sa'ínkjatjosónjín, kui boá xi

chichí sɪ'an nínga botíxomaɔ Néná. Tanga ta'ya xtaní xi sa'ínkjatjosón kojo xi kokóyaá kje'e xta nga sa'ínkjatjosón kui kjoɔbotíxomaɔ, achichí je sɪ'an kja nínga botixómá Néná.

20 Ngat'a xiyájnú'un nga tsi kuitjátjónjínjúnúu já chjiniekjoakitii kojo xta fariseoo nga ni xi kixi sɪ'ánjnú nguindyikon Néná, jmí nɪxtjin kuitjás'ienjnú nínga botixómá Néná.

21 Jún je kanda'yájnú ni xi ki'mií xta xi xchájnú nga bi ki'mií: “Ngata xtajín ni'ínk'injín ji, ngat'a xi sa'ínk'ien ngo xta, kamajérií.”

22 Tanga an t'ixian an nga ta 'yání xi sa'ínxchánjo nts'ie, kamajeé, kó ta 'yání xi kitikjoa katsoo nts'ie, jáxaá sa'ínjeé, kó ta 'yání xi tsabé katsoo nts'ie, kui boá xi je mején koeje nguujin ndi'ii ndoboɔ nk'ieen.

23 Kó kuíni nga, tsi ngo chjie kich'ie ji xi k'uíchini nínga tikón nchan ndikoón Néná, kó tsi kji'a kjoa'átsjieen nga ch'o kich'ie ji nts'ie,

24 t'a nínga tikón nchan ndikoón Néná t'íjñi ji chjiee, kó tjon ma ra t'enkjandee nts'ie, s'e ndibé nguini kó ti'ink'as'in Néná chjeee nguiee.

25 Tsá t'indeje kondraa, tjenga ndyimonguínjúnú nguuya ndiyaá, ta boajín tsi nguindyikon ne ndi'amasieen sa'ínk'as'ieen ji, s'e ne ndi'amasieen sa'ínk'as'ieen ji nda xi konda ndoboayaá, kó nguuya ndoboaya konanguis'ieén.

26 Jakoxi ni xi xiáan nga kjetjéjín ji ngaskande nga ik'ichji ji ngayeje ton xi tjtjieen.

27 Jún je kanda'yájnú ni xi je ki'mí: “Kamajín sɪ'int'éee kjoa chjooon kojo tsi xi'in.”

28 Tanga xiyájnú'un nga tsi ngo nda xi skotsijeen ngo chjoón tsi'e nga sa'ínmején, nga boá sa'ín je kats'ént'aa kjoa chjoón nguujin inimaá.

29 Kó kuíni, tsi ndyikin xi fojnií konguiee, 'naxié ji kó kjin tichíjmi, tasá nda tsi chií yojoo xchaja, ta boajín tsi ngayeje yojoo koeje nguujin ndi'ii ndoboɔ nk'ieen.

30 Kó tsi ndse kixi konguiee, tichét'e kó kjin tichíjmi, tasá nda tsi chií yojoo xchaja, ta boajín tsi ngayeje yojoo koeje nguujin ndi'ii ndoboɔ nk'ieen.

31 Ti je bi ts'én ki'míya nga: “Ta 'yání xi sa'ínch'ó chjoón kama tsjaá ngo xojon nínga je índo xkjín.”

32 Tanga an xiyájnú'un nga ngo nda, ta kji'a tsi nga kama kui'íjñá chjoón tsi kjoaa kjoatondo. Tsi taxkiya kui'íjñá kjoaa kje'e ni, ts'éntsjandierí nga skuiéndíkónjín kjoabixaan. Kó tsi kui naa kuixan nguini, kui kojo kui xi'in ndyibendíkónjín kjoabixaan.

33 Ti boá ti ts'én je kanda'yájnú nga bi ki'mií xta xi xchájnú: “Ngata nguiboanénajín 'míjnú kjoaa ngo ni xi ndiso, tasá ti'ankjatjosónjúnú Néná kjoaa ni xi k'uinjúnú.”

- 34 Tanga an bi xianjnú'un: Kji'a nga ngo ni si'ánjnú ngata nguiboanénájín 'míjnú nga ja'eén ndi'ak'ajmii si'ankjiénjnú, ngat'a kui boá xi nínga botíxomaa Néná,
- 35 ti nde ngata ja'eén t'ananguiijín ni'ánkjiénjnú ngat'a kui boá xi nguíndie nínga sikón són Néná, ti nde ngata ja'eén naxínda Jerusalenjín ni'ánkjiénjnú, ngat'a kui boá xi naxíndaá nda Re xi 'niú jee.
- 36 Ti nde ngata takojínjnú ni'ánkjiénjnú nga nguiboanéná k'uinjnú, ngat'a nde kamajínjnú si'ánjmájnú kojo tsi si'antiboájnú ngo tsjatokójnú.
- 37 Tasá kji'a nga kondókjoajnú “joo” t'ínjnú tsi ngo ni xi boá kji'i kó “jmí” t'ínjnú tsi ngo ni xi boajín kji'i, ngat'a ngayeje én xi s'isón ngasee tsi'e xindajín boá.
- 38 Jún je kanda'yájnu nga bi ki'mí: “Tsi tjin xi k'oxié ngo ndyikin, ti 'naxié ji ngo ndyikon xi boá kats'énjoo nga, kó tsi tjin xi k'oje ngo ni, ti ch'ijin ji ngo tsi'e xi boá kats'énjoo nga.”
- 39 Tanga an bi xianjnú'un: Ngata jmí ni ni'ínjejin ji kui xta xi ndajin, tasá ta 'yáni xi kot'a t'anijin xi fojnií, ti te'ee nga kot'a t'anijin xi skoón nga.
- 40 Tsi tjin xi kotíjé'tá'íin tsi'e nga kjoa'áxiin chingaa, tasá te'ee kojo njño xi kjit'a ngaxten nga.
- 41 Ta 'yáni xi sa'íin kjoa'niú tsi'e nga x'ie ji ngo ch'ia ngaskande ngo kilometro, t'en ji kó ch'ie ji kui ch'iaá ngaskande jó kilometro.
- 42 Tsi tjin xi ji kui'aa ngo ni, te'ee, kó ti'inséen tsi tjin xi ji kuiyaa ngo ni.
- 43 Jún je kanda'yájnu ni xi je ki'mí: “Tjó ti'in ji xtaa, kó ch'o ch'ie xta xi kondráa.”
- 44 Tanga an bi t'ixianjnú'un: Tjó ti'ánjnu xta xi kondrajnú, ti'anchikonñéjnu xta xi ch'o tjítsójnu, nda ti'anjojnú xta xi ch'oo jún, ndókjoatjéjnu xta xi ch'o tjíts'enjnu kojo xi ndyimongatjinguinjnu,
- 45 tsi'e nga ndí Nə'miná xi tikón ndi'ak'ajmi ján kamajnú, ngat'a kuí xí ts'entjoó ts'ueé xta xi nda kojo xi ndajín, kó kuí xí ts'énká'aá stseé xta xi kixi kojo xi kixijín.
- 46 Ngat'a tsi ta kuí tsi xta xi tjoó jún xi si'antjójnu, ¿mí ni xi nda xi sakójnu? ¿A mí tsi ngaskande xta xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni xi ts'en kui ni?
- 47 Kó tsi ta nts'ie tsi xi si'intinde ji, ¿mí ta ni xi tini'ín ngase ji? ¿A mí tsi ngaskande xta xi judíojín xi ts'en kui ni nga?
- 48 Chjiénga kixi ngatamajnú xikó ma ts'en kixi Nə'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi ján.

Matíoo 6

- ¹ Ngata nguindyikōn xtajin ni'ánjnu kji'a nga ngo ni xi kixi si'ánjnu ngo xta, tsi'e nga skuie nga nda ndyini'ánjnu, tsi boā si'ánjnu, Na'miná xi tikón ndi'ak'ajmi ján tsjaajinjnu ni xi je tikóndaa.
- ² Kó kuíni nga, kji'a nga ngo chjie koe'éjnu, ngata jmi tjio ni'ánkjaniéjnjnu nguindyikónjnu, xikó ts'én xta xi jókjen xi nguiya ndi'a nínga ndokjoā eén Néná kojo nguiya ndiyatié chjia, tsi'e nga xtaā skuie ndíkón, jakoxi ni xi xianjnu'un nga kui xtaā je tikoón ni xi sakoó.
- ³ Kó kji'a nga ngo chjie koe'é ji, nga skuiejín ndse skoón ni xi sa'ín ndse xi kixij,
- ⁴ tsi'e nga kui chjiee jmíjín xi skuie, kó Na'míi xi be ngayeje ni xi 'ma ni'aán, tsjaá ji ni xi tsoboaá nga si'in ji nguindyikōn xtaā.
- ⁵ Kó kji'a nga kondókjoée Néná, ngata boajín ni'in xikó ts'én xta xi jókjen, ngat'a achichí tjó maá nga chjiaa Néná nga mindyiakixi kia ndi'a nínga ndokjoā eén Néná kojo nijon ndiyatié, tsi'e nga ngayeje xta xi skuie, jakoxi ni xi xianjnu'un nga kui xtaā je tjsákó yejee ni xi tsoboaá nga sakoó.
- ⁶ Tanga ji, kji'a nga kondókjoée Néná, ngo nguiya'ma titjás'in, t'íchjé'ni ji ngantjoaa, s'e ndokjoée Na'míi xi tikón nínga 'maa, kó kui Na'míi xi be ni xi 'maa, je tikóndaa ngo ni xi tsjaá ji.
- ⁷ Kó nga kondókjoée Néná, ngata ti kui ti kuijín ni ndokjoe, xikoó xta xi judíojín, ngat'a ts'énkjó kui xtaā nga kji'a boá nga kujint'ieé Néná kji'a nga tsie én xi chjia.
- ⁸ Ngata boajín ni'ánjnu xikoó kui xtaā, ngat'a Na'mijnú je be ngayeje ni xi chjiénjnu, ngaskande nguindiee nga jún chjia'ajnú.
- ⁹ Bi ts'én ndokjoajnú Néná: Ji Na'mi tsajin xi tindyin ji ndi'ak'ajmi ján, ngachjanink'a ja'éen.
- ¹⁰ Ngatama k'iee ngo nguindie xi ji kotixome. Ngatama ni xi mejeén k'ie t'ananguij xikó kjima ndi'ak'ajmi ján.
- ¹¹ Te'éjne ngot'e ni xi xinie jin ndyiojón ndyiojón.
- ¹² Kó ti'injetakínjne ni xi tjtjénjne jin, xikó ts'én ni'ánjetakónjne ngayeje xta xi tjtjieén tsajin.
- ¹³ Kó ngata boe'éndiejín ji nga chját'ayákónjne, xín ti'inkje'ejne ni xi ndajín, ngat'a ji tse nguindie nínga botíxomaā, nga'niuú kojo kjoajee, ngatsjé nixtjin. Boā kji'i.
- ¹⁴ Ngat'a tsi si'anjetakónjnu xta xi ch'o tjítsójnu, ti boā ti ts'én sa'ínjetakónjnu Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi,
- ¹⁵ tanga tsi si'anjetakónjnjnu xta xi ch'o tjítsójnu, ti boā ti ts'én Na'mijnú sa'ínjetakónjnjnu ni ch'o xi ki'mijnú jún.

- 16 Kó kji'a nga si'ankja'ájnú kjindiá yojojnú, ngatā boajín ni'ánjnú xikoó xta xi jókjeen, ngat'a kui xtaa ndasen 'bijná kjen tsie nga ngayeje xta skuie nga kjindiá ndyits'enkjá'a yojo, jakoxi ni xi xianjnu'un nga kui xtaa je tjsákoó ngayeje ni xi tsoboaá nga sakoó.
- 17 Tanga ji kji'a nga si'inkje'e kjindiá yojóo, taníjin kjen, kó nanguíjin ndasíjen taki,
- 18 tsie nga xtaa skuiejín nga kjindiá tini'inkje'e yojóo, ta ngo tsi Néná xi Na'mii xi ngatamabe, ngat'a kui, ngayeje ni xi tji'maá xi be kó kuí xí tsjaa ni xi je tikóndaq kui.
- 19 Ngatā jmí kjoachon kojo ni xi chjí 'bíñatjojinjnu k'ie t'ananguii, nínga xobií kojo xt'aán sa'inkjatsón kojo nínga chejeé sa'in ngo tixa s'e kjojo.
- 20 Tasá nda tsi kja ndi'ak'ajmi ján chja'átjónú kjoachon, nínga xobií kojo xt'aán sa'inkjatsónjín, kó nínga chejeé jmí tixa ts'énjín tsie nga kjojo.
- 21 Ngat'a nínga tikón kjoachonjnu, ti kja k'uijñá inimajnú nga.
- 22 Ndi'ixoó yojoná kuí xí ndyikón, kó kuíni nga, tsi nda ndyikin, ngayeje yojóo nga k'uiéé ndi'í,
- 23 tanga tsi ndajín ndyikin, ngayeje yojóo nga k'uijñájñó. Kó tsi tíjin ndi'í xi tíjin yojóo, achichí ra 'niú jñó kamaa.
- 24 Nde ngojín xta xi jó ndia sa'inseén, ngat'a ngo ch'o kamaa, kó xi ingoo tjó kamaa, kojo tsi ngo ndasen kamaa, kó xi ingoo ndasenjín kamaa. Kamajín mosoo Néná kojo mosoo kjoachoon kamajnú.
- 25 Kuíni nga bi xianjnu'un: Ngatā ndajín majnú kjoaa kjoamindyionjnu, kjoaa mí ni xi xiniejnú kojo mí ni xi s'iojnu, kojo kjoaa yojojnú, kojo kjoaa mí njño xi xchajajnú. ¿A chjijín ngasenii kjoamindyioon ta boajín ni chiniee, kó a chjijín ngasenii yojo ta boajín njño xi chajaá?
- 26 Tsitsíjen chiboayajnúu nisie xi tjín nk'a ján, nga jmí ni 'bítjiejín, ti nde jmí ni maxchájin, ti nde jmí ni foa'átjójín nguindie nínga chja'átjó ni xi maxchaá, tanga Na'miná xi tikón ndi'ak'ajmii tsjaá ni xi kjinie. ¿Kó a chjijín ngasenii jún ta boajín nisiee?
- 27 ¿'Yání jún xi kamaa nga masien metro sa'ink'a ngase yojo tangat'anii nga 'niú nda kamaa?
- 28 ¿Kó mí kjoaa nga nda kamajnú kjoaa njño xi xchajajnú? Tsitsíjen chiboayajnúu naxó xi tjín nguíjin k'ijñaá, kóts'en kjimaxchá, kó ts'énxájin ti nde jmí njño kjójajín,
- 29 tanga xiyájnú'un nga nde nda re Salomoo, nda tsi tsie kjoaje kis'iee, kamajín tsaja ngo njño xikoó xi boaja naxoo.

30 Kó tsi kui k'ijñá xi ngot'e tikón nguujin k'ijñáá kó ndyiojón ngo nguuyaa ngo orjno je kití, boá ts'én ts'énkajá njño Néná, ¿ja kókji'i ngase ni xi sa'in Néná kjoaa jún? ¡Ánní nga tá chiboa s'ijinnú!

31 Kó kuíni nga, ngatá ndajín majnú nga bi k'uinjú: “¿Mí ni xi xinie, mí ni xi s'io, mí ni xi xchajá?”

32 Ngat'a ngayeje kui ni xi mongase xtá xi judíojin, tanga jún tikónnú ngo Na'mi xi tikón ndi'ak'ajmi ján xi je be mí ni xi chjiénjú.

33 Tanga tasá tjón ma ra tindyiséjnu nga si'ankjatjósónnú kjoabotíxomaa kjoakixii Néná, kó ngayeje kui ni, ta s'isónrii nga sakójú.

34 Kó kuíni nga, ngatá ndajín majnú kjoaa ni xi kama ndyiojón, ngat'a ndyiojoón k'uiérii ni xi nda kamaa, je nda kji'i nga, nga ngo nga ngo nixtjiin tjiin kjoaxti xi tsi'e.

Matoo 7

1 Ngatá fonguita'injínjú jé ngo xtá, tsi'e nga Néná koónguita'injínjú ngo jé.

2 Ngat'a xikó ts'én ndyinfonguita'injínjú jé ngo xtá ti boá ti ts'én kjonguita'injínjú jún jé, kó ti kuii yáchiboa xi si'ankjiénjú jún nga x'ichibojnú, ti kuii xi si'ankjién nga x'ichibojnú jún.

3 ¿Kó ánní nga xtjié xi kjingui ndyikon nts'ie titsitsijín, kó yejín ji yáxtió xi kjingui ndyikin ji?

4 ¿Axá kóts'en bi sée nts'ie: “Te'éndiéndi nga k'oxié an xtjié xi kjingui ndyikin ji, nga takó kjingui yáxtioó tse?”

5 ¡Jókjen! Tjón ma ra 'naxié ji yáxtió xi kjingui ndyikin ji, s'e nda kamatsijéen tsi'e nga xchie ji xtjié xi kjingui ndyikon nts'ie.

6 Ngatá boe'éjínjú ni xi tsjie ññaá, ti nde ngatá k'ajín fojmijnú to ixkí' xi chji kjen chingaa, ngat'a tsi tsjanié kama xi kui ni, kó ngaskande jún skjiniejnú kui choo.

7 Chjia'ajnú, kó ko'e'ejnú, tindyiséjnu, kó sakójú, ndokjoajnú t'a ngo ngantjoa, kó chjix'ajnú.

8 Ngat'a ngayeje xtá xi kui'a, ko'e'eé, kó xi kongase, sakoó, kó xi kuichjia t'a ngo ngantjoa, chjix'aá.

9 ¿'Yá xtá xi síndojinjú xi tsi ngo ndií kui'aa ngo pan, kó ngo ndijo tsjaá?

10 Kajo tsi ngo tjió kui'a kó, ¿a ngo ye tsjaá?

11 Ngat'a nda tsi jún ndajínjú xtá, kó majnú boe'éjínjú ngo ni xi nda ndijnú, akja'mira nga tsjaajín ngo ni xi nda Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi ján tsi tjin xi kui'aa.

- 12 Kó kuíni nga, ni xi mejénjnú nga si'anjojnú jún, boá ti'anjojnú xtá xi kje'e, ngat'a boá kji'i kjoakitij_kojo xojon xi kats'én'indó já chjinie'één Néná.
- 13 Kia titjás'ienjnú ngantjoá xkjoó, ngat'a achichí tiyá kojo je ngantjoá kojo ndiya xi fíjoná nga ts'enchájaná, kó achichí ma xtá xi kja 'bos'ien,
- 14 tanga achichí xkjó kojo chichí ndiyáá kjoamindyioon, kó chiboa tsi ma xtá xi sakoó.
- 15 Chónjnú já chjinie'één ndiso xi kjochókónjnú, xi boá ma kon xikoó ngo chotsanga, tanga nga jakoxi cholobo boá.
- 16 Tangat'aa toó yaá nga xchá tsi nda kojo tsi ndajín. ¿A kama ko'najeen tostsije ngo yándá'yá, axá a kama ko'najeen to igo yándá'yaá?
- 17 Boá ts'én nga ngayeje yá xi nda, to xi nda tsjá, tanga yá xi ndajín, to xi ndajín xi tsjá.
- 18 Kamajín ngo yá xi nda xi tsjá to xi ndajín, ti nde kamajín ngo yá xi ndajín xi to xi nda tsjá.
- 19 Ngayeje yá xi jmí to xi nda tsjájín, bichá s'e 'bítí.
- 20 Kuíni nga toó yaá xi kokó a nda axá ndajín.
- 21 Jmí tsi ngayeje xtá xi “Ndja, Ndja”, katsona xi k'os'ien nínga botixómá Néná, ta kuí tsi xi k'os'ien xi sa'ínkjatjosón ngayeje ni xi mejeén Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján.
- 22 Achichí ma xi bi katsona kui nixtjin ján: “Ndja, Ndja, ¿a yejín nga chjinie'één tse kamájne nga ki'miyajne ni xi mejeén, kojo nga ja'én tse kini'ánkjiénjne nga ka'naxiéjne xindajín, kojo nga ja'én tse kini'ánkjiénjne nga tsie kjoandikón kini'ánjne?”
- 23 Kós'e bi xian chan chaan: “Jmí nixtjin kamábejnú'un, tjitaxínjnú jún xtá xi ts'én ni xi ndajín.”
- 24 Kó kuíni nga, ta 'yání xtá xi nt'ié kui eén kó ts'enkjátjosón, boá fóyanij_ xikó maá ngo ndá xi x'ínkjoá xi kats'énda ndi'aa ngasoón ngo ndijo je.
- 25 Kó nga kjindibá stseeé, kamáje ndójoaa ndejeé', kó ja'a tjo'niuú kó ye'ét'a xchaán kui ndi'aa, tanga ts'ákajín, ngat'a ngasoón ngo ndijo kamánda.
- 26 Tanga ta 'yání xtá xi nt'ié kui eén kó ts'enkjátjosónjín, boá fóyanij_ xikó maá ngo ndá chini xi kats'énda ndi'aa ngo nguindie nínga tjín tsomí.
- 27 Kó nga kjindibá stseeé, kamáje ndójoaa ndejeé', kó ja'a tjo'niuú kó ye'ét'a xchaán kui ndi'aa, kó ts'áka, kó tsie ni xi je.
- 28 Kó nguije kamaá Kjisoo nga katsáyá kui eén, xtaa índikón xikó ts'én akóyá,
- 29 ngat'a akóyá xikó maá xi tjiín xá, jmí tsi xikoó já chjiniekjoakitij_.

Matioo 8

- 1 Kó nguije jatjajen Kjisoo nínga tikón t̄j̄ngūi, achichí ma xt̄a xi kijít̄j̄ngūi.
- 2 Kó k̄īa jachókoón ngo nd̄a xi t̄j̄ín chi'in xi ts'enkjátsón t̄j̄ix̄in yojoná xi asiént'āa tikoó, kó bi katsoó: –Nd̄īa, tsi ji xi mejeén k̄ama ti'intsjiejíní nga xt̄j̄o'óxín chi'inna.
- 3 S'e Kjisoo yejénnié tsja kó kats'énj̄o, nga bi katsoó: –Mejéna, ngatamatsjiejón ji. Kó ti k̄j̄i'a katj̄o'óxín chi'in xi koon kui nd̄a.
- 4 Kó Kjisoo bi katsoó: –Jé'en, ngat̄a 'yáj̄ín xi 'míyée kui nīi, tasá t'enchīin chiná'mīi kó te'é ji ngo ch̄j̄ie xikó k̄j̄i'i xi s̄i'ank'as'ien xi katsó Moisee nga atíxoma, ts̄i'e nga skūie kui jaá nga je kamádaya ji.
- 5 Kó nguije ts'as'ien Kjisoo n̄ax̄īndá Kapernaum, jachókoón ngo nd̄a nguitokoo jajuún,
- 6 kó bi katsó nga 'niú tsí'aá: –Nd̄īa, mosona ndajín t̄j̄ín, majín fí kó achichí tsie k̄joan̄im̄a ts'énfoa'atio.
- 7 Kó Kjisoo bi katsoó: –K̄ama k̄juin an kó sa'indaya an.
- 8 S'e bi katsó nd̄a nguitokoo jajuún: –Nd̄īa, nde tsoboájinna nga k̄uit̄j̄ás'in ji ndi'ana, tanga ta bōa tsi t'ín ji nga ngatamandaya, kó kamandaya mosona.
- 9 Ngat'a ti bōa ti ts'én ti an t̄j̄inna ngo nguitoko xi botixómána, kó ti t̄j̄inna jajún xi botixomáa, kó tsi bi xiáan xi'bi: T'en ji, kó kōeje, kó tsi k̄j̄e'e xi jabí'in, xiáan, kó k̄j̄indibá, kó k̄j̄i'a nga mosona tsanguiya an nga sa'ín ngo ni, ts'enkjátjosónna.
- 10 Nga tsint'ié kui nīi Kjisoo achichí kij̄indikoón, kó bi katsoó xt̄a xi yaját̄j̄ngūi: –Jakoxi ni xi xianj̄nú'un nga k̄j̄ie ngo nd̄a sakóna k'ie Israel xi bi ts'én 'niú s'ij̄īn.
- 11 Kó xiyájnú'un nga achichí ma xt̄a xi k̄j̄indibáni nínga fotjo kojo nínga 'bos'ien ts'ueé xi k'uíndot'ajo yamíxa Abraam, Isaa kojo Jakob k̄īa nínga botíxomaa Néná,
- 12 tanga xi ndií kui ngūindie nínga botíxomaa, nd̄itsen ján nínga j̄ñoó ko'naxié, kó k̄īa boá nínga sk̄andá kojo nínga sk̄jin̄ieya n̄'nīu kui xtāa.
- 13 Kó Kjisoo bi katsoó nd̄a nguitokoo jajuún: –T'en ndi'aa, kó ngatama ngayeje nīi xikó ts'én kis'ij̄īn. Kó ti k̄j̄i'a kamádaya mosoo.
- 14 Kó Kjisoo jachó ndi'aa Peé kó kamábe nga n̄chi'yaá k̄j̄i'ij̄ña kó achichí n̄'te ndyiāa,
- 15 kó Kjisoo kats'énj̄o tsja kó kichajá n̄'tēe, kó kui xt̄achj̄oón jastj̄ien kó kats'énseén kui jaá.

- 16 Kó nguije kjima'ñaá achichí ma xtá xi tjiíin asién nixtjiin xindajín xi jachóchinií Kjisoo, kó ta ngo tsi én xí tsíchjia, kó kats'énkjataxie kui xindajiín, kó ti kats'éndaya ngayeje xtá xi oon.
- 17 Kui nií kamá tsi'e nga jatjosón ni xi katsó ndá chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bi katsó: “Kuí xí iskjíbé chí'inná, kó kijjjo ngayeje xi so xi ndakjanná.”
- 18 Kó nga kamábe Kjisoo nga achichí ma xtá xi ja'atjiyajoon, katsjaá kjoa xtaa tsi'e nga koeje ngándá xi ingoboá ján.
- 19 S'e kia jachókoón ngo chjinekjokiti xi bi katsoó: –Mostro, mejéna kjuintjinguí ta nínga k'uín.
- 20 S'e Kjisoo bi katsoó: –Xaññaá tixa tjiín nínga 'bín'do'yá, kó nisiee ndoboa tjiín nínga 'bín'do, tanga ndíi ndá xi'iín jmíjín ngo nguindie nínga sa'ínkja'yá.
- 21 Kó ingo ndá xi xtá tsi'e Kjisoo bi katsoó: –Ndia, te'é ndié ma raní nga tjón kjuinkánijín an na'mina.
- 22 Tanga Kjisoo bi katsoó: –Ndibétjinguini, kó te'é ndíee nga xtá xi xikoó tsi je jesoón nga kui koonijín xtaa xi je jesoón.
- 23 Kó nguije ts'as'ien Kjisoo ngo tjotso je, xtá tsi'e kijítjinguí.
- 24 Kó tjienga kji'ifé Kjisoo, íts'iyanií nga kjindibá ngo tjo'niú xi ngaskande ts'enk'ás'ién ma ndójoa nguiya tjotso jee.
- 25 Kó xtá tsi'e kijíts'enkjá'aá kó bi katsoó: –Ndia, 'naxié'ejne, ngat'a je kji'me ngándá!
- 26 S'e Kjisoo bi katsoó: –¿Ánní nga ndyindakonjnu jún xtá xi s'ijinjiín? Kós'e Kjisoo jastjién, kó kats'énxchánjo tjo kojo ndáchíkoón, s'e kis'ie xió xió ngasón ndójoaa.
- 27 Kó kui jaá achichí kijíndikoón, kó bi katsoó xkjín: –¿'Yá ndaa boa xi'bi nga ngaskande tjo kojo ndáchíkoón nt'ie'eén?
- 28 Kó nga jachó Kjisoo ngándá xi ingoboaá, kia nínga síndo xtá xi chjiani nangui Gadará, jachókoón jó já xi jatjoni ngatsjo ján xi tjiíin asién nixtjiin xindajín, achichí tamá kamá kui jaá, kó nde ngojín xi kamá ja'a kui ndiyaá.
- 29 Kó bi katsó nga askandáyá kui jaá: –¿Mí ni xi tjiín kjoaa jin, Kjisoo, ndíi Néná? ¿A je kjoanimá kjoé'e ní'ínkje'ejne nguindiee nga kjocho nixtjiin?
- 30 Kó ti kjaa, nguichí kjinnií nínga síndo kui jaá achichí ma chinga tjimá xi ndyikjién.
- 31 Kó kui xindajiín, 'niú tsí'aá Kjisoo nga bi katsoó: –Tsi ko'naxié'ejne, kia nanguíejne ngujjiín kui chingaa.

³² Kó Kjisoo bi katsoó: –Tanguínjnú. Kó kui asién nixtjiin jatjojiin kui jaá, kó chingaa kijík'índojiin, kó taxkiya tsanga tsabé ngo nínga nk'a kó kja ixó ngujiin ndáchikoón nínga jesón ngándá ngayeje.

³³ Kó kui já xí ndyikoón kui chingaa tsanga ma kijí naxiínda ján kó katsáyá ngayeje ni xi kamaá, kojo ni xi kamaá já xi kis'índojiin asién nixtjiin xindajiin.

³⁴ Kó ngayeje xta naxiíndaá kijíkoón Kjisoo, kó nga kamábe, 'niú tsí'áa tsí'e nga kjojo kui nguindiee.

Matteo_9

¹ Kó Kjisoo kijíya ngo tjotso je, s'e kijí xi ingoboá ján kó jachó nguini naxiíndaá.

² Kó kja jachóchinií ngo nda xi nima xi majín fí xi je ta ngo nchan kji'ijña són. Kó nga kamábe Kjisoo nga s'ijiin Néná kui jaá, bi katsoó nda xi nima: –Te'e nga'níi yojóo, jee je kini'ánjetakoón.

³ Kó tjin ka'a kui já chjiniékjoakitij xi bi ts'én yijin kon: “Kui ndaa ch'o tjitsoó Néná.”

⁴ Kó Kjisoo kamákjiin ni xi tjits'énkjiin kon, s'e bi katsoó: –¿Ánni nga ni xi ndajin ndyifojinjú takónjú?

⁵ Ngat'a, ¿mí ni xi ní'ínjin kji'i nga k'uín, a nga bi k'uín: “Jee je kini'ánjetakoón”, axa nga bi k'uín: “Tisítjin kó t'en jí”?

⁶ Tanga tsí'e nga xchajnú nga ndií nda xi'jin tjin nga'niú kui ngasondiee tsí'e nga kamaa sa'ínjetakón jé. S'e bi katsoó kui nda xi nima: –Tisítjin, chjabe nchaa kó t'en ndi'áa.

⁷ Kó kui nda xi nima jastjien kó kijí ndi'aa.

⁸ Kó nga kamábe kui nij xtaa, achichí kijíndikoón kó katsjaá kjoaje Néná, ngat'a kui boá xi katsjaá xtaa kui nga'niú xi'ba.

⁹ Kó nga ja'a Kjisoo kui nguindiee, kamábe ngo nda xi 'mí Matio xi tikónt'a yamíxa nínga machjítjé nij, kó bi katsoó: –Ndibétjinguini. Kó Matioo tjemá jastjien kó kijítjinguui Kjisoo.

¹⁰ Kó tjemga Kjisoo tikónt'a yamíxa kja ndi'aa Matioo, achichí ma já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo xta jé jachó kui nguindiee kó kja kis'índot'a yamíxa kojo Kjisoo kojo xta tsí'e.

¹¹ Kó nga kamábe kui nij já fariseo, bi katsoó xta tsí'e Kjisoo: –¿Ánni nga Mostrojnú nño ts'énkjiniejo já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo xta jé?

¹² Nga tsint'iee kui nij Kjisoo bi katsó: –Xta xi oon xí chjieén chjiniendiki, jmí tsi xta xi ndaa.

- 13 Tanga tanguínjnú, kó ngatamajnú ni xi mejeén tsó kui eén: “Kjoanimatakón xí mejénna, jmí tsi kjoatjó xi s'ank'as'ienna.” Kó an jmí xta xi kixi jé'echjiaján, xta jé xí jé'echjiaá, tsi'e nga sa'ínk'oyá yojoo.
- 14 Kós'e jachókoón Kjisoo xta tsi'e Jua Bautistaá kó bi katsoó: —¿Mí kjoaa nga jin kojo já fariseoo kjín ndiya ni'ánkja'ajne kjindiá yojojne, kó xta tse ts'enkja'ájín kjindiá yojoo?
- 15 Kó Kjisoo bi katsoó: —¿A kamarií xa'ya kjoa'a xta xi tjimá ngo ndi'ibixan tjienga nda xi kuixaan kia tikónjo? Tanga nga kjocho nixtjin nga xchje'éxiín nda xi kuixaan, kji'a boá nga kama k'uíndo kjindiá.
- 16 Ngojín xta xi njño tjatsie koóyaá nga kui'ixtió njño ngo xtjí xchá, ngat'a tsi boá sa'ín, njño tjatsiee skjíndiyá njño xchaá, kó tsie ngase xtjóndiyá xtjií.
- 17 Ti nde mindyiajín bino tjatsie ngo tjitjixín xchá, ngat'a xtjóndiyá tjitjixín xchaá, kó xtjón bino, kó jmí chjí kamajín tjitjixiín, tanga tsi bino tjatsiee tjitjixín xi tjatsie kuindyia nga jó kui nií nga jmí ni kamajín.
- 18 Tjienga ts'éenchjia Kjisoo, ngo nda nguitoko jachókoón, kó asiént'aa tikoó, s'e bi katsoó: —Ndí tsakjinchína ngot'e ma k'ien. Jabíchiín kó t'ijñiséen ndse tsi'e nga k'uijñá nguini ndína.
- 19 Kó Jastjien Kjisoo kó kijítjinguíi kui ndaa kojo xta tsi'e.
- 20 Kó tjienga ndyifí, ngo xtachjón xi tiejó nónií nga tjiín chixójín kijíkón tiñaá xtjieen ngaxton Kjisoo kó kats'énjo ngandee njño,
- 21 ngat'a bi ts'én kats'énkjó: “Tsi nde ta njño xí sa'injo an, kó kjo'tjo'a an.”
- 22 Tanga Kjisoo kats'énk'afóya, asko'á kui xtachjoón s'e bi katsoó: —Te'e nga'níi yojoo chjoón, kjoas'ijíin xi ts'axié'aá ji. Kó kui xtachjoón ti kji'a kamádaya.
- 23 Kó nga jachó Kjisoo kja ndi'aa nda nguitokoo kamábe nga je síndo já xi ndyits'enkjánié yánaxoo kó nga xta kjiín je kjima xan xan nga ndyikjandá,
- 24 s'e bi katsó Kjisoo: —Tjitaxiejnú, ngat'a tsakjinchíi kji'e 'mejín, ta kji'ifé tsi. Kó ngayeje xtaa tsajnókie Kjisoo.
- 25 Tanga nguije kats'énkjataxie xta kjiín, ts'as'ien Kjisoo nguiyaa, kó iskjíbé tsja tsakjinchíi, kó tsakjinchíi jastjien.
- 26 Kó ngayeje nguíndie nga kanda'yá kui ni xi kamaá.
- 27 Kó nga jatjo Kjisoo kjaá, jó já xi tika kijítjinguíi, kó bi katsoó nga askandáyaá: —¿Kjisoo, ji xi xta tjiie Ndabii ji, ngatamanimaa jin!
- 28 Kó nguije jachó kui ndi'aa, jachókón tiñaá nga jó kui já xi tikaa, s'e Kjisoo bi katsó nga asíyaá: —¿A kis'ijinjú nga kamana sa'in an kui nií? —Joon, Ndiá. Katsó kui jaá.

- 29 Kós'e Kjisoo kats'énjō ndyikōn kui jaá kó bi katsoó: –Ngatama xikó ts'én kis'ijinjnú.
- 30 Kó kamátsijeēn nga jó kui jaá, s'e Kjisoo 'niú ijñáá ts'i'e nga jmíjín xi kotsōyaa.
- 31 Tanga kui jaá nguije jatjo kīaa, katsáyá kjoaa Kjisoo ngayeje nguīndie.
- 32 Kó tjiēnga ndyifotjo kui jaá, ngo nda xi nīma xi majín chjia xi tjiīn ngo asién nixtjiin xindajín jachóchinií.
- 33 Kó Kjisoo nguije ts'axié kui asién nixtjiin xindajín, nda xi majín chjiaa, tsíchjia, kó ngayeje xtaa kijíndikoón kui niī kó bi katsoó xkjín: Kjiē ngo ndiya yajne kui niī k'iē Israel.
- 34 Tanga já fariseo bi katsó: Nga'niuú nda nguitokoo xindajín xi ts'énkjién Kjisoo nga 'boxié asién nixtjiin xindajín.
- 35 Kó Kjisoo kijí ngayeje naxiínda kojo ndí nangui, kó akóyá nguīya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó ínjimi éntjatsiē xi chjia kjoaa kjoabotíxomaa Néná, kó kats'éndaya ngayeje chi'iin kojo xi so xi ndakjaan xta naxiíndaá.
- 36 Kó nga kamábe Kjisoo xta kjiín, nīmakamaá ngat'a nde bejín kui xtaa mí ni xi sa'ín, kó nde bejín kóts'en kjo'áa yojóo, kis'intsoma xikó maá chotsanga xi jmí ndiājín.
- 37 Kós'e bi katsoó xta ts'i'e: –Nga jakoxi achichí kamá ni xi kamáxchaá, tanga chiboa tsi ma xta xi ndyits'enxaá.
- 38 Kuíni nga 'niú chjia'ajnú Ndja xi ts'i'e ni xi kamáxchaá ts'i'e nga sanguíya ngase xta xi sa'inxá nguījin jnoo.

Matteo 10

- 1 Kó Kjisoo nguije tsíchjiaa nga tiejó xta ts'i'e, katsjaá xá ts'i'e nga kamaa k'oxié asién nixtjin xi ndajín kojo ts'i'e nga kamaa sa'índaya ngayeje tokoya chi'in.
- 2 Ja'eén nga tiejó já apostroo kuí bí: Ximoo boá xi tjoón kui xi ti Peé ki'mí nga kojo nts'iē kui ndaa xi 'mí Jandree, kojo Sandiyaá kojo nts'iē kui ndaa xi 'mí Juaa, ndí Sebedeo,
- 3 Nguripee kojo Bartolomee, Tomaá kojo Matteo nda xi foa'á'yá ton xi machjítjé niī, Sandiyaá ndí Alfeo kojo Tadeo,
- 4 Ximoo nda kananistaá kojo Juda Iskariotee, nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo.
- 5 Nga tiejó kui xtaa xi katsanguiya Kjisoo, kó bi katsoó nguīndiee nga koeje: – Ngata monguínjnú nínga síndo xta xi judíojín, ti nde ngata bitjas'ienjnú ngo naxiínda nínga síndo xta xi chjiani nangui Samaria,

- 6 tasá k̄iá tanguínchonjnúu x̄t̄a xi xikó maá chotsangá xi kichajá xi chjiani Israel.
- 7 Kó t̄j̄enga konguínjnú t'ínijmijnúu éntjatsiēē Néná nga bi k'uinjnúu: Néná je kotíxoma.
- 8 T̄i'andayajnú x̄t̄a xi oon, ti'ankja'á'yájnúu x̄t̄a xi je jesón, ti'antsjiejnú x̄t̄a xi t̄j̄iín chi'in xi ts'enkjátsón t̄j̄ix̄in yojoná, 'naxiéjnú asién n̄ix̄t̄j̄iín xindajín. Ngata chje'échj̄j̄iínjnú nga si'ánjnú ngo k̄j̄oanda, ngat'a Néná ta katsjájnú kui k̄j̄oanda.
- 9 Ngata jmí t̄onsinié, k̄j̄o tontiboa, k̄j̄o t̄onkobree ch'iajínjnú ndáyajnú nga konguínjnú,
- 10 ti nde nga ch'iajínjnú stsa ts̄i'e ndiyáá, ti nde nga ch'iajínjnú jó 'niú njño, ti nde ndiétj̄īboá, ti nde yánisie, ngat'a nda xi ts'énxáá t̄j̄inrií k̄j̄oanda nga sakóó ni xi skj̄inj̄e.
- 11 Kó tajná naxiíndání k̄j̄o tsi ngo ndí nangui xi k̄uitj̄ás'iejnú, t̄indyis̄ejnú ngo x̄t̄a xi k̄ama'niátakónjnú, kó k̄iá t̄indyiónjnú ngaskande nga k̄j̄ot̄j̄ónguiníjnú.
- 12 Kó nga k̄uitj̄ás'iejnú kui ndi'aa, ti'antindejnú x̄taa kó xió ngatja'béjnú t'ínjnúu.
- 13 Kó tsi kui x̄taa tsja k̄amaá nga k̄jóchójnú, k̄j̄oaxiójnú k'uij̄ná kui ngūindieē, tanga tsi jmí, kui k̄j̄oaxioó k̄j̄indibákón nguínjnú.
- 14 Kó tsi t̄j̄in ka'a x̄t̄a xi sa'ínkja'ajínjnú nga k̄jóchojnú, kó tsi k̄uj̄int'iejín énjnú, k̄j̄i'a nga k̄j̄ot̄jojnú kui ndi'aa k̄j̄o tsi kui naxiíndaá, t'ítsaniejnú x̄aa ndsakojnú.
- 15 Jakoxi ni xi xianjnú'un nga kui naxiíndaá n̄ix̄t̄j̄in nga kamajeé x̄taa, jé xi sakóó tanisién tsie ngase ta boaj̄iín jé xi sakóó nangui Sodoma k̄j̄o Gomorra.
- 16 K'ie ts'éntsanguiyájnú'un xikó maá chotsangá xi t̄jimá ngūij̄iín cholobo, kó kuíni nga t̄indyiondajnú xikó maá ngo ye, tanga inda inima ngatamajnú xikó maá ngo t̄j̄o.
- 17 Kó chónjnú yojojnú ngūij̄iín x̄taa, ngat'a si'ank'as'ienjnú ngūiya tsja jáxaá, kó ngūiya ndi'a nínga ndokj̄o eén Néná k̄j̄oájnú.
- 18 Kó ngaskande ngūindyik̄on x̄titj̄ón k̄j̄o re konguínjojnú tangat'anii an, ts̄i'e nga kondókj̄oajnú k̄j̄oaa an ngūindyik̄on kui x̄taa k̄j̄o x̄t̄a xi judíojín.
- 19 Tanga nga si'ank'as'ienjnú ngūiya tsja jáxaá, ngata ndajín majnú k̄j̄oaa ni xi kondókj̄oajnú k̄j̄o tsi kóts'en kondókj̄oajnú ngo ni, ngat'a ti kui ch̄īboá k'uiyájnú ni xi kondókj̄oajnú.
- 20 Ngat'a jmí tsi jún xi kondókj̄oajnú, Asién N̄ix̄t̄j̄iín N̄a'mijnú boá xi k̄uichj̄ia ngajojnú.
- 21 Kó ngo n̄ts'ie ti kui sa'ínk'as'ien xi ingo n̄ts'ieē nga si'ank'ien, kó n̄a'mii sa'ínk'as'ien ndií, kó ti kui ndií kondra k̄oj̄eē xi xchaá, kó sa'ínk'ien xk̄j̄in.

- 22 Kó ngayeje xta sa'ínch'ójnú tangat'anii ja'énna, tanga xi sa'ínchíkjoa ngaskande nga kujiet'a, kuí xi'ba xi kjetjo'a.
- 23 Kó kji'a nga kuiyotjinguijnú ngo naxíndá, xín tiyojnú, ngat'a jakoxi ni xi xianjnu'un nga nde kjié monguínyejejinjnu nangui Israel nga kjo'e ndí nda xi'iin.
- 24 Nda xi tjobókoyaá 'niújín ngase kamaa ta boajinnii mostroo, ti nde ngo moso 'niújín ngase kamaa ta boajín ndiaa xaá.
- 25 Je nda kji'i tsi nda xi tjobókoyaá kama xikoó mostro xi akóyaá, kojo tsi moso kama xikoó ndia xi tsi'e xaá. Tsi nda xi tsi'e ndi'aa, xindajín Belsebu ki'mií, ¿achichí ra ni xi k'uin ngasee xtaa kui ndi'aa?
- 26 Ja kuíni nga ngata ndakonjín majnú, ngat'a jmíjín ni xi tji'má, xi xchajín mí nii boá, ti nde jmíjín ni xi tikón'má xi xchajín.
- 27 Ni xi nínga jño xiyájnú'un, t'iyájnú nínga tsijeén, kó ni xi k'uiyájnú nguiyaa tjiboanijonjnu, cha'ayájnú ndeskande nk'aa ngo ndi'a.
- 28 Ngata ndakonjín majnú xi ts'enk'ién yojoná, tanga majín ts'enk'ién inimaná, tasá tindakonjnu kui xi máa ts'énkjí inimajnú kojo yojonú ndoboa nk'ieén.
- 29 ¿A kujeejenjín ngo ndí ton ún ndí nisie? Tanga nde ngojín xi k'oka t'ananguii tsi kuijín Néná xi Na'mijnú xi tsjá kjoa.
- 30 Ngat'a ngaskande tsjá xi tjiín tokójnú tjixki.
- 31 Kó kuíni nga, ngata ndakonjín majnú, ngat'a chjí ngasenii jún ta boajín kjin nisie.
- 32 Ngayeje xta xi kotsoya nguindyikon xtaa nga bena, ti boá ti ts'én xiyá an nga be an kui nguindyikon Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján,
- 33 tanga ta 'yání xi kotsoya nga bejínna nguindyikon xtaa, ti boá ti ts'én xiyá an nga bejín an kui nguindyikon Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján.
- 34 Ngata ni'ánkjójínjnu nga kjoaxió jé'ejóo kui t'ananguii, jmí kjoaxió jé'ejóaan, kjoaxchán xi jé'ejóo.
- 35 Ngat'a jé'e an tsi'e nga ngo ndí kondra k'uijñánii na'mii, tsi'e nga ngo tsakjin kondra k'uijñánii naaa, tsi'e nga ngo kjanda kondra k'uijñánii nchi'yaá,
- 36 kó nda xi tsi'e ndi'aa ti kuíni kondra kamaa xta xi síndo kui ndi'aa.
- 37 Ngayeje xta xi 'niú ngase tjoó na'mii kojo naaa ta boajín an, kamajín xta tsa'an kama. Ngayeje xi 'niú mején ngasee ndí xi'iin kojo tsi ndí chjoón ta boajín an, ti kamajín xta tsa'an kama,
- 38 kó xi skíbéjín kroo s'e koejetjinguina, bokinjín nga xta tsa'an kama.
- 39 Xi kamamejeén sakoó kjoamindyioon, tasá sa'ínchaja, kó xi sa'ínchaja tangat'anii an, kui boá xi sakoó kjoamindyioon.

40 Xi sa'ínkja'ajnú nguīya ndi'aa, an xí tjíts'énkjá'ana, kó xi tjíts'énkjá'ana an, ti tjíts'énkjá'a kui Néná xi katsanguiyana.

41 Ngayeje xtá xi sa'ínkja'a nguīya ndi'aa ngo ndá chjinié'eén Néná kjoaa nga ndá chjinié'eén Néná, s'e sakoó ni xi je kats'én ngo ndá chjinié'eén Néná, kó xi sa'ínkja'a ngo ndá xi kixi kjoaa nga ndá xi kixi, s'e sakoó ni xi je kats'én ngo ndá xi kixi.

42 Kó ta 'yání xi tsjaá ngo bosó ndójoa nch'án kui já xi tjimátjinguina kjoaa nga xtá tsa'an, jakoxi boá nga sakoó ni xi je kats'én.

Matioo 11

1 Kó nguīje kamaá Kjisoo nga tsíchjiajo nga tiejó xtá tsí'e, kijíakoyá kojo kijík'ínijmi eén Néná naxi'ndaá kui jaá.

2 Kó Juaa nga tji'yá ndoboaya, tsint'ieé ngayeje ni xi tjíts'én Kristoo, kó katsanguīya jó xtá tsí'e,

3 kó bi katsoó tsí'e nga bi ts'én kosíyaá Kjisoo: –¿A ji boá kui ndá xi kjo'e'eé, axá xchiyá xó jin kje'e?

4 Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Tanguínjnu, kó t'iyajnúu Juaa ni xi je kamáyajnú kojo ni xi je kanda'yájnú,

5 t'ínijmijnúu nga xi tikaa je kamátsijeén, xi njma see je ma fí, xi tjiín chí'in xi ts'enkjátsón tjixin yojoná je kamándaya, xi xtiyaa je tsint'ieé, xi k'ieén je ja'á'yaá, kó nga xtá njmaa je tí'míyaá éntjatsieé Néná.

6 Kó achichí ra tsjaa xi tangat'ajiín an nga stinguíni.

7 Kó tjienga ndyífi xtáa Juaa, Kjisoo íts'iyanií nga katsáyaá xtáa kjoaa Juaa kó bi katsó: –¿Mí xi tsanguíntsitsijenjnuú nangui kixií? ¿A ngo yáxa xi ítsanie tjoo?

8 ¿Mí xi tsanguíntsitsijenjnuú? ¿A ngo ndá xi njño tsjakon ts'ényajá? Jún je yajnú nga kui xtá xi boajá njño tsjakoón, ndi'aa re nínga síndo.

9 Tanga, ¿mí xi tsanguíntsitsijenjnuú? ¿A ngo ndá chjinié'eén Néná? Joón, ja kui boá xian an, kó nk'a ngase xaá ta boajiín ngo ndá chjinié'eén Néná.

10 Ngat'a kjoaa kui bí xi kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: K'ie sanguiyatjoón chjinié'énna, tsí'e nga koejetjoón nga kui'íjñanda ndiyáa.

11 Jakoxi ni xi xianjnu'un nga k'ie kui ngasondiee kje tsenjín ingo ndá xi nk'a ngase xaá xikoó Jua Bautistaa, tanga kui ndá xi 'niú chichí ngase xaá nínga botixomaa Néná, nk'a ngase xaá ta boajiín Juaa.

12 Tanga ndeskande nixtjin nga Jua Bautistaa tsíchjia eén Néná, kó ngaskande ngot'e, nínga botixomaa Néná 'niú tjbixkánjo, kó kui xtá xi ndyikjánjo mejeén sa'ínkjié.

- 13 Ngat'a ngayeje já chjinié'eén Néná kojo kjoakitij kuí xí katsáyatjón ni xi kama ngaskande nga je'e Juaa,
- 14 kó tsi tjín xi mejeén sa'ins'ijin éna, Juaa boá kui Elía xi ja boá kjoé'eé.
- 15 Xi tjín tjiboanijon nga kuint'ie, ngatasienníjón kui eén.
- 16 Tanga, ¿mí xi boá ma kon xi kókón kui xta xi tjín kui nixtjin xi'bi? Boá ma kon xikoó já xongo xi síndo nguuya ndiyatié xi bi ndyitsó nga ndyikjandayaá xkjín:
- 17 "Kini'ánkjaniejne yánaxo xi foniee, tanga jún kichájinjnu, kandajne só xi ndasen tsó, tanga jún kicha'ájijnjnu."
- 18 Ngat'a je'e Jua Bautista, xi taxkiya iskjiniejín ni chinie kojo ni xi 'yó, kó jún bi ki'míjnu nga xindajín tjíjin.
- 19 Jaskan je'e ndíi nda xi'íin, nda xi iskjinie, kojo xi kats'e, kó bi ki'míjnu: K'ie tikón ngo nda xi xki'á, nda ch'i, nda amingoo já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo xta jé. Tanga kjoakjínkoón Néná kamakixini kjoaa ndíi.
- 20 Kós'e Kjisoo kats'énxchánjo xta naxínda xi síndo nínga kats'én kjín kjoandikón, ngat'a kui xtaa kats'énk'oyájin yoojoo, kó bi katsoó:
- 21 –¡Níma xó jún, xta xi chjiani Korasín! ¡Níma xó jún, xta xi chjiani Betsaida! Ngat'a tsi kja nangui Tiro kojo tsi Sidon nínga kamá kjoandikón xi kamá nguíjin xtajnú, ant'erana je kats'énk'oyá yoojoo kui xtaa kjoaa ni xi ndajín xi kats'én, je ra tsajá njño tokjuie kó je ra indiaaá ndiso toko ts'e nga akó nga nguiti mejénjin sa'ínjé.
- 22 Tanga xiyájn'un nga kji'a nga kjocho nixtjin nga kamajé, tsie ngase jé xi sakójnu ta boajín xta xi chjiani Tiro kojo Sidon.
- 23 Kó jún xta xi chjiani Kapernaum, ¿a beríi takónjnu nga ngaskande ndi'ak'ajmij xchjanínk'ajnú? Jmí, tasá xiyájn'un nga ngaskande ndoáa nk'ieen si'ankjatjajénjnu, ngat'a tsi ngayeje kjoandikón xi kamá nguíjinjnu kja kamá nguíjin xta xi chjiani Sodoma, kui xtaa asíkjo ra yoojoo kó kui naxíndaá takó tikón ra ngaskande ngot'e.
- 24 Tanga xiyájn'un nga kji'a nga kjocho nixtjin nga kamajé, tsie ngase jé sakójnu jún ta boajín xta Sodoma.
- 25 Kui nixtjin ján Kjisoo bi katsó: –An tjits'entsjaá Na'mi, Ndiaa ndi'ak'ajmij kojo t'anangui, ngat'a kui nií ik'íjñi'míi xta xi kjínkón kojo xi makjín, kó akakée jakjindíi.
- 26 Joon, Na'mi, ngat'a boá ts'én kamátsjaá ji.
- 27 Ngayeje nií Na'mina xi kats'énk'as'ienna, kó ta'yajín xi be ndíi, ta kuí tsi Na'mi, kó ta'yajín xi be Na'mi, ta kuí tsi ndíi, kojo xta xi kui ndíi mejeén kotsoyaa.

²⁸ Ndigáchonjnú'un ngayejéjnú jún xta xi je jendajnú nga kini'ánxájnú kojo xi ni xi é kich'iajnú, kó an xí sa'in an ga si'ankja'yájnú.

²⁹ Ch'iajnú kui yá é xi ts'éntsjajnú'un, kó ngatamajnú ni xi ts'énbokoyájnú'un, ngat'a nt'ié'én an kojo nda inimana, kó boá ts'én kama sa'ínkja'yá inimajnú.

³⁰ Ngat'a yá xi ya'a an ni'ínjín ch'ia, kó éjín ch'iana.

Matteo 12

¹ Kui nixtjin ján ja'a Kjisoo ngo nixtjin ndikón nínga tjitjie to ndsokooan nño, kó xta tsi'e kamábojó, s'e íts'iyanií nga ts'enjen nítiin to ndsokooan nño s'e iskjnie.

² Kó nga kamábe já fariseoo kui nií bi katsoó Kjisoo: –Ján'an Kjisoo, xta tse ndyits'en ni xi tsjandíéjín kjoakitíí nga ni'án nga nixtjin ndikón.

³ Tanga Kjisoo bi katsó: –¿A kjie ni'ányajínjnu xojon eén Néná nínga chjia kjoaa ni xi kats'én Ndabii ngo ndiya nga kamábojó kui kojo xtaa,

⁴ kóts'en ts'as'ien ndi'aa Néná, kó iskjnie kui kojo xtaa pan xi je kini'ánk'as'ieen Néná, kui xi tsjandíéjín kjoakitíí nga skjinie kui kojo xtaa, kó ta kuí tsi já chiná'mii xi ma kjinie?

⁵ ¿Axa, a kjie ni'ányajínjnu xojon kjoakitíí kjoaa kóts'en nga nixtjin ndikón nga já chiná'mii ts'énxá nguíya nangoxii, kó jmí jéjín?

⁶ Tanga xiyájnú'un nga k'ie tikónjojnú ngo nda xi chjí ngasenii ta boajín nangoxii.

⁷ Tanga tsi kamakjínjnu mí ni xi bi tsoó: “Kjoanimatakón xi mejénna, jmí tsi kjoatjó xi si'ank'as'ienna” nde kjonguíta'ínjínjnu jé xta xi jmí jéjín tsoboa.

⁸ Ngat'a ndíí nda xi'íin ngaskande kui botixómaá nixtjin ndikoón nga.

⁹ Kó nguije jatjo kui nguíndiee ts'as'ien nguíya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xi tsi'e kui jaá.

¹⁰ Kó kja tikón ngo nda xi kixiyá tsja, kó bi ts'én akasíyaá Kjisoo tsi'e nga boá ts'én sakoó ngo kjoa nga kónguíta'in: –¿A tsjandíé kjoakitíí nga kama si'andayá ngo xta nga nixtjin ndikón?

¹¹ Tanga Kjisoo bi katsoó: –Tsi ngo chotsangaa ngo nda k'okayá ngo tixa nga nixtjin ndikón, ¿a mí tsi kosíkojo nga k'oxié?

¹² Já ¿kókji'i chjí ngasenii ngo nda ta boajín ngo chotsanga? Kó kuíni nga, tsjandíé kjoakitíí nga kama si'án ngo ni xi nda kji'i nga nixtjin ndikón.

¹³ Kóts'e Kjisoo bi katsoó kui ndaa: –Tjintie ndse. Kó kui ndaa yejéntie tsja, kó kamándaya xikó ma kji'i tsja xi ingoo.

¹⁴ Kó nguije jataxie já fariseoo, íts'iyanií nga índa kóts'én sa'ínk'ién Kjisoo.

- 15 Tanga Kjisoo kamákiín kui nií kó xín kijí, kó achichí ma xta xi kijítjinguí, kó ngayeje xta xi oon kats'éndaya,
- 16 tanga tsíchjiajo kui xtaa tsi'e nga kotsoyajín 'yání boá xi kui,
- 17 tsi'e nga jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaá nga bi katsó:
- 18 K'ie tikón mosona, kui xi ja'ajin an, achichí tjóna, kó tsja máa inimana. Tsjáa Asién Nixtjinna tsi'e nga kuí'ínijmí ni xi kixi xta xi judíojín.
- 19 Ngojín xta skjotíjo, ti nde skandáyajín, ngojín xta xi kuínt'ie ndaa nguiya ndiyatié.
- 20 Skít'ojín ngo yáxá xi je kji'ikjojó, kó sa'ínk'ójín ndi'íí ngo nchjónsién xi je ta ndii xi tjitjó, ngaskande nga sa'ín ni xi tjiín kjoakixii.
- 21 Kó xta xi judíojín skoyaá ni xi nda nguiyaa ja'eén.
- 22 Kós'e jachóchinií Kjisoo ngo nda tika kojo xi nima xi majín chjia, xi tjiín ngo asién nixtjiin xindajín, kó Kjisoo kats'éndaya, kó kui ndaa kamátsijeén kó kamá tsíchjia.
- 23 Kó ngayeje xtaa kijíndikoón kó bi katsoó xkjín: –¿A kuijín xi'bi xi xta tjeé Ndabii?
- 24 Tanga nga tsint'ié kuí nií já fariseoo, bi katsó: –Kui ndaa nga 'boxié asién nixtjiin xindajín, nga'niuú nguitokoo xindajín xi 'mí Belsebuu xi ts'énkjién.
- 25 Tanga Kjisoo kamákiín ni xi kats'énkjó kui jaá, kó bi katsoó: Ngayeje nguíndie nínga botixómá ngo nda re tsi jó tjin kama, je s'ijña soboá, kó tsi ngo naxiéndá kojo tsi xta xi síndo ngo ndi'a tsi jó tjin kama, nguiti kamajín k'uijña ngase.
- 26 Kó tsi xindajín Satanaa xi k'oxié ti kui yoo, ngat'a kondra kamaa yoo, ¿ja kóts'en s'ijña kui, nguíndie nínga botixómá?
- 27 Kó tsi jún ndyí'míjnú nga an 'boxié an asién nixtjiin xindajín kó nga nga'niuú xindajín Belsebuu ts'énkjién an, ja, ¿'yá xi tsjanga'niuú ndijnú tsi'e nga kamaa k'oxié asién nixtjiin xindajín? Kuíni nga, kui boá xi ne ndi'amasienjnu kama.
- 28 Tanga tsi Asién Nixtjiin Néná ts'énkjién an nga 'boxié an asién nixtjiin xindajín, jakoxi nga Néná je kotíxomajnú.
- 29 Ngat'a ¿kóts'en kamaa nga ngo nda sa'ínchéjeé ndi'aa ngo nda xi tjingá'niuú tsi tjonjín ma ra kuí'íta'niuú? Ta boá tsi ts'én nga kamaa sa'ínchéjeé ni xi tjiín.
- 30 Xi kjoandanajín tso'ba, kondrana tso'ba, kó xi kuíndiyájojínna ngo ni xi ts'énmindyia an, ts'énkjitjón.
- 31 Kó kuíni nga boá t'ixianjnu'un: Nga ngayeje jé kojo xta xi ch'o katso, kamajetakoón, tanga xi ch'o katsoo Asién Nixtjiin Néná kamajetakónjiín.

- 32 Kó ta 'yání xi ch'o k̄atsoo ndíí nda x̄i'íin, s̄i'anjetakoón, tanga xi ch'o k̄atso kondraa Asién N̄ixtj̄in Néná s̄i'anjetakónj̄iín, ti nde kui nḡasondiee x̄i'b̄j̄, ti nde nḡasondie xi s̄'e ndibaá.
- 33 Tsi nda yaá, nda to xi koaj̄aa, kó tsi ndaj̄ín yaá, ndaj̄ín to xi koaj̄aa, ngat'a toq yaá xi bokó tsi nda kojo tsi ndaj̄ín yaá.
- 34 ¡Tj̄iee ye xi boā kónjnú! ¿Kóts'en nda ni xi kondókjoaj̄nú nga ndaj̄ínjnú jún? Ngat'a ni tsie xi tj̄iín nguuj̄in in̄imaa x̄taa kui nī xi ch̄j̄ia ts'oa.
- 35 Nda xi ndaa, ni xi nda 'boxiéjin nguuj̄in in̄imaa, kó nda xi ndaj̄iín ni xi ndaj̄iín xi 'boxié.
- 36 Tanga an xiyájnú'un nga kji'a nga kjochō n̄ixtj̄in nga kamajéná ngayeje ñá s̄i'ank'as'ien x̄k̄j̄ kjoaa ngayeje én xi taxkiya kandokjoa.
- 37 Ngat'a kjoaa én x̄i kandokjoe nga kama kix̄ini ji, kó tangat'anii éen nga kamajeé.
- 38 Kós'e tj̄ín ka'a já fariseoo kojo já ch̄j̄iniēkjoakit̄ij̄ xi bi katsoó Kjisoo: –Mostro mejénj̄ne nga k̄oke ji ngo ch̄iboā.
- 39 S'e Kjisoo bi katsó: –Kui x̄ta xi ndaj̄ín kojo xi ndȳits'ent'aa kjoa Néná ndȳimí'á ngo ch̄iboā, tanga jm̄i ch̄iboā koe'éj̄iín, ta kuí tsi ch̄iboaa nda ch̄j̄inie'éeén Néná xi 'mí Jonaa.
- 40 Ngat'a xikó ts'én kis'ij̄ña Jonaa ján n̄ixtj̄in kojo ján n̄ixtj̄en ngūiya ngants'oa ngo tj̄io xi 'niú je, ti boā ti ts'én ndíí nda x̄i'íin ján n̄ixtj̄in kojo ján n̄ixtj̄en k'uij̄ña ngūindie t'ananguī.
- 41 X̄ta xi ch̄j̄ani nax̄iñdá Nínibē k̄jostj̄ien n̄ixtj̄in nga s̄i'anjeé kui x̄taa, kó kuí x̄i sa'ínjeé kui x̄taa, ngat'a nga tsint'iē ni xi ín̄j̄mi Jonaa kats'énk'oyá yooj̄, kó ngot'e 'nē k'iē tikónj̄ojnú ngo nda xi nk'a ngase xaá ta boaj̄iín Jonaa.
- 42 Kó n̄a reina xi atixomaa nangui Sabaā k̄jostj̄ien kondraa kui x̄ta xi'b̄j̄ kó ti kot̄ijeé, ngat'a ngaskande nínga fet'aa t'ananguī kj̄indibáni nga tsint'ieé kjoakj̄ínkoón Salomoo, kó ngot'e k'iē tikónj̄ojnú ngo nda xi nk'a ngase xaá ta boaj̄iín Salomoo.
- 43 Kji'a nga ngo asién n̄ixtj̄in xi ndaj̄ín fotjoo ngo nda, ngūindie nínga kix̄i fotso'ba nga mongase ngūindie, kó sakójiín.
- 44 Kós'e bi ts'én ts'énkjó: “Kjuin'oyá ngūiñá an ndi'a nínga jatjo an.” Nguije fochó nguini, be nga jm̄iín xi tj̄ín, je akatíchá kui ngūindiee kó je kini'ánchoon.
- 45 Kós'e fí kó 'bitikó ngui yito asién n̄ixtj̄in xi 'niú ndaj̄ín ngase ta boaj̄iín kui, kó 'bos'ienjin nguinií kui ndaa, kó k̄ia 'b̄indo, kó kui ndaa ch'o ngase ts'én 'b̄ij̄ña ta boaj̄iín ngas'e. Boā ti kamaa x̄ta xi ndaj̄ín xi tj̄ín ngot'e.
- 46 Tj̄ienga ts'énch̄j̄iajo ngase x̄ta k̄j̄iín Kjisoo, jachó naaa kojo já n̄ts'iē kojo ínch̄j̄ín ndichja kó kamámejeén tsích̄j̄iajo Kjisoo tanga nd̄itsen kis'indo.

47 Kó ngo xi bi katsoó Kjisoo: –Naáa kojo n̄ts'ie kojo ndichje nditsen ján síndo kó mején xoó kuj̄h̄j̄ajoo.

48 Tanga Kjisoo bi katsoó xi tsíchj̄ajoo: –¿'Yání xi n̄ana, 'yání xi n̄ts'ié an, kó 'yání xi ndichja an?

49 Kó yején tsja xtj̄eēn nínga síndo xta ts̄'ē Kjisoo, s'ē bi katsó: –Kuí xi'bi xi n̄ana kojo xi n̄ts'ié an.

50 Ngat'a ngayeje xi sa'ínk̄atjosón ni xi mejeén Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján, kui xi'ba xi n̄ts'ié an, xi ndichja an kojo xi n̄ana.

Matoo 13

1 Kui nixtj̄in Kjisoo jataxie ngūya ndi'aa kó kijík'íjñá t'a ndáchíkoón,

2 kó achichí kamá xta xi kamátikót'aa, kó j̄achon nga Kjisoo kijík'íjñaya ngo tjotso je, s'ē ngayeje xtā k̄ia kixindyia kixi t'a ndáchíkoón.

3 Kó achichí ma ni xi tsíchj̄ajo nga kats'énk̄jién énk̄jín, nga bi katsoó: –Ngo nda xi 'bitj̄ie, kijík'itj̄ie xojmá.

4 Kó tj̄enga ítj̄ie xojmaá, ngo tjín xi ixó t'a ndīyaá, kó kj̄indibá nis̄ieē s'ē iskjinie.

5 Ingo tjín kuí xojmaá xi ixó ngūj̄in ndijoo, nínga tsiejín ndie tjín, kó tsá katjoñts'ién, ngat'a nangajín tikón ndieē,

6 tanga nga jatjo ts'ueé, kats'énchjaán, ngat'a 'niújín n̄anga síndo jamaa, kó kixí.

7 Kó ingo tjín kuí xojmaá xi ixó ngūj̄in yándá'yaá, kó nga kamánk'á yándá'yaá, kats'énxí.

8 Tanga ingo tjín kuí xojmaá xi ixó t'anangui xi ndaa, kó kis'ieē to, tjín xi katsjá kantié to, tjín xi katsjá ichitié kojo tie, kó tjín xi katsjá úchán to nga ngo nga ngo.

9 Xi tjín tj̄boanijon nga kuj̄nt'ie, ngatasienníjón kui eén.

10 Kós'ē xta ts̄'ē Kjisoo kijíkón tiñaa kó bi katsoó nga asíyaá: –¿Mí kjoaa nga énk̄jín ndokjoeje xtā?

11 Kó Kjisoo bi katsó: –Ngat'a jún je ki'míyajnú ni xi tji'maá xikó ts'én botixómá Néná, tanga kui xtā kj̄ie 'míyajiín.

12 Ngat'a ta'yání xi nt'ié ni xi bokoyá an, tsie ngase koē'eé nga kamakj̄iín, kó 'niú kamakj̄iín, tanga xi nt'iéjín, chja'áxiín ngaskande ni xi chií makj̄iín.

13 Tangat'anij̄ kui nij̄ nga énk̄jín chj̄ajo an, ngat'a nda tsi skotsijen, skūiej̄in, kó nda tsi kuj̄nt'ie, kamakj̄injiín.

- 14 Kó boꝯ ts'én nga kjoꝯjósón kjoꝯꝯ kui xtaꝯ ni xi katsó nga tsíchjja nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaꝯ nga bi katsó: Nda tsi konda'yájnú, kamakjínjínjnú, kó nda tsi stsitsíjenjnú, ti kamakjínjínjnú.
- 15 Ngat'a inimaꝯ kui xtaꝯ naxiíndaá je tanisién tajá kamá, je kisichjá tjiꝯoꝯnion, kó je kisichjá ndyikon, ts'i'e nga skuiejin, ti nde kuint'iejín, ts'i'e nga kamakjínjín inimaꝯ, ti nde sa'ínk'oyájin yojoo kojo ts'i'e nga sa'indayájin an.
- 16 Tanga achichí ra tsjaꝯ ndyikonjnú ngat'a be, kojo tjiꝯoꝯnionjnú ngat'a nt'ie.
- 17 Ngat'a jakoxi ni xi xianjnú'un nga achichí ma já chjinie'eén kojo xtaꝯ kixii Néná xi kamámejeén nga skuie ni xi ndyiyajnú ngot'e, tanga kamábejin, kó kamámejeén tsint'ie, ni xi ndyinda'yájnú ngot'e, tanga kamájin tsint'ie.
- 18 Nda'yájnú ni xi mejeén tsó énkjín nda xi 'bítjie xojmaá:
- 19 Kji'a nga ngo xi nt'ie eén kó makjínjín xikó ts'én botixómá Néná, xikónií kui xojmá xi ixó t'a ndiyaá, ngat'a ndibá xindájin kó foa'áxiín ni xi je tjitjie ngasón inimaꝯ.
- 20 Kui xojmá xi ixó t'anangui nínga tjín ndijoo kuí xí xikoó xtaꝯ xi nt'ie eén Néná kó ti kji'a achichí tsja máꝯ,
- 21 tanga nga jmí jamájin, kuíni nga ta chiboa tsi 'bondíyaá, ngat'a kji'a nga tangat'anii eén Néná foa'atio ngo kjoꝯanimaꝯ, kojo tsi miyotjinguui, tjiemá 'bijñámasien ni xi ts'i'e Néná.
- 22 Kó kui xojmá xi ixó nguujin nda'yaá, kuí xí xikoó xtaꝯ xi nt'ie eén Néná, tanga ta soboa nda kjimaꝯ ni xi tjín kui ngasondiee kó kjoꝯch'ánchaꝯ kjoꝯchoon ts'énxí eén Néná, kó kui ni xi tsjandiéjin nga boajaá to.
- 23 Tanga kui xojmá xi ixó t'anangui ndaꝯ, kuí xi'bi xi xikoó xtaꝯ xi nt'ie eén Néná kó makjín, kó kuí xí xikoó xojmá xi tsjá úchán, ichítie kojo tie, kojo kantié to nga ngo nga ngo.
- 24 Kjisoo katsáyaá ingo énkjín xi bi tsó: –Nínga botixomaꝯ Néná xikónií ngo nda xi ítjie xojmá xi nda jno nínga ts'énxá,
- 25 tanga tjienga kjiyojofé ngayeje kui jaá, jachó kondraꝯ kó xka xi ndájin ítjiejin to ndsokoꝯan ññoꝯ s'e kijí.
- 26 Nga kamánk'á xkaꝯ to ndsokoꝯan ññoꝯ, jatjo níín, kó ti jatokjá xka xi ndájin nga.
- 27 Kó nga kamábe já mosoo kijítsáyaá kui ndaꝯ kó bi katsoó: “Ndiꝯ, ¿a xojmá xi ndájin xi ik'ítjie ji nguujin jnoo? ¿Ná kjindibánii xka xi ndájin xi katokjaá?”
- 28 Tanga bi katsó kui ndaꝯ: “Ngo kondra xi ítjie kui nií.” Kó bi katsó já mosoo: “¿A mejeén nga xiniéyájne kui xka xi ndájin?”
- 29 Tanga bi katsó kui ndaꝯ: “Jmí, ngat'a tsi ta kjoꝯandaꝯ tsi kji'a nga ndyichjaníyajnú kui xka xi ndájin chjiniéyájnú kojo to ndsokoꝯan ññoꝯ nga.

30 Tasá te'endiéjnúu nga nijan ngatamaxchá ngaskande nga je kama ko'najen to ndsokoan nño, kós'e kji'a bi xiáan já xi k'ojen: Tjón ma ra t'ítikójnú xka xi ndajín, s'e tí'niújnú ts'i'e nga k'uití, kó to ndsokoan nño nguuya ndi'a nínga mindyia tindyajnú."

31 Ingo énkjín katsáyá Kjisoo xi bi tsó: –Nínga botíxomaá Néná, xikóníí ngo ndí xojmaá mostasaá xi ngo nda iskjíbé kó ítjje nguujin jnoo,

32 kui ndí xojmaá nga jakoxi kuí xí tanisién 'niú chichí ngase ngayeje xojmaá, tanga nguije tjońts'ién kó maxchá, kuí yaá xi tanisién 'niú nk'a ma, ngaskande nisie xi tjín nk'a ján kja fochó ts'énda ndoboa kja tjiaá kui yaá.

33 Ingo énkjín katsáyá Kjisoo xi bi tsó: –Nínga botíxomaá Néná, xikó maá tsi ján chiboa nisan iskjíbé ngo xtachjón s'e kja indyiaá ndsokoan nño ngaskande nga kaxongatjo ngayeje nda'yo paan.

34 Ngayeje kui nií xi tsíchjiajo Kjisoo xtaa, kó jmí nixtjin nga énkjínjín kats'énkjien nga tsíchjiajo,

35 ts'i'e nga jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná nga bi katsó: Énkjín xi sa'inkjien an nga kuichjiajo an xtaa, kó xiyáa ni xi tji'maá Néná ndeskande nga kamánda ngasondiee.

36 Kós'e nguije kats'énkjí Kjisoo xtaa, ts'as'ien nguuya ndi'aa, kó xta ts'i'e kijikón tiñaá s'e bi katsoó: –T'íyé chan chanjne kjoaa ni xi mejeén tsó énkjín xka xi ndajín xi ik'ítjje nguujin jnoo.

37 S'e bi katsó Kjisoo: –Nda xi ítjje xojmá xi ndaa, kuí xí ndíí nda xi'ín,

38 kó jnoo, kuí xí ngasondiee, kó xojmá xi ndaa, kuí xí xta xi ts'i'e nínga botixómá Néná, kó xka xi ndajín, kuí xí xta xi ts'i'e xindajín,

39 kó kondra xi ítjje kui xkaa, kuí xí xindajín diablog, ni xi kamáxchaá kui boá xi nga fet'a ngasondiee, kó já xi ja'áyá kui ni xi kamáxchaá kui boá xi ndítsjiee Néná.

40 Kó xikó ts'én chjaníyá xka xi ndajín s'e 'bítí nguujin ndi'íí, boa ti kama nga kjuie kui ngasondiee,

41 kó ndíí nda xi'ín sanguíya ndítsjiee kó kjoa'áxín kja nínga botixómá ngayeje kui xta xi tangat'anij kui nga kje'e xi ts'énjé kjo xi ndyits'en ni xi ndajín,

42 kó ngo nguuya orjno xi tjítí konanguis'ién, kó kja boá nínga skandá kjo nínga skjinieya n'niú kui xtaa.

43 Kós'e ngayeje xta xi kixij k'uiéé ndi'í xikoó ts'ueé kja nínga botixómá Na'mii. Xi tjín tjiboanijon nga kuint'ie, ngatasiennijón kui eén.

44 Nínga botíxomaá Néná, xikóníí ngo tijiton xi tikón'má ngo nguindie k'ijña, kó ngo nda saqoó, kó ti kjaá kuí'ijña'má nguini, kó achichí tsja tjín s'e fí ndi'aa kó botiña ngayeje ni xi tjín, s'e 'botsie kui k'ijñaá.

- 45 Ti boꝯ ti ts'én nínga botíxomaꝯ Néná xikó maá ngo ndꝯ xi ts'énmongase ngo to ixkí' xi ndijꝯ tsjakji'i,
- 46 kó nguije saꝯoó ngo xi 'niú chjií, kijí ndi'aꝯ kó atíñá ngayeje ni xi tjiín, s'e ts'atsie kui ndijꝯo.
- 47 Ti boꝯ ti ts'én nínga botíxomaꝯ Néná xikó maá ngo ndꝯ'ya xi ikjien ngujiin ndáchíkoón, kó ngayeje tokoya tjiꝯ fíyaá,
- 48 kó nguije kitsie, já xi mején ndꝯ'yaꝯ foa'á'yá kó fijo t'a chjindiee, s'e foa'ájin tjiꝯo, kó tjiꝯ xi ndaꝯ ngo nisenyá míndyíá kó xi ndajín xín 'bojmi.
- 49 Boꝯ ti kama nga kjuie ngasondiee: Kjindibá ndítsjiee, kó kjoꝯ'ájin xtꝯ xi kixi, kó xín kují'índo xtꝯ xi ndajín,
- 50 s'e ngo orjꝯ xi tjiín ndi'í kujindyia xtꝯ xi ndajín, kó kja boá nínga skandá kojo nínga skjiniya n'niꝯ kui xtaꝯ.
- 51 S'e bi katsó Kjisoo nga asíyá: –¿A makjínjnú ngayeje kui niꝯ? –Joꝯn, Ndiꝯ. Katsó kui jaá.
- 52 S'e Kjisoo bi katsó: –Kuíni nga ngayeje já chjinekjoꝯkiti xi bokoyá kjoꝯ nínga botixómá Néná, xikónií ndiꝯ ngo ndi'a xi 'boxié ni xchaá kojo ni tjatsie xi chjí xi síndotjoó.
- 53 Kó nguije tsíchjia Kjisoo kui énkjiín, xín kijí.
- 54 Kó nga jachó nangui akóyaá xtaꝯ kja ndi'a nínga ndokjoꝯ eén Néná, kó achichí ma xtꝯ xi kijíndikoón xi bi katsó: –¿Ñá ts'axiéni kjoꝯkínkón xi tjiín kui ndaꝯ? ¿Kóts'en manij kjoꝯndikón xi ts'én?
- 55 ¿A kuijín ndaꝯ xi ndi'í ndꝯ chjiniyaá? ¿A mí tsi kui ndaꝯ xi na manij na Riyaa, kó nts'ie ma Sandiyaá, Kosiee, Ximoo kojo Judaꝯ?
- 56 ¿A k'iejín síndojona ínchjín ndichja? ¿Ja kó ñá ts'axiéni ngayeje kui niꝯ?
- 57 Kó kui xtaꝯ kats'énjo'ojín Kjisoo. Tanga Kjisoo bi katsó: –Tajñání nga yandíkón ngo ndꝯ chjine'eén Néná, ngototo kja nangui kojo ndi'aꝯ nínga yandíkónjín.
- 58 Kó nde kjinjín kjoꝯndikón kats'én Kjisoo kui nguindiee, ngat'a xtaꝯ kis'ijinjin.

Matioo 14

- 1 Kui nixtjin ján Erodee ndꝯ xi tjiín xá nangui Galilea tsint'ie kjoꝯ ni xi kats'én Kjisoo,
- 2 kó bi katsoó já mosoo: –Kjisoo kui boá xi Jua Bautistaꝯ xi ja'á'yaá ngujiin xtꝯ xi jesoón, kuíni nga tjiín nga'niú nga ts'én kjoꝯndikón.
- 3 Kjoꝯ nga Erodee boá xi katsanguis'ien ndoboꝯaya Jua kojo xi íta'niú n'niú kichꝯ tangat'anij na Erodíaa, chjoón nts'ie Erodee xi 'mí Nguiripee,

- 4 ngat'a Juaa bi katsoó Erodee: –Kjoakitii tsjandíjín nga chjóon kama chjóon nda nts'ie.
- 5 Kó Erodee kamámejeén kats'énk'ién Juaa, tanga katsakjónní xta naxiíndaá, ngat'a xtaa nda chjinie'eén Néná kamaá Juaa.
- 6 Tanga nixtjin nga jachónó Erodee, tsakjín na Erodíaa kitié nguindyikon xta xi jachó s'ueé, kó achichí tsja kamaá Erodee,
- 7 kó kuíni nga Erodee katsjá ts'oa nga ta ni xi mejénrii tsjaá.
- 8 Kó kui tsakjín, nga ja boa je índajo naaa, bi katsó: –T'íyé tiboaní toko Jua Bautistaa nga koe'ení.
- 9 S'e achichí ndasen kis'ijña nda ree, tanga kjoaa nga je katsjá ts'oa, kó nga ngayeje xta xi síndojo t'a yamíxaa tsint'ieé kui nii, katsjá kjoa tsi'e nga koe'eé ni xi tsí'a kui tsakjín.
- 10 Kó katsjá kjoa nga ikichásén toko Juaa nguiya ndoboayaa.
- 11 Kó ngo tiboá tjiyá toko Juaa nga jachóchinií, s'e kini'ánk'as'ieen tsakjín, kó kui tsakjín kijjoo naaa.
- 12 Kós'e jachó xta tsi'e Juaa, iskjíbé yojo k'ieen, s'e ínijín, kó kijí kui jaá s'e katsáyaá Kjisoo kui ni xi kamaá.
- 13 Nga tsint'ieé Kjisoo ni xi kini'ánjo Jua Bautistaa, kijíya ngo tjotso, s'e xtjeen ngo nangui kjitiya kijí, kó nga tsint'ieé xtaa, jatjoni naxiíndaá nga kijiyase.
- 14 Kó nguije jachó Kjisoo, nga jatjajen tjotso jee achichí ma xta xi kamábe, kó nijmakamaá, kó kats'éndaya xi oon.
- 15 Kó nguije kamánguixoón, xta tsi'e Kjisoo kijíkón tiñaá, s'e bi katsoó: –Kjitiya kuí nguíndiee kó achichí je sajín. Tí'inkjí kui xtaa 'ne tsi'e nga koeje ndí nangui xi síndo tiñaá kó k'otsie ni chinie.
- 16 Kó Kjisoo bi katsó: –Chjiénjín nga koeje, tasá jún te'éjnúu ni xi skjinie.
- 17 S'e bi katsó kui jaá: –Tanga ta ún tsi pan kojo jó tjo tikónjne.
- 18 Kó bi katsó Kjisoo: –Ndibájojnú'un k'iee.
- 19 Kós'e nguije katsanguiya tsi'e nga kui'índotie nguijin ndixchoo xtaa, iskjíbé pan xi uún kojo tjo xi joó, askotsijen nk'a ján, kats'énchikonñé, s'e akjángá kó katsjaá kui paan xta tsi'e, tsi'e nga kui jaá sa'ínkja'asoón ngayeje xta xi ngasee.
- 20 Kó ngayeje xtaa iskjinie kó kitsie chan chaan, kó ngui tiejó nisanya tjikítsie kamá pan xi ts'anguij.
- 21 Ma ra tsi ta ún mi já xi'in xi iskjinie, kje'ení ínchjín kojo jakjíndí.

- 22 Kó Kjisoo tji_{en}má kats'eén kjoa'niú xta tsi'e, tsi'e nga koejeya tjosso jee, nga koejetjón ngándá xi ingoboá ján, tjienga kats'énkixot'a xta kjiín.
- 23 Kó nguije kiji ngayeje xtaa, Kjisoo kijínijínguí tji_{ngui} nga tsíchjia soboaá Néná kó nguije kamájñoó kja kis'ijña soboa.
- 24 Tjienga je kjocho tjosso jee ngamasieen ndáchíkoón, tjo'niuú ye'ét'aa xchaán ngat'a kjen tjosso jee kasako.
- 25 Kó nguije ndibá'ásieén, Kjisoo kijíkoón kui jaá nga kistso'ba són ndáchíkoón.
- 26 Tanga nga kamábe xta tsi'e, ta bi ta máa, achichí katsakjónní kó bi katsó: – ¡Sien boá!
- 27 Tanga Kjisoo tji_{en}má tsíchjiajo nga bi katsoó: – ¡Te'énga'niújnúu yojojnú, an boá, ngata ndakonjín majnú!
- 28 S'e bi katsó Peé: – Ndia, tsi kjeén nga ji, te'é kjoé ji nga kama kjuínson an ndójoaa nga kjuinkja'aa.
- 29 Kó Kjisoo bi katsó: – Jabí'in. Tatra jatjajen Peé tjosso jee kó kiji són ndójoaa, kó kiji xtjieen nínga tikón Kjisoo.
- 30 Tanga nga kamábe nga tanisién 'niú tjitjien tjo, katsakjónní kó kijíngandá, s'e bi katsó nga askandáyá: – ¡Ndia 'naxié'éní!
- 31 Kó ti kji'a Kjisoo iskíbé tsja Peé s'e bi katsoó: – ¡Achichí chiboa s'ijjin! ¿Mí kjoaa nga jó nga ján ik'ijñi inimaa?
- 32 Kó nguije ts'as'ien nguiya tjosso jee, kixixió tjo.
- 33 S'e kui já xi síndoyá nguiya tjosso jee, kats'éndikón Kjisoo kó bi katsoó: – ¡Jakoxi nga ji xi ndíí Néná!
- 34 Kó nguije ja'atio ndáchíkoón, Kjisoo kjo xtaa jachó nangui Jenesarét.
- 35 Kó nguije kamábe Kjisoo xta naxíndaá, katsáyaá ngayeje xta xi ngase xi tjín kui nangui, kó jachóchinií ngayeje xta xi oon,
- 36 kó 'niú kichjiá'aa tsi'e nga nde ta njñoó xí si'anjo, kó ngayeje xta xi oon xi kats'énjo njñoó Kjisoo kamádaya.

Matteo 15

- 1 Kós'e já fariseo kjo já chjini_{ekjo}akiti xi kjindibáni naxíndaá Jerusalen jachókón tiña Kjisoo kó bi katsó nga asíyaá:
- 2 – ¿Mí kjoaa nga xta tse ndyibendikónjín kjoaxchá xí ijña xta xi xchána, ngat'a ndyimonie_{jónjín} tsja nga ndyikjinie ni chinie?

- 3 Tanga Kjisoo bi katsó: –¿Kó mí kjoa nga yandíkónjínjúnú jún kjoabotíxoma Néná tangat'anii nga ni'ánkjatjosónjúnú kjoaxchájnú?
- 4 Ngat'a bi katsó Néná: “Chendikín jí nā'miī kojo nāā”, kó “xi ngat'íkojoo k̄atsoo nā'miī kojo nāā, je kats'énk'iéen yojoo.”
- 5 Tanga jún bi ndyi'míjnú: Ta 'yání xi bi k̄atsoo nā'miī kojo tsi nāā: “Ngayeje ni xi tjinna xi kama kosikojonijnú'un je Néná s̄a'ink'as'iéen”,
- 6 ngayeje xi boā k̄atsoo, je nguiti jmí kjoa'niújiín nga skuiendíkón nā'miī kojo nāā. Kó boā ts'én nga jún ni'ánchjijínjúnú kjoabotíxoma Néná, tangat'anii kjoaxchájnú.
- 7 ¡Xta jókjen! Kjénní ni xi katsó nda chjiniē'eéen Néná xi 'mí Isayaa nga bi katsó:
- 8 Kui xta naxiindaá ta ts'oa tsi nga bendikónna, tanga inimaā achichí kjin tikónnij an.
- 9 Ta kjoandani nga ndyits'endikónna, ngat'a ni xi ndyibokoyá kjoabotíxoma xtaā boá.
- 10 Kó Kjisoo tsíchjiaā xta kjiín, kó bi katsoó: –Nda'yájnú kó ngatamakjínjúnú kui nij.
- 11 Jmí tsi kui ni xi 'bos'ien ts'oa xtaā xi ts'énndándí nguindyik̄on Néná, kuí ni xi fotjoo ts'oa xi ts'énndándí.
- 12 Kós'e xta ts'iē Kjisoo jachókón tiñaā kó bi katsoó: –¿A je kamákjiín ji nga tsjajín kamaá já fariseoo kjoa ni xi kase?
- 13 Tanga Kjisoo bi katsó: –Ngayeje xka xi ítjiejín Nā'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján xtjoníyá ndeskande jamaā.
- 14 Xióchonjúnú kui xtaā, xta tika xi tjimátjoón kje'e xta tika boá, kó tsi ngo nda xi tika ts'énbokoó ndiya ingo nda xi tika, ¿a mí tsi ngajoó nga kuixoya ngo tixa?
- 15 Kó Peé bi katsoó Kjisoo: –T'iyé chan chanjne kui énkjín xi kase.
- 16 Kó Kjisoo bi katsó: –¿A ti nde jún makjínjínjúnú?
- 17 ¿A makjínjínjúnú nga ngayeje ni xi chinie kojo ni xi 'yoó, nguiya ngants'oa boá nínga 'bos'ien, kó nguijee ndi'amindí ján fochó kuí nij?
- 18 Tanga ni xi fotjonij ndso'boá, inimaná ndibánií kó kuí nij xi ts'énndándí ngo xta nguindyik̄on Néná.
- 19 Ngat'a nguijin inimaā xtaā ndibánií nga ni xi ch'o kji'i ts'énkjó, xikoó xta xi ndyits'ent'aā kjoa xkjín, xta xi tondoo, xta xi ndyits'enchéjé, xta xi ndyi'boncha, kjo xta xi ch'o'a.
- 20 Kuí nij xi ts'énndándí ngo xta nguindyik̄on Néná, tanga kjoa nga moniéjónjín tsja nga skjiniē nño kuijín nij xi ts'énndándí nguindyik̄on Néná.

- 21 Kó nguije jatjo Kjisoō k̄iāā, kijí nangui Tirō kojo Sidon.
- 22 Kó k̄iā ngo xtachjón xi chjiani nangui Kananeā askandáyá t̄jinguī Kjisoō kó bi katsoó: –iNd̄iā, ji xi xtā t̄j̄eē Ndabi, ngatamanimāā an! Tsakjinna achichí kjoanīmā ts'énfoa'atio ngat'ā ngo asién n̄ixtjiin xindajín t̄j̄iīn.
- 23 Tanga Kjisoō jmí ni katsójiin. Kó xtā ts̄i'ē kijíkón tiñāā Kjisoō kó bi katsoó nga 'niú tsí'aá: –Boā t'īin kui xtachjoón nga ngatj̄i, ngat'ā ñá ts'énkjandayá t̄j̄inguiná.
- 24 Kó Kjisoō bi katsó: –Néná katsanguiyana ts̄i'ē nga ta kuí tsi xtā xi chjiani Israel xi kosikojo an, ngat'ā kuí xtaā xi xikoó chotsangā xi je kichajá.
- 25 Tanga kui xtachjoón kijíkón tiñāā Kjisoō, s'ē asién tikoó xt̄j̄eēn kjen Kjisoō kó bi katsoó: –iNd̄iā, tasíkejení!
- 26 Tanga Kjisoō bi katsó: –Ndajín kji'i nga chje'éxiin paan ndijnú, s'ē ññáá ko'e'énjú.
- 27 Tanga bi katsó kui xtachjoón: –Kjénní, Nd̄iā, tanga ti kuí xi kjinie ññáá x̄i pan xi bixónguī nguindie yamíxaā nd̄iāā.
- 28 Kós'ē Kjisoō bi katsó: –iXtachjón, tanisién 'niú s'ij̄iīn Néná, ngatama ni xi mejeén! Kó ti kui ch̄iboā kamádaya tsakj̄iīn.
- 29 Kó nguije jatjo Kjisoō k̄iāā, kijí t'a ndáchikoón Galileā s'ē kijínijinguí ngo t̄j̄inguī kó k̄iā kis'ij̄ñando.
- 30 Kó achichí ma xtā xi jachókoón Kjisoō xi jachójo xtā xi fí n̄imā t'a, xtā xi t̄ikā, xtā xi n̄imā tsja, xtā xi majín chj̄iā, kojo achichí xtā xi ndajín t̄j̄iīn, kó Kjisoō ngayejeē nga kats'éndaya,
- 31 ngaskande kijíndikón maá xtā kjiín nga kamábe nga tsíchj̄iā xi n̄imāā, nga kamádaya xi n̄imā tsjaā, nga kamádaya xi kamájín kjií, nga kamátsijeēn xtā xi t̄ikāā, kó ngayeje xtaā nga katsjaá kjoaje Neē Israel.
- 32 Kó Kjisoō tsíchj̄iāā xtā ts̄i'ē, kó bi katsoó: –N̄imākjimana kui xtaā, ngat'ā je ján n̄ixtjinn̄i nga síndojona k'īeē, kó jm̄iīn ni xi skj̄in̄iē, kó mejénj̄inna tsi sa'ínkj̄i k̄j̄indíā an ndi'aā ngat'ā tsi ta koyayá nguīya ndiyyáá.
- 33 Kós'ē xtā ts̄i'ē Kjisoō bi katsó: –¿Tanga ñá konguínchja'ájnē k̄j̄in pan kui nguindie k̄j̄itiyāā ts̄i'ē nga si'ankjiénj̄nē ngayeje kui xtā kjiín?
- 34 Kó Kjisoō bi katsoó: –¿Kótj̄in ma pan xi tikónj̄nú? Kó kui jaá bi katsó: –Yito ma kojo chiboa ndí t̄j̄o.
- 35 Kó Kjisoō katsjá kjoā ts̄i'ē nga k'uíndo t'anangui xtā kjiín.
- 36 Kó isk̄j̄ibé pan xi yitoō kojo t̄j̄ioo, kó nguije katsjaá ndok'óchji Néná, akjángá kó katsjaá xtā ts̄i'ē, ts̄i'ē nga sa'ínkja'asoón xtā kjiín.

37 Ngayeje xtaḡ nga iskjinnie ngaskande nga kitsie chaḡ chaḡ, kó ja'átikó pan xi ts'anguii, yito nisenya kamá.

38 Ma ra tsi ta nijún mi já xi'in xi iskjinnie kui paḡn kojo kui tjiḡḡ, kje'ení ínchjín kojo jakjíní.

39 Kós'e nguije kats'énkjí Kjisoo xtaḡ tsi'e nga kijí ndi'aa, Kjisoo kijíya ngo tjosso je, s'e kijí xtjeen nangui Magadan.

Matioo 16

1 Kó já fariseoḡ kojo já saduseoḡ jachókoón Kjisoo tsi'e nga skót'ayákón, kó tsí'aa ngo chiboḡḡ ndi'ak'ajmii.

2 Tanga Kjisoo bi katsoó: –Tsi kji'a nguije ma nguixoón, bi 'míjnú: “Nda chon kama nixtjiin, ngat'a iní nguindie ján.”

3 Kó tsi nga tajñoó, bi 'míjnú: “Stsé kojo tjo kama tsi iní nguindie ján kojo tsi ndi ndyia.” ¡Xta jókjen! ¿Ánní nga yajnú nga nda axa ndajín kama nixtjiin nga tsitsijenjnú kókji'i nk'a ján? ¿Kó ánní nga makjínjínjú chiboḡ xi tjis'íjñá kui nixtjiin?

4 Kui xta xi ndajín kojo xi ndyits'ent'aa kjoḡ Néná ndyimí'á ngo chiboḡ, tanga jmí chiboḡ ko'e'ejín, ta kuí tsi chiboḡḡ nda chjine'eén Néná xi 'mí Jonaa. S'e Kjisoo índomasien kui jaá, kó kijí.

5 Kjisoo kojo xta tsi'e jachó ngándá xi ingoboaá ndáchíkoón Galilea, tanga kichíyaá nga ko'a pan.

6 Kós'e Kjisoo bi katsoó: –Chónjú yojojú kjoḡḡ nisaan nda'yo paḡn já fariseoḡ kojo já saduseoḡ.

7 S'e bi katsó ja k'ie ja ngajaán xkjín xtaḡ Kjisoo: –Kui nií xi tsó ngat'a jmí pan kich'ia ján.

8 Kó Kjisoo kamákjín kui nií, kó bi katsoó: –¿Mí kjoḡḡ nga jmí panjínje ndyí'míjnú, jún xta xi s'ijinjín?

9 ¿A kje makjínjínjú, kó a je nguiti foa'átsjienjínjú kui pan xi uún, xi ún mi xta kats'enkja'asóḡ, kó kótjín kamá nisenya xi kachja'á'yájú?

10 ¿A ti nde foa'átsjienjínjú kui pan xi yitoḡ, xi nijún mi xta kats'enkja'asóḡ, kó kótjín kamá nisenya xi kachja'á'yájú?

11 ¿Kóts'en nga kamákjínjínjú nga kjoḡḡ panjín xi ts'éenchjia an nga kixiánjú'un nga xchónjú yojojú kjoḡḡ nisaan nda'yo paḡn já fariseoḡ kojo já saduseoḡ?

12 Kós'e kji'a nga kamákjín kui jaá nga jmí tsi kjoḡḡ nisan xi mindyiaḡ nda'yo pan xi ts'éenchjia Kjisoo, kuí ni xi katsó kjoḡḡ ni xi ndajín kji'i xi bokoyá já fariseoḡ kojo já saduseoḡ.

- 13 Kó nguije jachó Kjisoo xtjjeen nangui Sesarea nínga tikón xtitjón Nguiripee, bi katsó nga asiyaá xta tsí'e: –¿Kó tsó xtaa, kjoaa 'yá xóni xi ndíi nda xi'iin?
- 14 Kó bi katsó kui jaá: –Tjín xta xi Jua Bautistaá boá tsó, kje'e xi Elíaa boá tsó, kó kje'e xi Jeremíaa boá tsó, kó ti tjín ka'a xta xi ngo xó nda chjini'eéén Néná tsó.
- 15 Kó Kjisoo bi katsoó: –Kó jún, ¿'yání an, kó 'míjnú?
- 16 Kó Ximo Peé bi katsoó: –Jí xí Kristoo, ndíi Néná xi tikoón.
- 17 Kó Kjisoo bi katsó: –Achichí ra tsjaa ji Ximo, ndíi Jonaá, ngat'a jmí tsi jín kjojo yojo xi katsáyaá kui nií, Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmií boá xi katsáyaá.
- 18 Kó kuíni nga an t'íxiaán nga ji xi 'mií Peé. Ngasoón kui ndijoo kja sa'inda an nangoxina, kó nga'niuú kjoaboyaa kamajín sa'lín.
- 19 Kó ji tsjaa yibii nínga botíxomaá Néná, kó ngayeje ni xi kuít'a'ni ji t'ananguii, sítaniú ndi'ak'ajmi ján, kó ngayeje ni xi chjándé ji t'ananguii xtjondó ndi'ak'ajmi ján.
- 20 Kós'e Kjisoo katsáyaá xta tsí'e, tsí'e nga ta'yajín xi kotsoyaa nga Kjisoo xi Kristoo.
- 21 Ndeskande koó kji'a íts'iyanii Kjisoo nga katsáyaá xta tsí'e, nga chjiénga koeje naxiínda Jerusalen kó nga chjiénga tsie kjoanima kjoa'atio nguiya tsja já xchá nguitokoo naxiíndaá, kjojo já nguitokoo chiná'mii kjojo já chjini'ekjoakitii, kó katsáyá nga chjiénga si'ank'ien, kó nga xi ma jaán nixtjin kjoa'á'yaá.
- 22 Kós'e Peé kijijo t'axín Kjisoo, kó bi katsoó nga tajá tsíchjiajo: ¡Ji Ndiá, Néná ngatja'axiín ngayeje kui ni xi'ba! Nga jmí ni kamajín.
- 23 Kjisoo asko'á Peé, s'e bi katsoó: –¡Tjítaxínboe'éní xindajín Satana! Ngat'a ni xi stinguí an kjima ji, ngat'a jmí tsi nií Néná xi tifojintakín, nií xtaa boá xi tifojintakín.
- 24 Kós'e Kjisoo bi katsoó xta tsí'e: –Tsi tjín ka'a xta xi mejeén tsjienguína, ngats'énychíyá yoojo, nga kjobé kroo kós'e ngatjandibatjinguína.
- 25 Ngat'a ngayeje xi mejeén k'oxié'á kjoamindyioon, kuí xí tasá koya, kó ngayeje xi koya tangat'anii an, kui boá xi sakoó kjoamindyioon.
- 26 Ngat'a ¿mí chjinií tsi ngo nda kuiejeen ngayeje ni xi tjín kuí ngasondiee, tsi kichajá inimaá? ¿Axa mí ni xi tsjaa ngo nda xi kosít'a inimaá?
- 27 Ngat'a ndíi nda xi'iin, kjindibá nga kjindibájo kjoajee Na'mii kjojo ndítsjeee, kó kji'a boá nga tsjaaá nga ngo nga ngo xtaa ta xikó kji'i ni xi kats'én.
- 28 Jakoxi ni xi xianjnú'un nga tjín ka'a xi síndojinná k'iee xi koyajín tsi tjónjín skuie nga ndíi nda xi'iin kjo'e'ekatixómá.

Matoo 17

- 1 Jun nixtjin nguijee, Kjisoo kijijo t'axín Peé, Sandiyaá kojo nts'ie kui ndaa xi 'mí Juaa kó ngo tjiinguí nk'a kijijo soboaá kui jaá,
- 2 kó nguindyikon kui jaá kje'e kis'ie Kjisoo kó kjen 'na kamá xikó maá ts'ueé, kó njño xi yajaá tiboá xó xó kamá.
- 3 Kó kja jatokját'aa nda chjinie'eén Néná xi 'mí Moisee kojo Elíaa nga ndyichjiajo Kjisoo.
- 4 Kós'e Peé bi katsoó Kjisoo: –Ndia, a ta nda kji'i nga k'ie tindiyón xtín, tsi mejeén kama si'anda ján ndi'aák'ién: Ngo tse, ngo ts'e Moisee, s'e ngo ts'e Elíaa.
- 5 Tjienga ts'éenchjia ngase Peé, ngo ndi 'na kitsjien, kó kja kasasien nínga síndo kui jaá, s'e nguujin kui ndii kanda'yá ngo nda xi bi katsó: –Kuí xi'bi xi ndí tjóna, tsjatínna ngat'aa kui, nda'yájnúy.
- 6 Kó nga tsint'ie kuí nij xta ts'e Kjisoo, achichí katsakjónní kó ít'a maá kjen t'anangui.
- 7 Kó Kjisoo jachókón tiñaá kui jaá, kats'énjo, kó bi katsoó: –Tisítjienjnu, ngata ndakonjin majnú.
- 8 Kó nga askotsijen nijinguí kui jaá, kamábe nga ta kuí tsi Kjisoo xi tikón soboaá.
- 9 Kó nga ndyifotjajen tjiingui, Kjisoo bi katsoó: –Ngata 'yájin xi 'míyájnú ni xi kamáyájnú ngaskande nga ndií nda xi'iin, kjoa'á'yaá nguujin xta xi je jesoón.
- 10 Kó xta ts'e Kjisoo bi katsó nga asíyaá Kjisoo: –¿Mí kjoaa nga já chjiniekjoakití tsó nga tjón xó Elíaa kjoe'e?
- 11 S'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi nga tjón Elíaa kjoe'e kó kuí xí sa'índaya ngayeje nij.
- 12 Tanga an xiyájnú'un nga Elíaa je jé'e, kó kui xtaa kamábejin nga kui, kó ta ni xi mejénrií kats'énjo, ti boá ti ts'én tsie kjoanimá kjoa'atio ndií nda xi'iin nguia tsja kui xtaa.
- 13 Kós'e xta ts'e Kjisoo kamájiin nga kjoaa Jua Bautistaá boá xi ts'éenchjia Kjisoo.
- 14 Kó nga jachó nguiní nínga síndo xta kjiin, ngo nda jachókón tiñaá Kjisoo xi asién tikoó kjen nga bi katsoó:
- 15 –Ndia, ngatanimaa ndína kó tasíkeje, achichí ndajin tjiin kó xikoó tsi 'meya, 'bitíkjá 'biña kó achichí je kjin ndiya nga 'bókajin nguujin ndi'íi kojo nguujin ndójoaa.
- 16 Je jé'ejoo xta tse, tanga kamájiin kats'éndaya.

- 17 Kó Kjisoo bi katsó: –ǀXta xi s'ijinjin kojo xi ndajin! ǂNgaskande kji'áni nga chjiénga kotíñajojnú'un? ǂNgaskande kji'áni nga takó sa'inchíkjoajnú'un? ǂNdibáojnú'un k'íe!
- 18 Kó Kjisoo kats'énxchánjo kui xindajin xi tjíjin kui ndaa, kó jataxiejin yooj, kó ti kji'a kamándaya.
- 19 Kós'e xta tsí'e Kjisoo tsíchjajot'axin Kjisoo kó bi katsó nga asíyaá: –ǂÁnni nga jin kamájinjne ka'naxiéjne kui asién nixtjin xi ndajin?
- 20 Kó Kjisoo bi katsó: –Ngat'a 'niújin s'ijinjin, ngat'a jakoxi ni xi xianjin'un nga tsi nde ta chí tsi s'ijinjin Néná xikó ma ts'en xixi xojmaá mostasaa, kama bi k'uinjinui kui tjingui: “Xin t'en ji”, kó xin koeje, kó ngayeje ni xi kama si'ánjin.
- 21 Tanga kui xkjin xindajin, taxkiya fotjín, ta ngototo nga ndokjoaa Néná kojo nga si'ankja'a kjindia yojoná.
- 22 Kó tjenga tikónjo xtaa nangui Galilea, Kjisoo bi katsó: Ndií nda xi'jin nguiya tsja xtaa si'ank'as'ien,
- 23 kó sa'ink'ién, tanga xi ma jan nixtjin kjoa'á'yaá. Kó achichí ndasen kamaá kui jaá kjoaa kui ni xi ki'mií.
- 24 Kó nga jachó Kjisoo kojo xtaa kia naxindá Kapernaum, já xi ndyifoa'áchji ton xi machjítje nangoxii kijikoón Peé kó bi katsó nga asíyaá: –ǂA 'bíchjijn Mostroo ton xi machjítjeni nangoxii?
- 25 S'e bi katsó Peé: –Joon, 'bíchji. Kó nga ts'as'ien Peé nguiya ndi'aa, Kjisoo tjon tsíchjia kó bi katsó: –ǂKóts'en beje takin, Ximo? Já reje t'anangui, ǂ'ya xi foa'áchji ton xi machjítje ni? ǂA xi ndií, axa xta xi kje'e?
- 26 Kó Peé bi katsó: –Xta xi kje'e. Kó bi katsó ngase Kjisoo: –Ja xta xi ndií, chjiénjin ra nga tjin ni xi kui'íchji.
- 27 Tanga tsí'e nga sa'inxchánjin já xi foa'áchji ton xi machjítje ni, t'en ji ndáchikoón kó tjamijin tsitín, kó nguije kjoyaa tjo xi tjoón, chjabe ji kó chjéx'e ji ts'oa kó kia sakoo ngo ton, chjabe ji kui toon kó t'íchjítjeni an kojo t'íchjítje yojoo.

Matteo 18

- 1 Ti kui nixtjin, xta tsí'e Kjisoo jachókón tiña Kjisoo kó bi katsoó nga asíyaá: – ǂ'Ya xta xi 'niú chji ngasenii kia nínga botíxomaa Néná?
- 2 Kó Kjisoo ngo ndachí tsíchjia kó ngamasieen kui jaá íjña,
- 3 kó bi katsó: –Jakoxi ni xi xianjin'un nga tsi kosikjojínjin yojojnú, kó tsi xikójin jakjindí kamajnú, kuitjás'ienjinjin nínga botíxomaa Néná.
- 4 Ngat'a ta'ya xtaní xi nimatakón kama xikoó kui ndachií, kui xi'ba xi chji ngasenii nínga botíxomaa Néná.

- 5 Ta 'yání xi skíbení ngajona ngo ndáchí xikoó xi'bi, ti ts'énkjíbéna an nga.
- 6 Kó ta'ya xtaní xi sa'ín ngo ni ts'i'e nga tjin ka'a kui jakjindí xí s'ijiin an sa'ínjé, tasá ngo ndijo je ngatít'a kjásén, s'e ngat'ajmijin yojoo nguujin nínga nangaa ndáchíkoón.
- 7 Achichí ni tjiín kui ngasondiee xi ts'én nga ngo xta ts'enkjátjosónjiín Néná, kó jmíjín kóts'en kama k'uichjáa. Tanga, achichí nga ndajín k'uijñá kui xta xi sa'ín ngo ni ts'i'e nga kje'e xta sa'ínkjatjosónjiín Néná.
- 8 Kuíni nga tsi ndse koje tsi ndsaki konguijeé, tasá tichékjé jí, kó kjin tichíjmi, tasá nda tsi katon ndse koje tsi katon ndsaki nga k'uiéé kjoamindyion ngatsjeé, ta boajíin tsi síndo nga jó ndse koje tsi síndo nga jó ndsaki nga kuichíjmijiin nguujin ndi'í xi jmí nixtjin k'oo.
- 9 Kó tsi ndyikin skuie ngo ni xi konguijeé, 'naxié ji, kó kjin tichíjmi, tasá nda ngase nga ta ngo tsi ndyikin ndyia nga kuitjás'in kjoamindyion ngatsjeé, ta boajíin tsi nga jó ndyikin ndyia nga kuichíjmijiin nguujin ndi'íi ndoboqa nk'ieen.
- 10 Tsitsíjenjnú ngo ngojín xi sa'ínch'ó ngo kui ndí jakjindií, ngat'a xiyájnú'un nga ndi'ak'ajmi ján ndítsjiee kui kotsijen síkijí kjen Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján.
- 11 Ngat'a ndí nda xi'iin je'e ts'i'e nga k'oxié'á xta xi je kichajaá.
- 12 ¿Kóts'en sasiénjnú kui nij? Tsi ngo nda xi tjiín úchán chotsanga, s'e ngo xchajaa, ¿a ku'ijñámasienjín xi ngui ichítie koje yichán nijaan, ts'i'e nga koejengase chotsanga xi ngo kichajaá?
- 13 Kó tsi sakoo, jakoxi ni xi xianjnu'un nga achichí tsja kamaa kjoaa xi ngo, ta boajíin xi ngui ichítie koje yichán nijan xi kichajájin.
- 14 Ti boqa ti ts'én, Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi ján mejénjín nga ngo kui ndí xchaja.
- 15 Tanga tsi ngo nts'ie sa'ínjé kondra tse, ndokjoeje soboe ma ra ts'i'e nga skuie nga ndajín kji'i ni xi kats'én, tsi kuint'ie'én, ja je kini'ín nguini nts'ie.
- 16 Tanga tsi kuint'ie'énjín, t'enchín nguini, kó t'enje ji tsi ngo koje tsi jó xta, ts'i'e nga tsi jó koje tsi ján chistikó kotsoya ni xi kamaa,
- 17 kó tsi ti nde boqa ts'én kuint'ie'énjín, t'iyéé xta nangoxii, kó tsi ti nde boqa ts'én kuint'ie'énjín ni xi katsoo kui xtaa, ja tasá xikoó tsi ngo xta xi judiojín ngatamaa kui ndaa koje tsi xikoó ngo nda xi foa'áyá ton xi machjítjé ni.
- 18 Jakoxi ni xi xianjnu'un nga ngayeje ni xi kuít'a'niújnu k'ie t'ananguii, ti sítaniú kja ndi'ak'ajmii, kó ngayeje ni xi chjándojnú k'ie t'ananguii, ti k'uíndondé kja ndi'ak'ajmii.
- 19 Kuíni nga ingo ndiya xiyá nguini'jnu'un: Tsi jó kamajnú nga k'uíndajnú ts'i'e nga chjia'ajnú ngo ni k'ie t'ananguii, Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján tsjaajnú.

- 20 Ngat'a nínga jó kojo tsi ján xta kamatikó xi s'ijiin an, kja kotíjñajin ngamasieen.
- 21 Kós'e Peé kijikón tiña Kjisoo, kó bi katsoó nga asiyaá: —Ndia, ¿kótjin ndiya sa'injetakoon nts'ie an tsi ngo jé sa'in kondra tsa'an? ¿A ngaskande yito ndiya?
- 22 S'e Kjisoo bi katsó: —Jmí tsi ta yito tsi ndiya tsi t'ixiaán, ngaskande ichítie kojo kan ndiya yito.
- 23 Kó kuíni nga, nínga botíxoma Néná boá ma xikó maá ni xi kamaá ngo nda ree xi kats'énjo xki já mosoo.
- 24 Kós'e tsi íts'iyani nga sa'in xki nga jachóchinií ngo moso xi tjitjieén tie mī ton talento.
- 25 Kó kui mosoo jmíjin kamaá ton xi kui'íchjinií, s'e nda ree katsjá kjoa tsie nga stijná kui mosoo kojo chjoón kojo ndií kojo ngayeje ni xi tjin, tsie nga kui'íchjī ngayeje ton xi tjitjieén.
- 26 Tanga kui nda mosoo asién tikoó nguindyikon nda ree, s'e bi katsó nga 'niú tsí'áa: “Ndia, chiyékjoení nguichí kó k'uichjī yejee ton xi tjitjienna.”
- 27 Kó nda ree nima kamaá kui nda mosoo, s'e kats'énjetakoón ngayeje ton xi tjitjieén, kó kats'énkjí ndé.
- 28 Nguije jatjo kui mosoo ndi'aa nda ree, tjiénmá kamábe ngo nda moso xkjín xi úchán ton denario kitsjieen tsie, tatra iskjibé kjásén kui ndaa, s'e bi katsoó: “i'T'íchjinií ton xi tjitjieen tsa'an!”
- 29 Kui nda moso xi tjitjieén toon asién tikoó nguindyikon kui mosoo kó bi katsoó: “Chiyékjoení nguichí, kó k'uichjī yejee ton xi tjitjienna.”
- 30 Tanga kamámejénjiní kui ndaa, s'e katsanguis'ien ndoboaya ngaskande nga kui'íchjiií kui ton xi tjitjieén.
- 31 Achichí on kamaá já moso xi ngasee kjoaa kui nij, kó kijítsayaá nda ree ni xi kamaá.
- 32 Kós'e nda ree katsanguiyakja'á kui mosoo, s'e bi katsoó: “iMí xi ta ndajín ji xta! Kats'énjetakoón ngayeje ton xi tjitjieen tsa'an, ngat'a 'niú kichjé'éní.
- 33 ¿A kjoa'niújin tjiniií nga nima kamaá ji kui mosoo xikó ts'én nima kamána ji?”
- 34 Kó achichí kats'énxchán nda ree, kó katsjá kjoa tsie nga si'anjeeé kui mosoo, ngaskande nga kui'íchjiií ngayeje ton xi tjitjieén.
- 35 S'e Kjisoo bi katsó ngase: —Boa ti sa'injojnú Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi ján tsi ngayejejin inimajnú nga si'anjetakónjnú nga ch'o katsojnú ngo nts'iéjnú.

Matteo 19

- 1** Kó nguije katsó kui niĭ Kjisoo, jatjo nangui Galilea kó kijí xtjjeen nangui Judea xi tikón xtjjeen xi ingoboaá ndeje' Jordaän.
- 2** Kó achichí ma xtä xi kijítjinguui, kó kĭä kats'éndaya kjín xtä xi oon.
- 3** Kós'e já fariseoo jachókón tiñaä Kjisoo tsi'e nga askot'ayákón, s'e bi katsoó: –¿A tsjandié kjoakitij nga ngo ndä xi je ixán sa'ínkjié kjoäbixaän tangat'anij ngo ni?
- 4** Tanga Kjisoo bi katsó: –¿A kĭje ni'ányajínjnú ni xi tsó xojon eén Néná nga kuí xí kats'éndaná ndeskande nga íts'iyaniĭ ngasondiee, “nga xi xĭ'in kojo xi chjoón kats'énda”?
- 5** Kó bi katsó: “Kuini nga ndä xĭ'ijn kui'íjñá nā'mij kojo nāā, kó k'uijñájo chjoón, kó ta ngo tsi yojo kama ngajoó.”
- 6** Kó boä ts'én nga je nguiti jójín ma, ta ngo tsi yojo ma ngajoó, kó kuini nga ni xi je kats'éngo Néná, kamajiín k'oxiékjo xtaä.
- 7** S'e já fariseoo bi katsó nga asíyaá: –¿Ja kó mí kjoāā nga Moisee íjñá ngo kjoäbotíxoma xi tsó nga kama xó tsi ngo ndä xi je ixán skjinínk'á ngo xojon nínga je je kjoäbixaän kó nga kama xó kui'íjñá chjoón?
- 8** S'e Kjisoo bi katsó: –Tangat'anij nga tá tajá inimajnú kuini nga Moisee katsjandié tsi'e nga kama k'uijñá xi chjoón, tanga ndeskande koó nga íts'iyaniĭ ngasondiee jmí tsi boä kamá.
- 9** Kó an xiyájnú'un nga tsi ngo ndä kui'íjñá chjoón, kó tsi kjoāā nga kjoatondojín, kó tsi kje'e chjoón kujxanjo, ts'én bendikónjín kjoäbixaän, kó kui ndä xi kujxanjo chjoón xi ik'íjñáá, ti ts'én bendikónjín kjoäbixaän nga.
- 10** S'e xtä tsi'e Kjisoo bi katsó: –Tsi kui niĭ máā ngo ndä xi kujxanjo chjoón, ja tasá nda kji'i tsi kujxanjín.
- 11** Tanga Kjisoo bi katsó: –Kui niĭ, jmí tsi ngayeje xtä xi makjiín, ta kuí tsi xtä xi Néná je katsjaá tsi'e nga kamakjiín.
- 12** Ngat'a tjín xtä xi boä ts'én katsen nga kamajín kujxan, kó ti tjín já k'án xi xá kini'ánk'ánni, kó ti tjín já k'án xi taxá kats'énk'ánni yojoö tangat'anij xaá Néná. Xi kamakjiín kui niĭ, ngatamakjiín.
- 13** Kós'e jachóchinií Kjisoo jakjindí xixi tsi'e nga kui'íjñasoón tsja, kojo tsi'e nga kujchjätjé, tanga xtä tsi'e Kjisoo kats'énxchánjo xtä xi jachójo kui jakjindí.
- 14** Tanga Kjisoo bi katsó: –Te'éndiéjnúy kui jakjindíí nga kjo'e'ekónna, kó ngatä 'bíchjájínjnúy, ngat'a nínga botíxomaā Néná kuí xí kama k'os'ien kui xi xikoó kui jakjindíí.
- 15** Kó Kjisoo nguije íjñasoón tsja kui jakjindíí, jatjo kui nguindiee.

- 16 Kó ngo nda jachókoón Kjisoo kó bi katsoó nga asíyaá: –Ji Mostro, ¿mí ni xi nda sa'in an tsí'e nga sakóna kjoamindyion ngatsjé nixtjiin?
- 17 S'e Kjisoo bi katsoó: –¿Mí kjoaa nga an bosíyení kjoaa ni xi ndaa? Ta ngototo Néná xi nda, tanga tsi mejeén kuitjás'in kjoamindyion ngatsjé nixtjiin, ti'inkjatjosén ji kjoabotíxomaa Néná.
- 18 S'e bi katsó kui nda xongoó: –¿Ná kjoabotíxoma? Kó Kjisoo bi katsoó: –Kamajín si'ink'in ji xta, kamajín si'int'ée kjoa chjóon, kamajín si'inchejé, kamajín k'uindíséta'in ji ngo xta.
- 19 Chendikín jí na'mií kojo naáa, ti'intjé ji xtaa xikó ma ts'en tjoó yojóo.
- 20 S'e bi katsó kui nda xongoó: –Ngayeje kui nií je kats'enkjatjosón an ndeskande koó nga ndachí an. ¿Mí ni xi chaja ngasena nga sa'in an?
- 21 S'e Kjisoo bi katsoó: –Tsi mejeén nga kixi kama ji, t'en, kó tatíni ngayeje ni xi tjiin, kó toon kui nií xta nimaa te'ée, kó boá tsi ts'én nga k'uieé ngo kjoachon ndi'ak'ajmi ján, s'e ndibétjinguini nguijee.
- 22 Tanga nga tsint'ie kui nda xongoó kui eén, achichí ndasen kamaá nga kijí, ngat'a achichí ni tjiin.
- 23 Kós'e Kjisoo bi katsoó xta tsí'e: –Jakoxi ni xi xian an nga achichí ni'in kji'i nga ngo nda chon k'os'ien nínga botíxomaa Néná.
- 24 Ingo ndiya xiyá nguininú'un nga tasá ni'injín kji'i nga ngo cho to'o yits'en kjoa'aya ngo tixaa ngo ndo, ta boajiin nga ngo nda chon k'os'ien nínga botíxomaa Néná.
- 25 Kó achichí kijíndikoón xta tsí'e Kjisoo nga tsint'ie ni xi katsó, kó ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín: –¿Ja 'yání xi kjo'tjo'a tsoboa?
- 26 Kjisoo asko'á kui jaá, s'e bi katsoó: –Kamajiin sa'in kui nií ngo xta, tanga Néná ngayeje nií xi kamaa sa'in.
- 27 Kós'e bi katsó Peé: –Ja je ye, nga jin ngayeje nií ik'ijñamasienjne, kó k'ie timatjinguinjne ji. ¿Kó mí ni xi sakójne?
- 28 Kó Kjisoo bi katsó: –Jakoxi ni xi xianjú'un nga, nga kjocho nixtjin nga ngayeje nií kamatjatsieya, kji'a nga ndií nda xi'iin kotíxoma nínga tikón kjoajee, jún xi timatjinguinjnú'un kja kuindyionsónjú nga tiejó yáxiríe nínga botíxomaa tsí'e nga boá k'uinjú tsi tjiin kojo tsi jmíjín jé nga tiejó tjiiee xta xi chjiani Israel.
- 29 Kó ta 'yání xi tangat'anij ja'enna nga ijñamasien ndi'aa, nts'ie, ndichja, na'mií, naaa, ndií, t'ananguií, úchán boá kji'i ngase ko'e'ee kui nií, kó sakoo kjoamindyion ngatsjé nixtjiin.
- 30 Kjín ma xta xi tjón ngot'e, xi fet'a kama, kó kjín ma xta xi fet'a ngot'e, xi tjón kama.

Matteo_20

- 1** Nínga botíxomaꝯ Néná, xikónií ngo nda xi achichí tajñó kijíngase já xi sa'ínxaá nguindiee nínga maxchá tostsijeé.
- 2** Nguije índajo kui jaá nga ngo ton denario tsjaá nga ngo nixtjin, katsanguiya nguindie nínga sa'ínxá.
- 3** Ma ra tsi ta chiboꝯ nijan nga tajñó, nda xi tsi'e xaá jatjo nguini ndi'aa, kó kamábe nga kje'e já xi xió síndo nditseen xi aa,
- 4** kó bi katsoó: “Tanguín ni'anxájnú nguindiena nínga maxchá tostsijeé, kó nda ts'én k'uichjijnú'un.” Jo'o katsó kui jaá, s'e kijí ts'énxá.
- 5** Nga kamá ndis'ueé, kojo nga kamá chiboꝯ ján nga kamánguixón, nda xi tsi'e xaá ti boꝯ ti kats'én nguini.
- 6** Kó nguije kamá chiboꝯ ún nga kamánguixoón, ti kijí nguini nditseen, kó ti kamábe nguini ngase já xi aa, kó bi katsoó nga asíyaá: “¿Mí kjoꝯa nga jmi ni ndyini'ánjijnú nga ngo nixtjin?”
- 7** S'e bi katsó kui jaá: “Ngat'a jmíjn xi tsjájne”, kó kui nda xi tsi'e xaá bi katsoó: “Tanguín ni'anxájnú ndatsa jún kja nínga maxchá tostsijeé, kó nda ts'én kamachjijnú.”
- 8** Kó nguije kamájñoó, ndja xi tsi'e xaá katsáyaá nda nguitokoꝯ xaá kó bi katsoó: “Ndokjoéé já xi ndyits'enxaá kó t'íchjii, tjón ma kui t'íchjii xi je'ets'énxá nga fet'aa, s'e nga fet'a t'íchjii xi tjón je'ets'énxaá.”
- 9** S'e jachókja'áchjii já xi ma ra chiboꝯ ún nga jachóts'énxá kó ngo ton denario kamáchjii.
- 10** Kó nga ja'áchjii já xi tajñó jachóts'énxaá, kats'énkjó nga tsie ngase kamachjii, tanga ta nga tsi ton denario katse'eé nga.
- 11** Kó nguije iskjíbe toon, its'iyanií nga tsíchjijata'in nda xi tsi'e xaá,
- 12** nga bi katsó: “Já xi chiboꝯ ún jachóts'énxá ngo tsi ora kats'énxá, kó ti boꝯ ti kji'i ik'íchjii xikoó jin xi nga ngo nixtjin kini'anxájne nguijin ndoboaá.”
- 13** Tanga nda xi tsi'e xaá bi katsoó ngo kui jaá: “Nda amingo, nda kji'i ni xi tjits'enjó. ¿A mí tsi nga ngo nixtjin ngo ton denario k'uichjii kixiaán nga ik'índa tsi'e nga si'inxé?”
- 14** Ja chjabe ji chjii, s'e t'en 'ne, tanga an xí mejenna nga ti boꝯ ti kji'i k'uichjii nda xi kats'énxá nga fet'aa xikó kji'i ts'entsjaa ji.
- 15** ¿A jmíjina kjoanda nga ta ni xi mejenna sa'iin ni xi tjinna? ¿Axa a kjima'onkon ji kjoꝯa nga nda an xtá?”

- 16 S'e Kjisoo kats'énkjet'a eén nga bi katsó: Kuíni nga kui xta xi tjon ngot'e, kuí xí kjuiet'a kama, kó xi fet'a ngot'e kuí xí tjon kama nguije, ngat'a achichí ma xi kondókjoa, tanga ta chiboa tsi ma xi xtjo'ojin.
- 17 Kó nga ndyifínijnguú Kjisoo xtjeen naxínda Jerusalen, tsíchjia t'axiin nga tiejó xta tsi'e, kó bi katsoó:
- 18 –Tsitsíjenjnuú nga k'ie ndyimonguín nijnguú xtjeen naxínda Jerusalen, kó ndíí nda xí'ijn si'ank'as'ieen já nguitokoo chiná'mii, kojo já chjiniəkjoakitii kó kuí xí tsjaakjoa nga si'ank'ien,
- 19 kó si'ank'as'ieen xta xi judíojin tsi'e nga kojnokie, ko'on, kojo koót'a kro, tanga xi ma jaán nixtjin kjoa'á'yaá.
- 20 Kós'e kijikón tiña Kjisoo naa ndíí Sebedeo kojo ndíí kui xtachjoón, asién tikoó kjen Kjisoo, kó tsí'aa ngo kjoanda.
- 21 S'e Kjisoo bi katsoó: –¿Mí xi mejeén? S'e bi katsó kui xtachjoón: –Te'é ji kjoa tsi'e nga nínga kotixome ji k'uíndot'aa nga jó ndína, ngo ngat'ijña nga fojnii, s'e ngo ngat'ijña nga skoon.
- 22 Kós'e Kjisoo bi katsoó: –Yajínjnuú ni xi ndyichjiá'ájnú. ¿A kjochíkjoajnú nga on xchajnú xikó ts'én on xchana an, kó a kjochíkjoajnú kjoanima xi kjoa'atio an? Kó bi katsó kui jaá: –Joon kjochíkjoajne.
- 23 Kó Kjisoo bi katsó: –Jakoxi nga jún xchikjoajnú xikó ts'én ch'o x'iana kojo kui kjoanima xi kjoa'atio an, tanga nga kja kuindyiont'ajnú'un nga skónna kojo tsi nga fojnína, ánjin tsoboána nga tsja an kjoa, Na'mina xí je tikondaá 'yá xi tsjaá kui nguindie xi je ijñanda.
- 24 Kó nga tsint'ie kuí nij xta Kjisoo xi ngui tiee, achichí kats'énxchánjo nga jó kui já nts'iee.
- 25 Kós'e Kjisoo tsíchjiaa xta xi ngasee kó bi katsoó: –Je yajnú nga kui ngasondiee, xta xi botixómaá nanguii, tsjandíjii xta nga taxkiya sa'ín ngo ni tsi tsja kjoajii. Kojo já xí nguitokoo naxíndaá xi nk'a xaá ta ni xi mejénrií ts'énjo xta naxíndaá.
- 26 Tanga chjiénjin nga boa kama nguujinjú, tasá kui xta xi mejeén nga 'niú nk'a ngase kama nguujinjú, kuí xí chjiénga sa'ínseén xta xi ngasee,
- 27 kó kui xi mejeén nga tjon kama nguujinjú kuí xí chjiénga sa'ínseén xta xi ngasee,
- 28 xikó maá nga ndíí nda xí'ijn, jmí tsi je'e kui ngasondiee tsi'e nga si'anseen, tasá je'e tsi'e nga kui xi sa'ínseén xta kojo tsi'e nga tsjaa vojoo tsi'e nga kuí'ichjítá'in kjin xta.
- 29 Kó nga jatjo Kjisoo kojo xta tsi'e naxínda Jeriko, achichí ma xta xi kijítjinguui.

30 Kó jó já xi t̄ik̄a xi s̄índo t'a ndiyáá nga tsint'ié nga Kjisoo xi kjoa'a, bi katsó nga askandáyá: –¡Nd̄ia, ji xi x̄ta t̄j̄eē Ndabī ji, ngatamanimaa jin!

31 Kó x̄tak̄j̄ín xi t̄jimáj̄o Kjisoo, kats'énxchánj̄o ts̄i'ē nga xió k'uíndo, tanga tasá ma 'niú askandáyá ngase nga bi katsó nguini: –¡Nd̄ia, ji xi x̄ta t̄j̄eē Ndabī, ngatamanimaa jin!

32 Kó kasasien Kjisoo, tsíchj̄iaa nga jó já xi t̄ik̄aa kó bi katsoó: –¿Mí xi kama s̄a'injnú'un nganda tsajún?

33 S'e bi katsó kui jaá: –Nd̄ia, mejénj̄ne nga xtj̄ox'á ndyikonj̄ne.

34 Kós'e Kjisoo kamánimaa kui jaá, kats'énj̄o ndyik̄on, kó ti kji'a kamátsijeē, s'e kui jaá kij̄t̄j̄inguī Kjisoo nguij̄e.

Matioo 21

1 Kó nguije makjachó tiña n̄ax̄īndá Jerusalen, jachó n̄ax̄īndá Betfaje kó k̄ia kis'indo t̄j̄inguī nínga t̄j̄ín yá oliboo, kó Kjisoo katsanguiya jó x̄ta ts̄i'ē,

2 xi bi katsoó: –Tanguínj̄nú kui ndí nangui xi tikón k̄jeē, kó nguije k̄īt̄j̄ás'ienj̄nú kui ngūindieē s̄akój̄nú ngo bórró chjoón kojo ngo ndí bórró x̄i'in xi ndȳata'niú, chj̄ándojnú, kó ndibáoj̄nú'un.

3 Kó tsi t̄j̄ín xi kó katsojnú, bi t'ínj̄núy: Nd̄iaa x̄i chjieén kó jaskan xó tsj̄aa'óyá nguinijnú.

4 Kó kui nī kamá ts̄i'ē nga jatjosón ni xi katsó nda chj̄in̄ie'eén Néná nga bi ts'én ít'a xoj̄on:

5 Bi t'ínj̄núy x̄ta n̄ax̄īndá Jerusalen: “Ján'an, k̄ia ts'éndibakoón nda Réē, nda xi nt'ie'eén, kó ngo bórró tikónsoón, ngo ndí bórró, ndí cho xi bonk'á ch'ia.”

6 Kó x̄ta ts̄i'ē Kjisoo xi katsanguiya, kats'én ni xi ki'mií.

7 Jachój̄o bórró chjoón kojo ndí bórró chichií, kó kui jaá ísoón nj̄ñoō, s'e Kjisoo kis'ij̄ñasoón kui choō.

8 Kó x̄ta k̄jiín yítie nj̄ñoō nguiya ndiyáá, kó k̄je'e xi tj̄iaa yá tsatie kó nguiya ndiyáá yíyijo.

9 Kó x̄ta xi t̄jimátjoón kojo xi yaját̄j̄inguī askandáyá ma nga bi katsó: – ¡'N̄ax̄ié'ej̄ne, ji x̄ta t̄j̄eē Ndabī! ¡Ngatama chikonñé xi ndibáni ngajoo Nd̄ianá! ¡Kó 'n̄ax̄ié'ej̄ne ján ndi'ak'ajmi ján!

10 Kó nga ts'as'ien Kjisoo n̄ax̄īndá Jerusalen, ngayeje x̄taa kamákjaán, kó t̄j̄ín xi bi katsó nga asíyá: –¿'Yání boā kui ndaa?

11 Kó x̄ta k̄jiín bi katsó: –¡Kjisoo nda chj̄in̄ie'eén Néná boá, nda xi chj̄iani n̄ax̄īndá Nasarēt nanguī Galilea!

- 12 Kó nga jachó Kjisoo nditsen nangoxii Néná tsangatjinguui ngayeje xta xi ndyibotiña kojo xi ndyibotsie ni, kó ts'ajmitójó yamíxaa xta xi ndyibosíkjo ton, kojo ts'ajmitójó yáxiríee xta xi ndyibotiña tójo,
- 13 kó bi katsoó: –Je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ndi'ana, ndi'a nínga kuichjiaa Néná ngayeje xta k'uiín”, tanga jún ndoboaa chejé je kini'ánjnú.
- 14 Kó xta xi tika kojo xi fí nima t'a jachókoón Kjisoo kia nangoxii kó kats'éndaya.
- 15 Já nguitokoo chiná'mii kojo já chjiniékjoakitii achichí kats'énxchán nga kamábe kjoandikón xí kats'én Kjisoo, kojo nga tsint'ieé nga jakjindií bi katsó nga askandáyá kia nguuya nangoxii: “¡Naxié'éjne, ji xta tjeé Ndabi!”
- 16 S'e kui jaá bi katsoó Kjisoo: –¿A nda'yé ji ni xi ndyitsó kui jakjindií? S'e Kjisoo bi katsó: –Joon, nt'ieé an. Tanga, ¿kó a kje ni'ányajínjnú ni xi tsó xojoon: Ts'oa jakjindií kojo ndínda xi s'e ndyiboki chikii, kats'éndaya chan chan Néná só xi ndaa kui?
- 17 S'e jatjo Kjisoo naxínda Jerusalen, kó naxínda Betania kijí nínga ja'aa nixtijen.
- 18 Kó nga tajñoó, Kjisoo kijí nguini naxínda Jerusalen, kó kamábojoó.
- 19 Kó nga kamábe ngo yá xi boajaá to igo t'a ndiyaá, kijí nínga tikón kui yaá, kó jmí to kasakojín, ta xka tsi xi tjiín yaá. Kós'e Kjisoo bi katsoó kui yaá: – ¡Nga nguinijánjín koajaa to! Kó ti kji'a kixí kui yaá.
- 20 Kó nga kamábe kui ni xi kamaá, xta ts'e Kjisoo kijíndikoón kó bi katsó nga asíyaá Kjisoo: –¿Kóts'en nga kixí kji'a ma kui yá igo?
- 21 S'e Kjisoo bi katsoó: –Jakoxi ni xi xianjnú'un nga tsi 'niú s'ijinjnú Néná, kó nga jmí tsi jó tsi ján k'uijñájnúy inimajnú, jmí tsi ta kuí tsi nii yá igo xi kamajnú, ngaskande kama tsi bi k'uinjnúy kui tjinguii: “Tixín ji k'iee kó tjajmijin yojóo nguijiín ndáchíkoón”, kó boá kama.
- 22 Kó ngayeje ni xi chjia'ajnú nga kondókjoajnúy Néná, tsi s'ijinjnú, sakójnú.
- 23 Kó nga jachó Kjisoo nditsen nangoxii, kó tjienga ts'énbokoyá kjaa, jachókón tiñaá já nguitokoo chiná'mii kojo já xchá nguitokoo naxíndaá, kó bi katsó nga asíyaá: –¿Mí xá xi tjiín nga kui nii ni'ín ji? ¿Kó 'yá xí katsjaá kui xaá?
- 24 S'e Kjisoo bi katsoó: –Ti boá ti ts'én kosíyajnú'un ngo ni kó tsi kama k'uiyájnú'un, ti boá ti ts'én kama xiyájnú'un mí xá xí tjinna nga ts'en an kui nii.
- 25 ¿Yá xi katsanguiya Jua Bautistaa nga atínda xtaa? ¿A Néná axa xtaa? Kós'e kui jaá íts'iyanií nga bi katsoó xkjín: –Tsi Néná xí katsanguiya tsi k'uiín, “Kó ánní nga kis'ijinjínjnú”, katsóná,
- 26 kó tsi xtaa xí katsanguiya tsi k'uiín, ndokón xta naxíndaá, ngat'a ngayeje xtaa xi katsó nga Juaá xí ngo nda chjinié'eén Néná.

- 27 S'e bi katsó kui jaá: –Yajínjñe. Kó Kjisoo bi katsó nga: –Ja ti xiyájínjñú'un mí xá xí tjinna nga ts'en an kui niñ nga.
- 28 S'e Kjisoo bi katsó nga asiyaá: –¿Kóts'en bee takónjñú kjoaá kui niñ? Ngo nda kis'ijñaá jó ndí, kó ngo xi bi katsoó: “Ndí, t'en ni'inxé ji ngot'e nguindiena nínga maxchá tostsijeé.”
- 29 Tanga kui ndí bi katsó: “¡Jmí, mejénjñna kjuin an!” Tanga nguichí sajin kats'énk'oyá yojoó kui ndí, kó kijí nínga katsanguiya na'mi.
- 30 S'e kijikoón ndí xi ingoo, kó ti boá ti katsoó nga. Kó kui ndí bi katsó: “Kama kjuin an na'mi.” Tanga kijjín kui ndí.
- 31 ¿'Yání nga jó kui ndí xi kats'én ni xi katsoó na'mi? –Xi tjon kananguiyaa. Katsó xtaá Kjisoo. Kó Kjisoo bi katsó: –Jakoxi ni xi xianjñú'un nga kui já xí foa'á'yá ton xi machjítjé niñ kojo íchjínmasieén, kuí xí tjon k'os'ien nínga botixómá Néná, ta boajjín jún.
- 32 Ngat'a Jua Bautistaá je'e ts'i'e nga kui xi kokóyajnú ndiyaá kjoakixij, tanga jún kis'ijinjinjñú, tanga kui já xí foa'á'yá ton xi machjítjé niñ kojo íchjínmasieén kis'ijinrií. Tanga jún, nda tsi kamáyajnú ngayeje kui niñ ti nde boá ts'én kini'ánk'oyajínjñú yojojnú nga kis'ijinjñú.
- 33 Nda'yájnú ingo énkjín: Ngo nda íjñanda ngo jno nínga maxchá tostsije, kó íchjá'yá, s'e kats'énda ngo nguindie nínga 'naxié ndaá kui too, kó ti kats'énda ngo tarié xi nk'a, kós'e katsjá chjínanguí já xí ts'én kuí xaá. S'e kui nda xi katsjá chjínanguí kui nguindiee kjin kijí.
- 34 Kó nga jachó nixtjin nga je kamáxchaá kui too, nda xi ts'i'e kui nguindiee katsanguiya mosoo ts'i'e nga kui já xí ndyits'enxá kui nguindiee kuí'íchjij ni xi índajo.
- 35 Tanga kui jaá, katsoboá já moso xi katsanguiya ndiaa kui nguindiee, ngo xi ye'eé, ngo xi kats'énk'ién, s'e ingo xi akjaya ndijo.
- 36 Ndiaa kui nguindiee ti katsanguiya nguini ngase moso, kó ti boá ti kamáta'in.
- 37 Tichaan nga fet'a katsanguiya ndí, ngat'a bi katsó: “Kui jaá skuíendikón ndína.”
- 38 Tanga kui já xí ndyits'enxájin kui nguindiee, nga kamábe ndí ndiaa kui nguindiee, bi katsoó xkjín: “Kuí xi'bi xi ts'i'e kama ngayeje kui nguindiee, tasá sj'ank'ién, kja kamaa nga tsañá kama ngayeje kui niñ.”
- 39 Kó kui jaá katsoboá ndí ndiaa kui nguindiee, kó kats'énk'ién, s'e ts'axié nínga tjitjie tostsijeé.
- 40 S'e Kjisoo bi katsó: Nga kjocho ndiaa nguindie nínga tjitjie tostsijeé, ¿mí xi sa'ínjo kui jaá?

41 S'e bi katsó kui xtaá: –Sa'ínkjié ngayeje kui jaá kó nímajín kamaa, s'e kje'e xta tsjáá chjínanguí kui nguíndiee, xi kuí'íchjii nga kjocho nixtjin xikó kji'i ni xi tsoboaá.

42 S'e Kjisoo bi katsó: –¿A jmí nixtjin kini'ányajnú xojon eén Néná nínga bi tsoó? Ndiyo xi kats'éneh'ó já chjiniexoó, kuí xí ndiyo nga'niuú ndi'aa kamá. Néná boá xi kats'én kui nij, kó achichí fíndikoón ndyikón.

43 Já kuíni nga ts'énxiyajnú'un nga nínga botixómá Néná chja'áxínjnu jún kó xta naxínda xi tsjá to xi koe'eé.

44 Kó kjoaa kui ndiyo, ta 'yání xi k'okasón kui ndiyo kama xi, kó tsi tjin xi k'okanieé kui ndiyo kama ndsokoa.

45 Nga tsint'ieé kui énkjín xi tsíchjia Kjisoo, já nguitokoo chiná'mii koo já fariseo, kamákjiín nga kui boá xi tji'mii kui nij,

46 kó kamámejeén nga katsoboá Kjisoo, tanga katsakjónnií ngat'a xta kis'ijinrií nga nda chjini'eéén Néná boá Kjisoo.

Matteo 22

1 Kó Kjisoo ingo ndiya tsíchjiajo nguini xta nga kats'énkjién énkjín, kó bi katsoó:

2 –Nínga botixoma Néná xikó maá tsi ngo nda re xi kats'eén ngo ndi'ibixan je ndií.

3 Kó katsanguiya mosoo tsi'e nga kuichjiaa ngayeje xta xi katsáyaá tsi'e nga kjocho kui s'ueé, tanga kui xta nde ngojín xi kamámejeén kijí.

4 Ti katsanguiya nguini kje'e mosoo, nga bi katsoó: Bi t'ínjnu xta: “Je tikonda ni chiniee, choyoyo koo cho xi 'niú kats'en yi'i an je kini'ánk'ién, je tikonda ngayeje nij. ¡Ndibájnú 'ne!”

5 Tanga kui xta xi ki'miáa nde kats'énsénjín, kó ngo xi jnoo kijí, ngo xi kijí xa xi ts'én,

6 kó xta xi ngasee katsoboá mosoo nda ree, askjanjo ngaskande nga kats'énk'ién.

7 Kós'e nda ree nga tsint'ieé kuí nij, achichí kats'énxchán, s'e katsanguiya jajún xi kats'énkjiesón já xi kats'énk'ién mosoo ree, s'e íti ngayeje naxíndaá kui jaá.

8 Kós'e kui nda ree bi katsoó mosoo xi ngasee: “Nga jakoxi je tikonda ni chiniee ndi'ibixaan, tanga xta xi kixiyáa nde tsoboájiín nga k'ie kje'e,

9 tanguínjnu tsoboa ngayeje ndiyatié, kó t'iyajnú ngayeje xta xi xchajnú tsi'e nga kjindibá ndi'ibixaan.”

- 10 Kó já mosoꝝ nda ree kijí ngayeje ndiyatié kó achichí ma xta xi katsáyaá, kamátikó xta xi nda kojo xi ndajín, kó boá ts'én nga nguindie nínga kamá ndi'ibixaꝝ kis'ikitsie ma xta.
- 11 Tanga nga ts'as'ien nda ree tsí'e nga skuie ngayeje xta xi jachó s'ueé, kamábe nga ngo nda xi tikónjiin xtaa xi yajájin njño xi chaja nga ma ndi'ibixan.
- 12 Kó nda ree bi katsoó: “Ji amingo, ¿kóts'en ikitjas'in ji kui nguindiee nga kichiejéjin ji njño xi chaja nga ma ndi'ibixan?” Tanga kui ndaa jmí ni katsójin.
- 13 Kós'e nda ree bi katsoó já xi kats'énseén yamíxaa: “T'íta'niújnú se kojo tsja kui ndaa, kó tjamijnú nditsen nínga jñoó, kó kia boá nínga skandá kojo nínga skjiniya n'niyu kui xtaa.”
- 14 Ngat'a achichí ma xi kondókjoaa, tanga chiboa tsi ma xi xtjo'ójin.
- 15 Kós'e já fariseoꝝ kijík'índa kóts'en kui'ijñaá ngo chjaya Kjisoo, tsí'e nga ngo ni xi ndajín katso.
- 16 Kó kananguiyachoon xta xi chjani kui jaá kojo xta xi majo Erodee xi bi katsoó Kjisoo: —Mostro, je yajne nga jakoxi ni xi bokoyé ji kojo nga jakoxi nga ndiya xi tsí'e Néná xi tibokoyé ji, kó nga ndasenjiin ni xi tsó xta xi ngasee kjoaa ni xi ndokjoe ji, ngat'a jmí tsi ni xi ya sónk'aá xi titsitsijjin,
- 17 tanga t'iyéjne, kóts'en bee takín: ¿A tsjandíe kjoakitij, axa tsjandíejin nga k'uíchijjne ton xi machjítje ni nda xtitjón xi 'mí Sesaa?
- 18 Tanga Kjisoo ja boá je be ni xi kats'énkjó kui jaá, kó bi katsoó: —Já jókjen, ¿ánni nga an ndyichjat'ayákónjnú'un?
- 19 Takójnú'un ngo ton xi chjani Romá xi machjítjéni nij. S'e kui jaá katsjaá ngo ton denario.
- 20 Kós'e Kjisoo bi katsoó: —¿Yá xi tsí'e kui asién kojo kui ja'én xí kjit'a kui toon?
- 21 S'e bi katsoó kui jaá: —Tsí'e nda xtitjón xi 'mí Sesaa boá. Kó Kjisoo bi katsoó: —Ja te'éjnúy nda xtitjón xi 'mí Sesaa ni xi tsí'e nda xtitjoón, kó ni xi tsí'e Néná, Néná te'éjnúy.
- 22 Nga tsint'ieé kui jaá ni xi katsoó Kjisoo, achichí kijíndikoón, s'e kijí.
- 23 Kui nixtjiin jachókoón Kjisoo já saduseo, kui xta xi tsó nga nguiti foa'áyájin xoó xta xi je jesoón,
- 24 kó bi katsoó nga asíyaá: —Ji Mostro, Moisee bi katsoó: tsi ngo nda koya kó tsi jmí ndí k'uiéjin, nts'ieé kui ndaa chjiénga kuí kuixanjo kui xtachjoón tsí'e nga xchajájin tjeé nts'ieé xi k'ieen.
- 25 Ngo ndiya kis'indojinjne yito já xi ta ngo nts'ie kamá, kó kui nda xi tjoón ixánjo chjoón, kó k'ien kui ndaa, kó jmí ndí kis'iejin, s'e nts'ieé xi ma joó ixánjo nguinié kui xtachjoón,

- 26 kó ti boá ti kamaá xi ma joó, s'e nguichí sajin boá ti kamaá xi ma jaán, kó boá ti kamaá ngaskande xi ma yitoo.
- 27 Kó nga fet'a k'ien kui xtachjoón.
- 28 Nixtjin nga kjoa'á'yaá xta xi je jesoón, ¿ja 'yání nga yito kui jaá xi xi'in kui xtachjoón kama, ngat'a ngayejee nga kis'indojo?
- 29 Kós'e Kjisoo bi katsó: —Tanisién boajín kji'i ni xi ndokjoajnú ngat'a yajínjú ni xi kji't'a xojon eén Néná, ti nde yajínjú nga'niuú Néná!
- 30 Ngat'a nixtjin nga kjoa'á'yaá xta xi je jesoón, ti nde nguiti kujixanjín ti nde nguiti sa'ínkixanjín xkjín, ngat'a xikónií tsi ndítsjie xi síndo ndi'ak'ajmi ján kama.
- 31 Tanga kjoa ngaá nga foa'á'yá nguinií xta xi je jesoón, ¿a kjie ni'ányajínjú ni xi katsó Néná? Nga bi katsó:
- 32 “An boá xi Nee Abraam, Nee Isaa kojo Nee Jakob.” Kó Néná, Nee xta xi síndo boá, jmí tsi Nee xta xi je jesón.
- 33 Kó nga tsint'ie kuí nij, ngayeje xta achichí kijíndikoón xikó ts'én akóyá Kjisoo.
- 34 Tanga nguije kamábe já fariseoo nga Kjisoo yíkjo ts'oa já saduseoo, kamátikó kó kijíkoón Kjisoo,
- 35 kó ngo nda fariseo xi chjinijekjoakiti, askot'ayákón Kjisoo nga bi ts'én asíyá:
- 36 —Mostro, ¿ñání kjoabotíxoma xi 'niú chjí ngasenií ngujiin ngayeje kjoabotíxoma xi tjiín?
- 37 Kó Kjisoo bi katsó: —“Ti'intjé ji Ne xi Ndiáa ngayeje inimáa, ngayeje kjoamindyioón, kojo ngayeje takín.”
- 38 Kuí bí xi'bi xi 'niú chjinií kojo kuí xí kjoabotíxoma xi tjoón.
- 39 Tanga tikón xi ma joó, kó ti mején ti bi ti tsó: “Ti'intjé ji xta xikó ma ts'en tjoó yojóo.”
- 40 Nga jó kui kjoabotíxoma xi'bi, kuí xí ya'anii ngayeje xi ngase kjoakitií kojo ngayeje ni xi kats'én'indó já chjinié'eén Néná.
- 41 Kó nga síndotikó já fariseoo, Kjisoo asíyá,
- 42 nga bi katsó: —¿Kóts'en ni'ánkjóónú jún kjoaa Kristoo? ¿'Yá xi xta tjeje? S'e bi katsó kui jaá: —Xta tjeje Ndabii boá xi chjiani.
- 43 Kó bi katsó Kjisoo: —¿Ja kóts'en nga Ndabii kji'a nga Asién Nixtjiin Néná kats'énkíhja, Ne katsoó? Ngat'a Ndabii bi katsó:
- 44 Ndianá bi katsoó Ndiána: “Tindyint'ení nga fojnína nínga botixoma an, ngaskande nga k'uindo an nguindie ndsaki kondra tse.”

45 ¿Ja kóts'en nga Ndabii Ndiāna tsoó Kristoo, kós'e kóts'en nga xta tjiē Ndabii kjindibáni kui?

46 Kó nde ngojín xi kamaá katsáyá ni xi asíyá Kjisoo, kó ndeskande kji'a nguiti ingojín ka'a xta xi kamákón nga asíyá ngasee kje'e ni.

Matioo_23

1 Kós'e Kjisoo tsíchjiajo xta kjiín kojo xta tsi'e, kó bi katsoó:

2—Já chjiniēkjoakitii kojo já fariseo kuí xí tjiín xá nga ndyibokoyá kjoabotíxomaa Moisee.

3 Kuíni nga jún chjiénga konda'yá'énjnú kó ti'ánjnú ngayeje ni xi katsojnú, tanga ngata ni'ánjínjú xikó ts'én kui xtaa, ngat'a ngo ni xi chjia kó kje'e ni xi ts'én.

4 Ngat'a kjoabotíxoma xi 'niú ni'in 'bínieé tjiaa xtaa, tanga kui jaá nde ngo tsja ts'éntiyájiín tsi'e nga sa'ínkjatjosón kui kjoabotíxomaa.

5 Ngat'a ts'én ngayeje nii tsi'e nga xtaa skuie kojo kui'índikón, kuíni nga tjin én xi kjit'a xojon eén Néná xi 'bít'a ngo ndí xojon s'e ngo koxa tjixin míndyíá, s'e xtjen kojo tjiaa 'bít'a, kó sa yi'i, sa yi'i ts'én kui koxaa kojo tsjejeé njño, tsi'e nga ngayeje xtaa sa'ínkjó nga tanisién bendikón Néná,

6 kó ts'éntjó kui yáxiríe xi tjón síndo nínga chinie njño kojo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná,

7 kojo mejeén nga ndikón ts'én si'antindé nditseen kojo nga xtaa mostro katsoo.

8 Tanga jún ngata chiyajínjú nga mostro katsojnú xtaa, ngat'a ta ngo tsi ma Mostro, kó ngayejejú ta ngo nts'iéjnú.

9 Kó ngata 'yájin xi na'mi 'mijnú k'ie t'ananguii, ngat'a ngo tsi ma xi Na'mijnú kó Néná boá, kó ndi'ak'ajmi ján tikón.

10 Ngata boe'éndiejínjú nga tjin xta xi mostro katsojnú, ngat'a ta ngo tsi ma Mostro kó Kristoo boá.

11 Kó kui nda xi 'niú nk'a ngase xaá, kuí xí sa'inseen ngayeje xta xi ngasee.

12 Ngat'a xta xi je k'oxié yoo, nimakjoa si'anjo, kó xi nimakjoa k'oxié yoo, kuí xí je ko'naxié.

13 ¡Nima xó jún já chjiniēkjoakiti kojo já fariseo, jókjen! Ngat'a jún ndyibíhchajnú ngantjoaa nínga botíxomaa Néná xta xi ngasee, kó ngaskande jún bitjas'ienjínjú, kó ti nde boe'éndiejínjú nga k'os'ien xi je ndyibos'ieen.

14 ¡Nima xó jún já chjiniēkjoakiti kojo já fariseo, jókjen! Ngat'a jún ndyini'ánkjejú ndi'aa ínchjín k'án xi je k'ien xi'ien, kó tix'ian achichí ndojó

ndyini'ánjnú énjnú nga ndyindokjoajnú Néná. Tangat'anij kui nii nga tsie ngase kamajéjnu.

15 ¡Nimá xó jún já chjiniékjoakiti kojo já fariseo, jókjen! Ngat'a ndyimonguinjnu nguujin ndá kojo nguujin kixí, tsi'e nga sakójnú ngo xta xi koejetjingui kjoanangoxijnú, s'e nguije kasakojnú, jó ndiya ngase nga ndíi ndoboa nk'ieen ndyini'ánjnu kui xta ta boajín jún.

16 ¡Nimá xó jún, xta xi bokoó ndiya xta tika! Nga bi 'míjnu: “Tsi tjin ka'a xta xi nguiboanéná kato kó nangoxii kui'ijñangui eén, jmí ni chjijín, tanga tsi tjin ka'a xi eén kui'ijñangui tonsinié xi tjin nangoxii, chjiénga sa'ínkjatjosón ni xi kato.”

17 ¡Xta tika chini! ¿Mí ni xi chjí ngaseni, a tonsinieé, axa nangoxi xi ts'éntsje kui tonsinieé?

18 Ti bi ti 'míjnu nga: “Tsi tjin ka'a xta xi nguiboanéná kato kó tsi ni xi tikón nchan ndikoón Néná kui'ijñangui eén, jmí ni chjijín, tanga tsi eén kui'ijñangui ni xi je kini'ánk'as'ieen Néná, chjiénga sa'ínkjatjosón ni xi kato.”

19 ¡Xta tika kitikjoa! ¿Mí ni xi chjí ngaseni, a ni xi je kini'ánk'as'ieen Néná, axa nchan ndikoón Néná xi ts'éntsje kui ni xi je kini'ánk'as'ieen Néná?

20 Kji'a nga tjin xi nguiboanéná kato kó nchan ndikoón Néná kui'ijñangui eén, jmí tsi ta nchan ndikoón Néná tsi ts'én'bijñanguí, kojo ngayeje ni xi tikoón kui nchaan boá,

21 kó xi nangoxii ts'én'bijñanguí eén, jmí tsi ta nangoxii tsi xi ts'én'bijñanguí, kojo Néná xi tikón kjaa xi ts'én'bijñanguí.

22 Kó xi ndi'ak'ajmi ján ts'én'bijñanguí eén, nínga botixómá Néná xi ts'én'bijñanguí, kó ti ts'én'bijñanguí Néná kui xi tikónsón kui nguindie ndikoón nga.

23 ¡Nimá xó jún já chjiniékjoakiti kojo já fariseo, jókjen! Ngat'a boe'éjnu jún ngo tjin xi tie nga úchaán xka mentaa, xka anij kojo xka kominoo, tanga ni'ánkjatjosónjijnú kjoabotixoma xi 'niú nk'aá kjoakitij. Nga kixi kamajnú, nga nimá kamajnú ngayeje xtaa, kojo nga s'ijinjnu Néná. Chjiénga si'an kui nii, tanga ti chjiénga si'an ni xi ingo.

24 ¡Nimá xójnu jún xta tika xi bokoó ndiya xtaa, nga ni'ánka'ájnu ngo ndi xi k'okajin ndójoa xi ndyiyójnu, tanga jnájénnu ngo cho to'o yits'en!

25 ¡Nimá xó jún já chjiniékjoakiti kojo já fariseo, jókjen! Ngat'a ni'ántsjejnu ngaxton tiboajnu kojo bosojnu, tanga nguyaa tjikítsie ma ni chejé kojo kjoa'ontakón.

26 ¡Nda fariseo tika, tjon ma ra ti'intsjiejín nguyaa bosoo kojo tiboaa, s'e bo ts'én nga kamatsje ngaxton nga!

27 ¡Nimá xó jún já chjiniekjoakiti kojo já fariseo, jókjen! Ngat'a jún jakoxi nga boá kónjnu xikó maá ngo ngatsjo xi tiboá ni'ánk'i xi achichí tsja 'bé, tanga nguuyaa tjikítsie ma ndaa inimá kojo ni xi ndándí.

28 Ti boá ti kónjnu jún, jakoxi nga kjenjnu bokó nga xta kixijnú nguijiin xtaa, tanga nguijiin inimajnu tjikítsie maá kjoajókjen kojo ni xi ndajín.

29 ¡Nimá xó jún já chjiniekjoakiti kojo já fariseo, jókjen! Ngat'a ni'ándajnúu ngatsjóo já chjinie'eén Néná kó ni'an naxójnú nínga kjiyojonijín xta xi kixi kamá,

30 kó bi 'mijnú: “Tsi jin xi kixindyionjne nixtjiin xta tije xcháná, nijánjín ra kamájne kui xta xi kats'énk'ién já chjinie'eén Néná.”

31 Boá ts'én ti juún xi ndyibokojnú yojojnú nga jún xí tije xta xi kats'énk'ién já chjinie'eén Néná.

32 ¡Ja, ti'andojojnú tsoboá, ni xi je íts'iyaniij xta xi xchájnu!

33 ¡Xta xi ndisojnú kojo xta xi ndajínjú, xikó maá ye! ¿Kóts'en kamajnu kuiyojnúu jeé ndoboá nk'ieen?

34 Kuíni nga an sanguiyajnú'un já chjinie'eén Néná, já chjinie xi kjínkón kojo chjiniekjoakiti, tanga tjín kui jaá xi si'ánk'iénjnu kojo tjín xi kjót'ajnú kro, tjín xi kjoájnú nguuya ndí'a nínga ndokjoá eén Néná kó kje'e xi kuiyotjinguijnúu xki naxiéndá,

35 kó boá ts'én nga jún s'iniéjnu nga kamajéjnu kjoaa ngayeje jiin xta xi kixi xi kini'ánk'ién k'ie t'ananguiij xi ya'aniij ndeskande nga kini'ánk'ién Abe nda xi kixij, ngaskande nga kini'ánk'ién Sakaríaá, xi ndíí Berekíaá kamá, kui nda xi kini'ánk'iénjnu jún nguindyio nangoxii kojo nchan ndikoón Néná.

36 Jakoxi boá nga xta xi tjín ngot'e satijeé nga kui'ichjí kjoaa ngayeje kui nij.

37 ¡Jún xta naxiéndá Jerusalen, jún xta naxiéndá Jerusalen, xi ni'ánk'iénjnu já chjinie'eén Néná kó ndijo foyájnú xta xi nanguiyajnú! ¡Kótjín ndiya kamámejenna itikojnú'un, xikó ts'én 'bitikó ndíí xanda naa nguindie ngaa, kó kamámejénjínjú!

38 Ngot'e 'ne, nguindiejnu k'uijná masien.

39 Ngat'a xiyájnú'un nga nguiti xchajínjú'un, ngaskande nga kjocho nixtjin nga bi k'uinjnu: “Ngatama chikoné xi ndibáni ngajo Ndianá.”

Matioo 24

1 Kó nga jataxie Kjisoo nditsen nangoxii, kó tje nga ndyifí, jachókón tiñaá xta tsi'e, tsi'e nga kókoo ndí'a yi'ij nangoxii.

2 Tanga Kjisoo bi katsó: —¿A ndiyajnú ngayeje kui nij? Jakoxi ni xi xianjnu'un nga ngayejeé nga kuixondo, kó nde ngo ndijo k'uindojin xi s'indosoón xkjín.

- 3 Kó kji'a nga Kjisoo tikóndo nínga tikón tjiŋguí nínga tjin yá oliboo, xta tsi'e jachókoón s'e tsíchjiajo soboá nga bi katsoó: T'iyéjne, ¿kji'ání nga kama kui nii, kó mí chiboá xi s'ijña nga kjindibé ji kojo nga kjuie ngasondiee?
- 4 Kó bi katsó Kjisoo: –Chónjnu nga jmíjín xi k'onchajónú.
- 5 Ngat'a achichí ma xta xi kjo'e ngajona nga bi katso: “An boá xi Kristoo”, kó kjín xta xi k'onchajo.
- 6 Kó konda'yájnú én nga k'uié kjoaxchán kojo nga je kjima kjoaxchán ján ján, tanga ngata ndakonjín majnú, ngat'a takó boá kama, tanga kjié kjochójín nixtjin nga kjuie ngasondiee.
- 7 Ngat'a naxíndaá skjánjo xkjín, kojo já ree skjánjo xkjín. K'uié kjindiá kó kjín nguindie nínga kama kjoandikon,
- 8 tanga nga kama kui nii, s'e tsi kuj'ítsiyanií xi so xi ndakjaan.
- 9 Kós'e xta sa'ínk'as'ienjnu jún tsi'e nga kuyotjinguijnú kojo tsi'e nga si'ank'iénjnu, kó ngayeje xta sa'ínch'ójnu tangat'anii ja'énna.
- 10 Kó kji'a boá nga achichí kjín kama xta xi tjimátjinguina xi nguiti s'ijinjin an, tjin xi sa'ínk'as'ien xkjín kó ja k'ie ja ngaján kama ch'oo xkjín,
- 11 kó achichí kjín kama já chjinie'én ndiso xi k'uié, kó kjín xta k'onchajo,
- 12 kó kjoaa nga achichí nga ndajín kama xtaa kuíni nga nguiti sa'íntjójín xkjín.
- 13 Tanga xi sa'ínchíkjoa ngaskande nga kjuiet'a, kuí xi'ba xi kjo'tjo'a.
- 14 Kó k'uiyánijmi kui éntjatsiee nínga botixómá Néná ngayeje ngasondiee, tsi'e nga skuie ngayeje naxínda, kó kji'a 'ne nga kjuie ngasondiee.
- 15 Kuíni nga, kji'a nga xchajnú jún ngo ni xi tanisién 'niú ch'o kji'i kja nguindie tsjiee, kui ni xi tsíchjia nda chjinie'eén Néná xi 'mí Ndanií (xi sa'ínyá kui eén, ngatamakjín),
- 16 kós'e kji'a boá nga kui xta xi síndo Judea ngatanga nguujin k'ijña ján.
- 17 Kó xi tikón nk'aa ndi'aa, ngata fotjajénjín tsi'e nga k'os'ien ndi'aa nga skibé ngo nii,
- 18 kó xi nguujin jnoo tso'ba, ngata fí'oyájín tsi'e nga koejekja'á njño xi bót'a ngaxton.
- 19 ¡Nijma xó ndí ínchjín xi ndí ndyja'a kojo xi ndí ndyits'enxchá kui nixtjin xi'ba!
- 20 Ndokjoajnú Néná tsi'e nga, nga kuyojnú nixtjiin chonch'ánjín kojo tsi nixtjin ndikónjín nga boá kama,
- 21 ngat'a kui nixtjiin achichí kjoanima kjoa'atio ngayeje xtaa, kó ngo ni xi kjié jmí nixtjin ma ni xi kama, ndeskande koó nga Néná ítjats'ennii nga kats'énda ngasondiee ngaskande ngot'e, ti nde nguiti kamajín nguiee.

- 22 Kó tsi Néná chiboajín kui'íjñaá kui nixtjiin, ta'yajín xi kjetjo'a, tanga tangat'anii xta xi je ja'ájin, chiboa nixtjin íjñaá nga kama kui nixtjiin.
- 23 Kó tsi tjín ka'a xta xi bi katsojnú: “Jén'en tsitsíjenjnú, k'ie tikón Kristoo”, kojo tsi “jén'en kíaa tikón”, ngata ni'áns'ijinjinjú.
- 24 Ngat'a kjín Kristo ndiso xi kuijín xi kjetjokjá kojo kjín já chjinie'én ndiso xi kjindibá, kó sa'ín kjoandikón kojo chiboa tsie nga k'onchajo xtaa, kó ngaskande kamaa tsi k'onchajo xta xi je ja'ájin Néná.
- 25 Ja je katsáyatjónjú'un ni xi kama.
- 26 Kó kuíni tsi tjín xi bi katsojnú: “Jén'en nangui kixii tikón Kristoo”, ngata monguínjinjú, kojo tsi bi katsojnú: “Jén'en k'ie tikón kui ndi'aa Kristoo”, ngata ni'áns'ijinjinjú.
- 27 Ngat'a xikó maá nga foa'at'e nga 'bítsiyanií nínga fotjo ts'ueé, s'e fet'anii nínga 'botjé, boá ma kama nixtjin nga kjo'e ndii nda xi'iiin.
- 28 Ngat'a ta nínga tikón yojo k'ieen kja kamatikó ríkieé.
- 29 Kó nguije ja'a kui nixtjin nga kuitjatió kui kjoanimaa, ts'ueé kamajño, saá nguiti jmí ndi'í tsjaajín, ñóo kujxonguini ndi'ak'ajmi ján kó kjotsie yeje nga'niú xi tjín ndi'ak'ajmi ján.
- 30 Kós'e kji'a boá nga xcha chiboa xi kókó nga je kjo'e ndii nda xi'iiin, kó achichí stsakjonní ngayeje xtín xta xi tjín kui t'ananguii nga skandá, kó skuje ndii nda xi'iiin nga ngo ndi kjindibájinni ndi'ak'ajmi ján, kó achichí nga'niú k'ueé kojo tsie kjoajee kjindibájo,
- 31 kó kuí xí sanguíya ndítsjiee tsie nga sa'ínkjanie tjioo, kó kui'ítikó xta xi je ja'ájin nga nijún tjinguii kui ngasondiee, ndeskande nínga 'bítsiyanií kó ngaskande nínga fet'anii ngasondiee.
- 32 Ngatamajnú énkjiín yá igoo, xi bi tsoó: Nga fotjoo tjia nts'ieén kojo xkaa, ja je ya nga je tikón tiña chondoboaá,
- 33 ti boá ti ts'én jún, nguije xchajnú nga je kjima ngayeje kui nii, ja je yajnú nga ndii nda xi'iiin je je'e tiña xikoó tsi je tikón nguixtio ngantjoaa.
- 34 Jakoxi ni xi xianjú'un jún nga kjie koyajín xta xi síndo ngot'e tsi tjónjín kjetjosón kui nii.
- 35 Ndi'ak'ajmii kojo t'ananguii kjoa'a, tanga éna kjoa'atijajín.
- 36 Tanga kui nixtjin ján kojo kui chiboa ján, ta'yajín xi be, nde ndítsjiee Néná xi síndo ndi'ak'ajmi ján bejín, ta ngototo Na'mina xi be.
- 37 Ngat'a xikó kamá nixtjin nga kis'ijña Noée, boá ma kama nga kjo'e ndii nda xi'iiin.

- 38 Ngat'a xikoó kui nixtjin ján nguindiee nga koa'a stsé 'niuú, kó ngaskande nixtjin nga Noée ts'as'ien nguuya tjosso jee, xtaa iskjinnie kojo kats'e, ixán kojo kats'énkixan xkjín,
- 39 kó kamákjínjín kui xtaa ngaskande nga kjindibá stsé 'niuú, s'e jesón ngándá ngayeje, boá ma kama nga kjo'e ndií nda x'iín.
- 40 Kós'e tsi jó já síndo xi ndyits'enxá nguujin jnoo, ngo chjábe, s'e ngo k'uijñá.
- 41 Tsi jó ínjín xi nijan k'ó, ngo chjábe, s'e ngo k'uijñá.
- 42 Ngata tsjayojoféjínjún tsoboá, ngat'a yajínjún mí chiboá nga kjo'e Ndiájún.
- 43 Tanga ngatamakjínjún kui nii: Tsi nda xi tsi'e ndi'aa skuie mí chiboá nga kjocho chejeé ndi'aa, nde kjóféjín, kó nde tsjandíjín raá nga k'os'ien chejeé tsoboá.
- 44 Kó kuíni nga, tindyiondajún ndatsa jún nga, ngat'a nde xchajínjún, mí chiboá nga kjo'e ndií nda x'iín.
- 45 ¿'Yá moso xi kixi kojo xi 'niatakón xi kamaa si'ankjatjósón, nga ndiaa sa'ínkonda ndi'aa tsi'e nga chiboá ma tsjaá ni chinie xtaa?
- 46 Achichí ra tsjaa nda moso xi nga kjo'e ndiaa, tjíts'én xá xi katse'eé.
- 47 Jakoxi ni xi xianjún'un nga kui moso kuí xí si'ankonda ngayeje ni xi tjiín ndiaa.
- 48 Tanga tsi kui moso bi ts'én sa'ínkjó inimaá: "K'ondiyarií ndiana nga kjo'e",
- 49 kó kuí'itsiyani nga ko'on moso xi ngasee, kó ngaskande skjinié kojo k'uí, kó kama ch'i,
- 50 kó nixtjin kojo chiboá nga skoyájín kui moso kjocho ndiaa,
- 51 kó ndiaa achichí 'niú sa'injeé kui moso, kó kja sanguíya nínga síndo xta jókjeen, kó kja boá nínga skandá kojo nínga skjiniéya n'niu kui xtaa.

Matteo 25

- 1 Nínga botíxomaá Néná xikónií tie ínjín xongo xi iskjíbé ndi'ixoó s'e kijí nínga kjocho nda xi kuixaan.
- 2 Ún kui ínjín xi chini kó ún xi x'inkjoá.
- 3 Xi chinij iskjíbé ndi'ixoó, tanga tsiejín ndátí tsa'a,
- 4 tanga ínjín xi x'inkjoá iskjíbé ndi'ixoó kó ya'at'a ngase ndátí.
- 5 Kó nga achichí ts'andíyaá nda xi kuixaan, tichaan tsindiññá s'e kis'ifé ngayeje ínjín.

- 6 Nga kamá masien nixtjjeen kanda'yá ngo xi askandáyá xi bi katsó: “¡K'ie ndibá nda xi kujxaan, tjtaxiejnú kó tanguínchja'áyindiyajnú!”
- 7 Kós'e ngayeje ínychjín xongoó jastjjeen kó íjñanda ndi'ixoó.
- 8 Tanga ínychjín xi chinij bi katsoó ínychjín xi x'inkjoaa: “Chií ndátijnú te'ejne, ngat'a je kji'bo ndi'ixójne.”
- 9 Tanga ínychjín xi x'inkjoaa bi katsó: “Kamajín ko'e'ejne, ngat'a kjocho'ájín tsi'e ndi'ixójne kojo ndi'ixójnú, tasá tanguínjnu nínga síndo xi botiñá ndatí tsi'e nga sj'antsiéjnu ngase.”
- 10 Kó tjeenga kijik'atsie ndatí kui ínychjín, jachó nda xi kujxaan, kó ínychjín xi je síndonda ts'as'ien nínga kjima ndi'ibixaan, s'e kisichjá ngantjoaa.
- 11 Tichaan jachó ínychjín xongo xi ngasee, s'e bi katsó: “¡Ndia, ndia, chjác'ejne ngantjoaa!”
- 12 S'e bi ki'mií: “Jakoxi ni xi xianjnu'un, bejín an 'yání jún.”
- 13 Kós'e bi katsó Kjisoo: –Kuini, ngata tsjayojoféjijnú, ngat'a yajijnú nixtjin kojo chiboa nga kjo'e'ndií nda x'iin.
- 14 Ngat'a nínga botixómá Néná xikónií ngo nda xi kjin kijí, s'e tsíchjiaa já mosoo, kó kats'énk'as'ieen ni xi tjín.
- 15 Kó ngo moso xi katsjaá ún ton talento, ingo xi katsjaá jó, s'e ingo xi katsjaá ngo, nga ngo nga ngo katsjaá xikó ts'én kamaa sa'ínxájo toon, s'e kjin kijí nguije.
- 16 Kó nda xi katse'eé ún ton talento kijí kó kats'énxájo, kó ngui ún kats'én ngase,
- 17 kó nda xi katse'eé jó ton talento ngui jó kats'én ngase.
- 18 Tanga nda xi ngo tsi katse'eé, ngo tixa kats'én t'ananguij s'e kja íjña'ma toon ndiaa.
- 19 Kó nguije ja'a kjin nixtjin ndia xi kjin kijí je'ekón nguinií já mosoo, tsi'e nga sa'ínjo xki.
- 20 Kó jachó nda xi ún ton talento katse'eé, kó jachójo ngui ún xi kats'én s'e bi katsó: “Ndia, ún ma ton xi kini'ínk'as'inní, k'ie tikón k'iee kó ngui ún ma xi kats'en an.”
- 21 S'e ndiaa bi katsoó: “Nda kji'i, ngo moso xi nda kojo xi ma'niátakón boá ji, kó nga nda kichíin ni chiboa xi katsjáa, tsie ngase nina xchíin. ¡Jabíin kó nijan sj'antsjá!”
- 22 S'e jachó nda moso xi jó ton talento katse'eé, s'e bi katsó: “Ndia, jó ma ton xi katse'éní, k'ie tikón k'iee, kó ti k'ie tikón ngui jó xi kats'en an.”

- 23 S'e ndiāa bi katsoó: "Nda kji'i, ngo moso xi nda kojo xi ma'niátakón boá ji, kó nga nda kichíin ni chiboa xi katsjáa, tsie ngase nina xchíin. ¡Jabíin kó nijan si'antsjá!"
- 24 Kó nga jachó nda xi ngo ton talento katse'eé, bi katsó: "Ndiā, je be an nga ngo nda xi tanisién tajá ji, kó nga chje'é'yé ji ni xi maxchá xi ik'ítjiejín ji, kojo nga chje'é'yé ji ni xi maxchá xi akatitsejejin,
- 25 kuíni nga katsakjon an, kó íjña'ma an ton talentoo nguujin t'ananguii, k'ie tikón k'iee ni xi tse."
- 26 S'e ndiāa bi katsoó: "Mosó xi ndajín, kojo xi tsi'é, tsi ja boā je ye ji nga foa'a'yá an ni xi maxchá xi itjiejín an, kojo nga foa'a'yá an ni xi maxchá xi atitsojojín an.
- 27 Kó kuíni chjiénga tsi kui já xi chjiani bankoo kini'ínk'as'íin tonna, kia kama nga kjoé'e an, kini'ánk'as'ienna tonna kojo ndyikon."
- 28 S'e bi katsoó xta xi síndo kiaa: "Chje'éxínjnuu ton talentoo, kó xi je tie kamá tsi'e kui te'éjnuu.
- 29 Ngat'a xi tjiín, ko'eé, kó tsie ngase k'uiéé, kó xi jmíjín, ngaskande ni xi tjiín xi chje'éxiín.
- 30 Kó kui moso xi majiín ts'énxaá, 'naxiéjnu nditsen nínga jñoó, kó kia boá nínga skandá kojo nínga skjiniya n'niyu kui xtaa."
- 31 Kji'a nga ndií nda xi'iin kjo'ééjo kjoajee kojo ngayeje nditsjee, kji'a boá nga kotixoma nínga tikón kjoajee,
- 32 kó xta xi chjiani ngayeje naxiínda kjo'ekíndyia kjen, kó xín kui'índo xta xi ndajín kó xín kui'índo xta xi nda, xikó ma ts'én ngo nda xi koon chotsangaa nga foa'ájin chotsangaa nguujin tindsoo,
- 33 kó chotsangaa nga kixij kui'índo, s'e tindsoo nga skoón kui'índo.
- 34 Kós'e nda Ree bi katsoo ngayeje xi síndo nga kixij: "Jabíjnu'un, jún xi je kats'énichikonéjnu Na'mina, chjábéjnu nguindie nínga botixoma xi je tikóndajnu ndeskande koó nga íts'iyanií nga kamánda ngasondiee.
- 35 Ngat'a kamábojóna, kó jún katse'éjnu'un ni chinie, kamáxíndána, kó jún katse'éjnu'un ni xi 'yó, kistso'bá són an, kó jún katse'éndiejnu'un ngo nguindie nínga jajña an,
- 36 kistso'bá kji'ixtí an, kó jún katse'éjnu'un njño xi tsajá an, kamá'onna, kó jún tsanguínchonjnu'un, kis'ijña an ndoqaya, kó jún tsanguínchonjnu'un."
- 37 Kós'e xta xi kixij bi katso nga kujichja: "Ndiā, ¿kji'ání nga kamábojó kó jin katse'éjne ni chinie, axa kji'ání nga kamáxíndaá kó jin katse'éjne ni xi 'yó?
- 38 ¿Axa kji'ání nga kamáyajne nga kis'intjesén kó jin katse'éjne nínga tsjajojo, axa kji'ání nga kis'intje kji'ixtí s'e jin katse'éjne njño?

39 ¿Axá kji'ání nga kamá'oón, axá kji'ání nga kixindyin ndoboaya kó jin tsanguínchonjne?"

40 S'e bi katsoo kui nda Ree nga kujichjia: "Jakoxi ni xi xianjnu'un nga ngayeje ni xi kini'ánjojnú ngo nda nts'ie an xi 'niú nimaá, ja an boá xi boá kini'ánjojnú'un."

41 Kós'e bi katsoo xta xi síndo nga skoón: "Tixión boa'ájnu'un jún xta xi ndajín, tanguínjnu nínga tikón ndí'í xi jmí nixtjin k'o xi je tikón da xi ts'ie xindajín diablogo kojo ndítsjiee.

42 Ngat'a nga kamábojóna kó katse'éjínjnu'un ni xi chinie, kamáxíndána kó katse'éjínjnu'un ni xi 'yó,

43 kistso'ba són an kó katse'éjínjnu'un ngo nguíndie nínga jajña an, kistso'ba kji'ixtí an kó jmí njño katse'éjínjnu'un, kamá'onna kojo ndoboaya kis'ijña an kó tsanguíntsitsijenjínjnu'un."

44 Kós'e kui jaá bi katsoo: "Ndia, ¿kji'ání nga kamáyajne nga kamábojó, nga kamáxíndaá, nga kis'íntjesén ji, nga katsjextí, nga kamá'oón, nga kixindyin ndoboaya kó kini'ánsénjínjne?"

45 Kós'e bi katsoo nda ree: "Jakoxi ni xi xianjnu'un nga ngayeje ni xi kini'ánjínjnuú ngo nda nts'ie an xi 'niú nimaá, ja ti nde an kini'ánjínjnu'un kui nij."

46 Kó kui xta xi ndajín kamajeé nínga jmí nixtjin kjuje jeé, kó xta xi kixij sakóo kjoamindyion ngatsjé nixtjin.

Matteo 26

1 Kó nguije kamá nga tsíchjia Kjisoo ngayeje kui eén, bi katsoó xta ts'ie:

2—Ja je yajnú nga ngui jó nixtjin chaja nga kama s'ueé paskuaá, kó ndíí nda xi'ín si'ank'as'ien ts'ie nga kjót'a kro.

3 Kós'e já nguitokoo chiná'mii, já chjiniékjoakitii, kojo já xchá nguitokoo naxíndaá kamátikó ndítsen ndí'aa chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi 'mí Kaifaa,

4 kó índa ts'ie nga kui'índiso nga stsoboa Kjisoo kojo ts'ie nga sa'ínk'ién,

5 tanga bi katsoó xkjín: —Jmí tsi ngujiin s'ueé nga boá si'an, ts'ie nga kamakjánjín xta naxíndaá.

6 Kó nga tikón Kjisoo naxínda Betania, kia ndí'aa Ximoo nda xi tjiin chi'in xi ts'enkjátsón tjixín yojoná,

7 jachókón tiñaá ngo xtachjón xi ya'a ngo ndí rámita ndasíjen xi achichí chjí, kó indyiaá toko Kjisoo nga tikónt'a yamáxaa.

- 8 Tanga nga kamábe kui ni₂ xta₂ tsi'e₂ Kjisoo₂ kats'énxchán nga bi katsó: –¿Ánní nga ta tjíni'ánkjatsón kon kui ndasíjeen?
- 9 Ngat'a₂ kamá tsi tasá kastiñá, kó kamá tsi kui toon xta₂ ni₂ma₂ xi jmí tonjín katse'eé.
- 10 Kó Kjisoo₂ kamákjín kui ni₂, s'e₂ bi katsó: –¿Ánní nga jún ndyini'ánxtijnúy₂ kui xtachjoón? Ngat'a₂ nda kji'i ni xi tjíts'énjona,
- 11 ngat'a₂ jún, ngatsjé nixtjin k'uíndojinjú xta₂ ni₂ma₂, tanga an jmí tsi ngatsjé nixtjin kotíñajinjú'un.
- 12 Ngat'a₂ nga ndasíjen katsanguinjonna, je íñanda yojona tsi'e₂ nga kjonijín an.
- 13 Jakoxi₂ ni xi xianjú'un nga tajñá nguindienií ngasondiee₂ nínga k'uinijmi éntjatsiee₂ Néná, ti boá ti ts'én kondókjoá ni xi kats'én kui xtachjoón, kó boá ts'én s'i'ankja'átsjien kui.
- 14 Kós'e₂ ngo nda₂ xi chjani nga tiejó xta₂ Kjisoo₂ xi 'mí Juda Iskariotee₂, kijíkoón já nguitokoo₂ chiná'mi₂,
- 15 kó bi katsoó: –¿Mí xi koe'énjú'un, kó an sa'ink'as'ienjú'un Kjisoo₂? Kó kui jaá kantié tontiboa índa nga tsjaá.
- 16 Kó ndeskande koó kji'a tsangasendie Judaá kóts'en nga sa'ink'as'ien Kjisoo₂.
- 17 Nixtjin tjoón nga chinie pan xi jmí nisan mindyajiín, jachókoón xta₂ tsi'e₂ Kjisoo₂, kó bi katsó kui jaá: –¿Nání nga mejeén nga k'uiñandajne₂ ni xi xini₂ ji nga kama s'ué paskuaa?
- 18 Kó Kjisoo₂ bi katsó: –Tanguínjú naxiínda 'niuú, tindyiséjú ngo nda₂ xi yajnú, kó bi t'ínjúy: “Bi tsó nda₂ Mostroo: Je xó kamátiña nixtjin, kó ndi'a tse₂ xó sa'ín s'ué paskuaa, kójo xta₂ tsi'e₂.”
- 19 Kó xta₂ tsi'e₂ kats'én ngayeje ni xi katsoó Kjisoo₂, kó íñanda ni chinie tsi'e₂ s'ué paskuaa.
- 20 Kó nga kamánguixoón, Kjisoo₂ kójo nga tiejó xta₂ kis'índot'a yamíxa.
- 21 Kó nga ndyikjinie ñño, bi katsó Kjisoo₂: –Jakoxi₂ ni xi xianjú'un, nga ngo jún xi sa'ink'as'ienna.
- 22 Kós'e₂ achichí ndasen kamaá kui jaá, kó ngó ngó íts'iyani₂ nga bi katsó: –¿Ndíá, a an boá tsoboá?
- 23 Kós'e₂ Kjisoo₂ bi katsó: –Xi sa'ink'as'ienna, kuí boá xi sanguínda paan nguiya tiboana.
- 24 Jakoxi₂ nga ndií nda₂ xi'ín chjiénga boá kamaa₂ xikó ts'én kji'ta xojon eén Néná, tanga jni₂ma₂ xó kui nda₂ xi tangat'anij₂ kui nga s'i'ank'as'ien! Ta sa ra nda tsi ta boaa₂ katsenjín.

- 25 Kós'e bi katsó Judaá, nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo: –¿A an, Mostro? S'e Kjisoo bi katsó: –Ti jiní xi boá kase.
- 26 Kó tjienga ndyikjinie ni chiniee, Kjisoo iskjíbé ngo pan, kats'énychikonñé, akjángá, s'e katsjaá xta tsí'e kó bi katsoó: –Chjábejnú kó chiniejnú, kuí xi'bi xi yojona.
- 27 Kó nguije iskjíbé chitseeén, kó nguije katsjaá ndok'óchji Néná, katsjaá kui jaá, nga bi katsoó: –T'iojnu ngayeje jún,
- 28 ngat'a kuí xi'bi xi jinna, nínga tji'bínda ngo kjoatjatsie tsí'e Néná kojo jún. Jín xi xtjoón tangat'anií kjoandaa kjín xta, tsí'e nga si'anjetakoón jeé.
- 29 Kó xiyájnú'un nga ngot'e nguiti k'uijín an ndaá tostsijeé, ngaskande nga k'uíjjojnú'un xi tjatsiee, nga kuindyión nguindie nínga botixómá Na'mina.
- 30 Kó nguije kisie só xi ndaa Néná, kijí nínga tikón tjiingui nínga tjín yá oliboo.
- 31 Kós'e Kjisoo bi katsoó xtaa: –Ngayejejnú nga kui nixtjieen nguiti s'ijinjinú an, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Sa'in'óon nda xi kojon chotsangaa kó chotsangaa stsojoboa.”
- 32 Tanga nguije kjoa'á'yána, kja kjuíntjónjnu'un nangui Galilea.
- 33 Kó Peé bi katsoó Kjisoo: –Nda tsi ngayeje xi nguiti s'ijinjinú ji, tanga an jmí nixtjin boá sa'in an.
- 34 S'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi ni xi xian an nga kui nixtjieen ji, nguindiee nga skandáya xanda xi'in, ján ndiya je kini'ínkiejín yojoo nga yení.
- 35 Kó bi katsó Peé: –Nda tsi koyájoo ji, tanga jmí nixtjin nga sa'inkiejín an yojona nga bee ji. Kó ngayeje xta tsí'e xi ngasee ti boá ti katsó nga.
- 36 Kós'e jachójo Kjisoo xta tsí'e ngo nguindie xi 'mí Jetsemani, kó bi katsoó: –K'ie tindyionrajnú k'iee, tjienga nga kjaa kjuin an nga kuichjaa Na'mina.
- 37 Kó kijíjo Peé kojo nga jó ndií Sebedeo, kó íts'iyanií nga 'niú ndasen kojo 'niú nda kamaá.
- 38 Kós'e Kjisoo bi katsoó: –Achichí ndasen tikón inimana ngaskande nga koya an, tindyionrajnú k'iee, kó nijan kuindyiondá.
- 39 Kó Kjisoo nguichí kijíboa'á, asién tikoó kó yejénxtien kjen ngaskande nga kisit'aa t'anangui, s'e tsíchjaa Néná nga bi katsó: –Na'mi, tsi kama, chje'éxín boe'éní kui kjoanimaa, tanga jmí tsi ni xi xian an ni xi ngatama, tasá ngatama ni xi mejeén ji.
- 40 Kó jachó Kjisoo nínga síndo xta tsí'e, kó kamábe nga kjiyojofé, s'e bi katsoó Peé: –¿A kamájin chíi nijan ikindyia ndyikón tsi ta ngo ora?
- 41 Ngata tsjayojoféjínjnu, tasá Néná ndokjoajnú, tsí'e nga chját'ayákónjínjnu, jakoxi nga asién nixtjinjnu 'niú tikón, tanga inda tikón yojojnú.

- 42 Kó ti kijí nguíní Kjisoo ingo ndiya, ti tsíchjja nguinií Néná nga bi katsó: – Na'mi, tsi kjoa'niútjinnií nga kjoa'a an kui kjoanimaa, kjoajín, ngatama ni xi mejeén ji nga kama.
- 43 Kó nga jachó nguíní Kjisoo nínga síndo kui jaá, ti kamábe nguíní nga kjiyojofé, ngat'a ngaskande tjísichjá ma ndyikon nga njñaá.
- 44 Kó ti índo soboá nguíní, s'e Kjisoo ti kijíchjja nguinií Néná xi ma ján ndiya, kó ti katsó nguíní ni xi ja boá je katsó.
- 45 Kós'e jachókoón xta tsí'e, kó bi katsoó: –Tsjayojoféjnu 'ne, kó ti'ankja'yájnú, je jachó chiboá nga ndí nda xi'in si'ank'as'ien nguia tsja xta jé.
- 46 Tísitjienjnu, tjián 'ne, tsitsijenjnu nga je ts'éndibá tiña xi sa'ínk'as'ienna.
- 47 Kó ti ts'éenchjja ngase Kjisoo nga jachókoón nda xi 'mí Judaa, ngo nda xi chjiani nga tiejó xta tsí'e, kó kjin xta tjiendo xi ndiya'a kicha kojo yá, kó kui xtaa, já nguitokoo chiná'mi kojo já chjiniəkjoakitii kojo já xchá nguitokoo naxindaá xi katsanguiya.
- 48 Kó kui nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo ngo chiboá katsjaá kui xtaa nga bi katsoó: –Kui xi ngo ndsó tsjaa t'anijon, kuí boá xi Kjisoo, kó ndoboajnu.
- 49 Kó Judaa tjiénmá jachókón tiña Kjisoo kó bi katsoó: –Tinde Mostro! Kó ngo ndsó katsjaá t'anijon.
- 50 Tanga Kjisoo bi katsoó: –Nda amingo, ti'in ji ni xi si'in. Kó kui jaá jachókón tiña Kjisoo, s'e katsoboá.
- 51 Tanga ngo nda xi nijan tikónjo Kjisoo kiaa, ts'axié kicha ndojoó, kó kats'én'oón nga tsatiee tjiboanijon ngo nda mosoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá.
- 52 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Chje'étjé kicha ndojoo, ngat'a xi kicha ts'enk'ién, ti kicha ni'ánk'iénni nga.
- 53 ¿A ni'ínkjéjin ji nga kama kuichjiaa Na'mina ngot'e tsí'e nga sanguiyana tiejó xtín ndítsjiee xi jun tsí'e nga k'oxié'ana?
- 54 Tanga tsi boá sa'in an, ¿ja kóts'en kjojtosón ni xi kjit'a xojon eén Néná nga boá tsó nga chjiénga boá ts'én kama kui ni?
- 55 Ti kui chiboá bi katsoó Kjisoo ngayeje xtaa: –¿A chejé an nga kicha ndojó kojo nga yá kich'iajnú nga jé'endoboájnú'un? Ndyiojón ndyiojón akoyá an nditsen nangoxii, kó kandobájinjnu'un.
- 56 Tanga ngayeje kui ni kima tsí'e nga kjojtosón ni xi kjit'a xojon eén Néná xi kats'énda já chjinié'eén Néná. Kós'e ngayeje xta tsí'e Kjisoo ijñamasien, s'e tsanga.
- 57 Já xi katsoboá Kjisoo kijijo nínga tikón nguitokoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi 'mí Kaifaa, nínga je síndotikó já chjiniəkjoakitii kojo já xchá nguitokoo naxindaá.

- 58 Kó Peé nkjin nkjin kijítjinguíi ngaskande nga jachó nditsen ndi'aa chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, s'e ts'as'ien, kó kja kis'ijñajin jajún xi kondaa, ts'i'e nga skuie ni xi kama nga kujiet'aa.
- 59 Kó já nguitokoo chiná'mii kojo ngayeje jáxá nguitokoo ndyimongase ngo én ndiso kondraa Kjisoo ta ts'i'e nga si'ank'ién,
- 60 tanga jmí ni kasakojín, nda tsi achichí kamá chistikoo ndiso xi jachó. Tichaan nga jet'a jachó jó chistikoo ndiso,
- 61 xi bi katsó: –Kuí ndaa xi bi katsó: “Kamana sa'inkixóndó an nangoxii Néná, kó ján tsi nixtjin sa'inda nguiñá an kje'e.”
- 62 Kó nda nguitokoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá jastjien nga bi katsoó Kjisoo: –¿A jmí ni sejín? ¿Mí ni xi ndyichjia kui jaá kondra tse?
- 63 Tanga Kjisoo jmí ni katsójín. Kós'e chiná'mi xi 'niú nk'a xaá bi katsoó: – Nguiboanéná xi tikoón, nga t'iyéjne tsi ji xi Kristoo, ndii Néná.
- 64 S'e Kjisoo bi katsó: –Ji xi je boá kase, kó xiyájnú'un nga ndeskande ngot'e kui'itsiyani nga xchajnú nga ndii nda xi'ijn k'uijñá nínga kixii nga'niuú Néná, kojo nga kjo'e'ejinni nguijin ndi nga kjindibáni ndi'ak'ajmi ján.
- 65 Kós'e chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kats'énxchán kó iskjíndiyájón ma njño xi yajá kui, s'e bi katsó: –¿Ch'o katsoó Néná! ¿Kó si'an ngase chistikoo? Jún ma xi kanda'yájnú én ch'o tsó xi tsíchjia,
- 66 ¿kóts'en sasiénjnu kui ni jún? S'e bi katsó kui jaá: –Tjínrii jé, kó chjiénga si'ank'ien.
- 67 Kós'e akatítiajón kjen Kjisoo, kje'e xi ye'eé tjingo, kó kje'e xi tsat'a t'anijon,
- 68 nga bi katsoó: –Kristoo, t'iyétjén ji xikoó ngo nda chjinie'eén Néná, 'yání xi ye'eé tjingo.
- 69 Kó Peé kja xió tikón xtjeen nditseen, kó jachókón tiñaá ngo na chjinie'bo xi bi katsoó: Kojo jí boá xi tintjeje ji Kjisoo, kui xta xi chjiani nangui Galilea.
- 70 Tanga Peé kats'énkiejín yoojo nguidyikon xtaa nga bi katsoó: –Bejín an ni xi se ji.
- 71 Kó kijí xtjeen ngantjoaa nínga kamábe nguini ingo na chjinie'bo, kó kui naa bi katsoó xta xi síndo kjaa: –Kojo kuí xtaa xi kistso'bájo Kjisoo xi chjiani Nasaret.
- 72 Tanga Peé ti kats'énkiejín nguini yoojo, nga bi katsó: –Nguiboanéná nga bejín an kui ndaa.
- 73 Nguichí sajín, tjín já xí síndo kjaa xi jachókón tiñaá Peé, kó bi katsoó: –Jakoxi nga kja kis'intjetjinguíi Kjisoo, ngat'a xikó ts'én chjia já xi chjiani Galilea boá ts'én ndokje ji.

74 Kós'e Peé íts'iyanij nga ch'o ts'én tsíchjia, kojo nga nguiboanéná katsó nga bi katsó: –¡Bejín an kui ndaa! Kó ti kji'a askandáyá xanda xi'in.

75 Kós'e Peé ja'átsjieen ni xi katsó Kjisoo nga bi katsoó: “Nguindiee nga skandáya xanda xi'in, ján ndiya je kini'ínkiejín yojoo nga yení.” S'e jataxie nditsen ján, kó achichí on askandá Peé.

Matteo 27

1 Nga kisisieén, ngayeje já nguitokoo chiná'mij kojo já xchá nguitokoo naxiíndaá, kamátikó xtín ts'e nga índa nga sa'ínk'ién Kjisoo,

2 kó íta'niú nga kijijo, s'e kini'ánk'as'ieen nda xtitjón Ponsio Pilato.

3 Kós'e Judaá, nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo, nga kamábe nga je si'ank'ien Kjisoo, kats'énk'oyá yojoo nga katsjá'oyá nguinií nga kantié tontiboaá já nguitokoo chiná'mij kojo já xchá nguitokoo naxiíndaá,

4 kó bi katsó: –Kats'enjé an nga kats'enk'as'ienjnú'un nga kini'ánk'ién ngo nda xi jmí jéjín. S'e kui jaá bi katsó: –¿Kó jin mí ndasenjé kui nij? ¡Ni tse boá xi'ba!

5 Kó Judaá atitsojo tontiboaá kia nangoxii, jataxie, s'e kijí, kó kats'énxíndo yojoo.

6 Tanga já nguitokoo chiná'mij ja'á'yá kui toon, s'e bi katsó: –Kjoakitij tsjandiéjín nga kui toon kia kuindyia koxa tonchjiejé nangoxii, ngat'a chjii nga kini'ánk'ién ngo nda boá.

7 Kó nguije asiyaá xkjín mí ni xi sa'ín, ngo t'anangui ts'atsie xi 'mí: Nguindiee nda xi ts'énda tijií, ts'e nga kia koónijín xta xi xín nangui chjiani.

8 Kó kuíni nga, ngaskande ngot'e, Nguindiee jín 'mí kui nguindiee.

9 Kós'e boá ts'én jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Jeremiaa, kji'a nga bi katsó: “Kó iskjibé nga kantié tontiboaá, chjii xi íjñaá xta Israel nga boá tjín chjii kui ndaa,

10 kó katse'eé ts'e nga ts'atsie nguindiee nda xi ts'énda tijií, xikó katsó Ndiaa.”

11 Kó Kjisoo jachó kjen nda xtitjón xi 'mí Pilato, kó kui ndaa bi katsó nga asiyaá Kjisoo: –¿A jí xí nda Ree xta judioo ji? S'e Kjisoo bi katsó: –Ja boá kji'i ni xi t'íse ji.

12 Kó kji'a nga já nguitokoo chiná'mij kojo já xchá nguitokoo naxiíndaá yínguíta'in Kjisoo, jmí ni katsójín.

13 Kós'e bi katsó nguinií Pilato nga asiyaá: –¿A nda'yéjín ngayeje ni xi tji'mí kondra tse?

- 14 Tanga Kjisoo nde ngo én tsíchjiajín, kó ngaskande achichí kijíndikoón nda xtitjoón kui nií.
- 15 Kó xkí nga ma s'ué paskuaa, nda xtitjoón kamángaa nga 'bijñándé ngo nda xi tji'yá ndoḅoaya, ta xi mí'á xta naxiñdaá.
- 16 Kó kui nixtjin ján ndoḅoaya kis'ijña ngo nda xi ta 'yání xi kamábe, xi 'mí Barraba.
- 17 Kó nga kamátikó xta naxiñdaá, bi katsó Pilato: –¿'Yání xi mejénjnu nga k'uijñándé an: a Barraba, axa Kjisoo kui xi Kristoo 'mí?
- 18 Ngat'a ja ḅo je be Pilato nga ta kjoa kjoa'ontakón boá nga kini'ánk'as'ien Kjisoo.
- 19 Kó tjienga tikón Pilato nguindie nínga ni'ánjeé, chjoón katsanguiyaa ngo én xi bi tsó: “Ngata jijn chingajin nií kui xta kixi, ngat'a achichí kjoanima ja'atio an nguijin rjñána ngot'e tangat'anii kui.”
- 20 Tanga já nguitokoo chiná'mii kojo já xchá nguitokoo naxiñdaá, kats'eén kjoa'niú xta naxiñdaá ts'i'e nga, nga tasá Barraba xi k'uijñándé, kó nga Kjisoo xi si'ank'ien katso.
- 21 Kó nda xtitjoón, bi katsó nga asiyaá xta naxiñdaá: –¿'Yání nga jó kui jaá xi mejénjnu nga k'uijñándé? Kó bi katsó xta naxiñdaá: –¡Barraba!
- 22 S'e Pilato bi katsó nguini: –¿Kó mí ni xi sa'injo an Kjisoo kui xi Kristoo 'mí? Kó ngayeje xta naxiñdaá bi katsó: –¡Tjat'e ji kro!
- 23 Tanga bi katsó nda xtitjoón: –Ja ¿mí ni xi ndajin xi kats'én? Tanga tasá ma 'niú ngase askandáyá xtaa nga bi katsó: –¡Tjat'e ji kro!
- 24 Kó nga kamábe Pilato nga nguiti jmí ni kamájin kats'én, nga tasá kamájan ngasee xta naxiñdaá, iskjibé chíí ndójoa s'e aniéjón tsja nguindyikon xtaa, kó bi katsó: –Jmí jéjinna kjoa nga koya kui nda kixi, ni tsajún boá kui nií.
- 25 Kó bi katsoó xta naxiñdaá: –¡Jin kojo ndíjne ngatamajéjne kjoa nga koya kui ndaa!
- 26 Kós'e Pilato ijñandé Barraba, kó katsjá kjoa ts'i'e nga kjoa Kjisoo, s'e kats'énk'as'ien ts'i'e nga kjót'a kro.
- 27 Kós'e jajuún nda xtitjoón kijijo Kjisoo nditsen ndi'a nínga ni'ánjeé xtaa, kó kja kamátikó jajún xi ngasee.
- 28 Kó kja kachje'éxiín njño Kjisoo, s'e kats'énkajá ngo njño xi koán,
- 29 kó ngo korona nda'yá í'á toko, s'e ngo yáxa íyá tsja fojni, s'e kui jaá tsajnókie nga asiént'aa tikoó nga bi katsoó: –¡Tinde nda Ree xta judío!
- 30 Kó atítiajón, iskjibé yáxaá s'e ts'anié toko Kjisoo.

- 31 S'e nguije tsajnokie, ja'áxiín njño xi kjit'a ngaxton s'e kats'énkajá nguini njño, s'e kijijo tsi'e nga koót'a kro.
- 32 Kó nga jatjo kja, kamábe ngo nda xi chjiani naxinda Sirene xi 'mí Ximo, kui nda kini'aán kjoa'niú tsi'e nga asikojo nga ya'ajo kro Kjisoo.
- 33 Kó nga jachó ngo nguindie xi 'mí Gólgota, nguindiee ndatoko inima, tsó kui eén,
- 34 kja katse'eé bino xi kini'ánk'ájinni ni sa, tanga nguije askot'a Kjisoo, kamámejénjín kats'e.
- 35 Nguije akjat'a kro, jajuún katsatonjo kjoach'áncha njño Kjisoo, s'e iskjíbe njño xi kats'én nga ngo nga ngo. Bōa ts'én jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná nga bi katsó: "Kats'énkja'asoón xkjin njño, kó katsatonjo kjoach'áncha njño."
- 36 Kó kja kis'indo, nga askondá Kjisoo.
- 37 Kó ngo yátie yít'a nk'aa toko kro xi bi tsó: "KUI XI'BI XI KJISOO, NDA REE XTA JUDÍOO."
- 38 Kós'e nijan akjat'a kro Kjisoo jó já chejé, ngo nga fojnií kojo ngo nga skoón.
- 39 Kó xta xi ja'a kja achichí ch'o katsoó Kjisoo, kó kats'énkatjí ma toko,
- 40 nga bi katsoó: –Ji xi ni'ínkixóndé jí ngo nangoxi, s'e xi ma ján nixtin ni'inde nguini, 'naxié'é soboe ji yojoo, tsi ndií Néná jí, kó titjajen ji kro!
- 41 Ti bōa ti ts'én tsajnokie já nguitokoo chiná'mii, já chjniekjoakitii, já fariseoo kojo já xchá nguitokoo naxindaá nga bi katsó:
- 42 –Ts'axié'á kje'e xta, tanga majiín 'boxié'á soboa yoo, tsi kjeén nga kui xi nda Ree Israel ngatjatjajen kro ngot'e ma, kja kama nga s'ijinje kui.
- 43 Kamá'niatakón Néná, ja Néná ngat'axié'á ngot'e 'ne tsoboa tsi tjoó, ngat'a bi katsó: An xi ndií Néná.
- 44 Kó ti bōa ti ts'én ch'o katsó já chejé xi nijan kisit'ajo kro Kjisoo.
- 45 Kó ndeskande nga ndis'ueé kó ngaskande nga kamá chibōa ján nga kamánguixón, ngayeje ngasondiee kis'iejño.
- 46 Kó nguije ma kamá chibōa ján nga kamánguixón Kjisoo 'niú askandáyá nga bi katsó: –Elí, Elí, ¿lama sabaktani? (Ne tsa'an, Ne tsa'an, ¿ánni nga ti'bijnímásiénni? Tsó kui eén)
- 47 Kó tjín ka'a xta xi síndo kja, nga tsint'ie ni xi katsó Kjisoo, bi katsó: –Nda chjinie'eén Néná xi 'mí Elí kja ts'énchjia.
- 48 Kó ti kji'a tsanga ma ngo nda xi kijíkja'á ngo nixó xi kats'énk'andyini bino san, s'e ngo yáxá itokó, s'e katsjaá Kjisoo tsi'e nga k'uí.

- 49 Tanga xta xi ngasee bi katsoó: –Xíochonjnú, akjenráa nga Elíaa kjoé'ék'axié'á.
- 50 Kó Kjisoo, ti askandáyá nguini, s'e k'ien.
- 51 Kó njñonńtjibé xi tjíchjáni nguiya nínga 'niú ndikoón nangoxii jó tjin kamá nga katjondiyá, ndeskande nk'a ján ngaskande nguindie ján, s'e kjindibá ngo kjoandikon kui t'ananguii, kó ndijoo tsakjanga,
- 52 s'e katjox'a ngayeje ngatsjoó, kó ngaskande achichí ma yojo k'ieen xta tsjiee Néná xi ja boá je jesón xi ja'á'yá nguinií,
- 53 kó nguije jataxie ngatsjoó, nguije ja'á'yaá Kjisoo, kui xtaa ts'as'ien naxińdá tsjiee, kó achichí ma xta xi kamábe.
- 54 Kó nguitokoo jajuún kojo jajún xi ndyikonda Kjisoo nga kamábe kjoandikoón kojo ngayeje ni xi kamaá, achichí katsakjónní kó bi katsó: –jJakoxi nga kui ndaa xi ndii Néná!
- 55 Kó kjin ma íchjín xi ta kjin askotsijennii ni xi kamaá, xi tsajátjinguui Kjisoo ndeskande Galilea nga kats'énseén,
- 56 nguijiin kui íchjín kis'indo na Riya Lenaa, na Riyaa naaa Sandiyaá kojo Kosiee kojo naaa ndii Sebedeoo.
- 57 Kó nga kamánguixoón, jachó ngo nda chon xi chjiani naxińdá Arimatea xi 'mí Kosie, xi ti xta tsie Kjisoo kamá nga,
- 58 kó kui ndaa kijikoón Pilatoo kó tsí'aa yojo k'ieen Kjisoo, s'e Pilatoo katsjá kjoa tsie nga kui ndaa si'ank'as'ieen yoojo Kjisoo.
- 59 Kó Kosiee iskjibé yojo k'ieen Kjisoo, kó ngo njñonńtjibé tsjie ítsakjájón,
- 60 s'e ijña yojo k'ieen Kjisoo ngo nguiya ngatsjo tjatsie, xi kamánda t'a ngo ndijo je, s'e kats'éngátíkjayá ngo ndijo je xi íchjáni ngantjoaa kui ngatsjoó, s'e kiji kui ndaa.
- 61 Kó kia kjen ngatsjoó síndo na Riya Lenaa, kojo na Riyaa xi ingoo.
- 62 Kó nga kamánguindyiojón, nguije ja'a ngo nixtjin nga ik'ijñanda s'ué paskuaa, kamátikó ngayeje já nguitokoo chiná'mii kojo já fariseoo kjen Pilatoo,
- 63 kó bi katsó: –Ndia, je ja'átsjienjne nga kui nda ndisoo bi katsó nga kis'ijña: Nguije kjoa'a ján nixtjin kjoa'á'yána.
- 64 Nanguíye ji nga xchindá ngatsjoó ngaskande xi ma ján nixtjin, ngat'a tsá jmí tsi ta xta tsie kjoe'e nga jnoó, s'e kjojo yoojo, kó bi katsoo xta naxińdaá: “Je ja'á'yaá nguijiin xta xi je jesón”, kó kui kjoandisoo je ngase kama ta boajjin xi tjoón.
- 65 Kó Pilatoo bi katsó: –Tanguínjojnú jajún, kó nda nga konda ngatsjoó.

⁶⁶ S'e kijí kui jaá, kó askondá ngatsjoó kó ngo ndijo je ijñachjaá ngantjoa ngatsjoó, s'e kĩa kis'indondá jajuún.

Matioo_28

¹ Nguije ja'a nixtjin ndikoón, nga kisisieén nga nixtjin tjoón xomanaa, kijíkatsijen ngatsjoó Kjisoo na Riya Lenaa, kojo na Riya xi ingoo.

² Kó ngo kjoandikon 'niú ja'a, ngat'a ngo ndítsjiee Néná jatjajenni ndi'ak'ajmii kó nga je'e, kats'éntiyaá ndijo xi kji'ixtio ngatsjoó, s'e kis'ijña són ngasoón.

³ Kó kui ndítsjiee 'na kamá xikoó nga foa'at'e, kó njño xi yajá tiboá xó xó kamá.

⁴ Kó jatsié ma jajún xi ndyikondaá kó tiboá'andá ma kamá xikoó xtá xi je jesón.

⁵ Kó kui ndítsjiee bi katsoó ínychjiín: –Ngata ndakonjín majnú, ngat'a je be an nga Kjisoo xi ndyimindyiséjnú, nda xi akjat'a kroo,

⁶ K'iejín tikón, ngat'a je ja'á'yaá, xikó katsó kui. Jabíjnú'un, kó tsitsíjenjnúu nguíndie nínga ik'ijña yojoo.

⁷ Tsá tanguínjnú kó t'íyajnúu xtá tsí'e nga je ja'á'yaá nguíjiiín xtá xi je jesoón, kó boá t'ínjnúu nga kĩa koejetjónjnú nga konguínjnú nangui Galilea, kĩa xchajnú kui. “Ja je kixiyajnú'un.”

⁸ Kós'e kui ínychjiín tsá jatjo ngatsjoó kó katsakjónní kojo 'niú tsja kamaá, tsanga ma nga kijítsáyaá kui eén xtá tsí'e Kjisoo. Kó tjienga ndyifítsáyaá xtá tsí'e Kjisoo,

⁹ Kjisoo jachó nínga síndo kui ínychjiín, kats'éntinde, kó kui ínychjiín kijíkón tiñaá, janíkjá se Kjisoo, s'e kats'éndikón.

¹⁰ Kós'e Kjisoo bi katsó: –Ngata ndakonjín majnú, tanguínjnú kó t'íyajnúu nts'ie an, tsí'e nga koeje nangui Galilea, kó kĩa skuíena.

¹¹ Kó tjienga ndyifí ínychjiín, chiboá jajuún kijí naxiíndaá, kó katsáyaá já nguitokoo chiná'mii ngayeje ni xi kamaá.

¹² Kó kamátikó kui jaá kojo já xchá nguitokoo naxiíndaá, s'e índa tsí'e nga tsie ton koe'eé jajuún,

¹³ nga bi katsoó: –Bi t'ínjnú: “Xtá tsí'e Kjisoo je'e nga jñoó kó kats'éncheje yojoo Kjisoo tjienga ndyitsjayojoféjne.”

¹⁴ Kó tsi kuínt'ie kui nii nda xtitjoón, jin xi yajne kó k'uinjne, kó jmí kjoaxti k'uiéjínjnú.

¹⁵ Kó kui jajuún iskíjbé toon, s'e kats'én ngayeje ni xi ki'mií. Kui én xi'bj xi ki'míyaá já judío ngaskande kui nixtjin xi'bj.

¹⁶ Kó boá ts'én nga tiengo xtá tsí'e Kjisoo kijí nangui Galilea, nínga tikón tjiingui xi katsoó Kjisoo,

17 kó kui jaá nga kamábe Kjisoo kats'éndikón, tanga tjin ka'a xi jó xi ján ijñaá inimaá.

18 Kó Kjisoo kijikón tiñaá, s'e bi katsoó: –Je katse'ena xá nga kotixomáa ngayeje ni xi tjin ndi'ak'ajmi ján kojo ni xi tjin t'anangui.

19 Kó kuíni, tanguínjú kó xtá tsa'an ti'ánjú ngayeje xtá naxindá, tatíndánjú nga si'an kaxomájú ja'eén Na'mi, ja'eén ndií, kojo ja'eén Asién Nixtjin,

20 kó takoyajnú nga sa'ínkjatjosón ngayeje ni xi akoyájú'un, kó an ngatsjé nixtjin kotijnajóú'un ngaskande nga kjié ngasondieé. Bóá kji'i.

Markoo

Markoo_1

- 1 Bi ts'én 'bítsiya éntjatsië xi chjia kjoaa Jesukristoo, xi ndií Néná.
- 2 Xikó ts'én kjit'a xojon xi kats'én'indó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nínga bi tsó: K'ie sanguiyatjoón chjinie'énna, ts'i'e nga kui'ijñanda ndiyáa nguindyikin ji.
- 3 Nda'yáa ngo nda xi kjandayá nangui kixií xi bi tsó: “T'ijñandajnúu ndiyáa Ndíaa, ti'ankixijnú ndiyáa kui.”
- 4 Kó kja jachó Juaa nangui kixií ts'i'e nga atínda xtaa, kó ínijmi nga satínda ts'i'e nga sa'ínk'oyá yojoo kjoaa jé xí ndyits'en, ts'i'e nga si'anjetakoón.
- 5 Kó ngayeje xta xi tjin nangui Judea kojo ngayeje xta xi tjin naxínda Jerusalen, jataxie nga tsint'ieé. Kó Juaa atínda kui xtaa ngujiin ndeje' Jordaán, kó kja katsáyá jeé.
- 6 Njño xi tsajá Juaa tsjaa cho to'o yits'en kamándani kó ngo tjixin íkjá ndáyaá, kó chjooa kojo ntsjién xi 'bé nguindie k'ijña ján xi iskjinie.
- 7 Bi katsó nga ínijmi: –Jaskan an ndibá ngo nda xi tjin ngasee nga'niú, kó ngaskande an tsoboájinna nga kotíñando an nga skjíndoo n'niuú tjixíndieé.
- 8 An, nga jakoxi ndójoa atindánijnú'un, tanga kui xi s'e kjindibaá, Asién Nixtjiin Néná xí kotíndánijnú.
- 9 Kui nixtjin ján, Kjisoo jatjoni naxínda Nasaret, ngo nguindie xi tikón nangui Galilea, kó Juaa atínda Kjisoo kja ngujiin ndeje' Jordaán.
- 10 Kó nga ts'énfotaxiejin ngujiin ndójoaa, Kjisoo kamábe nga katjox'a ndi'ak'ajmi ján, kó nga Asién Nixtjiin Néná ja kji'i tójo ma kji'i nga kjindibánié.
- 11 Kó kanda'yáa ngo nda ndi'ak'ajmi ján xi bi katsó: –Jí xí ndí tjóna, 'niú tsjatjínna kjoaa ji.
- 12 Nguije kamá kui nií, Asién Nixtjiin Néná tjiénmá kijjoo Kjisoo nangui kixií.
- 13 Kó kja kis'ijña yichán nixtjin, kó xindajin Satanaa askot'ayákón. Kó ngujiin cho tamá kis'ijña, kó ndítsjiee Néná kats'enseén Kjisoo.
- 14 Kó nguije kananguis'ien ndoobaya Juaa, Kjisoo kijí nangui Galilea nga ínijmi éntjatsiëe Néná.
- 15 Kó bi katsó: –Je jachó nixtjin, kó Néná je tsá kotíxoma, ti'ank'oyajnú yojojnú, kó ti'ans'ijinjú éntjatsiëe Néná.
- 16 Kó nga tso'ba Kjisoo t'a ndáchíkón xi tikón nangui Galilea, kamábe nda xi 'mí Ximoo kojo nts'iëe kui ndaa kui xi 'mí Jandree nga nda'ya ndyimején ngujiin ndáchikoón, ngat'a xá tjió kats'én kui jaá.

- 17 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ndibátjinguinjú'un, kó an xí sa'injnú'un nga tasá xta xi k'uitíkónú xikoó tsi tjio xi kondoboajnú.
- 18 Kó ti kji'a índomasien nda'yaa, kó kijítjinguui Kjisoo.
- 19 Kó nguichí boa'á kiji Kjisoo, s'e kamábe nda xi 'mí Sandiyaá kojo nts'ie kui ndaa xi 'mí Juaa, ndií nda xi 'mí Sebedeo, kui jaá ngo nguia tjotso je síndo nínga ndyikjójajin nda'yaa.
- 20 Kó Kjisoo tjeñmá tsíchjiaa, kó kui jaá nguia tjotso jee íjñá Sebedeo kui xi na'mi manii kojo moso xi ngase xi bosikójo kó kijítjinguui Kjisoo.
- 21 S'e Kjisoo kojo xtaa jachó naxiínda Kapernaum, kó nga nixtjin ndikón ts'as'ien ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó íts'iyani nga akóyá eén Néná.
- 22 Kó xtaa kijíndikoón xikó ts'én akóyá Kjisoo, ngat'a akóyá xikó maá tsi xá tjiín, jmí tsi xikó ts'én bokoyá já chjinekjokitií.
- 23 Kó kja ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kis'ijña ngo nda xi tjíjiiñ nguujin yoojo ngo asién nixtjin xi ndajín xi bi katsó nga askandáyá:
- 24 ¿Mí xi tjiín kjoaa jin, Kjisoo xi chjiani Nasaret? ¿A je kjoé'e ni'ínkjiéjne? Je be an 'yání ji, kó je be an nga ji xi xta tsjiee Néná.
- 25 Kó Kjisoo kats'énxchánjo kui asién nixtjin xi ndajín nga bi katsoó: –¡Se ni'ín ji, kó tjitaxiejin yoojo kui ndaa!
- 26 Kó kui asién nixtjin xi ndajín 'niú ítsanieyá kui ndaa, kó 'niú askandáyá s'e jataxiejiiñ yoojo.
- 27 Kó ngayeje xtaa achichí katsakjónní, kó bi katsó ja k'ie ja ngaján nga asíyáá xkjín: –¿Mí ni xi'bi? ¡Kui ndaa ngo ni tjatsie ts'énbokoyá kó xikoó tsi xá tjiín! ¡Ngaskande asién nixtjin xi ndajín botixómaá, kó nt'ie'eén!
- 28 Kó 'niú tsá kanda'yá kjoaa Kjisoo, ngayeje nangui xi tjiín Galilea.
- 29 Kó nguije jatjo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, Kjisoo, Sandiyaá kojo Juaa, kiji ndi'aa nda xi 'mí Ximoo kojo Jandree.
- 30 Kó nchi'yaá Peé nt'e kji'ijñajo. Kó ti kji'a ki'míyáá Kjisoo,
- 31 kós'e Kjisoo kijikón tiñaá kui xtachjoón, iskjíbé tsja kó kats'énkjastjien, kó ti kji'a kichiajá nt'ee, kó kui xtachjoón kats'énseén kui jaá.
- 32 Kó nga ma k'atje ts'ueé, nguije kjima'ña, tsanguínjo Kjisoo ngayeje xta xi oon kojo xi síndojiin xindajín nguujin yoojo,
- 33 kó ngayeje xta naxiíndaá kamátikó ngantjoaa.
- 34 Kó Kjisoo kats'éndaya ngayeje tokoya chi'in xi tjiín kjín xta, kó kjín xindajín ts'axié kó katsjandiéjiiñ nga kujichjia, ngat'a kui xindajín je be 'yá kuí bo Kjisoo.

- 35 Ngo ndiya nga achichí tajñó, nga jñóya ngasee, jastjien Kjisoo kó kijí ngo nguindie t'axín nga kijíchjiaa Néná.
- 36 Kó Ximoo kojo xta xi síndojó kijíngase Kjisoo,
- 37 kó nguije kasakoo, bi katsoó: –Ngayeje xtaa ndyimongasee ji.
- 38 Kó Kjisoo bi katsoó: –Tjián nangui xi síndo t'a kui nguindiee tsj'e nga kojo kja k'uiniymi an eén Néná, ngat'a kuí xá jé'e an.
- 39 Kó boá ts'én Kjisoo ínjimi eén Néná kja ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xi tsj'e kui xtaa xi síndo ngayeje nangui Galilea, kó ts'axié xindajín xi kis'indojiin xtaa.
- 40 Kó jachókoón Kjisoo ngo nda xi tjiín chi'in xi ts'enkjátsón tjixin yojoná xi asiént'aa tikoó, kó bi katsoó: –Tsi ji xi mejeén kama ti'intsjiejinní nga xtjo'óxín chi'inna.
- 41 Kó Kjisoo nimaakamaá kui ndaa, yejénnié tsja kó kats'énjo, kó bi katsoó: –Mejénna, ngatamatsjiejón ji.
- 42 Kó ti kji'a kichajá chi'in xi ts'enkjátsón tjixin yojoná xí koon kui ndaa, kó kamátsjiejón.
- 43 Kó Kjisoo kats'énkjí, kó 'niú tsí'aa nga bi katsoó:
- 44 –Jé'en, ngata 'yájin xi 'míyee kui nií, tasá t'enchíin chiná'mií kó takée yojoo, kó te'é ji ngo chjie xikó kji'i xi s'ank'as'ien xi tsó kjoakitij Moisee, tsj'e nga skujie kui jaá nga je kamádaya ji.
- 45 Tanga kui ndaa nguije kijí, íts'iyanií nga ínjimií ngayeje xtaa kui ni xi kamáta'in, kuíni nga Kjisoo nguiti kamajín nga nda ts'as'ien naxiíndaá, tasá t'a ndja kis'ijña nínga jmí xtajín, kó jachókoón xta xi chjiani tajña nanguiní.

Markoo_2

- 1 Kó nguije ja'a chiboa nixtjin, ts'as'ien nguini Kjisoo naxiínda Kapernaum, kó tsint'ie xtaa nga nguiya ndi'a tikón Kjisoo.
- 2 Kó achichí xta kamátikó kó ngaskande nguiti kis'ienjín ngase t'a ngantjoaa ndi'aa. Kó Kjisoo kja ínjimi eén Néná.
- 3 Kós'e jachó xtjeen nínga tikón Kjisoo nijún já xi ndyiya'ank'á ngo nda xi nima xi majín fí.
- 4 Kó nga kamájiin jachójo tiñaa Kjisoo kui nda xi nima, ngat'a achichí xta xi tjín, iskjíx'á nk'aa ndi'aa kó kja kats'énkajatjajen nchan xi kji'isoón nda xi majín fí.
- 5 Kó nga kamábe Kjisoo nga s'ijjin Néná kui jaá, bi katsoó nda xi nima: –Ji ndí, jée je kini'ánjetakoón.

- 6 Tanga ngu_{ij}iin kui xta_a kis'in_{do}jin já ch_{ji}ni_{ek}jo_{ak}iti xi bi ts'en y_{ij}in kon:
- 7 “¿Ánní nga bo_a ts'en ch_{ji}a kui nda_a? Néná ch'o t_{ij}tsoó. ¿Yání xi kama_a sa'in_{jet}akón ngo jé, a mí tsi ta kuí tsi Néná?”
- 8 Kó Kjisoo kamákjín t_{ji}'niúú asién n_{ix}t_{ji}iin ni xi y_{ij}in kon kui jaá, kó bi katsó nga asiyaá: –¿Mí kjo_{aa} nga bo_a ts'en ndy_{if}ojintakónj_nú?
- 9 ¿Mí ni xi ni'in_{ji}n k_{ji}'i ngase xi k'uiín ngo nda xi majín fí: A nga bi k'uiín: “Jé_e je kini'án_{jet}akoón”, axa nga bi k'uiín: “T_{is}t_{ij}n, ch_{ja}be n_{ch}áan kó t'en ji”?
- 10 Tanga ts_i'e nga xch_{aj}nú nga ndíí nda x_i'i_{in} t_{ji}in nga'niú kui t'anangui_i ts_i'e nga kama_a sa'in_{jet}akón jé. Kós'e bi katsoó nda xi majín fií:
- 11 –Kó jí bi t'íxiaán, t_{is}t_{ij}n, ch_{ja}be n_{ch}áan kó t'en ndi'áa.
- 12 Kós'e kui nda xi ni_{ma}a, t_{ji}en_{má} jast_{ji}en, iskj_{ibé} n_{ch}aan, s'e jataxie nga kamábe ngayeje xta_a, kó achichí kij_{ind}ikoón ngayejee kó katsjaá kjo_{aje} Néná nga bi katsoó xk_{ij}n: –K_{ji}e ngo ndiya yajne ngo ni xi xikoó xi'bj.
- 13 Kó ti kijí ngu_{in}í Kjisoo t'a ndáchíkoón, kó k_{ij}n xta_a kijíkón tiña_a, kó Kjisoo akóyaá kui xta_a.
- 14 Kó nga ja'a k_{ja}a, kamábe nda xi 'mí Lebi_i xi ndíí Alfeoo nga tikónt'a yamíxa nínga mach_{ij}t_{ij}é ni_i, kó bi katsoó: –Ndibét_{ji}ngu_{in}í. Kó Lebi_i Jast_{ji}en kó kij_{ij}t_{ij}ngu_i Kjisoo.
- 15 Ngo ndiya nga Kjisoo tikónt'a yamíxa nga ts'en_{kjin}ie n_ño ndi'aa Lebi_i, achichí ma já xí foa'á'yá t_{on} xi mach_{ij}t_{ij}é ni kojo xta_a jé kojo xta_a ts_i'e Kjisoo xi síndot'ajo, ngat'a achichí kamá xta_a xi kij_{ij}t_{ij}ngu_i.
- 16 Kó já ch_{ji}ni_{ek}jo_{ak}iti_i kojo já fariseoo, nga kamábe nga Kjisoo ts'en_{kjin}iejo n_ño já xí foa'á'yá t_{on} xi mach_{ij}t_{ij}é ni kojo xta_a jé, bi katsó nga asiyaá xta_a ts_i'e Kjisoo: –¿Mí ni xi'bj, nga mostroj_nú ts'en_{kjin}iejo n_ño já xí foa'á'yá t_{on} xi mach_{ij}t_{ij}é ni kojo xta_a jé?
- 17 Kó Kjisoo nga tsint'ie kuí ni_i, bi katsó: –Xta_a xi oon xí ch_{ji}eén ch_{ji}ni_{end}iki, jmí tsi xta_a xi nda_a. Kó an jmí xta_a xi kixi jé'ech_{ji}ajáan, xta_a jé xí jé'ech_{ji}áa.
- 18 Ngo ndiya nga xta_a ts_i'e Jua Bautista_a kojo já fariseoo ndy_{its}'enkjá'a kjindíá yojoo, jachókoón Kjisoo kó bi katsoó: –¿Mí kjo_{aa} nga xta_a ts_i'e Jua_a kojo já fariseoo ts'en_{kja}'á kjindíá yojoo, kó xta_a tse ts'en_{kja}'ájín kjindíá yojoo?
- 19 Kó Kjisoo bi katsoó: –¿A kamarií k'uíndo kjindíá xta_a xi t_{ji}má ndi'ibixaan, t_{ji}enga k_{ja} tikónjo nda xi ku_{ix}aan? T_{ji}enga k_{ja} tikón nda xi ku_{ix}aan kamajín k'uíndo kjindíá.
- 20 Tanga nga kjo_{ch}o n_{ix}t_{ji}n nga xch_{je}'éxiín nda xi ku_{ix}aan, kó kui n_{ix}t_{ji}iin nga kama k'uíndo kjindíá.
- 21 Ngojín xta_a xi n_ño t_{ja}tsie koóyaá nga ku_i'ixtió n_ñoo ngo xt_{ij} xchá, tsi bo_a sa'ín, n_ño t_{ja}tsiee skj_{ind}iyá n_ño xchaá, kó tsie ngase xt_{ij}ondiyá xt_{ij}í.

- 22 Kó ti nde ngojín xta xi kuindyia bino tjatsie ngo tijitjixín xchaá, ngat'a bino tjatsiee skjindyá tijitjixín xchaá, kó binoo kojo tijitjixiín jmí chjí kamajínni. Kuíni nga bino tjatsiee tijitjixín tjatsie kuindyia.
- 23 Ngo ndiya nga nixtjin ndikón Kjisoo kojo xta tsi'e ja'a ngo nguindie nínga tijitje to ndsokoan nño, kó kui jaá its'iyani nga ts'enjen nítiín.
- 24 Kós'e já fariseo, bi katsoó Kjisoo nga asiyaá: –¿Mí kjoaa nga xta tse ndyits'en ni xi tsjandiéjín kjoakitij nga ni'án nga nixtjin ndikón?
- 25 Tanga Kjisoo bi katsoó: –¿A jmí nixtjin kini'ányajnú xojon xi kjit'a ni xi kats'én Ndabi nga ndiya nga kamáchjieén kojo nga kamábojóo kui kojo xta xi tso'bájo,
- 26 kóts'en ts'as'ien ndi'aa Néná, nga kamá chiná'mi xi 'niú nk'a xaá nda xi 'mí Abiataar, kó iskjinie kui kojo xtaa pan xi je kini'ánk'as'ieen Néná, kui xi tsjandiéjín kjoakitij nga skjinié kui kojo xtaa, kó ta kuí tsi já chiná'mij xi ma kjinie, kó ngaskande katsjaá xta xi tso'bájo nga?
- 27 Kó bi katsó ngase Kjisoo: –Nixtjin ndikoón kamánda tangat'anij xtaa, jmí tsi xtaa xi kamánda tangat'anij nixtjin ndikoón.
- 28 Kó kuíni nga, ndíí nda xi'iin ngaskande kui botixómaá nixtjin ndikoón nga.

Markoo 3

- 1 Kó ti ts'as'ien nguini Kjisoo ngo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó kja kis'ijña ngo nda xi kixiyá tsja.
- 2 Kó kichindá 'ma Kjisoo tsi'e nga xcha tsi sa'índaya kui ndaa nga nixtjin ndikón, tsi'e nga boá ts'én sakoó ngo kjoa nga koónguíta'in.
- 3 Kós'e Kjisoo bi katsoó nda xi kixiyá tsjaa: –Tisítjin kó k'ie tindyin ji ngamasieen.
- 4 Kó bi katsó nga asiyaá xta xi ngasee: –¿Mí ni xi tsjandié kjoakitij nga ma ni'án nga nixtjin ndikón: A ni xi nda, axa ni xi ndajín? ¿A ko'naxié'á, axa si'ank'iéén ngo xta? Tanga tsíchjajín kui jaá.
- 5 Kós'e nguije asko'á tamá ngayeje xta xi ja'atjijajoon, ndasen kamaá ngat'a tanisién tajá inimaá, kó bi katsoó nda xi kixiyá tsjaa: –Tjintie ndse. Kó kui ndaa yejéntie tsja, kó kamánda tsja.
- 6 Kó nguije jataxie já fariseo, its'iyani nga índajo xta xi majo nda re Erodee kóts'én sa'ínk'iéén Kjisoo.
- 7 Kó kijí Kjisoo kojo xta tsi'e t'a ndáchikoón, kó achichí xta xi chjiani nangui Galilea xi kijítjinguui kojo xta xi chjiani nangui Judea.
- 8 Kojo xi chjiani naxiínda Jerusalen, kojo xi chjiani nangui Idumea, kojo xi chjiani ngándaá ndeje' Jordaen kojo xta xi chjiani ngandee nangui Tiro kojo xi

chjiani nangui Sidon, tanisién kjín xta xi tsint'ié ngayeje ni xi kats'én Kjisoo xi kijítjnguii.

⁹ Kó Kjisoo tsíchjiajo xta tsí'e, tsí'e nga kui'íjñandaá ngo tjotso je kó nga kui'índyio'niújin xta kjín xi kamátikó kjaa.

¹⁰ Ngat'a achichí kjín xta xi kats'éndaya, kuíni nga kui xta xi oon taxkiya katsanguijin kjoa'niú yojoo nínga tikón Kjisoo tsí'e nga sa'ínjo.

¹¹ Kó kji'a nga kui asién nixtjin xi ndajin kamábe Kjisoo, indyiat'aa tikoó kó bi katsoó nga askandáyaá: –jÍ xí ndí Néná!

¹² Tanga Kjisoo 'niú kats'énxchánjo kui xindajin tsí'e nga kotsoyajin 'yání boá xi kui.

¹³ Kó Kjisoo kijí ngo ngasón tjngui kó tsíchjiaa já xi kamámejeén ja'ájin kui, kó kui jaá kijikoón.

¹⁴ Tiejó ma já xí ja'ájin, tsí'e nga kjótso'bájo kojo tsí'e nga sanguíya nga kui'ínjimi eén Néná,

¹⁵ kojo tsí'e nga k'uiéé xá nga kamaa sa'índaya xi oon, kojo nga kamaa k'oxié xindajin xi síndojin xtaa.

¹⁶ Kuí xi'bi nga tiejó já xí ja'ájin Kjisoo: Ximoo, xi Peé katsoó nga,

¹⁷ Sandiyaá ndí Sebedeo, kojo Juaa nts'ie Sandiyaá, kui xi Boanerje it'a ja'én, ndí cho'on tsó kui ja'eén,

¹⁸ kojo Jandree, kojo Nguiripee, kojo Bartolomee, kojo Matioo, kojo Tomaa, kojo Sandiyá ndí Alfeo, kojo Tadeoo, kojo Ximoo nda kananistaa,

¹⁹ kojo Juda Iskariotee, nda xi jaskan kats'énk'as'ien Kjisoo.

²⁰ Jaskan ts'as'ien Kjisoo ngo ndi'a, kó ti ingo ndiya nguini nga achichí kjín xta kamátikó, kó nde kamájin iskjinie ni chinie kui kojo xtaa.

²¹ Kó kji'a nguije tsint'ié xtaa Kjisoo, kijikja'á tsí'e nga kjojo, ngat'a je kjimatsabeé Kjisoo katsó.

²² Tanga já chjiniékjoakiti xi kjindibáni naxindá Jerusalen, katsó nga Kjisoo nga'niú nda nguitokoo xindajin xi 'mí Belsebuu xó ts'énkjién nga 'boxié asién nixtjin xindajin.

²³ Kó Kjisoo tsíchjiaa kui jaá, kó ngo énkjin tsíchjiajo nga bi katsoó: –¿Kóts'en kamaa xindajin Satanaa nga ti kui k'oxié soboa yojoo?

²⁴ Kó tsi ngo nguindie nínga botixómá ngo nda re jó tjin kama nga skjánjo xkjin, tsiejin kamaa kui nguindiee,

²⁵ kó tsi xta xi síndo ngo ndi'a tsi jó tjin kama, tsiejin kamaa nga k'uijñá ngase.

- 26 Kó tsi xindajín Satanaa kondra k'uijñaá ti kui yoojoo kó jó tjin kama, nguiti tsiejín kamaa nga k'uijña, kó je ta kja tsi tjién jachó.
- 27 Ta'yajín xi kamaa k'os'ien ndi'aa ngo nda xi tjingá'niuú kós'e sa'ínchéjeé ni xi tjiín, tsi tjónjín ku'i'ta'niuú kuí ndaa. Baa tsi ts'én nga kamaa sa'ínchéjeé ni xi tjiín.
- 28 Jakoxi ni xi xianjnu'un nga kamajetakoón ngayeje jeé xtaa kojo tsi ch'o katso, ta ni xi katso nga kujichja,
- 29 tanga xi ch'o katsoo Asién Nixtjin Néná, jmí nixtjin si'anjetakoón, tasá k'ueeé jé ngatsjé nixtjin.
- 30 Ngat'a kui jaá katsó nga ngo xó asién nixtjin xi ndajín tikónjiin Kjisoo.
- 31 Kó jaskan jachó naaa kojo já nts'ie kojo ínjhín ndichja Kjisoo, kó nditsen kis'indo s'e katsanguiya xi tsíchjiaa Kjisoo.
- 32 Kó xta xi síndo nga ngo foa'atjiyajoón Kjisoo bi katsoó: –Naáa kojo nts'ie kojo ndichje nditsen ján síndo, kó jí ndyimongasee.
- 33 S'e Kjisoo bi katsó: –¿'Yání xi naana, 'yání xi nts'ie an, kó 'yání xi ndichja an?
- 34 Kó askotsijeén xta xi síndo nga ngo foa'atjiyajoón kós'e bi katsó: –Kuí xi'bi xi naana kojo xi nts'ie an kojo xi ndichja an.
- 35 Ngat'a ngayeje xi sa'ínkijatjosón ni xi mejeén Néná kuí xi'ba xi nts'ie an, xi ndichja an kojo xi naana.

Markoo 4

- 1 Kó ingo ndiya nguini akóyá Kjisoo t'a ndáchikoón, kó achichí ma xta xi kamatikót'aa nga ngo foa'atjiyajoón, kó Kjisoo ngo tjosso je kijik'ijñaya, tjienga ngayeje xtaa t'a ndáchikoón kis'indo.
- 2 Kó achichí ma ni xi tsíchjiajo nga kats'énkjién énkjín, bi katsó nga akóyaa:
- 3 –Nda'yájnú kui ni: Ngo nda xi 'bitjie, kijik'itjie xojmá.
- 4 Kó nga itjie xojmaá, ngo tjin xi ixó t'a ndiyaa, kó kjindibá nsie xi tjin nk'a ján s'e iskjinie.
- 5 Ingo tjin kuí xojmaá xi ixó nguujin ndijoo, nínga tsiejín ndie tjin, kó tsá katjoñts'ién, ngat'a nangajín tikón ndiee,
- 6 tanga nga jatjo ts'ueé, kats'énchjaán ngat'a 'niújín nanga síndo jamaa, kó kixí.
- 7 Ingo tjin kuí xojmaá xi ixó nguujin yándá'yaá, kó nga kamánk'a yándá'yaá, kats'énxí, kó jmí to kis'iejín.

- 8 Tanga ingo tjin kuí xojmaá xi ixó t'anangui xi ndaa, ínts'ién, kó kamáxchá, kó kis'iee to, tjin xi katsjá kantié to, tjin xi katsjá ichítié kojo tie, kó tjin xi katsjá úchán to nga ngo nga ngo.
- 9 S'e bi katsó ngase Kjisoo: –Xi tjin tji_{bo}anijon nga ku_{int}'ie, ngatasienníjón kui eén.
- 10 Kó jaskan nguije kis'ijña soboa Kjisoo, xta xi kis'indot'aa kojo nga tiejó xtaa, asiyaá kjo_{aa} kui énkjín xi katsáyá.
- 11 Kó Kjisoo bi katsoó: –Jún je ki'míyajnú ni xi tji'maá xikó ts'én botixómá Néná, tanga kui xta xi síndo nditsen ján énkjín xí tjindókjoajo nga tji'míyaá ngayeje ni_i,
- 12 ts'i'e nga nda tsi skotsíjen, sku_{ie}, tanga kamakjínjiín, kó nda tsi kosíennijon, ku_{int}'ie, tanga kamakjínjiín, ts'i'e nga kosíjoyajín yoo_o kó s'anjetakónjiín jeé.
- 13 Kó Kjisoo bi katsoó nga: –¿A makjínjínjúnú kui énkjiín? ¿Ja kóts'en kamakjínjínjúnú énkjín xi ngasee?
- 14 Nda xi 'bítjie xojmaá, kuí xí 'bítjie eén Néná.
- 15 Kó kuí bí xta xi xikoó xojmá xi ixó t'a ndiyaá: kui xta xi nguije ik'ítjiejiín eén, tanga nguije nt'ie, ta tji'ni_u ndibá xindajín Satanaa kó foa'axiín kui eén Néná xi je kamátjie ngu_{ij}in in_{imaa}.
- 16 Kó ti bo_a ti kon xta xi xikoó xojmá xí kamátjie t'anangui nínga tjin ndijoo: nguije nt'ie eén Néná, ti kji'a achichí tsja maá nga kjíbé,
- 17 tanga nga jmí jamajiín, kuíni nga ta chiboa tsi 'bondíyaá, ngat'a kji'a nga tangat'ani_i eén Néná foa'atio ngo kjo_{an}ima, kojo tsi miyotjingu_{ii}, tji_{en}má 'bijñamasien ni xi ts'i'e Néná.
- 18 Kó kje'e xta xi bi kon xikoó kui xojmá xí kamátjie ngu_{ij}in nda'yaá: nt'ie eén Néná,
- 19 tanga ta soboa nda kjima_a ni xi tjiín kui ngasondiee kó kjo_{ach}'ánchaa kjo_{ach}oon kojo kjo_{and}ikonkoón ni_i 'bos'ieén kó ts'énxí eén Néná, kó kui ni_i xi tsjandiéjín nga boajaá to.
- 20 Kó kuí xi'bi xi ik'ítjie t'anangui ndaa: xta xi nt'ie eén Néná kó nda kjíbé, kó kuí xí xikoó xojmá xi tsjá kantié, ichítié kojo tie, kojo ngaskande úchán to nga ngo nga ngo.
- 21 Kó Kjisoo ti bi ti katsoó kui jaá nga: –¿A tjin xta xi ku_i'ítí ngo ndi'ixó ts'i'e nga ku_i'ijña nguindiee ngo kojo kojo tsi nguindiee ngo nchan? ¿A mí tsi ngo ndi'ixó nínga 'bítíyá ndi'í xí ts'entsíjeen 'bijná ts'i'e nga sa'íntsijen?
- 22 Ngat'a jmíjín ni xi tji'má, xi xchajín mí ni_i bo_a, ti nde jmíjín ni xi tikón'má xi xchajín nínga tsije_{en}.
- 23 Xi tjin tji_{bo}anijon nga ku_{int}'ie, ngatasienníjón kui eén.

- 24 Kó Kjisoo bi katsó ngase: –Nda nda ma tasiénnijonjnúu ni xi ndyinda'yájnú, ngat'a xikó ts'én nda kosiennijonjnú, boá ts'én tsie ngase ko'e'éjnú nga kamakjínjúnú, kó ngaskande kjósón ngasee.
- 25 Ngat'a xi nt'ié ni xi bokoyá an, tsie ngase ko'e'éé nga kamakjín, tanga xi nt'iéjín, chja'áxiín ngaskande ni xi chíí makjín.
- 26 Kó ti bi ti katsó Kjisoo nga: –Nínga botixómá Néná, boá fóyanij xikoó ngo nda xi kuí'ítjje xojmá nguujin t'anangui.
- 27 Kui ndaa tsi kjófé kojo tsi kjostjfen, tsi nga nixtjin kojo tsi nga nixtjjen, tanga kui xojmaá kji'bínts'ién kó kjimank'a, nda tsi kui ndaa nde bejín kóts'en kjimaxchání.
- 28 Ngat'a t'anangui tjíts'én xchá soboá kui xojmaá: tjón xkaa tjo, s'e tjo nítiin, s'e mato nítiin.
- 29 Kó nguije kichí too, tjejmá nangui kicha nga bichá ngat'a je jachó nixtjin nga xtí.
- 30 Kó ti bi ti katsó Kjisoo nga: –¿Mí ni xi k'uijñá chíboayajnú'un nínga botixómá Néná, axa mí énkjín xi sa'inkakjín?
- 31 Xikónií ngo ndí xojmaá mostasa xi 'bítjje nguujin t'anangui, kuí ndí xojmaá xi tanisién 'niú chichí ngase ngayeje xojmá xi tjín t'anangui,
- 32 tanga nguije sitjje, maxchá, kó kuí yaá xi 'niú je kojo xi 'niú nk'a ngase ma ta boajinnij ngayeje yá xí kji'itjjeé xtaa, kó achichí 'niú tsingá ma tjiaa, ngaskande njisie xi tjín nk'a ján kja fochó ts'énda ndoboaa nguindie tjink'ieén kui yaá.
- 33 Kó kjín énkjín xikoó xi'bi xi kats'énkjién Kjisoo nga tsíchjajajo xtaa eén Néná, ta xikó ts'én kamakjínrií kui xtaa.
- 34 Jmí nixtjin nga énkjínjín kats'énkjién nga tsíchjajajo, tanga xta ts'i'e katsáyá t'axín chan chaan ngayeje ni.
- 35 Kui nixtjin ján nguije kjimajñoó, Kjisoo bi katsoó xtaa: –Tjián ngándá xi ingoboá ján.
- 36 Kó kats'énkjí xta kjín, kó tsanguínjo Kjisoo nguiya kui tjotso je xi takó tikoón, kó tjín xta xi kijítjngui xi tjimáya kje'e tjotso je.
- 37 Kó nga tjimájin nguujin ndaá kjindibá ngo tjo'niú xi ndeskande ts'enk'ás'ién ma ndójoa nguiya tjotso jee, kó ngaskande je matingándá ma.
- 38 Kó Kjisoo kji'ifé ngaxton tjotso jee, kó ngo nibínguitoko kats'énkjién. Kini'ánkja'aá kó bi ki'mií: –¿Ji mostro! ¿A ndasenjín nga je matingándá?
- 39 Kó jastjfen Kjisoo, kó 'niú tsíchjajajo tjo, s'e bi katsoó ndáchíkoón: –¿Xió! ¿Xió tindyin! Kó tjejmá kixixió tjo, kós'e kis'ie xió xió ngasón ndójoaa.
- 40 Kós'e bi katsoó xtaa: –¿Ánní nga ndyindakonjnú? ¿A s'ijinjínjúnú?

41 Kó achichí katsakjónní kui jaá, kó ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín: —¿'Yá ndaa boá xi'bi, nga ngaskande tjoó kojo ndáchíkoón nt'ie'eén?

Markoo_5

1 Kó nga jachó ngándaá ndáchíkoón, nanguii xta Jerasa.

2 Nga jatjajen Kjisoo tjosso jee, tjiénmá jachókoón ngo nda xi tjíiín ngo asién nixtjin xi ndajín.

3 Kui ndaa naximik'ien kjindibáni, ngat'a kja kis'ijña kó ta'yajín xi kamá iskjíbé, nda tsi n'niú kicha í'ta.

4 Ngat'a je sa kjín ndiya ik'íta'niú n'niú kicha se kojo tsja, kó ta ngongá iskjítindsó n'niú kichaa, kó ta'yajín xi kamá'niú.

5 Kó nixtjin kojo nixtjien kistso'ba nga askandáyaboa nguujin k'ijñaá kojo naximik'ieen, kó kats'én'on maá yoo nga tsatiee ndijo kui ndaa.

6 Kó ta kjin ts'éndibáni Kjisoo nga kamábe kui nda tsabeé, kó tsanga ma kijíkoón kó tjiénmá asiént'aa tikoó.

7 Kó askandáyá ma nga bi katsoó Kjisoo: —¿Mí xi tjiín kjoaa an, Kjisoo, ndii Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján? ¡Ti'ingat'ee Néná, nga jmí kjoanimá ni'ínkje'ejínni!

8 Boá ts'én tsíchjia kui nda tsabeé ngat'a Kjisoo bi katsoó: —¡Ji asién nixtjin xi ndajín, tjtaxiejíin nguujin yoo kui ndaa!

9 Kó Kjisoo bi katsó nga asiyaá: —¿Kó 'mií? Kó bi katsoó kui ndaa: —Lejion 'mijne, ngat'a tanisién kjín ma jin.

10 Kó kui ndaa achichí 'niú tsí'aá Kjisoo tsí'e nga kjinjín sanguíya ngayeje kui asién nixtjin xi ndajín.

11 Kó kja t'a tjiinguii tjimá kjín chinga xi ndyikjién nguujin ndixchoo,

12 kó kui xindajín, 'niú tsí'aá Kjisoo nga bi katsoó: —Nanguíeyene nínga síndo kui chingaa, tsí'e nga kuitjás'ienjinjne yoo.

13 Kó Kjisoo katsjaá kjoa, kó kui asién nixtjin xi ndajín jataxiejin nguujin yoo kui ndaa, s'e ts'as'ienjin nguujin yoo chinga kjiín. Kui chingaa ma ra tsi ta jó mi, kó taxkiya tsanga tsabé ngo nínga nk'a, kó kja ixó nguujin ndáchíkoón nínga jesón ngándá ngayejee.

14 Kó kui já xí ndyikoón kui chingaa tsanga ma kijí nguujin naxiíndaá kojo t'a ndiaa nga ínijmi ni xi kamá kjaa, kó xtaa nguije ki'míyaá, kijíatsijeen mí ni xi kamaá.

15 Kó nguije jachó kui xta kjiín nínga tikón Kjisoo, kó nga kamábe nga kja tikón t'aa kui nda xi kis'ijñajin xindajín, nga je ts'ényajá njñoó kó je nda tikón, achichí katsakjónní kui xtaa.

- 16 Kó kui xta xi kamábe ni xi kamaá kui nda xi kis'ijñajiin xindajiin kojo ni xi kamaá chingaa, inijmii xta xi ngasee.
- 17 Kó xtaa 'niú tsí'aá Kjisoo tsi'e nga kjotjo kui nguindiee.
- 18 Kó nga ts'as'ien Kjisoo nguuya tjosso jee, nda xi kis'ijñajiin xindajiin 'niú tsí'aá tsi'e nga kjojo.
- 19 Tanga Kjisoo katsjandéjiin, tasá bi katsoó: –Tasá t'en ndi'aa, t'enchiin xingui ji, kó t'inijmii ni je xi kats'énjoo Néná, kojo kóts'en nga Néná kamánimaa ji.
- 20 Kó kui ndaa kijí, kó íts'iyanií nga inijmii ngayeje xta naxiínda xi chjiani nangui Dekápoli kjoaa ni xi kats'énjo Kjisoo, kó ngayeje xtaa achichí kijíndikoón.
- 21 Kó nga kijí nguini Kjisoo ngándá ján nga ja'atioya ngo tjosso je, achichí xta kamatikót'aa, kó kui kja kis'ijñat'a ndaa.
- 22 Kó jachókoón Kjisoo ngo nda nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xi 'mí Jairo, kó nguije kamábe Kjisoo, asiént'aa tikoó,
- 23 kó achichí 'niú tsí'aá Kjisoo nga bi katsoó: –Ndí tsakjinchína je kji'me, t'enje chíini kó t'enk'ijñiséen ndse tsi'e nga kjotjo'a kojo tsi'e nga k'uijñá nguini ndína.
- 24 Kós'e Kjisoo kijjjo Jairoo, kó achichí xta nijan kijjjo xi ngaskande ndyí'bindyio'niú ma.
- 25 Kó ngo xtachjón xi tiejó nónii nga tjiin chixójin,
- 26 achichí kjoanima je ja'atio nga kjin chjiniendiki xi je kats'énjo, kó je kats'énkjié ngayeje toon, kó jmi ni kamáchjijiin ni xi je kini'aán ngat'a tasá ma kamá'niú ngase chíiin.
- 27 Nga tsint'ie kui xtachjoón ni xi tjíts'en Kjisoo, nguijiin xta kjiin kijikón tiñaa tjeen ngaxton Kjisoo kó kats'énjo ngandee njño.
- 28 Ngat'a bi katsó: “Tsi nde ta njño xí sa'injo an, kó kjotjo'a an.”
- 29 Ti kji'a kixixio chixójin, kó tsijen kamaá yoojo nga je kamándaya kui chíin xi koon.
- 30 S'e Kjisoo kamákjin tji'niuú nga ngo nga'niú jatjo yoojo, kó bi katsó nga asiyaá xta kjiin: –¿'Yá xi kats'énjo njñoona?
- 31 Kós'e bi katsó xta tsi'e: –Ye nde nde nga xta kjiin ts'én'bindyio'niuú kó: “¿'Yá xi kats'énjona?” T'ise ji.
- 32 Kó askotsijeen xtaa nga ngo foa'atjiyajoon, tsi'e nga skuie 'yáni xi kats'énjo.
- 33 Kós'e kui xtachjoón, katsakjónni kó jatsiéndikón ma ngat'a je be ni xi kats'én, kó kijikasiént'aa tikoó kjen Kjisoo, kó kja katsáyá jakoxi ngayeje ni xi kamaá.

- 34 Kó Kjisoo bi katsoó: Ji chjoón, kjoas'ijjín xí je ts'axié'aá, t'en xió xió ji, je kamándaya chí'in xi koon.
- 35 Ti ts'éenchjja ngase Kjisoo, nga jachó já xi kjindibáni ndi'aa nda nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná nga bi katsoó na'miij kui tsakjinchií: –Je k'ien tsakjinchií, ¿mí tsjá tini'ínxti ngasee Mostroo?
- 36 Tanga Kjisoo, nde kjaín kats'énseén kui jaá, kó bi katsoó nda nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná: –Ngata ndakinjín ma ji, ta ti'ins'ijin tsi ji.
- 37 Kó Kjisoo katsjandiéjín nga kje'e xta xi kijítjinguui, ta Peé tsi kojo Sandiyaa kojo Juá nts'ie Sandiyaa xi kijijo.
- 38 Kó nguije jachó ndi'aa nda nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kamábe Kjisoo nga xtaa je kjima xan xan nga ndyikjandá.
- 39 Kó nga ts'as'ien Kjisoo ndi'aa, bi katsó: –¿Mí kjoaa nga kjima xan xanjnú kojo nga ndyicha'ájnú? Tsakjinchií kje 'mejín, ta kji'ifé tsi.
- 40 Kó xtaa tsajnókie Kjisoo. Tanga kui kats'énkjataxie ngayeje xtaa kó tsíchjja na'miij kojo naaa kui tsakjinchií kojo xta xi tso'bájo kó ts'as'ien nínga kji'ijña tsakjinchií.
- 41 Kó Kjisoo iskjíbé tsja tsakjinchií kós'e bi katsó: –Talita Kumi (Tsakjinchií, jí xí ts'éenchjajoo, tísítjin ji: tsó kui eén).
- 42 Kó ti kji'a kui tsakjinchií xi tiejó noó, jastjjen kó kistso'bá. Kó xtaa achichí kijíndikoón kui ni xi kamaá.
- 43 Kó Kjisoo boa katsoó xtaa tsie nga ta'yajín xi k'uiyaa kui ni xi kats'én, kó tsí'á tsie nga ko'e'eé ni chinie kui tsakjinchií.

Markoo_6

- 1 Kó Kjisoo jatjo kui nguíndiee s'e kijí nanguii, kó nijan kijijo xta tsie.
- 2 Kó nga jachó nixtjin ndikoón, Kjisoo íts'iyaniij nga akóyá nguuya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná. Kó achichí ma xta xi kijíndikoón nga tsint'ieé, kó bi katsó nga asíyaa xkjín: –¿Ná ts'axiéni kui ndaa ngayeje kui niij? ¿Ná kijíkja'aní kui kjoakjínkoón, kojo kui kjoandikón xi ts'énni nguuya tsja?
- 3 ¿A kuijín xí ndaa nda chjiniyaa, ndií na Riyaa, nts'ie Sandiyaa, Kosiee, Judaá kojo Ximoo? ¿A k'iejín síndojona ínychjín ndichja? Kó kui xtaa kats'énjo'ojín Kjisoo.
- 4 Tanga Kjisoo bi katsoó: –Tajñání nga yandikón ngo nda chjine'eén Néná, ngototo kja nanguii kojo ngujiin xkjín kojo ndi'aa nínga yandikónjín.
- 5 Kó Kjisoo nde ngo kjoandikón kamajjín kats'én nanguii, ta chiboa tsi xta xi oon xi kats'éndaya nga yejénnié tsja.

- 6 Kó Kjisoo achichí kijíndikoón kjoaa nga kis'ijinjiníin kui xtaa. Kó kijí ndí nangui xi síndo t'a kui nguíndiee nga akóyá.
- 7 Kó Kjisoo nguije tsíchjiaa nga tiejó xtaa, íts'iyanií nga katsanguiya xki jó jó, kó katsjaá xá tsí'e nga kamaa k'oxié asién nixtjin xi ndajín.
- 8 Kó atíxomaa nga jmí ni koa'ajín tsí'e ndiyaá, ti nde pan, ti nde stsa, ti nde ton koa'ajín t'a tixíin, ta ngo tsi yánisie xi koa'a.
- 9 Kojo ngo tsi 'niú tixíndié xi koóyá, tanga kamajín jó chinga koa'a.
- 10 Kó bi katsoó: –Ta nínga kuitjás'ienjnú ngo ndi'a, kia tindyiónjnú ngaskande nga kjetjo nguínjnú kui nguíndiee.
- 11 Kó tsi ngo nguíndie xi ndajín si'anjojnú, kojo tsi konda'yájín én xí kondókjoajnú, tjatjónnú kiaa kó t'ítsaniejnú xa xi koa'a tixíndiéjnú, tsí'e nga skuije kui xtaa nga ndajín kji'i ni xi kats'én. Jakoxi ni xi xianjnú'un nga nixtjin nga kamajeé xtaa, chiboa ngase kama jé xí sakoó xta naxíndá Sodoma kojo Gomorra ta boajín xikó kji'i ni xi kamaa kui xta xi boa sa'injojnú.
- 12 Kó kijí xta tsí'e Kjisoo nga kijík'inijmíí xtaa nga sa'ínk'oyá yojoo kjoaa jé xí ndyits'en.
- 13 Kó kjin xindajín xi ts'axié, kó kjin xta xi oon xi kats'éndaya nga katsanguijon isti.
- 14 Kó nga tsint'ie nda re Erodee kjoaa ni xi kats'én Kjisoo, ngat'a 'niú ton ton kanda'yá ja'eén, kó bi katsó: –Jua Bautistaa boá xi ja'á'yaá nguíjin xta xi jesoón, kuíni nga tjin nga'niú nga ts'én kjoandikón.
- 15 Kje'e xta xi bi katsó: –Elíaa boá. Kó kje'e xi bi katsó: –Nda chjinie'eén Néná boá, kojo tsi kuí boá xi ngo nda chjinie'én xchaá Néná.
- 16 Tanga nga tsint'ie kuí ni nda re Erodee, bi katsó: –Juaa boá. Kui nda xi an katsja an kjoa nga ikichásén toko kó ngot'e je ja'á'yaá nguíjin xta xi je jesoón.
- 17 Ngat'a ti kuíni Erodee xi katsanguiya jajuún nga katsanguis'ien ndoboaya Juaa, kó íta'niú n'niú kicha nguiya ndoboaya ján tangat'anií na Erodíaa, chjoón nts'ie Erodee xi 'mí Nguiripee, kjoaa nga Erodee kis'ijñajo na Erodíaa.
- 18 Ngat'a Juaa bi katsoó Erodee: –Kjoakitij tsjandiéjín nga chjoón kama chjoón nda nts'ie.
- 19 Kó kuíni nga na Erodíaa ch'o kamaá Juaa kó kamámejeén kats'énk'ién, tanga kamajín,
- 20 ngat'a Erodee katsakjónní Juaa, kjoaa nga tanisién ngo nda xi kixi kamá kojo tsjie kistso'bájo yojoo kó kuíni nga tasá askoon. Kó kji'a nga tsint'ie ni xi katsáyá Juaa nde bejín mí xi sa'ínkjó, tanga ti kuí xi tsja kamaá nga tsint'iee.

- 21 Kó ta kji'a ma kasakondieé nga kats'én ngo s'ué Erodeé nga jachónó, kó jachó kjiniejo ñño ngayeje já chon kojo já nguitokoo jajún, kojo xta xi yandikón xi síndo nangui Galilea.
- 22 Kó nga ts'as'ien tsakjín na Erodíaa, kitié, kó achichí tsja kamaá Erodeé kojo xta xi síndot'ajo yamíxa. Kó nda ree bi katsoó kui tsakjín: Ta ni xi mejeénri chjie'ení kó an tsjaa.
- 23 Kó bi katsó ngasee: –Nguiboanéná nga ta ni xi chjie'ení xí tsjaa, ngaskande masien nguindie nínga botixoma an tsi mejeén.
- 24 Kó nga jatjo kui tsakjín, bi katsoó naaa: –¿Mí xi kuí'áa ree? Kó naaa bi katsoó: –Chjie'éé toko Jua Bautistaa.
- 25 Kós'e kui tsakjín tsá kijíkón nguinií nda ree, kó bi katsoó: –Mejénna nga k'uiyé tiboani toko Jua Bautistaa ngot'e ma.
- 26 Kó achichí ndasen kis'ijña nda ree, tanga kjoaa nga je katsjá ts'oa, kó nga ngayeje xta xi síndojó t'a yamíxaa tsint'ié kui nií, kuíni nga kjoa'niútjinnií nga kats'énkijatjosoón kui tsakjín.
- 27 Kó tjiénmá nda ree katsanguiya ngo ndajuun xi katsjaá kjoa nga kjo'eéjoo toko Juaa.
- 28 Kó kui ndajuun kijí nguíya ndoboaya ján kó tsatiesen toko Juaa, s'e íyá ngo tiboá kó katsjaá kui tsakjín, kó kui tsakjín naaa katsjaá toko Juaa.
- 29 Nga tsint'ié xta tsi'e Juaa kui ni xi kamaá, jachókja'á yojo k'ieen Juaa, s'e kijíkanijín.
- 30 Kós'e já apostroo kamátikójo Kjisoo, kó ínjimíí ngayeje ni xi kats'én kojo ni xi akóyá kui jaá.
- 31 Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Jabíjnu'un ngayejejú, tjián ni'ankja'yá chíí ngo nguindie xi xió kji'i. Ngat'a achichí ma xta xi boá fí boá ndibá kats'én, kó ngaskande jmí nguindie kis'iejiní nga iskjinie ñño.
- 32 Kó ngo tjotso je kijíya nga kijí ngo nguindie kjitiya.
- 33 Kó kjín xta xi kamábe nga kijí, kó kamákjín nga Kjisoo kojo xtaa xi'ba, kó kui xta kjín kijíyase, kó kui tjón ngase jachó kui nguindiee.
- 34 Kó nga jatjajen Kjisoo tjotso jee, kamábe xta kjín, kó njmakamaá ngat'a kui xtaa tjimá xikó maá chotsanga xi jmí ndajjín, kó íts'iyanií nga kjín ni akóyaa.
- 35 Kó nguije kamánguixoón, xta tsi'e Kjisoo kijíkón tiñaa Kjisoo, kó bi katsoó: –Kjitiya kuí nguindiee kó achichí je sajín.
- 36 Ti'inkjí kui xtaa 'ne, tsi'e nga koeje nínga jnoo kojo ndí nangui xi síndo tiñaa tsi'e nga k'otsie ni chinie.

- 37 Tanga Kjisoo bi katsó: –Jún te'éjnúu ni xi skjinié. Kó bi katsó kui jaá: –¿A mejeénri nga konguín'ñátsiéjné jó úchán poxo ton denario pan, tsi'e nga ko'e'eé ni xi skjinié kui xta kjiín?
- 38 Kó Kjisoo bi katsó: –¿Kótjín ma pan xi kich'iajnú jún? Tanguínk'íxkijnú. Nguije kamábe kui jaá kótjín ma, bi katsó: –Ún pan kojo jó tjió.
- 39 Kó katsanguiya xta tsi'e, tsi'e nga ngó tjín ngó tjín kui'índotie nguujin ndixchoo xtaa,
- 40 kó xki ichítié ichítié kojo xki úchán úchán kis'inđo.
- 41 Kós'e iskjíbé pan xi uún kojo tjió xi joó, askotsijen nk'a ján, kats'énychikonñé, s'e akjángá paan kó katsjaá xta tsi'e, tsi'e nga kui jaá sa'ínkja'asoón ngayeje xta xi ngasee, kó tjió xi joó ti sa'ínkja'asoón ngayeje xtaa nga.
- 42 Kó ngayeje xtaa iskjinie, kó kitsie chan chaan.
- 43 Kó ngui tiejó nisanya tjikítsie kamá pan kojo tjió xi ts'angui xi katjo'ó'yaá.
- 44 Ún mi ma já xi'in xi iskjinie kui paan kojo kui tjió.
- 45 Kó Kjisoo tjiénmá kats'eén kjoa'niú xta tsi'e, tsi'e nga kojejeya ngo tjotso je, nga kojetjón kja naxi'ndá Betsaida ngándá xi ingoboá ján, tjienga kats'énkixot'a xta kjiín.
- 46 Kó nguije kijí xtaa, Kjisoo kijini'inguí tjiingui nga tsíchjiaa Néná.
- 47 Kó nguije kjima'ña, tjotso je xi tjimáya xta tsi'e je kjochó ngamasieen ndáchikoón. Kjisoo kis'ijña soboá t'a chjindiee.
- 48 Kó nga kamábe nga achichí nga'niú ndyits'en kuí jaá nga ndyikjindaá tjotso jee, ngat'a tjoó xtjieen toko tjotso jee ye'eé, kó nguije ndibá'ásieén, Kjisoo kijikoón kui jaá nga kistso'bá són ndáchikoón, kjoa'at'aríí xtaa katsaki.
- 49 Kó kui jaá nga kamábe nga tso'bá són ngasoón ndáchikoón, sien boá, katsó, kó askandáyá ndikón,
- 50 ngat'a ngayejee nga kamábe kó achichí katsakjónní. Tanga Kjisoo tjiénmá tsíchjiajo kui jaá nga bi katsoó: –¿Te'énga'niújnúu yojojnú, an boá, ngata ndakonjín majnú!
- 51 Kó nguije ts'as'ien Kjisoo nguiya tjotso jee kixixió tjoó, kó achichí kijíndikoón kui jaá,
- 52 ngat'a kjié ndajín makjiín kjoandikón xí kats'én Kjisoo kji'a nga kats'énkjín paan kojo tjió, ngat'a takó tajá síndo ngase inima.
- 53 Nguije ja'atio ndáchikoón, Kjisoo kojo xtaa jachó nangui Jenesaret, kó ita'niú tjotso jee t'a chjindiee.
- 54 Nga jataxiejo Kjisoo xtaa nguiya tjotso jee, xta xi ngasee tjiénmá kamábe nga Kjisoo.

⁵⁵ Kijí ngayeje nangui xi t́jín t'a kui nguindiee, kó íts'iyanií nga tsanguínjoo xta xi oon xi nchan ma kjiyojosoón xkjin ta nínga tsint'ié nga tikón Kjisoo.

⁵⁶ Kó ngayeje nguindie nínga jachó Kjisoo, tsi ndí nangui xixi, tsi naxínda 'niú kojo tsi nínga jno, nínga síndo xi oon, nguia ndiyatié askoyaá kó 'niú kichjá'aá tsí'e nga nde ta njñoó xí si'anjo, kó ngayeje xta xi oon xi kats'énjo njñoó Kjisoo kamádaya.

Markoo_7

¹ Kó kamátikónié Kjisoo já fariseo kojo já chjiniekjoakiti xi kjindibáni naxínda Jerusalen.

² Kó kui jaá tsíchjjata'in xta tsí'e Kjisoo nga kamábe nga t́jín ka'a xi aniéjónjín tsja nga iskjinie ni chinie.

³ Ngat'a já fariseo kojo ngayeje já judíoó kis'iee ngo kjoaxcháá xta xi xcháá, nga skjiniejín nño tsi t́jónjín 'niú nda koníjón tsja.

⁴ Kojo nguie kjo'e'ení nditseen tsi t́jónjín koníjón tsja, jmí ni skjiniejín. Kó ḱjín ngase kjoaxchá xí ts'én kuí jaá xikoó nga ts'énkjiénjín ni xi 'biyá ndójoaa, tijindójoaa, tikókichaa, kojo nchaan tsi t́jónjín sa'intsjie kui nií xikó ts'én tikoón nga sa'ín.

⁵ Kó já fariseo kojo já chjiniekjoakitií bi katsó nga asíyaá Kjisoo: –¿Mí kjoaa nga xta tse ndyibendikónjín kjoaxchá xí íjñá xta xi xcháná, ngat'a ndyimonieéjónjín tsja nga ndyikjinie ni chinie?

⁶ S'e Kjisoo bi katsó: –Xta jókjen, kjénní ni xi tsíchjia nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bi ts'én í't'a xojon: Kui xta naxíndaá ta ts'oa tsi nga bendikónna, tanga inímaa achichí kjin tikónnií an.

⁷ Ta kjoandaní nga ndyits'endikónna, ngat'a ni xi ndyibokoyá, kjoabotíxomaa xtaa boá.

⁸ Ngat'a jún 'bíjñát'axínjnú kjoabotíxomaa Néná, kó 'niú ndyimonguintjinguí ngasejnú kjoaxcháá xtaa.

⁹ Kó bi katsó ngase Kjisoo: –Jún je yajnú kjoabotíxomaa Néná tanga ndyí'bíjñát'axínjnú tangat'anii nga ndyini'ánkjatjosónjnú kjoaxchájnú.

¹⁰ Bi ts'én í't'a Moisee xojon eén Néná: “Chendikín jí na'mií kojo naaa”, kojo ti í't'a nga “Xi ngat'íkojoo katsoo na'mií kojo naaa, je kats'énk'ién yojoo xi'ba.”

¹¹ Tanga jún bi ndyí'míjnú, nga ngo ndí kama bi katsoo na'mií kojo naaa: “Kamajín kosikojoo ngat'a ngayeje ni xi t́jínna je korban kamá” (Chjie xi je katsjáa Néná, tsó kui eén),

¹² kó ti boá 'míjnú nga kui xta xi kui nií katso, nguiti jmíjín kjoa'niú nga kosíkojo na'mií kojo naaa.

- 13 Kó boꝛ ts'én ni'ánchjǐjǐnǐnúú eén Néná nga kui kjoꝛxchꝛáá ndyibokoyájnúú xtaꝛ. Kó kjǐn ngase ni xi xikoó xi'bǐ xi ndyǐni'ánjnú.
- 14 Kó Kjisoo tsíchjǐꝛꝛ ngayeje xtaꝛ kjǐín, kó bi katsoó: –Nda'yájnú'un ngayejejnú kó ngatamakjǐjnú kui niǐ:
- 15 Ngayeje ni xi ndibání ndǐtsen ján xi k'os'ien nguǐjǐn yojoꝛ xtaꝛ kuijǐn niǐ xi ts'énndándǐ nguindyǐkɔn Néná, tanga kuí ni xi fotjoꝛ inǐmaꝛ xi ts'énndándǐ.
- 16 Xi tjǐn tjǐboꝛanijon nga kuǐnt'ie, ngatasiennǐjón, kó ngatamakjǐín kui eén.
- 17 Kó nguǐje íjñámasien Kjisoo kui xtaꝛ kjǐín, ts'as'ien ngo ndi'a, kó xtaꝛ tsǐ'e asíyaá kui énkjǐn xi tsíchjǐꝛ.
- 18 Kó Kjisoo bi katsoó: –¿A ti nde jún makjǐjnǐjnú? ¿A kó makjǐjnǐjnú nga ngayeje ni xi skjǐniꝛ xtaꝛ nga kuijǐn niǐ xi sa'índándǐ nguindyǐkɔn Néná,
- 19 ngat'a jmí tsi inǐmaꝛ k'os'ien ni xi skjǐniꝛ, ngants'oꝛ boá nga k'os'ien, kó nguǐjeꝛ ndi'amindǐ ján fochó kuí niǐ? Kó kui niǐ katsó, ngat'a tsjie ngayeje ni xi chinieꝛ.
- 20 Kó bi katsó ngase Kjisoo: –Kuí ni fotjoꝛ ts'oa xtaꝛ xi ts'énndándǐ nguindyǐkɔn Néná.
- 21 Ngat'a ngaskande nguǐjǐn inǐmaꝛ xtaꝛ ndibáníí ni xi ch'o kji'i xi ts'énkjó, xikoó xtaꝛ xi ndyǐts'ent'aꝛ kjoꝛ xkjǐn, xtaꝛ xi tondɔ, kojo xtaꝛ xi ndyǐts'enk'ién inǐma,
- 22 xtaꝛ xi ndyǐts'enchéjé, xtaꝛ xi xke ni, xtaꝛ xi ndyǐts'en kjoꝛton, xtaꝛ xi ndyǐ'bonchꝛ, xtaꝛ xi mejeén ch'o sa'ínjo yojoꝛ, xtaꝛ xi onkon, xtaꝛ xi ch'o'a, kojo xtaꝛ xi nk'a xi yi'i 'boxié yojoꝛ, kojo xtaꝛ xi tá kitikjoꝛ máꝛ yojoꝛ.
- 23 Ngayeje kui ni ch'o kji'i xi nguǐjǐn inǐmaꝛ xtaꝛ fotjonǐ, kó kuí niǐ xi ts'énndándǐ nguindyǐkɔn Néná.
- 24 Kó nguǐje jatjo Kjisoo kjǐꝛꝛ, kijǐ nangui Tiro kojo Sidon. Kó nga ts'as'ien ngo ndi'a, kamámejénjǐn nga tjǐn xí skuie nga kjǐ tikón, tanga kamá'májiín yojoꝛ,
- 25 ngat'a ngo xtachjón xi tikoón ngo tsakjin xi tikónjǐn ngo asién nǐxtjin xi ndajǐn, nguǐje tsint'ie kjoꝛꝛ Kjisoo, kijikoón kó nga jachó nínga tikón, asiént'aꝛ tikoó.
- 26 Kui xtachjón, xtachjón judíojin boá, ngat'a nangui Sirofenisiꝛ katsen. Kó 'niú tsí'aá Kjisoo tsǐ'e nga k'oxié kui xindajǐn xi tjǐjǐn tsakjǐn.
- 27 Kó Kjisoo bi katsoó kui xtachjón: Tjón ma ra nda nga tsieꝛ ndǐjnú, ngat'a ndajǐn kji'i nga chje'éxiín paꝛn ndǐjnú s'e ññaá koꝛ'éjnúú.
- 28 Kó kui xtachjón bi katsó: –Joꝛn Ndǐꝛ, boꝛ kji'i ni xi t'íse, tanga tsi nguǐdie yamíxaꝛ sídonguí ññaá ti kuí xí kjinieni xǐ pan xi bixónguí ixtǐj.
- 29 Kó Kjisoo bi katsó: –Tangat'anǐ é n xí kandokjoꝛ, t'en 'ne. Kui xindajǐn xi tjǐjǐn tsakjǐn, je jatjo.

- 30** Kó nguije jachó ndi'aā kui xtāchjoón, kamábe nga je xió tikón tsakjiín ngasón n̄chaan, kó kui xindajiín je jatjoiín yojoo.
- 31** Kó nguije jatjo nguini Kjisoō nangui Tirō, ja'a xtjeen nangui Sidon, s'ē jachó nínga tikón ndáchikoón Galileā nga ja'a kjā nangui xi tjin Dekápoli.
- 32** Kó kjā jachóchinií ngo ndā xi xtiya kojo xi tsakja'á, kó kichjiá'aá Kjisoō tsi'ē nga kujenjennié tsja kui ndaā.
- 33** Kó Kjisoō kijjjō t'axín kui ndaā, kó katsanguis'ien ngo xtiín tsja tixanijon, s'ē atítia kó ndāntiaá ít'aā najen ndaā,
- 34** kó askotsijen nk'a ján, iskjiendá, kó bi katsoó kui ndaā: –¡Efatá! (Ngatjox'á, tsó kui eén).
- 35** Kó ti kji'a katjox'a tjīboanijon, kojo kamándaya najen kó nda tsíchjiā kui ndaā.
- 36** Kó Kjisoō bōā katsoó ngayeje xtaā tsi'ē nga ta'yajín xi kotsoyaā ni xi kats'én, tanga ngase ma nga 'niú atixomaā xtaā nga kotsoyajín ni xi kamábe, tasá ma ínjimi kuí xtaā ni xi kamaá.
- 37** Kó achichí kijíndikoón xtaā kui nií, kó bi katsó: –Ngayeje nií xi nda tjíts'én. ¡Ngaskande ts'énkint'ié xtā xi xtiya, kojo ts'énkíchjiā xtā xi nimā!

Markoō 8

- 1** Kui nixtjin ján, ti ingo ndiya nguini achichí xtā kamátikó, kó kis'iejiín ni xi iskjinie, kó Kjisoō tsíchjiā xtā tsi'ē kó bi katsoó:
- 2** –Nimakjimana kui xtaā, ngat'ā je ján nixtjinnií nga síndojona k'ieē kó jmíjiín ni xi skjinié.
- 3** Kó tsi sā'inkjí kjindiā an ndi'aā, koyayá nguīya ndiyaá, ngat'ā tjin xi kjin kjindibáni.
- 4** Kós'ē bi katsó xtā tsi'ē Kjisoō: –¿Tanga ñá konguínchja'á ñá kjin pan xi kōe'éē kui xtā kjiín ngo nguīndie xi kjitiya xikoó xi'bi?
- 5** Kó Kjisoō bi katsoó: –¿Kótjin ma pan xi tikónjnú? Kó kui jaá bi katsó: –Yito ma.
- 6** Kós'ē Kjisoō katsjá kjoā tsi'ē nga k'uíndo t'anangui xtā kjiín, kó iskjibé pan xi yitoō, kó nguije katsjaá ndok'óchji Néná, akjángá kó katsjaá xtā tsi'ē, tsi'ē nga sā'inkja'asoón xtā kjiín, kó kats'én kui jaá ni xi ki'mií.
- 7** Kó ti ndiya'a chiboa tjīō kui jaá nga, kó nguije Kjisoō katsjaá ndok'óchji Néná, ti katsjá kjoā tsi'ē nga kini'ánkja'asoón xtā kjiín.
- 8** Kó ngayeje xtaā nga iskjinie ngaskande nga kitsie chan̄ chaan̄, kó ja'átikó pan xi ts'anguií, yito nisenya kamá.

- 9 Ma ra nijún mī xta xi iskjinnie ni chiniee. S'e Kjisoo kats'énkjí ndi'aa ngayeje kui xtaa.
- 10 Kó ti kji'a ts'as'ien ngo tjotso je kojo xta ts'i'e kó kijí nangui Dalmanuta.
- 11 Kó já fariseoo jachókoón Kjisoo kó ts'áa ngo chiboaa ndi'ak'ajmii ts'i'e nga skót'ayákón.
- 12 Kó Kjisoo kasasienjiín kui ni, kó bi katsó: –¿Mí kjoaa nga ngo chiboa ndyimí'á kui xtaa? Jakoxi ni xi xianjnú'un nga nde ngo chiboa koe'éjiín kui xtaa.
- 13 Kó índo soboaá kui jaá, kó ti ts'as'ien nguini nguia tjotso jee, s'e kijí ngándá xi ingoboaá ndáchíkoón.
- 14 Kó kui jaá kichíyaá nga koa'a pan, kó ta ngo chií pan ndiya'a nguia tjotso jee.
- 15 Kós'e Kjisoo bi katsoó: –Chónjnu yojonú kjoaa nisaan nda'yo paan já fariseoo kojo nisaan nda'yo paan Erodee.
- 16 Kó xtaa Kjisoo tsichjianijmíjo xkín nga bi katsó: –Kui ni xi tsó kjoaa nga jmí pan kich'ia ján.
- 17 Kó Kjisoo kamákiín kui ni, kó bi katsoó: –¿A ndyichiboánijmijnú nga jmí pan kich'iajínjnu? ¿A kije yajínjnu kó a kije makjínjínjnu? ¿A takó tajá tikón inimajnú?
- 18 ¿A tjin ndyikonjnu kó yajínjnu? ¿A tjin tjibonijonjnu kó nda'yajínjnu? ¿Kó a foa'átsjienjínjnu?
- 19 Kji'a nga akjangaa ún pan ún mī xta, ¿kótjín nisenya kamá pan xi ts'angui xi kachja'á'yajnú? Kó bi katsó kui jaá: –Tiejó nisenya kamá.
- 20 –Kó nga kats'enkja'asoon yito pan nijún mī xta, ¿kótjín nisenya kamá pan xi ts'angui xi kachja'á'yajnú? S'e bi katsó kui jaá: –Yito nisenya kamá.
- 21 Kó Kjisoo bi katsoó: –¿Kó a takó kije makjínjínjnu?
- 22 Kji'a nga jachó Kjisoo kojo xtaa nangui Betsaida, kja jachóchinií ngo nda xi tiká kó 'niú kichjiá'aá ts'i'e nga kujejénnié tsja kó sa'índaya.
- 23 Kó Kjisoo iskjibenguí kui nda tikaa kó ts'axié nditseen kui ndí nanguií, kós'e ndañtiaá indyiaá ndyikon kui ndaa, yejénnié tsja, s'e asiyaá tsi je be chií.
- 24 Kó nda tikaa iskjix'á ndyikon, kó bi katsó: –Je be chií an xtaa kó xikó maá tsi yá xi tjimá kjimana an.
- 25 S'e Kjisoo ti yejénnié nguinií tsja xtjeen ngason ndyikon, kó kamándaya kui ndaa, nda kamátsijeen kó kamábe chan chan ngayeje ni.
- 26 Kó Kjisoo kats'énkjí ndi'aa, kó bi katsoó: –Ngata bitjas'injín ji kui ndí nanguií nga tjin xí k'uiyé ni xi kamaá.

27 Kós'e jatjo Kjisoō kojo xtā tsi'ē kui ngūndieē kó kijí nínga síndo ndí nangui xi chjīani nangui Sesareā nínga tikón xtitjón Nguiripeē. Kó ngūiya ndiyāá Kjisoō bi katsó nga asiyāá xtā tsi'ē: –¿Kó tsó xtaā, 'yá xóní an?

28 Kó kui jaá bi katsoó: –Tjín xi Jua Bautistaā xó ji tsó, kje'ē xi Elíaā xó ji tsó, kó ti tjín xi tsó nga ngo xó ndā chjiniē'eén Néná ji tsó.

29 Kós'ē Kjisoō bi katsoó: –Kó jún, ¿'yání an, kó 'mijnú? Kó Peé bi katsó: –Jí xí Kristoō.

30 Tanga Kjisoō atíxomā tsi'ē nga ta'yajín xi kotsoyaā kjoaā 'yání kui.

31 Kó Kjisoō íts'iyanī nga akóyaá xtaā nga ndíī ndā xi'īin chjiénga tsiē kjoanimā kjoa'atio, kojo nga sa'ínch'ó já xchá nguitokoō naxīndaá, kojo já nguitokoō chiná'miī, kojo já chjinīekjoakitiī, kó katsáyá nga chjiénga si'ank'ien, kó nga xi ma jaán nixtjin kjoa'á'yaá.

32 Kó katsáyá chan̄ chaan̄ xtā tsi'ē kui niī. Kós'ē Peé kijjjō t'axín Kjisoō kó kats'énxchánjō kjoaā ni xi katsó.

33 Tanga Kjisoō kats'énk'afóya nga askotsijēen ngayeje xtā tsi'ē kó kats'énxchánjō Peé, nga bi katsoó: –¡Tjítaxínboe'éní xindajín Satanā! Ngat'ā jmí tsī niī Néná xi tifōjintakín, niī xtaā boá xi tifōjintakín.

34 Kós'ē Kjisoō tsíchjiā xtā tsi'ē kojo xtā kjiín nga bi katsoó: –Tsī tjín ka'a xtā xi mejeén tsjienguína, ngats'énchíyá yoō, nga k'jibé kroō kós'ē ngatjandibatjinguína.

35 Ngat'ā ngayeje xi mejeén k'oxié'á kjoamindyiōn, tasá sa'ínchaja, kó ngayeje xi sa'ínchaja kjoamindyiōn tangat'anī an, kojo tangat'anī éntjatsiēe Néná, kuí boá xi kjōtjo'a.

36 Ngat'ā ¿mí chjinīī tsī ngo ndā kuiējēen ngayeje ni xi tjín kuí ngasondiēe, tsī kichajá inimā?

37 ¿Axā mí ni xi tsjaā ngo ndā xi kosít'a inimā?

38 Ngat'ā ngayeje xtā xi soboā kamā kjoaā an kojo kjoaā éna k'iē nguindyik̄on kui xtā xi ndyits'ent'aā kjoā Néná kojo kui xtajeé, ti bōā ti ts'én ndíī ndā xi'īin soboā kamā kjoaā kui, nga kjoe'éjō kjoajēe Na'miī kojo ndítsjiēe.

Markoō 9

1 Kó Kjisoō ti bi ti katsó ngase: –Jaxoxī ni xi xianjnú'un nga tjín ka'a xi síndojinná k'iēe xi koyajín ngaskande nga skuiē nga kjoe'ē nga'niuú Néná nga kotíxoma.

2 Jun nixtjin nguiēe, Kjisoō kijjjō t'axín Peé, Sandiyaá kojo Juā kó ngo tjinguī nk'a kijjjō soboā kui jaá, kó nguindyik̄on kui jaá kje'ē kis'iē Kjisoō.

- ³ Kó ñño xi yajá Kjisoo tiboá xó xó kamá, 'niú tiboá kamá xikoó ñch'aán. Nde ngojín xta xi 'niú maá monié ñño xi tjin kuí ngasondiee xi boá ts'én tiboá sa'ín.
- ⁴ Kó kja jatokját'aá nda chjinie'eén Néná xi 'mí Moisee kojo Elíaa nga ndyichjiajo Kjisoo.
- ⁵ Kós'e Peé bi katsoó Kjisoo: –Mostro, ja ta nda kji'i nga k'ie tindyión xtín! Kama si'anda ján ndi'ańk'ién: ngo tse, ngo ts'e Moisee, s'e ngo ts'e Elíaa.
- ⁶ Nde bejín mí xi katso Peé, ngat'a ndyitsakjónní kui jaá.
- ⁷ Kós'e ngo ndi kitsjien xi kats'én tjink'ieén nínga síndo kui jaá. Kó ngujiin kui ndi kanda'yáa ngo nda xi bi katsó: –Kuí xi'bi xi ndi tjóna, kui nda'yájnú.
- ⁸ Kó ti kji'a askotsijen nguini kui jaá nga ngo foa'atjiyajoón kó nde ngojín xi kamábe, ta kuí tsi Kjisoo xi tikón soboá.
- ⁹ Kó nga ndyifotjajen tjinguí nk'aá, Kjisoo boá katsoó nga jmíjín xi kotsyaa ni xi kamábe, ngaskande nga ndií nda xi'iin kjoa'á'yaá ngujiin xta xi je jesoón.
- ¹⁰ Kó kuíni nga ta kui kixindyaajin soboárii kui eén, nda tsi asíyá ja k'ie ja ngajaán xkjín, kjoaa mí ni xi mejeén tsó nga kjoa'á'yaá ngujiin xta xi je jesoón.
- ¹¹ Kó bi katsó kui jaá nga asíyaa Kjisoo: –¿Mí kjoaa nga já chjinekjoakitij tsó nga tjón xó Elíaa kjo'e?
- ¹² Kó Kjisoo bi katsó: –Jakoxi nga tjón Elíaa kjo'e, kó kuí xí sa'índaya ngayeje ni. ¿Kó kóts'en tjit'a xojón eén Néná kjoaa ndií nda xi'iin? Tsó nga tsie xó kjoanimá kjoa'atio kojo nga si'anch'o xó.
- ¹³ Tanga an xiyájnú'un nga Elíaa je jé'e, kó ta ni xi mejénrii xtaa ni xi kats'énjo, xikó ts'én kjit'a xojón eén Néná kjoaa kui.
- ¹⁴ Kó nga jachó Kjisoo nínga síndo xi ngase xta ts'e, kamábe nga ngo sen xta ja'atjindee, kó tjin já chjinekjoakitij xi tsíchjatijo kui jaá.
- ¹⁵ Kó kji'a nga kui xta kjiin kamábe Kjisoo, ngayejee nga kijíndikoón kó tsanga ma nga kijí ts'en tínde Kjisoo.
- ¹⁶ Kó Kjisoo bi katsó nga asíyaa: –¿Mí ni xi ndyichiboátijojnú kui jaá?
- ¹⁷ Kó ngo nda jatjojin ngujiin xta kjiin xi bi katsó: –Mostro, k'ie kjo'e'ejoo ndína, ngat'a ngo asién nixtjin xi ndajín tikónjiin yojoó xi je kats'énnimá, majín chjia,
- ¹⁸ kó ta nínga kjbé kui asién nixtjin 'bojmitójo t'anangui, kó ngaskande xó ma si'a ts'oa, kó kjinieya ma ñ'niú, kó tsjien tajá. Je tsí'aa xta tse ts'e nga k'oxié kui asién nixtjin, tanga kamájiin.
- ¹⁹ Kó Kjisoo bi katsoó: –¡Xta xi s'ijinjiin! ¿Ngaskande kji'áni nga chjiénga kotíñajojnú'un? ¿Ngaskande kji'áni nga takó sa'inchikjoajnú'un? ¡Ndibájojnú'un k'ie!

- 20 Kó jachóchinií kui ndachií Kjisoo. Kó kji'a nga kui asién nixtjin kamábe Kjisoo, ísanieyá xchán kui ndachií, ts'ákatójó t'ananguií kó ítikjá íñña, kó ngaskande xó ma kisi'a ts'oa.
- 21 Kó Kjisoo bi katsó nga asiyaá na'mií kui ndachií: –¿Ndeskande kji'ání nga bi máa? S'e na'mií kui ndachií bi katsó: –Ndeskande koó nga chichí.
- 22 Kó kui asién nixtjin xi ndajín je sa kjin ndiyanií nga 'bojmijin nguujin ndiíí kojo nguujin ndójoaa, ts'i'e nga sa'ínk'ién. Já kuíni, tsi kama xi s'iín, ngatamanimaa jin, kó tasíkejeje.
- 23 Kó Kjisoo bi katsó: –¿Kóts'en nga tsi kama xi s'iín se jí? ¡Ngayeje xta xi s'ijjin Néná, kamarií tajmí niní!
- 24 Ti kji'a na'mií ndachií askandáyá ma nga bi katsó: –¡S'ijinna Néná, kó tasíkejení ts'i'e nga 'niú ngase s'ijinna!
- 25 Kó nga kamábe Kjisoo nga ta sa sá kamátikó xta kjiín, kats'énxchánjo kui asién nixtjin xi ndajín nga bi katsoó: –¡Asién nixtjin xi ndajín xi nima kojo xi xtiya, an xí boa t'ixiaán, tjitaxiejín nguujin yoojo kui ndachií kó nga nguiti nijánjín kja bitjas'ijjin!
- 26 Kós'e askandáyá kui asién nixtjin xi ndajín kó nguije ísanieyá xchán kui ndachií jataxiejín nguujin yoojo, kó kui ndachií kis'ie k'ien k'ien, ngaskande xta kjiín je k'ien kui ndachií katsó.
- 27 Tanga Kjisoo iskjíbé tsja, kó kats'énkjastjien, kós'e kasasien kixi kui ndachií.
- 28 Kó nguije ts'as'ien Kjisoo ngo ndi'a, xta ts'i'e asiya't'axiín nga bi katsoó: –¿Ánní nga jin kamájinje ka'naxiéje kui asién nixtjin xi ndajín?
- 29 Kó Kjisoo bi katsoó: –Kui xkjin kui xindajín, taxkiya fotjójín, ta ngototo nga ndokjoaa Néná kojo nga s'íankja'á kjindiá yojoná.
- 30 Kó nguije jatjo kui nguíndiee Kjisoo kojo xtaa, ja'a nangui Galilea, kó kamámejénjín nga tjín xí skuie nga kja ja'a,
- 31 ngat'a xta ts'i'e akóyaá, kó bi katsoó: Ndií nda xi'iín nguiya tsja xtaa s'íank'as'ien, kó sa'ínk'ién, kó nguije kini'ánk'ién, xi ma ján nixtjin kjoa'á'yaá.
- 32 Tanga kui jaá kamákjínjín kui eén, kó katsakjónní nga asiyaá.
- 33 Kó jachó naxiíndá Kapernaum. Kó nguije síndo nguiya ndi'aa, Kjisoo bi katsó nga asiyaá xtaa: –¿Mí xi ndyinchiboájnú nguiya ndiyaá nga ndyíndibá ngoye?
- 34 Tanga kui jaá xió kis'inndo, ngat'a nga tjimáya nguiya ndiyaá ndyífortí kjoaa 'yání xi chjí ngasenií nguujin kui jaá.
- 35 Kó Kjisoo kis'ijñando, s'e tsíchjiaa nga tiejó xtaa, kó bi katsoó: –Tsi tjín ka'a xta xi mejeén nga tjón kama, chjiénga kui xi kujiet'a kama, kó kuí boá xi sa'ínseén ngayeje xi ngasee.

36 Kó iskjíbé ngo ndächí, kó ngamasieen kui jaá ijñá, s'e iskjíbé tjiaa ndächí, kó bi katsó:

37 –Ta 'yání xi skíbení ngajona ngo ndächí xikoó xi'bj, ti ts'énkjíbéna an nga, kó xi ts'énkjíbéna an, jmí tsi an xi ts'énkjíbéna, kuí Néná xi katsanguiyana xi ts'énkjíbé.

38 Kó Juaa bi katsoó Kjisoo: –Mostro, ngo nda kamáya jin xi ngajo tse ts'én'boxiéni xindajín, tanga kui k'iejín tjienguiná, kó ik'ichjájne ngat'a jmí tsi k'ie tso'bátjinguiná.

39 Tanga Kjisoo bi katsoó kui ndaa: –Ngata 'bíchjájijnúu, ngat'a ngayeje xi sa'ín ngo kjoandikón ngajona, kamajín ti kji'a ch'o katsona.

40 Ngat'a xi kondranajín tikón, kjoanda tsañá tikón.

41 Kó ta 'yání xi tsjajnú ngo bosó ndójoa ngat'a an timatjinguijnú'un, jakoxi ni xi xianjú'un nga sakórii ni xi je kats'én.

42 Ta 'yání xi sa'ín ngo ni tsi'e nga ngo kui jakjindí xí s'ijjin an sa'ínjé, tasá ngo ndijo je ngatít'a kjásén, s'e ngat'ajmijin yojoó nguujin ndáchikoón.

43 Kuíni nga tsi ndse konguijeé, tasá tichékjé jí, tasá nda tsi katon ndse nga k'uiéé kjoamindyion ngatsjeé, ta boajín tsi síndo nga jó ndse nga k'uín jí ndoboá nk'ieen, nguujin ndí'í xi jmí nixtjin 'boó,

44 nínga chindoó kui xtaa fesónjín, ti nde ndí'í jmí nixtjin 'bo.

45 Kó tsi ndsaki konguijeé, tasá tichékjé jí, tasá nda tsi katon ndsaki nga k'uiéé kjoamindyion ngatsjeé, ta boajín tsi síndo nga jó ndsaki nga kuichíjmijin ndoboá nk'ieen, nguujin ndí'í xi jmí nixtjin 'boó,

46 nínga chindoó kui xtaa fesónjín, ti nde ndí'í jmí nixtjin 'bo.

47 Kó tsi ndyikin skuje ngo ni xi konguijeé, 'naxié ji, tasá nda ngase nga ta ngo tsi ndyikin ndyia nga kuitjás'in nínga botixómá Néná, ta boajín tsi nga jó ndyikin ndyia nga kuichíjmijin ndoboá nk'ieen,

48 nínga chindoó kui xtaa fesónjín, ti nde ndí'í jmí nixtjin 'bo.

49 Ngat'a ndí'í boá xi si'andiani ngayeje xtaa.

50 Nda naxaa, tanga tsi nguiti ndiajín kama, ¿mí xi koe'énga'niú nguininú nga kamandia? Ngas'iejnú naxa nguujinjú, kó ngat'iejnú kjoaxió ja k'ie ja ngaján.

Markoo 10

1 Kó Kjisoo jatjo kjaa, s'e kijí nangui Judea kojo nangui xi tikón xtjeen xi ingoboaá ndeje' Jordaán, kó kja ti kamatikót'a nguinií xta naxiíndaá, kó xikó ts'én ngaá ti íts'lya nguinií nga akóyaá xtaa.

- 2 Kó já fariseoᵒ jachókón tiñaᵒ Kjisoo tsi'e nga askot'ayákón kó asiyaá tsi tsjandié kjoakitii nga ngo nda xi je ixán sa'ínkjié kjoabixaan.
- 3 Kó bi katsó Kjisoo: –¿Mí kjoabotíxoma xi íjñájnú Moisee?
- 4 Kó kui jaá bi katsó: –Moisee katsjandié nga kama xó tsi ngo nda xi je ixán skjínink'á ngo xojon nínga je je kjoabixaan kó nga kama xó kui'íjñá chjoón.
- 5 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Tangat'anii nga tá tajá inimajnú kuíni nga boᵒ ts'én íjñájnú Moisee kui kjoabotíxomaᵒ.
- 6 Tanga ndeskande nga Néná íts'iyanii nga kats'énda ngasondiee “xi xí'in kojo xi chjoón” kats'énda.
- 7 “Tangat'anii kui nii nga nda xí'in kui'íjñá na'mii kojo naᵒᵒ, kó k'uijñájo chjoón,
- 8 kó ta ngo tsi yojo kama ngajoó, kó boᵒ ts'én nga je nguiti jójín ma, ta ngo tsi ma.”
- 9 Kó kuíni nga ni xi je kats'éngo Néná, kamajín k'oxiékjo xtaᵒ.
- 10 Kó nguije jachó nguiya ndi'aa, xta tsi'e Kjisoo ti asiya nguinií kjoᵒᵒ kui nii.
- 11 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ta 'yání xi kui'íjñá chjoón, kó tsi kje'e chjoón kuixanjo, ts'én bendikónjín kjoabixaan,
- 12 kó tsi xi chjoón kui'íjñá xí'in, kós'e kje'e xí'in kuixanjo, ts'én bendikónjín kjoabixaan nga.
- 13 Kó jachóchinií Kjisoo jakjindí xixi tsi'e nga sa'ínjo, tanga xta tsi'e kats'énxchánjo xta xi jachójo kui jakjindí.
- 14 Kó nga kamábe Kjisoo kui nii kamáxtii kó bi katsó: –Te'éndiéjnúy kui jakjindí nga kjo'e'ekónna, kó ngata 'bíchjájínjnúy, ngat'a nínga botíxomaᵒ Néná kuí xí kama k'os'ien kui xi xikoó kui jakjindí.
- 15 Jakoxi ni xi xianjnu'un, nga xi k'os'ienjín nínga botixómá Néná xikoó ngo ndachí, kamajín k'os'ien.
- 16 Kó Kjisoo nguije tsank'á jakjindí, kats'énchikonñé nga íjñasoón tsja.
- 17 Kó nga ts'énfí Kjisoo nguiya ndiyaá, ngo nda jachókón manga mangaa, asiént'aa tikoó, kó bi katsoó nga asiyaá: –Ji Mostro nda, ¿mí ni xi sa'in an tsi'e nga sakóna kjoamindyion ngatsjé nixtjiin?
- 18 Kó Kjisoo bi katsoó: –¿Mí kjoᵒᵒ nga nda sení? Ta'yajín xi nda, ta ngototo Néná.
- 19 Je ye ji kjoabotíxomaᵒ Néná xi bi tsoó: “Chendikín jí kjoabixáan, ngata ni'ínk'injín ji xta, ngata ni'ínjín ji chejé, ngata 'bíndiseta'injín ji ngo xta, ngata ch'ínchejín ji, chendikín jí na'mii kojo naᵒᵒ.”

- 20 Kó bi katsó kui ndaa: –Mostro, ngayeje kui niij je kats'enkjatjosón an ndeskande koó nga ndachí an.
- 21 Kós'e Kjisoo askotsijen ndá ndaá kui ndaa, kats'éntjó, s'e bi katsoó: –Ta ngo tsi ni xi chaja: t'en, kó tatíñi ngayeje ni xi tjiín, kó toon kui niij xta nima: te'ée, kó bo: tsi ts'én nga k'uiéé ngo kjoachon ndi'ak'ajmi ján, s'e ndibétjinguini nguije kachjábé ji króo.
- 22 Tanga nga tsint'ie kui nda xongoó kui eén, achichí ndasen kamaá nga kijí, ngat'a achichí ni tjiín.
- 23 Kós'e Kjisoo askotsijeen xta xi ja'atjindee, kó bi katsoó xta tsi'e: –¡Achichí ni'in kji'i nga xta xi tsie kjoachon tjiín nga k'os'ien nínga botíxomaa Néná!
- 24 Kó xta tsi'e Kjisoo achichí kijíndikoón kui én xí tsíchjia, tanga Kjisoo ti bi ti katsó nguinií: –Jún bo: ndí, ¡achichí ni'in kji'i nga k'os'ien nínga botíxomaa Néná kui xta xi kjima'niátakón kjoachon!
- 25 Tasá ni'ínjín kji'i nga ngo cho to'o yits'en kjoa'aya ngo tixa: ngo ndo, ta boajín nga ngo nda chon k'os'ien nínga botíxomaa Néná.
- 26 Tanga kui jaá tasá ma achichí kijíndikón ngasee, kó ja k'ie ja ngaján bi katsoó xjín: –¿Ja 'yání xi kjo'a tsoba?
- 27 Kós'e Kjisoo askotsijeen kui jaá, kó bi katsoó: –Kamajín sa'ín kui niij ngo xta, tanga Néná ngayeje niij xi kama: sa'ín.
- 28 Kós'e Peé íts'iyaniij nga bi katsoó: –Ja je ye, nga jin ngayeje niij ik'íjñájne, kó k'ie timatjinguinjne ji.
- 29 S'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi ni xi xianjnu'un nga jmíjín ngo xta xi íjñamasien ndi'aa, nts'ie, ndichja, na'mii, naaa, ndí, t'ananguii, tangat'aniij an kojo éntjatsiee Néná,
- 30 nga sakójín ngot'e nga tindiyón kuí ngasondiee úchán bo: kji'i ngase ndi'a, nts'ie, ndichja, naaa, ndí kojo t'ananguii, nda tsi kujyotjinguí. Kó nixtjin xi ndibaá sakó kjoamindyion ngatsjé nixtjiín.
- 31 Kjín ma xta xi tjón ngot'e, xi fet'a kama, kó kjín ma xta xi fet'a ngot'e, xi tjón kama.
- 32 Kó nga ndyifíniijnguú xtjeen naxínda Jerusalen, Kjisoo kistso'bátjoón xta tsi'e. Kó kui jaá kijíndikoón kó katsakjónni nga tjimátjinguí. S'e Kjisoo ti tsíchjia t'axín nguinií já xí tiejó kó ínjmí ni xi s'e kama,
- 33 bi katsoó: –Tsitsijenjnuú nga k'ie ndyimonguín nijnguú xtjeen naxínda Jerusalen, kó ndí nda xí'ijín si'ank'as'ieen já nguitokoo chiná'mii, kojo já chjinijekjoakitii, kó kuí xí tsjaakjoa nga si'ank'ien kojo nga si'ank'as'ieen xta xi judíojín.

- 34 Kó kojnocha, kotitiajón, kjoaá, kojo si'ank'ien, tanga xi ma ján nixtjin kjoa'á'yaá.
- 35 Kós'e jachókón tiñaq Sandiyaá kojo Juaa nga jó ndí Sebedeoq, kó bi katsoó: –Mostro, mejénjne nga si'injne ngo kjoanda, nga ko'e'ejne ni xi chjia'ajne.
- 36 Kó Kjisoo bi katsó nga asíyaá: –¿Mí ni xi mejénjnu nga sa'injnu'un?
- 37 Kó bi katsó kui jaá: –Te'éndi'ejne nga kja kuindyiont'ajne ji nga kotixome ji nga k'uiee kjoaje, ngo xi ngat'ijña nga fojni, s'e ngo xi ngat'ijña nga skoon.
- 38 Kós'e Kjisoo bi katsoó: –Yajínjnu ni xi ndyichjiá'ájnú. ¿A kjochíkjoajnú nga on xchajnú xikó ts'én on xchana an, kó a kjochíkjoajnú kjoanimá xi kjoa'atio an?
- 39 Kó bi katsó kui jaá: –Joon, kjochíkjoajne. Kó Kjisoo bi katsó: –Jakoxi nga jún xchikjoajnú xikó ts'én ch'o x'iana kojo kui kjoanimá xi kjoa'atio an,
- 40 tanga nga kja kuindyiont'ajnu'un nga skonna kojo tsi nga fojnína, ánjin tsoboána nga tsja an kjoa, Na'mina xí je tikondaq 'yá xí tsjaá kui nguindiee.
- 41 Kó nga tsint'iee kuí nií xtaq Kjisoo xi ngui tiee, achichí kats'énxchánjo Sandiyaá kojo Juaa.
- 42 Kó Kjisoo tsichjiaa, kó bi katsoó: –Je yajnu nga kui ngasondiee, xta xi botixómaá nangui, tsjandíjín xtaq nga taxkiya sa'in ngo ni tsi tsja kjoajín. Kojo já xí nguitokoo naxíndaá xi nk'a xaá, ta ni xi mejénrií ts'énjo xta naxíndaá.
- 43 Tanga chjiénjín nga boq kama nguujinjnu, tasá kui xta xi mejeén nga 'niú nk'a ngase kama nguujinjnu, kuí xí chjiénga sa'inseén xta xi ngasee,
- 44 kó kui xi mejeén nga tjón kama nguujinjnu kuí xí chjiénga sa'inseén xta xi ngasee.
- 45 Ngat'a ndí nda xi'in jmí tsi je'e kui ngasondiee tsie nga kui xi si'anseen, tasá je'e tsie nga kui xi sa'inseén xtaq kojo tsie nga tsjaa yooq tsie nga kuí'ichjítá'in kjin xta.
- 46 Kós'e jachó naxínda Jeriko, kó nga ts'énfotjo Kjisoo kui naxíndaá, kojo xta tsie kojo kjin ngase xta xi tjiénjo, ngo nda tika xi 'mí Bartimeo ndí Timeoo, tikóndo t'a ndiyaá nga ts'énmí'á tonchjie.
- 47 Kó nga tsint'iee nga Kjisoo nda Nasaret xi kjoa'aa, kui nda tikaq bi katsoó nga askandáyaá: –¡Kjisoo, ji xi xta tje Ndabii ji, ngatamanimaq an!
- 48 Kó kjin ma xi kats'énxchánjo tsie nga nguiti skandáyajín, tanga kui nda tikaq tasá ma 'niú askandáyá ngase nga bi katsó nguini: –¡Xta tje Ndabi, ngatamanimaq an!

49 Kós'e Kjisoo kasasien kó tsí'á tsí'e nga kjochóchinií, kó kandokjoaa nda tikaa nga bi ki'mií: –Te'é nga'níi yojoo, tisítjin ji, ngat'a ts'éenchjjaári.

50 Kó kui nda tikaa ts'ajmi njño xi kjit'a ngaxton, s'e jastijen kó kijíkoón Kjisoo.

51 Kó Kjisoo bi katsó nga asiyaá: –¿Mí ni xi mejeén nga sa'in an nganda tse? S'e nda tikaa bi katsó: –Mostro, mejénna nga kamatsijenna.

52 Kó Kjisoo bi katsoó: –T'en 'ne, kjoas'ijjin xí je ts'axié'aá ji. Kó ti kji'a kamátsijen nguinií nda tikaa, s'e kijítjinguui Kjisoo ndiya xí tso'ba.

Markoo 11

1 Kó nguije makjachó tiña naxiínda Jerusalen, t'a ndí naxiínda xi 'mí Betfaje kojo Betania, kia t'a tjinguui nínga tjín yá oliboo, Kjisoo katsanguiya jó xta tsí'e,

2 xi bi katsoó: –Tanguínjnu kui ndí nangui xi tikón kjeen, kó nguije kuitjás'ienjnu kui nguindiee, kia sakójnu ngo ndí bórró xi nde kje ngo xta xi 'bíjñasoon, chjándojnu kó ndibáojnu'un k'iee.

3 Kó tsi tjín xi kosiyajnu mí kjoaa nga boa ndyini'ánjnu, bi t'ínjnu: Ndiaa xí chjeén kó jaskan xó tsjaa'oyá nguínjnu.

4 Kó kijí kui jaá kó kia kasakoo ngo bórró xi tjitá'niú t'a ngo ngantjoa xtjeen ndiyatiee, kó iskjíndó.

5 Kó tjín xta xi síndo kjaa xi bi katsoó kui jaá: –¿Mí xi ndyini'ánjnu nga kui bórró ndyichjándokonjnu?

6 Kó kui jaá boa ts'én tsichjja xikó katsoó Kjisoo, kó katse'é kjoaa.

7 Kó tsanguínjoo Kjisoo kui bórró, kó kui jaá ísoón njño, s'e Kjisoo kis'ijñasoon kui choo.

8 Kó kjín ma xta xi yítie njño nguia ndiyaá, kó kje'e xi tjiaa yá tsatie kó nguia ndiyaá yíyijo.

9 Kó xta xi tjimátjoón kojo xi yajátjinguui askandáyá ma nga bi katsó: –¡Néná ngat'axié'áná! ¡Ngatama chikoné xi ndibáni ngajoo Ndiáná!

10 ¡Ngatama chikoné nguindie nínga botixoma xi s'e ndibaá, nínga ts'énbotixómá xta xi xcháná Ndabii! ¡Néná ngat'axié'áná ndí'ak'ajmi ján!

11 Kó ts'as'ien Kjisoo naxiínda Jerusalen kó kijí nangoxii. Nguije askotsijen ni xi tjín nga ngo foa'atjyajoón, kijijo nga tiejó xtaa naxiínda Betania ngat'a je kamásajín.

12 Kó nga kamánguindyiojón, nga ndyifotjo naxiínda Betania, Kjisoo kamábojó.

- 13 Kó ta kjin kamábe ngo yá igo xi tjiín xka, kijíatsijen tiñaḡ tsi ta'a nga yajaá to, kó nga jachó t'a yaá, ta jmíjín ni xi kasakoḡ, ta xka tsi xi yajaá kui yaá, ngat'a kuijín nixtjiín nga boaja to igoḡ.
- 14 S'e Kjisoo bi katsoó yá igoḡ: –Nguinijánjín tjin xí skjiniḡ to xi koajaa. Kó xta tsi'e Kjisoo tsint'ie ni xi katsó.
- 15 Kó jachóḡ xtaa naxińdá Jerusalen, kó nga jachó nditsen nangoxii, Kjisoo its'iyanii nga tsangatjinguui ngayeje xta xi ndyibotińá kojo xi ndyi'botsie ni, kó ts'ajmitóḡ yamíxaa xta xi ndyibosíkjo ton, kojo ts'ajmitóḡ yáxiríee xta xi ndyibotińá tójo,
- 16 kó chiíjín katsjandié nga ja'axtikjá ja'axtijen nditsen nangoxii xta xi tjimáḡo nii.
- 17 Kó bi katsó nga akóyá: –¿A kjit'ajín xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ndi'ana, ndi'a nínga kuichjaa Néná ngayeje xta naxińdá xí tjin ngasondiee k'uiín”? Tanga jún ndoḡoḡa chejé je kini'ánjún.
- 18 Kó tsint'ieé já chjiniḡekjoakitii kojo já nguitokoḡ chiná'mii, kó tsangasee kóts'én sa'ínk'ién Kjisoo, ngat'a katsakjónní kjoḡa nga ngayeje xta naxińdaá kijíndikoón ni xi akóyá.
- 19 Kó nguije kjimajñoó, jatjo Kjisoo kojo xta tsi'e kui naxińdaá.
- 20 Kó nga tajñoó nga kamánguindyiojón ja'a nínga tikón yá igoḡ, kó kamábe nga je kixí ndeskande jamaḡ.
- 21 Kós'e Peé ja'átsjieen ni xi kamaá, s'e bi katsoó Kjisoo: –Ji Mostro, ján'an kui yá igo xi kini'ínxchínje je kixí.
- 22 S'e Kjisoo bi katsoó: –Ti'ans'ijinjnú Néná.
- 23 Ngat'a jakoxi ni xi xianjnú'un nga ta'ya xtaní xi bi katsoḡ kui tjinguui: “Tixín ji k'íee, kó tjajmijin yojóo nguujin ndáchikoón”, kama ni xi kui'a, tsi kui xtaa nga jó nga jánjín kui'íjñaá inimaḡ, nga tasá s'ijin nga kama ni xi katsó.
- 24 Kuíni nga boḡ xianjnú'un nga ngayeje ni xi chjja'ajnú nga kondókjoajnúy Néná, s'ijin ngatamajnú nga sakójnú, kó sakójnú kui nii.
- 25 Kó kji'a nga ndyíndokjoajnúy Néná, ti'anjetakónjnú tsi tjin ka'a xta xi ngo ni xi ndajín kji'i kats'énjojnú, tsi'e nga kui Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi ján sa'ínjetakónjnú ni ch'o xi ki'míjnú jún.
- 26 Ngat'a tsi si'anjetakónjínjnú, ti nde Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi ján sa'ínjetakónjínjnú kjoach'o kji'i xi si'ánjnú.
- 27 Kó ti kijí nguini naxińdá Jerusalen, kó tjienga tso'ba Kjisoo kja nditsen nangoxii, já nguitokoḡ chiná'mii, já chjiniḡekjoakitii kojo já xchá nguitokoḡ naxińdaá jachókón tiñaḡ,
- 28 kó bi katsoó nga asíyaá: –¿Mí xá xi tjiín nga kui nii ni'ín ji? ¿Kó 'yá xí katsjaá kui xaá nga ni'ín ji kui nii?

29 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ti boḡ ti ts'én kosíyajnú'un ngo ni, kó tsi kama k'uíyajnú'un, ti boḡ ti ts'én kama xiyájnú'un mí xá xí tjinna nga ts'en an kui nií.

30 ¿'Yá xi katsanguiya Jua Bautistaa nga atínda xtaa? ¿A Néná, axa xtaa? T'íyajnú'un.

31 Kós'e kui jaá íts'iyanií nga bi katsoó xkjín: –Tsi Néná xí katsanguiya tsi k'uíin: “Kó ánní nga kis'ijinjinú”, katsoná,

32 kó tsi xtaa xí katsanguiya tsi k'uíin. Tanga katsakjónní xta naxíndaá, ngat'a ngayeje xtaa xi katsó nga Juaá xí jakoxi nga ngo nda chjinie'eén Néná.

33 Kó bi katsó kui jaá nga tsíchjiajo Kjisoo: –Yajínje. Kó Kjisoo bi katsó: –Ja ti xiyájnú'un mí xá xí tjinna nga ts'en an kui nií nga.

Markoo 12

1 Kós'e íts'iyanií nga tsíchjia Kjisoo nga katsáyaá ngo énkjín xi bi tsó: –Ngo nda íjñanda ngo jno nínga maxchá tostsije, kó íchjá'yá, s'e kats'énda ngo nguindie nínga 'naxié ndaá kui toḡ, kó ti kats'énda ngo tarié xi nk'a, kós'e katsjá chjínanguí já xí ts'én kuí xaá. S'e kui nda xi katsjá chjínanguí kui nguindiee kjin kijí.

2 Kó nga jachó nixtjijn nga je kamáxchá kuí toḡ katsanguiya mosoo kui ndaa nínga síndo já xi katsjaá chjínanguí jno tostsijeé, tsí'e nga kokjángá kó tsjaá to xi tsoboaa nda xi tsí'e kui nguindiee.

3 Tanga kui já xí ndyits'enxájin kui nguindiee katsoboá kó kats'énkijen'on kui mosoo, kó jmí ni íyatsjajín

4 Kó nda xi tsí'e kui nguindiee ingo mosoo katsanguiyakón nguinií kui jaá, kó kui mosoo ndijo akjaya, kó kachjátjii toko, kojo ch'o ki'míí.

5 Kó ti katsanguiya nguinií ingo mosoo, kó kui xi'bi kini'ánk'ién. Kó kjín ngase mosoo xi katsanguiya, tjín xí ik'ieé, kó ti tjín xi kini'ánk'ién.

6 Kis'ijñaá ingo xi fet'a xi katsanguiya: ndí tsí'e, kui xi achichí tjoó kó katsanguiyaa kui jaá ngat'a bi katsó: “Kui jaá skujéndikón ndína.”

7 Tanga kui já xí ndyits'enxájin kui nguindiee ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín: “Kuí xi'bi xi tsí'e kama ngayeje kui nguindiee, tasá si'ánk'ién, kja kamaa nga tsaña kama ngayeje kui nií.”

8 Kó boḡ ts'én katsoboá kui ndaa kó kats'énk'ién, s'e ts'axié kja nguindie nínga tjtjje tostsijeé.

9 Kós'e bi ts'én asíyá Kjisoo: –¿Kó mí xi sa'ín ndia xi tsí'e kui jno tostsijeé? Ja kjindibá kó sa'ínkjié ngayeje já xí ndyits'enxájin kui nguindiee, kós'e kje'e xi tsjaá kui nguindiee.

- 10 ¿A kjiē ni'ányajínjnú xojon eén Néná? Nínga bi tsoó: Ndijō xi kats'énch'ó já chjiniexóó, kuí xí ndijō nga'niuú ndi'aa kamá.
- 11 Néná boá xi kats'én kui nij, kó achichí fíndikoón ndyikón.
- 12 Kó kamámejeén stsoḃoḃa Kjisoo, ngat'a kui tsakiín énkjín xi tsíchjja, tanga kjoḃa nga katsakjónnií xtā kjíin, jmí ni kats'énjójín, tasá íjñámasien, s'e kijí kui jaá.
- 13 Kó kananguiyachoon Kjisoo já fariseo kojo xtā xi majo Erodee, tsj'e nga kujint'ie tsi ta'a ngo ni xi ndajín kj'i' kujichjja Kjisoo tsj'e nga koónguíta'in.
- 14 Kó nguije jachó kui jaá bi katsoó: –Mostro, je yajne nga jakoxi ni xi bokoyé ji, kó nga ndasenjiín ni xi tsó xtā xi ngasee kjoḃa ni xi ndokjoe ji, ngat'a jmí tsi ni xi ya sónk'aá xi titsitsijíin, tasá jakoxii ndiya xi tsj'e Néná xi tibokoyé ji. ¿A tsjandié kjoakitii, axa tsjandiéjín nga k'uíchjijne ton xi machjítjé ni nda xtitjón xi 'mí Sesaa? ¿A koé'éjne axa koé'éjínjne?
- 15 Tanga Kjisoo tjiēnmá kamákjiín kjoajókjeen kui jaá, kó bi katsoó: –¿Ánni nga an ndyichjat'ayákónjnú'un? Te'éjnú'un ngo ton xi chjiani Roma, tsj'e nga skotsijéen.
- 16 Kó kui jaá katsjaá ngo ton denario, s'e Kjisoo bi katsoó: –¿'Yá xi tsj'e kui asién kojo kui ja'én xí kjit'a kui toon? Kó kui jaá bi katsoó: –Tsj'e nda xtitjón xi 'mí Sesaa boá.
- 17 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ja te'éjnúu nda xtitjón xi 'mí Sesaa ni xi tsj'e nda xtitjoón, kó ni xi tsj'e Néná, Néná te'éjnúu. Kó achichí kijíndikoón kui jaá kjoḃa Kjisoo.
- 18 Kós'e jachókoón Kjisoo já saduseo xi tsó nga nguiti foa'á'yajín xoó xtā xi je jesoón, kó bi katsoó nga asíyaá:
- 19 –Ji Mostro, Moisee ítaná ngo xojon xi bi tsó: tsi ngo nda koya kó kují'íjñá chjoón kó jmí ndí k'uiéjiín, nts'ie kui ndaa chjiénga kuí kujixanjo kui xtachjoón tsj'e nga xchajajín tjiēe nts'ie xi k'ieen.
- 20 Ngo ndiya kis'inḃo yito já xi ta ngo nts'ie kamá, nda xi tjoón ixánjo chjoón, kó k'ien kui ndaa, kó jmí ndí kis'iejiín.
- 21 Kó nts'ie xi ma joó ixánjo kui xtachjoón, kó ti k'ien nguinií kui ndaa, kó ti jmí ndí kis'iejiín nga. Ti boḃa ti kamaá xi ma jaán,
- 22 kó boḃa kamaá nga yito kui jaá, kó ta'yajín xi kis'iee ndí. Nga fet'a k'ien kui xtachjoón.
- 23 Nixtjin nga kjoa'á'yaá xtā xi je jesoón, ¿ja 'yání nga yito kui jaá xi x'iin kui xtachjoón kama, ngat'a nga yitoḃo nga kis'inḃoḃo?
- 24 Kós'e Kjisoo bi katsoó: –Tanisién boajín kj'i' ni xi ndokjoajnú ngat'a yajínjnú ni xi kjit'a xojon eén Néná, ti nde yajínjnú nga'niuú Néná.

- 25 Ngat'a nguije kjoa'á'yaá ngayeje xta xi je jesoón, ti nde nguiti kujixanjín ti nde nguiti sa'ínkixanjín xkjín, ngat'a xikónií tsi ndítsjie xi síndo ndi'ak'ajmi ján kama.
- 26 Tanga kjoa ngaá nga foa'á'yá nguinií xta xi je jesoón, ¿a kjié ni'ányajínjnú xojon xi kats'énda Moisee, nínga ít'a kjoaa yá sarsa xi tjítí? Néná bi katsoó Moisee: “An boá xi Nee Abraam, Nee Isaa kojo Nee Jakob.”
- 27 ¿Kó Néná jmí tsi Nee xta xi je jesón, Nee xta xi síndo boá, kuíni nga jún kjaíin ni xi ndokjoajnú!
- 28 Nga kamábe nga Kjisoo nda ts'én tsíchjia, ngo nda chjiniékjoakiti xi tsint'ié nga askjotí, kijíkón tiña Kjisoo kó bi ts'én asíyaá: —¿Nání kjoabotíxoma xi 'niú chjí ngasenii nguijiin ngayeje kjoabotíxoma xi tjiín?
- 29 S'e Kjisoo bi katsoó: —Kjoabotíxoma xi 'niú chjí ngasenii ngayeje kjoabotíxomaa, kuí xi'bi: “Nda'yájnú jún xta Israel, Ndianá, ta ngo tsi ma,
- 30 kó ti'intjé ji Néee kui xi Ndiáa ngayeje inimáa, ngayeje kjoamindyioón, kojo ngayeje takín kojo ngayeje nga'niúy.” Kuí bí xi'bi xi 'niú chjinií kojo xi kjoabotíxoma xi tjoón
- 31 Xi ma joó, ti mején ti bi ti tsó: “Ti'intjé ji xtaa xikó ma ts'en tjoó yojóo.” Jmíjín ingo kjoabotíxoma xi chjí ngasenii xikoó nga jó xi'bi.
- 32 Kó bi katsó kui nda chjiniékjoakiti: —Nda kji'i Mostro, jakoxi ni xi kase: ta ngo tsi ma Néná, kó jmíjín kje'e ngase.
- 33 Kó nga tjó kamaná Néná ngayeje inimaná, ngayeje kjoamindyionná, ngayeje takón kojo ngayeje nga'niúná, kó nga tjó si'án xtaa xikó ma ts'en tjóná yojoná, chjí ngasenii kui nií ta boajíin ngayeje kjoatjó xi 'bítí kja nchan ndikoón kojo chjié xi ni'ánk'as'ieen Néná.
- 34 Kós'e nga tsint'ié Kjisoo nga tanisién nda tsíchjia kui nda chjiniékjoakiti, bi katsoó: —Kjinjín tindynní nínga botixómá Néná. Kó nguiti ingojín xta xi kamakón nga asíyá ngasee.
- 35 Nga ts'énbokoyá Kjisoo ndítsen nangoxii, bi katsó: —¿Kóts'en nga já chjiniékjoakiti tsó nga Kristoo xta tjié Ndabii xó kjindibáni?
- 36 Xi ti kuíni Ndabii xi bi katsó nga Asíén Nixtjiin Néná kats'énkíchjia: Ndianá bi katsoó Ndiána: “Tindyint'ení nga fojnína nínga botixoma an, ngaskande nga k'uindo an nguindie ndsaki kondra tse.”
- 37 Ti kuíni Ndabii xi Ndiá tsoó, ¿kó kóts'en nga xta tjié kjindibáni Kristoo? Xta kjiin achichí tsja kamaá nga tsint'ieé Kjisoo.
- 38 Kó bi katsó ngase Kjisoo nga akóyá eén Néná: —Chónjnú já chjiniékjoakiti, ngat'a achichí tsja máa nga 'bítsoma nga boajá njño ndio tsjakon, kó tsja máa nga ndikón ts'en ni'ántinde nínga síndo ndítsen,

³⁹ kó tsja máa nga 'bín donié yáxiríe xi tjón síndo ngu_{ii}ya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó tsja máa nga kui tjón 'bín do ngu_{indie} xi tjón síndo_o yamáxa nínga chinie ñño_o.

⁴⁰ Kui jaá kuí boá xi ts'énchéjeé ni xi tjiín ínchjín k'án xi je k'ien xi'iin, kó achichí xó tsi Néná chj_{iaa} 'ne jama, ts'i'e nga skui_{endikón} xtaa. Kuí xta xi'ba xi tsie ngase kama_{jeé}.

⁴¹ Ngo nixtjin Kjisoo kis'ijña kjen nínga mindyia t_{onchj_{iee}}, kó askotsije_{en} xta naxi_{ndaá} nga ndy_{imindyiá} t_{onchj_{iee}} ngu_{ii}ya koxaa. Kó kjín xta chon xi tsie t_{on} indyiá.

⁴² Kji'a ma jachó ngo xtachjón k'án xi je k'ien xi'iin xi nima xi jmí t_{onj_{in}}, kó jó ndí t_{on} xi chiboa chjií indyiá ngu_{ii}ya koxa t_{onchj_{iee}}.

⁴³ Kó Kjisoo tsíchj_{iaa} xta ts'i'e, kó bi katsoó: —Jaxoxi ni xi xianj_{nú'un} nga kui xtachj_{oón} k'aán nda tsi nima, tsie ngase katsjá ta boaj_{in} ngayeje xta xi je indyiá t_{onchj_{iee}} ngu_{ii}ya koxaa,

⁴⁴ ngat'a ngayeje xtaa, t_{on} xi 'bonguii xí indyiá, tanga kui xtachj_{oón} nda tsi nima, indyiá ngayeje t_{on} xi skj_{in_{ie}} kojo xi k'uiní nga k'uijña.

Markoo 13

¹ Kó nga jataxie Kjisoo nditsen nangoxii, ngo xta ts'i'e bi katsoó: —Ji Mostro, ján'an xi kon kui ndijo yi'i kojo kui ndi'a nk'aa!

² Kó Kjisoo bi katsoó: —A ye ji kókón kui ndi'a nk'aa? Ngayeje_e nga kuixondo, kó nde ngo ndijo k'uíndo_{jín} xi s'indosoón xkjín.

³ Kó k_{ia} kis'ijñando Kjisoo k_{ia} t_{j_{ingui}} nínga t_{jín} yá oliboo xi tikón kjen nangoxii. Kó Peé, Sandiyaá, Juaa kojo Jandree xín t_{j_{en}} asíyaá nga bi katsoó:

⁴ —T'iyéj_{ne}, ¿kji'ání nga kama kui ni_i, kó mí chiboa xi s'ijña nguije makjatjosón nga kama kui ni_i?

⁵ Kó Kjisoo íts'iyani_i nga bi katsoó: —Chónj_{nú} nga jmíjín xi k'onchajo_{nú}.

⁶ Ngat'a achichí ma xta xi kjo_{e'e} ngajona nga bi katso: “An boá xi Kristoo”, kó kjín xta xi k'onchajo.

⁷ Tanga kji'a nga konda'yájnú nga je kjima kjo_{axchán}, ngata ndakonjín majnú, ngat'a takó bo_a kama, tanga k_{j_{ie}} k_{ochó_{jín}} nixtjin nga k_{j_{ie}} ngasondiee.

⁸ Ngat'a naxi_{ndaá} skjánjo xkjín, kojo já ree skjánjo xkjín. K'ui_e kjindiá kó kjín ngu_{indie} nínga kama kjo_{andikón}, tanga nga kama kui ni_i, s'e tsi kui'ítsiyani_i xi so xi ndakja_n.

⁹ Tanga ti juún chónj_{nú} yojo_{nú}, ngat'a si'ank'as'ienj_{nú} ngu_{ii}ya tsja jáxaá, kó kjoájnú k_{ia} ngu_{ii}ya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó nguindy_{ikón} xtitjón kojo

nguindyikōn ree konguínjojnú tangat'anii an, tsi'e nga kondókjoajnú kjoaa an nguindyikōn kui xtaa.

10 Nguindiee nga kjuie ngasondiee chjiénga ngayeje naxiínda xí tjín ngasondiee k'uinijmí éntjatsiee Néná.

11 Tanga nga si'ank'as'ienjnu nínga síndo jáxaá, ngata ndajín majnú kjoaa ni xi kondókjoajnú, ti nde ngata ni'ánkjójínjnu, tasá ni xi k'uiyájnú nga k'uinjnu kui chiboaa kui xi ndokjoajnú, ngat'a jmí tsi jún xi kondókjoajnú, Asién Nixtjiin Néná boá xi kujichjia.

12 Kó ngo nts'ie ti kui sa'ínk'as'ien xi ingo nts'iee nga si'ank'ien, kó na'mii sa'ínk'as'ien ndíí, kó ti kui ndíí kondra koejeje xi xchaá, kó sa'ínk'ien xkjín.

13 Kó ngayeje xta sa'ínch'ójnu tangat'anii ja'éna, tanga xi sa'ínchíkjoa ngaskande nga kjuiet'a, kuí xi'ba xi kjotjo'a.

14 Tanga kji'a nga xchajnú jún ngo ni xi tanisién 'niú ch'o kji'i xi tsíchjia nda chjinie'één Néná xi 'mí Ndanií nga kjaín tikón nínga k'uijñá (xi sa'ínyá kui eén, ngatamakjiín), kós'e kji'a boá nga kui xta xi síndo Judea ngatanga nguujin k'ijñá ján.

15 Kó xi tikón nk'aa ndi'aa, ngata fotjajénjín tsi'e nga k'os'ien ndi'aa nga skíbé ngo nii,

16 kó xi nguujin jnoo tso'ba, ngata fí'oyájin tsi'e nga koejekja'á njño xi bót'a ngaxton.

17 jNimá xó ndí ínchjín xi ndí ndiya'a kōjo xi ndí ndyits'enxchá kui nixtjin xi'ba!

18 Ndokjoajnú Néná tsi'e nga, nga kuiyojnu nixtjiin chonch'ánjín nga boá kama,

19 ngat'a kui nixtjin ján achichí kjoanimá kjoa'atio ngayeje xtaa, kó ngo ni xi kjie jmí nixtjin ma xi kama, ndeskande kóo nga Néná íjtats'ennii nga kats'énda ngasondiee ngaskande ngot'e, ti nde nguiti kamajín jaskan.

20 Kó tsi Néná chiboajín kui'ijñáá kui nixtjiin, ta'yajín xi kjotjo'a, tanga tangat'anii xta xi je ja'ájin, chiboa nixtjin íjñáá nga kama kui nixtjiin.

21 Kó tsi tjín ka'a xta xi bi katsojnu: “Jén'en tsitsijenjnu, k'ie tikón Kristoo”, kōjo tsi “jén'en kīaa tikón”, ngata ni'áns'ijinjinjnu.

22 Ngat'a kjín Kristo ndiso xi kuijín xi kjotjokjá kōjo kjín já chjinie'één ndiso xi kjindibá, kó sa'ín kjoandikón kōjo chiboá tsi'e nga k'onchajo xtaa, kó ngaskande kamaa tsi k'onchajo xta xi je ja'ájin Néná.

23 Tanga jún chónjnu yojjnu, ngat'a je katsáyatjónjnu'un ngayeje ni xi kama.

24 Tanga kui nixtjin ján, nguije ja'a nixtjiin kui kjoanimaa, ts'ueé kamajño, saá nguiti jmí ndí'í tsjaajín,

- 25 kó ññoó kuixonguini ndi'ak'ajmi ján kó kjotsie ngayeje nga'niú xi tjín ndi'ak'ajmi ján.
- 26 Kós'e kji'a boá nga xchą ndíi ndą xí'iin nga ngo ndi kjindibájinni, kó achichí nga'niú k'ueé kojo tsie kjoajee kjindibájo.
- 27 Kó kji'a boá nga sanguíya ndítsjiee kó kuí'ítikó xtą xi je ja'ájin nga nijún tjiinguii kui ngasondiee, ndeskande nínga fet'aą t'ananguii ngaskande nínga fet'aą ndi'ak'ajmii.
- 28 Ngatamakjínjnu énkjiín yá igoo, xi bi tsoó: Nga fotjoo tjia nts'ieén kojo xkaa, ja je ya nga je tikón tiña chondoboá.
- 29 Ti boą ti ts'én jún, nguije xchajnú nga je kjima kui nii, ja je yajnú nga ndíi ndą xí'iin je je'e tiña xikoó tsi je tikón nguixtio ngantjoaa.
- 30 Jakoxi ni xi xianjnu'un jún nga kjiie koyajín xtą xi síndo ngot'e tsi tjónjín kjotjosón kui nii.
- 31 Ndi'ak'ajmii kojo t'ananguii kjoa'a, tanga éna kjoa'atijajín.
- 32 Tanga kui nixtjin ján kojo kui chiboą ján, ta'yajín xi be, nde ndítsjiee Néná xi síndo ndi'ak'ajmi ján bejín, nde ndíi Néná bejín, ta ngototo Na'mii xi be.
- 33 Kó kuíni nga tindyiondajnú, ngata tsjayojoféjínjnu, kó ndokjoajnúu Néná, ngat'a yajínjnu nga kjochoó kui nixtjiin.
- 34 Xikónii ngo ndą xi kjin kiji, kó ijñamasien ndi'aa, kó já mosoo katsjaá xá nga ngo nga ngo, kó ndą xi konda ngantjoaa katsanguiya tsie nga skondá.
- 35 Kuíni nga tindyiondajnú tsoboą, ngat'a yajínjnu mí nixtjin nga kjo'e ndia xi tsie ndi'aa, tsi nga kjimajñoó, kojo tsi nga masien nixtjiin, kojo tsi nga skandá xanda xí'iin kojo tsi nga ndibá'ásieén,
- 36 tsi bi ma tjiin kjo'e nga kji'ájin ndyitsjayojoféjnu.
- 37 Kó kui ni xi t'ixianjnu'un jún, ngayeje xtaą xí boą t'ixiaán: ¡Ngata tsjayojoféjínjnu!

Markoo 14

- 1 Jó nixtjin nguindiee nga kama s'ueé paskuaą kojo s'ueé pan xi jmí nisan mindyiajín. Já nguitokoó chiná'mii kojo já chjiniiekjoakitii, tsangasee kóts'én stsoboą Kjisoo nga kuí'índisota'in tsie nga sa'ínk'ién.
- 2 Kó bi katsoó xkjín: —Jmí tsi ngujiin s'ueé nga boą si'an, tsie nga kamakjánjiin xtą naxińdaá.
- 3 Kó nga tikón Kjisoo naxińdá Betania kja ndi'aa Ximoo ndą xi tjiin chi'in xi ts'enkjátsón tjiin yojoná, kó nga tikónt'a yamixa, jachókoón ngo xtachjón xi

ts'énya'a ngo ndí rámita ndasíjen soboa xi chjí, xi naxó nardo kamándani, akján ndí rámitaa kó atiejón ndasíjeen toko Kjisoo.

4 Tjín já xí síndo kui nguindiee xi kats'énxchán kó ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín: —¿Ánni nga ta tjíni'ánkjatsón kon kui ndasíjeen?

5 Ngat'a kamá tsi kastiñá kui ndasíjeen kó ts'atoria ján úchán ton denario kastiñáni, kó kamá tsi kui toon xta nima xi jmí tonjiín katse'eé. Kó kui jaá tsíchjajata'in kui xtachjoón.

6 Tanga Kjisoo bi katsó: —Xióchonnú, ¿ánni nga jún ndyini'ánxtijnúu? Nda kji'i ni xi tjíts'énjona.

7 Ngat'a xta nima ngatsjé nixtjin k'uíndojinnú, kó nga kama xi si'ánjnu kama kosikojojú, tanga an jmí tsi ngatsjé nixtjin kotíñajinnú'un.

8 Kui xtachjoón kamá ni xi kats'én, je íñanda yojona nga katsanguinjonna ndasíjen tsí'e nga kjonijín an.

9 Jakoxi ni xi xianjnu'un nga tajñá nguindienií ngasondiee nínga k'uiniymi éntjatsiee Néná, ti boá ti ts'én kondókjoo ni xi kats'én kui xtachjoón, kó boá ts'én si'ankja'átsjen kui.

10 Kós'e Juda Iskariotee, ngo nda xi chjiani nga tiejó xtaa Kjisoo, kijikoón já nguitokoo chiná'mii tsí'e nga sa'ínk'as'ieen Kjisoo.

11 Kó kui já nguitokoo chiná'mii nga tsint'ie ni xi katsó Juda Iskariotee, achichí tsja kamaá, kó índajo nga ton tsjaá. Kó tsangasendie Juda kóts'en nga sa'ínk'as'ien Kjisoo.

12 Nixtjin tjoón nga chinie pan xi jmí nisan mindyajiín, kji'a nga ni'ánk'ien ngo chotsanga tsí'e s'ue paskuaa, xta tsí'e Kjisoo bi katsoó: —¿Náni nga mejeen nga k'uijnándajne ni xi xiní ji s'ue paskuaa?

13 Kó katsanguiya Kjisoo jó xta tsí'e, kó bi katsoó: —Tanguínjnu naxiínda 'niuú, kó kja sakójnu ngo nda xi ts'énya'a ngo nisa ndójoa, kó kui tanguíntjinguínúu,

14 kó ta nínga k'os'ien kui ndaa, bi t'ínjnu ndiaa ndi'aa: “Nda Mostroo bosiyá: ¿Ná xó tikón nguindie nínga skjiniejo ño xta tsí'e nixtjiín s'ue paskuaa?”

15 Kó kui ndaa kokójnu ngo nguia tiyá nk'aa ngo ndi'a xi je tikóna, kja t'ijnándajnu ni chinie xi xinie.

16 Kó kji xta tsí'e kó jachó ngujiín naxiínda ján, kó boá ts'én kasakoo xikó katsoó Kjisoo, kó kja kats'enda ni chinie tsí'e s'ue paskuaa.

17 Kó nga kamáñoó je'ejo Kjisoo nga tiejó xtaa.

18 Kó tjienga síndo t'a yamíxaa, nga ndyikjinie ño, Kjisoo bi katsoó: —Jakoxi ni xi xianjnu'un nga ngo jún xi ts'énkjinejona ño xi sa'ínk'as'ienna.

- 19 Kós'e achichí ndasen kamaá kui jaá, kó ngó ngó íts'iyanii nga bi katsó: –¿A an tsoboa? Ingo xi bi katsó: –¿A an tsoboa?
- 20 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ngo xi chjiani nga tiejó xtana, kuí boá, kui xi nijan ndyinandajne panjne nguiyaa ti kuii tiboaa.
- 21 Jakoxi nga ndíi nda xi'iin chjiénga boa kamaa xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná, tanga jnima xó kui nda xi tangat'anii kui nga si'ank'as'ien! Ta sa ra nda tsi ta boaa katsenjín.
- 22 Kó tjienga ndyikjinie ni chiniee, Kjisoo iskjíbé ngo pan, kats'éenchikonñé, akjángá, s'e katsjaá xtaa nga bi katsoó: –Chjábejnú, kuí xi'bi xi yojona.
- 23 Kó iskjíbé chitseén, kó nguije katsjaá ndok'óchji Néná, katsjaá xtaa kó ngayejee nga kats'eyá.
- 24 Kó Kjisoo bi katsó: –Kuí xi'bi xi jínna, nínga tji'bínda ngo kjoatjatsie ts'i'e Néná kajo jún. Jín xi xtjoón tangat'anií kjoandaa kjín xta.
- 25 Jakoxi nga xiyájnú'un nga nguiti k'uujín an ndaá tostsijeé, ngaskande nga k'uí an xi tjatsiee nga kotixoma Néná.
- 26 Nguije kisie só xi ndaa Néná, kijí nínga tikón tjiingui nínga tjín yá oliboo.
- 27 Kós'e Kjisoo bi katsoó xtaa: –Ngayejejnú nga kui nixtjieen nguiti s'ijinjinún an, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Sa'in'oon nda xi koon chotsangaa kó chotsangaa stsojoboa.”
- 28 Tanga nguije kjoa'á'yána, kja kjuíntjónjnú'un nangui Galilea.
- 29 Kós'e Peé bi katsoó Kjisoo: –Nda tsi ngayeje xi nguiti s'ijinjinún ji, tanga an boajín sa'in an.
- 30 Kó Kjisoo bi katsoó: –Jakoxi ni xi xian an nga kui nixtjieen ji, nguindiee nga jó ndiya skandáya xanda xi'iin, ji je ján ndiya je kini'ínkiejín yojoo nga yení.
- 31 Tanga Peé achichí 'niú kats'én nga bi katsó: –Kjoajín nda tsi ngaskande nijan koya, tanga jmí nixtjin nga sa'inkiejín an yojona nga bee ji. Kó ngayeje xtaa xi ngasee ti boa ti katsó nga.
- 32 Kó jachó Kjisoo kajo xta ts'i'e ngo nguindie xi 'mí Jetsemani, kó Kjisoo bi katsoó xtaa: –K'ie tindyionrajnú k'iee, tjienga kuichjaa Na'mina.
- 33 Kó kijijo Peé, kajo Sandiyaá kajo Juaa, kó íts'iyanii nga 'niú ndasen kajo 'niú nda kamaá.
- 34 Kó Kjisoo bi katsoó: –Achichí ndasen tikón inimana ngaskande nga koya an, tindyionrajnú k'iee, kó ngata tsjayojoféjínjnú.
- 35 Ti kji'a Kjisoo nguichí kijíboa'á, asién tikoó kó yejénxtien kjen ngaskande nga kisit'aa t'ananguii, s'e tsíchjaa Néná ts'i'e nga tsi ta'a kama nga kjochójín chiboa nga boa kamata'in.

- 36 Kó bi katsó nga tsíchjiaa Néná: –Abba, (Na'mi, tsó kui eén), ji xi ngayeje nii xi máa ni'ín, tsi kama, chje'éxín boe'éní kui kjoanimaa, tanga jmí tsi ni xi xian an ni xi ngatama, tasá ngatama ni xi mejeén ji.
- 37 Kó nga jachó Kjisoo nínga síndo xtaa kamábe nga kjiyojofé, s'e bi katsoó Peé: –Ximo, ¿a titsjafé? ¿A kamájin chií ikindyie ndyikin tsi ta ngo ora?
- 38 Ngata tsjayojoféjinnú, tasá Néná ndokjoajnú, ts'e nga chját'ayákónjinnú, nga jakoxi asién nixtjinnú 'niú tikón, tanga inda tikón yojojnú.
- 39 Kó ti kijí nguini Kjisoo ingo ndiya, ti tsíchjia nguinií Néná nga ti kui én tsíchjia.
- 40 Kó nga jachó nguini Kjisoo nínga síndo kui jaá, ti kamábe nguini nga kjiyojofé, ngat'a ngaskande tjisichjá ma ndyikon nga njñaá, kó nde bejin mí ni xi katso nga kuichjiajo Kjisoo.
- 41 Xi ma ján ndiya nga jachókón nguini Kjisoo nínga síndo xtaa, bi katsoó: –Tsjayojoféjnu 'ne, kó ti'ankja'yájnú, je jachó chiboa nga ndií nda xi'in si'ank'as'ien nguia tsja xta jé.
- 42 ¡Tisitjienjnu, tjián 'ne! K'ie je ndibá tiña xi sa'ink'as'ienna.
- 43 Kó ti ts'éenchjia ngase Kjisoo nga jachókoón nda xi 'mí Judaa, ngo nda xi chjiani nga tiejó xta ts'e, kó kjin xta tjiengo xi ndyia'a kicha kojo yá, kó kui xtaa, já nguitokoo chiná'mii kojo já chjinekjokiti, kojo já xchá nguitokoo naxindaá xi katsanguia.
- 44 Kó kui nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo ngo chiboa katsjaá kui xtaa nga bi katsoó: –Kui xi ngo ndsó tsjáa t'anijon, kuí boá xi Kjisoo, ndoboajnú, kó nda t'íta'niújnú nga konguinjojnú.
- 45 Kó Judaa nga jachókón tiña Kjisoo, kó bi katsoó: –¡Mostro, Mostro!, Kó ngo ndsó katsjaá t'anijon.
- 46 Kós'e kui jaá katsoboá Kjisoo.
- 47 Tanga ngo nda xi tikón kiaa, ts'axie kicha ndojoó, kó kats'én'oón nga tsatie tjiboanijon ngo nda mosoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá.
- 48 Kó Kjisoo bi katsoó kui xtaa: –¿A chejé an nga kicha ndojó kojo nga yá kich'iajnú nga jé'endoboajnú'un?
- 49 Ndyiojón ndyiojón akoyá an nditsen nangoxii, kó kandobájinjú'un, tanga kui nii kjima ts'e nga kjotjosón ni xi kjit'a xojon eén Néná.
- 50 Kós'e ngayeje xta ts'e Kjisoo íjñamasien, s'e tsanga.
- 51 Tanga ngo nda xi tso'bátjinguí Kjisoo xi tjítsakjájón yojoo ngo njñonntjibé tiboá, kandobá kui ndaa.
- 52 Kó kui ndaa íjñamasien njñonntjibé xi tjítsakjájón kó ta tsanga kji'ixtí.

- 53 Kó tsanguínjɔ Kjisoo nínga tikón chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kó kɪa kamátikó ngayeje já nguitokoo chiná'mi xi ngasee, kojo já xchá nguitokoo naxiíndaá kojo já chjiniékjoakitij.
- 54 Kó Peé nkjin nkjin kijítjinguui Kjisoo ngaskande nga jachó nditsen ndi'aa chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kó kɪa kis'ijñajijn jajún xi kondaa nínga ndyits'en'ásoo yojoɔ t'a ndi'í xi tjitsieé.
- 55 Kó já nguitokoo chiná'mii kojo ngayeje jáxá nguitokoo ndyimongase ngo én ndiso kondraa Kjisoo ta tsɪ'e nga si'ank'ién, tanga jmí ni kasakojijn.
- 56 Ngat'a nda tsi kjín ma xtá xi índisota'in Kjisoo, tanga kamáchjijijn ni xi katsó, ngat'a ndsejenjín kamá eén.
- 57 Kó tjín xtá xi jastjien ma nga índiso nga yínguíta'in Kjisoo nga bi katsó:
- 58 –Jin ma xi kanda'yájne nga bi katsó: “An sa'inkixóndó an kui nangoxii xi kats'énda tsja xtaa, kó ta ján tsi nixtjin sa'inda nguiñá an xi jmí tsja xtá sa'índajín.”
- 59 Kó ti nde boá ts'én kamángoijn én xí katsó kui jaá.
- 60 Kó chiná'mi xi 'niú nk'a xaá jastjien ngamasieen xtá kjiín, kós'e asíyaa Kjisoo nga bi katsoó: –¿A jmí ni sejin? ¿Mí ni xi ndyichjia kui jaá kondra tse?
- 61 Tanga Kjisoo jmí ni katsójín, kó nde ngo én tsíchjajijn. S'e chiná'mi xi 'niú nk'a xaá ti asíyá nguinií nga bi katsoó: –¿A jí xí Kristoo ji, a jí xí ndií Néná ji?
- 62 Kó Kjisoo bi katsó: –Joon, an boá, kó xchajnú nga ndií nda xi'iin k'uijñá nínga kixii nga'niuú Néná, kojo nga kjo'e'ejinni nguijin ndi nga kjindibáni ndi'ak'ajmi ján.
- 63 Kós'e chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kats'énxchán kó iskjíndiyájón ma njño xi yaja kui nga bi katsó: –¿Kó si'an ngase chistikó?
- 64 Ja je kanda'yájnú nga ch'o katsoó Néná, ¿kóts'en sasiénjnuú kui niijún? Kó ngayeje xtaa nga ndsejen kamá nínga boá katsó nga tjín jé kojo nga chjiénga si'ank'ien.
- 65 Kó íts'iyanii nga tjín xi atítiajón, yí'má kjen, kó ye'eé tjingo, kós'e bi ki'mií Kjisoo: –jT'íyétjén ji xikoó ngo nda chjini'e'eén Néná 'yá xi ye'eé tjingo! Kó jajún xi ndyikonda Kjisoo tsat'a t'anijon.
- 66 Kó kji'a nga tikón Peé nguindie nditseen kui ndi'aa, jachó ngo na chjini'e'boo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá,
- 67 kó nga kamábe nga Peé xi tjits'en'ásoo yojoɔ t'a ndi'í, askotsijen ndá ndaá kó bi katsoó: –Kojo jí boá xi tintjeje ji Kjisoo xi chjiani Nasaret nga.
- 68 Tanga Peé kats'énkiejín yojoɔ nga bi katsó: –Bejín an kui ndaa, ti nde bejín an ni xi t'ise ji. Kó jataxie nditsen ján kɪa t'a ngantjoaa. Kó askandáyá ngo ndiya xanda xi'iin.

⁶⁹ Kó kui n̄a chj̄in̄ie'bōo, ti kamábe nguíní ingo ndīya Peé, kó bi katsoó x̄t̄a xi síndo k̄īā: –Kui xi'bi, x̄t̄ā Kjisoō boá nga.

⁷⁰ Tanga Peé ti kats'énkiej̄ín nguíní yojoō nga be Kjisoō. Kó nguichí sajín, já xí síndo k̄īā ti bi ti katsó nguíní Peé: –Tanisién j̄akoxī nga x̄t̄a ts̄i'ē Kjisoō ji, ngat'ā x̄t̄a Galileā jí, kó xikó ts'én chj̄īā kui jaá, bōa ts'én ndokjoē ji.

⁷¹ Kós'ē Peé íts'īyanīi nga ch'o ts'én tsíchj̄īa, kojo nga nguiboanéná katsó nga bi katsó: –īBejín an kui nd̄a xi ndȳi'm̄ijnú!

⁷² Kó askandáyá x̄and̄a xi'īin xi ma jó ndīya, kós'ē Peé ja'átsjieen ni xi katsó Kjisoō nga bi katsoó: “Nguindieē nga jó ndīya skandáya x̄and̄a xi'īin, ji ján ndīya je kini'ínkiej̄ín yojoō nga yení.” Kó kats'énkjó kui nīi, s'ē askandá.

Markoo_15

¹ Kó nga 'niú tajñoó, nguije kamátikó xtín já nguitokoō chiná'mīi kojo já xchá nguitokoō n̄axīndaá kojo já chj̄in̄iekj̄oakit̄īi kojo ngayeje jáxaá, tsanguínjo Kjisoō kó n'niú ikindyia, s'ē kini'ánk'as'ieen Pilatōo.

² Kó Pilatōo asíyaá: –¿A jí xí nd̄a Reē x̄t̄a judíōo ji? Kó Kjisoō bi katsó: –Ja bōa kji'i ni xi t'íse ji.

³ Kó já nguitokoō chiná'mīi achichí kjín ni xi yínguíta'inni.

⁴ Tanga Pilatōo ti bi ti katsó nguíní nga asíyaá Kjisoō: –¿A kondókjoej̄ín ji? Ján'an achichí ni xi tjifonguíta'inni.

⁵ Tanga Kjisoō nguiti jmí ni katsójín, kó ngaskande kijíndikón maá Pilatōo.

⁶ Kó xk̄i nga ma s'ué paskuā Pilatōo 'bijñándé ngo nd̄a xi tji'yá ndōbōaya, ta xi mí'á x̄t̄a n̄axīndaá.

⁷ Kó ngo nd̄a xi 'mí Barrabā kis'ijña ndōbōaya, kó k̄īā nijan kis'ijñajō x̄t̄a xi nijan kats'énk'ién inim̄a nga askjanjō xtín jajún xi chj̄īani Romā.

⁸ Kó nga jachó x̄t̄a n̄axīndaá, íts'īyanīi nga tsí'aá Pilatōo ts̄i'ē nga sa'ín xikó ts'én síkijí.

⁹ Kó Pilatōo bi katsoó x̄t̄a n̄axīndaá: –¿A mejénj̄nú nga k'uijñándé an nd̄a Reē x̄t̄a judíōo?

¹⁰ Bōa katsó ngat'ā ja bōa je be Pilatōo nga já nguitokoō chiná'mīi ta kjōā kjōa'ontakón nga kats'énk'as'ien Kjisoō.

¹¹ Tanga já nguitokoō chiná'mīi indyiátsabeé x̄t̄a n̄axīndaá, ts̄i'ē nga Barrabā kuj'a nga k'uijñándé.

¹² Kó Pilatōo ti bi ti katsó nguíní x̄t̄a n̄axīndaá: –¿Ja mí xi mejénj̄nú nga sa'injo an nd̄a xi Reē x̄t̄a judíōo ndȳi'm̄ijnú?

¹³ Kó kui x̄t̄ā ti askandáyá ma nguíní nga bi katsó: –īTjat'ē ji kro!

- 14 Tanga Pilatoꝝ bi katsoó: –Ja ɿmí ni xi ndajín xi kats'én? Tanga tasá ma 'niú ngase askandáyá xtaꝝ nga bi katsó: –jTjat'e ji kro!
- 15 Kó Pilatoꝝ, tsí'e nga kats'énnikon xta naxíndaá, íjñandé Barrabaꝝ, s'e jaskan katsjá kjoꝝ tsí'e nga akjaꝝ Kjisoo, s'e kats'énk'as'ien tsí'e nga kjót'a kroꝝ.
- 16 Kós'e jajuún iskíjbé Kjisoo kó kijíjō nditsen ndi'a nínga ni'ánjeé xtaꝝ, kó kĩa kamátikó jajún xi ngasee.
- 17 Kó ngo njño koán kini'ánkajá, kós'e kini'ándaꝝ ngo korona nda'yá, s'e ik'í'á toko.
- 18 Kó íts'iyani xtaꝝ nga askandáyá nga bi katsoó: –jTinde ndꝝ Ree xta judío!
- 19 Kó ngo yáxá ts'anié toko kojo atítiajón, kó indyiat'a xó tsií tikoó tsí'e nga kamábendikón 'ne jama.
- 20 S'e nguije tsajnókie, ja'áxiín njño koán xi kats'énkajá, s'e ti kats'énkajá nguini njño xi tsí'e, xi ja boꝝ yajá, kós'e ts'axié kui nguíndiee tsí'e nga koót'a kro.
- 21 Kó ngo ndꝝ xi 'mí Ximo xi chjiani naxínda Sirene nꝝmii Rijaá kojo Rufoꝝ, xi kjoe'eni nguíjin jnoꝝ kó ta kuí ma ora kjoa'a kĩaꝝ, kini'aán kjoꝝniú kuí ndꝝ tsí'e nga asíkojo nga ya'ajo kroꝝ Kjisoo.
- 22 Kó tsanguínjō Kjisoo ngo nguíndie xi 'mí Gólgota, nguíndiee ndatoko inima: tsó kui eén.
- 23 Kó katse'eé bino xi kini'ánk'ájinni ni sa xi 'mí mirra, tanga Kjisoo kats'ejín.
- 24 Nguije akjat'a kro, jajuún katsatonjō kjoach'áncha njñoꝝ Kjisoo, mí ra xi sakoó nga ngo nga ngo.
- 25 Chiboꝝ nijan nga tajño nga akjat'a kro.
- 26 Kó ngo yátie akjat'a toko kro xi kjit'a ngo én xi bi tsó: “NDA REE XTA JUDÍOꝝ.”
- 27 Kó nijan akjat'a kro jó já chejé, ngo nga fojnií kojo ngo nga skoón.
- 28 Kó boꝝ ts'én jatjosón ni xi tsó xojon eén Néná nínga bi tsó: “Kó boꝝ ts'én kĩa kamáxkijo xta xi ndajín.”
- 29 Kó xta xi ja'a kĩaꝝ achichí ch'o katsoó Kjisoo, kó kats'énkatjí ma toko nga bi katsó: –jJi xi ni'ínkixóndé jí nangoxii Néná, s'e xi ma ján nixtjin ni'inde nguini,
- 30 'naxié'é soboe ji yojoo kó titjajen ji kro!
- 31 Ti boꝝ ti ts'én tsajnókie já nguitokoo chiná'mii kojo já chjiniəkjoakitij nga ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjin: –Ts'axié'á kje'e xta, tanga majín 'boxié'á soboa yojoo.

- 32 ¡Kui Kristoo, nda Ree Israel! ¡Ngatjatjajen kroo ngot'e, tsi'e nga xchajne ko s'ijinje kui! Kó ngaskande kui já xi nijan kisit'ajo kro Kjisoo xi ch'o katsoó.
- 33 Kó nga kamá ndis'ueé, kis'ieñó ngayeje ngasondiee ngaskande nga kamá chiboa ján.
- 34 Kó nga kamá chiboa ján nga kamanguixón, Kjisoo 'niú askandáyá nga bi katsó: –Eloí, Eloí, ¿lama sabaktani? (Ne tsa'an, Ne tsa'an, ¿ánni nga ti'bijnímásiénni? Tsó kui eén.)
- 35 Kó tjin xta xi síndo kiaa, nga tsint'ie ni xi katsó Kjisoo, bi katsó: –Ján'an xi tjítsó nga ts'énchjaa nda chjinie'eén Néná xi 'mí Elíaa.
- 36 Kó ngo nda tsanga ma nga kijíkja'á ngo nixó xi kats'énk'andyini bino san, s'e ngo yáxa ítokó, s'e katsjaá Kjisoo tsi'e nga k'uí, kó bi katsó kui ndaa: –Xíochonjú, akjenráa nga Elíaa kjo'e'ek'énjengui.
- 37 Tanga Kjisoo 'niú askandáyá, je'etsí'oón, s'e k'ien.
- 38 Kós'e ññonñtjibé xi tjíchjáni nguiya nínga 'niú ndikoón nangoxi jó tjin kamá nga katjondiyá, ndeskande nk'a ján ngaskande nguindie ján.
- 39 Kó kui ndajun nguitoko, xi sikón kjen Kjisoo, nga boa ts'én je'etsí'oón Kjisoo nga k'ien, bi katsó: –Jakoxi nga kui ndaa xi ndií Néná.
- 40 Kó kjin ma íchjín xi ta kjin askotsijeen ni xi kamaá, ngujiin kui íchjín kis'indo na Riya Lena, na Riya naa Sandiyaá kojo Kosiee, kojo na Salomee.
- 41 Kuí íchjín xi tsajatjinguí Kjisoo, kó kuí boá xi kats'énseén nga kis'ijña nangui Galilea. Kó ti kjin ngase íchjín xi kis'indo kiaa xi nijan kijijo Kjisoo nga kijí naxínda Jerusalen.
- 42 Kó nga kamanguixoón, nga nixtjin nga tjimíndyionda, ngo nixtjin nguindiee nga kjocho nixtjin ndikoón,
- 43 jachó ngo nda xi 'mí Kosie, nda xi chjani naxínda Arimatea, xi tjiin xa kia ngujiin já nguitoko, kui xi ti ts'énkoyaa nga kotíxoma Néná, kamakón nga kijíkoón Pilato kó tsí'aa yojo k'ieen Kjisoo.
- 44 Kó Pilato achichí kijíndikoón nga tsint'ie nga je k'ien Kjisoo, kó tsíchjaa ndajun nguitoko, kó asíyaá tsi je tsieni nga je k'ien,
- 45 kó nguije katsáyá ndajun nguitoko nga je k'ien Kjisoo, Pilato kats'énk'as'ieen yojo k'ieen nda xi 'mí Kosiee.
- 46 Ngo ññonñtjibé ts'atsie kui ndaa, kó nguije ts'enjengui kroo yojo k'ieen Kjisoo ítsakjón kui ññonñtjibeé s'e ijña yojo Kjisoo ngo nguiya ngatsjo xí tikón ngo naxi, s'e kats'éngátikjayá ngo ndijo xi íchjáni ngantjoaa kui tixa ngatsjo.

47 Kó na Riya Lenaá kojo na Riya naáa Kosiee askotsijeen nínga akjanijín Kjisoo.

Markoo 16

1 Kó nguije ja'a nixtjin ndikoón, na Riya Lenaá, na Riya naáa Sandiyaá kojo na Salomee, ts'atsie ni sijen xi sanguínjón yoojo Kjisoo.

2 Kó nga tajñoó nixtjin tjoón xomanaa, nguije tjitjó ts'ueé, jachó nínga tikón ngatsjóó Kjisoo,

3 tanga bi katsó ja k'ie ja ngajaán xkjín: –¿'Yá xi kjoá'áxínná ndijo xi kji'ixtio ngantjoaa ngatsjóó?

4 Tanga nga askotsijen kamábe nga je kamátíyaá ndijo je xi kji'ixtio ngantjoaa ngatsjóó.

5 Kó nga ts'as'ien nguiya tixa ngatsjóó, kamábe ngo nda xongo xí yaja ngo njño ndio tibia, xi tikón xtjieen nga fojnií nínga kis'ie Kjisoo, kó kui ínychjín achichí katsakjónní,

6 tanga kui nda xongoó bi katsoó: –Ngata ndakonjín majnú. Je be an nga Kjisoo xi chjiani Nasaret xi ndyimindyiséjnú, nda xi akjat'a kroo. Je ja'á'yaá, je nguiti jmijín k'iee, tsitsijenjnuu nguindie nínga kis'ie.

7 Tanga tanguínjnu, kó t'iyajnúu xta ts'ie, kojo Peé, nga “Kjisoo kia ts'énfítjónjnu nangui Galilea, kia xchajnú kui, xikó katsó.”

8 Kó kui ínychjín nguije boa ki'mií tsanga ma nga jataxie nguiya ngatsjóó, ngaskande jatsié ma nga katsakjónní, nde ta'yajinni xi katsáyaá kui nij ngat'a katsakjónní.

9 Kó nguije ja'á'yaá Kjisoo nga tajñoó, nixtjin tjoón xomanaa, tjón ma na Riya Lenaá akoó yoojo Kjisoo. Kuí xtachjoón xi Kjisoo ts'axiéjijn yito xindajín.

10 Kijí kui xtachjoón kó kijítsáyaá xta xi nijan kistso'bájo Kjisoo, ngat'a kjén nga ta ndasen síndo kojo ndyikjandá kui jaá.

11 Kó kui jaá nga tsint'ie nga tikón Kjisoo, kojo nga kamábe an tjítsó kui xtachjoón, nde kis'ijinjin.

12 Kó nguije kamá kui nij, Kjisoo kje'e kis'ie nga akoó yoojo jó xta ts'ie xi ndyifí ndiya jnoo.

13 Kó kui jaá kijítsáyaá já xí ngasee, tanga ti nde kui kis'ijinjin.

14 Nga fet'a Kjisoo akoó yoojo nga tiengo xta ts'ie, tjienga síndo t'a yeje yamixa kó kats'énxchánjo ngat'a kis'ijinjin, kojo kjoaa nga tanisién tajá kamá inimaá, ngat'a nga kats'éns'ijinjin xta xi je kamábe nga je ja'á'yaá Kjisoo.

15 Kó bi katsoó: –Tanguínjnu ngayeje són ngasondiee kó t'ínijmijnúu éntjatsiee Néná ngayeje xta xi tjín.

16 Xi s'ijiin kó kotíndá yojoo, kuí xi'ba xi kjo'tjo'áa yojoo, tanga xi s'ijinjiín, kuí xi'ba xi kamajeé.

17 Kó kui chiboá xi'bi xi k'uitsómajo xi s'ijiin éntjatsiee Néná: ngajona k'oxiéni xindajín, kó kujichjia éntjatsie,

18 nda tsi skíbé ngo ye, kajo nda tsi k'uí ni xi ts'enk'iénná, jmí ni sa'ínjiín, kó ti boá ti ts'én tsi kují'ijñasoón tsja xta xi oon, kamandaya.

19 Kó boá ts'én Ndiá Kjisoo nguije tsíchjajo xtaá, kachjanink'a nga kijí ndi'ak'ajmi ján, kó tsja fojnií Néná kis'ijñat'a.

20 Kó kui jaá kijík'ínijmi eén Néná ngayeje són ngasondiee, kó Néná asíkojo nga katsjá nga'niuú eén nga kats'én kjoandikón. Boá kji'i.

Rkaa

Rkaa 1

- 1 Achichí ma xta xi kamámejeén índonda nga kats'én'indó kjoaa ngayeje ni xi kamá nguujinná,
- 2 xikó ts'én akóyáná ndeskande nga ítjats'ennij kui xta xi chistikó kamá nga kamábe kojo nga mosoo eén Néná kamá.
- 3 Nda kasasienna an nga nguije tsangase ndiyáa kóts'en kjindibáni, indonda an nga kats'en'indoó ji ndí Teofilo,
- 4 tsi'e nga nda xchie ji nga jakoxi boá kjoaa ni xi je akakoyaá.
- 5 Kui nixtjin ján nga kamá Erodee nda ree nangui Judea, kis'ijña ngo chiná'mi xi 'mí Sakaríá xi tsíchjiani já chiná'mij nda xi 'mí Abíaa. Chjóón kamánij Sakaríá na xi 'mí na Sabeé, na xi chjiani xta tjeé nda xi 'mí Aaroon.
- 6 Ngajoó nga kixi kis'intsoma nguindyikon Néná kó jmíjín xi ch'o ts'en tsíchjiata'in, ngat'a kats'énkijatjosón kjoabotíxomaa kojo kjoakitij Néná.
- 7 Tanga jmí ndí kis'iejiín, ngat'a nga ndi kamá na Sabeé, kó ngajoó nga je 'niú xchá.
- 8 Ngo nixtjin nga kui já chiná'mi xi chjiani Sakaríaa kasakoó nga sa'ín xaá Néná xi ts'én nguia nangoxii,
- 9 xikó kis'ie kjoaxchaá já chiná'mij, Sakaríaa nda kamá nixtjiin ngat'a kui kasakoó nga kui xi kui'ítí ni sijen nangoxi ndikoón Néná.
- 10 Kó ngayeje xta naxiíndaá ndyichjiaa Néná nditseen nangoxii chiboá nga tjítí ni sijen xi ni'ánkjién nga ni'ándikón Néná.
- 11 Kó ngo ndítsjieé Néná jatokjaá xtjeen nga fojnií nchan ndikón nínga 'bítí ni sijen xi ni'ánkjién nga ni'ándikón Néná.
- 12 Kó nga kamábe Sakaríaa kui ndítsjieé achichí kijíndikoón kó katsakjónní.
- 13 Tanga ndítsjieé bi katsoó: –¡Sakaríá, ngata ndakinjín ma ji! Ngat'a Néná je tsint'ieé ji kojo chjóon nga ndyíndokjoajnúu, kó na Sabeé ngo ndí k'uiéé, xi Juá kuít'e ja'én.
- 14 Kó achichí tsja k'uiéé ji, kojo kjín xta xi tsja kamaa nga stsén kuí ndíí.
- 15 Ngat'a ndíí achichí 'niú nk'a xá xí k'uiéé nguindyikon Néná. Jmí bino kojo jmí xán k'uijín kó ndeskande nga tjiyá'má nga Asíén Nixtjiin Néná tsjanga'niuú.
- 16 Kó kui boá xi sa'ín nga kjín xta xi chjiani Israel xi kjo'e'ekón nguinií Néná kui xi Ndiáa kui xtaa.
- 17 Kó kui boá xi koejetjóón Ndiáná, kó k'uijñájiin asíén nixtjiin kojo nga'niuú Néná xikoó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Elíaa, tsi'e nga koóndaá inimaá xi

na'mi kojo xi ndí, kojo tsi'e nga xi kitikjoaa kixi kama, kojo tsi'e nga kui'ijñandaa Ndiáná xta naxiínda xi mejeén nga sa'ín xaá.

18 S'e Sakaríaa bi katsoó ndítsjiee: –¿Kóts'en skuiéni an nga kama kui nií? Ngat'a an kojo chjoónna je 'niú xchájne.

19 S'e bi katsó ndítsjiee: –An xí 'mína Ngabrie, kó ngatsjé nixtjin nga nguindyikon Néná tikón an, kó an xí kananguiyana nga k'uinjimií ji kui éntjatsiee.

20 Kó ngot'e 'ne nguiti kamajín kondókjoe ji ngaskande nixtjin nga kama kui nií, ngat'a kis'ijinjin éna, kui xi kjojosón nga kjocho nixtjin.

21 Kó xta naxiíndaá ndyikoyaa ndyikoyaa Sakaría, kó ta bi tamaa nga tá tsie kji'bondíyaá nguuya nangoxi ndikoón Néná.

22 Kó nga jataxie Sakaría, nguiti kamajín tsíchjia, kó kji'a boá nga kamákjin kui xtaa nga ngo ni akakoo nguuya nangoxi ndikoón Néná, ngat'a ta tsja tsi Sakaría xi kats'éntíyaá nga tsíchjiajo. Kó boá ts'én kistso'ba nga kamajín tsíchjia.

23 Kó nguije jatjosón nixtjin xaá, Sakaría kiji ndi'aa.

24 Kó nguije ja'a kui nixtjin, chjoón Sakaría xi 'mí na Sabe tsa'a ndí, kó ún sa nga jatjójín ndi'aa, ngat'a bi ts'én kats'énkjó:

25 “Kuí nií xi kats'énjona Ndiáná nixtjin nga nimakamaá an, tsi'e nga ja'áxín kjoasoboána nguijin xtaa.”

26 Xi ma jun sá, Néná katsanguiya ndítsjiee xi 'mí Ngabrie ngo ndí nangui xi chjiani Galilea xi 'mí Nasaret,

27 nínga tikón ngo tsakjin xongo xi 'mí na Riya xi kjie jmí xi'in 'béjin, tanga je kichjiá'á nga kujxanjo nda xi 'mí Kosiee, xi chjiani tjiee nda re Ndabii.

28 Kó nga ts'as'ien kui ndítsjiee nínga tikón na Riya, bi katsoó: –¿Tinde na Riya, achichí kjoanda Néná ts'éntsjaá!, Ndiáná tikónjoo ji.

29 Na Riya ta bi ta kamaá nga tsint'ie kui eén, kó kats'énkjó mí ni xi mejeén katso kui kjoatindee.

30 S'e ndítsjiee bi katsoó: –Na Riya, ngata ndakinjin ma ji, ngat'a Néná ts'éntsjaá kjoanda.

31 Ngot'e 'ne ngo ndí x'ie ji, kó nguije stsen kuí ndií, KJISO kuít'e ja'én.

32 Kuí xí 'niú nk'a kama xaá, kuí xí ndií Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján k'uiín, kó Ndiáná kui xi Néná tsjaá nga kotixoma xikoó Ndabii, kui xi xta tjiee,

33 kó ngatsjé nixtjin nga kotixoma naxiíndaá, kui xi ndi'aa xta tjiee nda xi 'mí Jakob, kó kui kjoabotixomaá jmí nixtjin kjuie.

- 34—Kó nā Riyaa bi katsoó ndítsjiee: ¿Kó kóts'en nga kama kui nií, xi kjié jmí xí'in tikónjójín an?
- 35 Kó ndítsjiee bi katsoó: —Asién Nixtjiin Néná kjindibánieé ji, kó nga'niuú Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján koó'mánií tjin'k'ieén, kuíni nga kui ndí xi stseén ji, ndí Néná k'uiín.
- 36 Kó kojo nā xingui ji xi 'mí nā Sabeé ngo ndí k'uiéé nda tsi je 'niú xchá, kó je jun sáníí nga ya'a ndí, kui nā xi ndí ki'míí.
- 37 Ngat'a ngayeje nií xi kamaa sa'ín Néná.
- 38 Kó nā Riyaa bi katsó: —K'ie tikón an nga nā mosoo Ndiáná an, kó ngats'énjona kui xikó kasení ji. Kó kui ndítsjiee nguije katsó kui nií, kijí.
- 39 Kui nixtjin ján, nā Riyaa jastjién kó tsá kijí nguujin naxii ngo ndí naxiíndá xi tikón nangui Judea,
- 40 kó nga jachó, ts'as'ien ndi'aa nda xi 'mí Sakaría, s'e kats'éntinde nā Sabeé.
- 41 Kó nga tsint'ie nga kats'éntinde nā Riyaa, kui ndí xi ya'a nā Sabeé iskjínk'á ma nguiya ngants'oa, kó nā Sabeé ti kji'a ts'as'ienjiin Asién Nixtjiin Néná.
- 42 Kó 'niú ma tsichjia nga bi katsó: —Néná 'niú ngase ts'enchíkonñeé ji, nguujin ngayeje íchjiín, kó ts'enchíkonñeé ndíí nga.
- 43 ¿Kó 'yání an, tsi'e nga an kjindibátsobekonna naaa Ndiána?
- 44 Ngat'a nga tsint'ie an nga kini'íntindení, ndí xi ya'a an, iskjínk'atsja ma nguiya ngants'oa an.
- 45 Kó jachichí ra tsjaa nga kis'ijjin ji ngat'a kjotjosón ni xi ki'míya xi katsó Ndiáná!
- 46 Kó bi katsó nā Riyaa: Inimāna tji'ts'entsjá kjoajeé Ndiána.
- 47 Kó asién nixtjinna iskjínk'á ma nga tsja kamaá kjoaa Néná xi 'boxié'ána.
- 48 Ngat'a an askotsijenna nga ja'ájinna, nga ndí mosoo ma an, k'ie tikón an, kó ndeskande ngot'e, achichí ra tsjaa katsóna ngayeje tjeé xta.
- 49 Ngat'a achichí tsie ni xi je kats'énjona Néná xi tjiín nga'niuú. ¡Tsjie ja'eén!
- 50 Néná tsjaá kjoanimatakón ngayeje tjeé xta xi skuiéndikón kui.
- 51 Néná kats'énkjién nga'niuú, kó kats'énkjatsón ni xi kats'énkjó xta xi yi'i maá yoojo nguujin inimaa.
- 52 Ja'áxiín xaá nga atixoma kui xta xi tjiín ngayeje nga'niuú, kó isjink'a xta xi nda inimaa.
- 53 Xta xi bojóo katsjaá ni chinie, kó xta xi choon kats'énkjítiya.
- 54 Asíkojo xta Israel, kui xi moso tsi'e, tsi'e nga kjoa'átsjieen kjoanimatakoón.

- 55 Xikó ts'én tsíchjiajo xta tje xcháná xi 'mí Abraam kojo xta tje ngatsjé nixtjin.
- 56 Kó na Riyaa ján sá kamaá nga kis'ijñajo ndi'aa na Sabeé, kós'e jaskan kijí ndi'a tsj'e.
- 57 Kó nga jachó nixtjin nga stsen ndí na Sabeé, ngo ndí xj'in kis'iee.
- 58 Kó xta t'a ndi'aa kojo xta xkjín, nga tsint'ie nga Néná katsjaá kjoaje nga kamánimaa, tsja kamaá nga.
- 59 Kó xi ma jin nixtjin, tsanguínjo kui ndí nga kini'aán sirkunsisioon, kó Sakaría ikít'a ja'én xikó 'mí na'mij kui ndí.
- 60 Tanga naaa ndí bi katsó: ¡Jmí, chjiénga Juá k'uín!
- 61 Kó bi ki'mí na Sabeé: Nde ngojín xta xingui ji xi boá 'mí.
- 62 Kó kui xtaa ta tsja tsi kats'éntiyaá nga asiyaá na'mij ndí, tsj'e nga kotsoya mí ja'eén xi kujíñaa.
- 63 Kó Sakaría tsí'a ngo ndí yátie xi ni'an'indó, kós'e bi ts'én kats'én'indó: “Juá k'uín ja'eén.” Kó ngayeje xtaa kijíndikoón.
- 64 Kó ti kji'a Sakaría kamátsíchjia nga katjondó najen, kó its'iyani nga kats'éntsjaá Néná.
- 65 Kó ngayeje xta t'a ndi'aa katsakjónni ni xi kamá, kojo ngayeje xta xi síndo naxi xi chjiani nangui Judea ta soboa kuí nij tsíchjia.
- 66 Kó ngayeje xta xi tsint'ie kui nij, kats'énkjó kó bi katsó nga asiyaá xkjín: ¿Yání boá xi kama kui ndí nga kjocho nixtjin? Ngat'a nga jakoxi nga'niuú Ndiáná tikónjin.
- 67 Kó Sakaría, na'mij kui ndí kis'ikitsiee Asién Nixtjin Néná kó bi katsó nga tsíchjia xikoó ngo nda chjinie'eén Néná:
- 68 ¡Nga ni'antsjaá Ndiáná, Néná xi tsj'e Israel, ngat'a je je'ekoón kó je íchjítjé nga ts'axié'a xta naxíndaá!
- 69 Kó katsanguiya ngo xi 'niú tjín nga'niú nga k'oxié'aná, xi chjiani xta tje Ndabij, nda xi moso Néná,
- 70 Xikó ts'én tsíchjiatjón Néná nga kats'énkíchjia já chjinie'én tsjeee ndeskande koó ngas'e.
- 71 Nga kui xi k'oxié'aná kjoaa ngayeje kondraná kojo nguiya tsja ngayeje xta xi kats'énch'óná,
- 72 tsj'e nga nijakamaa xta tje xcháná, kojo nga kjoa'átsjjeen ni nda xi índajo.
- 73 Kui én xi jakoxi nga sa'in an katsoó xta xi xcháná Abraam nga tsjaaná,
- 74 nga nguije tindyiondee kondraná, kondokon ján nga si'anxát'aa.

- 75 Nga ngatsjé nixtjin nga tsjie kojo nga kixi kuindyión nguindyikon Néná.
- 76 Kó kjoaa ji nga 'ne, ndí ndí tsa'an, nda chjini'e'een Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján k'uiín ji, ngat'a jí xi kuintjetjéen Ndiáná, nga k'uijñinde ji ndiya xi ts'i'e,
- 77 ts'i'e nga k'uiyée xta naxiíndaá nga Néná k'oxié'á, ts'i'e nga kamajetakoón jeé.
- 78 Ngat'a Néná kamánimaa ñá, nga kui xi je'ekónná ndeskande nk'a ján,
- 79 Ts'i'e nga tsjaá ndi'í ngayeje xta xi síndo nínga 'niú jñoó kojo nínga tjín kjoaboyaa, ts'i'e nga kui xi kokoó ndsako ngo ndiya nínga tjín kjoaxió.
- 80 Kó kui ndíí nga kjimaxchá kis'iee nga'niuú Asién Nixtjijn Néná, kó kja kis'ijña nangui kixií ngaskande nga akoó yoojo xta naxiíndaá xi chjiani Israe!

Rkaa 2

- 1 Kó kui nixtjin ján, nda xtitjoón Romá xi 'mí Augusto Sesaá, katsjá kjoa nga kama xki ngayeje xta xi tjín ngasondiee.
- 2 Nda xi 'mí Sirenioo tjín xá nangui Siria nga tjón tjón katjo'ó'yá xkij xta.
- 3 Ngayeje xtaa kijikít'a xojon yoojo, kó kja kijí kja kijí naxiíndaá nínga chjiani.
- 4 Kó Kosiee jatjoni naxiíndaá Nasaret, xi tikón nangui Galilea, s'e kijí ndí naxiíndaá Belen xi tikón nangui Judea, nínga katsen nda re Ndabii, ngat'a Kosiee xta tjeee nda re Ndabii chjiani,
- 5 ts'i'e nga kja sit'a xojon Kosiee kojo na Riyaa, kui na xi ixánjo nga ja boá je ya'a ndí.
- 6 Kó nga síndo naxiíndaá Belen, jachó nixtjijn nga stsén ndíí na Riyaa.
- 7 Kó kja katsen ndí xi'in xi tjoón, s'e ítsakjón ndí njño, kó nguuya kojo nínga kjiényá choo kja yíjñaya, ngat'a nguiti jmí nguindie nínga tsjajojo kasakojín kui ndi'aa.
- 8 Kó kis'ie kui nguindiee já xi koon chotsanga xi askoon choo nga jñoó kja nguujin k'ijñaá.
- 9 Kó kja, ngo ndítsjiee Néná jachókoón, kó kjoaje Néná kats'éntsijen yejee, kó achichí katsakjónní.
- 10 Kó kui ndítsjiee bi katsoó: –Ngata ndakonjín majnú, ngat'a éntjatsie boá xi kjoé'e xiyájnú'un, ts'i'e nga ngayeje xta xi tsja kamaa:
- 11 Nga ngot'e je katsen naxiíndaá Ndabii ngo xi k'oxié'ájnú, kui xi KRISTOO, xi Ndiájnú.
- 12 Kó kui nij xi chiboá kamajnú: Kja sakójnú ngo ndí ndí xi tjíxtiení njño nga kji'ijñaya ngo kojo nínga kjiényá choo.

- 13 Kó ta niján ma jatokját'aā kui ndítsjiē achichí kjín ngase ndítsjie xi kats'éntsjaá Néná nga bi katsó:
- 14 ¡Ngat'ieé kjoaje Néná ndi'ak'ajmi ján! ¡Kó ngat'ieé kjoaxió k'iē t'ananguī xta xi ndyíts'enkjátjosoón kjoandā Néná!
- 15 Kó nguije kijí nguini ndítsjiē ndi'ak'ajmi ján, já xí ndyikoón chotsangaā ja k'iē ja ngaján bi katsoó xkjín: –Tjián naxińdá Belen tsobōa, tjantsitsíjé̄n ni xi kamá, kui ni xi Néná katsáyáná nga kama.
- 16 Kó achichí tsá kijí kó kjā kamábe nā Riyaā kojo Kosiēe, kojo ndí ndíí nga kji'ijñaya nguiya kojo nínga kjiényá choo.
- 17 Kó nguije kamábe, ínijmi ni xi ki'mií kjoaā kui ndíí.
- 18 Kó ngayeje xi tsint'iē kui eén, kijíndikoón ni xi katsó já xi koón chotsangaā.
- 19 Tanga nā Riyaā inimāā íjin ngayeje kui ni xi kamaá, kó ta kui ni kats'énkjó.
- 20 Kó kui já xi koón chotsangaā nga kijí'oyá nguini nínga kjindibá, katsjaá kjoaje Néná kjoaā ngayeje ni xi tsint'iē kojo ni xi kamábe, ngat'ā jatjosón ngayeje ni xi ki'mií.
- 21 Kó nga jachó xi ma jin nixtjin, kini'aán sirkunsisioón kui ndíí, kós'ē KJISO ikít'a ja'én, ti kuī ja'én xi katsáyatjón ndítsjiē nguindiē nga koa'ā ndí nā Riyaā.
- 22 Kó nguije jatjosón nixtjin nga kats'éntsjie yojoō nguindyikón Néná, xikó ts'én íjñá kjoakitij̄ Moiseē, na'mīi kojo naaā kui ndíí kijíjo naxińdá Jerusalen tsi'ē nga kijíkakoó Néná,
- 23 xikó ts'én kjit'a kjoakitij̄ Néná nínga bi tsoó: “Ngayeje ndí xī'in xi tjón sts̄en, chjiénga ndí xi tsjiē Néná k'uiín.”
- 24 Kó bōa ts'én kijíts'enk'ás'ieén Néná ngo kjoatjó xikó ts'én botixómá kjoakitij̄ Néná nínga bi tsoó: chjiénga ngo 'niú tonñá kojo tsi jó tójo si'ank'as'iēn Néná.
- 25 Kó kjā naxińdá Jerusalen kis'ijñá ngo ndā xi 'mí Simeoon xi tikónjiin̄ Asién Nixtjiin̄ Néná, ngo ndā xi kixi kojo xi nimaatakón kamá, xi ts'énkoyaā nga Néná k'oxié'á xtā Israel,
- 26 kó Asién Nixtjiin̄ Néná katsáyatjoón kui ndaā nga kjē koyajín tsi tjónjín skuiē Kristoō, kui xi sanguíya Néná.
- 27 Kó Asién Nixtjiin̄ Néná kijíjo kui ndā xi 'mí Simeoon nga kijí kjā nangoxii, kó kji'a nga xi xchaá ndí ndí Kjisoō kijíjo ndatsa kui tsi'ē nga sa'ínkjatjosón xikó tsó kjoakitij̄,
- 28 kui ndaā tsank'ā kui ndíí, kó katsjaá ndok'óchji Néná nga bi katsó:
- 29 Ngot'ē 'nē Ndīa, je jatjosón ni xi kaseyetjénní: Kó je kama kōe'éndiē ji nga kui mosóō xió koya.

- 30 Ngat'a je kamábe an kjoa'naxié'áa,
- 31 kui xi je ik'ijñinde nga kama nguindyikōn ngayeje xta naxiñdaá,
- 32 kui xi xikoó ngo ndíí xi sa'intsijeēn xta xi judíojín, kui xi kama kjoajee xta naxiñdaá Israel.
- 33 Kó Na'miij kojo naaa ndí Kjisoo achichí kijíndikoón ni xi tji'mí kjoaa kui ndíí.
- 34 Kó nda xi 'mí Simeoon kats'éenchikonñé, kó bi katsoó na Riyaa naaa ndí Kjisoo: –Kui ndí bí, je boa ts'én kjindibáni nga kui xi sa'ínk'áka kojo sa'ínkja'á'yaá kjín xta xi chjiani Israel. Ngat'a kuí xí xikoó tsi ngo chjiboa kama, kó kjín xta xi sa'ínch'ó,
- 35 tsi'e nga k'uijñátsijen ni xi ndyits'enkjó inimaā kjín xta. Tanga ngayeje kui niij, xikó maá tsi ngo kichā xi kjoa'axtikjá inimaā kama.
- 36 Kó ti kja tikón ngo na chjinie'eēn Néná xi 'mí na Ana, tsakjín nda xi 'mí Fenuel xi chjiani xta tjieē nda xi 'mí Aseer, je tanisién 'niú tjan kamá kui xta chjoón ngat'a achichí xongo nga ixán, kó yito tsi nó kamaá nga kis'ijñajo xi'iin ngat'a k'ien kui ndaa,
- 37 kó je ichítié kojo kantié nijún nó tjiín, kó ngatsjé nixtjin nga kja kis'ijña nguiya nangoxii, nga kats'én xaá Néná nga nixtjin kojo nga nixtjien nga kats'én kjindia kojo nga tsíchjiaā Néná.
- 38 Kui ndí tjaan ti kui chjiboa jachó nga íts'iyaniij nga katsjaá ndok'óchji Néná kó tsíchjiajo kjoaa kui ndí Kjisoo ngayeje xta xi ndyikoyaa nga Néná k'oxié'á xta naxiñdá Jerusalen.
- 39 Kó nguije kats'énkjatjosón ngayeje ni xi chjia kjoakitij Néná, kijí'oyá nguini nangui Galilea nínga tikón naxiñdá tsi'e, kui xi 'mí Nasaret.
- 40 Kó kui ndíí ta sa sá kamáxchá, kó kis'ieē nga'niú, kojo kjoakjínkón, kó kjén nga ta 'niú tsie kjoandaā Néná kis'ieē.
- 41 Kó xi xchaá Kjisoo xki nó xki nó fí s'ué paskaā xi fotjo naxiñdá Jerusalen.
- 42 Kó nga kamá tiejó noó Kjisoo, kijí naxiñdá Jerusalen, xikó ts'én tikón kjoaxchaá.
- 43 Kó nga ndyifí'oyá nguini ndi'aa nguije ja'a kui s'ueé, ndí Kjisoo kis'ijñamasien naxiñdá Jerusalen, kó nde kamábejín xi xchaá tsi boā kamá.
- 44 Kó na'miij kojo naaa Kjisoo kats'énkjó nga Kjisoo nguijiin xtaa kja rá tso'bájin kamaá, kó je ngo nixtjinni ndiya nga ndyifí, tanga nguije tsangasejiin xta xi be kojo xi xkjín,
- 45 kasakojín, kó kijí'oyá nguini naxiñdá Jerusalen tsi'e nga kja kongase.
- 46 Kó xi ma ján nixtjin kasako kja nangoxii, nga tikónjiin já chjiniekjoakitij, nga tsint'ieé kojo nga asiya'a.

47 Kó ngayeje xta xi tsint'ieé ndí ndachí Kjisoo, achichí kijíndikoón kjoaa nga tanisién kijínkón kojo kjoaa ngayeje ni xi tsíchjia.

48 Kó nguije kasako Kjisoo, na'mii kojo naaa, ta bi ta kamaá, kó naaa bi katsoó: –Ndí xiánna, ¿ánní nga bi kji'i ni xi kini'ínjeje? Na'mii kojo an achichí nda kjimajne nga ndyímindyiséje ji.

49 S'e ndí ndachí Kjisoo bi katsó: –¿Mí kjoaa nga an ndyímindyiséjnú'un? ¿A yajínjnu nga chjiénga ndi'aa Na'mina kotíjña an?

50 Tanga na'mii kojo naaa kamákjínjín kui ni xi katsó kui ndíí.

51 Kó boá ts'én nijan kijíjo nguini náxíndá Nasaret, kó Kjisoo tsint'ie'én ngayeje ni xi ki'míí. Kó naaa ndí ndachí Kjisoo nguijin inimaa ja'átjó ngayeje nii.

52 Kó ndí ndachí Kjisoo kjimaxchá kó kji'beé kjoakjínkón, kó kis'iee kjoandaa Néná kó xtaa nda kasasieen.

Rkaa 3

1 Nó tji'ún nga kis'ijña xá nda xi 'mí Tiberio Sesaá, nda xi 'mí Ponsio Pilatoó kis'ijña xtitjoón nangui Judea, Erodee atíxoma nangui Galilea kó nts'ie xi 'mí Nguiripee atíxoma nangui Iturea kojo Trakonite, kó Lisaniaa atíxoma nangui Abilene,

2 kui nixtjin nga kamá chiná'mi xi 'niú nk'a xaá nda xi 'mí Anáa kojo Kaifaa, kui nixtjin ján, Néná tsíchjiajo Juaa ndíí Sakaría kja nangui kixíí.

3 Kó Juaa kijí ngayeje nangui xi síndo t'a ndeje' Jordaán, kó ínjimíí nga satínda xtaa ts'ie nga sa'ínk'oyá yojoo kjoaa je xí ndyits'en, ts'ie nga si'anjetakoón,

4 xikó ts'én kjit'a xojon xi kats'énda nda chjine'eén Néná xi 'mí Isayaa nínga bi tsó: Nda'yáa ngo nda xi kjandayá nangui kixíí xi bi tsó: “T'íjñandajnúu ndiyaá Ndíaa, ti'ankixjínú ndiyaá kui.

5 Ngayeje nínga kongá, xindyíandié, kó ngayeje naxi kojo tjingui, són kama, kó ndiya xi nkjá ngájén kama naxo, kó ndiya xi nk'aya nk'ajon són kama.

6 Kó ngayeje xtaa xi skuie kui kjoa'naxié'á xi katsanguiya Néná.”

7 Kji'a nga jataxie xtaa ts'ie nga kastindá, Juaa bi katsoó: –iXta xi jakon ye kónjnu! ¿'Yá xi boá katsójnu nga kama kuyojnúu kjoaxchaán Néná xi je kjimatiñaá?

8 Tasá ti'ánjnu ni xi kokó nga je kini'ánk'oyajnú yojojnú, kó ngata bijín ts'én fojintakónjnu: “iTjiee nda xi 'mí Abraam ndokjoa ná!” Ngat'a xiyajnú'un nga tsi Néná xi mejeén ngaskande kui ndijoo kama sa'ín xta tjiee Abraam.

9 Kó ti je tikónda jachaa ts'ie nga kotie yaá ndeskande jamaa, ngat'a ngayeje yá xi jmí to xi nda tsjájín, bichá kó nguijin ndí'í ján bichijmijin.

- 10 Kó xtā kjíin bi katsó nga asíyaá Juaā: –¿Mí ni xi si'anjnē jín?
- 11 Kó bi katsó Juaā: –Xi jó chinga tjiín, ngo nga tsjaá xi jmíjín, kó xi tjiín ni chinie, nga tsjaá xi jmíjín nga.
- 12 Ti bōā ti ts'én jachókatíndā yojoō já xí foa'á'yá tɔn xi machjítjé ni, kó bi katsó nga asíyaá Juaā: –Ji Mostrō, ¿mí ni xi kama si'anjnē jín?
- 13 Kó Juaā bi katsoó: –Ngatā ts'atiojín chja'áchjijnú xikó kji'i chja'áchjijnú.
- 14 Ti bōā ti ts'én tjin̄ jajún xi bi katsó nga asíyaá: –Kó jín, ¿mí ni xi si'anjnē? Kó Juaā bi katsoó: –Ngatā ta'yajinni xi chja'áxín kjoā'niúnú ni xi tjiín, ti nde ngatā 'bíndisota'injijnú xtaā, kó ngatamanijnú tɔn xi ni'ánjínú.
- 15 Kó ngayeje xtaā nga kijíndikoón kui nií, kats'énkjó nguujin̄ inimāā tsi ta'a nga Juaā xi Kristoō,
- 16 tanga Juaā bi katsoó ngayeje kui xtaā: –An, nga jakoxī ndójoa xi botindá an, tanga s'ē ndibá ngo xi tjin̄ ngaseē nga'niú ta bōajijn̄ an, kui xi ngaskande tsoboájinna nga an skjíndóō n'niuú tixíndieé, kó kui boá xi Asién Nixtjin̄ Néná kjōō ndí'í xi kotíndánijnú.
- 17 Je ts'énya'a nguuyā tsja ni xi sa'íntsje to ndsokoōn nñōō nga xín sa'ínkja'a xtjieé. Kó kjoa'átjó to ndsokoōn nñōō nguindie nínga xindyiá, kó kui'ítí xtjieé ngo nguujijn̄ ndí'í xi jmí nixtjin̄ k'o.
- 18 Kó kui nií kjōō kjín ngase kjōabotíxoma xi katsáyá Juaā nga tsíchjiājo xtaā éntjatsieē Néná.
- 19 Kó ti bōā ti ts'én Juaā kats'énxchánjō ndā xtitjón xi 'mí Erodeē, ngat'ā na Erodíāā tikónjō, chjoón̄ n̄ts'iē Erodeē kui xi 'mí Nguiripeē, kjōō kjoāā ngayeje ni xi ndajín kji'i xi kats'én,
- 20 kó ingo ni xi ndajín kats'én ngase nga katsanguis'ien̄ ndobōaya Juaā.
- 21 Kó nixtjin̄ nga ngayeje xtā naxiíndaá jachókatíndā yojoō, ti jachó Kjisoō nga, kó ti kastindá, kó nga ts'éenchjiāā Néná, katjox'a ndi'ak'ajmi ján,
- 22 kó Asién Nixtjin̄ Néná nga yojō jā kji'i tójo ma kji'i nga kjindibánié Kjisoō, kó kanda'yá ngo ndā ndi'ak'ajmi ján xi bi katsó: –Jí xí ndí tjóna, 'niú tsjatjínna kjoāā ji.
- 23 Kjisoō tjin̄ raá tsi ta kantié nó nga íts'iyani xaá. Kjisoō kuí xí ndíí Kosieē katsó xtaā, kó Kosieē ndíí Elij̄,
- 24 kó Elij̄ ndíí Matat, kó Matat, ndíí Lebij̄, kó Lebij̄, ndíí Melkij̄, kó Melkij̄, ndíí Janaā, kó Janaā, ndíí Kosieē,
- 25 kó Kosieē, ndíí Matatíaā, kó Matatíaā, ndíí Amóō, kó Amóō, ndíí Naum, kó Naum, ndíí Eslij̄, kó Eslij̄, ndíí Nagaij̄,

- 26 kó Nagaii, ndií Maat, kó Maat, ndií Matatíaa, kó Matatíaa, ndií Semeii, kó Semeii, ndií Kosiee, kó Kosiee, ndií Judáa,
- 27 kó Judáa, ndií Joanaa, kó Joanaa, ndií Resaa, kó Resaa, ndií Sorobabel, kó Sorobabel, ndií Salatiel, kó Salatiel, ndií Neri,
- 28 kó Neri, ndií Melkii, kó Melkii, ndií Adii, kó Adii, ndií Kosam, kó Kosam, ndií Elmadam, kó Elmadam, ndií Er,
- 29 kó Er, ndií Josuee, kó Josuee, ndií Elieseer, kó Elieseer, ndií Jorijim, kó Jorijim, ndií Matat,
- 30 kó Matat, ndií Lebi, kó Lebi, ndií Simeoon, kó Simeoon, ndií Judáa, kó Judáa, ndií Kosiee, kó Kosiee, ndií Jonaan, kó Jonaan, ndií Eliakim,
- 31 kó Eliakim, ndií Meleaa, kó Meleaa, ndií Mainaan, kó Mainaan, ndií Matataa, kó Matataa, ndií Nataa,
- 32 kó Nataa, ndií Ndabii, kó Ndabii, ndií Isaí, kó Isaí, ndií Obeed, kó Obeed, ndií Boo, kó Boo, ndií Salmoon, kó Salmoon, ndií Naasoon,
- 33 kó Naasoon, ndií Aminadab, kó Aminadab, ndií Araam, kó Araam, ndií Esroom, kó Esroom, ndií Faree, kó Faree, ndií Judáa,
- 34 kó Judáa, ndií Jakob, kó Jakob, ndií Isaa, kó Isaa, ndií Abraam, kó Abraam, ndií Taree, kó Taree, ndií Nakor, kó Nakor,
- 35 ndií Seruj, kó Seruj, ndií Ragau, kó Ragau, ndií Peleeg, kó Peleeg, ndií Ebeer, kó Ebeer, ndií Salaa,
- 36 kó Salaa, ndií Kainaan, kó Kainaan, ndií Arfajad, kó Arfajad, ndií Seem, kó Seem, ndií Noee, kó Noee, ndií Lamek,
- 37 kó Lamek, ndií Matusaleen, kó Matusaleen, ndií Enok, kó Enok, ndií Jareed, kó Jareed, ndií Maalaleel, kó Maalaleel, ndií Kainaan,
- 38 kó Kainaan, ndií Enoo, kó Enoo, ndií Set, kó Set, ndií Adaan, kó Adaan, ndií Néná.

Rkaa 4

- 1 Kó Kjisoo kis'ikitsie maá Asién Nixtjiin Néná nga kjindibáni ndeje' Jordaan, kó Asién Nixtjiin kijjō nangui kixí,
- 2 kó yichán nixtjin kis'ijña kjaa, kó xindajín diabloo askot'ayákón. Kó jmí ni iskjiniejín kui nixtjiin, kó nguije ja'a kui nixtjin xi yichaán, kamábojó.
- 3 Kós'e xindajín diabloo bi katsoó: –Tsi jakoxi nga ji xi ndií Néná, boā t'iin kui ndijoo nga pan ngatama.
- 4 Kó Kjisoo bi katsoó: –Je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Jmí tsi ta pan tsi xi k'uijñáni ngo xtā, chjiénrií ngayeje ni xi tsó eén Néná.”

- ⁵ Kó kui xindajín diabloo kijíjo Kjisoo ngo tjingui xi 'niú nk'a kó akoó ngotjón chíi ngayeje nguindie nínga botíxoma xi tjin ngasondiee.
- ⁶ Kó xindajín diabloo bi katsoó: –Ji tsjaa ngayeje kui nga'niuú kojo kjoajeje kui naxíndaá, ngat'a an je katse'éna, kó kama tsjaa ta 'yání xi mejéna nga tsjaa,
- ⁷ tsi kosint'éní tikoo nga si'indikinni, ngayeje kui nií xi tse kama.
- ⁸ Kó Kjisoo bi katsoó: –Chjéndiyáa xindajín Satana, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ndiá xi Ne tse xi ti'indikín ji, kó ta kuí tsi xi si'inxét'éé.”
- ⁹ Kó kui xindajín kijíjo Kjisoo naxíndaá Jerusalen kó kja asiénsón nk'aa nangoxii, kó bi katsoó: –Tsi jakoxi nga ndíí Néná ji, tjaminguí yojoo,
- ¹⁰ ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: Néná sanguíya ndítsjiee tiña nínga tindyin, tsí'e nga skoón.
- ¹¹ Kó tsja koo'niúnií, tsí'e nga ngojín ndijo stinguí ndsaki.
- ¹² Kó Kjisoo bi katsoó: –Ti bi ti tsó xojon eén Néná: “Kamajín chját'ayékín ji Ndiáa kui xi Néé.”
- ¹³ Kó kui xindajín diabloo nguije kasakojín kóts'en skót'ayákón ngase Kjisoo, kjin nixtjin kats'énkjiin yojoo.
- ¹⁴ Kó Kjisoo kijí nguini nangui Galilea nguije 'niú tjíjin Asíén Nixtjiin Néná, kó ngayeje xta xi síndo nangui Galilea tsíchjia kjoaa kui.
- ¹⁵ Kó Kjisoo akóyá xki ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xi tjin kjaa, kó ngayeje xta xi kijíndikoón ni xi kats'én.
- ¹⁶ Kó Kjisoo jachó naxíndaá Nasaret, kja nínga kamáxchá, kó ngo nixtjin ndikón ts'as'ien nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, xikó ts'én ngaá, kó kasasien kixi nga kats'ényá xojon eén Néná.
- ¹⁷ Kó katse'eé nga kats'ényá ngo ch'o xojon xi kats'énda nda chjinje'eén Néná xi 'mí Isayaá kó nga iskjíx'a xojoon kja ma kasakoo nínga bi tsó:
- ¹⁸ Asíén Nixtjiin Ndiáa tikónjinna, ngat'a je katsjáxána tsí'e nga an xi k'uinimíi éntjatsiee ngayeje xta nima, katsanguiyana nga xiyáa nga je k'uitsomandé xta xi ndyia'ya ndoboaya kojo nga tsjaa nga kamatsijeén xta xi tika, kojo nga k'uindondé an xta xi ndajín tjíni'ánjo,
- ¹⁹ kojo tsí'e nga k'uinimíi ngayeje xtaa kui nó ndaa Néná.
- ²⁰ Kó nguije íchjá kui ch'o xojoon, katsjaá nda xi tikónda ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kós'e kis'ijña, kó ngayeje xta xi síndo kjaa askotsijen ndá ndaa Kjisoo.
- ²¹ Kó íts'iyanií nga bi katsoó xtaa: Ngot'e 'ne nga nguindyikónjnu nga je jatjosón ni xi tsó xojon eén Néná.

- 22 Kó ngayeje xtaḡ nda tsíchjḡa kjoḡḡ Kjisoo, kó kijíndikoón kjoḡḡ kui én tsjatsó xi tsíchjḡa, kó bi katsó nga asíyá ja k'ie ja ngajaán xkjín: —¿A kuijín xi'bi xi ndí Kosiee?
- 23 Kó Kjisoo bi katsoó kui xtaḡ: —Jaḡoxi nga jún bi ra ndyi'míjnú'un xikó tsó kui énkjiín: “Chjiniendiki, ti jii ti'indaye yojóo.” Kó ti bi ra ndyi'míjnú nga: “Ti ti'in ji k'ie nanguí, ni xi kanda'yá jin kjoḡḡ ngayeje ni xi kamá naxiéndá Kapernaum.”
- 24 Kó bi katsó ngase Kjisoo: —Jaḡoxi ni xi xianjnú'un nga ngojín nda chjini'e'één Néná xi nda ts'én xcha ti kjaḡ nanguí.
- 25 Tanga jaḡoxi ni xi xianjnú'un nga achichí ínychín k'án xi je k'ien xi'iin kis'ie Israel kui nixtjin nga kis'ijña nda chjini'e'één Néná xi 'mí Elíaa, kji'a nga jmí stsé tsa'ajín ján nó kjo jun sá, kó achichí kjindiá kis'ie ngayeje ngasondiee,
- 26 kó nde ngojín kui ínychín k'aán xi chjani Israel xi kananguiyachoon Elíaa, ta ngo tsi chjoón k'án xi asíkojo xi chjani naxiéndá Sarepta, nangui xi tiña máa nangui Sidon.
- 27 Kó ti boḡ ti ts'én kja Israel kjín ma xta xi tjiín chi'in xi ts'enkjátsón tjixin yojoná kis'ie kui nixtjin ján nga kis'ijña nda chjini'e'één Néná xi 'mí Eliseoo, tanga nde ngojín kui jaá xi kamátsjejón, ta kuí tsi nda xi 'mí Naamaan xi chjani nangui Siria.
- 28 Kó nga tsint'ie kuí niḡ kui xta xi síndo nguīyaa ndi'a nínga ndokjoḡ eén Néná, achichí kats'énxchán.
- 29 Kó jastjien kui xtaḡ nga tsangatjinguí Kjisoo nguījin naxiéndá 'niuú kó kijijo ngo tjinguí nk'a nínga tikón xoó kui naxiéndá, tsie nga kja k'ojminguí.
- 30 Tanga Kjisoo ja'ájin masien masieen nguījin kui xtaḡ, s'e kijí.
- 31 Kó Kjisoo kijí Kapernaum, ngo ndí naxiéndá xi chjani nangui Galilea, kó nga nixtjin ndikón akóyá xtaḡ.
- 32 Kó xtaḡ kijíndikoón xikó ts'én akóyá Kjisoo, ngat'a tsíchjḡa xikó maá tsi xá tjiín.
- 33 Kó kja ndi'a nínga ndokjoḡ eén Néná kis'ijña ngo nda xi tikónjiin ngo asién nixtjin xi ndajín, kó 'niú askandáyá nga bi katsó:
- 34 —¿Mí xi tjiín kjoḡḡ jin, Kjisoo xi chjani Nasaret? ¿A je kjo'é'e ni'ínkjiéjne? Je be an nga ji xi xta tsjiee Néná.
- 35 Kó Kjisoo kats'énxchánjo kui asién nixtjin xi ndajín nga bi katsoó: —¿Se ni'in ji, kó tjitaxiejin yojoo kui ndaa! Kó kui xindajín ts'ajmitójó kui ndaa nguindyikon ngayeje xtaḡ, kós'e jataxiejin nguījin yojoo kó kats'én'ónjiín.
- 36 Kó ngayeje xtaḡ nga kijíndikoón, kó ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín: —¿Mí eén xi'bi, nga kui ndaa tjiín xá kó tjiín nga'niú nga botixómaá asién nixtjin xi ndajín kó fotjo?

- ³⁷ Kó ngayeje nguindie xi síndo t'a kui nanguii nga kandokjoa kjoaa Kjisoo.
- ³⁸ Kós'e Kjisoo jastjien kó jatjo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó kijí ndi'aa nda xi 'mí Ximoo. Nchi'yaá Ximoo achichí nt'e ndyiaa, kó 'niú kichjiá'aá Kjisoo nga sa'índaya kui xtachjoón.
- ³⁹ Kó Kjisoo kixixtien ngasón nínga kji'ijña kui xtachjoón kó kats'énxchánjo nt'ee, s'e katjo'óxín, kó tjiénmá jastjien kui xtachjoón, s'e kats'énseén kui jaá.
- ⁴⁰ Kó nga ts'atjé ts'ueé, ngayeje xta xi tjín xkjín xi tjiín chi'in xi k'ie xi ngaján jachóchinií Kjisoo, kó kui kats'énjo nga ngo nga ngo kui xtaa kó kamándayaa.
- ⁴¹ Kó kjín ma kui xtaa xi jataxiejin nguujin yojo xindajín xi askandáyá ma nga bi katsó: –Jí xí ndí Néná ji! Tanga Kjisoo kats'énxchánjo, kó katsjandiéjín nga tsíchjia, ngat'a kui xindajín ja boá je be nga Kjisoo xi Kristoo.
- ⁴² Kó nga kisisiéen, jataxie Kjisoo kó kijí ngo nguindie t'axín, kó xtaa tsangase, kó nga jachókoón nínga tikón, kamámejeén ijña'niú ts'e nga ku'ijñamasienjín kui xtaa.
- ⁴³ Tanga Kjisoo bi katsoó: –Ti chjiénga k'uinijmi an kje'e naxiínda kui éntjatsje xi chjia kjoaa nínga botixómá Néná, ngat'a kuí xá kananguiyana.
- ⁴⁴ Kó boá ts'én Kjisoo ínijmi eén Néná kia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xi síndo nangui Judea.

Rkaa 5

- ¹ Ngo ndiya nga tikón Kjisoo t'a nguindio tsie xi 'mí Jenesaret, achichí xta kamátikónié xi kamámejeén kint'ie eén Néná.
- ² Kó Kjisoo kamábe jó tjotso je t'a ndaá, kó já xi tsoboá tjiio jatjajen nga ndyimoniejón nda'yaa.
- ³ Kó Kjisoo ts'as'ien nguuya tjotso jee nda xi 'mí Ximoo, kó ts'í'aa nga sanguiñña chíí nguujin ndójoaa, kó kis'ijñaya nguuya tjotso jee, kó kia nguuya tjotso jee íts'iyanií nga akóyaá xta kjín.
- ⁴ Nguije kamaá nga tsíchjia, Kjisoo bi katsoó Ximoo: –T'enje ji tjotso jee nínga 'niú nangaa nguindioó kó kia tjiénjnu nda'yajnú, ts'e nga kjoyajnú tjiio.
- ⁵ Kó bi katsó Ximoo: –Mostro, nga ngo nixtjeen ikjienjne nda'yajne, kó nde ngo tjiio kjíyajinjne, tanga tjienga ji xi boá t'íse, kuijen an nda'yaa.
- ⁶ Kó nguije yején nda'yaa, achichí tjiio kjíyaá, ngaskande katjondiyájo ma nda'yaa.
- ⁷ Kó yejeén tsja nga tsíchjiaa já xi tjimájo kje'e tjotso je, ts'e nga kijikasikójo, kó jachó kui jaá, kó íkitsie nga jó tjotso jee nga ta nguichí chajaa nga matingándá ma.

- 8 Kó nguije kamábe kui niḡ nda xi 'mí Ximoḡ Peé, asiént'aa tikoó Kjisoo kó bi katsoó: –Tjḡtaxínt'ení Ndiá, ngat'a xta jé an!
- 9 Ngat'a Ximoo kojo já xí ngasee achichí katsakjónní kjoaa kui tḡo xi boá nda kjiyaá,
- 10 kó ti boá ti kamaá Sandiyaá kojo Juaa, ndíí nda xi 'mí Sebedeoḡ, já xi nijan tso'bájo tḡo Ximoo, kó Kjisoo bi katsoó Ximoo: –Ngata ndakinjín ma, ngat'a ngot'e 'ne nguiti tḡojín xi kondoboḡ, xta xi k'uitíki.
- 11 Kó nguije kijḡo tjotso jee t'a ndaá, kḡa íñámasien ngayeje ni xi ndyia'a, kós'e kijítḡingui Kjisoo.
- 12 Kó ngo ndiya nga tikón Kjisoo ngo naxíndá, kḡa jachókoón ngo nda xi tḡín chi'in xi ts'enkjátsón tḡixín yojoná, kó nga kamábe Kjisoo, kui ndaa kis'ijñaxtien ngaskande nga jachót'aa kḡen t'anguui, kó 'niú tsí'aa Kjisoo nga bi katsoó: – Ndiá, tsi ji xi mejeén, kama ti'intsjiejíní nga xtḡo'óxín chi'inna.
- 13 Kós'e Kjisoo yejénnié tsja kó kats'énḡo, nga bi katsoó: –Mejéna, ngatamatsjiejón ji! Kó ti kji'a katḡo'óxín chi'in xi koḡn kui ndaa.
- 14 Kó Kjisoo 'niú tsí'aa nga bi katsoó: –Ngata 'yájin xi 'míyee, tasá t'enchiḡn chiná'miḡ kó takée yojoo, kó te'é ji ngo chḡie nga je kamátsjiejón ji xikó katsó Moisee nga atíxoma, tsí'e nga skuie kui jaá nga je kamádaya ji.
- 15 Tanga ta sa sá 'niú kamáya ngase ni xi kats'én Kjisoo, kó achichí xta kamátikó xi tsint'ieé ni xi katsó, kojo xi jachókoón tsí'e nga sa'índaya chi'in xi koḡn.
- 16 Tanga Kjisoo tsangasendie nga kijít'axín ngo nguḡndie nínga jmíjin xi tḡín nga kijíchḡaa Néná.
- 17 Kó ngo nḡxtjin nga ts'énbokoyá Kjisoo, kḡa kis'indoḡiḡn já fariseo kojo mostroo kjoakití xi kjindibáni ngayeje ndí naxíndá xi chḡiani nangui Galilea, kojo nangui Judea kojo naxíndá Jerusalen. Kó nga'niuú Néná kis'ijñajiḡn Kjisoo nga kats'éndaya xta xi oḡn.
- 18 Kó kḡa jachó já xi ndyia'ank'á ngo nda xi nḡma xi majín fí xi je ta ngo ḡchan kji'ijña són, kó kui jaá kamámejeén kijḡo ngaskande nguḡya ndi'a nínga tikón Kjisoo kó kḡa koóñá nguindyḡḡn.
- 19 Kó nga kasakojíin ñá xtḡeeen sa'ínk'as'ien ngat'a achichí xta xi tḡín, kats'énkjínijínguí kui nda xi oḡn nk'aa ndi'aa, s'e ngo tixa kats'énda, nínga kats'énkjatjajen ḡchan xi kji'isón kui nda xi nḡmaa, kḡa ngamasieen xtaa, kó nguindyḡḡn Kjisoo yíñá.
- 20 Kó nga kamábe Kjisoo nga s'ijiḡn Néná kui jaá, bi katsoó nda xi nḡmaa: –Ji nda, jee je kini'ánjetakoón!

- 21 Kós'e já chjiniëkjokitiij kojo já fariseoo bi ts'én yíjin kon: “¿'Yání kui ndaa nga Néná ch'o tjítsóó? ¿'Yání xi kamaa sa'ínjetakón ngo jé, a mí tsi ta kuí tsi Néná?”
- 22 Tanga Kjisoo kamákjiín ni xi kats'énkjó kui jaá, s'e bi katsoó: ¿Mí xi ndyini'ánkjójnú nguujin inimajnú?
- 23 ¿Mí ni xi ni'ínjín kji'i nga k'uín, a nga bi k'uín: “Jée je kini'ánjetakoón”, axa nga bi k'uín: “Tísítjin kó t'en ji”?
- 24 Tanga tsi'e nga xchajnú nga ndíí nda xi'iin tjiín xá kui ngasondiee tsi'e nga kamaa sa'ínjetakón jé. Kós'e bi katsoó nda xi majín fií: –Tísítjin, chjabe ncháan kó t'en ndi'áa.
- 25 Kó ti kji'a, nda xi nimaa jastjien nguindyikon ngayeje xtaa, kó iskjibé nchan xi kis'ie són, s'e kijí ndi'aa nga katsjaá kjoaje Néná.
- 26 Kó ngayeje xtaa kijíndikoón kó katsjaá kjoaje Néná kó achichí katsakjónní nga bi katsoó xkjín: –iNgot'e 'ne nga je kamaya ngo ni xi tanisién 'niú kijíndikónná!
- 27 Kó jaskan nguije kamá kui nií, Kjisoo jataxie kós'e askotsijen ndá ndaá ngo nda xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni, Lebí 'mí kui ndaa kó kja tikónt'a yamíxa nínga machjítjé ni, kó Kjisoo bi katsoó: –Ndibétjinguiní.
- 28 Kó Lebí jastjien kó íjñamasien ngayeje ni xi tjíts'én, s'e kijítjinguui Kjisoo.
- 29 Kó Lebí ngo s'ué 'niú kats'eén Kjisoo kja ndi'aa, kó kjín já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni, kojo kje'e xta xi nijan kis'indot'ajo yamíxa.
- 30 Kó já chjiniëkjokitiij kojo já fariseoo tsíchjiata'in xta tsi'e Kjisoo nga bi katsó: –¿Mí kjoaa nga jún ndyichiniejo kojo ndyí'yójojnú xta xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo xta jé?
- 31 Kó Kjisoo bi katsoó: –Xta xi oon xí chjieén chjiniëndiki, jmí tsi xta xi ndaa.
- 32 Kó an jmí xta xi kixí jé'echjajáan, xta jé xí jé'echjiáa, tsi'e nga sa'ínk'oyá yojoo.
- 33 Kós'e kui jaá bi katsoó Kjisoo: –¿Mí kjoaa nga xta tsi'e Juaa kojo já fariseoo kjín ndiya ts'enkja'á kjindía yojoo kojo achichí chjiaa Néná, tanga xta tse ndyikjinie kojo ndyí'bi kui?
- 34 Kó Kjisoo bi katsoó: –¿A kamajnú si'ankja'ájnú kjindía xta xi tjimá ngo ndi'ibixan, tjenga nda xi kuixaan kja tikónjo?
- 35 Tanga nga kjocho níxtjin nga xchje'éxiín nda xi kuixaan, kó kui níxtjiin nga kama k'uíndo kjindía.
- 36 Kó Kjisoo ti boá ti ts'én katsáyaá ngo énkjín: –Ngojín xta xi kotie chií njño ngo xtjí tjatsie, s'e koóyaá nga kuí'ixtió ngo xtjí xchá, tsi boá sa'ín, jmí tsi ta

skjíndiyá tsi ngase xtjí tjatsíeē, ngat'a kojo kui xii njño tjatsíeē ndajín kokiín xtjí xchaá.

³⁷ Ti nde ngojín xtá xi kuíndiyá bino tjatsíe ngo tjitjixín xchá, ngat'a bino tjatsíeē skjíndiyá tjitjixín xchaá, kó bino kojo tjitjixín jmí chjí kamajínni.

³⁸ Kuíni nga bino tjatsíeē tjitjixín tjatsíe kuíndiyá.

³⁹ Kó nde ngojín xtá xi je kats'e bino xi je tsie ndyiani, s'e jaskan bino tjatsíe kamamejeén, ngat'a bi tsó: "Bino xi xchá ndyiaa nda ngase 'yó."

Rkaa 6

¹ Kó ngo ndiya nga nixtjin ndikón, Kjisoo ja'a ngo nguíndie nínga tjitjé to ndsokoan njño, kó xtá tsí'e ts'enjen nítiín to ndsokoan njño kó nguíya tsja kats'éngaya nga itjía, s'e iskjnie kui too.

² Kó tjín já fariseoo xi bi katsó: —¿Mí kjoaa nga ndyini'ánjnu ngo ni xi tsjandíjín kjoakitij nga ni'án nga nixtjin ndikón?

³ Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: —¿A kjié ni'ányajínjnu ni xi kats'én Ndabij nga kamábojóo kui kojo xtá xi tso'bájo?

⁴ ¿Kóts'en ts'as'ien ndi'aa Néná, kó iskjnie kui kojo xtaa pan xi je kini'ánk'as'ieen Néná, kui xi tsjandíjín kjoakitij nga skjnie kui kojo xtaa, kó ta kuí tsi já chiná'mij xi ma kjinie, kó iskjnie kó ti katsjaá xtá xi tso'bájo kui nga?

⁵ Kó bi katsó ngase Kjisoo: —Ndií nda xi'iín ngaskande kui botixómaá nixtjin ndikoón nga.

⁶ Kó bi kamá kje'e nixtjin ndikón, Kjisoo ts'as'ien nguíya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó akóyá, kó kja kis'ijña ngo nda xi kixiyá tsja xi kixij,

⁷ kó já chjiniékjoakitij kojo já fariseoo ndyikonda 'ma Kjisoo, tsí'e nga skuje tsi sa'índaya kui ndaa nga nixtjin ndikón, tsí'e nga boá ts'én sakoó ngo kjoa nga koónguíta'in.

⁸ Tanga Kjisoo kamákjín ni xi ndyits'enkjó kui jaá, kó bi katsoó nda xi kixiyá tsjáa: —Tisítjin, kó k'ie tindyin ji ngamasieen. Kó kui ndaa jastjien s'e kasasien kixij.

⁹ Kó Kjisoo bi katsoó xtá xi ngasee: —Ngo ni kosíyajnú'un: ¿Mí ni xi tsjandíe kjoakitij nga ma ni'án nga nixtjin ndikón: a ni xi nda, axa ni xi ndajín? ¿A ko'naxié'á, axa s'í'ank'ién ngo xtá?

¹⁰ Kó askotsijeen xtá xi ja'atjijajoón, kó bi katsoó kui nda xi kixiyá tsjáa: —Tjintie ndse. Kó kui ndaa boá kats'én, kó kamánda tsja.

¹¹ Kó kui já chjiniékjoakitij kojo já fariseo xi ngasee achichí kats'énxchán, kó íts'iyani nga askjoyá kóts'en koejeē kondra Kjisoo.

- 12 Kui nixtjin ján, Kjisoo kijí ngo tjingui nga tsíchjiaa Néná kó kia ja'aa ngo nixtjien nga tsíchjiaa Néná.
- 13 Kó nga kisisieén, tsíchjiaa ngayeje xta tsi'e, kó tiejó ma já xí ja'ájin xi já apostro katsoó.
- 14 Kuí xi'bi nga tiejó já xí ja'ájin Kjisoo: Ximoo, nda xi ti Peé katsoó nga, kojo nda xi 'mí Jandree, nts'ie Ximoo, kojo Sandiyaá, kojo Juaa, kojo Nguiripee, kojo Bartolomee,
- 15 kojo Matioo, kojo Tomaá, kojo Sandiyá ndíí nda xi 'mí Alfeoo, kojo Ximoo nda xi Chini ki'mií nga,
- 16 kojo Judaá nts'ie nda xi 'mí Sandiyaá, kojo Juda Iskariotee, nda xi jaskan atíña Kjisoo.
- 17 Kó Kjisoo jatjajen nguini kia tjingui kojo xta tsi'e kó kia nínga soón kixindyia, kó achichí ma xta xi kis'intomatjingui xi chjani ngayeje nangui Judea, kojo naxindá Jerusalen kojo naxindá xi tikónt'a ndáchikoón xi 'mí Tiro kojo Sidon,
- 18 xi jachókind'ieé Kjisoo kojo tsi'e nga sa'índaya chi'in xi tjiín, kojo kui xta xi tsie kjoanima ja'a tangat'anii asién nixtjin xi ndajiín, ti boá ti ts'én kamándaya nga.
- 19 Kó ngayeje xtaa nga kamámejeén kats'énjo Kjisoo, ngat'a ngo nga'niú jatjoo yojoo xi kats'éndaya ngayeje xtaa.
- 20 Kó Kjisoo askotsijeén xta tsi'e, kó bi katsoó: –Achichí ra tsjajnú jún xi nimajnú, ngat'a tsajún boá nínga botixómá Néná.
- 21 Achichí ra tsjajnú jún xi bojójnú ngot'e, ngat'a s'e stsiejnú. Achichí ra tsjajnú jún xi ndyicha'ájnú ngot'e, ngat'a s'e kojnojnú.
- 22 Achichí ra tsjajnú jún nga xtaa sa'ínch'ójnú, kojo nga kongatjinguijnu, kojo nga ch'o katsojnu kojo nga ch'o kamaa ja'énjnu xikoó ngo ni xi ndajín, tangat'anii ndíí nda xi'iin.
- 23 Tsja ngatamajnú kui nixtjin ján kó tsja ngat'iejnú, ngat'a tanisién je ni xi sakójnú ndi'ak'ajmi ján, ngat'a boá ti ts'én xta xi xchaá kui xtaa boá kats'énjo já chjini'eén Néná.
- 24 Tanga, xix'ianjnu jún xta xi chon, ngat'a je kis'iejnú kjoatsjajnú jún.
- 25 Xix'ianjnu jún xi ngot'e kitsiejnú, ngat'a s'e kama bojójnú. Xix'ianjnu jún xi ngot'e ndyimojnu jún, ngat'a s'e on kamajnu kojo s'e xcha'ájnú.
- 26 Xix'ianjnu jún kji'a nga ngayeje xtaa nda ts'én kuichjia kjoaa jún, ngat'a xta xi xchaá kui xtaa boá ti ts'én kats'énjo já chjini'eén ndisoó.
- 27 Tanga jún xi ndyinda'yájnú'un, bi xianjnu'un: Tjó ti'ánjnu xta xi kondrajnú, nda ti'anjnu xta xi ch'oo jún,

- 28 ti'anchikonñéjnú xta xi ch'o tjítsójnú, chjja'atjejnu kui xta xi kujichjia'ta'injnu.
- 29 Tsi tjin xi kot'a ngo t'anijin, te'ee nga kot'a xi ingoo nga, ko tsi tjin xi kjoa'axiin njno xi kjit'a ngaxten, te'ee chingaa nga.
- 30 Ta 'yaní xi kuj'aa ngo ni, te'ee, ko tsi tjin xi kjoa'axiin ni xi tse, ngata chjié'éjijn nga tsjaa'oyá nguinií.
- 31 Xikó ts'én mejénjnu nga si'anjojnú jún, boá ti ti'anjojnú xta xi kje'e nga.
- 32 Ngat'a tsi ta kuí tsi xta xi tjoó jún xi si'antjójnu, ¿mí kjoanda xi tjinjnu? Ngat'a ngaskande xtajeé ts'éntjó xta xi ndyits'entjó kui.
- 33 Kó tsi ta kuí tsi xta xi nda sa'injojnú jún xi nda si'anjojnú, ¿mí kjoanda xi tjinjnu? Ngat'a ngaskande xtajeé ts'én kui nii.
- 34 Kó tsi ta kuí tsi xta xi si'ankiyajnu xi ndyichiyájnu nga tsja nguinijnu, ¿mí kjoanda xi tjin kui nii? Ngaskande xtajeé ts'énkiyaá ngo ni xkjin, nga ndyikoyaa nga ingo boá kji'i tsjaa nguinií xkjin.
- 35 Tanga jún chjiénga si'antjójnu kondrajnu, ko nda ti'anjojnú, ko ti'ankiyajnu ngo ni, nga jmí tsi xchiyájnu nga kje'e ni ko'e nguinijnu, ko boá ts'én nga sakójnu ngo kjoanda xi 'niú je, ko jún, ndí Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján kamajnu, kui Néná xi nda ts'enjo xta xi bejin ni xi nda ni'anjo kojo xta xi ndajin ndyits'en.
- 36 Chjiénga nimatakón ngatamajnu, xikó ts'én nima máa Na'mijnú.
- 37 Ngata fonguita'injinjnu je ngo xta, tsie nga Néná koónguita'injinjnu ngo je. Ti'anjetakónjnu xingujnu, ko Néná sa'injetakónjnu jún.
- 38 Te'éjnu ni xi kamachjieén ngo xta, ko Néná tsjaajnu ni xi kamachjiénjnu jún. Tsjaajnu ngo stsa chiboá xi s'ikitsie ma nga 'niú xindyia. Ngat'a ti kui yáchiboá xi si'ankjiénjnu nga x'ichiboajnu, ti kui xi sa'inkjién Néná nga k'ochiboajojnu jún.
- 39 Kó Kjisoo katsayaá ngo énkjin xi bi tsó: –¿A kamarií ngo nda xi tika kooó ndiya kje'e nda xi tika? ¿A mí tsi ngajoó nga kujxoya tixaa?
- 40 Nda xi tjobókoyaá 'niújin ngase kamaa ta boajinnii mostroo, tanga nguije akakoyaá kui ndaa boá ti ts'én kamaa xikoó kui mostroo.
- 41 ¿Ánní nga xtjie xi kjingui ndyikon nts'ie titsitsijijn, ko yejin ji yáxtió xi kjingui ndyikin ji?
- 42 ¿Axa kóts'en ma takín nga bi sée nts'ie: “Nts'ie, te'éndiení nga k'oxié an xtjie xi kjingui ndyikin ji”, nga yejin ji yáxtió xi kjingui tse? ¡Jókjen! Tjón ma ra 'naxié ji yáxtió xi kjingui ndyikin ji, s'e nda kamatsijéen tsie nga xchie ji xtjie xi kjingui ndyikon nts'ie.
- 43 Ngojin yá xi nda, xi to xi ndajin koajaa, ti nde ngojin yá xi ndajin, xi to xi nda koajaa.

⁴⁴ Ngat'a nga ngo nga ngo yaá ya kjoaa to xi tsjá, ngat'a ngojín yá nda'yá xi to igo koajaa, ti nde ngojín yá sarsa xi tostsije koajaa.

⁴⁵ Nda xi ndaa, ni xi nda 'boxié xi tikónjiin nguujin inimaa, kó nda xi ndajín, ni xi ndajín 'boxié xi tikónjiin nguujin inimaa. Ngat'a ni tsie xi tjíjiin nguujin inimaa xtaa kuí ni xi chjia ts'oa.

⁴⁶ ¿Mí kjoaa nga jún, “Ndia, Ndia” ndyí'míjnú'un, kó ni'ánjínjú ni xi xian an?

⁴⁷ Ngayeje xta xi ndibakónna, kó nt'ié éna kó ts'enkjátjosón, k'ie xiyájnú'un xi kókón kui:

⁴⁸ Boga fóyanii xikoó ngo nda xi kats'énda ngo ndi'a, kó tjón kats'énda ngo tixa xi nanga, kó ítjats'ennii xoó ndi'aa ngasoón ngo ndijo xi je, kó nga kamáje ndejeé', ndójoaa ye'ét'a xchaán kui ndi'aa, tanga nde kats'éntiyajín, ngat'a ngasoón ngo ndijo kamánda.

⁴⁹ Tanga xi tsint'ié kó kats'énkjatjosónjín, k'ie xiyájnú'un xi kókón kui: boga fóyanii xikoó ngo nda xi kats'énda ngo ndi'a ngasoón t'anguui kó jmí xó ítjats'enjinnii nga kats'énda, kó nga kamáje ndejeé', ndójoaa ye'ét'a xchaán kui ndi'aa, kó tjiénmá ts'áka, kó tsie ni xi jee.

Rkaa 7

¹ Nguije kamaá Kjisoo nga tsíchjiajo xta naxíndaá, kijí Kapernaum.

² Kó ngo moso xi achichí tjoó nda nguitokoo jajuún, ndajín tjiín kó je mején ma k'ien.

³ Kó nga tsint'ié kui nda nguitokoo jajuún kjoaa Kjisoo, katsanguiya ka'a xta xi xchá judío ts'ie nga 'niú tsí'áa Kjisoo nga kjindibá ts'endáya kui mosoo.

⁴ Kó kui xta xi xchaá jachókoón Kjisoo, kó 'niú tsí'áa nga bi katsoó: –Nda inimaa kui ndaa, tsobárii nga kosikeje,

⁵ ngat'a tjórii naxíndájne, kó ngaskande ngo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kats'éndajne.

⁶ Kó Kjisoo kijijo kui xta xi xchaá. Tanga nguije makjachó ma ndi'aa, kui nda nguitokoo katsanguiya ka'a já amingoo xi bi katsoó Kjisoo: –Ndia, mejénjinna sa'inxtíi, ngat'a nde tsoboájinna nga kuitjás'in ji ndi'ana,

⁷ kuíni nga ngaskande kamájin nga an ma xi kijíkja'aa, tanga ndokjoé ji ngo én, kó kamandaya mosona.

⁸ Ngat'a ti boga ti ts'én an tjínna ngo nguitoko xi botixómána, kó ti tjínna jajún xi botixomaa, kó tsi bi xiáan xi'bi: T'en ji, kó koeje, kó tsi kje'e xi jabí'in xiáan, kó kjindibá, kó kji'a nga mosona tsanguiya an nga sa'in ngo ni, ts'enkjátjosónna.

- ⁹ Nga tsint'ié kui niij Kjisoo achichí kijíndikoón, kó askotsijeen xta xi yajánguif kó bi katsoó: —Jakoxi ni xi xianjnú'un nga kjié ngo nda sakóna k'ie Israel xi bi ts'én 'niú s'ijjin.
- ¹⁰ Kó nga jachó nguini kui já xi kananguiyaa kia ndi'aa nda nguitokoo jajuún, kamábe nga je kamándaya kui nda moso xi oon.
- ¹¹ Kó jaskan Kjisoo kijí ngo naxiínda xi 'mí Naín, kó nijan kijijo xta ts'e kojo kjin ngase xta.
- ¹² Nguije makjachó kui naxiíndaá, kamábe nga tífikanijín ngo inima, ndí ngoo ngo naa k'an xi je k'ien xi'in, kó achichí ma xta naxiíndaá xi nijan kijikanijino.
- ¹³ Kó Ndiaa nga kamábe, nimakamaá kui xtachjoón, kó bi katsoó: —Ngata che'éjin ji.
- ¹⁴ Kó Kjisoo tjiemá kijikón tiñaá koxa xi kji'iya kui nda xongo xi je k'ieen, kó kats'éno kui koxaa, kó já xi ndiya'ank'aa xió kixindya, kó Kjisoo bi katsoó nda xongo xi je k'ieen: —Nda xongo, jí xi bi t'ixiaán: ¡Tisítjin!
- ¹⁵ Kó kui nda xi k'ieen, tjiemá kis'ijñando, s'e tsíchjia, s'e Kjisoo kijijo kui ndaa nínga tikón naaa.
- ¹⁶ Kó ngayeje xtaa xi katsakjónní, kó katsjaá kjoaje Néná nga bi katsó: —Ngo nda chjnie'één Néná xi 'niú nk'a xaá jatjojinná. Kó tjin xi bi katsó: —Néná je kjo'eekoón xta naxiíndaá xi ts'e.
- ¹⁷ Kó ngayeje nangui Judea kojo ngayeje naxiíndaá xi síndo t'a tiñaá, kamábe ni xi kats'én Kjisoo.
- ¹⁸ Kó xta ts'e Juaa kini'ánkint'ie kjoaa ngayeje kui niij. Kó Juaa tsíchjiaa jó xta ts'e,
- ¹⁹ kó katsanguiyakoon Kjisoo, ts'e nga kosíyaá tsi kuí Kjisoo xi kjindibaá, axa chjiénga kje'e xi skoyaá.
- ²⁰ Kó kui jaá jachókoón Kjisoo kó bi katsoó: Jua Bautistaa xí katsanguiyajne ts'e nga kosiyajne ji: ¿A ji xó boá kui nda xi kjo'eé, axa xchiyá xó jin kje'e?
- ²¹ Ti kuii chiboá Kjisoo achichí ma xta xi kats'éndaya chi'in xi tjiin, kojo xi kjoanima ndyifoa'atio, kó ts'axié asién nixtjin xi ndajin xi tjiin xtaa, kó kjin ma xta xi tika xi kats'éntsijeen.
- ²² Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: —Tanguínjú, kó t'iyajnú Juaa ni xi je kamáyajnú kojo ni xi je kanda'yajnú, t'ínijmijnú nga xi tika je kamátsijeen, xi nima see je ma fí, xi tjiin chi'in xi ts'enkjátsón tixin yojoná je kamándaya, xi xtiyaa je tsint'ié, xi k'ieen je ja'á'yaá, kó nga xta nima je tji'míyaá éntjatsiee Néná.
- ²³ Kó achichí ra tsjaa kui xi tangat'ajin an nga stinguíni.

- 24 Kó nguije kijí xta xi katsanguiya Juaa, Kjisoo íts'iyanií nga katsáyaá xtaa kjoaa Juaa, kó bi katsoó: —¿Mí xi tsanguíntsitsijenjúu nangui kixíí? ¿A ngo yáxá xi ítsanie tjoó?
- 25 Tsi jmí, ¿mí xi tsanguíntsitsijenjúu? ¿A ngo nda xi njño tsjakon ts'ényajá? Jún je yajnú nga kui xta xi boajá njño tsjakoön kojo xi nda síndo, ndi'aa re nínga síndo.
- 26 Kó, ¿mí xi tsanguíntsitsijenjúu? ¿A ngo nda chjinie'eén Néná? A joon, ja kui boá xian an, kó nk'a ngase xaá ta boajín ngo nda chjinie'eén Néná.
- 27 Kjoaa kui bí xi kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: K'ie ts'éntsanguiyatjoón chjinie'éenna, ts'ie nga kui'ijñanda ndiyáa, nga koejetjoón.
- 28 Ts'énxiyajnú'un nga k'ie kui ngasondiee kjie tsenjín ingo nda chjinie'én xi nk'a ngase xaá xikoó Jua Bautistaa, tanga kui nda xi 'niú chichí ngase xaá nínga botíxomaa Néná, nk'a ngase xaá ta boajín Juaa.
- 29 Kó ngayeje xta naxínda kojo já xí foa'á'yá ton xi machítjé ni, nga tsint'iee Juaa, kats'énkixi yojoo nguindyikon Néná, nga katsjandíe nga Juaa atínda,
- 30 tanga já fariseo kojo já chjiniekjoakitij kats'éench'ó ni xi mejeén Néná, nga kamámejénjín nga Juaa atínda.
- 31 Kó Ndiaa bi katsoó: —¿Mí xi boa ma kon xi kókón kui xta xi tjín kui nixtjin xi'bi?
- 32 Boa ma kon xikoó já xongo xi síndo nditseen xi bi ndyitsoó xkjín: “Kini'ánkjaniejne yánaxo xi foniee, tanga jún kichájínjú, kandajne só xi ndasen tsó, tanga jún kicha'ájínjú.”
- 33 Ngat'a je'e Jua Bautistaa, xi iskjiniejín pan, ti nde kats'ejín bino, kó jún bi ki'míjnúu nga xindajín tjíjin.
- 34 Jaskan je'e ndí nda xi'in, nda xi iskjinie, kojo xi kats'e, kó bi ki'míjnúu: Kui ndaa, nda xki'á, nda ch'i, nda amingoo já xí foa'á'yá ton xi machítjé ni kojo xta je boá xi'bi.
- 35 Tanga kjoakjínkoón Néná s'ijñatsijen kjoaa ni xi tjíts'én kui.
- 36 Kó ngo nda fariseo ts'áa Kjisoo ts'ie nga kijíkjiniejo nño ndi'aa, kó nga ts'as'ien Kjisoo ndi'aa kui ndaa, kis'ijñat'a yamíxaa.
- 37 Kós'e kji'a ma jachókoón ngo na xi tjín je, xi chjani naxínda kó nga tsint'iee nga Kjisoo tikónt'a yamíxa ndi'aa nda fariseo, jachójo ngo ndí rámita ndasíjen,
- 38 kó kis'ijñando t'a se Kjisoo, askandá s'e íts'iyanií nga ndandyikon aniejónni se Kjisoo, kó tsjatoko kats'énxijónni, s'e atíndsoa'á se, kós'e katsanguijon ndasíjeen.

39 Nga kamábe kui nií nda fariseo, bi ts'én kats'énkjó: “Tsi jakoxi nga kui ndaa xi nda chjinie'eén Néná, kamákjínrií 'yá naa boá xi tjits'énjo, ngat'a na xi tjiín jé boá.”

40 Kó Kjisoo bi katsoó nda fariseo: —Ji Ximo, ngo ni tikónna xi xiyaá ji. S'e bi katsó nda fariseo: —T'iyéní, Mostro.

41 S'e Kjisoo katsáyaá ngo énkjín xi bi tsó: —Jó ma já xi kitsjieen toon ngo nda xi ts'énkiya ton, ngo ma xi kitsjieen ún úchán ton denario, kó xi ingoo ichítié ma xi kitsjieen.

42 Kó nga jmíjiín kui jaá kóts'en sa'ínsón ton xi kitsjieen, nda xi ts'énkiya toon kats'énjetakoón nga jó kui jaá. Ngot'e 'ne t'iyéní, ¿ñání nga jó kui jaá xi 'niú tjó ngase kamaa kui ndaa?

43 S'e Ximo bi katsó: —Bee kon an nga kuí nda xi 'niú tsie ngase kats'énjetakoón. Kó Kjisoo bi katsó: —Boa kji'i ni xi kase ji.

44 Kó Kjisoo askotsijeen kui naa, kós'e bi katsoó nda xi 'mí Ximo: —¿A titsitsijiín kui naa? Ts'as'ien an ndi'áa, kó jmí ndójoa katse'éjinní xi aniejón an ndsako an, tanga kui naa ndandyikon aniejónni ndsako an, kó tsjatoko kats'énxijónni nga.

45 Katse'éjiín ngo ndsó t'anijón an nga kini'íntindení, tanga kui naa, ndeskande koó nga ts'as'ien an ndi'áa ts'énbotíndsoa'á ndsako an.

46 Jmí istj kananguijinjin tokó an, tanga kui naa, ndasijen katsanguijon ndsako an.

47 Kuíni nga boá xianñaá nga nda tsi kjín ma jeé, je kini'ánjetakoón, ngat'a achichí 'niú kats'éntjó, tanga kui xtá xi chiboa ni'ánjetakoón, chiboa tsi ts'éntjó.

48 Kó Kjisoo bi katsoó kui naa: —Ji chjoón jée je kini'ánjetakoón.

49 Kó xtá xi ngase xi síndojó t'a yamíxaa, íts'iyanií nga bi katsó ja k'ie ja ngajaán xkjín: —¿Yání boá kui xi'bi, nga ngaskande jé ts'enjétkoón?

50 Kó Kjisoo bi katsó ngasee kui naa: —Tangat'anii kjoas'ijiín, kuíni nga je jatjo'a ji, t'en xió xió ji 'ne.

Rkaa 8

1 Kó jaskan nguije kamá kui nií, Kjisoo kijí ngayeje naxiínda kojo ndí nangui nga katsáyá éntjatsiee kjoaa nínga botixómá Néná. Nga tiejó xtá tsi'e kja nijan kistso'bájo,

2 kojo boá ts'én tjín ínchjín xi Kjisoo kats'éndaya nga ts'axieé asién nixtjin xi ndajín kojo kjín tokoya chi'in. Nguijiín kui ínchjiín kja tso'bájin na Riyaa, kui xi ti na Leé ki'mií nga, kui xi yito asién nixtjiín xindajín jatjo nguujin yojoo,

- ³kojo na Juaá, chjoón kui nda xi 'mí Kusaa, nda xi kats'énxájo Erodee, kojo na Susaa kojo kjin ngase kje'e inchjin xi kats'énseén nga asikojo nga katsjaa ta ni xi tjnrii.
- ⁴Kó kji'a nga kjin xta kamatikó xi kjindibáni xki naxindá xi kijikoón Kjisoo, inijmíi kui énkjin xi bi tsoó:
- ⁵–Ngo nda xi 'bítjie, kijík'itjie xojmá. Kó nga ítjie xojmaá, ngo tjín xi ixó t'a ndiyaá, kó xta xi ja'aa katsjanié, kó nisiee iskjinie.
- ⁶Kó ingo tjín kuí xojmaá xi ixó ngasón ndijoo, kó nguije katjoñts'ién, kixí ngat'a jmí ndójoa kis'iejin.
- ⁷Kó ingo tjín kuí xojmaá xi ixó nguujin yándá'yaá, kó nga kamánk'á yándá'yaá nijan kamánk'á nga, kó kats'énxí.
- ⁸Kó ingo tjín kuí xojmaá xi ixó t'angui xi ndaa, kó kis'iee to, kó ínts'ién, kó nda to katsjá, ngaskande úchán to katsjá nga ngo xojmaá. Nga katsáyá Kjisoo kui nij 'niú tsíchjia nga bi katsó: –Xi tjín tjiboanijon nga kujnt'ie, ngatasienníjon kui eén.
- ⁹Kó xta tsi'e Kjisoo asiyaá, mí ni xi mejeén tsó kui énkjin xi katsáyá.
- ¹⁰Kó Kjisoo bi katsó: –Jún je ki'míyajnú ni xi tji'maá xikó ts'én botixómá Néná, tanga xta xi ngasee énkjin xí tjindókjoajo, tsi'e nga nda tsi skotsijen, skujejin, kó nda tsi kujnt'ie, kamakjijnjin.
- ¹¹Kuí nij xi mejeén tsó kui énkjin: Xojmaá, kuí xí eén Néná,
- ¹²kó kui xi ixó t'a ndiyaá, kuí xí xikoó xta xi nt'ie eén Néná, tanga ta tji'nju ndibá xindajin diabloo kó foa'axiin nguujin inimaa kui eén, tsi'e nga s'ijinjin, kó kjo'tjo'ájín.
- ¹³Kó kui xojmá xi ixó ngasón ndijoo, kuí xí xikoó xta xi nt'ie eén Néná kó tsja máa nga kjbé, tanga nga jmí jamajin, ta ngotjon tsi s'ijin, kó nga fochó chiboa nga chját'ayakón ts'enkjié kjoa.
- ¹⁴Kó kui xojmá xi ixó nguujin nda'yaá, kuí xí xikoó xta xi nt'ie eén Néná, tanga chíchi chíchi 'bijná kui eén, ngat'a kjoandaa, kjoachoon kojo kjoatsja xi tjín kui ngasondiee, ts'enchája, kó jmí to 'béjin nga maxchá.
- ¹⁵Kó kui xojmá xi ixó t'angui ndaa, kuí xí xikoó xta xi kixi kojo xi ngayeje inimaa nga nt'ie eén kojo nga ts'enkjátjosón ni xi tsó eén Néná, kó 'niú mindyia, kó nda to xi tsjá.
- ¹⁶Ngojin xta xi kuj'ítí ngo ndíi xi ts'entsijenná, tsi'e nga jaskan skíbé ngo tji xi kuj'ímáni, kojo tsi nguindie ngo nchan kuj'ijná, a mí tsi tasá nínga 'bitiyá ndíi xí ts'entsijeén kuj'ijná, tsi'e nga sa'intsijeén xta xi k'os'ien nguiya ndi'aa.
- ¹⁷Ngat'a, nde ngojin ni xi 'ma xi xchajin, ti nde jmíjin ngo ni xi kondókjoasien xi xcha nda ndajin kojo tsi xchajin nínga tsijeén.

- 18 Tsitsíjenjnúy kóts'en nda'yájnú, ngat'a xi nt'ié ni xi bokoyá an, tsie ngase koe'eé nga kamakjiín, tanga xi nt'iéjín, chja'áxiín ngaskande ni chíí xi ts'énkjó nga makjiín.
- 19 Kó naaa kojo já nts'ie kojo ínychjín ndichja jachó nínga tikón Kjisoo, tanga kamájin jachókón tiñaá ngat'a achichí xta tjin.
- 20 Kó tjin xi katsáyaá Kjisoo nga bi katsoó: –Naáa kojo nts'ie kojo ndichje nditsen ján síndo kó mején xoó skuiee.
- 21 Tanga Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Naana kojo nts'ie an kojo ndichja an kuí xí nt'ie kojo xi ts'én ni xi tsó eén Néná.
- 22 Kó ngo ndiya nga Kjisoo kojo xta tsi'e, ts'as'ien ngo nguiya tjotso je, bi katsoó: –Tjián ngándá xi ingoboá ján. Kós'e kijí.
- 23 Tanga tjienga ndyifoa'atio nguujin ndójoaa, kis'ifé Kjisoo. Kó ta kji'a ma kjindibá ngo tjo'niú xi kitsjieen ndójoaa, kó ndeskande ts'enk'ás'ien ma ndójoa nguiya tjotso jee, kó je mejeén matingándá.
- 24 Kó tsanguínchoon Kjisoo, kó kini'ánkja'aá nga bi ki'mií: –¡Mostro! ¡Mostro! ¡Je matingándá! S'e nguije ja'aá Kjisoo kats'énxchánjo tjo kojo nga'niuú ndójoaa, kó kixixió, s'e kis'ie xió xió ngasón ndójoaa.
- 25 Kó Kjisoo bi katsoó xtaa: –¿Ná tsanguínjojnú kjoas'ijinjnú? Kó kui jaá achichí katsakjónní kojo kijíndikoón, kó ja k'ie ja ngaján asiyaá xkjín nga bi katsoó: –¿'Yá ndaa boá xi'bi, nga ngaskande tjo kojo ndójoaa tsjaá kjo kó nt'ie'eén?
- 26 Kó tichaan jachó nanguii xta Jerasa, kui nangui xi tikón ngándá xi ingoboaa, kjen nangui Galilea.
- 27 Kó nga jatjajen Kjisoo tjotso jee, kijí ngasón kixí ján, kó jachókoón ngo nda xi kjindibáni naxiíndá ján, xi je kjín nixtjinni nga tikónjiin nguujin yojo ngo asién nixtjiin xindajín, kó jmí njo yajajín ti nde nguiti jmí ndi'a kis'ijñajín, ngat'a kja nguujin naximik'ieen kis'ijña.
- 28 Kó kui ndaa nga kamábe Kjisoo, 'niú askandáyá kó asién tikoó t'a se Kjisoo s'e bi katsó: –¡Mí xi tjiín kjoaa an, Kjisoo, ndíí Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján! ¡Niú ts'énmí'aá nga jmí kjoanima ni'ínkje'ejinní!
- 29 Kuíni nga bi katsó ngat'a Kjisoo tsí'aá kui asién nixtjin xi ndajín tsi'e nga jatjojin nguujin yojo kui ndaa. Ngat'a achichí kjín nixtjinni kui asién nixtjiin nga kats'én tsi'e yojo kui ndaa, kó xtaa nda tsi n'niú kicha ma ita'niú tsja kojo se, tsi'e nga jmí ni sa'ínjín, ti kuí xí iskjítindsóni, kó kui xindajín taxkiya kats'énkjí nguindie kjitiya kui ndaa.
- 30 Kó Kjisoo bi katsoó nga asiyaá: –¿Kó 'mií? Kó kui ndaa bi katsó: –Lejion 'mijne. Ngat'a achichí kjín ma asién nixtjin xindajín xi ts'as'ienjin nguujin yojo.

- 31 Kó kui xindajiín 'niú tsí'áa Kjisoo tsi'e nga kijaín katsanguiya tixa nangaa t'anangui.
- 32 Kó kja tjinguii achichí ma chinga tjimá xi ndyikjién nguujin ndixchoo, kó kui asién nixtjin xindajiín 'niú tsí'aá Kjisoo tsi'e nga nguujin yojoo kui chingaa k'os'ienjin, kós'e Kjisoo katsjaá kjoa.
- 33 Kó kui asién nixtjin jatjoiin kui ndaa, kó chingaa kijík'índoijin, kó taxkiya tsanga tsabé ngo nínga nk'a kó kja ixó nguujin ndójoaa nínga jesón ngándá ngayeje.
- 34 Kó kui já xí ndyikoön kui chingaa nga kamábe ni xi kamaá, tsanga ma nga kijí nguujin naxínda ján kojo t'a ndia nga kijík'ínijmi kui nij.
- 35 Kó xtaa kijíkatsijen mí ni xi kamaá, kó nga jachó nínga tikón Kjisoo kamábe kui nda xi kjin asién nixtjin xindajín kis'indojin yojoo nga je xió tikónt'a se Kjisoo, je ts'ényajá njño kó je nda tikón, kó kui xtaa achichí katsakjónní.
- 36 Kó xta xi kamábe ni xi kamaá, ínijmí kóts'en jatjo'a kui nda xi kis'ijñajin asién nixtjin xindajiín.
- 37 Kós'e ngayeje xta xi chjani nangui Jerasa, 'niú tsí'áa Kjisoo tsi'e nga kjojoni kui nangui, ngat'a achichí katsakjónní kjoaa ni xi kamaá. Kó Kjisoo ts'as'ien nguuya tjoiso je s'e kijí.
- 38 Kó kui nda xi jatjoiin asién nixtjin xindajiín nguujin yojoo, 'niú tsí'aá Kjisoo tsi'e nga kjojo, tanga Kjisoo bi katsoó:
- 39 –Tasá t'en nguini ndí'aa, kó t'ínijmi ji ni je xi kats'éngo Néná. Kó kui ndaa kijí kó ínijmí xta naxínda ni xi kats'éngo Kjisoo.
- 40 Kó kji'a nga kijí nguini Kjisoo, achichí ma xta xi tsja kamaá nga jachókoón, ngat'a ngayeje nga je ndyikoyaa.
- 41 Kós'e ta niján ma jachókoón ngo nda xi 'mí Jairo, kui xi nda nguitokoó ndi'a nínga ndokjoa eén Néná. Kó asién tikoó t'a se Kjisoo, kós'e 'niú tsí'aá nga kjojo ndi'aa,
- 42 ngat'a ta ngo tsi ma ndí tsakjin xi tikoón xi ma ra tsi ta tiejó noó, xi je mején ma k'ien. Kó tjienga ts'énfí Kjisoo ndi'aa Jairoo, achichí xta xi nijan kijíjo xi ngaskande ndyí'bindyio'niú ma.
- 43 Kó ngo xtachjón xi tiejó nónií nga tjiín chixójín xi je kats'énkjié ngayeje toon nga kijíkoón chjiniendiki kó nde ngojín xi kats'éndaya.
- 44 Kui xtachjoón kijíkón tiñaa xtjeen ngaxton Kjisoo kó kats'éngo ngandee njño, kó ti kji'a kixixió kui chixójín xi koön.
- 45 Kó Kjisoo bi katsó nga asiyá: –¿Yání boa xi kats'éngona? Kó xta xi tso'bájo jijnjín katsó, s'e Peé bi katsó: –Mostro, xta kjiín ts'én'bindyio'niuú kó

ndyitsanguinña k'ie ndyitsanguinña jaán, kó bi t'ise ji “¿Yání boá xi kats'énjona?”

46 Tanga Kjisoo bi katsó: –Tjín xi kats'énjona, ngat'a tsijen kamána nga nguujin yojona jatjojin ngo nga'niú.

47 Kós'e kui xtachjoón nga kamábe nga kamá'májiín yojoo, jatsié ma nga kijikoón Kjisoo kós'e asién tikoó t'a se Kjisoo, s'e katsáyaá nguujin ngayeje xtaa mí kjoaa nga kats'énjo njño Kjisoo, kojo kóts'en nga ti kui chiboa kamándaya.

48 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ji chjoón, kjoas'ijjin xí je ts'axié'aá ji, t'en xió xió 'ne.

49 Ti ts'énychjia ngase Kjisoo nga jachó ngo nda xi kjindibáni ndi'aa nda nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná nga bi katsoó: –Je k'ien tsakjinchií, nguiti ni'inxtijjin Mostroo.

50 Tanga Kjisoo tsint'ieé kui eén kós'e bi katsó: –Ngata ndakinjín ma, ta ti'ins'ijin tsi ji, kó tsakjinchií kjotjo'a.

51 Kó nga jachó Kjisoo ndi'aa Jairoo, ta'yajín xi nijan ts'as'ienjo ngase, ta Peé, Sandiyyaá, Juaa, na'mii kojo naaa kui tsakjinchií tsi.

52 Kó ngayeje xtaa ndyikjandá nga ndasen kjimaa kjoaa kui tsakjinchií, tanga Kjisoo bi katsoó: –Ngata cha'ájijnú, tsakjinchií kje 'mejín, ta kji'ifé tsi.

53 Kó ngayeje xtaa tsajnókie Kjisoo, ngat'a nga be nga je k'ien kui tsakjinchií.

54 Tanga Kjisoo iskjibé tsja tsakjinchií kó bi katsoó: –i Tsakjinchií, tísitjin!

55 Kó nguije ja'á'yaá asién nixtjin tjenmá jastjien, kó Kjisoo katsjá kjoa nga koe'eé ni chinie.

56 Kó xi xchaá kui tsakjinchií achichí kijíndikoón, tanga Kjisoo tsí'aa nga ta'yajín xi kotsoyaa ni xi kamaá.

Rkaa 9

1 Kó Kjisoo nguije ítikó nga tiejó xta tsí'e, katsjaá nga'niú kojo xá tsí'e nga kamaa k'oxié ngayeje tokoya asién nixtjin xindajín kojo nga sa'índaya ngayeje xta xi tjiín chi'in.

2 Kó katsanguiya tsí'e nga ku'ínijmi kjoaa nínga botixómá Néná kojo tsí'e nga sa'índaya xta xi oon.

3 Kó bi katsoó kui jaá: –Ngata jmí ni ch'iajijnú tsí'e ndiyyáá: nde yánisie, nde stsa, nde ni chinie, nde ton, kojo ngata ch'iajijnú jó 'niú njño.

4 Kó tajná ndi'aní nínga kjochojnu kja tindyiónnú, ngaskande nga konguín nguínjnu kje'e nangui.

- ⁵ Kó tsi tjin̄ xtā xi sa'ínsenjínjnú, tjitaxiejnú kui naxíndaá, kó t'itsaniejnū xaā ndsakojū, tsi'ē nga skuiē kui xtaā nga ndajín kji'i ni xi kats'én.
- ⁶ Kó jatjo kui jaá, kó kijí ngayeje ndí nangui nga ínjimi kui éntjatsieē kojo nga kats'éndaya xtā xi ogn̄.
- ⁷ Kó Erodeē ndā xi tjiín xá nangui Galileā tsint'iē kjoaā ngayeje ni xi kats'én Kjisoō, kó nde bejín mí xi sa'ínkjó, ngat'ā tjin̄ xtā xi katsó nga Juaā xó xi je ja'á'yaá nguujjin̄ xtā xi je jesoón,
- ⁸ kó kje'ē xi katsó nga ndā chjiniē'één Néná xi 'mí Elíaā xó xi jatokjá nguiní, kó ti kje'ē xi katsó nga ngo xó ndā chjiniē'één xchaá Néná xi ja'á'yá nguiní.
- ⁹ Kó Erodeē bi katsó: –Ti ánní xi katsja an kjoā nga ikichásén tokō Juaā, ja, ç'yá ndaā xi'bī tsoboā, kui xi ts'ént'iē an nga tsie ni xi tji'ts'én? Kó Erodeē kamámejeén nga skuiē Kjisoō.
- ¹⁰ Kó nguije jachó nguiní já apostroō, ínjimí Kjisoō ngayeje ni xi kats'én. Kó Kjisoō kijjjō t'axín kui jaá ngo nguindiē kjitiya tiñā naxíndā Betsaidā.
- ¹¹ Tanga nguije kamábe xtā kjiín kijítjinguuī nínga kijí Kjisoō, kó Kjisoō kats'énseén nga ínjimí kjoaā nínga botixómá Néná, kojo kats'éndaya xtā xi ogn̄.
- ¹² Kó nga je mején kjima'ñā, jachókoón Kjisoō nga tiejó xtaā, kó bi katsoó: –Ti'ínkjí kui xtaā 'nē, tsi'ē nga koejē nínga jnoō kojo ndí nangui xi síndo tiñā tsi'ē nga k'otsiē chíi ni xi skjiniē ngat'ā kjitiya kui nguindieē.
- ¹³ Kó Kjisoō bi katsoó: –Jún te'éjnūy ni xi skjiniē. Kó kui jaá bi katsó: –Ta ún tsi pan kojo jó tjīō xi kich'íajnē, ngototo tsi konguín'ñátsiejnē ni xi skjiniē ngayeje kui xtaā.
- ¹⁴ Ma ra tsi ta ún m̄i já x̄'in. Kós'ē Kjisoō bi katsoó xtā tsi'ē: –Xk̄i ichítiē ichítiē ti'ank'índotiejnú.
- ¹⁵ Kó kui jaá kats'én ni xi ki'mií, kó boā katsoó xtaā nga k̄iā k'uíndotiē nguujjin̄ ndixchoō.
- ¹⁶ Kó Kjisoō iskjíbé pan xi uún kojo tjīō xi joó, askotsijen nk'ā ján, kats'énchikonñé, s'ē akjángá kó katsjaá xtā tsi'ē, tsi'ē nga kui jaá sa'ínkja'asoón ngayeje xtā xi ngaseē.
- ¹⁷ Kó ngayeje xtaā iskjiniē kó kitsiē chan̄ chaan̄, kó ngui tiejó n̄senya kamá pan xi ts'anguī.
- ¹⁸ Kó ngo ndiya nga Kjisoō ts'éenchjiā t'axiín Néná, kó xtā tsi'ē nijan tikónjo, s'ē Kjisoō bi katsó nga asiyaá: –çKó tsó xtaā, 'yá xóni an?
- ¹⁹ Kó kui jaá bi katsoó: –Tjin̄ xi Jua Bautistaā xó ji tsó, kje'ē xi Elíaā xó ji tsó, kó ti tjin̄ xi ngo xó ndā chjiniē'één xchaá Néná xi je ja'á'yaá xó ji tsó.

- 20 Kó Kjisoo bi katsoó: –Kó jún, ¿'yání an, kó 'míjnú? Kós'e Peé bi katsó: –Jí xi Kristo xi Néná katsanguiyaa.
- 21 Tanga Kjisoo 'niú atíxomaã kui jaá nga ta'yajín xi kotsoyaa kui nií.
- 22 Kó bi katsoó: –Ndií nda xí'íin chjiénga tsie kjoanimã kjoa'atio, kojo sa'ínch'ó já xchá nguitokoo naxíndaá, kojo já nguitokoo chiná'mii, kojo já chjiniekjoakití. Kó katsáyá nga chjiénga sí'ank'ien, kó nga xi ma jaán nixtjin kjoa'á'yaá.
- 23 Kó bi katsoó ngayeje xtaa: –Tsi tjin ka'a xtã xi mejeén tsjienguína, ngats'énychíyá yoo, nga kjbé kroo ndyiojón ndyiojón, kós'e ngatjandibatjinguína.
- 24 Ngat'a ngayeje xi mejeén k'oxié'á kjoamindyioon, tasá sa'ínchaja, kó ngayeje xi sa'ínchaja kjoamindyioon tangat'aní an, kuí boá xi kjo'tjo'a.
- 25 Ngat'a ¿mí chjinií tsi ngo nda kuíjejeen ngayeje ni xi tjin kuí ngasondiee, tsi sa'ínchaja kojo tsi sa'ínkjatsón ti kui yoo?
- 26 Ngat'a ngayeje xtã xi soboa kamaã kjoaa an kojo kjoaa éna, ti boã ti ts'én ndí nda xí'íin soboa kamaã kjoaa kui, kji'a nga kjo'e'éjo kjoaje ts'i'e, kojo kjoaje Na'mii, kojo ts'i'e ndítsjiee.
- 27 Tanga jakoxi ni xi xianjnú'un nga tjin ka'a xi síndojinná k'íee xi koyajín ngaskande nga skuíe nga kotíxoma Néná.
- 28 Kó ma ra jin nixtjin jaskan nga ínjmi kui eén, Kjisoo kijiniínguú ngo tjingui nínga kijíchjiaã Néná, kó nijan kijíjo Peé, Sandiyaá kojo Juaã.
- 29 Kó tjenga ts'énychjiaã Néná, kje'e kis'ie kjen, kó njño xi yaja tiboá xó xó kamá.
- 30 Kó kja jatokját'aa jó já xi tsíchjianijmíjo. Moisee kojo Elíaa boá,
- 31 kui jaá ja'atjijajoon kjoaje Néná, kó tsíchjianijmi kjoaa kjoaboya xi sakoo Kjisoo kja naxíndaá Jerusalen.
- 32 Tanga Peé kojo já xi nijan tjimájo achichí je njñaá tanga kis'iyojoféjín, kó kamábe kjoaje Kjisoo, kojo nga jó já xi nijan tikónjo.
- 33 Kó nguije ndyífi kui jaá, Peé bi katsoó Kjisoo: –Mostro, ja ta nda kji'i nga k'ie tindión xtín! Kama sí'anda ján ndi'aák'ién: ngo tse, ngo ts'i'e Moisee, s'e ngo ts'i'e Elíaa. Ngat'a nde bejín mí xi katsó Peé.
- 34 Kó tjenga ts'énychjia kui nií, ngo ndi kitsjien xi í'má kui jaá, kó achichí katsakjónní nga kamámejeén ts'as'ienjin nguíjijn kui ndii.
- 35 Kó nguíjijn kui ndii kanda'yá ngo nda xi bi katsó: –Kuí xi'bjí xi ndí tjóna xi ja'ajin an, kui nda'yájnúu!
- 36 Kó nguije nguiti kanda'yajín kui ndaa, Kjisoo kis'ijña soboa. Kó kui jaá ta'yajín xi katsáyaá ni xi kamábe kui nixtjin ján.

- 37 Kó nga kamánguindyiojón, nga kjindibájayani t̄j̄ngūi, achichí ma x̄t̄a xi kijíkja'ayindiya Kjisoo.
- 38 Kó ngūijiin x̄t̄a k̄j̄iín kanda'yaá ngo nd̄a xi 'niú tsích̄j̄īajo Kjisoo nga bi katsó: –Mostro, 'niú mí'aá, tsits̄ijin ch̄ī ndína, ngat'a ngo chíí ma,
- 39 ngo ̄asién n̄ix̄t̄j̄īin x̄indajín xi k̄j̄ibé, kó ts'enkjándayá, kó ts'enkjátsié, kó nisién xó ma si'a ts'oa, kó ts'en'oón, kó ta'ya mejeén ts̄j̄iuen,
- 40 je 'niú ts'áa x̄t̄a t̄se, ts'̄e nga k'oxié kui ̄asién n̄ix̄t̄j̄īin, tanga kamájiin.
- 41 Kó Kjisoo bi katsó: –X̄t̄a xi s'ij̄inj̄iín kojo xi ndajín! ¿Ngaskande k̄j̄i'ání nga ch̄jiénga kotíñajojnú'un? ¿Ngaskande k̄j̄i'ání nga takó sa'inch̄ik̄joajnú'un? Ndibéjení nd̄ī k'̄iee.
- 42 Kó tanga t̄j̄enga kui nd̄aa ts'enfíkón tiñaa Kjisoo, kui x̄indajiin, ts'ajmitójó t'anangūi, kó kats'énkjatsiéchán, tanga Kjisoo kats'énxchánjo kui ̄asién n̄ix̄t̄j̄īin xi ndajín ts'̄e nga jatjo, kó t̄j̄enmá kamándaya kui nd̄aa, s'e kats'énkjíkón nguinií n̄a'mī.
- 43 Kó ngayeje x̄taa 'niú kijíndikoón k̄joaje Néná. Kó t̄j̄enga ngayeje x̄taa kijíndikoón ni xi t̄j̄its'én Kjisoo, kó kui bi katsoó x̄t̄a ts'̄e:
- 44 –Nda ma tasiénnijonjnūy kui nī kó nga ni'ánch̄iyajínjnū, ngat'a ndií nd̄a xi'̄īin ngūiya ts̄ja x̄taa s̄i'ank'as'ien.
- 45 Tanga kui jaá kamákj̄inj̄iín kui eén, ngat'a Néná í'maá ts'̄e nga kamákj̄inj̄iín ni xi kama, kó katsakjónní nga asiyaá Kjisoo ts'̄e nga kots̄oya ch̄an ch̄an ni xi t̄j̄itsó.
- 46 Kós'e x̄t̄a ts'̄e Kjisoo íts'iyanī nga askjoyá 'yání xi 'niú ch̄j̄i ngasen̄ī ngūijiin kui jaá.
- 47 Kó nga kamákj̄iín Kjisoo k̄joaa ni xi ndyits'enkjó ngūijin in̄imaa kui jaá, iskj̄ibé ngo nd̄achí xi íñat'āa yojoo,
- 48 kó bi katsoó: –Ta 'yání xi skíbení kui nd̄achíí ngajona, ti ts'énkj̄ibéna an nga, kó ta 'yání xi ts'énkj̄ibéna, ts'énkj̄ibé kui Néná xi katsanguiyana, ngat'a kui xi 'niú chichí ngūijiin jún, kuí xi'ba xi ch̄j̄i ngasen̄ī.
- 49 Kós'e Juaa bi katsoó Kjisoo: –Mostro, ngo nd̄a kamáya j̄in xi ngajo t̄se ts'én'boxiéni x̄indajín, kó ik'ích̄j̄ajne ngat'a jmí tsi k'̄ie tso'bát̄j̄inguiná.
- 50 Kó Kjisoo bi katsoó kui nd̄aa: –Ngata 'bích̄j̄ajínjnūy, ngat'a xi kondranájín tikón, k̄joanda ts̄añá tikón.
- 51 Kó ngūije kjimatiña n̄ix̄t̄j̄īn nga Kjisoo k̄oje nk'a ján, katsjaá kon nga k̄j̄i n̄ax̄iñdá Jerusalen.
- 52 Kó katsanguiyatjón ka'a x̄t̄a xi kats'énka'a én, xi k̄j̄i ngo ndí nangui xi ch̄j̄iani nangui Samarīa ts'̄e nga kongasendiee nínga sa'ínkja'yá,

- 53 tanga xta xi chjani nangui Samaria kats'énjo'ojín nga kia kjocho Kjisoo, ngat'a kamakjiin nga xtjeen naxindá Jerusalen ts'énfi.
- 54 Kó nga kamábe kui nij xta ts'e xi 'mí Sandiyaá kojo Juaa, bi katsoó Kjisoo: Ndia, za mejeén nga chja'a jin nga kjindibájen ndi'í ndi'ak'ajmi ján, kó ngats'énkjié ngayeje kui xtaa?
- 55 Tanga Kjisoo asko'á kui jaá, kó kats'énxchánjo nga bi katsoó: –Jún yajínjú mí asién nixtjin xi ndokjoanijnú,
- 56 ngat'a ndií nda xi'in jmí tsi je'e ts'e nga sa'inchaja inima xtaa, tasá je'e ts'e nga k'oxié'á. Kós'e jaskan kijí kje'e ndí nangui.
- 57 Kó tjeenga ndyifí nguiya ndiyaá, ngo nda bi katsoó: –Ndia, mejenna kjuintjinguí ta nínga k'uín ji.
- 58 Kó Kjisoo bi katsoó: –Xaññaá tixa tjiin nínga 'bínido'yá, kó nisiee ndoqo tjiin nínga 'bínido, tanga ndií nda xi'in jmíjin ngo nguindie nínga sa'inkja'yá.
- 59 Kó Kjisoo ingo xi bi katsó nguinií: –Ndibétjinguini. Tanga kui ndaa bi katsó: –Ndia, te'é ndié ma raní nga tjón kjuinkánijín an na'mina.
- 60 Kó Kjisoo bi katsoó: –Te'éndié nga xta xi xikoó tsi je jesoón nga kui koónijín xtaa xi je jesoón, kó ji t'enk'ínijmi tajñání kjoaa nínga botixómá Néná.
- 61 Kó kje'e nda xi bi katsoó: –Ndia, mejenna kjuintjinguí, tanga tjón te'é ndié ma raní nga sa'inkixot'a an xtana xi síndo ndi'ana.
- 62 Tanga Kjisoo bi katsoó: –Nde ngojín xta xi je íñasoón tsja kicha xi bokján nangui kó kotsijen nguini ngaxton, xi nda kamaa nga k'os'ien nínga botixómá Néná.

Rkaa 10

- 1 Jaskan nguije kamá kui nij, Ndianá boa ti ts'én ja'ájin ngui ichítie kojo kan jó já, kó jó jó katsanguiyatjón ngayeje naxindá nínga koje kui.
- 2 Kó bi katsoó: –Nga jakoxi achichí kamá ni xi kamáxchaá, tanga chiboa tsi ma xta xi ndyits'enxaá, kuíni nga 'niú chja'ajnú Ndia xi ts'e ni xi kamáxchaá ts'e nga sanguíya ngase xta xi sa'inxá nguijn jnoo.
- 3 Tanguínjú, k'ie ts'éntsanguiyájnú'un xikó maá chotsanga xi tjimá nguijn cholobo.
- 4 Ngata jmí stsa ch'iajínjú, ti nde stsaton, ti nde jmí ndiétjiboa ch'iajínjú, kó nga ta'yajín xi ni'antindejnu nguiya ndiyaá.
- 5 Kó kji'a nga kuitjás'ienjú ngo ndi'a, tjón ti'antindejnu, nga bi k'uinjú: “Ngat'ieé kjoaxió kui ndi'aa.”

- 6 Kó tsi k_laa síndo x_ta xi t_jín k_joaxió, kui k_joaxió xi ndyí'míjnú s'ijñaa, tanga tsi jmí, kui k_joaxioó k_jindibákón nguínjnú.
- 7 Kó ti kui ndi'aa t_indyiónjnú, kó ch_in_iejnú, kó t'_iojnú ta ni xi t_jínrií xi ts_jajnú kui x_taa, ngat'a nda xi ts'énxaá t_jínrií k_joanda nga k_amachjii. Ngata x_ki ndi'ajín m_int_jajnú.
- 8 Kó ta nax_indá nínga k_uit_jás'ienjnú, nga s_i'ank'as'ienjnú, ch_in_iejnú ni xi k_oe'énjú,
- 9 kó ti'andayajnú x_ta xi oon xi síndo kui ngu_indiee, kó bi t'ínjúu: “Je tsá k_ot_ixomajnú Néná.”
- 10 Tanga tajná nax_indá nínga k_uit_jás'ienjnú, kó tsi ndajín s_i'anjojnú, t_jitaxiejnú ngu_iya ndiyatiee, kó bi t'ínjúu:
- 11 “Ngaskande x_aa ndie xi t_jín kui nax_indájnú xi tsajáon nds_akojne, 'bítsaniejne kondra tsajún. Tanga ngatamayajnú kui ni, nga je tsá k_ot_ixomajnú Néná.”
- 12 Kó xiyájnú'un nga kui n_ixtjin ján, nga kui nax_indaá tsie ngase jé xi s_akóó, ta boajínni nax_indá Sodoma.
- 13 ¡N_ima xó jún x_ta xi ch_jiani Korasín! ¡N_ima xó jún x_ta xi ch_jiani Betsaida! Ngat'a tsi k_la nangui Tiro kojo Sidon nínga kamá k_joandikón xi kamá ngu_ijín x_tajnú, ant'erana je kats'énk'oyá yojoó kui x_taa k_joaa ni xi ndajín xi kats'én, je ra tsajá n_iño tokjuie kó je ra indyiaá ndiso tok_o ts_i'e nga akó nga nguiti mejénjín sa'ínjé.
- 14 Tanga n_ixtjin nga k_amajé tsie ngase jé xi s_akójnú ta boajín x_ta xi ch_jiani Tiro kojo Sidon.
- 15 Kó jún x_ta xi ch_jiani Kapernaum, a beríí takónjnú nga ngaskande ndi'ak'ajmij xchjanínk'ajnú jún, jmí, tasá xiyájnú'un nga ngaskande ndo_bo_a n_k'ieen s_i'ankjatjajénjú.
- 16 Kui xi ku_int'iejnú jún, ndy_int'iena an nga, kó xi sa'ínch'ójnú jún, ti t_jíts'ench'óna an nga, kó xi t_jíts'ench'óna an, t_jíts'ench'ó kui Néná xi katsanguiyana nga.
- 17 Kó achichí tsja kamaá nga je'e nguíní já xi ichítíe kojo kan joó, kó bi katsó: – ¡Nd_ia, ngaskande xindajín nt'ié'énjne nga ndok_joajne ja'éen!
- 18 Kó K_jisoó bi katsó: –An kamábe an nga xindajín Satanaa ts'ákani ndi'ak'ajmi ján xikó maá nga foa'at'e.
- 19 Tsitsijenjnú nga an boá xi ts'éntsajnú'un nga'niú ts_i'e nga k_ama konguínjinjnú ye kojo chondáya, kojo ts_i'e nga s_i'ánjúu ngayeje nga'niú kondraa, kó jmí ni k_amajínjú jún.

- 20 Tanga nga tsjajín majnú kjoaa nga asién nixtjiin xindajín kujnt'ié'énjnú, tasá tsja ngatamajnú kjoaa nga ja'énjnú je kjit'a ndi'ak'ajmi ján.
- 21 Ti kuii chjboaa Asién Nixtjiin Néná achichí tsjats'én íjñá inimaag Kjisoo, kó bi katsó: –An tjíts'entsjaá Na'mi, ndiaa ndi'ak'ajmii kojo t'ananguii, ngat'a kui nii ik'íjñi'mii xta xi kjínkón kojo xi makjiín, kó akakée jakjíndíí. Joon, Na'mi, ngat'a boaa ts'én kamátsjaá ji.
- 22 Ngayeje nii Na'mina xi kats'énk'as'ienna, kó ta'yajín xi be 'yání xi ndíí, ta kuí tsi Na'mii, kó ta'yajín xi be 'yání xi Na'mii, ta kuí tsi ndíí, kojo xta xi kui ndíí mejeén kotsyaa.
- 23 Kó xín tsíchjjajo soboa nguini xta tsí'e nga bi katsoó: –Achichí ra tsjaa ndyikonjnú nga ndyibe ni xi ndiyajnú,
- 24 ngat'a xiyajnú'un nga achichí ma já chjini'e'én kojo já re xi kamámejeén nga skui'e ni xi ndiyajnú ngot'e, tanga kamábejín, kó kamámejeén tsint'ié, ni xi ndyinda'yajnú ngot'e, tanga kamájín tsint'ié.
- 25 Kó ngo nda chjini'ekjoakitii jastjién kó bi katsoó Kjisoo tsí'e nga skót'ayákón: –Mostro, ¿mí ni xi sa'in an tsí'e nga sakóna kjoamindyion ngatsjé nixtjiin?
- 26 Kó Kjisoo bi katsó: –¿Mí ni xi kjit'a kjoakitii? ¿Kóts'en ni'ínye ji?
- 27 Kó kui nda chjini'ekjoakitii bi katsó: –“Ti'intjé ji Ndiaa kui xi Néé ngayeje inimaa, ngayeje kjoamindyioón, kojo ngayeje nga'niúu, kojo ti'intjé ji xtaa xikó ma ts'en tjoó yojó.”
- 28 S'e Kjisoo bi katsoó: –Nda ts'én kandokjoe, tsi si'in ji kui nii, kujndyin ji.
- 29 Tanga nda chjini'ekjoakitii, kamámejeén nga akó yojoo nga kixi tikón nguindyikón Néná, kó bi katsoó Kjisoo: –¿Kó 'yání xi xtana?
- 30 S'e Kjisoo bi katsoó: –Ngo nda kijíjayani ndiya xi chjiani naxi'ndá Jerusalen, xtijeen naxi'ndá Jeriko, kó já chejé kasakoo kó kats'énchejeé kó ngaskande njñoo kachje'éxiín, kó kini'ánkijen'on, s'e kijí kui já chejeé, kó kja yíjñá nga mején kats'énkién.
- 31 Ta kji'a ma ja'a ti kui ndiyaá ngo chiná'mi, tanga nga kamábe kui ndaa askotsijeen, s'e kijí ndojó.
- 32 Ti ja'a kui nguindiee ngo nda lebita, kó nga kamábe, askotsijeen kó ti kijí ndojó nga.
- 33 Tanga ngo nda xi chjiani nangui Samaria, xi ja'a ti kui ndiyaá, nga kamábe, nijmakamaá,
- 34 kijikón tiñaag kui ndaa, aniejón nínga oon nga indyiaá isti kojo bino, s'e ítsakjajón njño. S'e jaskan kats'énk'íjñasoón kui cho xi tso'bájo, kó kijíjo nínga tikón ngo ndi'a nínga tsjajojo kó askoon.

³⁵ Kó nga kamánguindyiojón, nda xi chjiani nangui Samariaa, ts'axié jó ton denario, kó katsjaá nda xi konda ndi'a nínga tsjayoo, s'e bi katsoó: "Chíin kui ndaa, kó tsi tsie ngase ton kujiee, nga kjo'é'e nguiña an k'uichjii."

³⁶ Ja, ¿'yání nga ján kui jaá, xi xtaa kats'én kui nda xi kini'ánchejeé?

³⁷ Nda chjiniəkjoakitii bi katsó: Kui nda xi kamánimaa. S'e Kjisoo bi katsó: –Ja, t'en ji, kó ti ti'in ji kui nií nga.

³⁸ Kó tjienga ndyifí nguiya ndiyaá, Kjisoo ts'as'ien ngo ndí nangui, kó ngo na xi 'mí na Marta katsjaá nguindie nínga kats'énkja'yá.

³⁹ Na Marta kis'iee ngo ndichja xi 'mí na Riya, kui xi kis'ijñat'aa se Kjisoo ts'i'e nga tsint'ieé ni xi katsó.

⁴⁰ Tanga na Marta achichí nda kamaá xa xi tjits'én, kó kijikón tiña Kjisoo, s'e bi katsoó: –Ndiá, ¿a ndajín maá nga ndichja an ijña soboána, ngat'a an tjits'en soboa an xaá? Baa t'iin nga kosikojona.

⁴¹ Kó Kjisoo bi katsoó: –Na Marta, na Marta, achichí nda kjimaa kjoaa kjín ni,

⁴² tanga ta ngo tsi ni xi 'niú ndasen ngase, kó na Riya je ja'ájin ni xi ndaa, kó jmíjín xi kjoa'áxiín kui nií.

Rkaa 11

¹ Kó ngo ndiya nga tikón Kjisoo ngo nguindie nga ts'énchjaa Néná, kó nguije kamaá, ngo xta ts'i'e bi katsoó: –Ji Ndiá, takoyejne kóts'en kondókjoajne Néná, xikó ts'én Juaa akóyaá xta ts'i'e.

² Kó bi katsoó kui jaá: –Kji'a nga kondókjoajnú Néná bi t'injnu: Ji Na'mi tsajin xi tindyin ji ndi'ak'ajmi ján, ngachjanink'a ja'éen. Ngatama k'iee ngo nguindie xi ji kotixome. Ngatama ni xi mejeén k'ie t'ananguii xikó kjima ndi'ak'ajmi ján.

³ Te'éjne ngot'e ni xi xinie jin ndyiojón ndyiojón.

⁴ Kó ti'injetakínjne jéjne, ngat'a jin ti ni'ánjetakónjne ngayeje xta xi tjitjieén tsajin. Kó ngata boe'éndiejín ji nga chját'ayákónjne, kó xín ti'inkje'ejne ni xi ndajín.

⁵ Kó Kjisoo bi katsó ngase: –¿'Yá jún xi tikoón ngo amingo, xi kjokoön nga masien nixtijen kó bi katsoo: "Ji amingo, ti'inkíyení ján pan,

⁶ ngat'a ngo nda amingona kjin kjindibáni kó ndi'ana jachó, kó jmíjínna ni xi tsjáa."?

⁷ Kó kui amingoo bi katsoo nga tikón nguiya ndi'aa: "Ngata ni'inxtijinní, je íchjá an ngantjoana, kó ndína kojo an je ndyitsjayojofejne, kamajín kjostjien an nga ngo ni tsjáa."

- ⁸ Xiyájnú'un, nga kui ndaā nda tsi k̄jostj̄ienj̄ín nga tsjaá ngo ni ngat'a amingoo ma, tsjaarií ngat'a 'niú ts'énmí'aá kó tsjaarií ngayeje ni xi chjeén.
- ⁹ Kó kuíni nga bi xianj̄nú'un: Chj̄ia'ajnú, kó koē'éj̄nú, tindyis̄éj̄nú, kó sakój̄nú, ndokjoaj̄nú t'a ngo ngantjoa, kó chj̄ax'ajnú.
- ¹⁰ Ngat'a ngayeje xta xi kuí'a, koē'eé, kó xi kongase, sakoo, kó xi kuichj̄ia t'a ngo ngantjoa, chj̄ax'aá.
- ¹¹ ¿A t̄j̄ín ngūij̄ijnjú ngo na'mi, xi tsi ndií kuí'aa ngo pan, kó ngo ndijo tsjaá? ¿Koj̄o tsi ngo t̄j̄io kuí'a kó ngo ye tsjaá?
- ¹² ¿Ax̄a tsi ngo chjo kuí'aa kó ngo chondáya tsjaá?
- ¹³ Ngat'a nda tsi jún ndaj̄ijnjú xta, majnú boe'éj̄nú ngo ni xi nda ndijnú, jakja'mira nga Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi ján tsjaaj̄ín Asién Nixtj̄in tsi t̄j̄ín xi kuí'aa!
- ¹⁴ Kó ngo ndiya nga Kjisoo ts'én'boxié ngo asién nixtj̄in xindaj̄ín xi t̄j̄īin ngo nda xi kamaj̄ín tsíchj̄ia, kó ngūije ts'axié kui asién nixtj̄in xindaj̄ín, nda xi maj̄ín chj̄iaa, tsíchj̄ia, kó xtaa kij̄indikoón kui nij.
- ¹⁵ Tanga t̄j̄ín xi bi katsó: –Nga'niuú nda nguitokoo xindaj̄ín xi 'mí Belsebuu xi ts'énkjién Kjisoo nga 'boxié asién nixtj̄in xindaj̄ín.
- ¹⁶ Kó kje'e xta xi kamámejeén askot'ayákón Kjisoo, tsí'aa ngo chiboaa ndi'ak'ajmij.
- ¹⁷ Tanga Kjisoo xi je be ni xi kats'énkjó kui jaá, bi katsoó: –Ngayeje ngūindie nínga botixómá ngo nda re tsi jó t̄j̄ín kama nga skj̄anj̄o xkj̄ín, je s'ij̄ña soboa, kó tsi xta xi síndo ngo ndi'a tsi jó t̄j̄ín kama, nguiti kamaj̄ín k'uij̄ná ngase.
- ¹⁸ Kó tsi xindaj̄ín tsakjanga yojoo, ¿kóts'en k'uij̄ná ngase ngūindie nínga botixómá? Ngat'a jún ndyí'mijnú nga nga'niuú xindaj̄ín Belsebuu ts'énkjién an nga 'boxié an xindaj̄ín.
- ¹⁹ Ngat'a tsi an tangat'anij̄ xindaj̄ín Belsebuu nga 'boxié an xindaj̄ín, ¿kó xtaj̄nú kjoaa 'yání nga 'boxié kui? Kuíni nga, ti kuíni kui xtaa xi ne ndi'amasienj̄nú kama.
- ²⁰ Ngat'a tsi tangat'anij̄ nga'niuú Néná, nga 'boxié an asién nixtj̄in xindaj̄ín, jakoxi nga Néná je kotixomajnú.
- ²¹ Kji'a nga ngo nda xi t̄j̄ingá'niuú koj̄o xi t̄j̄indaā yojoo nga skj̄an xi ts'énkoón ndi'aa, jm̄j̄ín xi sa'ínjo ni xi t̄j̄ín.
- ²² Tanga kji'a nga ndibá ingo nda xi t̄j̄ín ngasee nga'niú, kó tsi sa'ín, kjoa'áxiín ni xi ts'énkjién nga kj̄án xi kamá'niátakón, kó ni xi sakoo sa'ínkabisón.
- ²³ Xta xi kjoandanaj̄ín tikón, kondra tsa'an tikón, kó xi ánj̄ín kjoa'átikój̄ona ngo ni, ts'énbotitsojó.

- 24 Kji'a nga ngo ʔasién nixtjin xi ndajín fotjoo ngo nda, kui ʔasién nixtjiin nguindie nínga kixí fotso'bá nga mongase nguindie, kó nga sakójiin bi ts'én ts'énkjó: “Kjuin'oyá nguíná an ndi'a nínga jatjo an.”
- 25 Kó nguije fochó nguini, je akatichá kui nguindiee kó je kini'ánchoon.
- 26 Kós'e fí kó 'bitikó ngui yito ʔasién nixtjin xi 'niú ndajín ngase ta boajiin kui, kó 'bos'ienjin nguinií kui ndaa, kó kja 'bíndo, kó kui ndaa ch'o ngase ts'én 'bijná ta boajiin ngas'e.
- 27 Tjienga Kjisoo katsó kui ni, ngo xtachjón xi jatjo ngujiin xta kjiin askandáyá ma nga bi katsó: —i Achichí ra tsjaa xtachjón xi ye'eé kajo xi katsjaa chiki xi akaki ji!
- 28 Kó Kjisoo bi katsoó: —i Tasá tjón ma ra achichí ra tsjaa xta xi nt'ie eén Néná, kó ts'enkjátjosón ni xi tsó!
- 29 Kó xta kjiin kamátikót'aa Kjisoo, kó kui its'iyani nga bi katsoó: —Ndajín xta xi tjin kui nixtjiin, ngat'a ngo chiboa ndyim'á, tanga jmí chiboa koe'éjiin, ta kuí tsi chiboa nda xi 'mí Jonaa.
- 30 Ngat'a xikó ts'én Jonaa chiboa kamaá xta xi chjiani naxindá Nínibe, ti boa ti ts'én chiboa kamaa ndii nda xi'ijn xta xi tjin kui nixtjiin.
- 31 Kó na reina xi atixomaa nangui Saba kjustjien kondraa kui xta xi'bi kó ti kotijeé, ngat'a ngaskande nínga fet'aa t'anangui kjindibáni nga tsint'ieé kjoakjinkoon Salomoo, kó ngot'e k'ie tikónjojnú ngo nda xi nk'a ngase xaá ta boajiin Salomoo.
- 32 Xta xi chjiani naxindá Nínibe kjustjien nixtjin nga si'anjeé kui xtaa, kó kuí xí sa'ínjeé kui xtaa, ngat'a nga tsint'ieé ni xi ínjmi Jonaa kats'énk'oyá yoo, kó ngot'e 'ne k'ie tikónjojnú ngo nda xi nk'a ngase xaá ta boajiin Jonaa.
- 33 Ngojin xta xi kui'ítí ngo ndi'ixó ts'e nga ngo nguindiee ngo kajo kui'ijná, kajo tsi nguindiee ngo koxa, a mí tsi tasá nínga 'bitiyá ndi'í xí ts'entsijeen kui'ijná, ts'e nga sa'intsijeen xta xi k'os'ien nguia ndi'aa.
- 34 Ndi'ixoó yojoná kuí xí ndyikón, kó kji'a nga nda ndyikin, ngayeje yoo nga k'ueé ndi'í, tanga kji'a nga ndajín ndyikin, kajo yoo tikón jño.
- 35 Chijn nga jñojin kama kui ndi'í xi tjin.
- 36 Joon, kuini nga, tsi ngayeje yoo tjin ndi'í, kó tsi jmíjin chí nínga jño, ngayeje nga k'uijná 'na 'na, xikó maá kji'a nga ngo ndi'ixó ts'entsijen xo xo ndi'í.
- 37 Kó nguije kamá nga tsíchjia Kjisoo, ngo nda fariseo 'niú tsí'aá ts'e nga koejekjiniejo nño ndi'aa, kó nguije ts'as'ien Kjisoo, kis'ijnat'a yamixa.

- 38 Kós'e nda fariseo nga kamábe, ta bi ta kamaá nga Kjisoo kats'énkjatjosónjín kjoaxchaá xta xi xchaá nga aniéjónjín tsja nguindiee nga skjinié ni chinie.
- 39 Kós'e Ndiáa, bi katsoó kui ndaa: –Jún já fariseo, ni'ántsjiejnú ngaxton tiboá kojo bosojnú, tanga nguiyaa inimajnú tjikítsie maá ni xi kasakojnë tangat'anii kjoachejéjnu kojo kjoandajínjnu.
- 40 ¡Já kitikjoa! ¿A yajínjnu nga xi kats'énda ngaxton kui nii, ti kuíni xi kats'énda nguiyaa nga?
- 41 Tanga te'éjnu chjie ni xi tjijiin inimajnú, kós'e boá tsi ts'én nga tsjie kama ngayeje nii nguindyikon Néná.
- 42 ¡Nimá xó jún já fariseo! Nga boe'éjnu jún ngo tjín xi tie nga úchaán xka mentaa, xka rudaá, kojo ngayeje xka xi maxhájnu, tanga ch'iáxkijínjnu kjoakixii kojo kjoatjoó Néná. Chjiénga si'ánjnu kui nii, tanga ti chjiénga si'ánjnu ni xi ingoo nga.
- 43 ¡Nimá xó jún já fariseo! Nga tjójnu kui yáxiríe xi tjón síndo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kojo mejénjnu nga ndikón ts'én si'antindéjnu nditseen.
- 44 ¡Nimá xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen! Nga jún boá kónjnu xikó maá ngo ngatsjo xi tji'má, xi xtaá ndyitsjanié nga nde bejín.
- 45 Ngo nda chjiniékjoakitii, bi katsoó Kjisoo: –Mostro, kji'a nga boá t'íse ji, ngaskande jin ch'o t'ísejne.
- 46 Kós'e Kjisoo bi katsó: –¡Nimá xó jún ndatsa jún nga já chjiniékjoakiti! Ngat'a xtaá 'biniéjnu ch'ia xi é xi kajíin, tanga jún nde ngo ndsajnu ni'ántiyajínjnu nga bosíkojnu.
- 47 ¡Nimá xó jún já chjiniékjoakiti, ngat'a ni'ándajnúu ngatsjoó já chjinié'eén Néná kui xi ti kui xta xi xchájnu kats'énkjiesón!
- 48 Kuíni nga chistikojnú kojo nda kamájnu ni xi kats'én xta xi xchájnu, ngat'a jakoxi nga kuí xí kats'énkjiesón já chjinié'eén Néná, kó jún kini'ándajnúu ngatsjoó.
- 49 Kuíni nga Néná bi katsó nga kats'énkjién kjoakjínkoón: “An sanguiyajnú'un já chjinié'eén kojo já apostro, kó kui xtaá tjín xi si'ank'ien, kó ti tjín xi kuyotjinguif.”
- 50 Tsi'e nga Néná kui'aa xki xta xi síndo ngot'e kjoaa jín xi iskjitjón nga kini'ánk'ién ngayeje já chjinié'eén Néná ndeskande nga íts'iyanií nga kats'énda kui ngasondiee,
- 51 ndeskande jíin nga kini'ánk'ién Abee, ngaskande jíin nga kini'ánk'ién Sakaríaá, kui nda xi kini'ánk'ién nguindyioó t'a nchan ndikoón kojo nangoxii Néná. Kuíni nga xiyajnú'un nga Néná kui'aa xki xta xi síndo ngot'e kjoaa nga kini'ánk'ién kui já chjinié'eén Néná.

⁵² ǀNimǀa xó jún já chǀjinǀekǀjoǀakiti! Ngat'a jún kachje'éxǀinǀnú yibiǀ kǀjoǀakǀjínkoón, tanga ti nde jún ikitǀjas'ǀienǀinǀnú, kó xta xi ts'as'ǀien katse'éndieǀinǀnú nga k'os'ǀien.

⁵³ Nguije katsó kui niǀ Kjisoo, já chǀjinǀekǀjoǀakitiǀ kojo já fariseoo achichí kats'énxchán, s'e ǀts'ǀiyaniǀ nga kǀjín ni asíyaá tsǀ'ǀe nga kats'énxtíǀ Kjisoo,

⁵⁴ ǀjǀñaá chǀjaya, tsǀ'ǀe nga tsi ta'a ngo ni xi ndajǀn kǀji'ǀi kuǀichǀjia tsǀ'ǀe nga koónǀguíta'in.

Rkaa 12

¹ Tǀjiǀnga achichí kǀjín mi xta kamátikót'aǀ Kjisoo xi ngaskande katsǀjáníé ma xǀjín, Kjisoo ǀts'ǀiyaniǀ nga tǀjón bi katsoó xta tsǀ'ǀe: –Chónǀnú yojoǀnú kǀjoǀa nisaǀn ndǀ'yo paǀn já fariseoo, ngat'a kuǀ niǀ xi kǀjoǀajókǀjeǀn.

² Ngat'a jmǀjín ni xi tǀji'má, xi xchǀjín mí niǀ boǀa, ti nde jmǀjín ni xi tikón'má xi xchǀjín.

³ Kó kuǀni nga, ngayeje ni xi je kandokǀjoǀajnú nínga jǀñoó, konda'yá nínga tsǀijeǀn, kó ni xi kandokǀjoǀajnú nguiya'maa, ngaskande nk'aǀ ngo ndi'a 'niú kondaókǀjoǀa.

⁴ Ja kuǀni nga bi xianǀnú'un já amingo, nga ngata ndakonǀjín majnú xi ts'enk'ǀién yojoná, s'e nguiti jmǀ ni ts'énǀjín nguijeǀ.

⁵ K'ǀǀe kokojnú'un 'yání xi kama kondaokǀonǀnú: Tindaokǀonǀnú kui xi nguije ja'áxǀinná kui kǀjoǀamindyioǀn, tǀjín nga'niú nga kamaǀ sa'ǀinkǀjíná ndoǀboǀa nǀk'ǀeǀn. Joǀn, kuǀ xi'ba xi tindaokǀonǀnú.

⁶ ¿A kuǀjeǀenǀjín jó ndí tǀn ún ndí nǀsie? Kó nde ngoǀjín kui nǀsieǀ xi kichíyá nguindyǀkǀon Néná.

⁷ Ngat'a ngaskande nga ngo nga ngo tsǀa xi tǀjín tokó tǀjixǀi. Ja kuǀni ngata ndakonǀjín majnú, ngat'a chǀjǀ ngaseniǀ jún ta boǀajǀín kǀjín nǀsie.

⁸ Xiyǀjǀnú'un nga ngayeje xta xi kǀotsoya nguindyǀkǀon xtaǀ nga bena, ti boǀa ti ts'én ndíǀ ndǀ xi'ǀin kǀotsoya nga be kui nguindyǀkǀon ndítsǀjeǀ Néná.

⁹ Tanga xi kǀotsoya nguindyǀkǀon xtaǀ nga beǀjǀnna, ti boǀa ti ts'én xiyá an nga beǀjǀn an kui nguindyǀkǀon ndítsǀjeǀ Néná.

¹⁰ Ngayeje xta xi ch'o kǀatsoo ndíǀ ndǀ xi'ǀin, si'anǀjetakoón, tanga xi ch'o kǀatso kondraǀ Asién Nǀxtǀjǀin Néná, si'anǀjetakónǀjǀin.

¹¹ Kó kǀji'a nga konguǀinǀjoǀnú ndi'a nínga ndokǀjoǀa eén Néná, kojo tsi nguindyǀkǀon ne ndi'amasien, kojo tsi nguindyǀkǀon xtaxá, ngata ndajǀn majnú kǀjoǀa ni xi kondaókǀjoǀajnú, kojo tsi ni xi k'uinǀnú,

¹² ngat'a Asién Nǀxtǀjǀin Néná kǀokóyǀjǀnú ti kuiǀ chǀiboǀa ni xi k'uinǀnú jún.

- 13 S'e ngo nda jatjotin nguujin xta kjin xi bi katsoó Kjisoo: –Mostró boá t'in nts'ie an nga kokjangá kó nga tsjaana ni xi tsoboána xi kis'iee na'mina.
- 14 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ji nda, ¿'yá xi katsjana xá nga ne ndi'amasien an kojo nga tsi an xi kokjangájn'un nijnú?
- 15 Kós'e bi katsó ngase: –Tsitsijenjnu, kó chónjnu yojojnú kjoa ngayeje kjoaxki'á ton, ngat'a kui kjoamindyioon xtaa jmí tsi ts'e nga kjin ni k'uee nga síndo.
- 16 S'e katsáyá kui énkjin xi bi tsoó: –Ngo nda chon kis'ijnaa ngo t'anangui xi achichí ni katsjá.
- 17 Kó kui nda choon bi ts'én kats'énkjó: “¿Mí xi sa'in an, ngat'a jmíinna nínga kjoa'atjó an ngayeje ni xi je kamáxchána?”
- 18 Kó bi katsó kui ndaa: “Kuí ni xi sa'in an: sa'inkixóndó an ndi'a nínga foa'atjó an ni xi maxchána, kó ndi'a xi yi' ngase xi sa'inda an, kja kamaa nga kja kjoa'atjó an ni xi kamaxchána kojo ni xi tjinna,
- 19 s'e nguiee bi xiáan yojona: Ji nda, achichí ni je tikóntjóó, kó kjin nó kjochikjoaa, ti'inkja'yé 'ne, chini, t'i, kó tsjats'én tindin.”
- 20 Tanga Néná bi katsoó: “Chini, a yejin nga kui nixtjeen koye ji, kó ni xi je kachje'etjé, ¿'yá xi ts'e kama?”
- 21 Boá máa kui xta xi tsie kjoachon 'bitikoó yoo, tanga achichí njma síndo nguindyikon Néná.
- 22 S'e jaskan Kjisoo bi katsoó xta ts'e: –Kuini nga bi xianjnu'un: Ngata ndajin majnú kjoa kjoamindyionjnu, kjoa mí ni xi xiniejnú, kojo kjoa yojojnú kojo kjoa njño xi xchajajnú.
- 23 Ngat'a kjoamindyioon chj ngasenij ta boajin ni chiniee, kó yojoná chj ngasenij ta boajin njño xi chajaá.
- 24 Tsitsijen chiboayajnú nisiee nga jmí ni 'bitjejin, jmí ni maxhájin, ti nde jmíin nínga foa'átjó ni xi kjinie, kó Néná tsjaá ni xi kjinie. ¿Kó a chjjin ngasenij jún ta boajin nisiee?
- 25 ¿'Yání jún xi kamaa nga masien metro sa'ink'a ngase yoo tangat'anij nga 'niú nda kamaa?
- 26 Ja tsi majjnu ni'ánjnu ngo ni xi chichí, ¿mí kjoa nga nda kjimajnú kjoa ni xi ngasee?
- 27 Tsitsijen chiboayajnú naxó xi tjín nguujin k'ijnaa, kóts'en kjimaxchá, kó ts'énxájin ti nde jmí njño kjoyajin, tanga xiyajnu'un nga nde nda re Salomoo, nda tsi tsie kjoaje kis'iee, kamajin tsaja ngo njño xikoó xi boaja naxoo.

- 28 Kó tsi kui k'ijñá xi ngot'e tikón nguujin k'ijñaá kó ndyiojón ngo nguuyaa ngo orjno je kití, boá ts'én ts'énkajá njño Néná, ¿ja kókji'i ngase ni xi sa'ín Néná kjoaa jún? ¡Ánní nga tá chiboa s'ijinnú!
- 29 Kó kuíni nga ngatá ndasenjín mindyionnú nga kuindyisejnu mí ni xi xiniejnú, kojo mí ni xi s'iojnu.
- 30 Ngat'a ngayeje kui ni xi mongase xtaa kui ngasondiee, tanga jún, tikónnú ngo Na'mi xi je be mí ni xi chjiénnú.
- 31 Tanga tasá tindyisejnu kjoabotixomaa Néná, kó ngayeje kui ni ta s'isonrii nga sakónnú.
- 32 Ngatá ndakonjín majnú, jún ndí chotsanga xi tsa'an xi chiboa majnú, ngat'a Na'mijnú, tangat'aa kjoandaa, je boá katsó nga tsjaajnu nguindie nínga botixómá.
- 33 Tatíñánnú ngayeje ni xi tjínnú, kó toon tonchjie ti'ánnú nga koe'éjnuu xta xi chjieén, ti'andajnu stsa xi kamaxchájín, kó chja'átjónnú ndi'ak'ajmi ján kjoachon xi kjuiejín, nínga chejeé kjochójín, kojo nínga xobií kamajín sa'ínkjié.
- 34 Ngat'a nínga tikón kjoachonnú, ti kia k'uijñá inimajnu nga.
- 35 T'ijñandajnu yojojnu, kó t'ítí síkijjnu ndi'ijnú,
- 36 kó jún boá ti ti'ánnú xikoó moso xi koyaa ndia xi tsi'e xaá nga kjo'e tsi ngo ndi'ibixan kiji, nga sa'ínkjanie ngantjoa, kó kui mosoo tatra skjix'á.
- 37 Achichí ra tsjaa moso xi kji'iféjín nga kjocho ndiaa, jakoxi nga ti kui ndiaa sa'ínk'ijñát'a yamixa kó ti kui sa'ínseén.
- 38 Kó nda tsi masien nixtjien kojo nda tsi ndibá'ásieén kjo'e, kó skuie nga mosoo kji'iféjín, achichí ra tsjaa kui mosoo.
- 39 Tanga ngatamakjínjú kui ni: Tsi nda xi tsi'e ndi'aa skuie mí chiboa nga kjocho chejeé ndi'aa, jakoxi nga nde kjóféjín, kó nde tsjandiejín ra nga k'os'ien chejeé tsoboa.
- 40 Ja kuíni jún, chjiénga kuindyiondajnu, ngat'a nde xchajínjú, mí chiboa nga kjo'e ndií nda xi'iin.
- 41 S'e bi katsó Peé: –Ndia, ¿A jin xi kini'ínkakínje kui énkjiín, axa ngayeje xtaa boá?
- 42 Kó Ndiaa bi katsó: –¿'Yá moso xi kixi kojo xi 'niatakón xi kamaa si'ankjatjosón, kji'a nga ndiaa sa'ínkonda ndi'aa tsi'e nga chiboa ma tsjaa ni chinie xtaa?
- 43 Achichí ra tsjaa nda moso xi nga kjo'e ndia tsi'e tjíts'én xá xi katse'eé.
- 44 Jakoxi ni xi xianjnu'un nga kui mosoo kuí xí si'ankonda ngayeje ni xi tjiín ndiaa.

- 45 Tanga tsi kui moso_o bi ts'én sa'ínkjó inima_a: “K'ondíyarí ndiana nga kjo'e", kó kuj'itsiyani_i nga ko'on moso_o xi ngasee_e xi xi'iin kojo xi ínchjín, kó skjini_e kojo k'uí, kó kama ch'i,
- 46 kó nixtjin kojo chibo_a nga skoyájin kui moso_o nga kjocho_o ndia_a, kó nga skuie_e kui ni_i, ndia_a achichí ko'on kui moso_o, kó kia nínga síndo xta xi ma'niátakónjín sangaíya.
- 47 Kui moso_o xi je be mí ni xi mejeén ndia_a, kó kis'ijñandajín, ti nde kats'énjin ni xi mejeén ndia_a, achichí kjín n'niú kjoa_a.
- 48 Tanga kui moso_o xi bejin mí ni xi mejeén ndia_a, kó kats'én ni xi be nga kjoánií, chiboa tsi n'niú kjoa_a. Ngat'a ngayeje xi tsie katse'eé, tsie xki chjia'aa, kó xi tsie kini'án'niátakón, tsie ngase xki chjia'aa nga.
- 49 Jé'ek'itíngá an kui ngasondie_e, jkó achichí mejéna nga je kujtinga!
- 50 Tanga tjón ma ra ngo kjoanim_a xi 'niú kjoa'ajin an, jkó achichí nda kjimana ngaskande nga kjotjosón!
- 51 ¿A ndyini'ánkjójnú nga kjoaxió jé'ejó_o kui t'anangui_i? Xiyájnú'un nga jmí, jé'ekakjangá an.
- 52 Ngat'a ngot'e kuj'itsiyani_i nga nínga síndo ún xta ngo ndi'a, kokjanga, ján kama xi kondra k'uíndonij xi ngui joó, kó xi joó kondra k'uíndonij xi ngui jaán.
- 53 Na'mi_i kondra kama_a ndí, kó ndí kondra kama_a na'mi_i, naa_a kondra kama_a ndí chjoón, kó ndí chjoón kondra kama_a naa_a, nchi'yaá kondra kama_a kjanda_a, kó kjanda_a kondra kama_a nchi'yaá.
- 54 Bi katsoó Kjisoo xta kjíin nga: –Kji'a nga yajnú ndi xi ndibáni nínga 'botje ts'ueé, tjénmá bi 'míjnú: Stsé koa'a, kó bo_a ma.
- 55 Kó nga foa'a tjo xi ndibáni xtjeen nangui_i, bi 'míjnú: Sibé kama, kó bo_a ma.
- 56 jXta jókjen! ¿Ánní nga yajnú nga nda, axa ndajín kama nixtjiin nga tsitsíjenjnyú kókji'i nk'a ján kojo t'anangui_i, kó ánní nga makjínjínjú kui nixtjin xi'bj?
- 57 ¿Ánní nga ti júnjin xi bo_a 'míjnú mí ni xi kixi kó mí ni xi kixjín?
- 58 Tsi tjín xi kotíjetá'íin kó tsi nguindyikón jáxaá k'uínje, ti'in ji ngo kjoa'niú nga t'indeje_e kui ndaa nguindie_e nga kjochojnú nínga tikón ne ndi'amasieen, ngat'a tsi k'uíndajínjú nguindie_e, ne ndi'amasieen sa'ínk'as'ieen ji ngo ndajun xi kjojoo ndoboaya.
- 59 Kó xiyaá nga kjotjejin ji ngaskande nga ik'íchjí ji ngayeje ton xi tjtjeen.

Rkaa 13

- ¹ Ti kuii nixtjin kjaa tjin já xi katsáyaá Kjisoo nga nda xtitjón xi chjiani Roma xi 'mí Pilato, kjin xó ma xta xi chjiani nangui Galilea xi kats'énk'ién, kó jijn kja xó kats'énk'ájijn cho xi kats'énk'ién nga kats'énk'as'ien kjoatjó.
- ² Kó Kjisoo bi katsó: –¿A beríi takónjnu nga kui xta Galilea xi boa kamaá, jesón kjoaa nga 'niú kis'ie ngasee jé ta boajijn ngayeje xta Galilea xi ngasee?
- ³ Xiyájn'un nga jmí, tanga tsi si'ank'oyájinjnu yojojnú tsi'e nga si'ankjatjosónjnu Néná, ti boá ti ts'én koyajnú ngayejejnú.
- ⁴ ¿Axá a beríi takónjnu nga xta xi tji'un ján xi jesón nga ts'ákanieé tarié kja Siloe nga tsie ngase jé kis'iee ta boajijn ngayeje xta xi chjiani naxiínda Jerusalen?
- ⁵ Xiyájn'un nga jmí, tanga tsi si'ank'oyájinjnu yojojnú tsi'e nga si'ankjatjosónjnu Néná, ti boá ti ts'én koyajnú ngayejejnú.
- ⁶ S'e katsáyá Kjisoo kui énkjijn: –Ngo nda kis'ijña ngo yá igo nguujin nínga 'bítjje tostsijeé, kó kijíatsijeen tsi ta'a yajaá igo, tanga nde ngo kasakojijn.
- ⁷ Kó bi katsoó nda xi ts'énkonda kui nguindiee: “Je ján nónií nga foé'ekatsijeen kui yaá tsi ta'a nga yajaá igo, tanga nde kjie ngo ndiya sakóna too, kó kuíni nga tasá tiché ji, ¿mítsja nga t'anangui ts'én'bix'ian?”
- ⁸ S'e kui nda xi konda kui nguindiee bi katsó: “Ji Ndiá, ngat'ijña ra kui noó, ngaskande nga kuindyiakaxóo t'anangui, kó kuindyiamáaraa abonó.
- ⁹ Kó tsi tsjaa to, ngat'ijña, tanga tsi jmí to tsjaajin, kama ngatichá nguijee.”
- ¹⁰ Ngo nixtjin ndikón Kjisoo ts'énbokoyá nguuya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná,
- ¹¹ kó kja kis'ijña ngo xtachjón xi tji'un ján nónií nga kis'ijñajijn ngo asién nixtjin xi ndajin xi katsjaá ngo chi'in, kó ta kistso'ba ñña, kó nde kamájin kis'ijñakixi.
- ¹² Nga kamábe Kjisoo, tsíchjiaa kó bi katsó: –Xtachjoón, je ijñandeé chi'ijn.
- ¹³ Kó Kjisoo ijñasoon tsja kui xtachjoón, kó tjemá kis'ijñakixi, kó kui xtachjoón its'iyani nga katsjaá kjoaje Néná.
- ¹⁴ Tanga nda nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kats'énxchán ngat'a Kjisoo kats'éndaya nga nixtjin ndikón, kó bi katsoó xtaa: –Jun nixtjin tjiin xomanaa nga ma ni'ánxá, s'e ngo nixtjin nga ni'ánkja'yá. Jún chjiénga nixtjin nga ni'ánxá nga kjindibájnú nga kamandayajnú, jmí tsi nga nixtjin nga ni'ánkja'yá.
- ¹⁵ S'e Ndiáa bi katsó: –Xta jókjen, ¿a 'naxiéjinjnu nguindie nínga síndo choyojnú kojo bórrójnu tsi'e nga koejek'i ndójoa nga nixtjin ndikón?
- ¹⁶ Kó kui xtachjoón xi xta tjeje Abraam, kui xi xindajin Satanaa tji'un ján nónií nga tjitá'niuú nga kats'én'oón, ¿a kamájin kachjándó nga s'ijñandé nga nixtjin ndikón?

- 17 Nga katsó kui niij Kjisoo, achichí soboá kamaá xta xi kondraa, tanga ngayeje xta naxiíndaá achichí tsja kamaá kjoaa kjoaje xi kats'én Kjisoo.
- 18 Kó Kjisoo bi katsó nga: –¿Mí ni xi k'uijñá chiboayajnú'un nínga botixómá Néná, kó mí ni xi sa'inkakíin?
- 19 Xikó maá ngo ndí xojmaá mostasa xi ngo nda iskjíbé kó ítjie nguujin jnoo, kó kamáxchá, kó kamáje kó nisie xi tjín nk'a ján kia índo ndoboa tjiaa yaá.
- 20 Kó ti bi ti katsó nguini: –¿Mí ni xi kama k'uijñá chiboayajnú'un, nínga botixomaá Néná?
- 21 Xikó maá nisan xi mindyiaa nda'yo paan, xi ján chiboa iskjíbé ngo xtachjón s'e kia indyiaá ndsokoan nño ngaskande nga kaxongatjo ngayeje.
- 22 Kó Kjisoo kijí ngayeje naxiínda, kojo nangui xixi nga akóyá eén Néná, kó nga kijí naxiínda Jerusalen.
- 23 Ngo xi bi katsoó: –Ndia, ¿a chiboa tsi ma xi fotjo'aa? Kós'e Kjisoo bi katsó:
- 24 –Ti'ánjnu ngo kjoa'niú nga kuitjás'ienjnu ngantjoa xkjoó, ngat'a xiyajnú'un nga achichí ma xta xi kamamejeén k'os'ien, kó kamajíin.
- 25 Nguije jastjien ndiaa ndi'aa kó nguije kui'ichjá ngantjoaa, kó nguije tindyajnú nditsen ján nga si'ankjaniéjnu ngantjoaa nga bi k'uinjnu: “Ndia, Ndia, chjáj'ejne”, kó nga kuichjia kui, bi katsojnu: “Bejín an ñá kjindibájnú jún.”
- 26 Kós'e jún bi k'uinjnu: “Nguindyikin ji nga kichinie kojo nga ki'yójne, kó nínga síndo nditsenjne akakayé ji.”
- 27 Kó kuí bi katsojnu: “Bejín an ñá kjindibájnú, tixión boa'ájnu'un, ngat'a xta xi ndajín boá jún.”
- 28 Kia xcha'ájnu kojo kia xinieyajnú n'niuajnu, kji'a nga xchajnú Abraam, Isaa, Jakob kojo ngayeje já chjinie'eén Néná nga síndo nínga botixómá Néná, kó jún nditsen kuindyionjnu.
- 29 Kó nga nijún tjingui ngasondiee nga kjindibáni xtaa, kó k'uíndot'a yamíxaa nínga botixómá Néná.
- 30 Kó nga kjaa, xta xi kujiet'aa kui xi tjón kama, kó xi tjoón kui xi kujiet'a kama.
- 31 Ti kui chiboa jachó já fariseoo xi bi katsoó Kjisoo: –Tjatje ji Kjisoo, xín t'en ji ngat'a Erodee mejeén sa'ínk'ieén.
- 32 Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Tanguínjnu kó bi t'ínjnu kui xaññaá: “Nga k'oxié an xindajín xi tjíjín xtaa, kó sa'indaya an ngot'e kojo ndyiojón, kó xi ma ján nixtjin kama ni xi sa'in an.”
- 33 Tanga chjiénga ngot'e kojo ndyiojón, kojo ngui kjuin rá an ndiyana ngaskande nga kjócho an naxiínda Jerusalen, ngat'a kamajín tsi xín nangui koya ngo nda chjinie'eén Néná.

³⁴ ¡Jún xta naxiíndá Jerusalen, jún xta naxiíndá Jerusalen, xi ni'ánk'iénjnú já chjinié'een Néná kó ndijō foyájnú xta xi nanguiyajnú! ¡Kótjín ndiya kamámejénna itikojnú'un, xikó ts'én 'bitíkó ndíí xandá nāa nguindie ngāa, kó kamámejénjínjnú!

³⁵ Ngot'e 'ne, nguindiejnú k'uijñá masien, kó xiyaá nga nguiti xchejíní, ngaskande nga kjochó nixtjin nga bi k'uinjnú: “Ngatama chikonñé xi ndibání ngajoo Ndiáná.”

Rkaa 14

¹ Kó ngo nixtjin ndikón, Kjisoo kijíkinie ñño ndi'aa ngo nda xi tjiín xá, xi nda fariseo, kó já fariseo xi ngasee askotsijen ndá ndaá ni xi tjíts'én Kjisoo.

² Kó ngo nda xi ske yojoo kis'ijña nguindyikōn kui.

³ Kó Kjisoo bi katsoó já chjiniékjoakitij kojo já fariseo: ¿A tsjandíé kjoakitij nga kama, axa kamajín si'andayá ngo xi oon nga nixtjin ndikón?

⁴ Xió kis'inđo kui jaá, kó Kjisoo kats'éndaya nda xi oon, s'e kats'énkjí.

⁵ Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Tsi ngo ndíjnú kojo tsi choyojónú k'okayá ngo ndańch'i, ¿a mí tsi ti kji'a kō'naxiéjnú nda tsi nixtjin ndikón?

⁶ Kó nde jmíjín xi kamákón nga tsíchjia.

⁷ Kjisoo kamábe kóts'en xtaa foa'ájin yáxiríe xi tjón síndo t'a yamíxaa, kó bi katsoó nga ínjjmíjí kui énkjín:

⁸ –Kji'a nga tjín ka'a xta xi kotsoyaa tsí'e nga k'uín ji ngo ndi'ibixan, ngata jjiín tjón mindyin ji nguindie xi tjoón, ngat'a tsi kjochó ngo xi ndikón ngase ta boajjín ji,

⁹ kó tsi kjochó xi katsáyaá kui s'ueé kó bi katsoo: “Te'éndíeé nga k'uijñá kui nguindieé kui xi'bi”, kó achichí soboa kamaa nga kuindyin ji nguindie xi fet'aa.

¹⁰ Tasá kji'a nga tjín xi kotsoyaa tsí'e nga k'uín ji ngo ndi'ibixan, t'en ji, kó ngaskande nguindie nínga fet'aa tindyin, tsí'e nga, nga skuieé xi tsí'e s'ueé, bi katsoo: “Nda amingo, jabí'in tasá k'ie tindyin nínga tikón kui nguindie xi tjón xi'bi”, kó kji'a boá nga k'uiéé kjoaje nguindyikōn xta xi nijan síndojoo t'a yamíxaa.

¹¹ Ngat'a ta'yaní xi je k'oxié yojoo, nimačkjoa si'anjo, kó xi nimačkjoa k'oxié yojoo, kuí xí je kō'naxié.

¹² Kjisoo ti bi ti katsoó nda xi katsáyaá s'ué xi kats'én: –Kji'a nga si'in ji ngo s'ué kojo tsi ni chinie kō'eéé xtaa, ngata 'míyejín já amingo, kojo já nts'ie, kojo xingui, kojo xta t'a ndi'áa xi choon, ngat'a kui xtaa kotsoya nguinií ni xi sa'ín kó tsjaa'oyá nguinií ni xi tiboe'ée.

- 13 Tasá kji'a nga ngo s'ué s̄in, t'íyéé xtā n̄imaa, xtā xi n̄imā tsja, xtā xi majín fí, kojo xtā xi t̄ika,
- 14 kó achichí tsja ngatamaa, ngat'ā kui xtaā kamajín kui'íchjií, tanga kji'a boá nga kamachjií kji'a nga kjoa'á'yaá xtā xi kixií.
- 15 Nga tsint'ié kui nií, ngo ndā xi tikónt'ajō yamíxā Kjisoō, bi katsó: –Achichí ra tsjaā xi skjinié ni chinie nga kotíxoma Néná.
- 16 S'ē Kjisoō bi katsoó kui ndaā: –Ngo ndā kats'énda ni chinie nga jñoó, kó achichí xtā katsáyaá.
- 17 Kó nga jachó chiboā nga xiniē kui nií, katsanguiya ndā mosoō nga bi katsoō xtā xi katsáyaá: “Ndibájnú 'nē ngat'ā je tikónda ngayeje nií.”
- 18 Kó ngayeje xtaā íts'iyanií nga tsí'á ngo kjoani'ánjetakón, ngat'ā kijjín, kó xi tjoón bi katsó: “Kjoaā nga ngo nangui ts'atsie an, kó chjiénga kui kjuinkátsijéen, ti'injetakínní.”
- 19 Ingo xi bi katsó: “Kjoaā nga ún 'niú choyoyo x̄in xi ni'ánxájō ts'atsie an, kó kui ts'enfíkjit'oyájō an, ti'injetakínní.”
- 20 Kó ingo xi bi katsó: “Kjoaā nga ngot'ē maá ixán an, kuíni nga kamajín kjuin an.”
- 21 Nga jachó nguini mosoō, katsáyaá ndiā xi t̄jts'én s'ueé, kó achichí kats'énxchán kui ndaā, s'ē bi katsoó mosoō: “T'en ji ngayeje nínga síndo nditsen, kojo ndiyatié, kó ndibéje ngayeje xtā n̄imā, xtā xi n̄imā tsja, xtā xi n̄imā se, kojo xtā xi t̄ika.”
- 22 Kó ndā mosoō bi katsó: “Ndiā, je kats'en an ngayeje ni xi kasení, kó takó síndo ngase nguíndie.”
- 23 Kó ndiā xi ts̄i'ē s'ueé bi katsoó mosoō: “T'en ji ngayeje ndiyanguí, kojo ndiya k'ijñá, kó ndibéje kjoa'niú ngayeje xtaā, ts̄i'ē nga sts̄iē ndi'ana.”
- 24 Ngat'ā xiyaá nga nde ngojín xtā xi xá katsáyáñáa xi skót'a ni chinie xi kachján ndi'ana.
- 25 Ngo ndiya nga achichí xtā xi t̄jimájō Kjisoō, tatra kasasien, kó bi katsoó ngayeje xtaā:
- 26 –Tsi t̄jín ka'a xtā xi mejeén kojet̄jinguina kó tsi 'niú t̄jó ngaseē na'mii, naaa, chjoón, ndíí, n̄ts'iē, ndichja kojo ngaskande yoojō, kamajín xtāna kama.
- 27 Kó xi mejénjiín nga koa'a kroō, s'ē kojet̄jinguina, kamajín xtā tsa'an kama.
- 28 ¿'Yá jún xi tsi ngo tarié s̄i'andajnú, nga t̄jónjín xchísónjnuú kótjín ton kjojo, ts̄i'ē nga xchajnú tsi kjochó'á kojo tsi jmí?
- 29 Ts̄i'ē nga tsi ta nguije íts'iyanií xoó kó tsi kamandojoiín, ngayeje xtaā kojnokiejnú,

- ³⁰ nga bi k̄atso: “Kui ndaā íts'iyanī nga kats'éndá ngo tarié, kó kamándojojīn.”
- ³¹ ¿Axá 'yá nda re xi k̄ōjekj̄ánjo k̄je'e nda ree, kó t̄jónj̄in ma ra skósoón tsi sa'ín, nga tie m̄i ma jajuún kui, kó kan m̄i ma jajuún nda re xi kondraā?
- ³² Kó tsi kamaj̄ín, nga s'e k̄jin ts'éndibá nda re xi kondraā, tasá nga tsanguiyaā xt̄a ts̄i'e nga k̄ōjek̄í'a k̄jōaxió.
- ³³ Bōa ts'én, ta'yaní jún xi t̄jónj̄in k'uij̄ná masienj̄nú ngayeje ni xi t̄j̄inj̄nú, kamaj̄ín xt̄ana kamaj̄nú.
- ³⁴ Nda naxaā, tanga tsi nguiti ndiaj̄in kama, ¿kóts'en kamandia nguinī?
- ³⁵ Tasá kuich̄ijmi ngat'a nguiti kamachj̄ienj̄in ts̄i'e orjnoo, ti nde ts̄i'e nga kama k'uíti ye'ee choo. Xi t̄j̄in t̄j̄iboan̄ijon nga kūint'ie, ngatasienn̄ijón kui eén.

Rkaa 15

- ¹ Achichí xt̄a xi foa'á'yá t̄on xi machj̄ítjé ni kojo xt̄a jé kij̄kón tiñāa Kjisoo, ts̄i'e nga tsint'ieé ni xi tsíchj̄ia,
- ² kó já fariseoo kojo já chj̄iniek̄joakit̄i, bi katsó nga tsíchj̄iata'in Kjisoo: –Kui ndaā achichí nda ya'a xt̄a jé, kó ngaskande n̄ño k̄jiniejo.
- ³ Kós'e Kjisoo katsáyaá kui énkj̄in:
- ⁴ –¿'Yá nda xi tsi úchán ma chotsanga xi t̄j̄in, kó tsi ngo xchajaa, nga kūi'j̄námasienj̄in xi ngui ichítie kojo yichán nijaan nangui kixií, ts̄i'e nga k̄ōjengase xi ngo ngaskande nga sakóó?
- ⁵ Kó nguije sakóó, ngaskande tsja ma kamaa nga ngasón tjiaa kūi'j̄nasón,
- ⁶ kó nga k̄jochó ndi'aa, kūi'ítikó xt̄a xi nda ya'a kojo xt̄a t'a ndi'aa kó bi k̄atsoo: “Tsja ngatamaj̄nú, ngat'a je kasakona chotsanga xi kichajána.”
- ⁷ Já bōa t'ixian an nga tsie ngase k̄joatsja k'uié ndi'ak'ajmi ján tangat'anī nga ngo xt̄a jé sa'ínk'oyá yoo, ta bōaj̄in xi ngui ichítie kojo yichán nijan xi kixī xi chj̄ienj̄in nga sa'ínk'oyá yoo.
- ⁸ ¿Axá 'yá xt̄achjón xi tsi tie t̄on tikoón kó tsi ngo xchajaa, nga kūi'ítj̄in ngo ndi'ixó kojo kotichá ndi'aa, kó kongase chan chan ngaskande nga sakóó?
- ⁹ Kó nguije sakóó, kūi'ítikó xt̄a xi nda ya'a kojo xt̄a t'a ndi'aa kó bi k̄atsoo: “Tsja ngatamaj̄nú, ngat'a je kasakona t̄on xi kichajána.”
- ¹⁰ Já bōa xian an nga, nga 'bé k̄joatsja nguindyik̄on ndítsjiee Néná nga ngo xt̄a jé sa'ínk'oyá yoo.
- ¹¹ Ti bi ti katsó Kjisoo nga: –Ngo nda kis'ij̄naa jó já xi'in.
- ¹² Kó nda xi kj̄indií bi katsoó na'mij: “Na'mi, te'éní ni xi tsoboána, ni xi t̄j̄in ji.” Kó na'mij katsjaá ni xi tsoboaā kui ndií.

- 13 Kó nguije ja'a chiboa nixtjin, kui ndaa ítikó ngayeje ni xi katse'eé s'e kijí kje'e naxiíndá kjin, kó kja kis'ijña nga taxkiya kats'énkjié ngayeje toon nga kats'éntsajə yojoə.
- 14 Nguije kats'énkjié ngayeje toon, kjindibá ngo kjindiá kui nguíndiee, kó kui ndaa, íts'iyanií nga ja'a kjindiá ndatsa kui nga.
- 15 Kó kijí, s'e tsangasexaá ngo nda xi chjiani kui nguíndiee, xi kats'énkjí nínga choon chingə.
- 16 Kó kui ndaa kamámején maá iskjinie ni chiniee chingaa, tanga jmíjín xi katsjaá.
- 17 S'e tichaən kamákjiín kui nií, kó bi katsó: “¡Achichí kjín mosoə nə'mina xi tjiín ni chinie ndi'ana, kó an kji'me kjindiá an!
- 18 Tasá kjuin nguiñá an ndi'ana, kó bi xiáən nə'mina: Nə'mi, je kats'enjé an kondraə ndi'ak'ajmii kojo kats'enjé an nguindyikin ji.
- 19 Ngaskande nguiti kamajín ndíí sení, te'éxéní xikoó ngo mosoə.”
- 20 S'e kijí nguini ndi'aə nə'mii. Ti s'e kjin ts'éndibání nga kamábe nə'mii kó nimaakamaá, s'e kijíkja'ayindiya, janíkjá kó ngo ndsó katsjaá t'anijon.
- 21 Kó kui ndaa bi katsó: “Nə'mi, je kats'enjé an kondraə ndi'ak'ajmii kojo kats'enjé an nguindyikin ji, kó ngaskande nguiti kamajín ndíí sení.”
- 22 Tanga nə'mii bi katsoó mosoə: “Naxiéjnú ngo njño xi tsjakji'i, kó ti'ankajajnú ndína kó t'iyajnúú ngo stingaro tsja, kojo tjayajnúú tjiíndié.
- 23 Kó ndibáojnú choyoyo xi 'niú jee, s'e ti'ank'iéjnú, xinie kó tsja ngat'iéna,
- 24 ngat'a kui ndína k'ien katsaki, kó ja'á'yaá, kichajá katsaki, kó kasakona.” Kó íts'iyanií nga kats'én s'ué.
- 25 Nda xi xchaá xingaá nguujin jno tjits'énxá, kó nga jachó tiña ndi'aə tsint'ieé só kó kamábe nga tjichá,
- 26 kó tsíchjiaə ngo mosoə nə'mii, kó asíyaá mí ni xi kjima.
- 27 S'e bi katsó kui mosoə: “Nts'ie je'e, kó nə'mii ngo choyoyo xi 'niú je kats'énk'ién, kjoə xoó nga nda je'e ndíí kó nga jmí chi'injín xoó.”
- 28 Kós'e kats'énxchán kui nda xi xchaá kó kamámejénjiín ts'as'ien. S'e jataxie nə'mii kó índaseen ts'ié nga ts'as'ien.
- 29 Tanga kui nda xi xchaá bi katsoó nə'mii: “Tsitsíjin nə'mi, kótjín nónií nga tjits'énxájoo, kó ngatsjé nixtjin tjits'enkjatjosoón, kó nde ngo ndí chotsanga boe'éjinní ts'ié nga sa'in an ngo s'ué kó skjínjejo an já amingona.
- 30 Tanga nga je'e ndíí, xi je kats'énkjié ngayeje ton xi katse'ée ndoəo inchjínmasien, kini'ínk'íjín ngo choyoyo xi 'niú je.”

31 S'e bi katsó nã'mii: "Ji ndí, ngatsjé nixtjin tindyinjení, kó ngayeje ni xi tjinna je ji tse.

32 Tanga chjiénga kats'en an kui s'ueé ts'i'e nga tsja kamána, ngat'a nts'ie, je k'ien katsaki, tanga ngot'e je ja'á'yaá, kichajá katsaki, tanga ngot'e je kasakona."

Rkaa 16

1 Kjisoo bi katsoó xta ts'i'e: –Ngo ndiya kis'ijña ngo nda chon xi kis'iee ngo moso xi askoon ngayeje ni kojo xi kats'énxájo toon, kó kui nda choon tsint'ie nga mosoo kats'énkjién toon.

2 Kó kui nda choon tsíchjiaa kó bi katsoó: "¿Mí kjoaa nga bi kji'i ni xi ts'énnt'ie an kjoaa ji? Ti'inkas'ínni xki kjoaa ngayeje ni kojo ton xi tjinna, ngat'a je nguiti kamajín nga mosona kama ngase ji."

3 Kós'e nda mosoo bi ts'én kats'énkjó: "¿Mí xi sa'in an? Ngat'a nguije nguiti tsjaxájinna ndiana, kamajínna tsi t'anangui kokjan an, kó achichí soboána nga tonchjie kuí'a an.

4 Áan, je be an mí ni xi sa'in an ts'i'e nga nguije kongatjinguina ndiana kjoaa xá moso xi tjits'en an, ngayeje xtaa skjix'ána ngantjoa ndi'aa."

5 Kó tsíchjiaa ngayeje xta xi tjitjieén toon ndiaa, kó bi katsoó xi tjoón: "¿Kótjín tjitjieén ts'i'e ndiana?"

6 Bi katsó kui ndaa: "Úchán barrí isti." S'e bi katsó mosoo: "Ji'ín chjabe ji xojon nínga kjit'a xkij, kó ichítie tsi t'ijñí."

7 S'e bi katsoó kje'e xi tjitjieén nga: "Kó ji, ¿kótjín tjitjieén?" S'e bi katsó kui ndaa: "Tie mī koxta to ndsokooñ ñño." Kó bi katsó mosoo: "Ji'ín chjabe ji xojon nínga kjit'a xkij, kó jin mī koxta t'ijñí."

8 Nga kamábe kui ni nda xi ts'i'e xaá, achichí kats'éntsjajo kui moso xi ndajín ngat'a tanisién kjínkón kamá nga kats'én kui ni. Ngat'a xta xi tjin kui ngasondiee, maña ngase ts'énjo xta xkjín, ta boajín ni xi ts'en xta xi chjiani Néná.

9 Kó an bi xianjnu'un jún: Ti'ankjiénjnu kjoachon xi tjin kui ngasondiee nga kosikojojnú xtaa, ts'i'e nga kjín ngase amingo k'uiéjnu, kja kama nga kjuie kui kjoachoon, Néná tsjaajnú nguindie xi tikón ngatsjé nixtjiin.

10 Xta xi nda ma'niátakón nga skoón ni xi chiboa, ti kama'niátakón nga skoón ni xi tsie, kó xta xi kixjín ts'enkjátjosón ni xi chiboa, ti boá ti ts'én ni xi tsiee kixjín kama nga.

11 Ja tsi kamá'niátakónjínjnu nga kichonjnu kjoachoon kui ngasondie jeé, ¿'yá xi tsjaajnú nga xchindájnu kjoachon xi ndaa?

- 12 Kó tsi ni xi tsi'e kje'e xta kamá'niátakónjínjnú nga kamájínjnú kichonjnú, ¿'yá xi tsjaajnú ni xi tsajún?
- 13 Nde ngojín moso xi jó ndia sa'inseén, ngat'a ngo ch'o kamaa, kó xi ingoo tjó kamaa, kojo tsi ngo ndasen kamaa, kó xi ingoo ndasenjín kamaa. Kamajín moso Néná kojo moso kjoachoon kamajnú.
- 14 Kó tsint'ié kui nij já fariseo, kui xta xi achichí tsja kamaá toon, kó tsajnókie Kjisoo.
- 15 Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Jún nguindyikon xtaa kixi majnú yojojnú, tanga Néná be kókji'i inimajnú. Ngatamakjínjnú nga ni xi achichí bendikón xtaa, nguindyikon Néná ni xi tanisién 'niú ch'o kji'i boá.
- 16 Kjoakitij kojo ni xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná jet'ani ngaskande nga kis'ijña Jua Bautistaa, kó ndeskande koó kji'a tji'bínijmi éntjatsiee nínga botixómá Néná, kó ngayeje xtaa xi ts'én ngo kjo'niú tsi'e nga k'os'ien kui nguindiee.
- 17 Tanga nde chií ni'ínjín tsi kjuie ndi'ak'ajmii kojo t'ananguii, ta boajín nga xchajat'a chií ni xi kjit'a xojon kjoakitij Néná.
- 18 Ta 'yání xi kui'ijña chjoón, kó tsi kje'e chjoón kujxanjo, ts'én bendikónjín kjoabixaan, kó xi kujxanjo chjoón xi je ik'ijñaá, ti ts'én bendikónjín kjoabixaan kui nga.
- 19 Ngo nda chon kis'ijña xi achichí tsjakon njño tsaja, kó ndyiojón ndyiojón kats'én s'ué nga katsjá ni chinie xi chji.
- 20 Ngantjoa ndi'aa kui nda choon kis'ijña ngo nda nima xi ts'á chjie xi 'mí Lá xi tsajaá ndo,
- 21 kó achichí bojó kamaá kui ndaa kó kamámején maá iskjinnie ni xi ixónguif yamíxaa nda choon, kó ngaskande ññaá katomájón ma ndoo Laá.
- 22 Tichaan jachó nixtjin nga k'ien Laá, kó ndítsjiee Néná kijjo nguindie nínga tikón Abraam, kó ti k'ien nda choon nga, kó akjanijín kui.
- 23 Kó nda choon ndoboa nk'ieen kini'ánkji, kó achichí kjoanimá kini'ánkja'a kjaa, s'e tichaan kamábe nínga tikón Abraam kó nga Laá kja tikón t'aa.
- 24 Kós'e nda choon tsíchjiaa Abraam nga bi katsoó: “Na'mi Abraam, ngatamanimaa an, kó nanguíye ji Laá tsi'e nga kui'íngandá ndójoa tokotsja kós'e ngats'énk'andyi chií najen an, ngat'a achichí kjoanimá ts'énfoa'atio an nguujin kui ndi'if.”
- 25 Tanga Abraam bi katsoó: “Ji ndí, ngatja'átsjieen nga kji'a nga kixindyin ji ngasondie achichí ni katse'eé, kó Laá achichí ni xi ndajín xi katse'eé kui, tanga ngot'e 'ne Laá achichí tjíni'ándajoon k'iee, kó ji achichí tsie kjoanimá tibitjatí.

26 Kó kjoaꞑa ngayeje kui nii, ngo tixa nanga tikón ngamasienná kó achichí kjin tindyionñáa xinguí, kó majín tsi ngo xi k'ie koejeni ján ján, kojo tsi ngo xi ján ján kjindibáni nga kjindibá k'iee.”

27 S'e bi katsó kui nda choon: “Niú mí'aá na'mi, tsie nga konanguíye ji Laá ndi'aa na'mina,

28 ngat'a ún ma nts'ie an xi kotsoyaa tsie nga ti k'iejín kjindibá k'ie kui nguindie nínga tsie kjoanimá bitjatioó.”

29 S'e Abraam bi katsoó: “Je tikoón kjoakitii Moisee kojo ni xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná, ¡Ngatint'ie'eén ni xi it'a kui jaá!”

30 S'e bi katsó nguini kui nda choon: “Jmí na'mi Abraam, tanga tsi tjin xta xi je k'ien xi koejekoon kui jaá, sa'ínk'oyá yoojo kjoaꞑa ni xi ndajín kji'i xi ndyits'en.”

31 Tanga bi katsó Abraam: “Tsi nt'iejín kjoakiti xi it'a Moisee kojo ni xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná, ti boꞑa ti ts'én nde s'ijinjin nga tjin xta xi je k'ien xi kjoa'á'yaá.”

Rkaa 17

1 S'e Kjisoo bi katsoó nga tsíchjajo xta tsie: Achichí ni'in kji'i nga jmíjín xi stinguí kjoaꞑa nga ngo je sa'ín, ¡tanga nimá xó xi sa'ín ngo ni tsie nga kje'e xi sa'ínjé!

2 Tasá ngo ndijo je ngatit'a kjásén, s'e ngat'ajmijin yoojo nguujin ndáchikoón, ta boajín tsi ngo ni sa'ín tsie nga ngo kui jakíndí sa'ínjé.

3 Kuíni nga, ¡chónjnu ngayeje ni xi si'ánjnu! Tsi ngo nts'ie sa'ín ngo je, ti'inxchínje, kó tsi sa'ínk'oyá yoojo nga nguiti boajín sa'ín, ti'injetakín.

4 Tsi yito ndiya sa'ínjé kondra tse nga ngo nixtjin, kó tsi yito ndiya bi katsoo: “Sa'ínk'oyá an yojona, ti'injetakínní”, ti'injetakín.

5 Kó já apostroo bi katsoó: –Ndia, tasikejje tsie nga 'niú ngase s'ijinje.

6 S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi nde ta chí tsi s'ijinjnu Néná xikó ma ts'en xixi xojmaá mostasa, kama bi k'uinjnu kui yá sikómoro: “Ngatjoníyá ji, kó nguujin ndáchikoón ngatamatije ji”. Kuint'ie'énjnu kui yaá.

7 ¿Yání jún xi tsi ngo moso tikónjnu xi tjits'énxá nguujin jnoo kojo tsi cho ts'énkoón, kó nguije kjo'eni nga kijits'énxá, bi k'uinjnu: “Titjé, kó tindyint'e ji yamíxa?”

8 ¿A mí tsi tasá bi k'uinjnu: “Ti'indení ni chinie, kó t'inde yoojo kó ti'insenni nga t'iyení ni xi skjínje an kojo ni xi k'uí an, kó nguije kamána kama xiní ji kojo s'í ji”?

9 ¿A koe'énjnu ndok'óchji kui mosoo kjoaꞑa nga je kats'én ni xi ki'mí? Jmí ra xian an.

- 10 Ti boꝯ ti ts'én jún, nguije kini'ánjnú ngayeje ni xi ki'míjnú, kama bi k'uinjnú: “Mosꝯ xi nde jmí ni chjijín ñá, ngat'a ta kuí tsi ni xi tsoboáná xi kini'án.”
- 11 Kó kji'a nga kijí Kjisoo naxíndá Jerusalen kó nga ja'a xtjjeen nangui Samaria kojo nangui Galilea.
- 12 Nga ts'as'ien ngo ndí nangui, jachókoón tie já xi tjiín chi'in xi ts'enkjátsón tjixín yojoná, kó ta kjin kixindyia,
- 13 kó 'niú askandáyá nga bi katsoó: –ǝJi Kjisoo, Mostro, ngatamanimaa jin!
- 14 Nga kamábe Kjisoo kui jaá, bi katsoó: –Tanguínjnú kó takójnúy yojojnú chiná'mii. Kó tjenga ndyífi nguiya ndiyaá kamátsjiejón nga katjo'óxiín chi'iin.
- 15 Kós'e ngo kui jaá, nga kamábe nga je kamándaya, kijí'oyá nguini nínga tikón Kjisoo, kó askandáyá ma nga katsjaá kjoaje Néná,
- 16 kó nga jachókoón Kjisoo, asién tikoó, ngaskande nga jachót'aa kjen t'ananguii nga katsjaá ndok'óhji, kui ndaa kia chjiani nangui Samaria.
- 17 S'e Kjisoo bi katsoó kui ndaa: –ǝA tiejín majnú xi kamátsjiejón chi'injnú? ǝKó xi ngui nijaan ñá síndo?
- 18 ǝA jmíjín ngase xi kjindibátsjaá kjoaje Néná, a ta kuí tsi nda xi chjiani nangui Samaria?
- 19 Kó Kjisoo bi katsoó kui ndaa: –Tisítjin, kó t'en 'ne, kjoas'ijjin xí je ts'axié'aá ji.
- 20 Já fariseo asiyaá Kjisoo kjoaa kji'ání nga kjindibá nixtjin nga kotixoma Néná, kó Kjisoo bi katsoó: –Jmí tsi tsijen kama kji'a nga kotixoma Néná,
- 21 jmíjín xi bi katso: “K'ie tikón”, kojo tsi “ján ján tikón”, ngat'a Néná je ts'énbotixómá nguujinjnú.
- 22 Kós'e bi katsoó xtá ts'e: –Kjochó ngo nixtjin nga kamamejénjnú nga nde ta ngo nixtjin xchajnú ndí nda xi'iin, kó xchajínjnú.
- 23 Kó tjín xi bi katsojnú: “ǝK'ie tikón!” Kojo tsi “ján ján tikón!” Tanga ngata monguínjínjnú, ti nde ngata monguántjinguujinjnúy.
- 24 Ngat'a xikó maá nga foa'at'e nga 'na ma ndeskande ngo ngande ngaskande xi ingo ngandee ndi'ak'ajmii, boꝯ ma kama nixtjin nga kjo'e ndí nda xi'iin.
- 25 Tanga tjón ma ra achichí kjoanima kjoa'atio, kó ngayeje xtá xi'bj xi sa'ínch'ó.
- 26 Kó xikó kamá nixtjin nga kis'ijña Noée, boꝯ ma kama nixtjin nga kjo'e ndí nda xi'iin.
- 27 Xtaa Iskjnie, kats'e, ixán, kojo kats'énkixan xkjín, ngaskande nga Noée ts'as'ien nguiya tjotso jee, s'e kjindibá stsé 'niuú kó kats'énkjié ngayeje xtaa.
- 28 Ti boꝯ ti kama xikó kamá nixtjin nga kis'ijña Lot, xtaa iskjnie, kats'e, ts'atsie, atíña, ítjie kojo kats'énda ndi'a,

- 29 tanga nixtjin nga jatjo Lot naxiínda Sodoma, ixó ndi'í kojo asufre ndi'ak'ajmii kó kats'énkjié ngayeje xtaa.
- 30 Boa ma kama nga kokó yoo ndi'í nda xi'iin.
- 31 Kui nixtjin ján, xi tikón nk'aa ndi'aa, kós'e nii nguiya ndi'aa ndyia ngata fotjajénjín tsi'e nga skíbé, kó xi nguijin jnoo tso'ba, ngata fí'oyajín.
- 32 Ngatja'átsjienjín ni xi kamaá chjoón Lot.
- 33 Ngat'a ngayeje xi mejeén k'oxié'á kjoamindyioon, tasá sa'ínchaja, kó ngayeje xi sa'ínchaja kjoamindyioon tangat'anii an, kuí boá xi kjotjo'a.
- 34 Xiyájnú'un jún nga kui nixtjieen tsi jó xta xi kjiyojo ngo ngasón nchan, ngo konguínjo, s'e ngo k'uijñá.
- 35 Tsi jó ínjín xi nijan k'ó, ngo konguínjo, s'e ngo k'uijñá.
- 36 Tsi jó já ndyits'enxá nguijin jnoo, ngo konguínjo, s'e ngo k'uijñá.
- 37 Kó bi katsó xtaa Kjisoo: –¿Nání nga boa kama Ndiá? S'e Kjisoo bi katsó: – Nínga tikón yojo k'ieen, kja kamatikó ríkieé.

Rkaa 18

- 1 Kjisoo ínjimí kui énkjín xtaa, kjoaa nga chjiénga kuichjiaa Néná ngatsjé nixtjin, kó nga koyayajín,
- 2 bi katsoó: –Nga naxiínda kis'ijña ngo ne ndi'amasien xi katsakjónjín Néná, kó kamábendikónjín xtaa.
- 3 Kó ngo xtachjón k'án xi je k'ien xi'iin kis'ijña ti kui naxiíndaá, kui xtachjoón ngotjón ngotjón kijikoón kui ne ndi'amasieen nga bi katsoó: “Kixi ti'insenni kjoaa kjoaxti xi tjínna an kojo kondrana.”
- 4 Kó kjin nixtjin nga kamámejénjín kui ne ndi'amasieen nga kats'énseén, tanga tichaán bi ts'én yjín kon: “Nda tsi tsakjonjín an Néná, kó ti bendikónjín an xtaa,
- 5 tanga, kui xtachjoón tjíts'énxtína, tasá kixi sa'inséen, ngat'a tsi ngotjón ngotjón kjindibákónna, tichaán sa'ínxtindana.”
- 6 Kó bi katsó Ndiáa: –Nda'yájnú ni xi katsó ne ndi'amasieen xi kixijín.
- 7 ¿Kó Néná a kixijín ts'en sa'ínseén xta xi je ja'ájin xi nga jño kojo nga nixtjien ndyichjiaa kui? ¿A sa'ínk'andíyarií nga kosíkojo kui xtaa?
- 8 Xiyájnú'un nga Néná tsá kojo kixi ts'én sa'ínseén xtaa. Tanga nga kjo'e nguini ndi'í nda xi'iin, ¿a sakórií kjoas'ijin k'ie t'ananguii?

⁹ Ngo ndiya, Kjisoo tsíchjiajo kui énkjiín xta xi ti kuí xí s'ijiin nga kixi síndo nguindyikōn Néná kó ts'ench'ó xta xi ngasee, kó bi katsó nga tsíchjiajo kui énkjiín:

¹⁰ –Jó já kijí nangoxii nga tsíchjiaa Néná, ngo xi nda fariseo kó ngo xi nda xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni.

¹¹ Nda fariseo, kasasien kixi, kó bi katsó nga tsíchjiaa Néná: “Na'mi, tsjaa ndok'óchji ngat'a an jmí tsi boā kon an xikoó xta xi ngasee nga chejé, nga kixijín, nga ndyits'ent'aa kjoā xkjín, ti nde boajín kon an xikoó kui nda xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni,

¹² jó ndiya ts'enkja'a an kjindiá yojona nga ngo xomana, kó tsja an tie nga úchán ton xi ts'en an.”

¹³ Tanga nda xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni, kjin kis'ijña, nde kamámejénjiín askotsijen ndi'ak'ajmi ján, kó ta soboa tjingo ye'eé niseen nga bi katsoó Néná: “Na'mi, ngatamanimaā an, ngat'a xta jé an.”

¹⁴ Xiyájnú'un nga kji'a nga jachó ndi'aa kui nda xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni, je kixi tikón nguindyikōn Néná ta boajín nda xi ingoo, ngat'a ta'yaní xi je k'oxié yojoo, nimakjoā si'anjo, kó xi nimakjoā k'oxié yojoo, kuí xí je ko'naxié.

¹⁵ Jachóchinií Kjisoo jakjindí xixi, tsie nga sa'injo, tanga xta tsie kats'énxchánjo xta xi jachójo kui jakjindií.

¹⁶ Kó Kjisoo tsíchjiaa xtaa kó bi katsoó: –Te'éndiéjnúu kui jakjindií nga kjo'e'ekónna, kó ngata 'bíchjájínjúu, ngat'a nínga botixomaā Néná kuí xí kama k'os'ien kui xi xikoó kui jakjindií.

¹⁷ Jakoxi ni xi xianjnú'un, nga xi k'os'ienjín nínga botixómá Néná xikoó ngo ndachí, kamajín k'os'ien.

¹⁸ Kó ngo nda nguitoko bi katsó nga asiyaá Kjisoo: –Ji Mostrō nda, ¿mí ni xi sa'in an tsie nga sakóna kjoamindyion ngatsjé nixtjiin?

¹⁹ Kó Kjisoo bi katsoó: –¿Mí kjoāā nga nda sení? Ta'yajín xi nda, ta ngototo Néná.

²⁰ Je ye ji kjoabotixomaā Néná xi bi tsoó: “Kamajín si'int'ée kjoā chjóon, kamajín si'ink'in ji xta, kamajín si'inchejé, kamajín k'uindíséta'in ji ngo xta, chendikín jí na'míj kojo naāā.”

²¹ S'e bi katsó kui ndaa: –Ngayeje kui ni je kats'enkjatjosón an ndeskande kó nga ndachí an.

²² Nga tsint'ie Kjisoo kui ni, bi katsó: –Ingo ni chajaā: tatíñi ngayeje ni xi tjiin, kó toon kui ni xta nimaā te'ée, kó boā tsi ts'en nga k'uiéé ngo kjoachon ndi'ak'ajmi ján, s'e ndibétjinguini nguije.

- 23 Kós'e kui ndaa nga tsint'ie kuí nií, achichí ndasen kamaá, ngat'a achichí chon kama.
- 24 Nga kamábe Kjisoo nga ndasen kis'ijña kui ndaa, bi katsó: –¡Achichí ni'in kji'i nga xta xi tsie kjoachon tjiin nga k'os'ien nínga botíxomaá Néná!
- 25 Ngat'a tasá ni'ínjín kji'i nga ngo cho to'o yits'en kjoa'aya tixaá ngo ndo, ta boajín nga ngo nda chon k'os'ien nínga botíxomaá Néná.
- 26 Kó xta xi tsint'ie kui nií bi katsó: –Ja, ¿'yání xi kjo'tjo'a tsobaá?
- 27 S'e Kjisoo bi katsó: –Ni xi kamajín sa'ín ngo xta, kamarií sa'ín Néná.
- 28 Kós'e bi katsó Peé: –Ja je ye, nga jin ngayeje ni xi tjinje ik'ijñamasienje, kó k'ie timatjinguine ji.
- 29 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi ni xi xianjnu'un nga jmíjín ngo xta xi ijña ndi'aa, xi xchaá, nts'ie, chjoón kojo ndií, tangat'anii nínga botixómá Néná,
- 30 xi sakójín tsie ngase ni kui ngasondie xi'bi kó nga ngasondie xi s'e ndibaá sakoo kjoamindyion ngatsjé nixtjin.
- 31 S'e Kjisoo tsichjajot'axín já xí tiejoó, kó bi katsoó: –Tsitsijenjnuú nga k'ie ndyimonguín nijinguí xtjeen naxínda Jerusalen, kó kjo'tjosón ngayeje ni xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná kjoaa ndií nda xi'in.
- 32 Ngat'a si'ank'as'ien nguia tsja xta xi judíojin, kó kojnocha, ch'o k'uiín kojo kotitiajón.
- 33 Kó nguie kjoaá, si'ank'ien, tanga xi ma ján nixtjin kjoa'á'yaá.
- 34 Kó kui jaá nde chií kamákjinjiní nií. Akja'maa kui eén, kó kamákjinjiní ni xi ki'mií.
- 35 Nguie makjachó ma Kjisoo naxínda Jeriko, ngo nda tika tikóndo t'a ndiyaá nga ts'énmí'á tonchje.
- 36 Kó nga tsint'ie nga xta kjiin xi ndyfoa'a, asíyá mí ni xi kjima.
- 37 Kó ki'miyaá nga Kjisoo nda Nasaret xi kjoa'aa.
- 38 Kós'e nda tikaá bi katsó nga askandáyá: –¡Kjisoo, ji xi xta tjeé Ndabii ji, ngatamanimaá an!
- 39 Kó xta xi tjimátjoón Kjisoo kats'énxchánjo tsi'e nga nguiti skandáyajín, tanga kui nda tikaá tasá ma 'niú askandáyá ngase nga bi katsó nguini: –¡Xta tjeé Ndabi, ngatamanimaá an!
- 40 Kós'e Kjisoo kasasien kó tsí'á tsi'e nga kjochóchinií nda tikaá, kó nguie jachó, bi katsoó Kjisoo:
- 41 –¿Mí ni xi mejeén nga sa'iin? Kó nda tikaá bi katsó: –Ndja, mejenna nga kamatsijenna.

42 Kó Kjisoo bi katsoó: –Ngatamatsijeen. Kjoas'ijjin xi je ts'axié'aá ji.

43 Ti kji'a kamátsijen nguinií nda tikaa, kó kijítjinguui nga katsjaá kjoaje Néná, kó ngayeje xta naxiínda xi kamábe kui ni, kats'éntsjaá Néná.

Rkaa 19

1 Kjisoo jachó naxiínda Jeriko kó nga ja'ajin kui naxiíndaá.

2 Kia kis'ijña ngo nda chon xi 'mí Sakeo, kó nguitokoo já xí foa'á'yá ton xi machítjé ni kamá kui ndaa,

3 kó Sakeo kamámejeén kamábe 'yání xi Kjisoo, tanga kamájiin ngat'a achichí xta xi tjin, kó kato kamá kui ndaa.

4 Kó tsanga ma kijítjón nínga kjoa'a Kjisoo, s'e kijikijin ngo yá sikómoro tsie nga skuie.

5 Nga ja'a Kjisoo kui nguindiee, askotsijen nk'a ján, kó bi katsoó kui ndaa: – Sakeo, tsá titjajen, ngat'a chjiénga ndi'aa kjoña an ngot'e.

6 Kó achichí tsá jatjajen, kó 'niú tsja kamaá nga Kjisoo kis'ijña ndi'aa.

7 Kó nga kamábe, ngayeje xtaa, bi katsoó xkjin: ndi'aa ngo nda jé k'uijña.

8 Kós'e Sakeo kasasien kixi, kó bi katsoó Ndiaa: –Ngot'e 'ne Ndia, masien ni xi tjinna tsjaa ngayeje xta nimaa, kó tsi tjin ka'a xta xi kats'enchejee, nijún boa kji'i tsja'oyá nguiña.

9 S'e Kjisoo bi katsó: –Ngot'e je jatjo'a xtaa kui ndi'aa, ngat'a ti xta tjeé Abraam xi'bi.

10 Ngat'a ndií nda xi'jin je'ek'axié'á xta xi je ndiya kichajaá tjimá.

11 Nguije tsint'ie kui eén xtaa, Kjisoo katsáyá kui énkjiin, ngat'a je tikón tiña naxiínda Jerusalen, kó kui jaá kats'énkjó nga Néná je kotixoma tji'niu.

12 S'e Kjisoo bi katsó: –Ngo ndií ngo nda chon kijí ngo naxiínda xi achichí kjin tsie nga kia si'an re nga kotixomaa ngo nguindie, s'e kjo'e'e'oyá nguini.

13 Kuíni nga kui ndaa tsíchjaa tie já mosoo kó katsjaá ton, nga bi katsoó: “Ti'anxáojnú kui toon, ngaskande nga kjo'e'e nguini an.”

14 Tanga xta xi chjiani kui naxiíndaá ch'o kamaá kui ndaa, kó katsanguiyaa xtaxchá xi bi katsoó: “Mejénjnjne nga kui ndaa kotixomajne.”

15 Kó nguije je'e nguinií kui ndaa nguije re kamá, katsanguiyakja'á kui já moso xi katsjaá ton tsie nga skuie kóts'en kini'ánxájo toon.

16 Jachó nda xi tjoón kó bi katsoó: “Ndia, ton xi katse'ení kats'énxájo an kó tie boa kji'i askjasón ngase.”

- 17 Kó bi katsó nda ree: “Nda kini'ín, moso nda, kjoaa nga chiboa ton xi kamá'niatakón ji nga kichíin, tie naxíndá kotixoméé.”
- 18 Jachó xi ingo mosoo, kó bi katsó: “Ndia, ton xi katse'éní ún boá kji'i askjasón ngase.”
- 19 Kó ti bi ti katsoó kui ndaa: “Ti ún naxíndá kotixoméé ji nga.”
- 20 Kó jachókoón xi ingo mosoo, kó bi katsoó: “Ndia, k'ie tikón tóon, ngo poño ixtie an kó ja'atjó an,
- 21 ngat'a katsakjonñaá ji, kjoaa nga be an nga tanisién tajá ji, ngat'a chjába ji ni xi jmí tsi ji ik'íjñí, kó ch'ijin ji ni xi jijín ik'ítjie.”
- 22 Kós'e bi katsó kui nda ree: “Mosó xi ndajín ji, ti kui ndso'boe xi kotijéñaá. Tsi ja boá je ye nga tajá an, nga k'ibé an ni xi ijñajín an, kojo nga 'bojen an ni xi itjiejín an,
- 23 kós'e, ja ¿kó mí kjoaa nga bankojín ik'íjñí tonna, tsie nga kji'a nga kjo'é nguiñá an kjoa'achjí an ndyikón?”
- 24 Kó kui nda ree bi katsoó xta xi síndo kiaa: “Chje'éxínjnuu toon kui ndaa, kó xi je tie kamá tsie kui te'éjnuu.”
- 25 S'e bi katsó kui jaá: “Ndia, tanga kui ndaa je tie boá kji'i ma tsie.”
- 26 Tanga bi katsó nda ree: “An xiyájn'un nga ngayeje xi tjiín, ko'e'éé, tanga xi jmijíin, ngaskande ni xi tjiín xi chje'éxiín.
- 27 Kó kui xta xi kondrana xi kamámejénjiín nga re kama an, ndibáojnú'un k'iee kó nguindyikón an tichásenjnu nga si'ank'iénjnu.”
- 28 Kó nguije tsíchjia kui nii, Kjisoo kijítjoón xtaa naxíndá Jerusalen.
- 29 Kó nguije makjachó ma ngo nangui xi 'mí Betfaje kojo Betania, kia t'a tjingui nínga tjin yá oliboo, katsanguiya jó xta tsie,
- 30 xi bi katsoó: –Tanguínjnu kui ndí nangui xi tikón kjeen, kó nguije kuitjás'ienjnu kui nguindiee, kia sakójnu ngo ndí bórró xi nde kje ngo xi 'b'ijñasoón, chjándojnú kó ndibáojnú'un k'iee.
- 31 Kó tsi tjin xi bi katsojnu nga kosíyajnu: ¿Ánní nga ndyichjándojnú? Bi t'ínjnuu jún: Kjoaa nga Ndiaa xí chjieén.
- 32 S'e kijí kui jaá kó kasakoo bórróo xikó ki'míí.
- 33 Kó nguije ndyikjindó bórróo, xi tsie choo bi katsoó: –¿Ánní nga ndyichjándojnú bórróo?
- 34 Kós'e bi katsó kui jaá: –Kjoaa nga Ndiaa xí chjieén.
- 35 Kó tsanguínjoo Kjisoo, kó nguije ísoón njñoo bórróo, kini'ánk'ijñasón Kjisoo.
- 36 Tjienga ndyifí, ngayeje xtaa yítie njñoo nguia ndiyaá.

- 37 Kó nguije makjachó tiña xtjēēn nga fíjaya nínga tikón tjingui nínga tjín yá oliboō, ngayeje xta tsī'e Kjisoo tsja kamaá kó íts'iyaniī nga kats'éntsjaá Néná kjoāā ngayeje kjoāndikón xi je kamábe,
- 38 bi katsó nga askandáyá: –iNgatama chikonñé nda re xi kjindibáni ngajoo Ndianá, xió ngatja'bé ndi'ak'ajmii, kó ngat'ieé kjoaje Néná nk'a ján!
- 39 Kó nguijīn xta tsī'e kis'int̄soma já fariseo xi bi katsoó Kjisoo: –Mostro, ti'inxchínje xtaā ánni nga boā ndyitsó kon.
- 40 Kó Kjisoo bi katsoó kui xtaā: –Bi xianjnú'un jún, tsi xió k'uíndo kui xtaā, ndijoo xí skandáya.
- 41 Kó nguije makjachó tiña naxińdá Jerusalen, nga askotsijen Kjisoo, askandá kjoāā kui naxińdaá,
- 42 kó bi katsó: –iTsi yera ji nda tsi ta kuí tsi nixtjīn, ni xi tsjaá kjoaxió! Tanga ngot'e tji'márií ndyikin kui niī.
- 43 Ngat'a, s'e ndibaá nixtjin xi ndajín, kji'a nga kondra tse skinínk'á nga ngo foa'atjiyajoōn ji ngo xó xi kui'íchjá'yaá, kó ngayeje nguīndie nga skjánjoo,
- 44 kó k'ojmii ji kojo ndīi nguiyaa xó xi tjichjá'yáni ji, kó nde ngojín ndijō kui'índo xi s'indosoón xkjín, ngat'a kamáyejín ji nixtjin nga je'ekoón Néná.
- 45 Kó nga jachó Kjisoo nditsen nangoxii, íts'iyaniī nga tsangatjinguī ngayeje xta xi ndyibotińá kojo xi ndyī'botsie ni,
- 46 kó bi katsoó: –Je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ndi'ana, ndi'a nínga kui'chjīā Néná ngayeje xta k'uiín, tanga jún ndoboāā chejé je kini'ánjnu.”
- 47 Kó ndyiojón ndyiojón akóyá Kjisoo nditseen nangoxii, tanga já nguitokoo chiná'mii, já chjīniēkjoakitii kojo já nguitokoo naxińdaá kamámejeén kats'énk'ién Kjisoo.
- 48 Kó kasakondiéjīn kóts'én sa'ínk'ién, ngat'a ngayeje xta naxińdaá tsint'ie ndá ndaá ni xi tsíchjīā.

Rkaa 20

- 1 Kó ngo ndiya nga Kjisoo akóyaa kojo ínjimíí éntjatsieē Néná xta naxińdaá nditsen nangoxii, jachókón tiñaā já nguitokoo chiná'mii, já chjīniēkjoakitii, kojo já xchá nguitokoo naxińdaá,
- 2 kó bi katsoó nga tsíchjīajo: –T'íyējne, ¿mí xá xi tjiín nga kui niī ni'ín ji, axā, 'yá xí katsjaá kui xaá?
- 3 S'e Kjisoo bi katsoó: –Ti boā ti ts'én ngo ni kosíyajnú'un kó t'íyajnú'un:
- 4 ¿'Yá xi katsanguiya Jua Bautistaā nga atínda xtaā? ¿A Néná axā xtaā?

- 5 Kós'e kui jaá íts'iyanií nga bi katsoó xkjín: –Tsi Néná xí katsanguiya tsi k'uíin, kó: “Ánní nga kis'ijinínjínú”, katsoná.
- 6 Kó tsi xtaá xí katsanguiya tsi k'uíin, ngayeje xtaá ndijo k'oyaná, ngat'a ngayejeé nga s'ijiin nga Jua Bautistaá nda chjinié'eén Néná boá.
- 7 Kó bi katsó kui jaá: –Yajínjne 'yá xi katsanguiya.
- 8 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Ja ti xiyájinjínú'un mí xá xí tjínna nga ts'en an kui nií nga.
- 9 Kós'e Kjisoo íts'iyanií nga katsáyaá kui xta náxiíndaá kui énkjín xi bi tsoó: –Ngo nda íjñanda ngo jno nínga maxchá tostsije, kó katsjá chjínanguí já xí ts'én kuí xaá, s'e kjin kiji kó tsie ts'andíyaá.
- 10 Kó nga jachó nixtjiin nga je kamáxchá kuí toó, katsanguiya mosoo kui ndaa nínga síndo já xi katsjaá chjínanguí jno tostsijeé, tsí'e nga kókjángá kó sa'ínk'as'ieen kui to xi tsoboaá nda xi tsí'e kui nguíndiee, tanga kui já xí ndyits'enxájin kui nguíndiee kats'énkijen'on kui mosoo, kó jmí ni íyatsjajín.
- 11 Kó katsanguiya nguinií ingo mosoo, tanga ti ik'ie nguinií, ch'o ki'mií, kó ti jmí ni ik'íyatsjajín nguinií.
- 12 Kó ti katsanguiya nguinií xi ma ján mosoo, kó kui jaá ti kats'én'ón nguinií, s'e ts'axié kui nguíndiee.
- 13 Kós'e bi katsó ndia xi tsí'e kui nguíndiee: “¿Mí xi sa'in an? Tasá ndí tjóna sanguiya an, tsi ta'aní nga kji'a nga skuie, skuíendíkón ndína kui jaá.”
- 14 Tanga nga kamábe já xí ndyits'enxájin kui nguíndiee, bi katsoó xkjín: “Kuí xi'bi xi tsí'e kama ngayeje kui nguíndiee, tasá si'ank'ién, kja kamaa nga tsañá kama ngayeje kui nií.”
- 15 Kó kats'énk'ién ndií ndia xi tsí'e kui nguíndiee, s'e ts'axié nínga tjitjie tostsijeé. Kós'e Kjisoo asiyá: –¿Kó mí xi sa'ín ndia xi tsí'e kui jno tostsijeé?
- 16 Ja kjindibá kó sa'ínkjié ngayeje já xí ndyits'enxájin kui nguíndiee, kós'e kje'e xi tsjaá kui nguíndiee. Nga tsint'ie kui nií kui xtaá, bi katsó: –¿Néná xín ngats'énkja'aná kui nií!
- 17 Kjisoo askotsijen ndá ndaá xtaá, s'e bi katsó: –¿Mí xi mejeén tsó ni xi bi tsó xi tjít'a xojoon: Ndijo xi kats'énch'ó já chjiniexoó, kuí xí ndijo nga'niuú ndi'aa kamá?
- 18 Ngayeje xta xi k'okasón kui ndijoo kama xi, kó tsi tjín xi k'okanieé kui ndijoo kama ndsokōan.
- 19 Kó já chjiniékjoakitii kojo já nguitokoo chiná'mii, kamámejeén nga ti kui chiboá stsoboá Kjisoo, ngat'a kamákjiin nga kui énkjiin tangat'anií kuí nga kandokjoá, tanga katsakjónní xta náxiíndaá.

- 20 Kó kananguiyachoon xta xi askondá xi tix'ian xta kixi sa'in yojo, tsi'e nga kujint'ie ngo én xi ndajín xi katsó, kó boá ts'én sa'ink'as'ien Kjisoo nguiya nga'niuú kojo xaá nda xi xtitjoón kui nguindiee.
- 21 Kó bi ki'mií nga akasiyaá: –Mostro, je yajne nga kixi ni xi se kojo ni xi bokoyé ji, kojo nga jmí tsi skján ni'inje xtaa, nga tasá jakoxii ndiya xi tsi'e Néná xi tibokoyé ji.
- 22 ¿A tsjandíe kjoakitij, axa tsjandíejín nga k'uíchjijne ton xi machjítjé ni nda xtitjón xi 'mí Sesaa?
- 23 Tanga Kjisoo kamájiín kjoamañaá kui jaá, s'e bi katsoó: –¿Ánni nga an ndyichjat'ayákónjnu'un?
- 24 Takójnu'un ngo ton xi chjiani Roma. ¿'Yá xi tsi'e kui asién kojo kui ja'én xí kjit'a kui toon? Kó bi katsó kui jaá: –Tsi'e nda xtitjón xi 'mí Sesaa boá.
- 25 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Ja te'éjnuú nda xtitjón xi 'mí Sesaa ni xi tsi'e nda xtitjoón, kó ni xi tsi'e Néná, Néná te'éjnuú.
- 26 Kó nde kamájiín kui jaá nga tsint'ieé Kjisoo nga tsíchjia ngo én xi ndajín tsó nguindyikon xtaa, tasá achichí kijíndikoón kjoaa ni xi katsó, kó xió kis'inndo.
- 27 Kós'e jachókón tiñaá já saduseo xi tsó nga nguiti foa'áyajín xoó xta xi je jesoón, bi katsó nga asiyaá:
- 28 –Ji Mostro, Moisee ít'aná ngo xojon xi bi tsó: tsi ngo nda koya xi tjín chjoón kó tsi jmí ndíjín, nts'ie kui ndaa chjiénga kuí kujxanjo kui xtachjoón tsi'e nga xchajajín tjeje nts'ie xi k'ieen.
- 29 Ngo ndiya kis'inndo yito já xi ta ngo nts'ie kamá, nda xi tjoón ixánjo chjoón, kó k'ien kui ndaa, kó jmí ndí kis'iejín.
- 30 Kó nts'ie xi ma joó ixánjo kui xtachjoón, kó ti k'ien nguinií kui ndaa, kó ti jmí ndí kis'iejín nga.
- 31 Nda xi ma jaán ixánjo nguinií kui xtachjoón, kó ti boá ti kamaá nga. Kó nga yito kui jaá nga jesón kó nde ngojín xi kis'iee ndí.
- 32 Nga fet'a k'ien kui xtachjoón.
- 33 Nixtjin nga kjoa'á'yaá xta xi je jesoón, ja, ¿'yání nga yito kui jaá xi xi'iin kui xtachjoón kama, ngat'a nga yito nga kis'inndojo?
- 34 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Xta xi tjín kui nixtjin xi'bi bixan kó ts'énkixán xkjín,
- 35 tanga xta xi sakóo nga k'uíndo kui ngasondie xi'ba, kó nga kjoa'á'yaá xta xi je jesoón, ti nde nguiti kujxanjín kó ti nde nguiti sa'inkixanjín xkjín,
- 36 nguiti koyajín, ngat'a xikónií ndítsjiee Néná kama, kó ndí Néná boá, ngat'a kjoa'á'yá nguinií.

37 Tanga kjoa ngaá tsi foa'á'yá nguinií xta xi je jesoón, ngaskande Moisee akóyá nga katsáyá énkjiín yá sarsaa, nga bi tsoó Ndiána, Nee Abraam, Nee Isaa kojo Nee Jakob boá.

38 Ngat'a Néná jmí tsi Nee xta xi je jesón, Nee xta xi síndo boá, ngat'a tangat'anií Néná nga tindyión ngasondiee.

39 Tjín já chjiniékjoakitij xi bi katsó: –Mostro, nda kase.

40 Kó nguiti ingojín xta xi asíyá ngasee kje'e ni.

41 Kós'e Kjisoo bi katsoó kui xtaa: –¿Kóts'en nga xtaa tsó nga Kristoo xta tjeje Ndabij xó kjindibáni?

42 Ngat'a ti kuíni Ndabij bi tsó nínga ít'a xojon Salmoo: Ndiána bi katsoó Ndiána: “Tindyint'ení nga fojnína nínga botixoma an,

43 ngaskande nga k'uindo an nguindie ndsaki kondra tse.”

44 Ndabij Ndiána katsoó. ¿Ja kóts'en nga xta tjeje Ndabij kjindibáni Kristoo?

45 Nga tsint'ieé ngayeje xta naxiíndaá, Kjisoo bi katsoó xta tsi'e:

46 –Chónjnu já chjiniékjoakitij, ngat'a achichí tsja máa nga 'bítsoma nga boajá nño ndio tsjakon, kó tsja máa nga ndikón ts'en ni'ántinde nínga síndo nditsen, kó tsja máa nga 'bíndonié yáxiríe xi tjón síndo nguuya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó tsja máa nga kui tjón 'bíndo nguindie xi tjón síndo yamíxa nínga chinie nño.

47 Kui jaá kuí boá xi ts'échéjeé ni xi tjín ínjhín k'án xi je k'ien xi'iin, kó achichí xó tsi Néná chjiaa 'ne jama, tsi'e nga skuiéndikón xtaa. Kuí xta xi'ba xi tsie ngase kamajeé.

Rkaa 21

1 Kjisoo askotsijeen xta chon xi indyía tonchjeje nguuya koxa tonchjeje.

2 Kó ti kamábe ngo xtachjón k'án xi je k'ien xi'iin xi indyía nguuya koxa tonchjeje jó ndí ton xi chiboa chjií.

3 Kó Kjisoo bi katsoó xta tsi'e: –Jakoxi ni xi xianjnu'un nga kui xtachjoón k'aán tsie ngase katsjá ta boajín ngayeje xta xi ngasee.

4 Ngat'a ngayeje xta xi ngasee ton xi 'bonguii xí indyía, tanga kui xtachjoón indyía ngayeje ton xi skjinié kojo xi k'uini nga k'uijná ngasondie.

5 Kó tjín xtaa xi tsíchjia kjoaa nangoxii nga achichí ndijo tsjakon tjín kojo nga chje xi katsjá xtaa xi kini'ánchonnii, tanga Kjisoo bi katsó:

6 –Kjoaa ngayeje ni xi ndiyajnu k'iee, kjocho nixtjin nga kuixondo ngayeje kó ngaskande nde ngo ndijo k'uindojin xi s'indosoón xkjín.

- 7 Kó bi ki'mií Kjisoo: –Mostro, ¿kji'ání nga kama kui nii? ¿Kó mí chiboá xi s'ijña nguije ma kama kui nii?
- 8 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Tsitsíjenjnú nga jmíjín xi k'onchajojnú, ngat'a achichí ma xtá xi kjo'e ngajona xi bi katso: “An boá xi Kristoo”, kojo bi katso: “Je kjimatiña nixtjiin”, tanga nga kuijín xi monguántjinguinjú.
- 9 Kó kji'a nga konda'yájnú nga je kjima kjoaxchán, nguije tjíbixkán, ngata ndakonjín majnú, ngat'a chjiénga tjón kui nii kama, tanga jmí tsi tsá kjuje ngasondiee.
- 10 Kós'e bi katsó ngase: –Naxiíndaá skjánjo xkjín kojo já ree skjánjo xkjín,
- 11 kó k'uié kjoandikon xi 'niú, kjín tokoya nguindie k'uié kjindiá kojo chi'in, achichí ni xi kondakon k'uié, kó a xixi yi'i chiboá xi k'uié ndi'ak'ajmii.
- 12 Tanga nguindiee nga boá kama, tjón ma ra kuiyotjinguinjú kojo kondoboajnú, kó si'ank'as'ienjnú nguuya tsja nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kojo konanguís'ienjnú ndoboaya, kó konguínjojnú nguindyikon re kojo xtitjón tangat'anii ja'éna.
- 13 Kó kui nii xi kama si'ankjiénjnú nga kondókjoojnú kjoaa an.
- 14 T'ijñájnú inimajnú nga si'ankjójínjnú kjoaa mí ni xi k'uinjnú nga ko'naxié'ájnú yojojnú,
- 15 ngat'a ti ánni xi tsja an én kojo kjoakjínkón, kó kui eén nde ngojín kondrajnú xi sa'íin.
- 16 Ngaskande xi xchájnú, nts'iéjnú, xinguijnú, amingojnú sa'ínk'as'ienjnú, kó tjín jún xi si'ank'ienjnú,
- 17 kó ngayeje xtaa sa'ínch'ójnú tangat'anii ja'éna.
- 18 Tanga nde ngojín tsjatokójnú xi xchaja.
- 19 'Niú tindyiajnú tsi'e nga kjotjo'ajnú.
- 20 Tanga kji'a nga xchajnú nga naxiíndaá Jerusalen je ja'atjiyajoon jajún, ja je yajnú nga je jachó nixtjin nga je si'ankjie.
- 21 Kós'e kji'a boá nga kui xtá xi síndo Judea ngatanga nguujin k'ijñá ján, kó xi síndo nguuya naxiíndaá, ngatjatjo, kó xi nguujin k'ijñá ján síndo ngata 'bos'ienjín naxiíndaá.
- 22 Ngat'a nixtjin nga kamangojo boá kui nixtjiin, tsi'e nga kjotjosón ngayeje ni xi je kjit'a xojoon.
- 23 jNimá xó ndí ínychín xi ndí ndyia'a kojo xi ndí ndyits'enxchá kui nixtjin xi'ba! Ngat'a achichí kjoanimá k'uié kui t'ananguii, kó kjoaxchaán Néná k'okaniee kui xtá naxiíndaá.

- 24 Kó tjin xi kicha si'ank'ienni, kó tjin xi konguinjo'niú ngayeje naxinda kó xta xi judiojin tsjanié tsjafé naxinda Jerusalen ngaskande nga kjetjosón nixtjin kui xta.
- 25 Kós'e tjin chiboa xi k'ueé ts'ueé, saá kojo nñoó, kó k'ie t'anangui boa kamaa ngayeje xta, ta bi ta kamaa nga kjonie kojo nga xcha nga'niuú ndáchikoón,
- 26 xta ngaskande koyayá ma nga stsakjonní kjoaa ni ch'o xi kama ngasondiee, ngat'a kjotsie yeje nga'niú xi tjin ndi'ak'ajmi ján.
- 27 Kós'e kji'a boá nga xcha ndíí nda xi'in nga ngo ndi kjindibájinni kó achichí nga'niú k'ueé kojo tsie kjoajeé kjindibájo.
- 28 Kji'a nga kui'itsiyani nga kama ngayeje kui nii, tindyiondajnú, kó chjanínk'ájnú kjenjnu ngat'a kjoa'naxié'ájnú je tikón tiña.
- 29 Kjisoo ti katsáyaá ingo énkjin xi bi tsó: –Tsitsijenjnu yá xi boajaá to igoo kojo yá xi ngasee,
- 30 kji'a nga ya nga fotjoo xka, ti júnní xi je yajnú nga je tikón tiña chondoboaa.
- 31 Ti boá ti ts'én jún, nguije xchajnú nga kjima kui nii, ja je yajnú nga nixtjin nga kotixoma Néná je tikón tiña.
- 32 Jakoxi ni xi xianjnu'un jún nga kjie koyajín xta xi síndo ngot'e tsi tjonjin kjetjosón kui nii.
- 33 Ndi'ak'ajmii kojo t'anangui kjoa'a, tanga éna kjoa'atijajín.
- 34 Chónjnu yojojnú kó ngata 'bijnjínjnu inimajnú, kjoaxki'aá, kjoach'ii, kojo ni ngasondiee, ngat'a tsi ta bimátjen kjocho kui nixtjin,
- 35 ngat'a boá kama xikó maá ngo chjaya xi k'uijnáá ngayeje xta xi síndo t'anangui.
- 36 Tindyionda síkijjnu kó ndokjoajnu Néná ts'e nga kjetjo'ajnú yojojnú kjoaa ngayeje ni xi s'e kamaa kó ts'e nga kia kjóhójnú nguindyikon ndíí nda xi'in.
- 37 Xki nga nixtjin akóyá Kjisoo nditsen nangoxii kó nga jñoó kijí nínga tikón tjingui nínga tjin yá oliboo.
- 38 Kó ngayeje xta naxindaá xki nga tajñoó jachó nditsen nangoxii nga kijint'ieé ni xi tsichjaa Kjisoo.

Rkaa 22

- 1 Nguije makjachó nixtjin s'ueé pan xi jmí nisanjin, xi 'mí s'ué paskuaa.
- 2 Já nguitokoo chiná'mii kojo já chjniekjoakitij tsangasee kóts'én nga sa'ínk'ién Kjisoo, tanga katsakjónnií xta naxindaá.

- 3 Kós'e xindajín Satanaa ts'as'ienjin yojoō Judaā, ngo ndā apostroō Kjisoo xi Iskariote ki'mií nga, kui xi chjiani ngo já xí tiejoó.
- 4 Kó kijí Judaā kó tsíchjajajo já nguitokoo chiná'mii kojo já nguitokoo jajún xi konda nangoxii, kó índa kóts'en sa'ínk'as'ieen Kjisoo.
- 5 Kó kui jaá achichí tsja kamaá, kó índajo nga ton koē'eé Judaā.
- 6 Kó Judaā kats'énjo'o, kó tsangasendie kóts'en nga sa'ínk'as'ien Kjisoo ngaxton xta naxiíndaá.
- 7 Tichaan jachó nixtjin nga chinie pan xi jmí nisan mindyajiín, kji'a nga chjiénga ni'ánk'ién ngo chotsanga ts'i'e s'ué paskuaa.
- 8 Kó Kjisoo katsanguiya Peé kojo Juaa nga bi katsoó: –Tanguínjnu kó t'ijñandajnu ni xi xiniē ñá nga kama s'ué paskuaa.
- 9 S'e bi katsó kui jaá: –¿Ñání mejeén nga k'uijñandajne ni chiniee?
- 10 S'e Kjisoo bi katsoó kui jaá: –K'ie xiyájnú'un, nga kuitjás'ienjnu naxiíndaá kia sakójnú ngo ndā xi ts'énya'a ngo nisa ndójoa, kó kui tanguíntjinguíjnú ngaskande ndi'a nínga k'os'ien,
- 11 kó bi t'ínjnu ndiaa ndi'aa: “Bi tsó ndā Mostroo nga bosiyá: ¿Ñá xó tikón nguindie nínga skjiniejo ñño xta ts'i'e nixtjiin s'ué paskuaa?”
- 12 Kós'e kui ndaa kokójnú ngo nguiya tiyá nk'aa ngo ndi'a xi je tikóna, kia t'ijñandajnu ni chiniee.
- 13 Nguije kijí kui jaá, boā ts'én kasakoo xikó katsoó Kjisoo, kó kia kats'énda ni chinie ts'i'e s'ué paskuaa.
- 14 Kó nga jachó chiboā, Kjisoo kojo já apostroo kis'inđot'a yamíxa.
- 15 Kó bi katsoó kui jaá: –Achichí kamámejenna nga skjiniejo ngasejnu'un ñño kui s'ué paskuaa nguindiee nga kjoa'atio an kjoanima.
- 16 Ngat'a xiyájnú'un nga nguiti skjiniejin an ngase ñño ngaskande nga kjoťjosón nixtjin nga kotíxoma Néná.
- 17 Kó Kjisoo iskjibé ngo chitsen, katsjaá ndok'óchji Néná, kó bi katsó: –Chjábejnu kui nii, kó ti'angasonjnu xinguíjnú,
- 18 ngat'a xiyájnú'un nga nguiti k'uijin an ndaá tostsijeé, ngaskande nixtjin nga kotíxoma Néná.
- 19 Ti iskjibé paan nga, katsjaá ndok'óchji Néná, akjángá, nga bi katsó: –Kui xi'bi xi yojona, kui xi si'ank'ien tangat'anii nga kjoťjo'ajnu, ti'ánjnu kui nii ts'i'e nga kjoa'átsjienjnu an.
- 20 Kó ti boā ti ts'én iskjibé chitseén nguije iskjinie ni chiniee, kó bi katsó: –Kui xi'bi xi chitsen nínga tji'bínda ngo kjoatjatsie ts'i'e Néná kojo jún. Jín xi xtjoón tangat'anii kjoandaā kjín xta.

- 21 Tanga ngot'e, tsja nda xi sa'ink'as'ienna k'ie tikont'ajona yamíxaa.
- 22 Jakoxi nga ndií nda xi'iin chjiénga boá kamaa xikó ts'én je kis'inda, tanga jnima xó kui nda xi tangat'anij kui nga si'ank'as'ien!
- 23 Kó kui jaá íts'iyaniij nga askjoyájo xkjín 'yá kuií xi sa'ín kui nij.
- 24 S'e kui jaá askjotíjo xkjín kjoaa 'yá kuií xi nk'a ngase xaá.
- 25 Tanga Kjisoo bi katsoó: –Já re xi botixómaá naxiíndaá, tsjandíjiin xtaa nga taxkiya sa'ín ngo ni tsi tsja kjoajiin kó jáxaá kui boá xi nda ts'én tsó xtaa.
- 26 Tanga jún nga boajín ni'ánjnu, tasá xi nk'a xaá chjiénga xikoó tsi ngo xi nguindie xaá sa'ín, kó kui xi nguitokojnú, chjiénga kuí xi kama xi sa'inseen xtaa.
- 27 Ngat'a, ¿'yání xi nk'a ngase xaá, a xi tikont'a yamíxaa, axa moso xi ts'én'biyá ni chiniee? ¿A kuijín xi tikont'a yamíxaa? Tanga k'ie tikónjin an ngamasienjnu xikoó ngo moso xi tjíts'ensénjnu.
- 28 Tanga jún boá xi ngatsjé nixtjin tindyionjojnú'un nga ja'a an ngayeje kjoachjat'ayákón.
- 29 Kó kuíni nga an tsjajnú'un nga kotixomajnú, xikó ts'én katsjana Na'mina,
- 30 tsi'e nga xiniejnú kojo s'iojnú t'a yamíxa kji'a nga kotixoma an, kojo tsi'e nga kotixomajnú nga boá k'uinjnu tsi tjiin kojo tsi jmíjiin jé nga tiejó tjiee xta xi chjiani Israel.
- 31 Kó Ndiáa ti bi ti katsoó Peé nga: –Ximo, Ximo, xindajín Satanaa ts'í'á kjoa, tsi'e kui'ítsanieyajnú xikoó to ndsokoan nño nga skít'ayákónjnu.
- 32 Tanga an je 'niú ts'í'áa Néná tsi'e nga s'ijin raá an, kó ji, kji'a nga kosikje vojoo, te'enga'nii já nts'ie.
- 33 Tanga Peé bi katsó: –Ndiá, k'ie tikónjoo nga tikónnda an, kó jmí tsi ta ndoboaya tsi nga nijan konguín, ngaskande nda tsi si'ank'ienna.
- 34 Kó Kjisoo bi katsó: –Pé, xiyaá nga ngot'e nguindiee nga skandáya xanda xi'iin, ján ndiya je kini'ínkiejín vojoo nga yení.
- 35 Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Kji'a nga katsanguiyajnú'un jmí stsaton, kojo jmí ni chinie kojo jmí ndié kich'iajínjnu, kó, ¿a tjín ni xi kichajánjnu? –Ta jmíjín ni. Katsó kui jaá.
- 36 S'e bi katsó Kjisoo: –Tanga ngot'e 'ne xi tjiin stsa kojo ni chinie nga kjíbé, kó xi jmíjín kichá ndojó, ngatatiná njño xi bót'a ngaxton, s'e ngat'atsie ngo.
- 37 Ngat'a xiyájnú'un nga chjiénga kjojosón ngayeje ni xi je kjit'a xojon eén Néná kjoaa an, nínga bi tsoó: “Kó ngujiin xta xi ndajín kamáxki”, ngat'a kjoaa ni xi kjit'a kjoaa an je tikoón kóts'en kjuiet'a.

- 38 S'e bi katsó kui jaá: –Ndia, jé'en, k'ie tikón jó kichá ndojó. Kó Kjisoo bi katsó: –Je nda kji'i.
- 39 Kó nguije jataxie Kjisoo kui naxindaá, xikó ts'én síkijí, kijí nínga tikón tjingui nínga síndo yá oliboo, kó kia kijítjinguui xtá ts'i'e.
- 40 Kó nga ts'as'ien kui nguindiee, bi katsoó kui jaá: –Ndokjoajnú Néná ts'i'e nga chját'ayákónjínjú.
- 41 Kó Kjisoo kijíboa'á, mejeén xikó kji'i kjin fochóná nga bichijimi ngo ndijo, kó kia asién tikoó, s'e tsíchjiaa Néná,
- 42 nga bi katsó: –Na'mi, tsi mejeén, chje'éxín boe'éní kui kjoanimaa, tanga jmí tsi ni xi xian an ni xi ngatama, tasá ngatama ni xi mejeén ji.
- 43 Kós'e ngo ndítsjie xi chjiani ndi'ak'ajmi ján jatokját'aa xi katsjá nga'niuú.
- 44 Kó kji'a nga achichí nda kamaá Kjisoo, tasá ma 'niú ngase tsíchjiaa Néná, kó ndándóboaá kitín xikó maá tsi jín xi tjítín ngasón t'anangui.
- 45 Kó nguije jastjien nga tsíchjiaa Néná, kijíkoón xtá ts'i'e, kó kamábe nga kjiyojofé tangat'anij kjoandaseen,
- 46 kó bi katsoó kui jaá: –¿Ánni nga ndyitsjafejnú? Tisítjienjú kó ndokjoajnú Néná, ts'i'e nga chját'ayákónjínjú.
- 47 Kó ti ts'énychjia ngase Kjisoo nga jachó ngo sen xtá, kojo nda xi 'mí Judaa ngo nda xi chjiani nga tiejó xtáa Kjisoo, kui kijítjoón kui jaá kó kijíkón tiña Kjisoo ts'i'e nga ngo ndsó tsjáa t'anijon.
- 48 Kós'e Kjisoo bi katsoó: –Judá, ¿a ngo ndsó ni'ínk'as'inni ji ndí nda xi'iin?
- 49 Nga kamábe kui já xi síndojó Kjisoo ni xi kamaá, bi katsó: –Ndia, ¿a ko'naxiéjne kichajne?
- 50 Kó ngo xtá ts'i'e Kjisoo kats'én'oón nga tsatie tjiboanijon kixij ngo nda mosoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá.
- 51 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Je nda kji'i, xióchonjú 'ne. Kós'e Kjisoo kats'énjo tjiboanijon kui ndaa, s'e kats'éndaya.
- 52 Kó Kjisoo bi katsoó já nguitokoó chiná'mij, já nguitokoó jajún xi konda nangoxii kojo já xchá nguitokoó xi jachótsoboá: –¿A chejé an nga kichá ndojó kojo nga yá kich'iajnu nga jé'endoboájnú'un?
- 53 Ndyiojón ndyiojón kis'ijñajojnú'un kia nditsen nangoxii, kó ikjienjínjú ndsajnú nga kandobájnú'un, tanga kui xi'bi xi orajnú, kó je kotíxoma nínga jñoo.
- 54 Nguije kandobá Kjisoo, tsanguínjo ndi'aa chiná'mi xi 'niú nk'a xaá. Kó Peé nkjin nkjin kijítjinguui Kjisoo.

- 55 Kó kui jaá nguije ítsié ndi'í ngamasieen nditseen, kĩa kis'inđot'a, kó Peé kĩa ngamasieen kui jaá kis'ijñajin.
- 56 Nga kamábe ngo nã chjinie'boõ nga Peé kĩa tikónt'a ndi'í, askotsijen ndá ndaá s'e bi katsó: –Kõjo kuí xtaã xi kistso'bájo Kjisoo nga.
- 57 Tanga Peé kats'énkiejín yojoo nga bi katsó: –Ji xtachjón, bejín an 'yá kui boã!
- 58 Kó nguichí sajín, ngo ndã kamábe nguini kó bi katsoó: –Kõjo ji kĩa ndokjoeni kui jaá nga! Tanga Peé bi katsó: –Jmí ndã, ánjín boã!
- 59 Kó nguije ja'a ma ra tsi ta ngo ora, ingo ndã xi bi katsó nguinií: –Jakoxi nga kui ndãã xi kistso'bájo Kjisoo, ngat'a Galilea chjiani.
- 60 Kó bi katsó Peé: –Ji ndã, bejín an ni xi t'ise ji. Kó nguije boã katsó, ti kji'a askandáyã xãndã xi'iin.
- 61 Kós'e Ndiãã kji'a ma asko'á Peé, kó Peé ja'átsjieen ni xi katsó Ndiãã nga bi katsoó: “Nguindiee nga skandáyã xãndã xi'iin, ján ndiya je kini'ínkiejín yojoo nga yení.”
- 62 Kó Peé jataxie nditsen ján, kó achichí on askandá.
- 63 Kó kui já xi askondá Kjisoo tsajnokie kõjo tsa'on.
- 64 Kó yí'má ndyikon Kjisoo, ye'eé tjingo kjen s'e bi katsoó nga asíyaá: –T'iyétjén ji xikoó ngo ndã chjinie'eén Néná, ¿'yání xi ye'eé tjingo?
- 65 Kó achichí kjín én ch'o tsó xi ki'mií Kjisoo.
- 66 Nga kisisieén, kamátikó ngayeje já xchá nguitokoo naxiñdaá, kõjo já nguitokoo chiná'mii kõjo já chjiniekjoakitii kó kijjõ Kjisoo nínga kamátikó já xi tjiín xá, kó bi katsoó:
- 67 –Tsi ji xi Kristoo, t'iyéjne. Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Tsi xiyájnú'un, s'ijinjínjú,
- 68 kó tsi ngo ni kosíyajnú'un, kondókjoajojínjú'un, ti nde kuintjoenjínjú'un.
- 69 Tanga ndeskande ngot'e kui'ítsiyani nga ndií ndã xi'iin k'uijñá nga fojnií Néná xi tsi'e ngayeje nga'niú xi tjiín.
- 70 S'e ngayeje xtaã bi katsó xtín: –¿A ji xi ndií Néná ji? S'e Kjisoo bi katsó: –Ti júnní xi boã ndyi'míjnú.
- 71 Kós'e bi katsó kui jaá: –Je nde nguiti jmí chistikõ chjiénjinná. Ngat'a ñá ma xi kanda'yá nga tsíchjia ts'oa.

Rkaa 23

- 1 Kó nga jastjien ngayeje xta kjiin, tsanguinjo Kjisoo nguindyikon xtitjon Pilato.
- 2 Kó its'iyani xta nga yinguíta'in nga bi katsó: –Kui ndaa kamáyajne nga indyiátsabeé xta naxindaá, kó íchjaá xta ts'e nga kui'ichjijin ton xi machjítjé ni nda xtitjon Sesaa, kó kanda'yajne nga kui xó xi Kristoo, ngo nda re, katsó.
- 3 Kós'e Pilato bi katsó nga asíyaá: –¿A jí xí nda Ree xta judioo ji? Kó Kjisoo bi katsó: –Ja boq kji'i ni xi t'ise ji.
- 4 Kós'e Pilato bi katsoó já nguitokoo chiná'mii kojo xta: –Sakójinna mí kjoa nga si'anjenií kui nda.
- 5 Tanga kui jaá 'niú kats'én nga bi katsó: –Indyiátsabeé xta naxindaá nga akóyá ngayeje nangui Judea, kia its'iyani nangui Galilea ngaskande k'iee.
- 6 Kó Pilato nga tsint'ie kuí nii, asíyá tsi nangui Galilea chjiani kui nda,
- 7 kó nga tsint'ie nga Kjisoo kia chjiani nangui xi botixómaá nda re Erodee, kui katsanguiyakoon, ngat'a kui nixtjiin kia naxindaá Jerusalen tikón Erodee.
- 8 Kó nda re Erodee nga kamábe Kjisoo achichí tsja kamaá, ngat'a ant'ena nga kamámejeén kamábe 'yá kuí xi Kjisoo, ngat'a achichí ni tsint'ie kjoaá kui, kó ts'énkoyaa nga skuie nga sa'in ngo kjoandikón.
- 9 Kó achichí ni xi asíyaá, tanga jmí nixtjin tsíchjia Kjisoo.
- 10 Kó já nguitokoo chiná'mii kojo já chjiniəkjoakitij, achichí 'niú yinguíta'in.
- 11 Kós'e Erodee kojo jajuún, kats'énch'ó kojo tsajnókie Kjisoo, kó ngo njño xi tsjakji'i kats'énkajá, s'e katsanguiya'oyá nguinií Pilato.
- 12 Kó Erodee kojo Pilato kamátjoó xkjín kui nixtjiin, ngat'a kamách'omararií xkjín ngas'e.
- 13 Kós'e Pilato ítikó ngayeje já nguitokoo chiná'mii, kojo já xí botixómaá nanguii kojo xta naxindaá,
- 14 kó bi katsoó kui jaá: –Jún jé'echiníjnu'un kui nda nga kui xi ts'énmindyiátsabeé xta naxindaá, tanga je asíyaa nguindyikónjnu kó jmí jéjín kjoa ngayeje ni xi akjanguita'injnu.
- 15 Kó ti nde Erodee kats'énjéjín ngat'a an katsanguiya'oyána, kó ja je yajnú, jmí jéjín xi kama si'ank'iénmáni,
- 16 nguije kjoaá, s'e kuintjoen an nguijee.
- 17 Xki nga ma s'ueé ngo xi tji'yá ndoboaya 'bijnándé.
- 18 Tanga ngayeje xta ta ngo nda kamá nga bi katsó nga askandáyá: –¡Nga ni'ánk'ién kui nda, kó chjándejne Barraba!

- 19 Kui nda xi 'mí Barraba ndoboaya kananguis'ien ngat'a kjoaxchán kats'én naxindaá, kojo kjoa nga ngo nda kats'énk'ién.
- 20 Pilato ingo ndiya tsíchjajo nguini xta naxindaá, nga kamamejeén tsintjoen Kjisoo.
- 21 Tanga kui xtaa achichí 'niú tsí'á nga bi katsó nga askandáyá: —Tjat'e ji kro, tjat'e ji kro!
- 22 Tanga Pilato xi ma ján ndiya tsíchjajo xta naxindaá, kó bi katsoó: —Ja, ¿mí ni xi ndajín xi kats'én? Nde ngojín ni xi kats'én xi kama si'ank'ienni, nguije kjoaá, kujintjoen an.
- 23 Tanga xta naxindaá 'niú askandáyá nga tsí'á tsi'e nga akjat'a kro, kó ndaa xtaa tasá ma 'niú kanda'yá ngase.
- 24 Kós'e Pilato katsjá kjoa tsi'e nga kama ni xi tsí'á xta naxindaá,
- 25 kó ijñandé kui nda xi kananguis'ien ndoboaya ngat'a kjoaxchán ts'axieé kojo nga ngo nda kats'énk'ién, kó kats'énk'as'ien Kjisoo xikó ts'én kamamejeén xta naxindaá.
- 26 Kó nguije tjifijo Kjisoo, ngo nda xi kjoe'eni nguijin jnoo xi 'mí Ximo, xi chjiani naxinda Sirene, kini'aán kjoa'niú nga tsa'anijín kroo nga kijitjinguui Kjisoo.
- 27 Kó achichí ma xta kjín xi kijitjinguui, kojo kjín ínychín xi achichí askandá nga on kamaá ni xi kini'ánjo Kjisoo.
- 28 Tanga Kjisoo asko'á kui ínychín kó bi katsoó: —Jún boá ínychín Jerusalen, ngata ánjín cha'átjéjnú'un, tasá ti jún xi cha'átjéjnú yojojnú kojo ndíjnú xi cha'átjéjnú,
- 29 ngat'a s'e kjindibá nixtjin nga bi katsó xtaa: “Achichí ra tsjaa ínychín xi ndi kamá, kojo ndoboandí xi jmí ndí kis'ieyájin, kojo chiki xi jmí ndí kats'énxchájín!”
- 30 Kós'e kuj'itsiyani nga xtaa bi katsoo k'ijñaá: “Ngat'ákaniéjne yojojnú, kó naxii ngata'májne.”
- 31 Ngat'a tsi kui niú ni'ánjo yá xkjuieén, ¿mí ni xi si'anjo ngase xi kixií?
- 32 Ti jó já xi ndajín nijan tsanguínjo kojo Kjisoo tsi'e nga si'ank'ien nga.
- 33 Kó nga jachó ngo nguindie xi 'mí ndatoko inimaá, kja akjat'a kro Kjisoo kojo nga jó kui já xi ndajín, ngo nga fojnií kojo ngo nga skoón.
- 34 Kó Kjisoo bi katsó: —Na'mi, ti'injetakíin kui xtaa, ngat'a bejín ni xi ndyits'en. Kó jajuún katsatonjo kjoach'áncha njnoo.
- 35 Kó ngayeje xta naxindaá kja síndo nga askotsijen ndá ndaá ni xi kamá, kó ngaskande jáxaá tsajnókie Kjisoo nga bi katsó: —Ts'axié'á kje'e xta, ngat'axié'á soboa yojoo tsi kui xi Kristoo, nda xi Néná ja'ájin.

- 36 Kojo jajuún kijíboa'át'aa tsi'e nga tsajnokie, kó bino san katsjaá,
- 37 kó bi katsoó: –Tsi ji xi nda ree xta judío, 'naxié'é soboe ji yojoo.
- 38 Kó toko kroo kisit'a ngo yatie xi bi tsó: “KUI XI'BI XI NDA REE XTA JUDÍOQ.”
- 39 Ngo nda xi nijan tjeñboa'a kroo íts'iyani nga ch'o katsoó Kjisoo nga bi katsoó: –Tsi ji xi Kristoo, 'naxié'é yojoo kó 'naxié'éjne jin nga.
- 40 Kó nga tsíchjia nda xi ingoo kats'énxchánjo nda xi tsíchjiaa nga bi katsoó: –¿A nde Néná ndakinjin ji nga ti kui je ti'bíchjí ji?
- 41 Ñá, nga jakoxi, nda kji'i nga kini'ánjena ngat'a ndyibíchjí ñá ni xi tsoboána kjoaa ni xi kini'án, tanga Kjisoo jmi ni kats'énjin.
- 42 Kó kui ndaa bi katsoó Kjisoo: –Ngatja'átsjeen an nga k'uitsiyeni nga kotixome ji.
- 43 Kó Kjisoo bi katsoó: –Jakoxi ni xi xiaan, nga ngot'e ma kuindyinjeni ndi'ak'ajmi.
- 44 Kó nga kamá ndis'ueé, ngaskande nga kamá chiboa ján nga kamanguixón, ngayeje ngasondiee kis'ieñó,
- 45 ts'ueé kamáñó, kó njñonñtjibé xi tjíchjani nguiya nínga 'niú ndikoón nangoxii jó tjin kamá nga katjondiyá.
- 46 Kós'e Kjisoo achichí 'niú askandáyá nga bi katsó: –¡Na'mi, nguiya ndse 'bijña an inimana! Nguije boa katsó, je'etsí'oon s'e k'ien.
- 47 Nga kamábe nda nguitokoo jajuún ngayeje kui ni xi kamaá, katsjaá kjoaje Néná nga bi katsó: –Jakoxi nga nda kixi kamá kui ndaa.
- 48 Kó ngayeje xakjin xi kamátikó kui nguindiee xi kamábe kui ni xi kamaá, nga kiji ndi'aa ngaskande ye'é maá njeen.
- 49 Ngayeje xta xi nda kamábe Kjisoo, kojo ínchjin xi tsajátjinguui ndeskande nangui Galilea, ta kjin kixindyia nga askotsijeen ni xi kamaá.
- 50 Kó ngo nda xi 'mí Kosie, xi chjiani naxiínda Arimatea ngo ndí nangui xi chjiani Judea, xi tjin xá, xi ndaxta kojo xi kixi,
- 51 kui ndaa, ti ts'énkoyaa nga kotixoma Néná nga, kó ndsejenjin kamá kui jaá kjoaa ni xi kats'én,
- 52 kijikoón Pilato, kó tsí'aa yojo k'ieen Kjisoo,
- 53 kó nguije ts'enjengui kroo yojo k'ieen Kjisoo ítsakjajón ngo njñonñtjibé s'e ijña yojoo Kjisoo ngo nguiya ngatsjo xi kje jmjín xi fonjin xi tikónt'a ngo ndijo naxi.
- 54 Nixtjin nga pirñe ma nga boa kamá, kó je ma makjits'iyani nixtjin ndikoón.

55 Ínchjín xi tsajátj̄nguii Kjisoo ndeskande nangui Galilea kamábe ngatsjoó kojo kóts'en akjajña yojo k'ieen Kjisoo.

56 Kui ínchjín kijí ndi'aa kó íjñanda ndasj̄jen kojo ni sijen, kó kats'énkja'yá nixtjin ndikoón ngat'a boá ts'én kjit'a kjoábotíxomaá.

Rkaa 24

1 Nixtjin tjoón xomanaa, kji'a nga tajñooya ngasee, kijí kui ínchjín kojo kje'e ngase ínchjín nínga tikón ngatsjoó Kjisoo, kó ndyia'a ni sijen xi íjñanda.

2 Kó kamábe nga ndijo xi kji'ixtioo ngatsjoó je kamátíyaá,

3 kó nga ts'as'ien nguiaa, nguiti kasakojín yojo Ndía Kjisoo.

4 Kó ta bi ta kamaá kjoaa kui ni, kó jó já ja'a t'a tiñaá xi ndiyajá njño xi 'na,

5 kó achichí katsakjónní, kó ít'a maá kjen t'anangui, s'e bi ki'mií kui ínchjín: – ¿Mí kjoaa nga nguijin xta xi jesoón ndyimindyiséjnú kui xi tikoón?

6 K'iejín tikón, je ja'á'yaá. Ngatja'átsjienjnú ni xi tsíchjia ngas'e nga kis'ijña nangui Galilea,

7 nga bi katsó: Chjiénga ndí nda xi'iin si'ank'as'ien nguia tsja xta jé, s'e kjót'a kro, kó xi ma ján nixtjin kjoa'á'yaá.

8 Kó kui ínchjín ja'átsjieen én xí tsíchjia Kjisoo.

9 Kó nguije jataxie ngatsjoó, katsáyaá kui ni nga tiengo já apostroo kojo ngayeje xta xi ngasee.

10 Na Riya Lena, na Juaá, kojo na Riyaá naa Sandiyaá, kojo ínchjín xi ngasee boá xi katsáyaá kui ni já apostroo.

11 Tanga kui jaá ta kjoatsabé kamaá ni xi katsáyá kui ínchjín, kó kis'ijinjin.

12 Tanga Peé jastj̄jen, tsanga ma kijí nínga tikón ngatsjoó, kó nga askotsijen nguiaa, kamábe nga ta njño Kjisoo xi síndo, kó kijí ndi'aa nga kijíndikoón ni xi kamaá.

13 Kó ti kui nixtjin jó já kijí xtjieen ngo ndí nangui xi 'mí Emaus, xi ma ra tiengo kilometro tikónni naxiínda Jerusalen,

14 kó kui jaá ndyichjiajo xkjín kjoaa kui ni xi kamaá.

15 Kó tjienga ndyichjiajo kojo ndyichjiatijo xkjín, ti kui Kjisoo kijíkón tiñaá, kó nijan kitsjien nga kijí kojo kui jaá,

16 tanga kui jaá akja'maa ndyikon ts'e nga skuiejín tsi Kjisoo xi'ba.

17 Kós'e Kjisoo bi katsoó kui jaá: –¿Mí ni xi ndyindokjoajnú tjienga ndyimonguinjnú, kó mí kjoaa nga ndasen tindyiónjnú?

- 18 S'e bi katsó nda xi 'mí Kleofaa: —¿A ta ji tsi nda xi kijaín ndokjoeni naxiínda Jerusalen xi bejín ngayeje ni xi kamá kui nixtjiin?
- 19 Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: —¿Mí ni xi kamá? S'e bi katsó kui jaá: —Kjoaa Kjisoo, nda xi chjiani naxiínda Nasaret, nda chjinie'eén Néná, xi nk'a kamá xaá kjoaa ngayeje ni xi kats'én, kojo ni xi akóyá kó kamáyandikón nguindyikón Néná kojo nguindyikón ngayeje xta naxiíndaá,
- 20 kojo kóts'en kini'ánk'as'ieen já nguitokoo chiná'mii kojo já xí botixómaá naxiíndaá tsi'e nga kini'ánk'ién nga akjat'a kro.
- 21 Tanga jin kichiyájne nga kui xi k'oxié'á ngayeje xta xi chjiani Israel, kó je ján nixtjinni nga kamá ngayeje kui ni.
- 22 Kó kjin ma ínychín xi ndokjoani jin xi kijíndikoón ngoye tajño nga kijí ngatsjoó,
- 23 kó nga kasakojín yoo Kjisoo, ndyitsó nga akako xoó ndítsjiee Néná xi katsáyá xoó nga tikón Kjisoo.
- 24 Kó kijí já xi ndokjoani jin kja ngatsjoó, kó xikó ma kji'i ni xi katsó ínychiin, bo ma kji'i ni xi kamábe, tanga kamábejín Kjisoo.
- 25 Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: —¿Mí xi ta chinininú kojo mí xi ta chjiya inimajnú nga kis'ijinjinú ngayeje ni xi katsó já chjinie'eén Néná!
- 26 ¿A yajinjú nga Kristoo chjiénga tsie kjoanima kjoa'atio nguindiee nga sakoó kjoaje xi tsi'e?
- 27 Kó katsáyaá ni xi kji'a xojon eén Néná nga íts'iyanii ndeskande kjoakiti xi kats'énda Moisee, s'e ngayeje ni xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná xi tsáyá kjoaa Kjisoo.
- 28 Nguije makjachó ma nangui Emaus, Kjisoo kats'én xikoó tsi kjin ngase kijí.
- 29 Kó kui jaá 'niú tsí'áa nga bi katsoó: —K'ie tindyiniejne k'iee ngat'a je kamánguixón kó je mején kjimajño. Kó Kjisoo kja kis'ijñajo kui jaá.
- 30 Kó nguije síndo t'a yamíxaa, Kjisoo iskjibé paan, kats'énychikoné, akjángá s'e katsjaá kui jaá,
- 31 kji'a boá nga katjox'a ndyikón kui jaá, kó kamákjin nga Kjisoo xi'ba, tanga ta yajín ñá kijí Kjisoo nguiee.
- 32 Kó ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjin kui jaá: —¿A kitíngajín inimaná nguia ndiyaá tjienga tsichjiajoná kjoaa xojon eén Néná?
- 33 Kó ti kui chiboá jastjien kó kijí'oyá nguini kui jaá naxiínda Jerusalen, kó kamábe nga je síndotikó nga tiengo já apostroo kojo xta xi síndojó kui jaá,
- 34 xi bi ndyitsó: —Jakoxi nga je ja'á'yaá Ndiáa kó je jatokjaá Ximoo.

- 35 Kó kui jaá katsáyá kui ni xi kamá ngu_iya ndiyaá kojo kóts'en kamábe nga Kjisoo_o boá xi tikónjo_o kji'a nga akjángá paan.
- 36 Tjienga takó ndyichjiá_o kui ni_i, Kjisoo_o jachó kó kja_o kis'ijñajii_n ngamasieen_n kui jaá kó bi katsoó: –Ngas'iejnú kjoaxió.
- 37 Kós'e_o achichí katsakjónní, ngat'a_o kats'énkjó nga asién nixtjin kamaá xi ndyibe.
- 38 Kó Kjisoo_o bi katsoó kui jaá: –¿Ánní nga ndyindakonjnú, kó mí kjoaa_o nga kui ni_i ndibaá inimajnú?
- 39 Tsitsíjenjnú_o ndsa_o an kojo ndsako an, an boá, ti'anjojnú'un kó tsitsíjenjnú'un, ngat'a_o ngo asién nixtjin jmíiín yojo kojo nda, xikó ts'én yajnú nga tjínna an.
- 40 Kó nguije boá_o katsó akoó tsja kojo se.
- 41 Kó nde kji_e s'ijin nda ndajiín kjoaa_o kjoatsjaa_o kó achichí kijíndikoón, s'e_o Kjisoo_o bi katsoó: –¿A tjín chiijnú ni chinie?
- 42 S'e_o kui jaá chií tji_o tsjó katsjaá,
- 43 kó Kjisoo_o iskjíbé, s'e_o iskjinie nguindyikon_o kui jaá.
- 44 S'e_o bi katsoó kui jaá: –Kuí eén xi tsíchjiá_o an, kji'a nga takó tikónjojnú'un: nga chjiénga kjo_tjosón ngayeje ni xi kjit'a kjoaa_o an ngu_iya kjoakitii_o Moisee_o, xojon xi kats'én'indó já chjini_e'eén Néná kojo xojon Salmoo.
- 45 S'e_o iskjíx'á kjoakjintakoón kui xtaa_o tsi'e_o nga kamákjiín ni xi kjit'a xojon eén Néná,
- 46 kó bi katsoó: –Boá ts'én je kjit'a xojoon nga chjiénga tsie kjoanimá_o kjoa'atio Kristoo_o kojo nga xi ma ján nixtjin kjoa'á'yaá ngu_ijiín xta_o xi je jesoón,
- 47 kojo nga chjiénga ja'eén Kjisoo_o k'uinijmí_i xtaa_o nga sa'ínk'oyá yoo_o kjoaa_o jé xí ndyits'en kojo tsi'e_o nga si'anjetakoón jeé ngayeje xta_o naxiíndaá, kó nga naxiínda_o Jerusalen_o kui'itsiyani kui ni_i.
- 48 Kó jún xi chistikojnú kjoaa_o ngayeje kui ni_i.
- 49 Kó ngot'e_o 'ne_o sanguiyajnú'un ni xi katsáyatjón nga tsjá Na'mina, tanga k'ie_o tindyiónjnú naxiínda_o Jerusalen_o, ngaskande nga sakójnú nga'niú xi kjíndibáni ndi'ak'ajmi ján.
- 50 Kjisoo_o kijjo_o já apostroo_o ngaskande naxiínda_o Betania_o, kja_o iskjinink'a tsja, kó kats'énchikonñé.
- 51 Kó tjienga kats'énchikonñé, kijíboa'át'axiín, kó Kjisoo_o kachjanink'a ndi'ak'ajmi ján.
- 52 Kó kui jaá, nguije kats'éntsjaá, achichí tsja kis'iee_o nga kijí nguini_o naxiínda_o Jerusalen_o,

53 kó ngatsjé nixtjin kats'éntsjaá Néná ngu^uya nangoxii. Bo^a kji'i.

Juaa

Juaa 1

- 1 Nga íts'iyaniij niij, jā bōa je tikón Eén, kó kui Eén, Néná tikónjo, kó kuí xí Néná.
- 2 Kuí xí tikónjo Néná ndeskande koó nga íjtats'enniij niij.
- 3 Kuí ngat'āa nga kamánda ngayeje ni xi tjiín, kó tsi kuijín xi bōa kats'én, nde ngojín ni xi tjiín xi kamánda.
- 4 Kuí xí tikoón kjōamindyioon, kó kui kjōamindyioon kuí xí ndi'í kamaá xtāa,
- 5 kó ndi'í ts'entsíjen nínga jñoó, kó nínga jñoó kjīe ngo ndiya ts'eén ndi'í.
- 6 Kis'ijña ngo ndā xi 'mí Jūa xi Néná katsanguiya,
- 7 kuí ndāa xi chistikó kamá, tsí'e nga kujichjajo xtāa kjōaā kui ndi'í, tsí'e nga ngayeje xi s'ijiin.
- 8 Juaajín xi ndi'í, ta je'e tsi tsí'e nga kujichjiā kjōaā kui ndi'í.
- 9 Kui ndi'í jakoxi xi ts'entsíjeen ngayeje xtāa, je'e kui ngasondiee.
- 10 Kui ngasondiee kis'ijña, kó kui ngasondiee kamánda ngat'āa kui, kó xtāa kui ngasondiee kamábejín tsi kui.
- 11 Ngūindie xi tsí'e jachó, kó xtā xi tsí'e kats'énjo'ojín.
- 12 Tanga ngayeje xtā xi kats'énjo'o, kojo xi kis'ijiin ja'eén, kuí xí katsjaá ngūindie nga ndi'í Néná kamá.
- 13 Kui xtā xi katsen ngat'āa Néná, jmí tsi bōa ts'én katsen xikoó xtā xi tjiín, ti nde jmí tsi xikó ts'én mejeén xtā xi yojo katsenni.
- 14 Kó kuí Eén xi yojo kamá kó k'íe kis'ijñajinná, kó kamáya kjōajee, kjōajee nga Ndí ngototoō Na'miij, xi kis'ikitsiee kjōanda kojo jakoxi.
- 15 Juaa tsíchjiā kjōaā kui, kó bi katsó nga katsáyá: –Kjōaā kuij bí xi kixian an nga bi kixian an: Kui xi s'e ndibaá, kuí xí tjon ngase, ngat'ā jā bōa je tikón ngūindiee nga kotijña an.
- 16 Ngat'ā kjōanda tsiee Néná jatjoni ngayeje ni xi katsjáná. Katsjáná ngo kjōanda s'e katsjá nguíniná ingo kjōandāa,
- 17 ngat'ā kjōakitij Néná ngat'āa Moisee nga katse'eé xtāa, tanga ngat'āa Jesukristoō nga je'e kjōandāa kojo jakoxii.
- 18 Kjīe ngo xi be kókji'i Néná, kó kui ndí ngototoō xi tikón nínga tikón Néná xí Na'miij, kui boá xi akó ngat'āa Néná.

- 19 Kó kuí ni xi'bi xi katsáyá Juaa xikoó ngo chistiko, kji'a nga já nguitokoo já judío xi síndo naxínda Jerusalen katsanguiya chiná'mi kojo já lebita tsí'e nga bi ts'én asíyaá: “¿'Yání ji?”
- 20 Kó katsáyá, jmí tsi jmí katsó, kó bi katsó nga katsáyá: –Ánjín xi Kristoo.
- 21 Kó bi ki'mií nga akasíyaá: –Ja, ¿a jí xí Elíaa tsoboa? Kó bi katsó Juaa: –Jmí, ánjín boa. S'e bi ts'én akasíya nguinií: –¿A jí xí chjinie'eén Néná? S'e bi katsó. –Jmí.
- 22 Kós'e bi ki'mií: –Ja, ¿'yání jí tsoboa? T'íyéjne, tsí'e nga boa ts'én k'uiyájne já xí katsanguiyajne. ¿Kó se ji kjoaa ji?
- 23 Kó bi katsó Juaa: –An boá ndaa kui nda xi kanda'yáa nangui kixí xi bi tsó: “Ti'ankixjínú ndiyáá Ndíaa”, xikó katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa.
- 24 Kó xi kananguiyaa Juaa já fariseo boá.
- 25 Kó asíyaá Juaa nga bi katsoó: –¿Ja kó mí kjoaa nga botíndé jí, tsi jijín xi Kristoo, tsi jijín xi Elíaa, ti nde jijín xi ngo nda chjinie'eén Néná xi kjo'e'eé?
- 26 S'e bi katsó Juaa nga tsíchjia: –An ndójoa xí botindání an, tanga k'ie tikónjinná ngo xi yajínjnú,
- 27 kuí xi'bi xi jaskan an ndibá, kui xi ngaskande tsoboájinna an nga skjíndóo n'niuú tjixíndieé.
- 28 Kui nij xi kamá naxínda Betania, ngándaá ndeje' Jordaán, nínga Juaa atínda xta.
- 29 Nga kamánguindyiojón Juaa kamábe nga Kjisoo ts'éndibakón tiñaá, kó bi katsó: –K'ie tikón ndí chotsangaa Néná, xi foa'áxín jeé xtaa kui ngasondiee.
- 30 Kjoaa kui bí xi kixian an nga bi kixian an: “Jaskan nguije j'é'e an ndibá ngo nda, xi ja boa je ik'ijná nguindiee nga stsen an, ngat'a kuí xí tjón ta boajín an.”
- 31 Kó nde bejín an 'yání kui, tanga tsí'e nga kamábe xta Israel, kuíni nga ndójoa ts'énbotindá an xtaa.
- 32 Kó katsáyá Juaa ni xi kamábe xikoó ngo chistiko, nga bi katsó: –Kamábe an Asíén Nixtjiin Néná nga ja kji'i tójo ma kji'i nga jatjajenni ndi'ak'ajmi ján, kó nga kja kis'ijñajjin Kjisoo.
- 33 Kó nde bejín an 'yání kui, tanga kui xi katsanguiyana nga ndójoa ts'énbotindá an, bi katsóna: “Kui xi xchíe ji nga kjetjajennié Asíén Nixtjiin kó nga kja k'uiñájjin, kuí xi'ba xi Asíén Nixtjiin Néná xí kotíndání.”
- 34 Kó an kamábe an kui, kó je katsáyá an nga kuí bí xi ndí Néná.
- 35 Nga kamánguindyiojón ti kja tikón nguini Juaa kojo jó xta tsí'e,
- 36 kó nga kamábe nga kja tso'ba Kjisoo, bi katsó: –K'ie tikón ndí chotsangaa Néná.

- 37 Kó nga tsint'ieé kuí nií kui xta ts'ie Juaa xi joó, kijítjinguui Kjisoo.
- 38 Kó nga kats'énk'afóya Kjisoo, nga kamábe já xí yajánguií, bi katsó: —¿Mí xi ndyímindyiséjnú? S'e kui jaá bi katsó: —Rabí (Mostro tsó kui eén), ¿ñání tindyin?
- 39 Kó Kjisoo bi katsoó: —Jabítjinguijnú'un, kó xchajnú. Kó kamábe kui jaá nínga tikón, kó nga ngo nixtjiin nga kis'indo nínga tikón Kjisoo, ngat'a ma ra tsi ta chiboa nijún nga kamánguixón nga boa kamaá.
- 40 Jandree, nts'ie Ximo Peé, kuí boá ngo nda xi tsint'ieé ni xi tsíchjia Juaa, kó kijítjinguui Kjisoo.
- 41 Jandree kuí xí tjón kasako nts'ie xi 'mí Ximoo, kó bi katsoó: —Je kasakoná Mesíaa (kui xi Kristoo, tsó kui eén).
- 42 S'e Jandree kijijo Ximoo nínga tikón Kjisoo. Asko'á Kjisoo kui ndaa, s'e bi katsoó: —Jí xi Ximoo ji, ndíí Jonaa, jí xi Sefa k'uiín (Ndijo tsó kui eén nga én arameo, kó Pé tsó nga én griego).
- 43 Nga kamánguindyiojón Kjisoo kamámejeén kijí nangui Galilea kó kijí, kó kja kasako Nguiripee, kó bi katsoó: —Ndibétjinguiní.
- 44 Kó Nguiripee naxiínda Betsaida chjiani, naxiínda xi chjiani Jandree kojo Peé.
- 45 Kó Nguiripee kasako Natanael, kó bi katsoó: —Je kasakojne kui nda xi tsíchjia Moisee nga kats'én'indó xojon kjoakitii, kojo xi tsíchjia já chjinie'eén Néná: Kjisoo boá, ndíí Kosiee xi chjiani Nasaret.
- 46 Kó Natanael bi katsó: —¿A kamarií naxiínda Nasaret kjotjojinni ngo ni xi nda? S'e bi katsó Nguiripee: —Jab'ín kó xchie ji.
- 47 Nga kamábe Kjisoo nga Natanael ts'éndibá tiña, bi katsoó: —K'ie tikón k'ie ngo nda xi jakoxi nga Israel chjiani, xi majiín 'boncha.
- 48 Kó bi katsó Natanael: —¿Ñá kamáyení? S'e Kjisoo bi katsó: —Nguindiee nga tsíchjia ji Nguiripee, kamábeé nga tindyin ji nguindie ngo yá igo.
- 49 S'e bi katsó Natanael: —Mostro, jí xi ndíí Néná, jí xi nda Ree Israel.
- 50 S'e Kjisoo bi katsó: —¿A kjoaa nga bi kixiaán: Kamábeé nga tindyin nguindiee ngo yá igo, a kuíni nga s'ijiin? S'e xchie ngase tsie ni xi xikoó xi'bi.
- 51 Kó bi katsó ngase Kjisoo: —Jakoxi ni xi xian an: Nga jún xchajnú nga tsjentíxa ndi'ak'ajmi ján, kó xchajnú nga koejenijingui kojo nga kjotjajen ndítsjiee Néná nga kjo'e'ekoón ndíí nda xi'íin.

Juaa 2

- 1 Kó xi ma ján nixtjin kamá ngo ndi'ibixan naxiínda Kana, nguindie xi tikónjiin nangui Galilea, kó kja kis'ijña naaa Kjisoo,

- ² kó ti ki'míyaá Kjisoō kojo xtā tsi'ē, tsi'ē nga kijí kui ndi'ibixān nga.
- ³ Kó nga je je binō, naā Kjisoō bi katsó: –Je nguiti jmí binōjín.
- ⁴ Kó Kjisoō bi katsó: –¿Ji xtāchjoón, tanga mí xi be an kjoāā kui nií? Kjie fochójín chíbōāna.
- ⁵ S'ē naā Kjisoō bi katsoó já xi ndyits'enseén yamíxāā: –Tí'ánjnú ngayeje ni xi katsojnú Kjisoō.
- ⁶ Kó kui ngūindieē kis'in̄do jun tinaxā ndijo xi mindyia ndójoa xi s'ien ra úchán litro ndójoa nga ngo nga ngo, kui nií xi kats'énkjién já judíōō nga kats'éntsje yojōō nguindyik̄on Néná.
- ⁷ Kó Kjisoō bi katsoó já xi ndyits'enseén yamíxāā: –T'íkitsiéjnú ndójoa kui tinaxāā. Kó kui jaá íkitsie són són ndójoa.
- ⁸ Kó Kjisoō bi katsó nguinií: –Chíí 'naxiéjnú kó tanguínjojnúu ndā xi sikóntjoón ndi'ibixān, tsi'ē nga skót'a. Kó bōā kats'én kui jaá.
- ⁹ Nga askot'a ndā xi sikóntjoón ndi'ibixān ndójoa xi binō je kamaá, nda tsi nde bejín ñá kjindibáni kui nií, tanga be já xi ndyits'enseén yamíxāā, kó tsíchjiāā ndā xi ts'énbixān,
- ¹⁰ kó bi katsoó: –Ngayeje xtāā tjón ma ra binō xi nda tsjá, s'ē nguije 'niú kats'ē xtāā tsjá binō xi ngūindieē, tanga ji tichje'étjé ji binō xi ndāā ngaskande ngot'ē.
- ¹¹ Kui boá xi'bi chíbōā ndikón xi tjón kats'én Kjisoō naxiéndá Kanā, ngūindie xi tikónjiin nangui Galileā. Kó bōā ts'én akó kjoajeē, kó xtā tsi'ē Kjisoō kis'ijiin.
- ¹² Nguije kamá kui nií, kijí xtjieen naxiéndá Kapernaum, Kjisoō, naā, n̄ts'iē kojo xtā tsi'ē, kó ta chiboa tsi nixtjin kamaá k̄iāā.
- ¹³ Kó kji'ā nga je tikón tiña s'ué paskuāā xtā judíōō, Kjisoō kijí naxiéndá Jerusalen.
- ¹⁴ Kó k̄iā nditsen nangoxiī kamábe xtā xi ndyibotiñá choyoyo torō, chotsanga kojo tójo, kojo xtā xi ndyibosíkjo toon xi xió síndo,
- ¹⁵ kó nga kamábe kui nií Kjisoō iskjíbé ngo n'niú xi kjín yíkjōō, s'ē tsangatjinguiī k̄iā nangoxiī ngayeje kui xtāā, kojo chotsangāā kojo choyoyo xi'iin, kó atitsojo toon já xi bosíkjōō, s'ē ts'ajmitójó yamíxāā,
- ¹⁶ kó bi katsoó já xi ndyibotiñá tójōō: –Chje'éxínjnú'un kui nií k'ieē, ngatā ndi'a nínga stiñá nijín ni'ánjnú ndi'āā Na'mina.
- ¹⁷ Kó xtā tsi'ē Kjisoō ja'átsjieen ni xi kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsó: “Kjoachiniī ndi'áā tsjits'enkjié nga'niúna.”
- ¹⁸ Kó xtā judíōō bi katsó nga tsíchjiā: –¿Mí chíbōā xi ti'bíjñijne nga kui nií tini'ín ji?

- 19 S'e Kjisoo bi katsó: –Ti'ankjatsónjnú kui nangoxii, kó xi ma ján nixtjin sa'inda nguihá an.
- 20 Kós'e bi katsó xta judío: –Tanga yichán jun nó kamándani kui nangoxii, ¿kó a ji ján nixtjin kamanda nguinií?
- 21 Tanga Kjisoo, yoojoo boá xi nangoxi katsoó.
- 22 Kó kuíni nga, kji'a nga ja'á'yaá Kjisoo nguijiin xta xi je jesoón, xta tsi'e ja'átsjieen nga kui nií xi katsó, kó kis'ijiin xojon eén Néná kojo én xí katsó Kjisoo.
- 23 Tjienga kis'ijña Kjisoo naxiínda Jerusalen nixtjiin s'ué paskuaa, achichí ma xta xi kis'ijiin ja'eén nga kamábe ngayeje kjoandikón xí kats'én,
- 24 tanga Kjisoo kamá'niátakónjín kui xtaa, ngat'a be kókón ngayejee,
- 25 kó jmí kjoajín nga tjín xi katsáyaá kókón xtaa, ngat'a ja boá je be kui kókón, kó kóts'en ts'énkjó.

Juaa 3

- 1 Ngo nda fariseo kis'ijña kui nguindiee xi 'mí Nikodemo, xi nda nguitokoo xta judío,
- 2 kui ndaa kijikatsijeen Kjisoo nga jñoó, kó bi katsoó: –Mostro, je yajne nga Néná katsanguiyaa ji nga mostro ji, ngat'a jmijín xi sa'ín kui chiboa ndikón xi ni'ín ji tsi Nénajín tikónjo.
- 3 S'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi, jakoxi ni xi xiáan nga tsi ngo xi stsenjín nguini, kamajiin skuie xikó ts'én botixómá Néná.
- 4 S'e bi katsó Nikodemo: –¿Kóts'en kamaa stsen nguini ngo nda tsi je xchá? ¿A kamarií k'os'ien nguini xi ma jó ndiya ndoboandí naaa, s'e stsen nguini?
- 5 S'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi, jakoxi ni xi xiáan nga tsi ngo xi ndójoajín kojo Asién Nixtjiin Nénajín stsen nguini, kamajiin k'os'ien nínga botixómá Néná.
- 6 Tsi ngo xta xi yojo nga katsen, yojo boá, kó tsi xi ngat'aa nga Asién Nixtjin Néná stsení, asién nixtjin boá.
- 7 Ngata ndajín maá kjoaa nga bi kixiaán: “Chjienga ingo ndiya stsen nguiniínú.”
- 8 Tjoo botsié ta nínga mejénrií, kó nda'yé ji nga fonie, tanga nde yejín ñá ts'éndibání kó ti nde yejín ji ñá ts'énfí, boá fóyanií ngayeje xta xi Asién Nixtjiin Néná katsenni.
- 9 Kó ti tsíchjia nguini Nikodemo nga bi katsó: –¿Kó kóts'en nga kama kui nií?
- 10 S'e Kjisoo bi katsó: –¿Ngo mostro xi chjiani Israel ji, kó a yejín ji kui nií?

- 11 J̄akoxi, j̄akoxi ni xi xiáan ji nga ni xi yajne ndokjoajne, kó ni xi kamáyajne, kuí ni xi 'míyajne, tanga s'ijinjin majnú ni xi ndyindokjoajne.
- 12 Tsi niij kui ngasondiee xi tsíchijajojnú'un, kó s'ijinjin majnú, ¿ja kóts'en kama s'ijinjin tsi niij ndi'ak'ajmii xi kuichijajojnú'un?
- 13 Kó nde kjiie ngo xi fí ndi'ak'ajmi ján, ta kuí tsi xi jatjajenni ndi'ak'ajmi ján, kuí xí ndíi nda xi'iin, xi tikón ndi'ak'ajmi ján.
- 14 Kó xikó ts'én iskjink'a Moisee yee kja nangui kixii, ti boá ti ts'én chjanínk'a ndíi nda xi'iin nga,
- 15 tsi'e nga ngayeje xi s'ijiin kui, xchajajin, kó tasá ngat'ieé kjoamindyion ngatsjé nixtjiin.
- 16 Ngat'a Néná achichí tjó kamaá xtaa kui ngasondiee, nga katsjá ndí ngototoo, tsi'e nga ngayeje xi s'ijiin kui, xchajajin, kó tasá ngat'ieé kjoamindyion ngatsjé nixtjiin.
- 17 Ngat'a Néná jmí tsi katsanguiya ndíi kui ngasondiee tsi'e nga sa'ínjeé xtaa, katsanguiya tsi'e nga kui ndíi xi k'oxié'á xtaa.
- 18 Xi s'ijiin kui, kamajéjin, tanga xi s'ijinjin kui, je tjiieen jé, ngat'a kis'ijinjin ja'eén ndí ngototoo Néná.
- 19 Tangat'anij kui niij nga kamajéná: ngat'a ndíi je'e kui ngasondiee, tanga xtaa tjó ngase kamaá kjoajnoó ta boajjin ndíi, ngat'a ndajin kji'i ni xi kats'én kui xtaa.
- 20 Ngat'a ngayeje xta xi ndajin kji'i ni xi ndyits'en, ch'oo ndíi xí ts'entsíjeen, kó fíkon tiñajin ndíi, tsi'e nga xchajin ni xi ndyits'en,
- 21 tanga xta xi ni xi j̄akoxi ndyits'en, fíkoón ndíi, tsi'e nga kamaya ngayeje ni xi ndyits'en nga ndyits'enkjátjosoón Néná.
- 22 Jaskan nguije kamá kui niij, Kjisoo kojo xta tsi'e kijí nangui Judea kó kja kis'ijnajo kui jaá, kó kjin xta atínda.
- 23 Kó ti kja kis'ijná Juaa nga atínda xta kja naxínda Enon, t'a naxínda Salim, ngat'a achichí ndójoa kis'ie kja, kó xtaa kja kijí tsi'e nga kastínda.
- 24 Kui niij kamá nguindiee nga kisi'ya ndoboaya Juaa.
- 25 S'e já xi xta tsi'e Juaa kojo ngo nda judío askjoyá kjoa xikó ts'én sa'intsjie yojoo xtaa nguindyikon Néná.
- 26 Kó kui jaá kijíkoón Juaa kó bi katsoó: –Mostro, kui nda xi tikónjoo ji xi ingoboaá ndeje' Jordaán kui xi kandokjoejeje, ts'énbotínda kó ngayeje xta xi ndyifochokoón.
- 27 S'e bi katsó Juaa: –Nde ngojin xta xi skíbé ngo ni, tsi ndi'ak'ajmijin xi tsjaá.

28 Ti júnní xi chistikona kamájnú nga bi kixian an: Ánjín xi Kristoo, an xí kananguiyatjónna.

29 Kji'a nga ma ngo ndi'ibixan, kuí nda xi kujxaan xi tsi'e kama na xi kujxaan, tanga nda amingoo nda xi kujxaan xi tikón t'aag nt'ieé kó 'niú tsja maá ni xi tsó nda xi kujxaan, boag ts'én nga je kjimandojo kjoatsjana ngot'e.

30 Kui boá xi chjiénga 'niú ngase ngatama yandikón, kó an chiboa ngase ngatama yandikónna.

31 Kui xi kjindibáni nk'a ján, kuí xí je ngase ta boajínni taja xtaní, kó kui xi ngasondiee nangui, kuí xí xta ngasondie, kó ni xi tsi'e ngasondiee xí chjia. Tanga kui xi ndi'ak'ajmi ján kjindibáni, je ngase ta boajínni taja xtaní,

32 kó chjia xikoó ngo chistikoo kjoag ni xi je kamábe kojo ni xi je tsint'ie, kó ta'yajín xi s'ijjin ni xi tsó.

33 Kó kui xta xi tjis'ijjin, kuí xí be nga tjiin kjoakixi Néná.

34 Ngat'a kui xi katsanguiya Néná, eén Néná xí chjia, ngat'a Néná tsjaá ngayeje nga'niuú.

35 Néná xí Na'mii tjoó ndií, kó ngayeje nii nguia tsja ijña.

36 Xi s'ijjin ndií Néná, tjiin kjoamindyion ngatsje nixtjijn, tanga xi s'ijjinjin sakójin kjoamindyion, tasá kjoaxchaán Néná sakoo.

Juaa 4

1 Kó nga kamábe Kjisoo nga já fariseoo tsint'ie nga bi ki'mií: Nga Kjisoo kjin ngase kamá xta xi kijitjinguui kui, kojo nga kjin ngase kamá xta xi atínda kui ta boajin Juaa,

2 nda tsi nga jakoxi xta tsi'e Kjisoo boá xi atínda xta.

3 Kjisoo jatjoni nangui Judea, s'e kijí nguini nangui Galilea.

4 Kó chjiénga nangui Samaria ja'a nga kijí.

5 Kó jachó ngo naxinda xi chjiani nangui Samaria xi 'mí Sikaar, tiña nínga tikón t'anangui xi katsjaá Jakob ndií xi 'mí Kosiee.

6 Kó kja kis'ijña ngo ndanch'i xi tsi'e Jakob. Kós'e Kjisoo achichí je jenda kjoag ndiyaá, s'e xio kis'ijnat'a ndanch'í, je ra mején ma ndis'ue kuí chiboag.

7 S'e jachók'axié ndójoa ndanch'í ngo xtachjón xi chjiani nangui Samaria, kó Kjisoo bi katsoó: –Chií ndójoa te'ení.

8 Tjienga xta tsi'e Kjisoo kijik'atsie ni chinie nínga tikón naxindaá.

- ⁹ Na xi chjiani nangui Samariaa, bi katsoó: –¿Kóts'en nga ji xi ngo xta judío ji, chjie'ée ndójoa ngo na xi chjiani nangui Samaria? Ngat'a ndajín tsa'a xkjín xta xi chjiani nangui Judea kojo xi chjiani nangui Samaria.
- ¹⁰ S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi yera ji kjoandaa Néná, kojo tsi yera ji 'yání xi bi tjtsoó: “Chií ndójoa te'éní”, ji ra xi chjie'ée, kó kuí xí tsjaá ndójoa xi tsjaá kjoamindyion xtaa.
- ¹¹ Kós'e bi katsó kui xtachjoón: –Ndia, tanga nde ni xi ko'naxiéje ji ndójoaa jmijiín, kó achichí nanga ndańch'íí kó, ¿ńá tikoón ndójoa xi tsjaaná kjoamindyion?
- ¹² ¿A xchá ngase ji ta boajiín xta tje xchájne Jakob, xi katsjájne kui ndańch'íí, nínga kats'e ndójoa kui, ndíí kojo cho xi kamáxchaá?
- ¹³ S'e Kjisoo bi katsó: –Ngayeje xta xi k'uí kuí ndójoa xi'bi, kamáxíndá nguinií,
- ¹⁴ tanga xi k'uí kui ndójoa xi tsjáa, nguinijánjín kama xíndaá, ngat'a kui ndójoa xi tsjáa kui boá xi ngo ndańch'i xi kjoťjoo ndójoa xi tsjaá kjoamindyion ngatsje nixtjiín xtaa.
- ¹⁵ S'e bi katsó kui xtachjoón: –Ndia, ja te'éní kui ndójoaa ts'e nga nguiti kamaxíndájinna, kó nguiti kjoé'ek'axiéjín an ndójoa k'iee.
- ¹⁶ S'e Kjisoo bi katsó: –T'en ndokjoée xi'íin, s'e ndibé ji k'iee.
- ¹⁷ Kó bi katsó kui xtachjoón: –Jmí xi'injína. S'e Kjisoo bi katsó: –Nda kji'i ni xi kase nga jmijiín xi'in,
- ¹⁸ ngat'a ún xi'in je kis'iee, kó xi tikoón ngot'e xi'íinjín boa, jakoxi ni xi kase.
- ¹⁹ S'e bi katsó kui xtachjoón: –Ndia, bee kon an nga xta chjini'e'een Néná rá ji.
- ²⁰ Xta tje xchájne k'ie kui tjinguii kats'éndikón Néná, tanga jún bi 'mijnú: chjiénga naxińdá Jerusalen si'antsjaa Néná.
- ²¹ S'e Kjisoo bi katsó: –Xtachjoón, s'ijin ngatamaa nga je makjachó chiboa nga je nguiti jmijín xi chjiénga kjindibá kui tjinguii kojo tsi chjiénga koeje naxińdá Jerusalen ts'e nga sa'índikón Na'mii.
- ²² Jún yajínjnú ni xi ndyini'ándikónjnú, tanga jin yajne 'yání xi ndyini'ántsjájne, ngat'a kjoa'naxié'aá nguijiín xta xi judíoo kjoťjoni,
- ²³ tanga s'e ndibá ngo chiboa, kó ngot'e boá, kji'a nga xta xi jakoxi nga ts'endíkoón, sa'índikón Néná xí Na'mii nga asién nixtjin kojo nga jakoxi, ngat'a Na'mii kui xta xi ndyits'endikoón ts'énmongase nga si'ándikón.
- ²⁴ Asién Nixtjin boá Néná, kó xi sa'índikón, chjiénga asién nixtjin kojo nga jakoxi nga sa'índikón.
- ²⁵ S'e bi katsó kui xtachjoón: –Je be an nga s'e ndibá Mesíaa, kui xi Kristo 'mii, kó kji'a nga kjo'e kuí xí kotsoyajne ngayeje nii.

- 26 S'e Kjisoo bi katsó: –An boá, kui xi ts'énchjiajoo ji.
- 27 Kó kji'a ma jachó xta tsi'e Kjisoo, kó kijíndikoón nga Kjisoo ngo xtachjón ts'énchjiajo, tanga nde ngojín xi bi katsoó: ¿Mí xi tibosiye ji? Kojo tsi, ¿mí xi tindokjoeje kui xtachjón?
- 28 S'e kui xtachjón ijñamasien nisa ndójoaa, s'e kijí naxiíndaá, kó bi katsoó ngayeje xtaa:
- 29 –Jabíjnú'un, kó ndibá tsitsíjenjnú ngo xta xi katsáyana ngayeje ni xi je kats'en an. ¿A kuijín xi Kristoo tsoo?
- 30 Kó xtaa jataxie naxiíndaá s'e kijí nínga tikón Kjisoo.
- 31 Tjienga kjima kui ni, xta tsi'e índaseen Kjisoo nga bi katsoó: –Mostro, chiní chíí ni chinie.
- 32 Kós'e Kjisoo bi katsó: –An tikónna ngo ni chinie xi yajínjnú.
- 33 Kó xta tsi'e Kjisoo ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín: –¿Axa je tjín xi je je'ejoo ni chinie?
- 34 Tanga Kjisoo bi katsó: –Ni chiniena, kui boá nga chjiénga sa'ínkjatjosón an ni xi mejeén xi katsanguiyana, kó nga kamandojo ni xi mejeén sa'ín kuí.
- 35 ¿A bijín 'míjnú jún: “Ngui nijún sá chaja nga kjochó nixtjin nga kama ko'najen ni xi kamáxchaá”? Tanga k'ie xiyájnú'un ngot'e: Chjác'ajnú ndyikonjnú kó tsitsíjenjnú kui t'anangui, ngat'a je jachó nixtjiin nga kama ko'najen ni xi kamáxchaá.
- 36 Kó nda xi k'ojen kui ni xi kamáxchaá, sakoó chjií, kó kjoa'áyá ni xi kamáxchá kui xi tsjá kjoamindyion ngatsjé nixtjiin, tsi'e nga tsja kamaa nda xi itjie kojo nda xi ja'áyá ni xi kamáxchaá.
- 37 Ngat'a jakoxi ni xi tsó kui eén: “Ngo xó xi 'bítjie kó kje'e xó xi 'bojen ni xi kamáxchaá.”
- 38 Kó an ts'éntsanguiyájnú'un tsi'e nga ko'najenjnú ni xi júnjín ik'ítjiejnú, kje'e xi kats'énxánguí kui ni, kó jún ko'najenjnú tojo kui xaá.
- 39 Kó achichí ma xta xi chjiani nangui Samaria xi síndo kui naxiíndaá xi kis'ijiin Kjisoo, kjoaa nga bi katsó kui xtachjón: “Katsáyá ngayeje ni xi je kats'en an.”
- 40 Kó nga jachókoón Kjisoo já xi chjiani nangui Samaria, índaseen tsi'e nga kia kis'ijñajo kui jaá, kó Kjisoo jó nixtjin kamaá kjaa.
- 41 Kó achichí ma xta xi kis'ijiin Kjisoo kjoaa én xí tsíchjia,
- 42 kó bi ki'mií kui xtachjón: –Jmí tsi ta kjoaa ni xi kasejne nga s'ijinjne, s'ijinjne kjoaa nga jin ma xi kanda'yájne ni xi katsó kó nga je yajne nga jakoxi boá nga kui xi Kristoo, xi k'oxié'á xtaa kui ngasondiee.
- 43 Jaskan nguije ja'a xi jó nixtjiin, Kjisoo kijí xtjieen nangui Galilea.

- 44 Ngat'a ti kuíni Kjisoo xi katsáyá nga ngo nda chjinié'eén Néná yandíkónjín ti kīaa nanguij.
- 45 Nga jachó nangui Galilea, tsja kamaá xta xi chjiani kīaa nga jachó, ngat'a ja boā je kamábe ngayeje ni xi kats'én naxiínda Jerusalen nga kamá s'ueé, ngat'a ti kijí kui jaá s'ueé nga.
- 46 S'e kijí nguini Kjisoo naxiínda Kanā nguindie xi chjiani nangui Galilea, nínga ndójoaa bino kats'én. Kó kīa kis'ijña ngo nda xi ts'énxát'aa nda ree, kó kui ndaa oon ndíi xi tikón naxiíndaá Kapernaum.
- 47 Kui ndaa nga tsint'ieé nga Kjisoo jatjoni nangui Judea, s'e jachó nangui Galilea, kijíkoón kó 'niú tsí'aa Kjisoo tsí'e nga kjindibá ts'endáya ndíi, ngat'a je ma k'ien.
- 48 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Nde s'ijinjinjúnú jún tsi xchajínjúnú ngo chiboā kojo tsi ngo kjoandikón.
- 49 Tanga kui nda xi ts'énxájo nda ree bi katsó: –Ndiā, ndibé chií ji ndi'ana nguindiee nga koya ndína.
- 50 Kó Kjisoo bi katsoó: –T'en ndi'aa tikón ndíi. S'e kui ndaa kis'ijiin ni xi katsó Kjisoo, s'e kijí.
- 51 Tjienga ts'énfí ndi'aa, kastikjá já mosoo kó katsáyaá nga tikón ndíi.
- 52 S'e kui ndaa asiyaá kui jaá mosoo mí chiboā nga kamándaya ndíi, s'e bi katsoó kui jaá: –Ma ra chiboā ngo nga kamánguixón nga katjo'óxiín nt'ee.
- 53 S'e kui na'mij kui ndíi kamákjiin nga kuí ma chiboā nga bi katsoó Kjisoo: “Tikón ndíi.” Kó kuíni nga kui kojo xta xi síndo ndi'aa kis'ijiin Kjisoo.
- 54 Kuí xi'bj xi ma joó kjoandikón xí kats'én Kjisoo nga jatjo nangui Judea kó ja'a xtjieen nangui Galilea.

Juaa 5

- 1 Jaskan nguije kamá kui nij kamá ngo s'ueé já judíoo kó kijí Kjisoo naxiínda Jerusalen.
- 2 Kīa naxiínda Jerusalen, tiñaa ngo nguindie xi 'mí ngantjoaa chotsanga kis'ijña ngo tixa je xi ndyia ndójoa xi 'mí Betesda nga én ebreo, xi ún nguindie tjink'ién kis'iee.
- 3 Nguindie tjink'ieén kui nguindiee achichí ma xta xi oon kis'in-do, xi tika, xi fí nima t'a kojo xi nima se, xi askoyaá nga kamatíyaá ndójoaa,
- 4 ngat'a ta kji'a xóni nga ngo xó ndítsjiee Néná jatjajen nínga tikón kui tixa xi ndyia ndójoaa, s'e ts'éntíyá xoó ndójoaa, kó ta xta xi tjón sanguínjin xó yooj kui tixaa, mandaya xó tajná chi'inní xi tjiin.

- 5 Kó k̄iāā kis'ijña ngo ndā xi n̄imā se xi kantji'ún ján nóníí nga kji'ijña'on.
- 6 Nga kamábe Kjisoo nga kji'ijña kojo nga k̄jín nóníí nga oon, bi katsoó: —¿A mejeén nga kamandaya ji?
- 7 Ndā xi n̄imā see bi katsoó Ndīāā: —Jm̄jínna xi s̄anguínjinna tixā xi ndyia ndójoāā nguije matíyaá, ngat'a t̄j̄enga ts'énfí an, k̄j̄e'e xí ts'énna.
- 8 S'e Kjisoo bi katsoó: —T̄isítjin, chjábe n̄cháan kó t'en ji.
- 9 Ti kji'a kamándaya kui ndāā, kó iskjíbé n̄cháan, kó kijiyase. N̄ixtjin ndikón ma nga kamá kui n̄ij.
- 10 Kós'e xtā judíoō bi katsoó ndā xi kamándayaā: —N̄ixtjin ndikón ngot'e, kó tsjandiéjín k̄joakit̄ij nga x'ienijín ji n̄cháan.
- 11 S'e bi katsó kui ndāā: —Tanga kui xi kats'éndayana, ti kuíni xi: “Chjábe jí n̄cháan kó t'en ji.” Katsóna.
- 12 Kó bi katsó já judíoō: —¿'Yání boā kui ndā xi bi katsoó: “Chjábe jí n̄cháan kó t'en ji.”?
- 13 Kó ndā xi kamándayaā kamábejín 'yání boā xi boā katsoó, ngat'a Kjisoo kichajájin nguij̄ij̄in kui xtā xi síndo kui nguindiee.
- 14 Jaskan nguije kamá kui n̄ij, Kjisoo kamábe kui ndāā nguiya nangoxij, kó bi katsoó: —Ján'an, je kamándaya ji, nguiti ni'ínjéjín 'ne, tsájmi ngo ni xi tsie ngase kamaā.
- 15 Kijí kui ndāā, kó katsáyaá xtā judíoō nga Kjisoo xi kats'éndaya.
- 16 Kó tangat'anij kui n̄ij nga xtā judíoō tsangatj̄inguij Kjisoo kó kamámejeén kats'énk'ién, ngat'a n̄ixtjin ndikón nga kats'én kui n̄ij.
- 17 Kó Kjisoo bi katsoó: —N̄amina ngaskande ngot'e ts'énxá, kó kojo an ts'énxá an nga.
- 18 Kó kuíni nga 'niú tsangasee já nguitokoo xtā judíoō nga kamámejeén s̄á'ínk'ién Kjisoo, ngat'a kamábendikónjín n̄ixtjin ndikoón, kó ínijmi nga Néná xí N̄amiij kui, kó nga ti Néná kui katsó.
- 19 S'e Kjisoo bi katsó: —J̄akoxi, j̄akoxi ni xi xianjnú'un: Ta jm̄jín ni xi kamaā s̄á'ín soboá ndíí Néná, ta kuí tsi ni xi ts'én ni xi be nga ts'én N̄amiij, ngat'a ngayeje ni xi ts'én N̄amiij, ti kuí ni xi ts'én ndíí.
- 20 Ngat'a N̄amiij achichí tjoó ndíí kó bokoó ngayeje ni xi ts'én, kó tsie ngase ni xi s'e k̄ok̄oó xi ngaskande jún k̄oēj̄endikónj̄nú.
- 21 Ngat'a xikó ts'én maá N̄amiij ts'énkja'á'yaá xtā xi je jesón kó tsjá nguinií k̄joamindyion, ti boā ti ts'én ndíí Néná kama tsjaá k̄joamindyion xtā xi mejeén kui.

- 22 Ngat'a Na'miijín xi tsáya tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa, ndií boá xi katsjaá nga kui xi kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa,
- 23 tsi'e nga ngayeje xta skujendíkón ndií xikó ts'én bendikón Na'mij. Xi bendikónjín ndií, bendikónjín Na'mi xi katsanguiya nga.
- 24 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un: Xi kujint'ie éna kó s'ijijn xi katsanguiyana, k'uiéé kjoamindyion ngatsjé nixtjijn, kó kamajéjijn, ngat'a xín je kats'énkja'a kjoaboyaa, kó je katse'eé kjoamindyioon.
- 25 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un: Nga je jachó chiboá nga ngayeje xta xi je jesón kujint'ie eén ndií Néná, kó xi kujint'ie, k'uíndo nguíní.
- 26 Ngat'a Na'mij takó tikón, kó ti boá ti ts'én katsjaá kjoanda ndií nga takó tikón.
- 27 Kó ti katsjaá xá tsi'e nga kama kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa, ngat'a kuí boá xi ndií nda x'iijn.
- 28 Ngata fíndikónjínjínú kjoaa kui ni, ngat'a s'e kjocho chiboá nga ngayeje xta xi je jesoón kujint'ie ndaa,
- 29 kó xta xi ni nda kats'én, kjoa'á'yaá tsi'e nga k'uíndo nguíní, tanga xi ndajín kats'én, ti kjoa'á'yaá nga, tanga tsi'e nga kamajérií.
- 30 Kamajínna sa'in an ngo ni an soboá, xikó ts'én nt'ié an, boá ts'én xiya an tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa, kó kixi ts'én kotsijéen tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa, ngat'a jmí tsi ni xi mejénna an xi mongase an, ni xi mejeén xi katsanguiyana xí mongase an.
- 31 Tsi ti an xi ts'en an chistikó yojona, jmí ni chjijijn ni xi xian an.
- 32 Kje'e xí chistikó kjima kjoaa 'yání an, kó be an nga jakoxi ni xi tsáyá kjoaa an.
- 33 Jún kananguiyachonjnú xta xi asiyaá Juaa, kó kui katsáyajnú ngo ni xi jakoxi,
- 34 tanga an chjiénjínna tsi ngo xta kotsoya kjoaa an, tanga kui ni xiya an tsi'e nga kjotjo'ajnú.
- 35 Juaa boá kui ndi'í xi kití kojo xi kats'éntsijeén, kó jún kamámejénjínú nga tsja kamájnú kui ndi'í chiboa nixtjin.
- 36 Tanga an tikónná ngo én chistikó xi je ngase ta boajiín xi tsíchjia Juaa kjoaa an, ngat'a kuí xá xi katsjana Na'mina xi katsanguiyana tsi'e nga kjotjosón ni xi ts'en an ngot'e, kuí xí chjia kjoaa ni xi ts'en an.
- 37 Kojo Na'mina xi katsanguiyana xí kjima chistikó kjoaa an, nda tsi kje nda'yájinjínú ndaa kojo kje yajinjínú kókji'i asiéén,
- 38 kó ti nde tikónjinjínjínú eén, ngat'a kui xi katsanguiya kui, kini'áns'ijinjinjínú.

- 39 Chját'ayájnú ni xi tsó xojon eén Néná, ngat'a boá ts'én nga kja sakójnú kjoamindyion ngatsjé nixtjijn, kó kui boá kui én chistikó xi chjia kjoaa an,
- 40 kó mejénjínjnú nga k'ie kjoé'echonjnú'un ts'ie nga k'uiéjínjnú kjoamindyioon.
- 41 Ts'enjo'ojín an kjoaje xi tsjaana xtaa,
- 42 tanga je kamábe an nga tikónjínjnú kjoatjoó Néná.
- 43 Ngajoó Na'mina je'e an, kó kini'ánjo'ojínjnú'un, tanga tsi kje'e xí je'e xki ts'ie soboá, kuí xi'ba xi ni'ánjo'ójnú.
- 44 ¿Kóts'en kama s'ijinjnú, nga ja k'ie ja ngaján ndyiboe'éjnúu kjoaje xinguijnú, kó ndyimindyisejínjnú kjoaje xi tsjaaná Néná xí ngototoo?
- 45 Ngata ni'ánkjójínjnú nga an xi konguíta'ínjnú'un nguindyikon Na'mina, kjoakiti xi kats'énda Moisee boá xi kónguita'ínjnú, kuí xí ndyichiyákjoajnú.
- 46 Ngat'a tsi kini'áns'ijinjínjnúu Moisee, ti kini'áns'ijinjínjnú an tsoboá, ngat'a kuí Moisee xi kats'én'indó xojon kjoaa an.
- 47 Tanga tsi kini'áns'ijinjínjnúu ni xi kats'én'indó Moisee ja, ¿kóts'en s'ijinjnú éna?

Juaa 6

- 1 Nguije kamá kui nij, Kjisoo kijí xi ingoboaá nguindio tsie xi tikón nangui Galilea, kui xi ti Tiberia 'mií nga.
- 2 Kó achichí ma xta xi kijítjinguui, ngat'a kamábe ngayeje kjoandikón xí kats'én nga kats'éndaya xta xi oon.
- 3 Kó Kjisoo kijínijnguú ngo tjinguui kós'e kja kis'ijñando kojo xta ts'ie.
- 4 Kó je kjimatiñaá nga kama s'ueé paskuaa, s'ueé já judío.
- 5 Nga iskjinink'a kjen Kjisoo achichí ma xta xi kamábe nga ndyifikoón, kó Kjisoo bi katsoó nga asíyaá Nguiripee: –¿Nání s'antsié pan xi skjinié kui xta kjiín?
- 6 Tanga katsó kuí nij ta ts'ie nga skót'ayákón Nguiripee, ngat'a ja boá je be Kjisoo ni xi sa'ín.
- 7 S'e Nguiripee bi katsó: –Tsi jó úchán ton denario pan s'antsié nde kjochó'ájín tsi nde ta chií tsi sakoo nga ngo nga ngo kui xtaa.
- 8 Ngo nda xi xta ts'ie Kjisoo xi 'mí Jandre, nts'ie Ximo Peé bi katsó:
- 9 K'ie tikón ngo nda xongo xi ya'a ún pan xi sebadá kamándani kojo jó tjio, tanga ñá kjochó'á kui nij ngayeje kui xtaa.
- 10 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Ti'ank'índotiejnú kui xtaa. Kó achichí k'ijñá kis'ie kui nguindiee, kó ma ra tsi ta ún mī já xī'in xi kis'indotiee.

- 11 Kó Kjisoo iskjíbé kuí paan kó nguije katsjaá ndok'óchji Néná, katsjaá xta tsí'ē, tsí'ē nga kui jaá sa'ínkja'asoón ngayeje xta xi síndotíē, ti boā ti kats'eén tjiōō nga. Kó ngayeje xtaā iskjiniē ta xikó kji'i kamámejénrií.
- 12 Kó nguije kitsie chan chaan xtaā, Kjisoo bi katsoó xta tsí'ē: –Chja'á'yájnú ngayeje pan xi ts'anguii, tsí'ē nga kjotsonjín.
- 13 Kó kui jaá ja'á'yá pan xi ts'anguii kui xi chjiani pan xi uún, kó tiejó nisēnya kamá.
- 14 Kós'ē nga kamábe kui jaá kui chiboā xi kats'én Kjisoo, bi katsó: –Jakoxi nga kui ndaa xi nda chjinie'eén Néná kui xi kjo'e kuí ngasondieē.
- 15 Tanga nga kamákjín Kjisoo nga kui jaá kjojo kjoā'niú, kó re sa'ín, kijí soboá nguini nínga tikón tjingui.
- 16 Kó kji'a nga je kamájñoó, xta tsí'ē Kjisoo kijí t'a ndáchíkoón,
- 17 kó kijíya ngo tjotso je nga kijí xtjieen naxiéndá Kapernaum. Nguije jñoó, Kjisoo kje fochokónjín kui jaá,
- 18 kó kjindibá ngo tjo'niú kó nga'niuú ndójoaa achichí nk'a kamá.
- 19 Je ra ma tsi ta ún kojo tsi jún kilometro nínga ndyífocho, nga je iskjindaá tjotso jee nga kamábe Kjisoo, nga tso'báyise ngasoón ndáchíkoón kó xtjieen nínga tikón tjotso jee ts'énfí, kó achichí katsakjónní kui jaá.
- 20 Tanga Kjisoo bi katsoó: –An boá, ngata ndakonjín majnú.
- 21 Kós'ē kui jaá achichí tsja kamaá nga Kjisoo ts'as'ien nguīya tjotso jee, kó tjiēnmá jachó nguīndie nínga ndyífi.
- 22 Nga kamánguindyiojón, xta xi kis'inđo xi ingoboaá ndáchíkoón kamábe nga ta ngo tsi ma tjotso je xi tikón kīaa, kó nga xta tsí'ē Kjisoo kijí soboá jmí tsi kojo Kjisoo.
- 23 Kós'ē kje'e tjotso je xi chjiani naxiéndá Tiberiā jachó nguīndie nínga iskjiniē pan nguije Ndiāā katsjá ndok'óchji.
- 24 Kji'a nga kamábe xtaā nga Kjisoo kojo xta tsí'ē kīajín síndo, kijíya tjotso jee, s'e kijí xtjieen naxiéndá Kapernaum, nga tsangase Kjisoo.
- 25 Kó nga kasakoō Kjisoo xi ingoboaá ndáchíkoón, bi katsoó: –Mostro, ¿kji'áni jé'e ji k'iee?
- 26 S'ē Kjisoo bi katsó: –Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnu'un nga jún ndyimindyiséjnu'un kjoāā pan xi kichiniejnu kó kats'éntsiejnu, jmí tsi kjoāā chiboā xi kamáyajnu.
- 27 Ti'anxájnú, tanga jmí tsi kjoāā ni chinie xi fee, tasá ti'anxájnú kjoāā ni chinie xi tsjaajnu kjoāāmindyion ngatsjé nixtjiin, kui xi tsjaajnu ndíi nda xí'iin, ngat'a je Néná xí Na'mii katsjáxaá kui.

- 28 S'e bi katsó kui jaá: –¿Mí xi chjiénga si'anjne tsi'e nga si'anjne xaá Néná?
- 29 S'e Kjisoo bi katsó: –Kuí xi'bi xi xaá Néná, nga si'ans'ijinnú kui xi katsanguiya kui.
- 30 S'e bi katsó kui jaá: –¿Mí kjoandikón xi si'in ji tsi'e nga xchajne, s'e s'ijinje? ¿Mí xá xi ni'in ji?
- 31 Xta tje xchajne iskjinie mana xi katsanguiyaa Néná kja nangui kixíi xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsó: “Paan ndi'ak'ajmii xí katsjaá xi iskjinie.”
- 32 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnu'un: Moiseejín xi katsajnú paan ndi'ak'ajmii, ngat'a Na'mina boá xi tsjá pan xi jakoxii ndi'ak'ajmii.
- 33 Ngat'a paan Néná kui boá xi kjindibáni ndi'ak'ajmii, kó kuí xí tsjaá kjoamindyion xtaa kui ngasondiee.
- 34 S'e bi katsó kui jaá: –Ndia, te'ejne ngatsje nixtjin kui paan.
- 35 S'e Kjisoo bi katsó: –An boá kui pan xi tsjá kjoamindyioon, xi kjo'e'ekónna nguiti ingojín nixtjin nga kama bojoó, kó xi sa'ins'ijinna, nguinijánjín kama xíndaá.
- 36 Tanga je boá kixiánjnu'un nga nda tsi je kamáyajnu'un, ti kuí xi s'ijinjín majnú.
- 37 Ngayeje xta xi je ja'ájin Na'mina, kjindibákónna, kó xi kjindibákónna sa'inch'ójín an,
- 38 ngat'a ndi'ak'ajmi ján kjindibáni an, tsi'e nga sa'in an ni xi mejeén xi katsanguiyana, jmí tsi tsi'e nga sa'in an ni xi mejénna an.
- 39 Kó kuí nij xi mejeén Na'mina xi katsanguiyana: Nga ngayeje ni xi tsjaana, ngojín ni xi sa'inchaja an, nga tasá sa'inkja'á'yáa nga kjocho nixtjin nga kjuiet'aa kui ngasondiee.
- 40 Ngat'a kuí nij xi mejeén na'mina: Nga ngayeje xta xi be ndíi, kó xi s'ijiin, sakoó kjoamindyion ngatsje nixtjiin, kó an sa'inkja'á'yáa nga kjocho nixtjin nga kjuiet'a kui ngasondiee.
- 41 S'e já judío tsíchjajosien xkjín kjoaa nga Kjisoo bi katsó: “An boá pan xi kjindibáni ndi'ak'ajmi ján”,
- 42 kó bi katsoó xkjín: –¿A kui jín xi'bi xi Kjisoo, ndíi Kosiee? ¿A yajín ná 'yání xi na'mii kojo naaa? ¿Ja kóts'en bi tsóni nga ndi'ak'ajmi ján xó kjindibáni?
- 43 S'e Kjisoo bi katsó: –Ngata ndokjoata'injinjú xinguijú.
- 44 Nde ngojín xta xi kamaa kjo'e'ekónna, tsi kuijín Na'mi xi je'ejona xi kjo'e'éjo, kó an sa'inkja'á'yáa kui xtaa nga kjocho nixtjin nga kjuiet'aa kui ngasondiee.

- 45 Je bi tsó ni xi kjit'a ngo xojon xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná: “Kó Néná xi kókóyaá ngayeje xtaá”, ngayeje xta xi tsint'ieé Na'mina, kó kamaá ni xi akóyaá, kuí boá xi kjindibákónna.
- 46 Kjie ngo xta xi be kókji'i Na'mii, ta kuí tsi xi katsanguiya Néná xí be kókji'i Na'mii.
- 47 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un: Xi sa'íns'ijinna, sakoó kjoamindyion ngatsjé nixtjin.
- 48 An boá kui paan kjoamindyioon.
- 49 Xta tje xchájnu iskjinnie maná xi katsanguiyaa Néná kja nangui kixii, kó jesón ngayeje.
- 50 Kuí xi'bi pan xi jatjajenni ndi'ak'ajmi ján, tsi'e nga xi skjinie, nguiti koyajín.
- 51 An boá kui pan xi tikón xi jatjajenni ndi'ak'ajmi ján, tsi tjin xi skjinie kui paan, k'uijña ngatsjé nixtjin, kó kui pan xi tsjaa yojona boá, kui xi tsja an kjoanda tsi'e kjoamindyioon kui ngasondiee.
- 52 S'e já judío askjoyájo xjín nga bi katsó: –¿Kóts'en kamaa xi'bi nga tsjaaná yojoo tsi'e nga xinie?
- 53 S'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un: Tsi xiniejínjnu yojoo ndií nda xi'in, kó tsi s'iojínjnu jín, jmíjínjnu kjoamindyioon.
- 54 Xi skjinie yojona, kó xi k'uí jinna, tjin kjoamindyion ngatsjé nixtjin, kó an sa'inkja'á'yaa nixtjin nga kujiet'aa kui ngasondiee.
- 55 Ngat'a yojona, ni chinie jakoxi boá, kó jinna ni 'yó jakoxi boá.
- 56 Xi skjinie yojona kó xi k'uí jinna, kui k'uijñajinna, kó an kotijñajín.
- 57 Xikó ts'én katsanguiyana Na'mina xi tikoón, kó tangat'anij kui nga tikón an, ti boá ti ts'én xi skjinie yojona, k'uijña tangat'anij an.
- 58 Kuí xi'bi pan xi jatjajenni ndi'ak'ajmi ján, jmí tsi xikoó xta tje xchájnu nga iskjinnie maná xi katsanguiyaa Néná kó jesón ngayeje, tanga xi skjinie kui paan, k'uijña ngatsjé nixtjin.
- 59 Ngayeje kui nij xi katsó Kjisoo nga kis'ijña ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kja naxindá Kapernaum.
- 60 Nga tsint'ie kui eén, achichí ma xta tsi'e Kjisoo xi bi katsó: –Achichí tajá kuí eén, ¿'yá xi kamakjín nga kujint'ie?
- 61 Ja boá je be Kjisoo kjoaa ni xi ndyichjiasjen xta tsi'e, kó bi katsoó: –¿A ch'o majnú kuí eén?
- 62 Ja, ¿kó kamajnú tsi xchájnu nga ndií nda xi'in koejenijinguí nguini nínga ja boá tikón?

- 63 Asién nixtjiin xí tsjá kjoamindyioon, yoojoo jmi ni chjjiin, én xi je kixiyajnú'un kuí xí asién nixtjin kó kuí xí kjoamindyioon.
- 64 Tanga tjín jún xi s'ijinjinú. Ngat'a Kjisoo ja boá je be ndeskande koó nga íts'iyani 'yá xtá xi s'ijinjin, kó 'yání xi kotíña.
- 65 Kó bi katsó Kjisoo: –Ja kuíni je boá kixiánjnu'un nga nde ngojín xi koejekonna, tsi Na'minajín xi tsjaá kjoa.
- 66 Ti kji'a achichí ma xtá tsí'e Kjisoo xi íjñamasien kó nguiti kijítjingujiin.
- 67 S'e Kjisoo bi katsoó xtáa xi tiejóo: –¿A kojo jún mejénjnu konguinjnu?
- 68 S'e Ximo Peé bi katsó: –Ndia, ¿'yá xi konguínchonje? Xi ji xi tjín eén kjoamindyion ngatsjé nixtjiin.
- 69 Kó jin je kis'ijinje, kó je yajne nga ji xi Kristoo, ndí Néná xi tikoón.
- 70 S'e Kjisoo bi katsó: –¿A ánjin xi ja'ajinjnu'un nga tiejójnu? Tanga ngo jún xi xindajín diabloo chjiani.
- 71 Kjisoo katsó kui nij, kjoaa Juda Iskariotee, ndí Ximoo, ngat'a kuí xi'bi xi jaskan kotíña, kó kui boá xi chjiani ngo nda xi tiejó xi ja'ájin Kjisoo.

Juaa 7

- 1 Nguije kamá kui nij, Kjisoo kistso'ba nangui Galilea, ngat'a kamámejénjin kiji xtjieen nangui Judea, ngat'a ja nguitokoo xtá judío kamámejeén kats'énk'ién.
- 2 Kó je kjimatiña s'ueé xtá judío, s'ueé ndi'añk'ién xí xka 'bíndoo nk'aa.
- 3 Kó já nts'ie Kjisoo, bi katsoó Kjisoo: –Chjiénga k'uín ji nangui Judea tsí'e nga kojo xtá tse skuié ngayeje ni xi ni'ín.
- 4 Ngat'a ngojín xtá xi mejeén nga xcha ni xi ts'én tsi 'ma sa'ín ngo ni. Tsi kui nij tini'ín, tasá takée yoojoo xtá xi tjín ngasondiee.
- 5 Boá katsó já nts'ie Kjisoo, ngat'a nde kui kis'ijinjin én xí tsíchjia Kjisoo.
- 6 Tanga Kjisoo bi katsó: Kjie fochójín chiboana, tanga jún tajmí chiboaní xi chiboá xi nda kjimajnú.
- 7 Kamajiin xtaá kui ngasondiee sa'inch'ójnu jún, tanga ch'orií an, ngat'a xiyáa nga ndajín ndyits'en.
- 8 Tanguínjnu s'ueé, kjuinjín an, ngat'a kjie fochójín chiboana.
- 9 Nguije katsó kui nij Kjisoo, kja kis'ijña nangui Galilea.
- 10 Tanga nguije kiji s'ueé já nts'ie Kjisoo, kiji sien sien Kjisoo kui s'ueé nga.
- 11 Kó xtá judío tsangase Kjisoo ngujiin s'ueé, kó bi katsoó xkjin: ¿Ñá tikón kui ndaa?

- 12 Kó xtaḡ tsíchjiḡ kjoḡḡ Kjisoo, kó tjin xi bi katsó: “Ndaxtaḡ”, tanga tjin xi bi katsó: “Jmí, xtaḡ ts'én 'bonchajo.”
- 13 Tanga nde ngojín xi taxkiya tsíchjiḡ kjoḡḡ Kjisoo nguindyikon xtaḡ, ngat'a katsakjónnií nguitokoo xtaḡ judíoo.
- 14 Tanga nguije kjocho masieen kui s'ueé, kijí Kjisoo xtjieen nangoxii, kó kja akóyá.
- 15 Kó kijíndikoón xtaḡ judíoo nga bi katsó: –¿Ñá kijíkja'aní kui kjoakjintakoón kui ndaḡ nga jmí naxkoya kijjín?
- 16 S'e Kjisoo bi katsó: –Ni xi bokoyá an tsa'anjín, tsi'e xi katsanguiyana boá,
- 17 tsi tjin xi mejeén sa'ínkjatjósón ni xi mejeén Néná, skuie tsi tsi'e Néná ni xi bokoyá an kjo tsi tsa'an.
- 18 Kui xtaḡ xi tsi'e ni xi chjiḡḡ, mongase nga ngayeje xi skuie kjoajee, tanga xi mongase nga xchḡ kjoajee xi katsanguiya, kuí xi'bi xi jakoxi, kó kuí xí kixi.
- 19 ¿A mí tsi Moisee katsjájnu kjoakitii? Tanga nde ngojín jún xi ni'ánkjatjósónjnu. Ja, ¿kó mí kjoḡḡ nga mejénjnu si'ank'iénjnu'un?
- 20 S'e bi katsó xtaḡ kjiin: –Xindajín tikónjiin yojoo, ¿'yá xi mejeén sa'ínk'ieén?
- 21 S'e Kjisoo bi katsó: –Ngayejejnu nga fíndikónjnu kjoḡḡ ngo kjoandikón xí kats'en an.
- 22 Moisee katsjájnu tsi'e nga si'ánjnu sirkunsisioon, kó kui nii, tsi'e xtaḡ tje xchájnu boá, jmí tsi tsi'e Moisee, kó nda tsi nga nixtjin ndikón ti kuí xí ni'ánjnu jún kui nii.
- 23 Ja kó tsi tsi'e nga si'ankjatjósónjnu kui kjoakitii nga ngaskande nga nixtjin ndikón ni'ánjnu sirkunsisioon ngo nda, ¿mí kjoḡḡ nga ni'ánxchánjojnú'un nga ngo nixtjin ndikón ts'endaya an ngo nda?
- 24 Nga taxkiya 'míjínjnu tsi nda kjo tsi ndajín kji'i ngo ni xi boḡ ts'én bee takónjnu, boḡ ti'ánjnu tanga kjoḡḡ ngo ni xi kixi.
- 25 Tjin xtaḡ xi chjiḡḡ naxi'ndá Jerusalen xi bi katsó: –¿A kuijín ndaḡ xi tjimíndyisé tsi'e nga si'ank'ien?
- 26 Ja tsitsíjenjnu, kjaḡ tikón kó ts'énchjiḡḡ ngayeje xtaḡ, kó jmí ni tji'míjín. ¿A je kamábe já xí botixómaá tsoboḡ nga jakoxi nga kui ndaḡ xi Kristoo?
- 27 Tanga kui ndaḡ je ya ñá, ñání chjiḡḡ, tanga nga kjo'e Kristoo, ta'yajín xi skuie ñání kjindibáni.
- 28 S'e Kjisoo nga ts'énbokoyá nangoxii, 'niú tsíchjiḡ nga bi katsó: –Jún je yajnú'un, kó yajnú ñá chjiḡḡ an, tanga jmí tsi kjoḡḡ an nga j'é an, j'é an kjoḡḡ nga jakoxi xí katsanguiyana, kui xi yajínjnu jún.

- 29 Tanga be an 'yání kui, ngat'a kĩa kjindibáni an nínga tikón kui, kó kuí xí katsanguiyana.
- 30 S'e kui jaá kamámejeén katsoboá, tanga kamájín kon ngat'a kjiē fochójín chibōā.
- 31 Kó achichí ma xta xi kis'ijiin Kjisoo kó bi katsó: –Nga kjoē'e Kristoo, ¿a kjin ngase kjoandikón sa'ín ta boajiin kui ndaa?
- 32 Já fariseoo tsint'ie ngayeje ni xi katsó xtaa kjoā Kjisoo, s'e já nguitokoo chiná'mii kojo já fariseoo katsanguiya jun xi kondaā ts'i'e nga stsobōā Kjisoo.
- 33 S'e Kjisoo bi katsó: –Ta ngui chiboa tsi nixtjin kotíñajinjnú'un, s'e kjuin an nguijē nínga tikón xi katsanguiyana.
- 34 Kuindyisejnú'un, kó sakójínjú an, kó nínga kjuin an kamajín kjochojnú.
- 35 S'e bi katsoó xkjin xta judío: –¿Ñání ts'énfí kui ndaa nga kamajinná sakóná? ¿A ts'enkjó nga kĩa kōeje nínga síndo xta judío xi chjiani kje'e naxiíndá, s'e kōkóyaá xta griegoo?
- 36 ¿Mí ni xi mejeén tsó nga bi katsó: “Kuindyisejnú'un, kó sakójínjú an nínga kotíña an, kó nínga kotíña an, kamajín kjochojnú”?
- 37 Kó nixtjin nga kjifet'a s'ué xi 'boxié kui xtaa, Kjisoo kasasien kixi, s'e 'niú tsíchjia nga bi katsó: –Tsi tjin xí xindaá, ngatjandibakónna ts'i'e nga nguiti kama xindájín.
- 38 Xi s'ijiin an, xikó tsó xojon eén Néná, nguijin inimaā kongajiin ndójoāa ndeje' xi tikón.
- 39 Tanga kui nij katsó kjoā asién nixtjin xi sakóó ngayeje xta xi s'ijiin kui. Nga kamá kui nij kjiē sakójiin Asién Nixtjiin Néná, ngat'a kjiē boe'éjiin kjoaje nga sit'a kro kojo nga kjoa'á'yaá Kjisoo.
- 40 Kós'e kjin xta xi síndojiin xta kjiin nga tsint'ie kui eén, bi katsó: –Jakoxi nga chjiniē'eén Néná boá kui ndaa.
- 41 Kje'e xta xi bi katsó: –Kuí xi'bi xi Kristoo. Tanga tjin xi bi katsó nga: – ¿Kóts'en nga nangui Galilea kjindibáni Kristoo?
- 42 ¿A mí tsi boā tsó xojon eén Néná nga Kristoo, xta tjiē Ndabii kama kojo nga naxiíndá Belen xó kjindibáni, nangui nínga katsen Ndabii?
- 43 Kós'e tsakjanga xtaa tangat'anii Kjisoo.
- 44 Tjin kuí xtaa xi kamámejeén katsoboá Kjisoo, tanga nde ngojín xi iskjibé.
- 45 Jajún xi kondaā kiji nguiní nínga síndo já fariseoo kojo já nguitokoo chiná'mii kó bi ki'mif nga akasiyaá: –¿Ánni nga kjindibájojínjú?
- 46 S'e bi katsó jajún xi kondaā: –Kjiē ngo nda xi boā ts'én chjia xikó ts'én chjia kui ndaa.

- 47 S'e bi katsó já fariseoꝀ: –¿A kojo jún je kich'ínchajojnú?
- 48 ¿A je kis'ijjin kui já xí botixómaá kojo tsi já fariseoꝀ?
- 49 Tanga kui xta xi bejín kjoakitij, ngat'íkojoni.
- 50 S'e NikodemoꝀ, nda fariseo xi kijíkoón Kjisoo ngo nixtjin nga jñó, bi katsoó kui jaá:
- 51 –¿A tsjandíe kjoakitij nga kama si'anjee ngo nda, tjienga kjie sakoséndiyajinná mí ni xi kats'én?
- 52 S'e bi katsoó já fariseoꝀ: –¿A nangui Galilea ndokjoeni ji nga? Ti'inye ji xojon eén Néná, kó xchie ji nga nde kjie ngo nda chjinie'eén Néná xi ndibáni nangui Galilea.
- 53 S'e ngó ngó kijí ndi'aa.

Juaa 8

- 1 Kó Kjisoo kijí nínga tikón tjingui nínga tjín yá oliboo.
- 2 Kó nga kamánguindyiojón nga tajñoó kijí nguini nangoxij, kó xtaa kijikón tiñaa, kó Kjisoo kis'ijñando nga akóyaá.
- 3 Kó já chjiniekjoakitij kojo já fariseoꝀ jachójo ngo xtachjón xi kamáya ma nga kats'ént'aa kjoa xi'in s'e ijña ngamasieen xtaa,
- 4 s'e bi ki'mií Kjisoo: –Mostro, kui xtachjoón kamáya ma nga kats'ént'aa kjoa xi'in.
- 5 Kó nguiyaa kjoakitij Moisee atíxomaná nga chjienga ndijo kjoyá ngaskande nga si'ank'ien íchjín xi boa sa'in. ¿Kó jí, kó se jí?
- 6 Kui nij katsó kui jaá nga ndyikjit'oyákón Kjisoo, tsj'e nga koónguíta'in. Tanga Kjisoo kis'ijñaxtien t'ananguii, tjienga tsja kats'én'indó ngo ni t'ananguii.
- 7 Kó kui jaá ngotjón ngotjón asíyaá, s'e kasasien kixi Kjisoo s'e bi katsoó: –Xi kjie ngo ndiya ts'énjé, kui tjón ngat'aya ndijo kui xtachjoón.
- 8 S'e ti kis'ijñaxtien nguini Kjisoo, kó takó kats'én'indó nguini ni kia t'ananguii.
- 9 Kó kui jaá nga tsint'ie ni xi katsó Kjisoo, kjoakjintakoón yínguíta'in, kó ngó ngó kijí, tjón ma xta xi xchaá kijí, s'e kis'ijña soboa Kjisoo, kojo kui xtachjoón xi tikón ngamasieen.
- 10 S'e kasasien kixi Kjisoo, kó bi katsoó naa: –Ji xtachjón, ¿ña síndo xta xi yínguíta'in? ¿A nde ngojín xi kats'énjeé?
- 11 S'e bi katsó kui xtachjoón: –Nde ngojín Ndia. S'e Kjisoo bi katsó: –Nde an ts'enjeaán, t'en 'ne kó nguiti ni'ínjéjín ji.

- 12 Ti ingo ndiya tsíchjiajo nguini Kjisoo xtaa nga bi katsoó: –An boá ndi'í xí ts'entsíjeen xtaa kui ngasondiee, xi koejetjinguina jmí nixtjin nga nínga jñó kjótso'ba, ngat'a k'uiérií ndi'í xi tsjá kjoamindyioon.
- 13 S'e já fariseo bi katsó: –Tsi ti ji xi ni'ín chistikó yojoo kjoaa ji, jmí ni chjijín ni xi se.
- 14 S'e Kjisoo bi katsó: –Nda tsi ti an xi ts'en an chistikó yojona kjoaa an, chjirií ni xi xian an, ngat'a be an ñá kjindibáni an, kó ñání ts'énfí an, tanga jún yajínjnú ñá kjindibá an kó ñá ts'énfí an.
- 15 Jún boá ndyi'mijnú tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa, xikoó ngo xta ngasondie, tanga an nde ngojín xi xian an tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en.
- 16 Kó tsi ngo xi xian an tsi nda kojo tsi ndajín tjits'en, kixi ni xi tjits'en an, ngat'a jmí tsi tikón soboa an, jó majne, an kojo Na'mina xi katsanguiyana.
- 17 Kó xojon kjoakitijnú kjit'a, nga ni xi katso jó chistikó, jakoxi boá.
- 18 An boá xi ts'en an chistikó yojona kjoaa an, kojo Na'mina xi katsanguiyana ti chjia kjoaa an nga.
- 19 S'e bi katsó kui jaá: –¿Ñá tikón Na'mii? Kó Kjisoo bi katsó: –Nde an yajínjnú'un, ti nde Na'mina yajínjnú, tsi ya rajnú'un katsaki, ti xcha ra jún Na'mina.
- 20 Kui ni xi katsó Kjisoo kja nguindie nínga boe'é tonchjje, nga akóyá nditsen nangoxii, kó nde ngojín xi katsoboá, ngat'a kje fochójín chiboa.
- 21 Ingo ndiya bi katsó nguini Kjisoo: –An je ts'énfí an, kó jún kuindyisejnú'un, tanga tangat'anii jéjnu nga koyajnú, kó nínga ts'énfí an, kamajín konguínjnu jún.
- 22 Kós'e bi katsó já judío: –¿A sa'ínk'iénjín ra yoo, ngat'a nga bi tsó: nínga ts'énfí an, kamajín konguínjnu?
- 23 Kó Kjisoo bi katsó: –Jún k'ie nguindiee ndokjoanijnú, kó an ndi'ak'ajmi ján chjia an, jún kui ngasondiee ndokjoanijnú, kó an kuijín ngasondiee chjia an.
- 24 Kó kuíni nga bi kixian an nga tangat'anii jéjnu nga koyajnú, ngat'a tsi s'ijinjnjnu nga an xi an, jéjnu koyajojnú.
- 25 S'e bi ki'mii Kjisoo: –¿Yání ji? S'e Kjisoo bi katsó: –Ja kuí xí ngaskande koó nga tjón kixiyajnú'un.
- 26 Achichí ni xi tikónna xi xiyajnú'un kojo nga xiyá an tsi nda kojo tsi ndajín ndyini'ánjnu, tanga kui xi katsanguiyana kuí boá xi jakoxii, kó an ni xi je tsint'ie an, kuí ni xi xiáan xtaa kui ngasondiee.
- 27 Tanga kui xtaa kamákjijnjín nga Néná xí Na'mii xi tsíchjiajo.

- 28 Kó kuíni nga Kjisoo bi katsoó: –Kji'a nguije chjanínk'ájnú ndíí nda xi'iin, kji'a xchajnú nga an, kó nga ni xi akóyána Na'mina xí chjiá an, jmí tsi ni xi an soboə mejénna ts'en an.
- 29 Ngat'a xi katsanguiyana, tikónjona, kjiə ngo ndiya 'bijná soboána Na'mina, ngat'a ngatsjé nixtjin nga ni xi tsja máa kuí xí ts'en an.
- 30 Nga tsíchjia Kjisoo kui ni, achichí xta kats'éns'ijin.
- 31 S'e Kjisoo bi katsoó xta judío xi je kis'ijin kui: –Tsi si'ankjatjósónjúnú ngayeje éna, jakoxi nga xtana kamajnú jún,
- 32 kó xchajnú ni xi jakoxii, kó ni xi jakoxii xí sa'índéjnu.
- 33 S'e bi katsó kui jaá: –Xta tjiəe Abraam boá jin, kó kjiə ngo ndiya nga moso xi kastiñaá ngo xta majne. ¿Kóts'en boə se ji nga xta ndé kamajne?
- 34 S'e Kjisoo bi katsó: –Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnu'un, nga ngayeje xta xi ts'énjé, moso xi kastiñaá jeé boá.
- 35 Tanga ngo moso jmí tsi ngatsjé nixtjin 'bijná ndi'aa, tanga ndíí ngatsjé nixtjin nga 'bijná ndi'aa.
- 36 Kó kuíni nga, tsi Ndií ku'i'ijñandéjnu, jakoxi nga ku'indyiondéjnu.
- 37 Je be an nga xta tjiəe Abraam jún, tanga mejénjnu si'ank'iénjnu'un ngat'a s'ijñajinjínjnu éna.
- 38 Kuí ni xi chjiá an kjoəə ni xi kamábe an tiñaə Néná xí Na'mii, tanga jún ni'ánjnu ni xi je kanda'yá tiñajnúy na'mijnú.
- 39 S'e bi katsó kui jaá: –Na'mijne Abraam boá. Kó Kjisoo bi katsó: –Tsi ndíí Abraam jún, ti kui ra ni xi kats'én Abraam xi ndyini'ánjnu.
- 40 Tanga jún mejénjnu si'ank'iénjnu'un, an je kixiyajnu'un ni jakoxi xi katsáyána Néná, tanga Abraam jmí nixtjin kats'én kui ni.
- 41 Ni xi ndyini'ánjnu xikónii ni xi kats'én na'mijnú. S'e bi katsó kui jaá: –Tanga jin jmí tsi ndí masienjne, tikónjne ngo na'mi, kó Néná boá.
- 42 S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi jakoxi nga Néná xi na'mijnú, tjó ra si'ánjnu'un, ngat'a Néná boá xi na'mina kó j'é an k'iee, ngat'a j'é esoboəjín an, na'mina boá xi katsanguiyana.
- 43 ¿Mí kjoəə nga makjínjínjnu ni xi ts'éenchjia an? Ngat'a majín nda'yájnú éna.
- 44 Na'mijnú xindajín diabloo boá, kó ni xi mejeén xindajín kuí ni xi mejénjnu si'ánjnu. Ngaskande koó nga itjats'ennii ngasondiee nga xindajín inima ts'enk'ién, kojo ndiso, ngat'a jmí jakoxijiín. Kji'a nga chjia én ndiso, niirí xi chjia ngat'a ndiso kuí, kó kui boá xi na'mii kjoəndiso.
- 45 Kó an, ngat'a jakoxi boá ni xi chjiá an, s'ijinjin majnú an.

- 46 ¿'Yá jún xi kamaa kókó nga ngo jé tjíts'en an? Kó tsi jakoxi ni xi t'ixian an, ¿mí kjoaa nga s'ijinjinú?
- 47 Xta xi Néná chjiani, nt'ieé ngayeje eén Néná, tanga jún nda'yájinjú ni xi tsó Néná, ngat'a Nénájin ndokjoaninú.
- 48 S'e bi katsó já judío: –¿A mí tsi je boá ki'mijne jin nga nangui Samaria ndokjoe ji, kó nga ngo xindajín tjijin yojóo?
- 49 S'e bi katsó Kjisoo: –Nde ngo xindajín tjijininna. Na'mina xí bendikón an, tanga jún yandikónjinún'un.
- 50 Tanga jmí tsi kjoaje tsa'an xi mongase an. Tikón ki ngo xi mongase kui ni, kó kui boá xi kotsoya tsi nda kjo tsi ndajín ndyits'en xtaa.
- 51 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjú'un, nga xi sa'inkjatjósón éna, jmí nixtjin skuie kjoaboyaa.
- 52 S'e bi katsó já judío: –Ngot'e 'ne nga je yajne nga xindajín tjijin yojóo, ngat'a Abraam kjo já chjinie'eén Néná jesón, kó jí bi se ji: “Xi sa'inkjatjósón éna, jmí nixtjin skuie kjoaboyaa.”
- 53 ¿A nk'a ngase xaa ta boajin xta tje xchána Abraam, xi je k'ieen? Kó já chjinie'eén Néná je jesón. ¿Kó 'yá ta jii?
- 54 S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi ti an tsjaa kjoaje yojona, jmí ni chjijin ni xi ts'en an, tanga Na'mina xi tsjana kjoaje, kó kui boá kui xi jún Nejne ndyimijnú,
- 55 kó nga jakoxi yajinjú kui, tanga an be an kui. Kó tsi bejin an kui xian an, ts'en'bindiso an xikoó jún, tanga be an kui, kó ts'enkjatjósón an eén.
- 56 Abraam, xta tje xchánú achichí tsja kamaá nga kats'énkjó nga skuie nixtjin nga kjoé'e an kui ngasondiee, kamábe kó tsja kamaá.
- 57 Kós'e bi katsó já judío: –Tanga nde kje majín ichítié nóo kó, ¿kóts'en nga je kamáye ji Abraam se?
- 58 S'e bi katso Kjisoo: –Jakoxi, jakoxi ni xi xianjú'un, nguindiee nga stsen Abraam, ja boá je tikón an.
- 59 S'e kui jaá iskjibé ndijo tsi'e nga k'oya Kjisoo, tanga Kjisoo kis'ijña 'ma kó jatxie nditsen nangoxii, ja'ajin kui jaá s'e kijí.

Juaa 9

- 1 Kó nga ja'a Kjisoo ngo nguindie, kamábe ngo nda xi tika ndeskande koó nga katsen.
- 2 Kó xta tsi'e bi katsoó Kjisoo: –Mostro, kjoaa nga tika kui ndaa nga katsen, ¿a kuí ndaa xi kats'énjé axa xi xchaári?

- 3 S'e Kjisoo bi katsó: –Nde kuijín ndaa xi kats'énjé, ti nde xi xchaájín, kjima kui nií tsí'e nga tangat'anií kui nga Néná kókó nga'niuú.
- 4 Chjiénga sí'án xaá xi katsanguiyana, tjiénga nixtjin, ngat'a nguije kamajñoó, nguiti jmíjín xi kama sa'inxá.
- 5 Tjiénga tikón an kui ngasondiee, an boá xi ndi'íí kui ngasondiee.
- 6 Nguije katsó kui nií Kjisoo, atítia t'anguui, s'e kats'énda ndáse ndaántiaá, kó katsanguijon ndásee ndyikón nda xi tikaá,
- 7 kó bi katsoó: –T'enkaníjín ndyikin nínga tikón tixa je xi ndyia ndójoa xi tikón Siloe (“xi kananguiyaa” tsó kui eén nga én arameo). Kijí kui ndaa, kó aniejón ndyikón, kó nga jachó nguini je kamátsijeen.
- 8 Kós'e xta xi síndo t'a ndi'aa, kojo xta xi kamábe nga tika kamá bi katsoó xkjín: –¿A kuijín ndaa xi kis'ijñatie nga tsí'a tónchje?
- 9 Tjín kuí xtaa xi bi katsó: –Kui boá. Kje'e xi bi katsó: –Boa ma kji'i. Kó kui nda xi kamátikaá bi katsó: –An boá.
- 10 S'e bi ki'mií: –¿Kóts'en kamátsijeen?
- 11 S'e bi katsó kui ndaa: –Kui nda xi 'mí Kjisoo kats'énda ndáse, s'e katsanguijon ndyikón an, kó bi katsóna: “T'en ji Siloe, kó taníjín ndyikin”, kó kijí an, kó aniejón an ndyikón an, kó kamátsijenna.
- 12 S'e bi ki'mií kui ndaa: –¿Ná tikón Kjisoo? –Bejín an. Katsó kui nda xi kamátikaá.
- 13 Tsanguinjō nguindyikón já fariseoo nda xi kamátikaá.
- 14 Kó nixtjin ndikón boá nga Kjisoo kats'énda ndáse nga kats'éndaya nda xi tikaá.
- 15 Kó já fariseoo ti asíyá nguinií nda xi kamátikaá kjoaa kóts'en kamándaya, kó bi katsó kui ndaa: Ndáse katsanguijon ndyikón an, aniejón an, kó kamátsijenna.
- 16 S'e tjín já fariseoo xi bi katsó: –Nénájín xi katsanguiya kui ndaa, ngat'a bendikónjín nixtjin ndikón. Kje'e xi bi katsó: –¿Kóts'en nga máa ts'én ngo kjoandikón ngo nda jé? Kó ndsejenjín kamá ni xi tsíchjia kui jaá.
- 17 S'e ti bi ti ki'mí nguinií nda xi kamátikaá: –¿Kó se ji kjoaa nda xi kats'éntsijeen ndyikin? Kó bi katsó kui nda xi kamátikaá: –Nda chjinie'een Néná boá.
- 18 Tanga já nguitokoo xta judíoo kis'ijinjiín nga tika kamá kui ndaa, kojo nga je kamándaya, ngaskande nga tsíchjiaá xi xchaá kui nda xi kamátikaá,
- 19 kó bi katsoó nga asíyaa: –¿A kuí xi'bi xi ndíjnú, xi ndeskande kó xoó nga katsen nga tika? ¿Kó kóts'en nga je be ngot'e?

- 20 S'e bi katsó xi xchaá nda xi kamátikaa: –Je yajne nga kui xi'bi xi ndíjne, xi tika kamá ndeskande koó nga katsen,
- 21 tanga ngot'e nguije tsijeen, yajínjne kóts'en kamá kui nij kojo yajínjne 'yá xí kats'éndaya, tasá kuí tasíyajnúu, ngat'a je xchá ndíjne kó kama tsi ti kuii kotsoyajnú ni xi kosiyajnúu jún.
- 22 Kui nij katsó xi xchaá kui nda xi kamátikaa, ngat'a katsakjónni xta judíoo, ngat'a ja boá je índa já judíoo nga tsi ngo xi kuichjia nga Kjisoo xi Kristoo, nguiti si'ank'as'ienjín nguia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná.
- 23 Kuíni nga bi katsó xi xchaá: “Je xchá ndíjne, tasá kuí tasíyajnúu.”
- 24 S'e kandokjoa nguinií nda xi kamátikaa xi je kamándayaá kó bi ki'mií: –Te'ée kjoaje Néná, jin je yajne nga kui ndaa ndajé boá.
- 25 S'e bi katsó nda xi kamátikaa: –Tsi nda jé, bejín an, ta ngo tsi ni xi be an, nga tika kamá an ngas'e, kó ngot'e 'ne je kamátsijenna.
- 26 Ti bi ti ki'mí nguinií: –¿Kó kats'eén? ¿Kóts'en iskjíx'á ndyikin?
- 27 S'e bi katsó kui ndaa: –Je kixiyajnú'un, tanga kanda'yajínjúnun, ¿mí kjoaa nga mejénjún nga konda'yá nguiniíjúnun? ¿A mejénjún nga xta tsi'e kui kamajnú nga?
- 28 S'e já nguitokoo já judíoo ch'o katsoó kui ndaa nga bi katsoó: –Jí xi xta tsi'e kui ji, tanga jin xtaa Moisee boá jin.
- 29 Je yajne jin nga Néná tsichjijajo Moisee, tanga kjoaa kuii yajínjne ñá kjindibáni.
- 30 S'e bi katsó kui ndaa: –Ja kia tikón ngo ni xi fíndikónná, nga jún yajínjún ñá kjindibáni kui, kó an ndyikón an kats'éntsijeen.
- 31 Kó ñá je ya nga Néná nt'íejín xta jé, tanga tsi ngo xta xi bendikón Néná, kó tsi ts'én ni xi mejeén Néná, kuí xi'ba xi nt'ieé.
- 32 Ndeskande koó nga íts'iyanií ngasondiee kije ngo ndiya ya nga ngo nda kats'éndaya ngo nda xi tika kamá ndeskande koó nga katsen.
- 33 Tsi Nénajín xi katsanguiya kui ndaa, nde ngojín ni xi kama sa'ín.
- 34 S'e kui jaá bi katsoó nda xi kamátikaa: –Áan a boá, a ji xi tjiín jé ndeskande koó nga katsen ji, ¿kó a jí xí kokoyéjne? S'e ka'naxié kui ndaa nguia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná.
- 35 Tsint'ie Kjisoo nga ka'naxié kui ndaa, kó nga kasakoo nda xi kamátikaa, bi katsoó: –¿A s'ijín ndí Néná?
- 36 S'e bi katsó nda xi kamátikaa: –Ndia t'iyéní, ¿'yání boá, kia kamaá nga s'jinna kui?
- 37 S'e Kjisoo bi katsoó: –Ja je kamáye, kó xi ts'énychjijoo, kuí boá.

- 38 Kó bi katsó kui ndaa: –S'ijinna Ndja. Kó kats'éndikón.
- 39 S'e Kjisoo bi katsó: –Jé'e an kui ngasondiee tsi'e nga xcha jeé xtaa kui ngasondiee, tsi'e nga xi tika kamatsijeen, kó xi tsijeen kamatika.
- 40 Tjin já fariseoo xi síndoo Kjisoo nga tsint'iee kuí ni, bi katsó: –¿A xta tika jin ndatsa jin nga?
- 41 S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi tikajnú, jmí jéjínjú, tanga ngot'e 'ne, nga “yajne” ndyí'mijnú, kuíni nga jéjínú takó tikón.

Juaa 10

- 1 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnu'un: Tsi ngo xi kajin ngantjoaa nch'oa nínga ndyia chotsangaa k'os'ienni, tsi xin kujint'a kó xin k'os'ienni, cheje boá xi'ba.
- 2 Tanga xi ngantjoaa nch'oa k'os'ienni, kuí xi'ba xi nda xi koon chotsangaa.
- 3 Nda xi konda ngantjoaa kix'aa kó chotsangaa nt'iee ndaa, kó ja'eén chotsangaa chijani kó 'boxie nch'oa.
- 4 Kó nguije ts'axie ngayeje chotsanga xi tsi'e, fi tjoón, kó chotsangaa fitjinguui ngat'a je be ndaa,
- 5 tanga tsi ngo xi bejin chotsangaa koejetjinguuijin, tasá kongaa ngat'a chotsangaa nt'iejin ndaa kje'e xta.
- 6 Kui ni xi katsó Kjisoo nga ijna chiboa ni xi'bi, tanga kui xtaa kamakjinijin ni xi ki'mií.
- 7 S'e ti bi ti katsó nguiní Kjisoo: –Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnu'un: An boá xi xikoó ngantjoaa chotsangaa.
- 8 Ngayeje xta xi je'e nguindiee nga kjo'e an, xta cheje boá, tanga chotsangaa tsint'ie'énjin.
- 9 An boá xi xikoó ngantjoaa: kó xi k'os'ienni kui ngantjoaa, kjotjo'a. Kó xikoó tsi ngo chotsanga xi k'os'ien kojo kjotjo kama kó sakoó ndixcho.
- 10 Cheje kjo'e ta tsi'e nga sa'inchéje tsi, kojo kjo'e nga sa'ink'ien kojo kjo'e ts'enkjié, tanga an je'e an tsi'e nga k'uiéjnu kjoamindyion, kojo tsi'e nga tsie k'uiéjnu.
- 11 An boá kui nda nda xi koon chotsangaa, kó kui nda nda xi koon chotsangaa, tsjaa yoo tangat'anii chotsangaa,
- 12 tanga nda xi kjimachjií ta tsi'e nga ts'énkónrii chotsangaa, kji'a nga be nga ts'éndibá choloboo monga kó 'bijnamasien chotsangaa, ngat'a kuijin ndaa xi koon chotsangaa, kó ngat'a kuijin tsi'e chotsangaa. Kó choloboo ts'en'oón chotsangaa, kó chotsangaa tsojoboa.

- 13 Kó monga kui nda xi kjimachjií ngat'a ta toon tsi xi ndaseen, jmi ndaseniin chotsangaa.
- 14 An boá nda nda xi koon chotsangaa, kó be an chotsangana kó chotsangana bena an,
- 15 xikó ts'én bena Na'mina, an ti boá ti ts'én be an Na'mina, kó an tsja an kjoamindyionna tangat'anii chotsangana.
- 16 Kó ti tjinna kje'e chotsanga xi kuijin nch'oaá chjani, kó ti kjuinkja'a an nga, kó kui chotsangaa kujnt'ie ndana kó ta ngo tsi tjin kama, kó ta ngo tsi nda xi skoón kui chotsangaa.
- 17 Kuini nga Na'mina tjoó an, ngat'a ts'én tsja an yojona tsi'e nga koya an, kojo tsi'e nga kjoa'á'yá nguina.
- 18 Nde ngojin xi kamaa sa'ink'ienna, ngat'a ngayejení kon an nga sa'ink'as'ien an yojona. Tjinna nga'niú tsi'e nga sa'ink'as'ien an yojona, kó ti tjinna nga'niú tsi'e nga kjoa'á'yá nguina. Kuí bí kjoabotixoma xi katsjana Na'mina.
- 19 Nga tsint'ie xta judioo én xí katsó Kjisoo ti akjángá nguini yoojo.
- 20 Kjin ma kui xtaa xi bi katsó: –Xindajin tjiin kó tsabérii, ¿ánni nga ndyinda'yájnú?
- 21 Kje'e xi bi katsó: –Nde ngojin xta xi tjiin xindajin xi katsoo kui eén. ¿A kamarii xindajin sa'intsijeen ngo xta xi tika?
- 22 S'e jachó nixtjin nga ma s'ueé nangoxii naxidá Jerusalen, chonch'aán ma,
- 23 kó Kjisoo ja'a nditsen nangoxii, tiña nínga tikón nguindie ngantjoaa Salomoo.
- 24 Kó xta judioo ja'atjindee Kjisoo kó bi katsoo: –¿Ngaskande kji'áni nga k'uiyéjne nga ji xi Kristoo? T'iyéjne ngot'e nga ji.
- 25 S'e Kjisoo bi katsó: –Je kixiyajnú'un, tanga s'ijinjinjú, ngayeje ni xi ts'en an nga ts'enkjién an ja'eén Na'mina, kuí xí bokó 'yáni an,
- 26 tanga jún s'ijinjinjú, ngat'a chotsanganajin jún.
- 27 Chotsangana nt'ierii ndana, kó be an, kó fitjinguina,
- 28 kó an tsjaa kjoamidyion ngatsje nixtjin, kó nguinijanjin koya, kó nde ngojin xi kjoa'áxiinna nguia ndsa an.
- 29 Na'mina xí katsjana, nk'a ngase xaá ta boajin ta'yaní, kó nde ngojin xi kamaa kjoa'áxiin nguia tsja.
- 30 Na'mina kojo an ta ngo tsi majne.
- 31 Kó xta judioo ti iskjibé nguini ndijo tsi'e nga k'oya.

- 32 S'e Kjisoo bi katsó: –Achichí ma ni xi ndaa xi je akójnú Na'mina, ¿kjoaa ñání kui ni xi kjoyáijnú'un ndijo?
- 33 S'e bi katsó xta judíoo: –Kjoyáijnje ndijo kjoaa ngo ni xi nda xi kini'ín, kjoyájnje ndijo kjoaa nga ch'o t'ísée Néná, ngat'a xta jí, kó Néná t'ísée yojóo.
- 34 S'e bi katsó nguini Kjisoo: –¿A kjit'ajín nguuyaa kjoakitijnú nínga bi tsó: “An xi kixian an nga jún xi ne jún”?
- 35 Tsi ne katsoó kui xta xi kasakoó eén Néná, kó kamajín tsi si'ankjatjosónjín xojon eén Néná,
- 36 ¿mí kjoaa nga kui nda xi Néná xí Na'mii kats'éntsje kjo katsanguiya kui ngasondiee, jún bi ndyi'míjnúu: “Néná ch'otsoó”, ngat'a bi kixian an nga an xi ndii Néná?
- 37 Tsi sa'injín an xaá Na'mina, s'ijinjínjún,
- 38 tanga tsi sa'in an, nda tsi s'ijinjínjún an, s'ijin ngatamajnú ni xi ts'en an, ts'e nga xchajnú kó kamakjínjún nga Néná xí Na'mii tikónjinna, kó an kui tikónjín kui.
- 39 Kui xtaa ti kamámejeén nguinií nga katsoboá Kjisoo, tanga nde kamábejín kóts'en jatjoni nguuya tsja.
- 40 S'e ti kijí nguini Kjisoo xi ingoboaá ndeje' Jordaán, kia nínga tjón atínda xta Juaa, kó kia kis'ijña.
- 41 Kó achichí ma xta xi jachókoón, kó bi katsó kui xtaa: –Nga jakoxi, Juaa nde ngojín chiboa ndikón kats'én, tanga ngayeje ni xi katsó Juaa kjoaa Kjisoo, ni jakoxi boá.
- 42 Kó achichí ma xta xi kis'ijjín Kjisoo kui nguíndiee.

Juaa 11

- 1 S'e ngo nda xi oon xi 'mí Laá kis'ijña kjaa, nda xi chjani nangui Betania, ndí nanguií na Riyaá kjo ndichja xi 'mí na Martaá.
- 2 (Kó kuí na Riyaá xi ndichja Laá, nda xi oon, kui xi katsanguijon ndasíjen se Ndiáa kós'e tsjatoko kats'énxíjónni).
- 3 Kananguiya nga jó ndichja Laá ts'e nga bi katsoo Kjisoo: –Ndiá, xta xi achichí tjoó ji oon.
- 4 Nga tsint'ie Kjisoo kui ni bi katsó: –Kui chi'ijín jmí tsi ts'e nga koya Laá, tasá ts'e nga s'ijña tsijen kjoajee Néná, kjo ts'e nga s'ijña tsijen kjoajee ndii Néná.
- 5 Kó Kjisoo achichí tjó kamaá na Martaá kjo ndichja kjo Laá.
- 6 Nga tsint'ie Kjisoo nga oon Laá, ngui jó nixtjin kamaá nguíndie nínga tikón,

- 7 s'e bi katsoó xta ts'i'e: –Tjián nguiñá ingo ndiya nangui Judea.
- 8 Kó xta Kjisoo bi katsó: –Mostro, a foa'átsjienjiín nga xta judío kamámejeén ts'aya ndijo, ¿kó a ti mején nguinií k'uín ji kja?
- 9 S'e Kjisoo bi katsó: –¿A tiejójin ora tjiín nixtjin? Xta xi nga nixtjin fotso'ba, stinguíjin, ngat'a be ndi'íi kui ngasondiee,
- 10 tanga tsi ngo xta xi nga jñoó fotso'ba, stinguí ngat'a jmí ndi'íjin nga jñoó.
- 11 S'e nguije katsó kui ni, bi katsó nguinií xta: –Nda amingoná Laá kji'ifé, tanga an ts'énfi ts'enkja'aa.
- 12 S'e bi katsó xta ts'i'e: –Ndia, tsi kji'ifé, kamandaya nguinií.
- 13 Tanga Kjisoo katsó kuí ni kjoa nga je k'ien Laá, tanga xta kats'énkjó nga kjoa nga tsjajojofé jakoxi nga tsíchjia Kjisoo.
- 14 Kós'e Kjisoo bi katsó chan chaan: –Laá je k'ien,
- 15 kó tsja mana kjoa jún, ngat'a kjaín kis'ijña an ts'i'e nga s'jinjnú, tanga tjián nínga tikón.
- 16 S'e nda xi 'mí Toma, xi Nda'nió ki'mií, bi katsoó xta xi ngasee Kjisoo: –Tjián ndatsa ñá, ts'i'e nga koyajo.
- 17 Nga jachó Kjisoo kamábe nga je nijún nixtjinnij Laá nga je k'ien, kó nga je kji'iya ngo ngatsjo.
- 18 Naxiñdá Betania tiña naxiñdá Jerusalen kis'ijña, ma ra tsi ta ján kilometro.
- 19 Kó achichí ma xta judío xi jachókoón na Marta kojo na Riya, ts'i'e nga kats'éndajoon kjoa nga k'ien nts'ie.
- 20 S'e na Marta nga tsint'ie nga Kjisoo je makjachó tiña, kijikja'ayindiya, tanga na Riya nguiya ndi'aa kis'ijña.
- 21 Kó na Marta bi katsoó Kjisoo: –Ndia, tsi k'ie kixindyin ji, nde k'ienjin ra nts'ie an.
- 22 Tanga je be an nga ngayeje ni xi chjie'ee Néná, Néná tsjaá.
- 23 S'e Kjisoo bi katsó: –Kjoa'á'yárií nts'ie.
- 24 S'e na Marta bi katsó: –Je be an nga kjoa'á'yá nguinií kji'a nga kjoa'á'yaá xta xi je jesoón, nixtjin xi fet'aa.
- 25 S'e Kjisoo bi katsó: –An boá xi ts'enkja'á'yá xta xi je jesoón kojo an boá xi ts'enk'indo nguiñá an, kó xi s'ijin an, nda tsi koya, k'uijña,
- 26 kó ngayeje xi síndo kó s'ijin an, nguiti koyajín, k'uindo ngatsjé nixtjin. ¿A s'ijin kui ni?

- 27 S'e bi katsó nā Martaā: –Joon Ndīā, kó s'ijinna nga jí xi Kristo xi ndíí Néná, xi kjo'e kuí ngasondiee.
- 28 Kó nguije katsó kui nií nā Martaā tsíchjiāā ndichja xi 'mí nā Riyaā, kó tsíchjiājo sjen nga bi katsoó: –Je tikón Mostroo k'iee, kó ts'énchjiāā.
- 29 Kó nga tsint'ie kuí nií, tjiēnmá jastjiēn kó kijikoón Kjisoo,
- 30 kó Kjisoo nde kjiē 'bos'ienjín ndí nangui chichíí, takó kiā tikón nínga kamábe nā Martaā.
- 31 Kós'e xta judío xi síndojó ndi'aā nā Riyaā xi ndyits'endajoón kjoāā nga je k'ien nts'ie, nga kamábe nga tatra kijí nā Riyaā, kijítjinguui ngat'a kats'énkjó nga nā Riyaā ngatsjóó Laá ra kijí kjandá kamaá.
- 32 Kós'e nga jachó nā Riyaā nínga tikón Kjisoo, nga kamábe Kjisoo, asiént'aa tikoó nga bi katsoó: –Ndīā, tsi k'ie kixindyin ji, nde k'ienjín ra nts'ie an.
- 33 Kós'e Kjisoo nga kamábe nga ts'énkjandá nā Riyaā kojo xta judío, askandá ndatsa kui nga, on kamákón, kó nimaakamaá,
- 34 kó bi katsó nga asiyá: –¿Nání akjanijínjúnú Laá? S'e bi ki'mií Kjisoo: –Ndīā, jabítsitsíjijn.
- 35 Askandá Kjisoo.
- 36 S'e bi katsó já judío: –Tsitsijenjúnú, kóts'en 'niú tjó kamaá.
- 37 Kó tjin kuí xtaā xi bi katsó: –Kui ndāā xi kats'éntsijeēn ndyikon ngo ndā xi tika, kó ¿a kamájinrií kats'éndaya tsie nga k'ienjín Laá?
- 38 Ingo ndiya kamándasen nguinií Kjisoo, s'e kijí nínga tikón ngatsjóó ndie Laá. Kó kui ngatsjóó kui boá ngo tixā xi kji'ixtioo ngo ndijo.
- 39 S'e Kjisoo bi katsó: –Chje'éxínjúnú ndijoo. S'e nā Martaā, ndichja ndā xi je k'ieēn bi katsó: –Ndīā, je ch'o jēn, ngat'a je nijún nixtjinnii nga k'ien.
- 40 S'e Kjisoo bi katsó: –¿A jejín boā kixiaán nga tsi s'ijijn, xchie ngayeje kjoajeē Néná?
- 41 S'e kachje'éxín ndijo xi kji'ixtio ngantjoāā ngatsjóó. Kó Kjisoo askotsijen ndi'ak'ajmi ján nga bi katsó: –Nā'mi, ndok'óchji tsjáa ji ngat'a kanda'yéní.
- 42 Je be an nga ngatsjé nixtjin nda'yéní, tanga boā kixian an kjoāā xta xi síndot'ana, tsie nga s'ijijn nga ji xi kananguiyéní.
- 43 S'e nguije bi katsó Kjisoo, askandáyá nga bi katsó: –¡Lá, titjaxie ji!
- 44 Kó ndā xi je k'ieēn jataxieni nguiya ngatsjóó, se kojo tsja tjítsakjájón maá njño xi, kó kjen ngo poño tji'má. S'e Kjisoo bi katsó: –Chjándojnú njño, kó t'ijñandéjnú.

- 45 Achichí ma xta judío xi kis'ijjin Kjisoo xi kijikoón na Riyaa kó kamábe ni xi kats'én Kjisoo,
- 46 tanga tjin kuí xta judío xi kijikoón xta fariseo kó katsáyaá ni xi kats'én Kjisoo.
- 47 S'e já nguitokoo chiná'mij kojo já fariseo kamátikó kó bi katsoó xkjin: —¿Mí xi si'án, ngat'a kui ndaa achichí kjoandikón ts'én?
- 48 Tsi koe'éndiée, ngayeje xtaa sa'ins'ijin, kós'e kjindibá já xi chjiani Roma kó sa'ínkjatsón nguindie ndikónná kó sa'ínkjié naxindána.
- 49 Tanga nda xi 'mí Kaifaa, ngo nda chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kui nó ján, bi katsó: —Nde ta jmíjin ni xi yajnú jún,
- 50 ti nde ni'ánkjójijnú nga nda kamaná tsi ta ngo tsi xi koya tangat'anij naxindaá, ta boajinnij tsi ngayeje naxindaá xi kujie.
- 51 Kaifaa katsó kui nij, ngat'a kuí xí tikón chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kui noó, kó katsáyatjón xikoó ngo chjinie'eén Néná nga Kjisoo koyátjéni xta judío,
- 52 kó jmí tsi ta kjoaa tsií kui naxindaá, koya Kjisoo kjoaa nga kamatikó ngayeje ndí Néná xi tjimásoón.
- 53 Kó kuíni nga ndeskande koó kji'a índa kui jaá nga sa'ínk'ién.
- 54 Kó kuíni nga Kjisoo nguiti taxkiya kistso'bájin nguujin xta judío, tasá kjin kijí xtjieen nangui kixii, ngo nguindie xi 'mí Efraín, kó kja kis'ijñajo xta ts'e.
- 55 Kó nguije kjimatiña s'ué paskuaa xta judío, achichí ma xta xi kijí naxindá Jerusalen nguindiee s'ué paskuaa ts'e nga sa'intsjie yojoo.
- 56 Kó tjin xi tsangase Kjisoo, kó tjienga síndo nditsen nangoxii bi katsó nga asíyaá xkjin: —¿Kóts'en beé takónjnú? ¿A kjindibá kui s'ueé?
- 57 Kó já nguitokoo chiná'mij kojo já fariseo katsjá ngo kjoa, nga tsi tjin xí skujie Kjisoo kotsoya nínga tikón, kojo nga kónguíta'in ts'e nga kondoboa.

Juaa 12

- 1 Jun nixtjin nguindiee s'ué paskuaa, kijí Kjisoo naxindá Betania, nínga tikón nda xi 'mí Laá, kui xi kats'énkja'á'yaá.
- 2 Kó Kjisoo katse'eé ni chinie kjaa, na Martaa kats'énseén kó nda xi 'mí Laá kja kis'ijñajo Kjisoo t'a yamíxaa,
- 3 kós'e na Riyaa iskjíbé masien litro ndasijen soboá xi chjii xi naxó nardo kamándani, s'e katsanguijon se Kjisoo, kó tsjatoko kui naa kats'énxíjónni, kó ngayeje ndi'aa kamásijen.
- 4 Kó ngo nda xi xta ts'e Kjisoo xi 'mí Juda Iskariotee, xi jaskan atíñá Kjisoo, bi katsó:

- 5 –¿Ánní nga tsi tasájín ján úchán tɔn denariɔ kastiñá kui ndasíjeen, s'e kui tɔn xta nima xi jmí tɔnjiin katse'eé?
- 6 Judaɔ katsó kui nii, jmí tsi kjoaa nga tjoó xta nima, katsó kuí nii kjoaa nga nda chejé boá, kó kuí kis'ijñaɔ stsatoon, kó iskjíbéchéjé tɔn xi ikindya.
- 7 Kós'e Kjisoo bi katsó: –Xióchíin, ja'átjó kuí ndasíjeen tsí'e nixtjin nga kjónijinna.
- 8 Ngat'a xta nima ngatsjé nixtjin k'uíndojinnú, tanga an jmí tsi ngatsjé nixtjin kotíñajinnú'un.
- 9 Achichí ma xta judío xi kamábe nga kja tikón Kjisoo kó kijíkoón, jmí tsi ta kjoaa nga skuie tsi Kjisoo, kijí tsí'e nga skuie Laá, nda xi Kjisoo kats'énkja'á'yaá ngujiin xta xi je jesoón.
- 10 Tanga já nguitokoo chiná'mii índa tsí'e nga sa'ínk'ién Laá nga,
- 11 ngat'a tangat'ani Laá nga achichí ma xta xi judío xi kis'ijin Kjisoo.
- 12 Nga kamánguindyiojón, achichí ma xta xi jachó s'ué paskuaɔ nga tsint'ié nga Kjisoo kjocho naxínda Jerusalen,
- 13 kó iskjíbé tjiaɔ xkajén kó jataxie nga kijíkja'ayindiya Kjisoo kó bi katsó nga askandáyá: –¡Néná ngat'axié'áná! ¡Ngatama chikoné xi ndibání ngajo Ndianá, nda Ree Israel!
- 14 Kó Kjisoo ngo ndí bórró kasakoo xi kis'ijñasoón, xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó:
- 15 Ngata ndakonjín majnú jún xta naxínda Jerusalen, tsitsíjin, nga k'ie ndibá nda Ree, xi tikónsoón ngo ndí bórró.
- 16 Nga tjón tjón kamákjinjin kui nii xta tsí'e Kjisoo, tanga nguije kamábe nga katse'eé kjoaje, kji'a kjin ja'átsjieen kojo kamákjin nga jatjosón ni xi kjit'a xojon kjoaa kui, kojo nga kui nii kini'aán.
- 17 Kó xta xi nijan síndoj Kjisoo katsáyá kjoaa kji'a nga kats'énkja'á'yaá Laá ngujiin xta xi je jesoón.
- 18 Kó ti kui kjoa nga jachókja'ayindiya kjin xta, kjoaa kjoandikón xí kats'én.
- 19 Tanga xta fariseoo bi katsoó xkjin: –A yajnú 'ne nga jmí ni kamajín xi si'án, ngat'a ngayeje xta kui ngasondiee fítjinguui Kjisoo.
- 20 Kó kja ngujiin xta xi kijí naxínda Jerusalen nga kijíts'endikón kui s'ué paskuaɔ tjimájin xta griego.
- 21 Kui xta, kijíkón tiñaɔ Nguiripee, nda xi chjani Betsaida, naxínda xi tikónjin nangui Galilea, kó bi ki'mií nga ik'índaseen: –Ndia, mejénjne xchajne Kjisoo.
- 22 Nguiripee kijítsáyáá kui nii Jandree, s'e Jandree kojo Nguiripee katsáyáá Kjisoo.

- 23 S'e Kjisoo bi katsó: –Je jachó chiboa nga koe'eé kjoaje ndíí nda xí'ín.
- 24 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un, nga tsi ngo xojmaá to ndsokoa nño xi k'okajín t'anangui kó tsi koyajín, k'uijñá soboa, tanga tsi koya, achichí to k'uiéé.
- 25 Xi tjoó kjoamindyioon, sa'ínchaja, kó xi ch'oo kjoamindyioon xikó ts'én tikón kui ngasondiee, kuí boá xi tasá ts'énfoa'átjó kó k'uijñá ngatsjé nixtjin.
- 26 Tsi tjín xi sa'ínsenna, ngatjandibatjinguína, kó nínga kotijña an, ti kja k'uijñá nda xi sa'ínsenna. Tsi tjín xi sa'ínsenna, Na'mina skuie ndikón.
- 27 Ngot'e achichí nda kjimaá inimana, ¿kó mí ni xi xián an? ¿Na'mi, 'naxié'éní kui chiboa? Tanga kuí xá jachó an kui chiboa.
- 28 Na'mi, ngat'ieé kjoaje ja'éen. Kós'e kanda'yá ngo nda ndi'ak'ajmi ján xi bi katsó: –Je tjiín kjoaje, kó k'uié nguinií ingo ndiya.
- 29 Kó ngayeje xtakjín xi síndo kja xi tsint'ieé kuí ndaa, cho'on boá katsó. Kje'e xi bi katsó: –Ngo ndítsjeee Néná xi tsíchjajo.
- 30 S'e Kjisoo bi katsó: –Kui ndaa jmí tsi kjoaa an nga kanda'yá, kanda'yá tangat'anij jún.
- 31 Ngot'e boá 'ne nga Néná ts'entsáyá tsi nda kjo tsi ndajín tjíts'en xindajín kui xi botixómaá kui ngasondiee, kó ndítsen ján je ko'naxié.
- 32 Kó tsi an nk'a chjanín'ána kui t'anangui, ngayeje xtaa xi kjindibákón tiñana.
- 33 Kó Kjisoo katsó kui nij ts'e nga kamákjiín xtaa kóts'en koya.
- 34 S'e bi katsó kui xtaa: –Tangat'anij kjoakitij nga yajne nga Kristoo k'uijñá ngatsjé nixtjin. ¿Ja kóts'en se ji nga ndíí nda xí'ín chjiénga xtjonín'á? ¿Yání boá kui ndíí nda xí'in xi'bi?
- 35 S'e Kjisoo bi katsó: –Ta ngui chiboa tsi nixtjin nga tikónjinjnu ndí'í, tanguínjnu tjienga tikónjnu ndí'í, ts'e nga jñoó sakójiín jún, ngat'a xi tjimá nga jñoó, bejín ñá ndyíí.
- 36 Tjienga tikónjnu ndí'í, s'ijin ngatamajnú ndí'í, ts'e nga ndíí ndí'í kamajnú jún. Nguije katsó Kjisoo kui nij, kijí, s'e kis'ijña 'maa kui xtaa.
- 37 Tanga nda tsi kjín kjoandikón kats'én Kjisoo nguindyikon kui xtaa, takó kis'ijinjin,
- 38 kó boá ts'én jatjosón ni xi katsó nda chjinie'één Néná xi 'mí Isyaa nga bi katsó: Ji Ndia, ¿yání xi kis'ijin énná? ¿Kó 'yání xi akakoo nga'niuú Ndiáná?
- 39 Kuíni nga kamajín kis'ijin, ngat'a ti bi ti katsó Isyaa nga:
- 40 Íchjá ndyikon kui xtaa, kó kats'éntajá inimaá, ts'e nga kamatsijenjin ndyikon, kjo ts'e nga kamakjinjin inimaá, kjo ts'e nga sa'ínk'oyajín yoo, ts'e nga an sa'indaya an.

- 41 Kui ni_l xi katsó Isaya_a ngat'a kamábe kjo_ajee Kjisoo, kó tsíchjia kjo_a kui.
- 42 Kó ngaskande tjin já xi tjiin xá xi kis'ijjin Kjisoo, tanga tangat'anii xta fariseo nga tsíchjiajin, tsi'e nga ikiyotjingujiin nguiyaa ndi'a nínga ndokjoa eén Néná.
- 43 Ngat'a tjó ngase kamaá kjo_ajee xtaa ta bo_ajiin kjo_ajee Néná.
- 44 Tanga Kjisoo askandáyá ma nga bi katsó: –Xi s'ijjin an, ánjín xi ts'ens'ijinna, kuí xí katsanguiyana xi ts'ens'ijin,
- 45 kó xi bena, be xi katsanguiyana.
- 46 An xí j'é an xikoó ndi'íi kui ngasondiee, tsi'e nga ngayeje xi s'ijjin an, k'uijñáñjín.
- 47 Xi kujint'ie éna, kó sa'ínkjatjosónjin, ánjín xi kotijee, ngat'a jmí tsi j'é an kui ngasondiee tsi'e nga sa'ínjee xtaa, tasá j'é an tsi'e nga k'oxié'á an.
- 48 Xi sa'ínch'óna kó sa'ínjo'ojin éna, je tikoón xi kotíjee, én xi je tsíchjia an, kuí xí kotíjee nga kjo_{ch}ó nixtjin nga kujiet'aa.
- 49 Ngat'a jmí tsi taxkiya tsíchjia an, Na'mina xi katsanguiyana kuí xí katsjana kui kjo_abotixoma xi ts'énychjia an kjo_a xi s'e kuichjia an.
- 50 Kó be an nga kjo_abotixomaa kui, kuí boá xi kjo_amindyion ngatsjé nixtjin. Kó kuíni nga ngayeje ni xi xian an, ts'ényi an xikó katsóna Na'mina.

Juaa 13

- 1 Kó nguindiee s'ué paskuaa, nga ja bo_a je be Kjisoo nga je jachó chibo_a nga koeje kui ngasondiee s'e koejekoon Na'mii, kats'éntjé xtaa kui ngasondiee, kats'éntjé ngaskande nga fet'a.
- 2 Kó nga ndyikjinie nño nga kamájñoó, xindajin diabloo ja bo_a je ts'as'íeen nguijin inimaa Juda Iskariotee tsi'e nga sa'ínk'as'ien Kjisoo,
- 3 Kjisoo ja bo_a je be nga Na'mii katsjaá nguiya tsja ngayeje nii, kó nga Néná jatjoni kó nga ti kui koejekón nguinií,
- 4 jastjien nga ts'énkjinie nño, kó ja'áxin njño xi kjit'a ngaxton s'e iskjibé ngo njño xi ni'ánxión ndsa s'e ít'a ndáyaá,
- 5 s'e indyia ndójoa ngo ndástsié, kós'e its'iyanií nga aniéjón se xta tsi'e, kó kats'énxión njño ndsa xi íkjá ndáyaá.
- 6 S'e nga katsoboaá Ximo Peé, bi katsó kui ndaa: –Ndia, ¿a jí koníjin ndsako an?
- 7 S'e Kjisoo bi katsó: –Ni xi tjíts'en an, kjimakjínjin ngot'e, tanga jaskan kamakjín.

- 8 S'e bi katsó Peé: –Jmí nixtjin koníjín ji ndsako an. S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi koe'éndiéjín ji, kamajín xtana kama ji.
- 9 S'e bi katsó nguini Peé: –Ndiá, ja jmí tsi ta ndsako an xí taníjín, taníjín ji ndsa an kojo tokó an nga.
- 10 S'e Kjisoo bi katsó: –Xi je tsangóyá, ta se tsi xi chjieén nga koníjón, ngat'a je tsjie ngayeje yojo, kó jún je tsjiejnú, nda tsi jmí tsi ngayejejnú.
- 11 Kjoaa ja boá je be Kjisoo 'yá xi sa'ínk'as'ien, kuíni nga bi katsó: “Jmí tsi ngayejejnú nga tsjiejnú.”
- 12 Nguije aniejón se kui jaá, ít'a nguini njño ngaxton, s'e kis'ijñat'a nguini yamíxaa, kó bi katsó: –¿A kamákjínjún ni xi kats'en an?
- 13 Jún, Mostro kojo Ndiá ndyí'míjnú'un, kó nda kandokjoajnú ngat'a kuí an.
- 14 Ja tsi an xi Ndiáa kojo xi Mostroo, kó aniejón an ndsakojnú, kojo jún chjiénga koníjónjún se xingujnú,
- 15 ngat'a an je ijñajnú'un ngo chiboá, tsí'e nga sí'ánjún ni xi je kats'en an.
- 16 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un: Nda mosoo 'niújín nk'a ngase kama ta boajín ndiáa, ti nde nda xi kananguiyaa nk'ajín ngase xaá ta boajín xi katsanguiya.
- 17 Tsi yajnú kui ni, achichí ra tsajnú tsi sí'ánjún.
- 18 Jmí tsi kjoaa ngayejejnú ni xi t'ixian an, je be an 'yání xi je ja'ajin an, tanga tsí'e nga kjojosón ni xi kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Xi k'ie ts'énkjinieja pan, kondrana je tikón.”
- 19 Xiyajnú'un kui ni nguindiee nga kama, kja kamaa nga s'ijinjún nga an boá.
- 20 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un: Nga tsi tjín xí sa'ínkja'a nguia ndi'aa xi sanguiya an, an xí tjíts'énkjá'ana, kó xi tjíts'énkjá'ana an, ti tjíts'énkjá'a kui Néná xi katsanguiyana nga.
- 21 Nguije katsó Kjisoo kui ni, achichí nda kamaá asién nixtjijn, kó bi katsó: –Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un: Nga ngo jún xi sa'ínk'as'ienna.
- 22 S'e xtá tsí'e Kjisoo asko'á xkjín nga ngo nga ngo kó nde kamákjínjín kjoaa kui xi tjindókjoaa.
- 23 Kó ngo nda xi xtá tsí'e, kui xi tjó kamaá Kjisoo, kja tiña tikón t'aa, t'a yamíxaa.
- 24 Kó Ximo Peé kats'éntíyaa toko nga asiyaá Kjisoo 'yá ndaa xi tjítsó.
- 25 Kós'e kui ndaa ít'aa toko niseen Kjisoo kó bi katsoó: –Ndiá, ¿'yá ndaa xi se ji?
- 26 S'e bi katsó Kjisoo: –Kuí boá nda xi tsjaa kui pan ndyí. S'e Kjisoo katsenguindá paan nguia tiboaa, s'e katsjaá Juda Iskariotee, ndí Ximoo.

- 27 Kó nguije iskjinie Judaꝯ kui ndso'boa paꝯn, xindajín Satanaꝯ ts'as'ienjiin yojoꝯ. S'e Kjisooꝯ bi katsó: –Ni xi s'iin, tsá ti'in.
- 28 Tanga nde ngojín xi síndo t'a yamáxaꝯ xi kamákjiin mí kjoꝯꝯ nga boꝯ katsó Kjisooꝯ.
- 29 Ngat'a tjin xi kats'énkjó nga kjoꝯꝯ nga Judaꝯ kis'ijñaꝯ stsatoꝯn tsi kuíni nga Kjisooꝯ bi katsoó: Ts'itsie ni xi chjiénná ts'i'e s'ueé, axa ts'i'e nga tsjá chíi ton xta nimaꝯ.
- 30 Nguije iskjinie Judaꝯ kui ndso'boa paꝯn, tjiemá jataxie, kó je kjimajño nga boꝯ kamaá.
- 31 Nguije jataxie Judaꝯ, Kjisooꝯ bi katsó: –Ngot'e 'ne nga xcha kjoꝯjee ndíi nda xi'iin, kó kuí xí xchani kjoꝯjee Néná.
- 32 Tsi tangat'anij kui nga xcha kjoꝯjee Néná, ja ti Néná kókó kjoꝯjee kui, kó Néná tsá sa'in kui nij.
- 33 Jún boꝯ ndí ndí tsa'an, ta chiboa tsi nixtjin kotijñajojnú'un. Kuindyisejnú'un, tanga xikó kixiáꝯn xta judíoꝯ, ti boꝯ ti xianjnú'un jún: Nínga ts'énfí an, kamajín konguinjú.
- 34 Ngo kjoꝯbotíxoma tjatsie tsjajnú'un: Tjó ti'ánjnu nga ngo nga ngo xinguijnu, xikó ts'éntjójnú'un jún, ti boꝯ ti ts'énti'antjójnú xinguijnu.
- 35 Tsi tjó kamajnú xinguijnu, ja kji'a boá nga xcha nga jún xí xtana.
- 36 S'e Ximo Peé bi katsoó Kjisooꝯ: –Ndia, ¿ñání ti'mi? S'e Kjisooꝯ bi katsó: –Nínga ts'énfí an, kamajín k'uintjinguíni ngot'e, tanga sajín kama k'uín.
- 37 S'e ti bi ti katsó nguini Peé: –Ndia, ¿mí kjoꝯꝯ nga kamajín kjuintjinguíni ngot'e? Jmí nijin nda tsi tsja an kjoꝯamindyionna tangat'anij ji.
- 38 S'e Kjisooꝯ bi katsó: –¿A kjoꝯjín nda tsi koye kjoꝯꝯ an? Jakoxi, jakoxi ni xi xiáan: Nga nguindiee nga skandáya xanda xi'iin, ji ján ndiya je kini'ínkiejín yojóo nga yení.

Juaa 14

- 1 Ngata ndajín maá inimajnú, s'ijin ngatamajnú Néná, kó ti s'ijin ngatamajnú an.
- 2 Ndi'aꝯ Nə'mina achichí nguindie tjin, tsi boajín kji'i, je ra kixiyajnú'un, ja je ts'énfí k'ijñandajnú'un ngo nguindie xi tsajún.
- 3 Kó tsi kjuink'ijñandajnú'un ngo nguindie, kjoé'e nguiñá an nga kjoé'ekja'ajnú'un, ts'i'e nga nínga kotijña an kja kuindyionjnu nga.
- 4 Kó ja je yajnú ndiyaá nguindie nínga ts'énfí an.
- 5 S'e bi katsó Tomaꝯ: –Ndia, yajínjne nínga ti'mi, ¿ja kóts'en xchani jin ndiyaá?

- 6 S'e Kjisoo bi katsó: –An boá xi ndiyaá, kojo xi jakoxii, kojo xi kjoamindyioon, ta'yajinni xi kjochookoón Na'mii tsi ngat'aa ánjin.
- 7 Tsi kamáyajnú'un, ti kamáya rajnú Na'mina. Kó ndeskande ngot'e je yajnú kui, ngat'a je ndyitsitsijenjnúu.
- 8 S'e bi katsó Nguiripee: –Ndia, takejne Na'mii, kó s'ingojne.
- 9 S'e Kjisoo bi katsó: –¿Achichí kjin nixtjin je kis'ijñajinjnú'un, kó a kje yejinni Nguiripe? Xi je kamábena ti je kamábe Na'mina, kó ¿kóts'en bi se ji: takejne Na'mii?
- 10 ¿A s'ijinjin nga Na'mii tikónjin, kó nga Na'mii tikónjinna an? Kó én xi chjiá an jmí tsi én xi tsa'an soboa, tsi'e Na'mi xi tikónjinna boá, kuí xí ts'én ngayeje nij.
- 11 S'ijin ngatamaa nga Na'mii tikónjin, kó nga Na'mii tikónjinna an, kó tsi jmí, s'ijin ngatamaa ni xi tjits'en an.
- 12 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnu'un: Xi s'ijin an, xá xi ts'en an sa'in ndatsa kui nga, kó tsie ngase ni xi sa'in, ngat'a Na'mii ts'énfikoon,
- 13 kó ngayeje ni xi chjie'ee Na'mii ngajona, sa'in an, tsi'e nga xcha kjoajee Na'mii kji'a nga xcha ni xi sa'in ndí.
- 14 Tsi tjin ni xi chjie'e ngajona, an sa'inkjatjosón an.
- 15 Tsi tjónú an, chjienga si'ankjatjosónjnu kjoabotixomana.
- 16 Kó an 'niú kuí'aa Na'mii, nga tsjá ingo xi sa'indajonjnu tsi'e nga k'uijñajojnú ngatsjé nixtjin:
- 17 Kuí boá Asien Nixtjin xi kokóya jakoxii, kui xi kamajín sakoó xtaa kui ngasondiee, ngat'a bejin, tanga jún je yajnú, ngat'a kia tikónjinjnu, kó kia k'uijñajojnú.
- 18 K'uijñax'ianjijnjnu'un, kjindibákón nguínjnu'un.
- 19 Ngui chiboa nixtjin, kó xtaa kui ngasondiee nguiti skuiejinna, tanga jún xchajnú'un, ngat'a tikón an, kó ti kuindyionjnu ndatsa jún nga.
- 20 Kui nixtjin ján xchajnú nga Na'mina tikónjin, kó jún tindyionjinjnu'un, kó an tikónjinjnu'un jún.
- 21 Xi tikoón kjoabotixomana kó sa'inkjatjosón, kuí xi'ba xi tjoó an, kó xi tjoó an ti sa'intjó Na'mina, kó an sa'intjó an, kó kokoo 'yání an.
- 22 S'e bi katsó Juda (tanga jmí tsi Juda Iskariotee): –Ndia, ¿kóts'en kokéjne jin 'yání ji, kó kokéjin 'yání ji xtaa kui ngasondiee?
- 23 S'e Kjisoo bi katsó: –Xi tjoó an, sa'inkjatjosón kjoabotixomana, kó Na'mina tjó sa'in, kó kjindibáchonjne, kó ngo nguindie nijan kuindyionjojne.

- 24 Xi tjojíin an, ts'enkjátjosónjín kjo̱abotíxomana, kó én xi je tsint'ié tsa'anjín bo̱a, tsí'e Na'mi xi katsanguiyana boá.
- 25 Kuí nij xi je kixiyajnú'un kji'a nga kis'ijñajojnú'un.
- 26 Tanga kuí Asién Nixtjiin Néná xi sa'índajonjnu xi ngajona nga sanguíya Na'mina, kuí xí kokóyajnú ngayeje kui nij, kó sa'ínkja'átsjienjnu ngayeje ni xi je kixiyajnú'un.
- 27 Kjo̱axióna k'uijñájnú'un, kjo̱axióna tsjajnú'un, jmí tsi bo̱a ts'én tsja an xikó ts'én tsjá xta̱a kui ngasondiee. Ngata̱ ndajín maá inimajnú, ti nde ngata̱ ndakonjín majnú.
- 28 Je kanda'yájnú nga bi kixian an: Je ts'énfí an, tanga kjo̱e'ekón nguínjnu'un. Tsi tjojnú an katsaki, tsjara̱ kamajnú, ngat'a̱ je kixiyajnú'un an nga Na'mina ts'énfikóon, ngat'a̱ nk'a ngase xaá Na'mina ta bo̱ajín an.
- 29 Kó ngot'e ts'énxiyajnú'un kui nij, nguindiee nga kama, tsí'e nga kji'a nguije kama, s'ijin kamajnú.
- 30 Nguiti tsiejín ngase ni kuichjiáojnú'un, ngat'a̱ je ts'éndibá tiña xi botixómaá kui ngasondiee, kó kui ta jmíjín ni xi tjiín kjo̱aa an,
- 31 ts'én an ni xi tsóna Na'mina xi katsanguiyana, tsí'e nga xta̱a kui ngasondiee skuíe nga tjóna Na'mina. Tisítjienjnu 'ne, xín tjián.

Juaa 15

- 1 An boá xi xikoó n'niuú tostsije xí jakoxij, kó Na'mina kui boá nda xi ts'énxaá.
- 2 Ngayeje tjia xi tjiín yojona xi jmí to tsjájín, na'mina kjo̱a'áxín, kó ngayeje tjia xi tsjá to, sa'íntsije tsí'e nga kjín ngase to tsja.
- 3 Jún je kamátsjiejnu, kjo̱aa ngayeje én xí je katsáyájnú'un,
- 4 s'i'ango ra yojojnú jún kojo an, kó kja̱ kotíjñajinjnu'un. Xikó ts'én nga nde ngojín tjiaa yaá xi tsjá soboa to tsi kja̱jín ko̱a'ajo n'niuú tostsijeé, ti bo̱a ti kamajnú tsi k'iejín kuindyionjnojnu'un.
- 5 An boá xi xikoó n'niuú tostsijeé, kó jún boá xi tjiaa, xi k'uijñájona, ja̱ ti kotíjñajín, kó achichí to ko̱ajaa, ngat'a̱ tsi kjin kuindyionjnojnu'un jmí ni kamajínjnu s'i'an.
- 6 Xi k'uijñájinjina, bo̱a kamaa xikó maá ngo tjia xi jmí to tsjájín: bichá, xí, chja'á'yá, kó nguíjin ndi'íí bichijmijin tsí'e nga tí.
- 7 Tsi s'i'ango ra yojojnú jún kojo an, kó tsi éna k'uijñájinjnu, ngayeje ni xi chjia'ajnú, ko̱e'éjnu.
- 8 Kuí nij xi kamayani kjo̱ajee Na'mina nga achichí kjín to k'uiéjnu jún, kó bo̱a ts'én nga xta̱na kamajnú jún.

- 9 Xikó ts'én tjoó an Na'mina, ti boə ti ts'én tjóna jún, tindyionjinjnú kjoətjóna.
- 10 Tsi sĭ'ankjatjosónjnú kjoəbotíxomana, kjoətjóna kuĭndyionjinjnú, xikó ts'én tjĭts'enkjatjosón kjoəbotíxomaə Na'mina, kó kjoətjó tsĭ'e tikónjĭin.
- 11 Kuĭ niĭ xi kixiyajnú'un, tsĭ'e nga k'uiéjnú kjoətsjana, kó kjotjosón kjoətsjajnú.
- 12 Kuĭ xi'bjĭ xi kjoəbotíxomana: Nga tjó sĭ'ánjnú ja k'ĭe ja ngaján xinguijnú, xikó ts'én tjó tjĭts'enjnú'un.
- 13 Nde ngojĭn xi tjĭn ngasee ngo kjoətjó xi 'niú je, xikoó ngo xi tsjă kjoəmindyioon tangat'anĭi amingoo.
- 14 Amingona ma jún, tsi sĭ'ánjnú ni xi xian an.
- 15 Nguiti mosojĭn xianjnú'un, ngat'a mosoo bejĭn ni xi ts'én ndĭə xi tsĭ'e, tanga amingoo kixiánjnú'un, ngat'a ngayeje ni xi katsáyána Na'mina je kixiyajnú'un.
- 16 Júnjĭn xi kachje'éjinjnú'un, an xĭ ja'ajinjnú'un jún, kó je katsanguiyajnú'un tsĭ'e nga konguĭnjnú kó k'uiéjnú to, ngo to xi k'ondíyaá ngatsjé nĭxtjĭn, tsĭ'e nga ngayeje ni xi chĭĭe'ée Na'mina ngajona, tsjăá.
- 17 Kuĭ xi'bjĭ xi kjoəbotíxomana: Ti'antjójnú ja k'ĭe ja ngaján xinguijnú.
- 18 Tsi sa'ínch'ójnú xtaə kui ngəsondiee, ngatja'átsjĭenjnú nga tjón an kats'éench'óna s'e kats'éench'ójnú jún.
- 19 Tsi kui ngəsondiee ndokjoəjnú, sa'íntjójnú xtaə kui ngəsondiee xikó ts'én ts'éntjó xtə tsĭ'e, tanga kuijĭn ngəsondiee ndokjoəniĭjnú, ngat'a an xĭ ja'ajinjnú'un nguĭjĭin xtaə kui ngəsondiee, kuĭni nga xtaə kui ngəsondiee ts'ench'ójnú.
- 20 Ngatja'átsjĭenjnú én xi je kixiánjnú'un: “Mosoo nk'ajĭn ngase xaá ta boəjĭin ndĭəə.” Tsi je ikĭyotĭjĭnguina, ti kuĭyotĭjĭnguijnú jún nga, tsi ndyĭni'ánkjatjosónjnú éna, ja ti sĭ'ankjatjosón énjnú nga.
- 21 Ngayeje kui niĭ xi sa'ínjoĭnú xtaə tangat'anĭi ja'éna, ngat'a bejĭn 'yánĭ xi katsanguiyana.
- 22 Tanga tsi jé'ejĭn an, kó tsi tsĭchĭjĭajojĭn an kui xtaə, nde jmĭ jéjĭnraə, tanga ngot'e nde jmĭ ni katsoĭjĭn kjoəə jeé.
- 23 Xi ch'oə an, ti ch'oə Na'mina nga.
- 24 Tsi kats'én ján an nguĭjĭin kui xtaə ni xi kĭĭe ngo xi ts'én, jmĭ jéjĭnraə, tanga ngot'e je kamábe kui niĭ, kó ti kui ra xĭ kats'éench'óna an kojo Na'mina.
- 25 Tanga ngayeje kui niĭ kjima tsĭ'e nga kjĭfotjosón ni xi kjĭt'a xojon kjoəkitĭjĭ kui xtaə, xi bi tsó: “Nde jmĭ kjoəjĭn nga kats'éench'óna.”
- 26 Tanga nga kjoə'e xi sa'índajoon, kui xi sanguiya an tangat'anĭi Na'mĭi, kui Aĭsĭén Nĭxtjĭin Néná xĭ jakoxĭ xi sanguíya Na'mĭi, kuĭ xĭ chĭstikona kama kó kuĭ xĭ kuĭchĭjĭa kjoəə an,

²⁷ kó kojo jún kondókjoajnú kjoaa an, ngat'a kja kixindyionjojnú'un ndeskande koó nga íts'iyaniij niij.

Juaa 16

¹ Kuí niij xi je kixiyajnú'un, tsij'e nga stinguíjínjúnú.

² Kuyotjinguijúnú ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó ngaskande kjocho chiboa nga tjín xi sa'ínk'iénjúnú, kó sa'ínkjó nga xaá Néná xí tjíts'én.

³ Kó kui niij sa'ín ngat'a bejínna, kó ti bejín Na'mina.

⁴ Tanga ts'énxiyajnú'un kui niij, tsij'e nga, nga kjocho chiboa kjoa'átsjienjúnú ni xi je kixian an. Kixiyajínjúnú'un kui niij nga íts'iyaniij, ngat'a kja kis'ijñajojnú'un.

⁵ Tanga ngot'e je ts'énfikóon xi katsanguiyana, kó a nde ngojín jún xi bi katsona: ¿Ná ti'mi?

⁶ Ngat'a je kixiyajnú'un kui niij, kuíni nga ndasen tikón inimajnú.

⁷ Tanga ni jakoxi xí t'ixianjúnú'un: Tasá nda kamajnú nga kjuin an, ngat'a tsi kjuinjín an, kui xi sa'índajonjúnú kjo'e'ekónjínjúnú, tanga tsi kjuin an, an xí sanguiya an.

⁸ Kó nga kjindibá Asién Nixtjijn Néná, sa'ínkie xtaa kui ngasondiee kjoaa jeé, kokoó kjoakixii kojo kjoaa kjoani'ánjeé.

⁹ Kjoaa jeé, ngat'a kis'ijinjín an,

¹⁰ kjoaa kjoakixii, ngat'a je ts'énfikóon Na'mina, kó nguiti xchajínjúnú'un,

¹¹ kó kjoaa nga ni'ánjeé, ngat'a kui xi xindajín xi botixómaá kui ngasondiee je tjíni'ánjeé.

¹² Achichí ni xi tikónna xi xianjúnú'un, tanga tsi xiyájnú'un ngot'e kamakjínjínjúnú,

¹³ tanga nga kjindibá Asién Nixtjijn Néná xí jakoxii, kuí xí kokójnú ni xi jakoxi, ngat'a jmí tsi kui xi kujichjia soboa, ni xi kujint'ie xí kujichjia, kó kuí xí kotsoya ni xi s'e kama.

¹⁴ Kuí xí kokó kjoajena, ngat'a sakoó ni xi tsa'an, kó kuí xí kotsoyajnú.

¹⁵ Ngayeje ni xi tjíin Na'mina tsa'an boá, kuíni nga boa kixian an nga nina skibé, kó kotsoyajnú.

¹⁶ Je ta ngui chiboa tsi nixtjin chaja nga nguiti xchajínjúnú'un, s'e ti ngui chiboa tsi nguini nixtjin nga xcha nguinijúnú'un, ngat'a Na'mina ts'énfikóon.

¹⁷ S'e bi katsoó xkjín xta tsij'e Kjisoo: —¿Mí ni xi mejeén katsó Kjisoo nga bi katsó: Je ta ngui chiboa tsi nixtjin chaja nga nguiti xchajínjúnú'un, s'e ti ngui chiboa tsi nguini nixtjin nga xcha nguinijúnú'un, kojo: Ngat'a Na'mina ts'énfikóon?

- 18 Kó ti bi ti katsó nguinií xkjín: ¿Mí ni xi mejeén tsó “ngui chiboa tsi nixtjin”? Makjínjinná ni xi chjja.
- 19 Kjisoo kamákjiín nga tjín ni xi kamámejeén kosíyaá xta tsí'ē, kó bi katsoó: – ¿A ndyibosíyajnúu xingujnú kjoaa nga bi xian an: Je ta ngui chiboa tsi nixtjin chaja nga nguiti xchajínjnú'un, s'ē ta ngui chiboa tsi nguinií nixtjin nga xcha nguiniíjnú'un?
- 20 Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un, nga jún xcha'ájnú, kojo nima kamajnú, kó xtaa kui ngasondiee tsja kamaa, tanga nda tsi ndasen kamajnú, kjoandasenjnu kjoatsja kama.
- 21 Inchjiín nga tseen ndí, ndibá tsindioo, ngat'a je jachó chiboa nga tsen ndí, tanga nguije katsen ndí, je nguiti foa'átsjienjiín kjoanima, ngat'a tsja kamaa nga je katsen ingo ndí kuí ngasondiee.
- 22 Kó jún ndasen kjimajnú ngot'e, tanga nga skuie nguiniíjnú'un, tsja kamaa inimajnú kó nde ngojín xi kamaa kjoa'áxínjnu kjoatsjajnú.
- 23 Kó kui nixtjin ján nguiti ingojín ni xi kosiyajnú'un. Jakoxi, jakoxi ni xi xianjnú'un, nga ngayeje ni xi ngajona chjie'ée Nə'mina, kó kuí tsjaá.
- 24 Ngaskande ngot'e, kjie ngo ni xi ngajona chjiá'ájnú, chjja'ajnú, kó koé'éjnu, tsí'ē nga kama ndojo kjoatsjajnú.
- 25 Ngayeje kui ni xi je kixiyajnú'un énkjín xí kats'enkjién an, tanga je makjachó chiboa nga nguiti boajín ts'en kuichjiájojnú'un, kuichjiájo chan chanjnú'un kjoaa Nə'mina.
- 26 Kui nixtjin ján ngajona chjja'ajnú, kó xiyájnú'un nga nde kama chjiénjín tsi an 'niú kuí'áa Nə'mina kjoaa jún,
- 27 ngat'a ti kuíni Nə'mina xi tjoó jún, ngat'a jún kini'ántjójnú'un an kó kis'ijinjnu nga Néná xí katsanguiyana.
- 28 Nə'mina xí katsanguiyana, kó jé'e an kui ngasondiee, kó k'uijñá nguiñá an kui ngasondiee, kó kjuinkón nguiñáa Nə'mina.
- 29 S'ē bi katsó xta tsí'ē Kjisoo: –Ngot'e 'ne nga tindokjoe chan chan ji, kó nguiti ni'ínkjínjín ji énkjín.
- 30 Ngot'e 'ne nga je yajne nga ye ji ngayeje nii, kó nga nde chjiénjín nga ngo xi kosíyaá, kuíni nga s'ijinjne nga Néná xí katsanguiyaa.
- 31 S'ē Kjisoo bi katsó: –¿A je s'ijinjnu ngot'e 'ne?
- 32 Je jachó chiboa, nga stsojojnú nga ngo nga ngojnú, kó k'uijñá soboajnú'un, tanga tikón soboajín an, ngat'a Nə'mina tikónjona.

33 Kuí nií xi je kixiyajnú'un tsí'e nga sakójnú kjoaxióna. Achichí kjoanimá kuitjatiojnú kui ngasondiee, tanga ti'an'niátakónjnu'un, ngat'a an je kats'éen kui ngasondiee.

Juaa 17

1 Kui nií xi tsíchjia Kjisoo, kó askotsijen ndi'ak'ajmi ján, s'e bi katsó: —Na'mi, je jachó chiboa, takée xtaa kjoaje ndí, tsí'e nga ndí kókoo xtaa kjoaje tse,

2 xikó ts'én katse'ení xá nga an kotixomáa xtaa, kjo tsí'e nga an tsjáa kjoamindyion ngatsjé nixtjiin ngayeje xtá xi ji katse'éé.

3 Kó kuí xi'bi xi kjoamindyion ngatsjé nixtjiin: nga skuíee ji, nga ta jí tsi xi Néná xí jakoxii, kjo Jesukristoo, kui xi kananguiye ji.

4 An je ako an kjoaje k'ie t'anangui kó je kats'enkijatjósón an ni xi katse'ení nga sa'in an.

5 Ngot'e 'ne Na'mi, t'a nínga tindyin te'ení kjoaje xi kis'iena nga kis'ijñajoo, nguindiee nga kamánda kui ngasondiee.

6 Je akoo xtaa 'yání ji, kui xtá xi katse'ení xi tjín ngasondiee, tse kamá, kó an katse'ení, kó je ndyits'enkijatjósón éen.

7 Ngot'e boá 'ne nga je be, nga ngayeje ni xi ji katse'ení kja kjindibáni nínga tindyin ji.

8 Ngat'a én xí katse'ení, je katsjáa, kó iskjibé, kó je kamábe nga jakoxi nga ji jatjoxiejinñaá, kó je kis'ijiin nga ji xi kananguiyéni.

9 An 'niú ts'énmí'á an kjoaa kui xtaa, jmí tsi kjoaa xtaa kui ngasondiee, ts'énmí'áñaá kjoaa xtá xi katse'ení, ngat'a jí tse,

10 kó ngayeje ni xi tsa'an tse boá, kó ni xi tse tsa'an boá, kó kjoajena ya kjoaa xikó ts'én síndo kui xtaa.

11 Kó je nguiti kuijín ngasondiee tikón an, tanga kui xtaa takó kja síndo, kó an kja ts'énfikoón ji. Na'mi tsjie, xtá xi katse'ení, chíin nga ti'inkjín nga'niuú ja'éen, tsí'e nga ngo kama kui xikó ts'én ngo ma ñá.

12 Nga kis'ijñajo an kui xtaa k'ie kui ngasondiee, askoon nguiyaa nga'niuú ja'éen kui xtá xi ji katse'ení, kó askoon, kó nde ngojín xi kichajá, ta kuí tsi ndí kichajaá, tsí'e nga kjoatjósón ni xi tjít'a xojón éen.

13 Tanga ngot'e 'ne je ts'énfikoón ji, kó kui nií ts'énxiyáa xtaa kui ngasondiee, tsí'e nga k'uié ndojo ndojoó kjoatsjana.

14 An je katsjáa éen, kó xtaa kui ngasondiee kats'éench'ó, ngat'a jmí tsi kui ngasondiee chjiani, xikoó an nga ti jmí tsi kui ngasondiee chjiá an.

15 Jmí tsi 'niú ts'énmí'á tsí'e nga chje'éxín ji kui xtaa, kui ngasondiee, ts'énmí'áñaá tsí'e nga xín sj'inkje'ee xindajín.

- 16 Kuijín ngasondiee chjani, xikó ts'én ti jmí tsi kui ngasondiee chjiá an.
- 17 Ti'intsjieni nguiyaa jakoxii, ngat'a jakoxi boá éen.
- 18 Xikó ts'én kananguiyéni kui ngasondiee, ti boá ti ts'én katsanguiya an kui xtaa, kui ngasondiee,
- 19 kó tangat'anij kui nga matsjie yojona, tsi'e nga kamatsjie kui xtaa nguiyaa jakoxii.
- 20 Tanga jmí ta kjoaa kuí tsi kui xtaa nga ts'énychjiañaá ji, ts'énychjiañaá an kjoa kjoaa xta xi s'ijiin an kjoaa én xí kuichjia kui xtaa,
- 21 tsi'e nga kama ngo, xikoó ji Na'mi, nga ngo ma ñá ji kjoa an, ti boá ti ts'én nga ngo ngatama kui xtaa kjoa ñá, tsi'e nga s'ijiin xtaa kui ngasondiee nga ji xi kananguiyéni.
- 22 Kó kui kjoaje xi katse'ení, je katsjáa kui xtaa, tsi'e nga kama ngo xikoó ñá nga ngo ma,
- 23 ngatama ngo kui xtaa kjoa an, kó jí kjoa an, tsi'e nga kjocho'táa kjoaa ngo tjin xí jakoxii, tsi'e nga xtaa ngasondiee skuie nga ji xi kananguiyéni, kó nga tjoó kui xtaa xikó ts'én tjoó an.
- 24 Na'mi, kui xta xi je katse'ení, mejenna nga nínga tikón an, nga ti kja k'uíndojona, tsi'e nga skuie ngayeje kjoaje xi katse'ení, ngat'a kini'intjéni ndeskande koó nga íjtats'ennij kui ngasondiee.
- 25 Na'mi kixi, nga jakoxi xtaa kui ngasondiee kamábejiin ji, tanga beñaá ji, kó kui xtaa be nga ji xi kananguiyéni,
- 26 kó an je akoo 'yání ji, kó takó koko ngasee, tsi'e nga kjoatjó xi katse'ení k'uiéé kui xtaa, kó an kotijnajijn kui xtaa.

Juaa 18

- 1 Nguije katsó Kjisoo kui nij, kijijo xta tsi'e ngándá xi ingoboaá xonga xi 'mí Sedroon, nínga tikón ngo nguindie nínga matjie ni, kó kja ts'as'ienjo xta tsi'e.
- 2 Kó Judaá nda xi tjits'énk'ás'ién Kjisoo, ti kamábe kui nguindiee nga, ngat'a achichí kjín ndiya nga Kjisoo ítikó xta tsi'e kja.
- 3 Kó Judaá jachó kui nguindiee kó tjiendo jajún, kjoa jajún xi konda ndi'aa já nguitokoo chiná'mij kjoa já fariseo. Nga jachó kja ndiya'a ndi'ífoko kjoa yá xi tjítokó ndi'í, kjoa kicha.
- 4 Tanga Kjisoo, ja boá je be ngayeje ni xi kamaa, kó jataxie nga bi katsoó kui jaá: —¿'Yá xi ndyimindyiséjnú?

- 5 S'e bi katsó kui jaá: –Kjisó nda Nasaret xí ndyĩmindyiséjñe. Kó Kjisoo bi katsó: –An boá. Kó Juda Iskariotee, nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo kĩa tso'bájo kui jaá.
- 6 Nguije: “An boá”, katsó Kjisoo, ngaxton kijí kui jaá, kó ixó t'anangui.
- 7 S'e Kjisoo ti asíyá nguinií kui jaá nga bi katsó: –¿'Yá xi ndyĩmindyiséjñú? S'e bi katsó nguinií kui jaá: –Kjisó nda Nasaret.
- 8 S'e Kjisoo bi katsó: –Ja je boá kixiánjñú'un nga an, ja tsi an xi ndyĩmindyiséjñú'un, ti'ankjijnú kui xtaa.
- 9 Kui nii kamá tsi'e nga kjetjosón ni xi tsíchjja Kjisoo nga bi katsó: “Xta xi katse'éní nde ngojín xi kats'enchaja an.”
- 10 Kós'e nda xi 'mí Ximo Peé, ts'axié kichá ndojoó, kó kats'én'oón nga tsatie tjiboanijon kixi Malkoo, ngo nda mosoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá.
- 11 S'e Kjisoo bi katsoó Peé: –Nanguís'ín nguinií kichá ndojoo tjiñkíchaa. Tsi Na'mii xi ts'éntsjána kui kjoanima, ¿a chjiénjín nga kjoa'atio an?
- 12 Kós'e jajuún, nda nguitokoo jajuún, kojo jajún xi konda ndi'aa já judíoo katsoboá Kjisoo kó ita'niú,
- 13 kó tjon nda xi 'mí Anaa tsanguínjoo, ngat'a chi'yaá Kaifaa ma, nda xi chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kamá kui noó.
- 14 Kaifaa kuí boá kui nda xi indyíá'á xta judíoo, nga boá katsoó nga nda ngase nga ta ngo tsi nda xi koya tangat'anii xta naxiñdaá.
- 15 Kó kijítjinguui Kjisoo Ximo Peé kojo ingo xta tsi'e Kjisoo. Kó kui ndaa ja boá je be chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kó ts'as'ienjo Kjisoo nditseen ndi'aa chiná'mi xi 'niú nk'a xaá,
- 16 tanga Peé t'a ngantjoaa nditseen kis'ijña. S'e kui nda xi xta tsi'e Kjisoo xi ja boá je be chiná'mi xi 'niú nk'a xaá tsíchjjaajo na xi konda ngantjoaa, s'e kats'énk'as'ien Peé nga.
- 17 Kós'e na chjinie'bo xi konda ngantjoaa bi katsoó Peé: –¿A kojo jijín xí xta tsi'e Kjisoo nga? Kó bi katsó Peé: –Jmí, ánjín boá.
- 18 Kó kjoaa nga achichí nch'án kamá kui nixtjiin, já mosoo chiná'mii kojo jajún xi konda nangoxii, ngo ndi'í ítsié xi kis'indot'a tsi'e nga kats'én'asoo yojoo, kó Peé kĩa kis'ijñajiiin kui jaá nga.
- 19 Kó nda chiná'mi xi 'niú nk'a xaá asíyaá Kjisoo kjoaa xta tsi'e kojo kjoaa ni xi akóyá.
- 20 S'e Kjisoo bi katsó: –An, ngongá nínga tsijen tsíchjjaajo an xtaa kui ngasondiee, ngatsjé nixtjin akoyáa nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kojo nditsen nangoxii, nínga matikó ngayeje xta judíoo, jmí nixtjin nga nínga 'ma tsíchjjaajo an.

- 21 ¿Ánní nga an tibosíyení kuí nií? Tasiyéé xta xi je tsint'iéna, ngat'a kuí xí be ngayeje ni xi je tsíchjiá an.
- 22 Kó kui nií tjítsó Kjisoo nga ngo ndajun xi kondaá xi tikón kjaá, tsat'a t'anijon nga bi katsoó: –¿Ánní nga boá ts'én ndokjoeje chiná'mi xi 'niú nk'a xaá?
- 23 S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi ndajín kji'i ni xi tsíchjiá an, t'íyé ji ñání nínga ndajín kji'i, kó tsi nda kji'i ni xi tsíchjiá an, ¿ánní nga ti'béní?
- 24 S'e Anáá takó tjitá'niuú Kjisoo nga katsanguiya nínga tikón ndá xi 'mí Kaifaa, ndá chiná'mi xi 'niú nk'a xaá.
- 25 Kó Peé takó tikón kixi ra nga tjíts'en'ásoo yojoó, kó bi ki'mií: –¿A kojo jijín xí xta tsí'e Kjisoo nga? Tanga Peé kats'énkiejín yojoó nga bi katsó: –Jmí, ánjin boá.
- 26 S'e ngo ndá mosoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi xkjín ma ndajun kui xi Peé tsatiee tjiiboanijon, bi katsoó: –¿A ánjin xí kamábeé nga tindyinje Kjisoo, kja nínga tjitjie nií?
- 27 Jmí, ánjin boá, ti katsó nguini Peé nga kats'énkiejín yojoó, kó ti kji'a askandáyá xanda xi'in.
- 28 Tsanguínjo Kjisoo nguindyikon Kaifaa kja ndi'a nínga ni'ánjeé xtaa nínga tikón ndá xtitjón xi chjiani Romá. Kó kui jaá ts'as'iénjin ndi'a nínga ni'ánjeé xtaa tsí'e nga kama ndándijín, kó boá ts'én kama skjinié ññoó s'ué paskuaá.
- 29 S'e jataxie Pilatoó kó bi katsoó kui xtaa: –¿Mí xí ndyifonguita'injnuí kui ndaa?
- 30 S'e bi katsó kui xtaa: –Tsi ndaxta kui ndaa nde k'iejín ra jé'ejo jin.
- 31 S'e bi katsó Pilatoó: –Ja tanguínjojnú, kó ti'anjéjnúu xikó tsó kjoakitijnú. Kó xta judíoó bi katsó: –Tsjandiéjine kjoakitii nga tjín xí s'ank'ienjné.
- 32 Kui nií kamá tsí'e nga jatjosón ni xi katsó Kjisoo, nga katsáyá kóts'en koya.
- 33 Kós'e Pilatoó ti ts'as'ien nguini ndi'a nínga ni'ánjeé xtaa, kó tsíchjiá Kjisoo, s'e bi katsoó: –¿A jí xí ndá Reé xta judíoó ji?
- 34 S'e Kjisoo bi katsó: –¿A ti jí ni xi boá t'íse soboe, axa tjín xi je tsíchjiajoo kjoaa an?
- 35 S'e bi katsó Pilatoó: ¿A ndá judío an? Ti kuíni xta naxiíndaa kojo já nguitokoo chiná'mií xi kats'énk'as'ieen k'iee. ¿Mí xí kini'ín ji?
- 36 S'e Kjisoo bi katsó: –Kuijín nguindie nínga botíxomaa kui ngasondiee chjiá an, tsi kui nguindie nínga botíxomaa chjiá an, mosona nde katsjandiéjín ra nga xta judíoó kats'énk'as'ienna, tanga nguindie nínga botixoma an k'iejín chjiani.

37 S'e bi katsó nguini Pilato: –¿Áan, ja re jí tsobo? S'e Kjisoo bi katsó: –Jí xí boá t'ise nga re an. Ja kuíni katsen an, kó ja kuíni nga j'é an kui ngasondiee, ts'i'e nga xiyá an ngayeje ni xi jakoxii. Ngayeje xta xi chjiani ni xi jakoxii, nt'ie ndana.

38 S'e bi katsó Pilato: –¿Kó mí ni xi jakoxii? Kó nguije boá katsó Pilato, kijikón nguinií xta judío kó bi katsoó: –Jmí kjoajín nga s'i'anjeé kui ndaa.

39 Tanga jún je kamángájnú nga xki nga ma s'ué paskuaa ngo xi 'boxié an ndoboaya. ¿A mejénjnú nga k'uijñándé an nda Ree xta judío?

40 Kós'e ngayeje xtaa askandáyá nguini nga bi katsó: –Jmí ngata Kjisoojín xi 'bíjñindé, tasá Barrabaá. Kó kui nda xi 'mí Barrabaá nda chejé kamá.

Juaa 19

1 Kós'e Pilato katsjá kjoa nga akjaa Kjisoo.

2 Kó jajuún kats'énda ngo korona nda'yá, kó í'á toko Kjisoo, kó ngo njño koán kats'énkajá,

3 kó kijikoón kui jaá nga bi katsoó: –i Tinde nda Ree xta judío! Kó akjat'a t'anijon.

4 Kó ti jataxie nguini Pilato kó bi katsó: –Tsitsíjenjnú, ts'axié nguiñá an, ts'i'e nga kamakjínjnú nga jmí jéjín Kjisoo.

5 S'e jataxie Kjisoo nga je tji'á toko korona nda'yaá kojo nga je ts'ényajá njño koaán. Kó bi katsó Pilato: –i K'i'e tikón kui ndaa!

6 Kó nga je kamábe kui já nguitokoo chiná'mii kojo jajún xi konda nangoxii, askandáyá ma nga bi katsó: –i Tjat'e ji kro! i Tjat'e ji kro! Kó bi katsó Pilato: –Tanguínjojnú, kó jún tjat'ajnú kro, ngat'a je boá kixian an nga jmí jéjín.

7 Kó xta judío bi katsó: –Jin tikónjne ngo kjoakiti, kó kui kjoakitií tsó nga chjiénga koya, ngat'a ndí Néná katsoó yoo.

8 Nga tsint'ie kuí nij Pilato, achichí katsakjon ngase.

9 Kó ti ts'as'ien nguini nguiya ndi'a nínga ni'anjeé xtaa, kó ti bi ti katsó nguinií Kjisoo: –¿Ná nguindie ndokjoe ji? Tanga Kjisoo jmí ni katsójín.

10 S'e Pilato bi katsoó Kjisoo: –¿A mejénjín kondókjoejení? ¿A yejín nga tjínna xá ts'i'e nga kot'aa kro kó ti tjínna xá ts'i'e nga kuintjoeen?

11 S'e Kjisoo bi katsó: –Nde ngo xájin ts'i'e nga s'i'injéní, tsi Nénájín xi katsjaá kui xaá, kó kuíni nga kui nda xi nguiya ndse kats'énk'as'ienna tsie ngase jé tjiín.

- 12 Ndeskande koó kji'a Pilatoꝝ kamámejeén iskjíndó, tanga xta judíoꝝ askandáyá ma nga bi katsó: –Tsi si'inkjí ndé jí kui ndaa, amingoo Sesajín ji, ngayeje xi mejeén nda re ts'én yojoo, kondraa nda Emperadoo boá.
- 13 Kó nguije tsint'ié kuí nií Pilatoꝝ, ts'axié Kjisooꝝ nditseen, s'e kats'énk'íjñasón yáxiríe xi 'bíndosón xta xi ni'ánjeé, kja ngo nguíndie xi 'mí Gabataa nga én ebree (Nguíndie xi kjiyaa ndijo, tsó kui eén).
- 14 Kuí ma nixtjin nga tji'bíjñanda s'ué paskuaa, nguije ma kama ndis'ué. Pilatoꝝ bi katsoó xta judíoꝝ: –Jé'en k'ie tikón nda Rejnú!
- 15 Tanga kui jaá bi katsó nga askandáyá: –'Naxié ji, 'naxié ji, tjat'e ji kro! S'e bi katsó Pilatoꝝ: –¿A nda Rejnú xi kot'a an kro? S'e bi katsoó já nguitokoo chiná'mii: –Sesaa xí rejne, jmíjínjne xi kje'e.
- 16 S'e Pilatoꝝ kats'énk'as'ieen kui jaá Kjisooꝝ, ts'ie nga koót'a kro. Kó kui já juún Pilatoꝝ iskjíbé Kjisooꝝ kó kijijo.
- 17 Kó ti kuií Kjisooꝝ tsa'anijín kroo, s'e kijí ngo nguíndie xi 'mí nguíndiee ndatoko inima, Gólgota, 'mí nga én ebree,
- 18 nínga akjat'a kro Kjisooꝝ kojo ngui jó já, ngo kisit'a nga ngoboá nga ngoboaa, kó Kjisooꝝ ngamasieen kisit'a kro.
- 19 Kó Pilatoꝝ ngo yátie kats'én'indó xi íjñaá nk'aa kro xi kisit'a Kjisooꝝ xi bi tsó én kisit'aa: “KJISO NDA XI CHJIANI NASARET, NDA REE XTA JUDÍOO.”
- 20 Kó achichí ma xta judíoꝝ xi kats'ényá kui eén, ngat'a tiñaá naxiínda 'niuú nínga kisit'a kro Kjisooꝝ, kó kui ni xi kisit'a yátiee, én ebree, én griego kojo én latín boá.
- 21 Já nguitokoo chiná'mii bi katsoó Pilatoꝝ: –Ngata nda Ree xta judíoꝝjín 'bíjñii yátiee, tasá: “An xí nda Ree xta judíoꝝ” t'íjñii, ngat'a boá katsó Kjisooꝝ nga kistso'ba.
- 22 S'e bi katsó Pilatoꝝ: –Ni xi je it'a an, je it'a an.
- 23 Kuíni nga nguije jajuún yít'a kro Kjisooꝝ, iskjíbé njño kó nijún tjín kats'én, ngó ngó iskjíbé jajuún. Ti iskjíbé chinga Kjisooꝝ nga, ngo njño xi jmí tsi katjóyat'a katjóyajon, ta ngo njño kamánda ndeskande nk'a ján ngaskande nguíndie ján.
- 24 S'e ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín kuí jajuún: –Kuichiyá ján kuí njño, tasá ngo kjoach'áncha koíntón, kó 'yára xi ts'ie kama. Kui nií kamá ts'ie nga jatjosón ni xi tsó xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Kats'énkja'asoón xkjín njño, kó ngasoón njño katsaton kjoach'áncha.” Kó boá kats'én jajuún.
- 25 Kó kja t'a kroo kis'ijña naaa Kjisooꝝ, kojo ndichja naaa, kojo na Riya chjoón Kleofaa, kojo na Riya Lena.

- 26 Kó Kjisoo nga kamábe naaa₂ koojo xta₂ ts'i'e₂ xi 'niú tjo kamaá xi tikón kjaa₂, bi katsoó naaa₂: –Xtachjoón, k'ie₂ tikón ndi₂.
- 27 S'e₂ jaskan xta₂ ts'i'e₂ bi katsoó Kjisoo₂: –K'ie₂ tikón naaa₂. Kó ndeskande koó kji'a₂, kui nda₂ xi xta₂ ts'i'e₂ Kjisoo₂ kijijo₂ na Riyaa₂ ndi'aa₂.
- 28 Nguije kamá kui ni₂, kó nga Kjisoo₂ je be nga ngayeje ni₂ je kamá, kó ts'i'e₂ nga kjo₂josón ni xi tsó xojon eén Néná, bi katsó: –Xíndána.
- 29 Kó kja₂ kis'ijña ngo tji xi ndyia₂ bin₂ san, kó jajuún kats'énk'andy₂ ngo nixó, kó ngo yá ítokó, s'e₂ katsanguit'aa₂ ts'oa Kjisoo₂.
- 30 Nguije kats'e Kjisoo₂ bin₂ saan bi katsó: –Je jatjosón ngayeje ni₂ 'ne₂. S'e₂ íxtien kjen kó kats'énk'as'ien asién nixtjiin.
- 31 Kós'e₂ xta₂ judío₂ nga kuí ma nixtjin nga ndy'i'bíjñánda s'ué paskuaa₂, kó ts'i'e₂ nga kja₂jín kro₂ kisiyojot'a yoo₂ nga nixtjin ndikón, ngat'a₂ nixtjin xi 'niú ndikón boá, kó 'niú tsí'aa₂ Pilato₂ ts'i'e₂ nga kachját'ó ti'mí₂ kui jaá, s'e₂ kich'iejengui yoo₂.
- 32 Kó jachó jajuún, kó iskjit'o ti'mí₂ ngo nda₂ xi nijan akjat'ajo kro₂ Kjisoo₂, kó ti bo₂ ti kini'ánjo nda₂ xi ingo₂,
- 33 tanga nga jachó kui jaá nínga tikón Kjisoo₂, nga kamábe nga je k'ien, nguiti kachját'ójín ti'mí₂.
- 34 Kó ngo ndajuun xi ngo kichayojó janijon niseen, kó tjenmá jatjo jín koojo ndójoa.
- 35 Kó kui nda₂ xi kamábee₂, kuí xí chistik₂, kó jakoxi₂ boá ni xi katsáyá, kó kui₂ be nga jakoxi₂ ni xi tjítsó, ts'i'e₂ nga koojo jún s'ijinjú.
- 36 Ngat'a₂ kuí ni₂ kamá ts'i'e₂ nga jatjosón ni xi tsó xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Nde ngojín ndaa₂ chját'o.”
- 37 Kó bi tsó ingo ndié xojon eén Néná: “Skotsíjeen kui jaá nda₂ xi kananguis'ieen kichayojoo₂.”
- 38 Nguije kamá kui ni₂, ngo nda₂ xi 'mí Kosie₂ xi chjiani naxiínda Arimatea₂ xi xta₂ ts'i'e₂ Kjisoo₂ kamá, tanga akójiín yoo₂ xta₂ judío₂ ngat'a₂ katsakjónní, 'niú tsí'aa₂ Pilato₂ ts'i'e₂ nga tsjandieé nga koojo yoo k'ieen Kjisoo₂, kó Pilato₂ katsjá kjoa₂. S'e₂ jachó kui ngu₂ndiee₂ kó kijijo₂ yoo k'ieen Kjisoo₂.
- 39 Kó ti jachó nda₂ xi 'mí Nikodemo₂ xi ngo ndiya jachókoón Kjisoo₂ nga jñoó, jachó kui ngu₂ndiee₂ kó ya'a ma ra tsi ta kantié kilo ni sijen xi 'mí mirra₂ koojo áloe.
- 40 Nga jó kui jaá iskjibé yoo k'ieen Kjisoo₂, kó itsakjón ngo njñonntjibé xi indyiaá ni sijen, xikó kji'i kjoaxchaá xta₂ judío₂.
- 41 Kó kja₂ ngu₂ndie nínga akjat'a kro₂ Kjisoo₂ kis'ijña ngo ngu₂ndie nínga 'bítjie₂ ni tjié, kó kja₂ kis'ijña ngo ngatsjo tjatsie₂, nínga kje₂ jmíjín xi je akjaya.

⁴² Kia ik'ijñaya yojoo Kjisoo, kjoaa nga je jachó nixtjiin s'ué paskuaa xi ts'én xta judíoo, kojo kjoaa nga tiña tikón kui ngatsjoó.

Juaa 20

¹ Nixtjin tjoón xomanaa, na Riya Lena nga achichí tajñoó, nde kje ndajín sisién nga kijí ngatsjoó, kó kamábe nga ndijo xi kji'ixtioo ngatsjoó je katjo'óxín.

² Kós'e tsanga ma kijíkoón Ximo Peé kojo ingo nda xi xta tsi'e xi achichí tjó kamaá Kjisoo, kó bi katsoó: –Nguiti jmíjín yojoo Ndiaa nguiya ngatsjoó, kó yajínjñe ñá tsanguínjo.

³ Kó Peé kojo nda xi ingoo xi xta tsi'e jatjo kó kijí nínga tikón ngatsjoó.

⁴ Kó tsanga ma nga kijí ngajoó, tanga kui nda xi ingo xi xta tsi'e, 'niú ngase tsanga ta boajín Peé, kó kui tjón jachó ngatsjoó,

⁵ kó nga askotsijenjáya nguiyaa ngatsjoó, kamábe nga kia síndo njño xi ik'ítsakjájón Kjisoo, tanga ts'as'iénjín kui ndaa.

⁶ S'e jachó Ximo Peé, kó ts'as'ien nguiya ngatsjoó, kó kamábe njño xi ik'ítsakjájón yojoo Kjisoo nga kia síndo,

⁷ kó nga njño xi ik'íchínguí toko Kjisoo, kjaín tikón nínga síndo njño xi ngasee, xín tjién tikón ch'o.

⁸ Kós'e ts'as'ien nguiya ngatsjoó kojo nda xi ingo xi xta tsi'e Kjisoo xi jachójo Peé, kui xi tjón jachó kui nguindiee, kamábe, kó kis'ijjín.

⁹ Ngat'a kje makjínjín ni xi tsó xojon eén Néná, nga Kjisoo kjoa'á'yá nguinií nguijiin xta xi je jesoón.

¹⁰ Kó kui já xí xta tsi'e Kjisoo kijíkón nguinií xkjín.

¹¹ Tanga na Riya nditseen kis'ijña, kia askandá t'a ngatsjoó, kó tjienga ts'énkjandá, kis'ijñando nga askotsijen nguiyaa ngatsjoó,

¹² kó kia kamábe jó ndítsjie xi ndiyajá njño tiboá, ngo xi tikón toko kojo ngo xi tikón se nínga kis'ijña yojoo Kjisoo.

¹³ Kó kui ndítsjiee bi katsó: –Xtachjón, ¿ánní nga tiche'é jí? S'e bi katsó kui xtachjoón: –Ngat'a je tsanguínjo Ndiána, kó bejín an nínga tsanguínjo.

¹⁴ Nguije katsó kui nii, kats'énk'afóya, kó kamábe nga kia tikón Kjisoo, tanga kamákjínjín nga kui xi'ba xi Kjisoo.

¹⁵ S'e Kjisoo bi katsó: –Xtachjón, ¿ánní nga tiche'é jí? ¿'Yá xi timindyisé jí? Na Riya kats'énkjó nga kuí nda xi konda nguindie nínga 'bítjie ni tjeé kamaá xi ts'énchjajajo, kó bi katsó: –Tsi jí xi k'inje, t'iyéní nínga ik'ijñí yojoo, kó an kjuínjo an yojoo.

- 16 S'e bi katsó nguíní Kjisoo: –iNa Riya! Kats'énk'afóya nguíní na Riyaá kó bi katsoó nga tsíchjiajo én ebreo: –iRaboni! (Mostro, tsó kui eén).
- 17 Kjisoo bi katsó: –Ngata ni'injejiní, ngat'a kje fikónjáan Na'mina, tanga tasá t'enchiin nts'ie an, kó bi t'iin nga je ts'énfikoon Na'mina xi Na'mijnú nga, Néná xi Nejnú nga.
- 18 S'e kijí na Riya Lenaá tsi'e nga kotsoyaa xta tsi'e Kjisoo nga kui je kamábe Ndiaa kó nga kui xi katsáyaá kui nij.
- 19 Nguije kamájñoó kui nixtjiin, nixtjin tjoón xomanaa, tjíchjá ngantjoaa nguindie nínga kamátikó xta tsi'e Kjisoo, ngat'a katsakjónnί xta judíoo, kó kja jachó Kjisoo, kó nguije tikónjiin ngamasieen kui jaá, bi katsó: Ngat'iejnú kjoaxió.
- 20 Kó nguije katsó kui nij, akoó tsja kojo niseen. Kó xta tsi'e achichí tsja kamaá nga kamábe Ndiaa.
- 21 S'e Kjisoo ti bi ti katsó nguíní: –Ngat'iejnú kjoaxió ngayejejnú, xikó ts'én katsanguiyana Na'mina, ti boá ti ts'én sanguiyajnú'un jún.
- 22 Kó nguije boá katsó, askjonomójón xtaa, kó bi katsoó: –Chjábejnú Asién Nixtjiin Néná.
- 23 Ngayeje xta xi si'anjetakónjnúu jeé, Néná sa'injetakoón, kó ngayeje xta xi si'anjetakónjínjnúu jeé, Néná sa'injetakónjiin.
- 24 Tanga Tomaá, ngo nda xi chjiani já xí tiejóó, xi Nda'nió ki'mií nga, kjaín tikón nga jachó Kjisoo.
- 25 Kó xta tsi'e xi ngasee bi katsoó: –Je kamáyajne Ndiaa. Tanga Tomaá bi katsó: –Tjienga skuiejín an tixaa karabo xi ik'ieé tsja kó tjienga sanguis'ienjín an njná ndsa an, kó tjienga sanguis'ienjín an ndsa an niseen nínga kini'an'oón, s'ijinjinna.
- 26 Kó nguije ja'a jin nixtjin nguijee, ti kamátikó nguíní xta tsi'e Kjisoo kojo Tomaá. Kó jachó Kjisoo nga tjíchjá ngantjoaa, kó Kjisoo kasasien kixi ngamasieen kui jaá kó bi katsó: –Ngat'iejnú kjoaxió ngayejejnú.
- 27 S'e Kjisoo bi katsoó Tomaá: –T'ijñi ji njná ndse k'iee, kó tsitsíjiin ndsa an, kó ndibéjeboe'é ndse kó nanguís'in ji nisenna. Ndajín tini'in nga s'ijinjin kjimaa, tasá s'ijin ngatamaa.
- 28 S'e Tomaá bi katsó: –iJí xí Ndiána, kó jí xí Néná!
- 29 S'e Kjisoo bi katsó: –¿A ngat'a kamáyení Toma, a kuíni nga kis'ijiin? Achichí ra tsjaa xta xi kamábejinna, kó kis'ijiin.
- 30 Achichí kjín ngase kje'e chjboá xi kats'én Kjisoo nguindyikon xta tsi'e, xi kjit'ajín kui xojoon,

31 tanga kui ni xi kjit'a k'iee, ts'ie nga s'ijinjnú nga Kjisoo xi Kristoo, xi ndíí Néná, kó s'ians'ijinjnú ts'ie nga k'uiéjnú kjoamindyion nguuyaa ja'eén kui.

Juaa 21

1 Nguije kamá kui ni, Kjisoo akó nguinií yoojo xta ts'ie t'a ndáchíkoón Tiberia, kó bi kamá nga akoó yoojo kui jaá:

2 Síndotikó Ximó Peé, Tomaá xi Nda'njo ki'mií nga, Natanael xi chjiani naxiínda Kaná nangui xi tikón nguujjin nangui Galilea kojo ndíí Sebedeo, kojo ngui jó xta ts'ie Kjisoo.

3 Ximó Peé bi katsoó kui jaá: –Nda'ya ma ra ts'enfikijen an. S'e bi katsó kui jaá: –Tjián, konguínjojne jin. Kijí kui jaá, kó ts'as'ien ngo tjotso je, kó kui jñoó nde ngo tjió kjíyajiín.

4 Nguije masisieén, jachó Kjisoo t'a chjindiee ndáchíkoón, tanga xta ts'ie kamábejin tsi Kjisoo xi jachókoón.

5 S'e Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Jún boá ndí, ¿a jmíjin chiíjnú ni chinie? Jmíjinjne katsó kui jaá.

6 Kó Kjisoo bi katsó: –Tjienjnú nda'yajnú xtjeen nga kixii tjotso jee, kó kia kjoyajnú tjió. S'e kui jaá kats'én ni xi ki'mií, kó ta'ya kamaá nga ts'axié nda'yaá, ngat'a achichí tjió tsa'a.

7 S'e kui nda xi xta ts'ie xi achichí tjó kats'én Kjisoo, bi katsoó Peé: –iNdiaa boá! Kós'e Ximó Peé, nga tsint'ie nga Ndiaa xi'ba, tsajá njñoó, ngat'a ja boá je ye'é njñoó kó ts'ajmijin yoojo nguujjin ndójoaa,

8 tanga xta ts'ie Kjisoo xi ngase xi síndoyá nguuya tjotso jee kijítjinguui Peé, kó iskjifé nda'ya xi achichí tjió ya'aa, ngat'a ma ra tsi ta tiña úchán metro nínga tikón t'a chjindiee.

9 Nga jachó kui jaá t'a chjindiee ndáchíkoón, kamábe ngo ngue'e nínga tjítsjó ngo tjió kojo ngo pan.

10 S'e Kjisoo bi katsó: –Ndibáojnú jó tjió xi kandobájnú ngot'e ma.

11 Kijíya Ximó Peé tjotso jee kó iskjifé nda'yaá nínga kixii, tjikítsie ma tjió yi'i nda'yaá, úchán ichítie kojo ján tjió yi'i ya'a, kó nda tsi achichí kjín ma, katjondiyájin nda'yaá.

12 S'e Kjisoo bi katsó: –Jabíjnú'un, kó chiniejnú. Kó nde ngojin xta ts'ie xi kamámejeén asíyaá 'yá kuií boá, ngat'a be nga Ndiaa xi'ba.

13 S'e Kjisoo jachó tiña, kó iskjibé paan kó katsjaá, kó ti boá ts'én katsjaá tjió nga.

14 Kuí xi'bi xi ma jaán ndiya nga Kjisoo akoó yoojo xta ts'ie, nguije ja boá je ja'á'yaá nguujjin xta xi je jesoón.

- 15 Nguije iskjinie nño, Kjisoo bi katsoó Ximo Peé: –Ximoo, ndií Jonaa, ¿a 'niú ngase tjoó an ta boajín kui jaá? S'e bi katsó Ximo Peé: –Joon, Ndia, je ye ji nga tjóna ji. S'e Kjisoo bi katsó: –Chíin chotsangana.
- 16 S'e bi katsó nguinií Kjisoo xi ma jó ndiya: –Ximoo, ndií Jonaa, ¿a tjoó an? S'e bi katsó Peé: –Joon, Ndia, je ye nga tjóna ji. S'e Kjisoo bi katsó: –Te'ée ndixcho chotsangana.
- 17 S'e xi ma ján ndiya Kjisoo asíyá nguinií Ximo Peé nga bi katsó: –Ximoo, ndií Jonaa, ¿a tjoó an? S'e Peé ndasen kamaá nga xi ma ján ndiya nga Kjisoo bi katsó: –¿A tjoó an? Kó bi katsó Peé: –Ndia, ji je ye ji ngayeje nií, kó ja je ye ji nga tjóna ji. S'e Kjisoo bi katsó: –Chíin chotsangana.
- 18 Jakoxi, jakoxi ni xi xiáan: Nga kji'a nga kjindí ngase ji ti jini xi kichieje ji njñoó kojo ta nínga kamámejeénri k'in, tanga nguije kamaxchá ji, chjanínk'é ndse, kó kje'e xi sa'ínkajaá njñoó, kó nínga mejénjín k'uín kó kja konguínjoó.
- 19 Kjisoo katsó kui nií kjoaa kóts'en nga koya Peé, kó nga boá ts'en tsjaá kjoaje Néná. Kó nguije katsó kui nií, bi katsó ngase: –Ndibétjinguinií.
- 20 Peé askotsijen ngaxton, kó kamábe nga tjinguií nda xi xta tsi'e Kjisoo kui xi tjó kats'én, kui nda xi ít'aa toko niseen Kjisoo kji'a nga iskjinie nño nga kamájñoó nga kamá s'ué paskuaa xi bi katsoó Kjisoo: “Ndia, ¿'yá xí sa'ínk'as'ieen?”
- 21 Nga kamábe Peé kui ndaa, bi katsoó Kjisoo: –Ndia, ¿kó kui ndaa, mí xi sa'ín?
- 22 S'e Kjisoo bi katsó: –Tsi mejénna nga k'uijñá kui ndaa ngaskande nga kjindibá an, ¿kó ji mí ndaseén? Ndibétjinguinií ji.
- 23 Kui eén ngayeje já nts'iee xi tsint'ie, nga kui nda xi xta tsi'e Kjisoo kui xi tjó kamaá, koyajín, tanga Kjisoo jmí tsi katsó nga koyajín, bi katsó: “Tsi mejénna an nga kui k'uijñá ngaskande nga kjindibá an, ¿kó ji mí ndaseén?”
- 24 Kuí xi'bi nda xi xta tsi'e Kjisoo xi katsáyá ngayeje kui nií, kó kuí xí kats'én'indó kui nií, kó je ya ñá nga jakoxi ni xi katsáyá.
- 25 Kó achichí ma ni xi tjín ngase xi kats'én Kjisoo, ni xi tsi xojon akjat'a nga ngo nga ngo, ts'enkjó an nga nde kis'iénjínra xojon xi tjín ngasondiee. Boá kji'i.

Ni xi Kamá

Ni xi Kamá 1

- 1 Xojon xi tjoón, ji ndí Teofilo, ít'a an kjoa ndeskande nga íts'iyani ngayeje ni xi kats'én kojo ni xi akóyá Kjisoo,
- 2 ngaskande nixtjin nga kijí ndi'ak'ajmi ján, nguije ja boá je katsjaá kjoabotixoma já apostro xi je ja'ájin nga Asién Nixtjiin Néná kats'énkjién,
- 3 kui já apostro xi akoó yojoo, nguije k'ien kó ja'á'yaá, kó boá ts'én akó chan chaan chiboá nga tikón, yichán nixtjin akoó yojoo Kjisoo kui jaá kó tsichjiajo kjoa xikó ts'én kotixoma Néná.
- 4 Kó kji'a nga síndotikó kojo já apostro, Kjisoo atixomaá tsí'e nga kjojójín naxiíndá Jerusalen, kó bi katsoó: –Chiyájnúu nga kjojosón ni xi katsó Na'mii nga kama, xikó ts'én je tsichjiajojnú'un.
- 5 Ngat'a jakoxi boá nga Juaa ndójoa atíndání xtaa, tanga ngui chiboa nixtjin kó jún satíndájnú Asién Nixtjiin Néná.
- 6 Kós'e kui já xi kamatikójo Kjisoo, bi ts'én asíyaá: –Ji Ndiá, ¿a kui nixtjiin nga koe'ée nga xta xi chjani Israel kotixomaá nangui xi tsí'e?
- 7 Kó Kjisoo bi katsoó kui jaá: –Júnjín tsoboájnú nga xchajnú chiboá kojo nixtjin nga sa'ínkjatjosón Na'mii ni xi je índa, ni xi ngototo kui botixomaá nga sa'ín,
- 8 tanga kji'a nga kjo'e'ekónjnu Asién Nixtjiin Néná, sakójnú nga'niuú, kó kama chistikona kamajnú kó jmí tsi ta naxiíndá Jerusalen tsi, kojo ngayeje nangui Judea, kojo nangui Samaria, kojo ngaskande nínga fet'aa t'anangui.
- 9 Kó nguije katsó kui nij, kamábe ngayeje kui já apostro kóts'en kachjanink'a Kjisoo kó ngo ndi yí'má, kó nguiti kamábejin ngase kui jaá.
- 10 Kó tjienga ndyikotsijen ndá ndaá kui jaá nk'a ján, kamábe nga sa kjin sa kjin kijí Kjisoo, kó jó já xi ndiyajá njño tibia je'ekoón kui já apostro,
- 11 kó bi katsoó: –Já Galilea, ¿mí kjoa nga nk'a ján ndyitsitsijenjnu? Ti kuíni Kjisoo xi'bi xi kis'ijñajojnú xi je tsanguínjo ndi'ak'ajmi ján xi kjindibá nguini xikó ts'én kamáyajnú nga kijí ndi'ak'ajmi ján.
- 12 Kós'e jatjoni kja tjiingui xi 'mí oliboo, s'e kijí nguini naxiíndá Jerusalen, ngo kilometro kijiyase, xi tsjandíe kjoakitij nga monguín ndsako nga ngo nixtjin ndikón.
- 13 Kó nga jachó naxiíndaá, kijínijínguú nk'aa kui ndi'a nínga síndo kui jaá, nínga síndo Peé kojo Juaa, kojo Sandiyaá, kojo Jandree, kojo Nguiripee, kojo Tomaa, kojo Bartolomee, kojo Matioo, kojo Sandiyá ndií Alfeo, kojo Ximoo nda xi Chini ki'mií nga, kojo Judaa, nts'ie Sandiyaá.

- 14 Ngayeje kui jaá kamátikó nga 'niú kis'indo nga tsíchjiaa Néná kui kojo tjin inchjin, kojo na Riyaa naaa Kjisoo kojo ja nts'ie.
- 15 Kui nixtjin ján, Peé jastijen ngamasieen kui ja nts'iee, ma ra tsi ta úchán kojo kan xi kamátikoó, kó bi katsoó:
- 16 –Jún nts'ie, chjiénga jatjosón ni xi kjit'a xojon eén Néná nga Asién Nixtjiin Néná kats'énkíchjia Ndabij kjoaa Judaá, nga kui xi kitsjientjoón xta xi katsoboá Kjisoo,
- 17 ngat'a Judaá nijan kamájoná, kó ti kasakoó kui xaá nga.
- 18 Tanga kui, kijí kó ts'atsie ngo t'anangui kui ton xi kamáchjinií kjoaa ni xi ndajin xi kats'én, s'e kaxaxixtien kó kat'osén toko, kó kitjiyá masien masien, kó ngayeje tsi'ee jatjo.
- 19 Kó kui nij kamábe ngayeje xta naxiínda Jerusalen, kuíni nga kui nguindiee Aséldama katsoó, nga én tsi'e kui jaá, nguindiee jín, tsó kui eén.
- 20 Ngat'a boá ts'én kjit'a xojon eén Néná xi 'mí Salmoó: Ngas'ietiya ndi'aa, kó nga jmíjin xi k'uíndo'yá. Kó ti bi tsó nga: Kje'e xi nga kjbé xaá.
- 21 Kó chjiénga, nga kui ja xi ngatsjé nixtjin k'ie síndojone, nga kis'ijñajin ngasejne Ndia Kjisoo,
- 22 ndeskande nga Juaa atínda Kjisoo, kó ngaskande nixtjin nga tsanguínjo ndi'ak'ajmi ján, nga ngo kui jaá xi nijan ngatamajoná chistiko nga ja'áyaá Kjisoo.
- 23 Kó jó ma xi kini'ánkaxoma ja'eén: Kosie xi 'mí Barsabaa xi ti Justo ki'mií nga, kojo nda xi 'mí Matíaa.
- 24 Kó bi katsó kui jaá nga tsíchjiaa Néná: –Ji Ndia, ji xi ye ngayeje inimaá xtaa, takejne 'yání nga jó kui jaá xi je kachje'éjin ji,
- 25 tsi'e nga k'uiñá nguindiee xá apostro xi ijñamasien Judaá, tangat'aa nga kats'énkijatjosónjin, nga kijí nguindie xi katsoboáa kui.
- 26 Kó kui jaá katsatonyáni 'yání ngajoó xi sakoó kui xaá, kó Matíaa katjo'ójin, kó kui kamáxkijo xi ngui tiengo ja apostro.

Ni xi Kamá 2

- 1 Kó nga jachó nixtjiin s'ué Pentekostee, ngayeje xta xi s'ijiin Kjisoo kis'indotikó xtín,
- 2 kó ta niján ma kjindibáni ndi'ak'ajmi ján nga janie xikoó ngo tjo'niú xi kanda'yá ngayeje nguiya ndi'a nínga síndo kui xtaa,
- 3 kó kja kamáya ni xi ja kon najen ma kon, xikoó ndí'í, xi kamákabisoón, kó ngasón toko nga ngo nga ngo kui xtaa kis'indosón kui nij,

- 4 kó ngayejee nga ts'as'íeen Asién Nixtjiin Néná, kó íts'iyanií nga tsíchjia ja kje'e ja kje'e én, xikó ts'én katsjaa Asién Nixtjiin Néná nga kuichjia.
- 5 Kó kja naxiínda Jerusalén kis'in_{do} xta judío xi bendikón Néná, xi ngayeje són ngasondiee kjindibáni.
- 6 Kó nga kanda'yá kui nií, kamátikó xta kjiín, kó nde bejín mí ni xi sa'ín, ngat'a ngó ngó tsíchjia én tsi'e.
- 7 Kó achichí kijíndikoón kó bi katsó nga asiyaá xkjín: –¿A xta Galileajín ngayeje xta xi ndyichjia kui eén?
- 8 ¿Kóts'en nga, nga ngo nga ngo ñá kanda'yáa nga tsañá én xí tsíchjia?
- 9 Ngat'a k'ie síndojinná xta xi chjiani Partia, xta xi chjiani Media, xta xi chjiani Elaam, xta xi ndokjoa ñá Mesopotamia, xta xi chjiani Judea, xta xi chjiani Kapadosia, xta xi chjiani Ponto, xta xi chjiani Asia,
- 10 xta xi chjiani Frija, xta xi chjiani Panfilia, xta xi chjiani Ejipto, xta xi chjiani nangui Libia xi tiña manii naxiínda Sirene. Ti boá ti ts'én tjín xta xi chjiani Roma, tjín xi xta judío, kó tjín xi xta judíojin tanga s'ijiin Néná,
- 11 ti boá ti ts'én tjín xta xi chjiani Kreta kojo xta xi chjiani Arabia. Ngayejee nga kanda'yáa ñá nga ndyichjia én tsañá kjoaa kókji'i kjoandikón xi ts'én Néná.
- 12 Kó ngayejee nga achichí kijíndikoón kó nde bejín mí ni xi sa'ínkjó, s'e ja k'ie ja ngaján bi katsoó xkjín: –¿Mí xi mejeén tsó kui nií?
- 13 Tanga tjín xi ta tsajnókie nga bi katsó: –Ch'í kui jaá.
- 14 Tanga Peé kojo já apostro xi ngui tiengo kixindyia kixi, kó Peé 'niú tsíchjia nga bi katsó: –Jún já judío kojo ngayeje jún xi tindiónjnú naxiínda Jerusalén, ngatamayajnú kui nií kó nda nda'yajnú én xi kuichjiáojnú'un.
- 15 Ngat'a boajín kji'i xikó ts'én ndyini'ánkjójnú, ch'ijín kui jaá, ngat'a s'e tsi chiboá nijan nga tajñoó,
- 16 tanga kuí nií xi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Joel nga bi katsó:
- 17 Bi kama nga kjuiet'a nixtjiin, tsó Néná, skitjójón an Asién Nixtjinna ngayeje xta, ndí xí'injnú kojo ndí ínchjínjnú kuichjia xikoó chjinie'énna, jakjín_{dí} xongojnú kjín tokoya ni kokoó, kó xta xi xchaá nguijin njñaá koe'échinii.
- 18 Kó mosona xi xí'in kojo xi ínchjín, skitjójón an Asién Nixtjinna kui nixtjin ján, kó kuichjia xikoó chjinie'énna.
- 19 Kó nk'aa ndi'ak'ajmii koko an kjoandikón, kó koko an chiboá nguindie t'ananguií, kó jín, ndí'í kojo ndí k'uié.
- 20 Ts'ueé s'ijño, kó saá xikoó tsi jín kama, nguindiee nixtjin nga kjindibá Ndianá, nixtjin je, nixtjin tsjakji'i.
- 21 Kó kjetjo'a ngayeje xta xi sa'ínkjién ja'eén Ndianá nga kuichjiaa.

- 22 Jún boꝯ já xi chjiani Israel, nda'yájnú kui én xi xian an: Kjisoo nda xi chjiani naxińdá Nasaret, ngo nda xi Néná akójnú nga kis'iee nga'niú kojo nga tsie kjoandikón xí kats'én nguia tsja nga kis'ijńajojnú, xikó ts'én ti juún je yajnú,
- 23 kuí ndaa, xi kini'ánk'as'ien nga ja boꝯ je índa Néná nga boꝯ kamaa, kuí xí ik'íta'niújnú kojo xi kini'ánk'iéjnú, nga kini'ánk'as'ienjnú nguia tsja xta xi ndajín nga akjat'a kro,
- 24 kuí xí Néná kats'énkja'á'yaá, nga ja'áxiín nguia tsja kjoaboyaa, ngat'a kjoaboyaa kamájiín nga kui ijńa'niú.
- 25 Ngat'a nda re Ndabij bi katsó kjoaa kui: Ngatsjé nixtjin kamábe an nga kjen an tikón Ndiana, ngat'a kuí xí tikónt'a ndsa fojni an tsie nga jmíjín xi sa'íntiyana.
- 26 Kuíni nga achichí tsja máa inimana, kó ndso'boa an tsja kis'iee. Kó ngaskande kotijńa an nga k'uiéna kjoachiyá.
- 27 Ngat'a k'uijńi masienjinní kja nguindiee kjoaboyaa ti nde koe'éndiéjín ji nga kjotson yojoo nda xi tsjie nguindyikin ji.
- 28 Jí xi akakení ndiyaá kjoamindyioon, kó achichí kjoatsja tiboe'ení nga kjen ji tikón an.
- 29 Jún nts'ie, kama bi xianjnú'un kjoaa nda xi tje xchána xi 'mí Ndabij nga jmí tsi ta k'ien tsi, kis'inijín nga, kó ngatsjoó k'ie tikónjinná ngaskande kui nixtjin xi'bi.
- 30 Tanga nga nda chjinie'eén Néná kamá Ndabij, Néná xi katsáyatjoón nga ngo nda xi xta tjee kui xi kotixomaa Israel.
- 31 Ndabij, nguindiee kamábe nga kjoa'á'yaá Kristoo kojo nga kjaín k'uijńa yojoo nguindiee kjoaboyaa, ti nde kjotsonjín yojoo.
- 32 Kuí Kjisoo xi'bi xi Néná kats'énkja'á'yaá, kó jin xi chistikoo jin.
- 33 Kuíni nga kini'ándikón nga kja tsja fojni Néná tikón, kó nguie Na'mij katsjaá Asien Nixtjin Néná xi katsáyatjón nga tsjaa, kó kui nij xi ndiyajnú kojo xi ndyinda'yájnú.
- 34 Ngat'a kuijín Ndabij xi kijí ndi'ak'ajmi ján, tanga ti kuíni xi bi katsó: Bi katsoó Ndianá, Ndiana: "Tindyint'ení nga fojnína nínga botixoma an,
- 35 ngaskande nga k'uindo an nguindie ndsaki kondra tse."
- 36 Ngatama be chan chan ngayeje xta Israel, nga ti kuíni Kjisoo xi'bi xi jún akjat'ajnú kro, kó Néná kuí xí kats'én nga Ndianá kojo Kristoo kamá.
- 37 Nga tsint'ie kui eén ngayeje xta xi kamátikó kja, achichí on kamaá inimaa kó bi katsó nga asíyaá Peé kojo já apostro xi ngasee: –Jún nts'ie, ¿mí xi si'án jin 'ne?

- 38 Kó Peé bi katsoó kui jaá: –Ti'ank'oyajnú yojojnú, kó ja'eén Jesukristoo nga ni'ánkjién nga satíndájnú nga ngo nga ngojnú, tsí'ē nga Néná sa'ínjetakoón jéjnú, kó boá ts'én sakójnú Asién Níxtjin xi Néná tsjaajnú.
- 39 Ngat'a kuí nií xi katsáyatjón Néná nga tsjaajnú jún kojo ndíjnú, kojo xtá xi kjin síndo, kojo ngayeje xtá xi Ndiáná kuichjiaa.
- 40 Kó kui eén kojo kjin tokoya én xi kats'énkjién Peé nga tsíchjiajo kojo nga atíxomaá xtaá nga bi katsoó: 'Naxié'ájnú yojojnú ngujiin kui xtá xi ts'én ni xi ndajín.
- 41 Kó boá ts'én, kui xtá xi iskjíbé kui eén, atínda yojoó, kó kamá ra tsi ta ngui ján mī xtá xi kis'ijjin Néná.
- 42 Kó tanisién kamá'niátakón ni xi akóyá já apostroo, kó ta ngo tsa'a xkjín, kojo kamátikó xtín nga iskjinie kojo nga kats'e, kojo nga tsíchjiaa Néná.
- 43 Kó ngayeje xtaá kijíndikoón kjoaa kjoandikón kojo chiboa xi kats'én Néná nguia tsja já apostroo.
- 44 Kó ngayeje xtá xi kis'ijjin Néná 'niú tsa'a xtín yojoó, kó ngayeje ni xi kis'iee ta tsí'ē yeje kamá,
- 45 kó atíñá ni xi tjiín, kó toon kats'énkabij xtaá xikó ts'én kamáchjieén nga ngo nga ngo.
- 46 Kó ndyiojón ndyiojón kamátikó kja nangoxii, kó xki ndi'a akjángá paan kó iskjinie xtín nga tsja kamaá kojo nga nda kamá inimaá,
- 47 nga kats'éntsjaá Néná, kó kis'iee kjoandaa ngayeje xtá naxíndaá. Kó ndyiojón ndyiojón Ndiáná kats'énkjin kui xtá xi je tsíchjiaa nga ts'axié'á.

Ni xi Kamá 3

- 1 Ngo ndiya Peé kojo Juaá kijí nangoxi chiboa ján nga kamánguixón, chiboa nga ndokjoaa Néná.
- 2 Kó ngo nda xi nima se ngaskande koó nga katsen, ndyiojón ndyiojón tsanguínk'ijña nguixtio ngantjoa nangoxi xi 'mí Tsjakji'ii, tsí'ē nga kui'aa tonchjie xtá xi 'bos'ien nangoxii,
- 3 kó kui ndaa nga kamábe nga Peé kojo Juaá je ma k'as'ien nangoxii, tsí'aá tonchjie.
- 4 Kó Peé kojo Juaá asko'á ndá ndá kui ndaa, s'ē bi katsó Peé: –Tsitsíjinjñe.
- 5 Kó kui nda nimaá asko'á ndá ndá kui jaá, ngat'a askoyá nga ton tsjaá.
- 6 Kó Peé bi katsoó: –Jmí tontiboa, jmí tonsiniéjinna xi tsjaa, tanga ni xi tjinna tsjaa: Ja'eén Jesukristoo nda xi chjiani Nasaret ts'enkjién an nga bi t'íxiaán, tísitjin kó tintje.

- 7 Kó iskjíbé tsja fojní kó kats'énkjastjien, kó tjiénmá kasakonga'niuú nguia se kojo ndato'oq se,
- 8 kó nda nima see iskjínk'á ma nga kasasien kixi kó tjiénmá kistso'bá, s'e ts'as'ienjo Peé kojo Juaa nguia nangoxii, kistso'bá kó iskjínk'á iskjítsiña nga kats'éntsjaá Néná.
- 9 Kó ngayeje xta naxiíndaá kamábe nga je kamá kistso'bá kojo nga kats'éntsjaá Néná.
- 10 Kó kamáya nga kui ndaa xi kis'ijña ngantjoaa nangoxi xi 'mí Tsjakji'ii nga tsí'á tonchjje kó xtaa achichí kijíndikoón kojo katsakjónní kjoaa ni xi kamaá.
- 11 Nda nima xi je kamándaya ta kja kistso'bátjinguiniúrii Peé kojo Juaa. Ngayeje xta naxiíndaá kijíndikoón kui nii, kó tsanga ma nga kijítjinguini nínga tikón ngo nguindie xi 'mí Pórtikoq Salomoo, nínga síndo kui jaá.
- 12 Nga kamábe Peé kui nii, bi katsoó xta naxiíndaá: –Já xi chjiani Israel, ¿ánni nga kijíndikónkonjú kui nii? ¿Kó mí kjoaa nga jún ndyitsitsijendájne jin, xikoó tsi nga'niú tsajin kojo tsi tangat'anii nga yandíkónjne Néná tsi kuíni nga kamándaya kui ndaa?
- 13 Néná xi tsí'e Abraam, xi tsí'e Isaa kojo xi tsí'e Jakob, Néná xi tsí'e xta tje xcháná, kui xi katsjaá kjoaje Kjisoo, kui xi ndií, kui nda xi jún kini'ánk'as'ienjnu kojo xi kini'ánch'ojnú nguindyikon xtitjón Pilatoq, kji'a nga ja boq je boq katsó nga kuí'ijñandé.
- 14 Tanga jún nguindiee nga chjia'ajnú nga s'ijña ndé, ngat'a nda xi tsjie kojo nda xi kixi kamá, kó tasá jún kichjiá'ajnú nga ik'ijñandé ngo nda xi ts'enk'ién inima.
- 15 Kó boq ts'én kini'ánk'iénjnu xi tsjáná kjoamindyioon, kui xi Néná kats'énkja'á'yaá kó jin xi chistikojne.
- 16 Kó tangat'anii nga s'ijinjne Kjisoo, nga kui nda xi'bi, kui xi ndyiyajnú kojo xi ja boq je yajnú, kasakonga'niuú, kó tangat'anii nga s'ijiin Kjisoo, kuíni nga kamándaya chan chan kui ndaa nguindyikónjnu.
- 17 Kó ngot'e 'ne já nts'ie, je be an nga yajínjnu ni xi kini'ánjnu jún kojo já xí botixómaá.
- 18 Tanga Néná bi ts'én kats'énkjatjósón ni xi katsáyatjón nínga kats'énkíchjja ngayeje já chjini'e'een nga Kristoo chjiénga tsie kjoanimá kjoa'atio.
- 19 Kuíni nga, ti'ank'oyajnú yojojnú, kó Néná ti'ansenjnuu, tsí'e nga kui sa'ínkjié jéjnu, kó kjíndibáchonjú Ndiiaa nga nixtjin xi nda,
- 20 kó Néná sanguíyajnú Kjisoo, kui xi ndeskande koó nga ítjats'ennii nii nga ja'ájin nga Kristojnú kama,

²¹ kui xi je taxá boá kji'ini nga ndi'ak'ajmii k'uijñá ngaskande nixtjin nga kamandaya ngayeje nii, kui ni xi katsó Néná nga kats'énkíchjia já chjinie'én tsjie xi kis'indo nixtjin xchá ján.

²² Ngat'a Moisee bi katsoó xtá xi xcháná: “Kuí Néná xi Ndianá xi kjoa'ájin ngujiin nts'iénú ngo nda chjinie'eén Néná xikoó an, kuí xí nda'yájnúu ngayeje ni xi kuichjia.

²³ Kó ngayeje xtá xi kujnt'iejiin ni xi katsoo kui nda chjinie'eén Néná, si'ankjie ngujiin xtá naxíndaá.”

²⁴ Kó ngayeje já chjinie'eén Néná ndeskande xi ya'ani Samueel nga tsíchjia kó katsáyá ni xi kjima kui nixtjin xi'bi.

²⁵ Jún boá xi xikoó tsi ndíi já chjinie'eén Néná, kojo ni xi índajo Néná xtá tije xcháná nga bi katsoó Abraam: “Ngayeje xtá naxíndaá xí tjin ngasondiee nda kamata'in ngat'aa xtá tije xi k'uiéé ji.”

²⁶ Kji'a nga Néná kats'énkja'á'yaá ndíi, tjon jún katsanguiyajnú, tsi'e nga kats'énchikonñéjnu, kojo tsi'e nga boá ts'én nga ngo nga ngojnu nguiti jmí ni ch'o kji'i si'ánjínjú.

Ni xi Kamá 4

¹ Kó tjienga Peé kojo Juaa ndyichjiajo xtá naxíndaá, jachó já chiná'mii kojo nguitokoo jajún xi konda nangoxii kojo já saduseoo,

² achichí kamáxtii kui jaá ngat'a Peé kojo Juaa ndyibokoyaá xtá naxíndaá nga xtaa foa'á'yá nguinií nguije fesón xikó ts'én ja'á'yaá Kjisoo,

³ kó kandobá kui jaá kó kananguis'ien ndoboaya ngaskande nga kamánguindyiojón ngat'a nga je kamánguixón kui nixtjiin.

⁴ Tanga kjín ma xtá xi tsint'ié kui eén xi kis'ijiin, kó ma ra tsi ta ún mi nga ta soboá já xi'in.

⁵ Kó nga kamánguindyiojón kamátikó kja naxíndaá Jerusalen já xí botixómaá, já xchá nguitokoo naxíndaá, já chjiniiekjoakitii,

⁶ kojo nguitokoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi 'mí Anaa, kojo Kaifaa, kojo Juaa, kojo Rijaá, kojo ngayeje xi xkjín ma já nguitokoo chiná'mii,

⁷ kó ngamasieen kui xtaa indo kui jaá, kó bi katsoó nga asíyaá: —¿Mí xá xi tjinjú? Kó, ¿'Yá xi katsanguiyajnú nga kui nii ni'ánjú?

⁸ Kós'e Peé nga 'niú tjijiin Asién Nixtjiin Néná bi katsoó kui jaá: —Jún já xi botixómá kojo xtá xi xchá:

⁹ Jún ndyibosíyajnú kjoaa kjoanda xi kini'aán ngo nda xi oon, tsi'e nga xchajnú kóts'en kamandaya,

- 10 ngatamayajnú ngayeje jún, kojo ngayeje xta Israel nga nga'niuú Jesukristo xi chjiiani Nasaret, kui xi akjat'ajnú kro, tanga Néná kats'énkja'á'yá nguinií ngujiin xta xi je jesoón, tangat'anij kuí nga kui ndaa kamándaya nguindyikónjnu.
- 11 Kuí Kjisó xi'bi xi ndijo xi kats'éench'ó já chjiniexoó, tanga kui boá xi kamá ndijo nga'niuú ndi'aa.
- 12 Kó jmíjín ingo ngase xi kamaa k'oxié'á xtaa, ngat'a Néná katsanguiyajín kje'e ngase kui ngasondiee xi kamaa k'oxié'aná.
- 13 Kós'e kji'a nga kamábe jáxaá nga katsakjónjín nga tsíchjia Peé kojo Juaa, kamákjín nga kui já apostroo jmí xojon kamájin, kó achichí kijíndikoón kó kamábe nga Kjisoo kis'intsomajo.
- 14 Kó nga kamábe nga kui nda xi kamándayaa kia nijan tikónjo kui jaá, nde kamájin ngo ni katsó kondraa.
- 15 Kós'e katsjá kjoa nga ka'naxié Peé kojo Juaa nínga kamátikó kui xtaa kó ja k'ie ja ngaján ndyifoyáni,
- 16 nga bi katsó: —Mí xi si'anjo kui jaá? Ngat'a jakoxi nga ngo chiboa kats'én, kó ngayeje xta xi síndo naxíndaá Jerusalen xi kamábe, kó kamájin boajín kji'i k'uín,
- 17 tanga ta ts'i'e nga nguiti kama tsiejín ngase kui nii ngujiin xta naxíndaá, tasá kuindyandikóon, ts'i'e nga nguiti ingojín xi kuichjiajo ngase kjoaa ja'eén Kjisoo.
- 18 Kó kandokjoaa, s'e katse'eé kjoa ts'i'e nga nguiti chiíjín kuichjia kojo nga nguiti kókoyajín ngase kjoaa Kjisoo.
- 19 Tanga Peé kojo Juaa bi katsó nga tsíchjia: —Boa t'ínjnu tsi kixi nguindyikon Néná nga jún xi konda'yá'énjne nguindiee nga Néná xi konda'yá'énjne,
- 20 ngat'a kamájin nga nguiti kondókjoajínjne ni xi je kamáya jin kojo ni xi je kanda'yá jin.
- 21 S'e jáxaá indyiándikoón kui já apostroo s'e índondé, kó jmí ni kasakojín xi sa'ínjénií, ngat'a ngayeje xta naxíndaá katsjaá kjoaje Néná kjoaa ni xi kats'én Peé kojo Juaa,
- 22 ngat'a kui nda xi kamándaya nga kamá kui kjoandikoón, tjin raá ts'atio yichán nó.
- 23 Kó nguije kis'intsomandé Peé kojo Juaa kijíkón nguinií xjín kó katsáyá yejee ni xi katsoó já nguitokoo chiná'mii kojo já xchá nguitokoo naxíndaá.
- 24 Kó kui jaá nguije tsint'ieé ni xi katsó, ngayejee tsíchjia xtiín Néná nga bi katsó: —Ji Ndiá, xi botíxome ji, ji xi kini'inde ndi'ak'ajmii, t'ananguii, ndáchikoón, kojo ngayeje ni xi tjin kui nii,

- 25 nga bi kase nga kini'ínkíchjīe mosóo xi 'mí Ndabij nga kananguiyéé Asién Nixtjīin: ¿Mí kjoaa nga ndyikjandayáxchán xtá xi tjin ngasondiee? ¿Mí kjoaa nga xtá naxiíndaá taxkiya ndyits'enkjó ngo ni xi jmí ni chjijín?
- 26 Kamátikó já re kojo xtá xi botixómaá t'anangui, nga ndyits'enxchán kondraa Ndiāa, kojo kondraa Kristo xi ja'ájin kui.
- 27 Ngat'a nga jakoxi nga ngo tjin kats'én yojoo Erodee, Ponsio Pilato, xtá xi Israeljín kojo xtá Israel, k'ie kui naxiíndaá nga kondra kijií nda tsjie kojo moso xi 'mí Kjisoo, kui xi ji kachje'éjin ji nga Kristoo kama,
- 28 tsī'e nga sa'ín ni xi ja boā je ik'inde kojo ja boā je boā kase nga boā kama.
- 29 Kó ngot'e 'ne, Ndiā, tsitsijīin nga ndyimindyíandíkón, kó te'ée nga'niú ngayeje mosóo tsī'e nga stsakjonjín nga kujichjā éen.
- 30 Tjiennijne ndse tsī'e nga nga'niúu kamandayani xtá xi oon kó nga ja'eén Kjisoo, ndí xi tsjiée, kamakjién nga kama chiboā kojo kjoandikón.
- 31 Kó nguije kamá nga tsíchjīā Néná, nguindie nínga síndotikó jatsié, kó ngayeje kui xtaā ts'as'íeen Asién Nixtjīin Néná, kó nde nguiti jmí ndikón kis'iejínnij nga tsíchjīā éen Néná.
- 32 Kó xtakjín xi kis'ijīin éen Néná, ta ngo inima kojo ngo kjoakjintakón tsi kamá, kó nde ngojín xi tsī'e soboa kamaá ni xi kis'iee, ngat'a ta tsī'e yeje kamá ni xi kis'iee nga ngo nga ngo.
- 33 Kó já apostroo achichí nga'niú kis'iee nga katsáyá kóts'en ja'á'yaá Ndiā Kjisoo, kó Néná tsie kjoanda katsjaá ngayeje kui jaá.
- 34 Kó boā ts'én nga nde ngojín kui jaá xi kamáchjīeen ngo ni, ngat'a ngayeje xi kis'iee k'ijñá kojo ndi'a, atíñá,
- 35 kó kui toon jachók'índo nguindie se já apostroo tsī'e nga kui jaá xi kats'énkabisoón xtaā xikó ts'én kamáchjīeen nga ngo nga ngo.
- 36 Kó Kosiee ngo nda lebita xi chjīani tjingui Chipre, kui xi Bernabee katsoó já apostroo (ndí xi ts'endajónná, tsó kui ja'eén),
- 37 kui ndaa ngo nangui kis'ijñaa, kó atíñá, kó kui toon já apostroo kijjoo.

Ni xi Kamá 5

- 1 Tanga kis'ijñá ngo nda xi 'mí Ananía, kojo chjoón, xi 'mí na Safira xi atíñá ngo xo'ba xi tikoón,
- 2 kó kui ndaa kojo chjoón nijan kamá nga índa nga kats'énk'as'ien yejejiín já apostroo toon ni xi atíñá.

- ³ Tanga Peé bi katsoó: –Ananía, ¿ánní nga xindajín Satanaa ts'as'ieén ngujiin inímáa nga ik'índiseje ji Asíén Nixtjiin Néná nga kachjábé ji ngo tjin kui toon ni xi akatíí?
- ⁴ ¿A tsejín kamá kui xo'baa? Kó nguije akatíí, ¿a tsejín kamá kui toon? ¿Ánní nga boa kji'i ni xi ik'íñijin inímáa? Ngat'a jmí tsi xta xi ik'índiseje, Néná xi kich'íncheje.
- ⁵ Kó nga tsint'ieé kui eén Ananía, ja kó ts'áka s'e k'ien tji'niyu, kó achichí katsakjónní ngayeje xta xi tsint'ieé kui ni xi kamaá.
- ⁶ Kó ja kó kjindibá ja xongo xi íxtié yoo Ananía, s'e kijíkanijín.
- ⁷ Ja'a ra tsi ta ján ora, s'e jachó chjoón kui nda xi k'ieén, kó nde bejín mí ni xi kamaá.
- ⁸ Kó Peé bi katsoó: –T'iyéní, ¿a boá kji'i akatíñájnú kui xo'ba xi akatíñájnú? Kó bi katsó kui xtachjoón: –Joon, boá kji'i.
- ⁹ S'e Peé bi katsoó: –¿Ánní nga boá ts'én ik'índajnú nga kachjat'ayákónjnu Asíén Nixtjiin Ndiáa? Ján'an, kja ndyindibá ja xi kijíkanijín xi'íin, kó ti boá ti ts'én koejekanijiin ji nga.
- ¹⁰ Ti kji'a ts'áka na Safiraa nguindie se Peé kó k'ien tji'niyu, kó nguije ts'as'ien ja xongoó nguiyaa, je kji'ijñak'ien, kó ts'axié s'e kijíkanijín t'a nínga kji'ijña ndie xi'íin.
- ¹¹ Kó achichí katsakjónní ngayeje xta nangoxii kojo ngayeje xta xi tsint'ieé kui nij.
- ¹² Kó kui ja apostroo achichí kjin chiboá kojo kjoandikón xí kats'én ngujiin xta naxiíndaá, kó ngayeje xtaa kja kamátikó xtín nínga tikón nguindie xi 'mí Pórtiko Salomoo.
- ¹³ Xta xi ngasee, nde nguiti ingojín xi nijan kamátikójo, tanga xta naxiíndaá 'niú ton ton kamábendikón kui ja apostroo,
- ¹⁴ kó xta xi je tjis'ijiin Ndiáa ta sa sá kamákjín, boá kji'i xi xi'in kó boá kji'i xi ínchjín,
- ¹⁵ kó ngaskande nguiya ndiyatié ka'naxié xta xi oon, nga akjajñasón nchan tsi'e nga, nga kjoa'a Peé, nde ta tjink'ieén xi kjoa'anié kui xta xi oon.
- ¹⁶ Ti boá ti ts'én xta xi síndo t'a tiñaá naxiíndaá Jerusalen jachójo xta xi oon, kojo xta ndyits'enní'íin asíén nixtjin xi ndajín, kó ngayeje nga kamádaya.
- ¹⁷ Kó ja nguitokoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kojo xta xi chijani ja saduseo kamáchini,
- ¹⁸ kuíni nga kandobá ja apostroo s'e tsanguínjo ndoboayaá naxiíndaá.

- 19 Tanga ngo ndítsjiee Néná iskjíx'á ngantjoa ndoboayaá nga jñoó, s'e índondé, kó bi katsoó:
- 20 –Tanguínjú nangoxi ján kó t'ínijmijnúu xta naxíndaá eén Néná xi tsjá kjoamindyioñ.
- 21 Kó nguije tsint'ié kui nií, nga 'niú tajñoó nga kamánguindyiojón ts'as'ien nangoxii kó akóyá eén Néná. Kós'e, chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kojo xta xi nijan síndojó, tsíchjiaa xta xi xchá xi chjiani Israel kó kamátikó ngayeje jáxaá, kó katsanguiya jajuún nga kijíchja'á já apostroo nínga síndoyá ndoboayaá.
- 22 Tanga nga jachó jajún xi konda je nguiti jmíjín xi síndo nguiya ndoboayaá, kó tjiénmá kiji'oyá nguini nga katsáyá,
- 23 nga bi katsó: –Ndoboayaá tjíchja chan chan, kó jajún xi ndyikonda takó boá ts'én ndyia kixi kia ngantjoaa, tanga nga kachjáj'ájne ngantjoa ndoboayaá ta'yajín xi kasakojne nguiyaa.
- 24 Nga tsint'ié kui eén nda nguitoko xi konda nangoxii, kojo já nguitoko chiná'mi, ja k'ie ja ngaján asíyaá xkín nga boá katsoó nga ñá tjién kjochoó kui ni xi kjimaa.
- 25 Ta kji'a ma jachó ngo nda, xi bi katsó: –A yajnú 'ne, kui já xi kananguis'ienjú ndoboaya, je síndo nguini nangoxii nga ndyibokoyaá xta naxíndaá.
- 26 Kós'e nda nguitoko jajuún kojo jajún xi konda kijíngase, tanga jmí ni kats'énjojín, ngat'a nga katsakjónní tsi xtaa ndijo k'oya.
- 27 Kji'a nga jachójo, kijijo nguindyikon jáxaá, kó nguitoko chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, bi katsoó:
- 28 –Jin je tanisién 'niú akatíxomajne nga nguiti chíjín kondókjoanijmijnú kjoaa Kjisoo nga kokoyajnú, kó ngayeje naxíndaá ik'íkitsiejnú kui ni xi akakoyájnú, kó mejénjú nga jin xi s'iniéjne nga kini'ánk'ién Kjisoo.
- 29 Peé kojo já apostroo xi ngasee bi katsó: –Chjiénga Néná xi konda'yá'éjnje nguindiee nga xtaa xi konda'yá'éjnje.
- 30 Kui Néná xi tsí'e xta tjié xchána xi kats'énkja'á'yaá Kjisoo, kui Kjisoo xi jún kini'ánk'iénjú nga akjat'ajnú kro.
- 31 Kui Kjisoo xi Néná iskjink'a kó katsjaá ngo nguindie nga kis'ijñat'aa tsja fojnií, kó katsjaá xa nga kui xi k'oxié'á xtaa, tsí'e nga xta xi chjiani Israel sa'ínk'oyá yooj kó Néná sa'ínjetakoón je xí ndyits'en.
- 32 Kó jin xí chistikoo kui nií, kojo Asíén Nixtjijn Néná, kui Asíén Nixtjin xi Néná katsjaá kui xta xi ndyint'ié'eén.
- 33 Kó kui jaá nga tsint'ié kuí nií, achichí kamáxtí kó kamámejeén kats'énk'ién já apostroo.

- ³⁴ Kós'e ngujiin kui jáxaá kis'ijña ngo nda fariseo xi 'mí Gamaliel, ngo nda mostroo kjoakitii xi tanisién kamábendikón xta naxiñdaá, kó kui ndaa jastjién kó tsí'á kjoa tsí'e nga ko'naxié ngotjón nditseen já apostroo,
- ³⁵ kó jaskan bi katsó: —Jún boá já Israel, nda nda ma ti'ankjójnú ni xi si'ánjnúu kui jaá.
- ³⁶ Ngat'a nguindiee kui nixtjiin kistso'ba nda xi 'mí Teudaá, nga tanisién 'niú je katsoó yoo, kó kamájo ra tsi ta nijún úchán já xi'in, tanga kini'ánk'ién, kó ngayeje já xi nijan kamá kastsojoboa ngayeje, kó ta kja tjién je.
- ³⁷ Kó jaskan, nixtjin nga katjo'ó'yá xkii xta, kistso'ba nguini Judaá nda xi chjiani Galilea, kó kjín xta xi kis'intsomatjinguí nguinií, kó ti boá ti ts'én kini'ánk'ién nguini, kó ngayeje xta xi kis'intsomatjinguí kastsojoboa yeje nguini.
- ³⁸ Kó kuíni nga bi xianjnu'un, xióchonjnuu kui jaá, kó ngata kuijín ni'ánjojnú, ngat'a tsi tsí'e xtaa ni xi ndyi'bínda xi ndyits'en, kjuie kjoa,
- ³⁹ tanga tsi tsí'e Néná kui xaá, kamajínjnu si'ankjiéjnú. Chónjnu yojojnú ngat'a tsi ta Néná xi ndyibixkánjojnú. Kó kui jaá kats'énseén ni xi ki'mií.
- ⁴⁰ S'e kandokjoaa já apostroo, nguije ja boá je akjaa, 'niú ik'ijñaá nga nguiti chiijín kujichja ngase kjoaa ja'eén Kjisoo, s'e ik'índondé nguije.
- ⁴¹ Kó kui já apostroo a ta chichí tsja tjiín nga jataxie nínga síndo jáxaá, tangat'aa nga Néná katsjaá nga ja'atio kjoanimá kjoaa nga tsinti'é'eén Kjisoo.
- ⁴² Kó ndyiojón ndyiojón kja nditseen nangoxii kojo xki ndi'a akóyá kojo ínjimi éntjatsiee Néná nga Kjisoo xi Kristoo.

Ni xi Kamá 6

- ¹ Kui nixtjin ján, nguije kamákjín xta xi s'ijii Kjisoo, xta griego atíjéta'ín xta ebreo nga boá katsó nga ndajín ts'én kjimaseen ínjhín k'án xi je jesón xi'iiin xi griego nga tjíni'ánkabisoon ni xi skjinié ndyiojón ndyiojón.
- ² Kós'e kui já apostro xi tiejoó ítikó ngayeje xta xi s'ijii Kjisoo, kó bi katsó: —Ndajín kji'i nga k'uijña masien jin eén Néná, tsí'e nga si'ansenjne yamíxaa.
- ³ Kó kuíni nts'ie, tindyiséjinjnu yito já xi'in nguujinjnu xi nda ts'én síndo nguindyikon Néná, kojo xi 'niú tjíiiin Asién Nixtjiin Néná, kojo xi tjiín kjoakjínkón, tsí'e nga kui xi sa'ín kui xaá.
- ⁴ Kó jin takó kondókjoajne Néná kojo takó k'uinijmijne eén.
- ⁵ Tsja kamaá kui nij ngayeje xta xi kamátikoó, kó tsangasejin Ixtibaa, nda xi 'niú s'ijii Néná kojo xi 'niú tjíiiin Asién Nixtjiin Néná, kojo Nguiripee, kojo Prókoroo, kojo Nikanoor, kojo Timoon, kojo Parmenaá, kojo Ndikoraá ngo nda Antiokía xi judíojin, tanga kats'énjo'o kjoas'ijii Néná,

- ⁶ kui jaá xi tsanguínjo nínga síndo já apostroo tsí'e nga tsíchjiatjé kó yejénnié tsja.
- ⁷ Kó eén Néná sa kjin sa kjin kanda'yá, kó 'niú kamákjín ngase xta xi s'ijjin Kjisoo kja naxiínda Jerusalen, kó ti boá ts'én kjin já chiná'mi xi kats'énjo'o kjoas'ijjin nga.
- ⁸ Kó lxtibaá, ngo nda xi kis'iee kjoanda kojo nga'niuú Néná, tsie kjoandikón kojo chiboá xi kats'én nguujjin xta naxiíndaá.
- ⁹ Tanga ngo xtín xta xi chjiani ndi'a nínga ndokjoá eén Néná xi tsí'e moso xi kastiá ngas'e tanga xi je síndondé ngot'e kojo xta xi chjiani naxiínda Sirene, kojo naxiínda Alejandría, kojo nangui Silisia kojo nangui Asia, íts'yani nga askjótijo lxtibaá,
- ¹⁰ kó kamákjín xi kats'eén, ngat'a nga tsíchjia kis'iee kjoakjínkón kojo Asién Nixtjijn Néná.
- ¹¹ Kós'e íchjií já xi boá katso nga kuí ma xi tsint'ie nga ch'o katsoó kjoakitij Moisee kojo nga ch'o katsoó Néná.
- ¹² Kó boá ts'én kats'énkjaán xta naxiíndaá, kojo já xchá nguitokoo naxiíndaá, kojo já chjiniékjoakitij tsí'e nga katsoboá lxtibaá, s'e kijijo nínga síndo jáxaá,
- ¹³ kó tsangase chistikó ndiso xi bi katsó: –Kui ndaa ta ngongá ch'o tjtsoó nangoxi tsjiená kojo kjoakitij.
- ¹⁴ Jin ma xi kanda'yájne nga boá katsó nga kui xó Kjisoo xi chjiani naxiínda Nasaret xi sa'ínkjatsón nangoxij, kó kosíkjo xó kjoaxchá xi katsjáná Moisee.
- ¹⁵ Kós'e ngayeje jáxá xi síndotikó kui nguíndiee, asko'á ndá ndá lxtibaá, kó kamábe kjen nga ja kji'i kjen ndítsjie ma kji'i.

Ni xi Kamá 7

- ¹ Kó chiná'mi xi 'niú nk'a xaá bi katsoó lxtibaá: –¿A boá kji'i ni xi katsó kui jaá?
- ² Kó lxtibaá bi katsó: –Jún nts'ie, kojo jún xi na'mijnú, nda'yájn'un: Kui Néná xi tjiín kjoaje, akoó yoojo xta tje xcháná xi 'mí Abraam kji'a nga kis'ijña nangui Mesopotamia nguíndiee nga koeje nangui Aran,
- ³ kó Néná bi katsoó: “Tjatje ji nangui kojo nangui xta xingui kó t'en ji kui nangui xi kokóo.”
- ⁴ Kós'e Abraam jatjoni nangui xi 'mí Kaldea, kó kja kis'ijña nangui Aran, kó nguije k'ien na'mij, Néná kjindibájo Abraam kui nangui xi'bi, nínga tindiónjnu ngot'e.
- ⁵ Kó Néná nde chií nangui katsjájin, ngaskande nínga kosién ngo se katsjájin, tanga katsáyatjoón nga tsjaá nga tsí'e kama kui nangui kojo nga jaskan tsí'e xta tje kama, nda tsi kui nixtjin ján Abraam kje jmí ndíjin.

- ⁶ Kó Néná boꝝ katsoó nga xta tjiēē k'uíndo xikoó xta xi kje'e nangui síndo, kó nga moso xi stiñá kama kojo nga ch'o kamata'in nijún úchán nó.
- ⁷ Kó Néná bi katsoó: “An sa'ínjēē kui naxi'ndá nínga moso xi stiñá sa'ín, kó nguije kamá kui nij kjoꝝtjo kui ngu'indieē, kó k'ie sa'índíkónná kui ngu'indie xi'bi.”
- ⁸ Kó Néná índajo Abraam tsi'e nga sa'ín ni xi 'mí sirkunsisioon, kó kuíni nga Abraam kis'ieē ngo ndí xi 'mí Isaa, kó xi ma jin nixtjin nga katsen kats'eén sirkunsisioon, kó Isaa ti boꝝ ti kats'énjo ndíí, kui xi ki'mí Jakob, kó Jakob ti boꝝ ti kats'énjo nga tiejó ndíí, kui xi xta xi tjiē xcháná.
- ⁹ Kó já nts'ie Kosieē kamáchini kó xta xi chjiani nangui Ejipto atíñaá. Tanga kui ndaa Néná kis'ijñajo,
- ¹⁰ kó kui Néná ts'axié'á ngayeje kjoanimá xi ja'ajin, kó katsjaá kjoanda kojo kjoakjínkón nguindyikón nda faraoon nda re xi chjiani nangui Ejipto, kó kui nda reē katsjaá Kosieē nga kui xi kamá xtitjoón nangui Ejipto kojo nga kui xi kotixoma ngayeje ndi'aa.
- ¹¹ Tanga kjindibá ngo kjindiá 'niú ngayeje nangui xi chjiani Ejipto kojo nangui Kanaán, kó tsie kjoanimá xi ja'a xta tjiē xcháná ngat'a kasakojín ni xi iskjinie.
- ¹² Kó nga tsint'ie Jakob nga tjin to ndsokoan ñño kja nangui Ejipto, katsanguiyatjón tjón xta tjiē xcháná,
- ¹³ xi ma jó ndiya, Kosieē akoó yojoó já nts'ie, kó boꝝ ts'én kamábe nda faraoon ñá nangui kjindibáni Kosieē.
- ¹⁴ Kó Kosieē tsíchjiaa Jakob xi na'mij kojo ngayeje xta xkjín tsi'e nga koejek'índo nangui Ejipto kó ichítie kojo kan ún kamá kui xtaa.
- ¹⁵ Kó Jakob kijí nangui Ejipto nínga k'ien, kó ti kja jesón xta tjiē xcháná nga.
- ¹⁶ Kó tsanguínjo ndaa Jakob kja nangui Sikeem, kó kja ik'índonijín kui ngatsjo xi Abraam ts'atsieē ndíí Amoor kja nangui Sikeem.
- ¹⁷ Kó xikó ts'én kjimatiña nixtjin nga kjoꝝtjosón ni xi katsoó Néná Abraam, xta xi chjiani Israel ta sa sá kamákjin kja naxi'ndá Ejipto,
- ¹⁸ ngaskande nga Ejipto atixoma kje'e nda re xi kamábejín 'yá kui xi Kosieē.
- ¹⁹ Kui nda reē achichí maña kamá, kó ndajín kats'énjo xta tjiē xcháná, kats'eén kjoa'niú tsi'e nga índomasien, tsi'e nga koya ndí xixij xi s'e katseen, kó nga nguiti kamakjínjín ngase.
- ²⁰ Kó kui nixtjin ján katsen nda xi 'mí Moiseē, ngo ndí xi achichí tsja kamaá Néná, kó xi xchaá ján sá kats'énxchá kja ndi'aa,
- ²¹ kó nga ik'ijñamasien kui ndíí, tsakjin xongoó nda faraoon iskjíbe kó kats'énxchá xikoó tsi ndí tsi'e.

- 22 Kó boá ts'én Moisee akakoyaá ngayeje kjoakjínkón xi máa xta xi chjiani Ejipto, kó ngo nda xi 'niú chjinie kamá ngat'a kis'iee nga'niú én xí tsíchjia kojo ni xi kats'én.
- 23 Kó kji'a nga je ts'as'ien yichán nó Moisee, kats'énkjó inimaá nga koejekatsijeen xkjín, kui xi xta Israel.
- 24 Kó nga kamábe Moisee nga ngo nda xi chjiani Ejipto tjíts'en'oón ngo nda xi ngo nangui mani Moisee, ts'axié'á, kó kats'énk'ién kui ndaa.
- 25 Moisee kats'énkjó nga xta Israel kamákjiín nga Néná katsjaa nga'niú kuí nga kui xi k'oxié'á, tanga boajín ts'en kats'énkjó kui xtaa.
- 26 Kó nga kamánguindyiojón Moisee kamábe nga jó já ndyikján, kó tjiénmá kats'énk'íxió nga bi katsoó: “Jún boá já, xi ta ngo nts'iejnú, ¿mí kjoaa nga ti juún ndyini'án'ónjnú xinguijnú?”
- 27 Tanga kui nda xi ts'énkjánjo nda xi ingoo, katsanguinña Moisee kó bi katsoó: “¿'Yá xi katsjaa xá nga ji xi kotixome kojo tsi ji ne ndi'amasien kats'eén kjoaa jin?”
- 28 ¿A mejeénri si'ink'inní xikó ts'én kini'ínk'ín ngojña nda xi chjiani nangui Ejipto?”
- 29 Nguije tsint'ie ni xi ki'mií Moisee, tsanga xtjieen nangui Madián, kó kia kis'ijña xikoó tsi ngo xta xi kje'e nangui chjiani, kó kia kis'iee jó ndí.
- 30 Nguije ja'a yichán nó nga jachók'ijña kui nguindie kixií, kia tiña tjingui Sinaí, ngo ndítsjiej Néná akoó yojoo nguijin ndi'íi ngo yá sarsa xi tjítí.
- 31 Kó Moisee achichí kijíndikoón ni xi tjbóko, kó kijíatsijen tiña ts'e nga nda skuie, kó kia tsint'ieé ndaa Ndiáná xi bi katsoó:
- 32 “An boá xi Nee xta xi xcháa, Nee Abraam, Nee Isaa kojo Nee Jakob.” Kó Moisee íts'iyani nga jatsiéndíkón kó nde kamámejénjin nga askotsijen.
- 33 Kó Ndiáná bi katsoó Moisee: “Chje'éxín ji tjixíndié xi kji'iyaa ndsaki, ngat'a nguindie tsjie boá nínga tasín ji.
- 34 Je kamábe chan chan an nga tanisién tsie kjoanima ndyifoa'atio xta naxiíndána xi síndo nangui Ejipto, kó je tsint'iee nga ndyikjandá nga ndyichjia, kó kuíni nga kjindibáña an ts'e nga k'oxié'á an. Kó ngot'e 'ne ndibé ji ngat'a nangui Ejipto sanguiyaa ji.”
- 35 Ngat'a kuí Moisee xi'bj, xi kats'énmejénjin kui jaá nga bi katsoó: “¿'Yá xi katsjaa xá nga ji xi kotixome kojo tsi ji xi ne ndi'amasien kats'eén?”, Néná xi katsanguiya kui ndaa nga xá kojo nga kui xi sa'índéjnú xikó katsoó kui ndítsjie xi kamábe nguijin yá sarsaa.
- 36 Kó kuí Moisee xi ts'axié kui xtaa kia nangui Ejipto nguije kats'én kjoandikón kui nangui ján, kia ndáchíkón inií, kojo kia nangui kixií yichán nó.

- 37 Kó ti kuíni kui Moisee xi boꝝ katsoó xta Israel: “Néná kui xi Ndiꝑaná sa'inkjastjien nguꝑiꝑin nts'iéjnú ngo chjiniꝑ'eéén xikoó an.”
- 38 Kó kuí bí Moisee xi kamátikójo xtaꝝ kojo xta tjiꝑ xcháná kja nangui kixií, kó katsáyaá én xí katsó ndítsjieꝑ Néná nga tsíchjiaꝑo kja nguꝑiꝑin tjingui Sinaí. Kó kui én xi tsjaaná, eén kjoꝑmindyioꝑn boá.
- 39 Kó xta tjiꝑ xcháná tsint'ié'énjín, kó kats'éñch'ó Moisee nga kui xi tikóntjón, kó tasá kamámejeéén nga koeje'oyá nguini nangui Ejipto,
- 40 kó xta Israel bi katsoó ndꝝ xi 'mí Aaroꝑn: “Tasá ti'indejne ne xi kókójne ndiyajne, ngat'a yajínjne mí ni xi kamaá kui Moisee xi ts'axiéjne nangui Ejipto.”
- 41 Kó boꝝ ts'én kats'énda ngo ndií choyojó kó katsjaá kjoꝑtjótó kui asiéén, kó kats'éntsjaá ni xi kats'énda tsja.
- 42 Kó Néná ijñámasien kui xtaꝝ, kó tasá katsjaá kjoꝝ nga kui nño xi tjín nk'a ján kats'éndikón, xikó ts'én kjit'a xojon xi kats'énda já chjiniꝑ'eéén Néná nínga bi tsoó: Xta Israel, ¿A an xí katse'éjnú'un kjoꝑtjótó yichán nó kja nangui kixií?
- 43 Tasá kichínk'ájnú nguꝑindie ndikoón ne Moloꝝk, kojo asiéén nño ne Renfaꝑn, asiéén ne xi ti juún kini'ándajnú ts'ie nga kini'ándikónjnú. Kó kuíni nga ngot'e 'ne kjin sa'inkjijnú'un, ts'ationij nangui Babilonia.
- 44 Xta tjiꝑ xcháná kis'ijñaꝝ ngo nguꝑindie ndikón kja nangui kixií xi akó nga Néná índajó xta naxiíndaá, xikó ts'én Néná katsáyaá Moisee nga sa'índa, xikó kji'i xi akakoꝝ,
- 45 kui xi xta tjiꝑ xcháná ta katse'érií nga jachójo ndꝝ xi 'mí Josuee kji'a nga iskjibé t'ananguiꝑ xta xi Israeljín, kui xi Néná ts'axié nguindyikon xta tjiꝑ xcháná, ngaskande nga kamá re Ndabij,
- 46 kui ndꝝ xi nda ts'ákaꝝ Néná nga kamábe kjoꝑndaꝝ, kó Ndabij tsí'aá Néná nga sa'índa ngo nguꝑindie ndikón ts'ie Nee ndꝝ xi mí Jakob.
- 47 Ndꝝ xi 'mí Salomoꝝ xi kats'éndaꝝ ngo ndi'a,
- 48 tanga Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján, kjaín tikón nguꝑiya ndi'a xi ts'énda tsja xtaꝝ, xikó tsó ndꝝ chjiniꝑ'eéén Néná:
- 49 Ndi'ak'ajmi ján boá nínga botíxoma an, kó t'ananguiꝑ boá nínga bosien an ndsako an. ¿Mí ndi'a xi si'ándajnú'un? Tsó Ndiꝑaná, ¿Kó ñání nguꝑindie nínga sa'inkja'yá an?
- 50 ¿A mí tsi ndsꝝ an xí kats'énda ngayeje kui niꝑ?
- 51 Kó bi katsó ngase Ixtibaꝝ: Tanga jún tajá tokójnú kojo inimajnú kojo tjiboꝑanijonjnú, ngatsjé niꝑtjin nga ndyimonguínjnú kondra Asién Niꝑtjiꝑ Néná, xikó ma kats'én xta xi xchájnú.

52 ¿'Yání boḡ nda chjiniē'eén Néná xi ch'ojín kats'énjo xta tje xchájnú? Kó kats'énk'ién xta xi katsáyá nga kjoē'e ngo nda xi kixi, xi ti juún ngot'e 'ne kini'ánk'as'ienjnú nguīya tsja xta jé kó kini'ánk'iénjnú,

53 jún xi ndítsjieē Néná katsjájnu kjoakitij Néná, kó kanda'yá'énjínjnu.

54 Kó nga tsint'ié kui eén, kats'énxchán kó ngaskande iskjiniēya ma ndan'niū ngayeje kui xtaḡ kondraḡ Ixtibaḡ.

55 Tanga Ixtibaḡ kis'ikitsie maá Asién Nixtjiin Néná, kó askotsijen ndi'ak'ajmi ján, s'e kamábe kjoajee Néná, kó kamábe Kjisoo nga kja tikónt'a tsja fojnií Néná,

56 kó bi katsó Ixtibaḡ: –i Tsitsijenjnu! Ts'énbé an nga tjiētixa ndi'ak'ajmi ján, kó ts'énbé an nga ndií nda xi'iin tsja fojnií Néná tikón.

57 Kós'e kui xtaḡ ta íchjá tsi tjiḡoanijon, kó achichí 'niú tsíchjia nga kjíts'uié Ixtibaḡ.

58 Kó ts'axié Ixtibaḡ nguījin naxiínda 'niuú nga kijík'aya ndijo nga kats'énk'ién, kó chistikoo kijítsjaá njñoḡ ngo nda xongo xi 'mí Saulo.

59 Kó tjienga tjiḡoya ndijo Ixtibaḡ, bi katsó nga tsíchjia Néná: –Ji Ndiḡ Kjisoo, chjábe ji inimana.

60 Kó asién tikoó, s'e achichí 'niú askandáyá nga bi katsó: –i Ji Ndiḡ, ngata kjaín ch'íēē xki jé xi ndyits'enjona kui xtaḡ! Kó nguīje boḡ katsó, k'ien 'ne nguījeē.

Ni xi Kamá 8

1 Kó kja tikón Sauloo nga kini'ánk'ién Ixtibaḡ, kó nda kasasieēn kui nij. Kui nixtjiin íts'iyanií nga 'niú ikiyotjinguī xta nangoxi xi chjiani Jerusalen, kó ngayeje xta nangoxi kastsojoboa nga kijí nangui xi chjiani Judea kojo Samariḡ, ta kuí tsi já apostroḡ xi kastsojobojín.

2 Kó tjín xta xi bendikón Néná kui nguīndieē xi kijíkanijín Ixtibaḡ, kó 'niú askandátjé.

3 Kó nda xi 'mí Sauloo tjíts'énkjié xta nangoxi, kó xki ndi'a ts'as'iennié nga ts'axié nga ífé kjoḡ'niú xi chjoón xi xi'in nga katsanguis'ien ndoḡoaya.

4 Tanga kui xta nangoxi xi kastsojoboaḡ katsáyá éntjatsieē Néná nínga jachó kojo nínga kis'intsoma.

5 Kó Nguiripeē kijí xtjeēn naxiínda Samariḡ kó kja ínijmi kjoḡḡ Kristoo.

6 Kó ngayeje xta naxiíndaá xi kamátikó nga asiénnijoḡn én xí tsíchjia kó kamábe ngayeje kjoḡndikón xí kats'én.

- 7 Ngat'a achichí kjín xta xi síndojjin asién nixtjin xi ndajín, xi askandáyá ma nga jatjojijn, kó ti boá ti ts'én kamádayaa kjín xta xi nima, xi majín fostjien kojo xi majín fí,
- 8 kó achichí kjoatsja kis'iee kui xta naxiínda ján.
- 9 Tanga kui nguíndiee kja kis'ijña ngo nda xi 'mí Ximo, nda xi tji'e kamá ngas'e, kó kjín xta xi chjiani nangui Samaria xi ts'anchojo nga 'niú nda kamaá yojoo,
- 10 kui ndaa ngayeje xta xi xchá xi kjindí xi asiénnijoon én xí tsíchjia, kó bi katsó: –Kuí xi'bi nga'niú xi jee Néná.
- 11 Kó xtaa 'niú asiénnijoon, ngat'a je kjín nónií nga ts'anchojo xtaa kjoaa kjoatji'e xi kamaá.
- 12 Tanga nga kis'ijjin éntjatsje xi tsíchjia Nguiripee nga katsáyá kjoaa nga kotixoma Néná kojo kjoaa ja'eén Jesukristoo, xi xi'in kojo xi ínychín atínda yojoo.
- 13 Ndeskande ti kui Ximo tji'ee kis'ijjin, kó atínda yojoo nga, kó kui Ximo ngatsjé nixtjin kistso'bájo Nguiripee nga índikón nga kamábe chiboá kojo kjoandikón xí kats'én Nguiripee.
- 14 Kji'a nga je tsint'ie já apostro xi síndo naxiínda Jerusalen nga xta xi chjiani nangui Samaria je kats'énjo'o nga iskjibé eén Néná, kananguiya Peé kojo Juaa kui nangui,
- 15 kó nguije jachó kui já apostroo tjenmá tsíchjiatjé kui xta xi je kis'ijjin eén Néná tsi'e nga sakoó Asién Nixtjijn Néná,
- 16 ngat'a nde kje ngojín kui jaá xi je je'enié Asién Nixtjijn Néná, ta s'e tsi kastindáni ja'eén Kjisoo.
- 17 Kós'e Peé kojo Juaa íñasoón tsja kui jaá, kós'e boá ts'én ngayejee nga kasakoó Asién Nixtjijn Néná.
- 18 Kó nga kamábe Ximo nga já apostro Peé kojo Juaa ta íñasónrií tsja xtaa nga katsjaá Asién Nixtjijn Néná, kamámejeén nga ton tsjaá,
- 19 kó Ximo bi katsó: –Te'éjnu'un kui nga'niú xi tijnjú, tsi'e nga kojo an kamana tsjaá Asién Nixtjijn Néná xta xi k'uiñásoon ndsa an.
- 20 Tanga Peé bi katsoó: –¡Ngachaja ji kojo tóon, ngat'a tini'ínkjé ji nga stiña kjoandaá Néná!
- 21 Jmí ni yejín ji kjoaa ni xi kjima k'iee, ngat'a kixijín tikón inimáa nguindyikon Néná.
- 22 Ti'ink'oyé ji ni ch'o kji'i tse, kó 'niú chje'ée Néná tsi ta'a nga sa'ínjetakoón ni xi boá ts'én ik'ijin inimáa,
- 23 ngat'a ts'énbéñaá ji nga tsie kjoandasen kojo tsie kjoach'o kji'i tintjejin.

- 24 S'e bi katsó Ximoo: –'Niú ndokjoajnúu Ndiáná kjoaa an, tsi'e nga boajín kamana kui ni xi ki'míjn'un.
- 25 Kó kui jaá jaskan nguije tsíchjiajo xta naxíndaá kjoaa 'yání xi Kjisoo kojo kjoaa eén Néná, kijí'oyá nguini naxíndaá Jerusalen, kó kui já apostroo ínijmi éntjatsiee Néná kijín naxíndaá xi chjiani nangui Samaria.
- 26 Ngo ndítsjiee Néná tsíchjiajo Nguiripee nga bi katsoó: –Tísítjin kó t'en ji kui ndiya xi fí xtjieen nangui, kui ndiya xi 'bítsiyanií naxíndaá Jerusalen ngaskande nga fochó naxíndaá Gasá. Kuí ndiyáá xi foa'a xtjieen nangui kixíí.
- 27 S'e Nguiripee jastjien kó kijí kui ndiya xi ki'mií, kó kia kasakoo ngo nda xi chjiani nangui Etiopía xi 'niú nk'a xaá xi ts'éenkoón toon na reinaa nangui xi 'mí Kandase. Kui ndaa kijí naxíndaá Jerusalen nga kijíts'endikón Néná,
- 28 kó je ts'énfí'oyá nguini nangui nga tjiyá ngo karro xi tso'bájo, kó tjíts'enyá ngo xojon xi kats'éndó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa.
- 29 Kó Asién Nixtjin Néná bi katsoó Nguiripee: –T'en ji kó t'enchín tiñaá kui karro.
- 30 Kó nguije jachó tiña Nguiripee tsint'ie nga kui nda Etiopíaá tjíts'enyá xojon xi kats'éndó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa, kós'e Nguiripee bi katsó nga asiyaá kui ndaa: –¿A kjimakjín ji ni xi ti'ni'ínyé?
- 31 S'e bi katsó kui nda Etiopíaá: –¿Ja kóts'en kamakjinna nga jmíjín xi ndyitsáyana kó tsó kui eén? Kó kichjá'aá Nguiripee nga ts'as'ien nguiya karro, kó kia kis'ijñat'aa.
- 32 Kó kia nínga tjíts'enyá kui ndaa xojon eén Néná bi tsó: Tsanguínjo xikoó ngo chotsanga xi fí ni'ánk'ién, kojo xikoó ngo chotsanga xi kjandayájin nguije sikón nguindyikon xta xi botie tsjaa, kó ti nde boá ts'éndó iskjix'ájín ts'oa.
- 33 Ch'o kamáta'in kó ch'o ki'mií, kó jmíjín xi kixi kats'éenseén. Jmíjín xi kuichjia kjoaa xta tjiee, ngat'a kachje'éxiín kjoamindyioon k'ie kui t'ananguii.
- 34 Kó kui nda xi chjiani nangui Etiopíaá bi katsó nga asiyaá Nguiripee: –'Niú mí'aa t'iyéní, ¿'yá xi tjítsó nda chjinie'eén Néná, a ti kuíni xi tjítsoó yojoo axa kje'e xi tsó?
- 35 Kós'e Nguiripee iskjibenií nínga tjíts'enyá xojon eén Néná nga tsíchjiajo kjoaa éntjatsie tsi'e Kjisoo.
- 36 Kó nga ndyifí nguiya ndiyáá, jachó ngo nguindie nínga tjín ndójoa kó bi katsó kui nda Etiopía xi tso'bájo Nguiripee: –Tjín ndójoa k'ie, ¿mí xi 'bíchjaá nga kama satínda an?
- 37 S'e Nguiripee bi katsó: –Tsi ngayeje inimaa nga s'ijin, kama. Kó kui ndaa bi katsó: –S'ijinna nga Jesukristoo xi ndií Néná.

³⁸ Kós'e kats'énkasién karroo, s'e ngajoó jatjajen nga ts'as'ienjin nguujin ndójoaa, kós'e Nguiripee atíndá kui nda Etiopíaa.

³⁹ Kó nguije ndyifotjotin nguujin ndójoaa kjindibá Asién Nixtjijn Ndjáná kó kijjo t'axín Nguiripee, kó kui nda xi chjiani nangui Etiopíaa, nguiti kamábejín ngase Nguiripee, kó achichí tsja kis'iee nga kijí ra ndiya xí tso'ba.

⁴⁰ Tanga Nguiripee kja jachó naxíndá xi 'mí Asoto kó ja'a xki nangui nga katsáyá éntjatsiee Néná, ngaskande nga jachó naxíndá Sesarea.

Ni xi Kamá 9

¹ Tanga kui nda xi 'mí Sauloo nga takó ts'énmindyiándíkoón nga sa'ínk'ién ngayeje xta xi s'ijijn Ndjáná, jachó nguindyikon nguitokoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá,

² kó jachókí'á ngo xojon tsi'e nga koe'éndiee nga koeje kja ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xi tjín Damasko, kó kongase xi chjoón xi x'in xi tjimatjinguí ndiya tjatsiee Néná tsi'e nga koejejo ndoboaya kja Jerusalen.

³ Tanga nguije kamátiña Sauloo nga makjachó ma Damasko, ta niján ma kjindibáni ndi'ak'ajmi ján ngo ndí'í xi kitínié,

⁴ kó Sauloo ts'áka t'ananguij, kós'e tsint'iee ngo nda xi bi katsoó: –Saulo, Saulo, ¿mí kjoaa nga an timiyitjinguíní?

⁵ S'e bi katsó Sauloo: –¿'Yá jí boa, Ndja? Kó bi katsó kui nda xi tsíchjiaa: –An boá xi Kjisoo, kó ti an boá xi timiyitjinguíní.

⁶ Tanga tísítjin kó titjás'in nguujin naxíndá 'niuú, kó kja k'uiyaá ni xi chjiénga sj'in ji.

⁷ Kó já xi nijan tjimájo Sauloo achichí katsakjónní, ngat'a jakoxi nga ti tsint'iee kui nda xi tsint'iee Sauloo, tanga kamábejín 'yání xi tsíchjiaa.

⁸ Kós'e nguije jastjien Sauloo nga kji'ijñatójó t'ananguij, iskjix'á ndyikon tanga nguiti kamajín kamábe, kó kuíni nga kachjábenguí tsi'e nga tsanguínjo Damasko.

⁹ Kó kja kis'ijña ján nixtjin nga kamajín kamábe, kó jmí ni iskjiniejín, ti nde jmí ni xi kats'ejín.

¹⁰ Kó kja naxíndá Damasko kis'ijña ngo nda xi s'ijijn Kristoo xi 'mí Ananía, kó kui ndaa Ndjáná akoó yoojo nga bi katsoó: –¡Ananía! Kó bi katsó kui ndaa: –K'ie tikón an Ndja.

¹¹ Kó Ndja bi katsoó: –Tísítjin ji, kó t'en ji kui ndiyatié xi 'mí Ndiya Kixii, kó kja ndi'aa Judaa tasíye ji nda xi 'mí Sauloo xi kjindibáni naxíndá Tarsó, ngat'a kui ndaa Néná ts'échjiaa kja,

- 12 kó je akakoꝝ nga ngo nda xi 'mí Ananía xi kjochoꝝkoon kó kui kui'ijñasoón tsja, tsie nga kamatsijen nguinií.
- 13 Kó Ananíaꝝ bi katsoó Ndiána: –Ji Ndiá, je kjin ma xi katsáyána kjoꝝꝝ kui ndaꝝ kojo kjoꝝꝝ ngayeje ni xi ndajin xi kats'énjo xta naxińdá tsjiee kia Jerusalen,
- 14 kó k'iee já nguitokoo chiná'mii je katsjaá kjoa tsie nga kjojo ndoboaya ngayeje xta xi ts'enkaxoma ja'éen.
- 15 Tanga Ndiána bi katsoó: –T'enchiin! Ngat'a nga kuí ndaꝝ xi je ja'ajin an tsie nga kuichjiajo kjoꝝꝝ an xta xi Israeljin, kojo re, kojo ngayeje xta xi chjiani Israel,
- 16 ngat'a an xí kokoo kókji'i tsie kjoanimá kjoa'atio tangat'anii ja'enna.
- 17 Kós'e kijí Ananíaꝝ kó ts'as'ien kia ndi'a nínga tikón Sauloo, kó ijñasoón tsja Sauloo kós'e bi katsoó: –Nda nts'ie Saulo, Ndiá Kjisoo kui xi akoó yojoo nguiya ndiya nínga kjindibé, kuí xí katsanguiyana tsie nga kamatsijen nguinií kó k'uijñajjin Asién Nixtjii Néná.
- 18 Kó ti kji'a ja kon tjiboatsjiej tjio kon ni xi jatjoo ndyikon Sauloo, kós'e kamatsijeen, jastjien, kó tjiemá kastindá,
- 19 kó nguije iskinie ni chinie, kasakonga'niú nguinií. Kó kjin nixtjin kamaá nga kis'ijñajjin xta xi s'ijjin Kristoo xi síndo Damasko.
- 20 Kó Sauloo ti kji'a ínijmi kia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná nga Kjisoo xi ndii Néná.
- 21 Kó ngayeje xta xi tsint'ieé, kijíndikoón kó bi katsó: –¿A kuijin xi'bi xi tsangatjinguui xta xi s'ijjin Kjisoo kia Jerusalen? ¿Kó a ti kuijinní xi'bi xi je'e k'iee tsie nga stsoboꝝ ngase xta, kó sa'ink'as'ieen já nguitokoo chiná'mii?
- 22 Tanga Sauloo kis'ie ngasee nga'niú nga tsíchjia nga akoó nga kui Kjisoo xi Kristoo. Kó kats'éntsabéjii xta judío xi síndo Damasko.
- 23 Kó jaskan nguije ja'a kjin nixtjin, já judioo índa xtín tsie nga sa'ink'ien Sauloo,
- 24 tanga tjín xi katsáyaá Sauloo kui nii. Kó kui jaá nga nixtjin kojo nga nixtjien askondá ngantjoꝝ xi tjichjá'yáni kui naxińdá tsie nga si'ank'ien,
- 25 tanga xta tsie Kjisoo ngo nisenya íyá Sauloo kó nguije jñoó kats'énkijatjajen ngaxton xó xi tjichjá'yáni naxińdá Damasko.
- 26 Kó nga jachó Sauloo naxińdá Jerusalen, kamámejeen kamátikójo xta xi je kis'ijjin Kjisoo, tanga ngayeje kui xtaꝝ katsakjónní, ngat'a kis'ijinjin nga kojo kui je xta tsie Kjisoo.
- 27 Tanga kui nda xi 'mí Bernabee kijijo Sauloo nga jachókakoó já apostroo, kó ínijmí kóts'en Sauloo kamábe Ndiána nguiya ndiya nínga kjindibáni, kó nga

Néná tsíchjiajo, kó nga kĩa Damasko Saulo chiíjín katsakjónní nga tsíchjia kjoaa Kjisoo.

28 Kó Saulo kĩa kis'ijñajo kui jaá kĩa naxíndá Jerusalen nga kijí kojo nga kjindibá, kó katsakjónjín nga tsíchjia eén Néná,

29 kó tsíchjiajo kojo askjoyáni nga kats'énkjién ja'eén Ndiáná nga ísejo já judío xi chjia én griego, tanga kui jaá kats'énkjó nga sa'ínk'ién Saulo.

30 Kó nguije tsint'ieé kui eén já nts'iee, kijjjo Saulo naxíndá Sesarea, s'e nguije jachó kui nguíndiee katsanguiya naxíndá Tarsó.

31 Tjienga ngayeje xta nangoxi xi chjiani nangui Judea, nangui Galilea kojo nangui Samaria kis'iee kjoaxió kojo kasakonga'niuú kó kamándikoón Néná nga kis'indo, kó Asién Nixtjiin Néná katsjá nga'niuú kui xtaa.

32 Kó Peé kijíkatsijeen xta xi s'ijiin Kjisoo xi síndo xki nangui, kó ti boá ts'én kijíkatsijeen kui xta tsjie xi síndo naxíndá xi 'mí Lidá.

33 Kó kĩa kasako ngo ndá xi 'mí Enea xi je ts'énya'a jin nó nga kji'ijña nga kamájin kijí.

34 Kó Peé bi katsoó: –Enea, Jesukristoo xi tjíts'éndáyaá, tísítjin kó chja'á'yé ji ncháan. Kó Enea tjiemá jastjien.

35 Kó ngayeje xta xi síndo naxíndá Lidá kojo naxíndá Saron kamábe nga kamándaya Enea, kó kis'ijiin Ndiáná.

36 Kui nixtjin ján naxíndá Jope kis'ijña ngo ná xi xta ts'ie Kjisoo xi 'mí Tabita (na Dorka, tsó kui eén nga én griego). Kó kui xtachjoón ngatsjé nixtjin kats'én ni xi nda kó asíkojo xta nima xi jmi ton jiin.

37 Kui nixtjin ján, kui naa kamá'oón kó k'ien. S'e nguije kini'ángóyá ik'ijña yoojo ngo ndí nguuya'ma xi tikón nk'aa ngo ndi'a.

38 Kó naxíndá Jope tiña manij naxíndá Lidá nínga tikón Peé, kó kui xta xi s'ijiin nga tsint'ieé nga kĩa tikón, katsanguiya jó já xi bi katsoó Peé: –Ti'in ngo kjoanda tsá t'enjejne naxíndá Jope.

39 Kó Peé tjiemá kijjjo kui jaá, kó nguije jachó, tsanguínjo kĩa ndí nguuya'ma nínga kji'ijñak'ien na Dorkaa, kó ngayeje ínchjín k'án xi je k'ien xi'iin askandá nga ja'atjiyajoón Peé, kó akoó ngayeje xtjí kojo njño ndio xi kats'énda na Dorkaa nga kis'ijña gasondie.

40 Kó Peé ts'axié nditsen ján ngayeje xta xi síndo kui nguíndiee, kó asién tikoó, kó tsíchjiaa Néná, s'e jaskan askotsijeen nínga kji'ijña inima s'e bi katsoó: –Na Dorka, ¡Tísítjin! Kó kui naa ja kó iskjix'á ndyikon, kó nga kamábe Peé, kis'ijñando.

41 Kó Peé tjiemá iskjibé tsja na Dorkaa nga kats'énkjastjien, s'e tsíchjiaa xta xi s'ijiin Kjisoo kojo ínchjín k'aán, kó akó na Dorkaa nga je ja'á'yaá.

⁴² Kui kjoandikón xi kamá k'iee tsint'ie ngayeje xta naxinda xi síndo Jope, kó achichí xta xi kis'ijin Ndiána.

⁴³ Kó Peé kjin nixtin kis'ijna kui naxinda, kia ndi'aa nda xi 'mí Ximoo, nda xi ts'entie tixin choo.

Ni xi Kamá 10

¹ Kia naxinda Sesarea kis'ijna ngo nda xi 'mí Kornie, nda nguitokoo jajun xi 'mí Italianaa,

² kui ndaa koojo xta ndi'aa kamábendikón ton ton Néná, kó tsie tonchjie katsjá nga asíkojo xta naxinda, kó ngatsjé nixtin tsichjaa Néná.

³ Ngo nixtin nga ma ra tsi ta chiboa jan nga kamanguixón akakoo ngo ni: kamábe xikoó tsi nguujin njna jan nga ngo nditsjee Néná ts'en'bos'ien nínga tikón, kó bi katsoó: –¡Kornie!

⁴ Kó Korniee ta askotsijendárii kui nditsjee, kó achichí katsakjon nga asíyaa, s'e bi katsoó: –¿Mí xi machjeén Ndiá? Kós'e bi katsó nditsjee: –Nga tindokjoe Néná koojo nga tibosíkeje ngayeje xta nima xi jmí tonjin, je jachó kui ni nguindyikon Néná.

⁵ Kó ngot'e 'ne nanguíye ji já kia naxinda Jope, tsie nga kjindibájo ngo nda xi 'mí Ximo xi ti Peé 'mií nga.

⁶ Kia tikón ndi'aa ngo nda xi ti Ximo 'mí, xi ts'entie tixin choo, kó kia t'a ndáchikoón tikón ndi'aa.

⁷ Kó nguije kiji kui nditsje xi tsichjajo Korniee, tsichjaa jó já mosoo tsie nga sa'inseen koojo ngo ndajun xi kamábendikón ton ton Néná,

⁸ kó nguije inijmi yejee kui ni, katsanguiya tjinu naxinda Jope.

⁹ Nga kamanguindyiojón mején nga ma ndis'ué, tjenga tjimáya ndiya kui jaá nga mején makjachó naxinda Jope, Peé tsichjaa Néná ngasón nk'aa ngo ndi'a.

¹⁰ Kó 'niú kamábojó kó kamámejeén iskjnie ni chinie, kó tjenga tjini'ánchjan ni xi skjnie, akakoo ngo ni:

¹¹ Kamábe nga katjox'a ndi'ak'ajmi jan, kó ts'éndibajén t'ananguij ngo ni xi ja kji' njnonnjibé je kji' xi xikoó tsi tjin xi ndyitsofó'niú nga nijún nijon,

¹² kó kia nguyaa kui njnoo ndyia ngayeje tokoya choo xi nijún se tjin, koojo choo xi 'bifé yojo, koojo ngayeje tokoya nsie xi tjin nk'a jan.

¹³ Kó Peé tsint'ie ngo nda xi bi katsó: –¡Tisitjin Pé, ti'ink'in ji kui choo kó chinj ji!

¹⁴ Tanga Peé bi katsó: –Jmí Ndiá, kjie ngo ndiya kjinie an ngo ni xi taxkiya koojo ni xi ndándí.

- 15 S'e bi katsó nguíní kui ndaa xi ma jó ndiya: –Ni xi Néná je kats'éntsje nguindyikón kui, ngata ni ndándjín sée.
- 16 Ján ndiya kamá kui ni, kó kui njñonntjibeé tjiemá katjo'ó'yá nguíní ndi'ak'ajmi ján.
- 17 Kó tjienga Peé nde bejín mí xi sa'ínkjó kjoaa mí ni xi mejeén tsó kui ni xi akako, kui já xi katsanguiya Korniee kui xi je ndyibosíya ndi'a nínga tikón Ximo, jachó ngantjoaa.
- 18 Kó asíyá tsi kja tikón kui nda xi 'mí Ximo kui xi ti Peé ki'mií nga.
- 19 Kó tjienga Peé takó tjíts'énkjó ni xi kamábe, Asién Nixtjin Néná bi katsoó: – Ján'an ján ma já xi ndyimongasee.
- 20 Tjísitjin, titjajen, kó nga jó nga jánjín 'bijní inimaa nga k'uínje kui jaá, ngat'a an xí katsanguiya an.
- 21 Kós'e Peé tjiemá jatjajen nínga síndo kui jaá kó bi katsoó: –An boá xi ndyimindyiséjnú'un, ¿mí xá ndyifo'éjnú?
- 22 Kó kui jaá bi katsoó: –Nda jun nguitoko xi 'mí Korniee xi katsanguiyajne, ngo nda xi kixi kojo xi bendikón Néná xi nda tjindókjoa kjoaa kui ngayeje naxindaá xta judío, kó ngo ndítsjiee Néná katsáyaá kui ndaa nga kuichjiaa ji, tsí'e nga k'uín ji ndi'aa kó kui kujnt'ieé ni xi kondókjoje.
- 23 Kós'e Peé kats'énk'as'ien nguiya ndi'a nínga tikón, kó kui jaá kja kamaá ngo nixtjin. S'e nga kamánguindyiojón Peé kijjo kui jaá kó nijan kijjo já nts'ie xi síndo naxinda Jope.
- 24 Kó nga kamánguindyiojón jachó naxinda Sesarea nínga je ndyikoyaa Korniee kojo xta tsí'e kojo já amingo.
- 25 Kó nguije ts'as'ien Peé kui ndi'aa, Korniee tjiemá kats'énk'as'ien kó asién tikoó kjen Peé nga kats'éndikón.
- 26 Tanga Peé tjiemá kats'énk'astjien Korniee kó bi katsoó: –Tasin kixi ji, ngat'a ti xta an xikoó ji.
- 27 Kó tjienga tsíchjiajo kui ndaa ts'as'ienjo nguiya ndi'aa, kó kja kamábe nga kjín ma xta xi je síndotikó.
- 28 Kó Peé bi katsoó kui xtaa: –Je yajnú nga jin xi xta judío jin tsjandiéjínje kjoakitijne nga sj'ankamajojne xta xi kje'e nangui, tanga Néná akóna nga kamajín tsi taxkiya kojo tsi tsjiejín xiáan ngo xta,
- 29 kuíni nga nguije kandokjoana tjiemá kjindibá an, kó mejéna skuje an mí kjoaa nga an kandokjoajnú'un.
- 30 Kó bi katsó Korniee: –Nijún nixtjin tjinnií nga akakona ngo ni, mején ti kuii chiboa, k'ie ndi'ana tikón an nga ts'éenchjiaa Néná nga chiboa ján nga kamánguixoón, nga kamábe an ngo nda xi ts'ényajá nga njño 'na,

- 31 kó bi katsóna: “Kornie, je kanda'yá nga tindokjoeē Néná kó chjieē je tjiñi'ánkja'átsjien nguindyikōn Néná.
- 32 Nanguíye ji xtaā naxińdá Jope tsi'e nga kjindibájo nda xi 'mí Ximoō kui xi ti Pé 'mií nga, xi tikón ndi'aa nda xi ingo xi 'mí Ximoō xi ts'entie tjiñin cho kui xi t'a ndáchikoón tikón ndi'aa.”
- 33 Kó kuíni nga tjiñmá katsanguiya an nga kijindyiseé, kó ji kini'ín kjoānda nga kjindibé. Ngot'e 'ne k'ie tindiōn xtín ngayeje ñá nguindyikōn Néná kó mejénje kōnda'yájne ngayeje ni xi je katsoó Néná nga k'uuyéjne.
- 34 Kó Peé bi katsó nga tsíchjia: –Ngot'e 'ne makjínna nga jakoxi nga Néná skjánjín ts'énjo xtaā,
- 35 tasá ngayeje naxińdá tsja maá Néná kjoāā ngayeje xta xi bendikón kojo xi ni xi kixi ndyits'en.
- 36 Néná xí katsanguiyaa eén xta Israel nga katsáyá éntjatsieē kjoaxioó ngat'aa Jesukristoō, nga kui xi Ndiā xi tsañá.
- 37 Jún je yajnú ni xi ik'ínijmíí ngayeje naxińdá xi chjiāni nangui Judea, nga íts'iyanii ngaskande nangui Galilea, jaskan nguije Juaā katsáyá nga chjiénga, nga satínda,
- 38 kojo nga Néná katsjaá nga'niú kojo Asién Nixtjiin Néná kui Kjisō xi chjiāni Nasaret, kó kuí Kjisō xi kistso'ba nga kats'én ni xi nda kojo nga kats'éndaya ngayeje xta xi tsie kjoānimā ndyifoa'a xi kjimani'iin tangat'anii xindajín diabloō, ngat'a Kjisō Néná kistso'bájo,
- 39 kó jin xí chistikō jin kjoāā ngayeje kjoānda xi kats'én Kjisō nangui Judea kojo naxińdá Jerusalen, kós'e jaskan kini'ánk'ién nga akjat'a kro.
- 40 Kó kuí Kjisō xi Néná kats'énkja'á'yaá xi ma ján nixtjin, kó katsjá kjoā nga Kjisō akójne yojō,
- 41 jmí tsi ngayeje xta naxińdaá xi akoó yojō, ta jin tsi xi kamáyajne, jin xi ja boā je ja'ájinne Néná nga chistikō kamájne, kó jin kichiniejo kojo ki'yóojne jaskan nguije ja'á'yaá.
- 42 Kó kuí xí atíxomajne tsi'e nga k'uinijmijne xta naxińdaá nga kuí Néná xi katsjaá xá Kjisō nga kui xi ne ndi'amasieen xta xi síndo kojo xi je jesón kama.
- 43 Ngayeje já chjinie'eén Néná ja boā je tsíchjia kjoāā Kjisō, kó boā ts'én tsíchjia nga ngayeje xta xi s'ijiin kui, sakōó kjoajetakoón jeé.
- 44 Takó ts'énchjia ngase Peé, nga Asién Nixtjiin Néná kjindibánié ngayeje xta xi ndyibosiennijón kui eén.
- 45 Kó kui xta judío xi s'ijiin Néná xi nijan jachójo Peé achichí kijíndikoón nga kojo kui xta xi judiojín kis'ijñajin Asién Nixtjiin Néná nga,

46 ngat'a nga kje'e én ndyichjja kui xtaa nga kats'éntsjaá Néná.

47 Kós'e Peé bi katsoó: –¿A tjin xi tsjandíjín nga satínda kui xta xi je katse'eé Asién Nixtjiin Néná xikoó jin?

48 Kó boá katsoó Peé nga satínda xtaa ngat'a je kis'ijiin Ndianá Jesukristoo. Kós'e kichjja'aá Peé tsj'e nga k'ondíya ngasee nga k'uijña kui nguindiee.

Ni xi Kamá 11

1 Tsint'ie já apostroo kojo já nts'ie xi chjiani nangui Judea nga kojo xta xi judiojiin je kats'énjo'o eén Néná nga.

2 Kó nga jachó nguini Peé naxindá Jerusalen já xi s'ijiin nga chjiénga si'aan sirkunsisioon xtaa, tsj'e nga xtaa Néná kama, tsichjiata'in Peé kó bi katsoó nga asíyaá:

3 ¿Mí kjoaa nga kja k'ichíin xta xi kje ni'anjiin sirkunsisioon, kó mí kjoaa nga nño kichinieje nga?

4 Kós'e Peé inijmij ngaskande nga íts'iyani ngayeje ni xi kamaá, kó bi katsoó:

5 –Kji'a nga tikón an naxindá Jope, tjienga ts'éenchjiaa Néná ngo ni akakona xi ja kji'i njnonntjibé je kji'i, xi tjí'niú nga nijún nijon xi ts'éndibájén ndi'ak'ajmi ján ngaskande nínga tikón an,

6 kó askotsijen ndá ndaa ni xi ndyia nguiyaa, kó kamábe an nga ndyia ngayeje tokoya cho xi tjin nijún se xi tjin t'anangui, kojo cho tamá, kojo cho xi 'bifé yojo, kojo nisie xi tjin nk'a ján.

7 Kó ti tsint'ie an ngo nda xi bi katsóna: “Tisítjin Pé, ti'ink'in ji kui choo kó chini ji.”

8 Kó bi kixian an nguijee: “¡Jmí Ndja! Ngat'a kje sa chí kjinie an ni xi taxkiya kojo ni xi ndándí.”

9 Kó kui nda xi kanda'yáni ndi'ak'ajmi ján xi ma jó ndiya bi katsó nguina: “Ni xi Néná je kats'éntsje nguindyikon kui, ngata ni ndándjín sée.”

10 Ján ndiya boá kamá, s'e jaskan ti kijiniinguí nguini ngayeje kui nij ndi'ak'ajmi ján.

11 Kó ti kji'a ján já xi kjindibáni naxindá Sesarea jachó ngasena ndi'a nínga tikón an.

12 Kó Asién Nixtjiin Néná katsanguiyana nga, nga jó nga jánjin k'uijña inimana an nga kjuinjo an kui jaá. Kó boá ti ts'en jun ma já nts'ie xi kats'énkamaona nga kijjona, kó jáchójne ndi'aa nda xi 'mí Korniee.

- 13 Kó kuí xí ínjmijne nga nguia ndi'aa kamábe ngo ndítsjiee Néná xi jachókoón kó bi katsoó: “Nanguíye ji já kĩa naxińdá Jope tsi'e nga kjindibájo kui nda xi 'mí Ximoó xi ti Pé 'mií nga,
- 14 kuí xí boá katsoó kóts'en kjotjo'aa yojoo ji kojo xta xi síndo ndi'aa.”
- 15 Kó nguije íts'iyani nga tsíchjiajo an, Asién Nixtjiin Néná kjindibánié kui jaá, xikó kamána ñá nga tjón tjón.
- 16 Kós'e boá ts'én ja'átsjienna ni xi katsóna Ndiána: “Jakoxi nga Juaa ndójoa xi atíndaní, tanga jún Asién Nixtjiin Néná xi satíndánijnú.”
- 17 Nda kji'i tsi Néná xi katsjaá kui xtaa kui kjoanda xi katsjáná ñá xi je kis'ijinná Ndiána Jesukristoo, ¿kós'e 'yání an, nga tsjandiéjaan ni xi sa'ín Néná?
- 18 Kó nguije tsint'ieé kui nii xta nangoxi xi chjiani naxińdá Jerusalen, xioó kis'indo, kó katsjaá kjoaje Néná nga bi katsó: —iKojó kui xta xi Israeljín katsjaá Néná nga sa'ínk'oyá yojoo kjoaa jé xí ndyits'en tsi'e nga k'uiéé kjoamindyion!
- 19 Ngot'e 'ne, xta xi kastsojoboa tangat'anii nga ikiyotjinguui kjoaa Ixtibaa, ja'a nangui Fenisia kojo tjinguui Chipre xi tikónjin nguujin ndáchikoón, kojo naxińdá Antiokía. Kĩa kandokjoajo eén Néná kui xi xta judío, tanga jmí tsi kojo kje'e xta.
- 20 Tanga tjín já xi s'ijijn Néná xi chjiani tjinguui Chipre kojo naxińdá Sirene xi jachó naxińdá Antiokía kó tsíchjiajo xta xi chjia én griego nga ínjmii éntjatsiee Ndiána Kjisoo.
- 21 Kó Néná katsjaá nga'niú nga asíkojo kui jaá, kó boá ts'én kjín xta xi kis'ijijn nga, kós'e kats'énjo'o Ndiána.
- 22 Kó kui xta nangoxi xi chjiani naxińdá Jerusalen tsint'ieé kui nii, kó katsanguiya kui nda xi 'mí Bernabee naxińdá Antiokía,
- 23 kó nga jachó, kamábe kjoanda Néná kó tsja kamaá, kó 'niú atixomaa ngayeje xtaa tsi'e nga ngayeje inima nga 'niú kama'niátakón Ndiána,
- 24 ngat'a Bernabee ngo nda xi tanisién nda inima kamá, kó 'niú kistso'bájo Asién Nixtjiin Néná kojo 'niú kis'ijijn. Kó achichí kjín xta xi kats'énjo'o nga kis'ijijn Ndiána.
- 25 Kó jaskan nguije kamá kui nii, Bernabee kijí naxińdá Tarsó nga kijíngase Sauloo.
- 26 Kó nguije kasakoo kijíjo naxińdá Antiokía. Kó kĩa kis'indojo xta nangoxii ngo nó ndojo, nínga kjín xta akóyaá. Kó Antiokía boá nínga tjón tjón xta kristiano ki'mii xta xi kis'ijijn Kjisoo.
- 27 Kó kui nixtjin ján tjín já chjinié'eén Néná xi jatjoni naxińdá Jerusalen ngaskande nga jachó naxińdá Antiokía.

²⁸ Kó ngo kui jaá xi 'mí Agabo xi boá katsó nga Asién Nixtjiin Néná xó xi katsáyaá nga ngo kjindiá 'niú xi k'uié ngayeje són t'anangui, kó boá kamá kui nixtjin ján nga kis'ijña xtitjoón naxiínda Romá ndá xi 'mí Klaudio.

²⁹ Kós'e xta xi je kis'ijin Kjisoo xi chjiani naxiínda Antiokía boá katsó nga sanguíyaá chjie nts'ie xi síndo naxiínda Judea, xikó ts'én kasako nga ngo nga ngo nga tsjaa kui chjeee,

³⁰ kó kui nij kats'én kui xtaa, kó Bernabee kojo Sauloo katsanguiyajo kui chjeee, tsi'e xta xi xchá xi chjiani nangui Judea.

Ni xi Kamá 12

¹ Kó kui nixtjin ján ndá re Erodee katsoboá chiboa xta nangoxii tsi'e nga sa'ín'oón.

² Kó kicha kats'énk'iénni Sandiyaá, nts'ie Juaa.

³ Kó nga kamábe nga tsja kamaá xta judíoo kui nij, ti boá ti ts'én katsoboá Peé. Kuí ma ngujiin s'ué nga chinie pan xi jmí nisanjiin.

⁴ Kó nguije katsoboá, katsanguis'ien ndoboaya, kó nijún tjin jajún askondá, xi xki nijún ndiya'a yojo nga ngo tjin, kó kats'énkjó kui ndá re Erodee nga nguije ja'a s'ué paskuaa sa'ínjeé Peé nguindyikon xta naxiíndaá.

⁵ Kó kuíni nga Peé 'niú kichindá nguiya ndoboayaá, tanga xta nangoxii 'niú ton ton tsichjatjé Peé nga tsichjaa Néná.

⁶ Kó ngo nixtjien nguindiee nga Erodee sa'ínjeé Peé nguindyikon xta naxiíndaá, Peé kji'ifé ngamasieen jó jajún, nga tjitá'niú jó n'niú kicha, tjenga jajún xi ngasee ndyikonda ngantjoa ndoboayaá.

⁷ Kó ta niján ma jachókoón ngo ndítsjiee Néná, kó nguiya ndoboayaá ngo ndi'í kats'entsijen yeje, kó kui ndítsjiee kats'énjo nguindie niseen Peé, kats'énkja'aá, s'e bi katsoó: –Tsa tsítjin! Kó tjemá ixonguí n'niú kicha xi ndiya'a tsja Peé.

⁸ Kó kui ndítsjiee bi katsó ngasee: –Cheje njño, kojo tjaye tjixíndiee. Kó boá kats'én Peé. Kó ti bi ti katsó nguiní kui ndítsjiee: –Chejekjé njño xi fot'e ngaxten kó ndibétjinguiní.

⁹ Kó Peé kijtjinguui ndítsjiee, kó nde bejin tsi jakoxi kojo tsi boajin kji'ni xi tjits'én ndítsjiee. Ta ngo ni xi ta tjobókorí kjima Peé.

¹⁰ Nguije ja'at'aa jajún xi tjoón kojo xi ma jó xi ndyikonda ndoboayaá, jachót'aa ngantjoa kicha xi tikón kjen ndiyatiee, kui ngantjoaa ta katjox'a soboá, s'e jataxie. Jaskan nguije ja'a ngo ndiyatiee, kó kui ndítsjiee ijña soboá.

¹¹ Kós'e Peé kamákiin kó bi katsó: –Ngot'e 'ne nga jakoxi nga be an nga Néná katsanguiya ndítsjiee tsi'e nga k'oxié'ana nguiya tsja Erodee kojo ngayeje ni xi mejeén sa'ínjona xta judíoo.

- 12 Kó nguije kamákjiín Peé ni xi kamaá, t̄j̄enmá kijí ndi'aā n̄ Riyaá, n̄aā nda xi 'mí Juaā, xi ti Markō ki'mií nga, nínga achichí kjín ma x̄tā xi je síndotikó nga ndyichjiā Néná.
- 13 Kó nga jachó Peé tsíchjiā t'a ngantjōa xi tikón k̄j̄en ndiyatieé, kó ngo tsakjin xongo xi 'mí Rodē xi kats'énseén,
- 14 kó nga tsint'ié nga ndaā Peé, achichí tsja kamaá, kó nguindieē nga skjíx'a ngantjōaā, tasá tsanga ma nga kijí'oyá nguíní nguīya ján nga kijítsáyá nga Peé xi sikón t'a ngantjōaā.
- 15 Tanga kui jaá bi katsoó kui tsakjín: –¡A tsabeéri! Tanga jakoxi nga Peé, katsó. Kó kui jaá bi katsó: –Kuijín bōa, ta ndítsjieē boá.
- 16 Tanga Peé takó tjíts'énkjaniera ngantjōaā, kó nguije kachjác'aá kó nga kamáya nga kui, achichí katsakjónní kui jaá.
- 17 Tanga Peé, ta tsja tsi akoó nga xió t̄j̄ndyiónjnú katsoó kui jaá, kós'ē ín̄j̄mi kóts'en Ndianá ts'axiēni nguīya ndobōayaá. Kó bi katsó ngase: –T'ín̄j̄mijnúyui kui nī Sandiyaá kojo n̄ts'iē xi ngaseē. S'ē jaskan jatjo kui ndi'aā kós'ē kijí k̄j̄'ē nguīndie.
- 18 Kó nguije kisisieén, ngo kjōaxti kis'ieē jajuún, ngat'ā kamábejín ni xi kamá kjōaā Peé.
- 19 Tanga Erodeē katsjá kjōa nga ikindyisé nguíní Peé, kó nga kasakojín, jajuún ik'ínieé ni xi kamaá, s'ē katsjá kjōa nga kini'ánk'iēn jajún xi ndyikonda ndobōayaá. Jaskan nguije ja'a kui nī Erodeē jatjo nangui Judeā kós'ē n̄axīndā Sesarēā kijík'ijñā.
- 20 Kó nda re Erodeē achichí kats'énxchánjo x̄tā xi chj̄iani n̄axīndā Tirō kojo n̄axīndā Sidon, kó kui x̄taā índa nga kijíkoón Erodeē. Kó kui x̄tā n̄axīndā kamá xi kats'én nga nda tsa'a Blastoō, ngo nda xi 'niú nk'a xaá xi nijan ma Erodeē, kó kui x̄taā tsangui kjōaxīo, ngat'ā n̄axīndā Tirō kojo n̄axīndā Sidon k̄j̄a sakoó ni xi iskj̄inie xi kats'ē kui n̄axīndā nda reē.
- 21 Kó ngo n̄j̄xtjin kui nda re Erodeē tsíchjiā x̄taā nga yajā n̄j̄ño ndaā, kós'ē kis'ijñā són nínga botixómá, s'ē tsíchj̄iayaj̄iín,
- 22 kó ngayeje x̄taā askandáyá ma nga bi katsó: –¡Kui xi ts'énchjiā, x̄tajín bōa, Néná boá!
- 23 Ti kuij̄ ch̄ibōa ngo ndítsjieē Néná katsjaá ngo chi'in Erodeē, ngat'ā katsjáj̄iín kjōaje Néná, kó ch̄indo kats'énkjíē nga k'ien.
- 24 Tanga eén Ndianá kjifitsié nga tjí'miyaá x̄taā ngayeje són ngasondieē.
- 25 Kó Bernabeē kojo Sauloō nguije kamá xaá k̄j̄a n̄axīndā Jerusalen, ti kijí'oyá nguíní nga nijan kijíjō Juaā, kui nda xi ti Markō ki'mií nga.

Ni xi Kamá 13

- ¹ Kó ngu^uiⁱiⁿ x^ta n^angoxⁱ xi kis'ⁱndo n^axⁱndá Antiokí^a kis'ⁱe já ch^jiⁿi^e'eén Néná kojo já mostr^o, kó kui boá xi Bernabee, Ximoo nda xi ti Jmá ki'mí nga, Rsioo xi ch^jiⁿi^e n^axⁱndá Sirene, Menaeem kui nda xi nijan kamáxchá Erodee, xi kis'ijña xá nangui Galilea, kojo Sauloo.
- ² Ngo nⁱx^tjⁱn t^jiⁿga síndotikó nga ndyits'endikón Ndiⁿaná kojo nga síndo kjindiá, Asién Nⁱx^tjⁱn Néná bi katsó: –T'íjñit'axínní Bernabee kojo Sauloo tsⁱ'e nga sa'ín kui xá xi tsíchjiaña.
- ³ Kós'e ngu^ui^e tsíchjia Néná kojo ngu^ui^e ja'a nga kis'ⁱndo kjindiá, ngayeje kui x^ta n^angoxⁱ ijñasoón tsja, s'e kats'énkjí.
- ⁴ Asién Nⁱx^tjⁱn Néná katsanguiya Bernabee kojo Sauloo nga kijí nangui xi 'mí Seleusia, s'e kⁱa iskjibé nga kijíya ngo tjotso je xi kijíjo t^jiⁿguⁱ Chipre.
- ⁵ Nga jachó n^axⁱndá Salamina xi tikónt'a ndáchíkoón, kⁱa íts'iyaniⁱ nga ínjimi eén Néná ngu^ui^a ndi'a nínga ch^ji^a eén Néná x^ta judío. Kó kⁱa kis'ijñajo Juaa tsⁱ'e nga asíkojo.
- ⁶ Kó ja'atjinde ngayeje t^jiⁿguⁱ Chipre ngaskande nga jachó nínga 'mí Paf^o, kⁱa kui ngu^uindiee kasakoo ngo nda t^ji'e judío xi 'mí Barjesu, nda ch^jiⁿi^e'én ndiso,
- ⁷ kó kui t^ji'ee nda tsa'a nda x^titjón xi 'mí Serjio Paulo, ngo nda xi achichí kjínkón kamá. Kui nda x^titjón xi 'mí Serjio Paulo katsanguiyakja'á Bernabee kojo Sauloo, ngat'a kamámejeén tsint'ie eén Néná.
- ⁸ Tanga nda t^ji'ee, (xi ti Elima ki'mí nga én griegoo), katsjandiéjín kó íchjaá tsⁱ'e nga nda x^titjoón s'ijinjín eén Néná.
- ⁹ Kós'e Sauloo, kui nda xi ti Pablo ki'mí nga, xi 'niú t^jiⁿ Asién Nⁱx^tjⁱn Néná, asko'á ndá ndá kui nda t^ji'ee,
- ¹⁰ s'e bi katsoó: –Ji chi ndiso, ji xi t^jikítsiee ngayeje kjoandiso kojo ni xi ndajín, ndíi xindajín diabloo kojo kondraa ngayeje ni xi kixi! ¿Mí kjoaa nga ji tini'ínkjatsén ji ndiya kixi Ndiⁿaná?
- ¹¹ Ngot'e 'ne Ndiⁿaná kotíjeé nga ku^uindyin tⁱka ji, kó kjín nⁱx^tjⁱn nga xchejín ji ts'ueé. Ti kui chⁱbo^a Elima^a kamájñoó ndyikón, kó tsangase ngo xi iskjibenguí tsⁱ'e nga kijíjo, ngat'a tanisién 'niú kamátika.
- ¹² Kó nga kamábe kui niⁱ nda x^titjoón, kijíndikoón ni xi akóyá Pabloo kjoaa Ndiⁿaná, kó kis'ijjín Ndiⁿaná.
- ¹³ Pabloo kojo x^ta xi nijan tso'bájo kⁱa Paf^o iskjibé ngo tjotso je xi kijíya nga kijí n^axⁱndá Perje, xi ch^jiⁿi^e nangui Panfilia, tanga Juaa kⁱa ijñamasien kui jaá kó kijí'oyá ngu^uiní n^axⁱndá Jerusalen.
- ¹⁴ Kó kui jaá kⁱa n^axⁱndá Perje ja'a nga jachó n^axⁱndá Antiokí^a xi ch^jiⁿi^e nangui Pisidia, kó ngo nⁱx^tjⁱn ndikón ts'as'ien ngu^ui^a ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó kis'indonié yáxiríe xi síndo kui ngu^ui^a ndi'aa.

- 15 Kó jaskan nguije kini'ányajíin xojon kjoakitij_ kojo kjoaa xojon xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná, já nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná katsanguiya nga bi katsoó: —Jún já nts'ie, tsi tjinjnú ngo ni xi k'uinjnuu kui xtaa tsie nga sakó nga'niú ngasee, ndokjoajnú ngot'e.
- 16 Kós'e Pabloo jastjien kó yején tsja tsie nga xió k'uíndo kui xtaa kó bi katsó: —Jún xta Israel kojo xta xi judiojijnjú, tasiennijúnjú'un.
- 17 Néná xi chjiani Israel kuí boá xi ja'ájin xta tje xchána tsie nga ngo naxindá 'niú kama kji'a nga takó kje'e nangui síndo kia nangui Ejipto, kó jaskan nga nga'niú xi tsie Néná ts'axié kui xtaa kui nangui ján.
- 18 Kó Néná kats'énchíkjoa ni xi kats'én kui xtaa kia nangui kixii mején yichán nó,
- 19 kó yito naxindá 'niú kats'énkjié xi chjiani nangui Kanaán, tsie nga katsjaá kui nangui xta xi xchána.
- 20 Kui ni xi kamaá, mején nijún úchán ichítie nó ts'andíyaá, kós'e jaskan Néná katsjaá xtaxá ngaskande nga jachó nixtjin nga kamá nda chjinie'eén Néná nda xi 'mí Samueel.
- 21 Kó jaskan kui xtaa tsí'á ngo nda re xi kotixomaá, kó Néná yichán nó katsjaá nda re xi 'mí Saul ndí nda xi 'mí Sií xi chjiani xta tje Benjaa.
- 22 Jaskan Néná ja'axiin xaá Saul kó Ndabii íjñá ngajoo, kó bi katsó Néná kjoaa Ndabii: “Je kasakona nga Ndabi xi ndíí Isaií ngo nda xi nda kasasieen inimana, kuí boá xi sa'ín ngayeje ni xi mejénna.”
- 23 Xta tje Ndabii kjindibáni Kjisoo, kui xi katsanguiya Néná tsie nga k'oxié'á xta Israel xikó katsó nga katsáyatjón.
- 24 Nguindiee nga kokó yoo Kjisoo kjoaa ni xi sa'ín, Jua Bautistaá inijmí ngayeje xta Israel tsie nga satindá kó boá ts'én xcha nga je kats'énk'oyá yoo jé xi kats'én.
- 25 Nguije makjatjósón xá xi tjits'én Jua Bautistaá, bi katsó: ¿Yá ni an, kóts'en ndyini'ánkjojnú jún? “Ánjín boá xi ndyichiyájnú'un, jaskanní ndibá xi kui, kó ngaskande an sakójinna kui kjoandaá nga skjindóo n'niuú tjixindieé.”
- 26 Jún já nts'ie, xi xta tje Abraam kojo ngayeje jún xi xta xi judiojijnjú tanga xi yandikónjú Néná, ñá boá xi kananguiyaná kui én xi k'oxié'aná.
- 27 Ngat'a xta naxindá xi síndo Jerusalen kojo xta xi botixómaá, kamábejín 'yání xi Kjisoo, ti nde kamákijnjín kui én xí tsichjia já chjinie'eén Néná xi ni'anya xki nixtjin ndikón kia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó boá ts'én kats'énkjatjósón én xi ja boá je tsichjia já chjinie'eén Néná nga kats'énjeé Kjisoo,
- 28 kó nda tsi jmí kjoa kasakojín nga si'ank'ien, kui xtaa tsí'áá Pilato tsie nga kats'énk'ien.

- 29 Kó nguije jatjosón ngayeje ni xi chjiá xojon eén Néná, ts'enjenguit'a kroo, kó kijík'íjñá yojoo ngo ngatsjóó.
- 30 Tanga Néná kats'énkja'á'yaá ngujiin xta xi je jesoón,
- 31 kó kjín nixtjin nga Kjisoo akoó yojoo xta xi nijan kistso'bájo nga jatjojo nangui Galilea kós'e kijíjo naxínda Jerusalen, kó ngot'e 'ne kuí jaá xi chistiko nguindyikon xta naxíndaá.
- 32 Kó kuíni nga jin ndyi'bínijmijne kui éntjatsiee, kui én xi katsáyatjoón Néná xta tije xchána,
- 33 kui xi Néná je kats'énkijatjosoón ndíi kui xtaa, kojo ñá, nga kats'énkja'á'yaá Kjisoo, xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná kja Salmo xki xi ma jó nínga bi tsó: “Ji xi ndína ji, kó an xí Námí an, ngot'e.”
- 34 Kó nga kats'énkja'á'yaá ngujiin xta xi jesoón, boá kats'én tsi'e nga nguiti sa'ínkatsónjin yojoo, xikó ts'én ts'éenchjia xojoon nínga bi tsó: “Tsjáa an ni xi tsjie kojo ni xi kixi xi kixiyatjóon Ndabii.”
- 35 Kó kuíni nga bi tsó kje'e salmo: “Koe'éndiéjin ji nga kjotson yojoo nda tsjiee.”
- 36 Ngat'a nga jakoxi Ndabii kats'énkijatjosoón ti kui xta tsi'e, xikó katsoó Néná nga sa'in, kós'e jaskan nguije k'ien, kja nijan kis'inijinjō xi xchaá, kó yojoo jatson.
- 37 Tanga yojoo kui nda xi Néná kats'énkja'á'yaá, jatsonjin.
- 38 Kó boá ts'én jún já nts'ie, chjiénga xchajnú, nga tji'bínijmijnú nga tangat'anii Kjisoo nga sakójnú kjoani'ánjetakoón jéjnú,
- 39 kó nga ngayeje xi nguiyaa kjoakitii Moisee kamákixijinni nguindyikon Néná, tanga tangat'anii Kjisoo nga kamakixi xi s'ijiin kui.
- 40 'Niú nda chónjnu yojojnú tsi'e nga júnjin k'okaniéjnu ni xi kats'én'indó já chjini'e'een Néná xi bi tsoó:
- 41 Tsitsíjenjnu jún xi mojnóchajnú eén Néná, ngatjindikónjnu kó ngachajajnú, ngat'a kui nixtjinjnu tjin ngo ni xi sa'in an, ngo ni xi s'ijinjin kamajnú, tsi tjin xi kotsoyanijmijnú.
- 42 Kji'a nga jatjo Pabloo kojo já xi nijan tjimájo kja ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, xta xi judíojín tsí'aá nga nixtjin ndikón xi ingoo kujichjiajo nguiní ngase xtaa kjoaa kui nii.
- 43 Kó nguije kiji xta xi síndo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, achichí ma xta judío kojo xta xi judíojín tanga xi bendikón Néná xi kijítjinguui Pabloo kojo Bernabee, kó kui jaá 'niú atíxomaá kui xtaa tsi'e nga jmí nixtjin kui'íjñamasien kjoandaá Néná xi je kasakoo.

- 44 Nixtjin ndikoón xomana xi ingoo mején ngayeje xta naxiíndaá kamátikó tsí'e nga tsint'ieé eén Néná.
- 45 Tanga nga kamábe já judíoꝝ kui xta kjiín, kamá'onkon, kó íts'iyaniꝝ nga ch'o katsoó Pabloꝝ nga boꝝ katsoó nga boꝝjín kji'i ni xi ts'éhchjia.
- 46 Kós'e Pabloꝝ kojo Bernabee takó tsíchjia nga katsakjónjín nga bi katsoó: – Tjínjne ngo kjoꝝ'niú nga jakoxi nga jún tjón kondókjoꝝojne eén Néná, jún xi xta judío jún, tanga nga ti juún ndyi'míjnú kojo nga s'ijinjinjnú nga sakójnú kjoꝝamindyion ngatsjé nixtjiin, tasá kui xta xi judíoꝝjín konguínchonjne.
- 47 Ngat'a boꝝ ts'én katsanguiyajne Ndiána nga bi katsó: Ijñáñaá xikoó ngo ndi'í tsí'e ngayeje xta xi tjín ngasondiee, tsí'e nga k'uiyee kóts'en k'oxié'á an xta xi síndo ngayeje són t'anangui.
- 48 Nga tsint'ieé kui eén xta xi judíoꝝjín, achichí tsja kamaá kó katsjaá kjoꝝaje eén Néná, kó kis'ijin yejee xta xi je katjo'ójiin nga sakóꝝ kjoꝝamindyion ngatsjé nixtjiin,
- 49 kó boꝝ ts'én ki'míya eén Néná ngayeje nangui.
- 50 Tanga kui já judíoꝝ tsíchjiajo íhchjín xi nda inimaꝝ kojo xi yandíkón kojo já xi'in xi 'niú yandíkón naxiíndaá, kó indyi'á tsí'e nga tsangatjinguꝝ Pabloꝝ kojo Bernabee tsí'e nga kjoꝝtjo kui nangui.
- 51 Tanga kui jaá nguꝝje ikiyotjinguꝝ ítsanie xa xi yajáón se tsí'e nga íjñá ngo chiboa nga ndajín kji'i ni xi kats'én kui xtaꝝ, s'e kiji nangui lkoniꝝ.
- 52 Kó xta tsí'e Néná achichí tsja kamaá nga kis'ikitsiee Asién Nixtjiin Néná.

Ni xi Kamá 14

- 1 Nga jachó Pabloꝝ kojo Bernabee naxiíndaá lkoniꝝ, ts'as'ien ngajoó nguꝝiya ndi'a nínga ndokjoꝝ eén Néná xi chjiani já judíoꝝ, kó kia tsíchjiajo xtaꝝ kjoꝝa Kjisoo, kó kjin ma xta xi kis'ijiin xi judío kojo xi chjia én griego.
- 2 Tanga xta judíoꝝ xi kis'ijinjiin én xí tsíchjia Pabloꝝ kojo Bernabee indyi'á xta xi judíoꝝjín tsí'e nga ch'o koꝝ'a kui já nts'iee.
- 3 Kuíni nga, achichí tsie kamaá kui nguꝝindiee kó 'niú kamá'niátakón Ndiána nga ínjimí xtaꝝ kjoꝝa kjoꝝatjoó Néná. Kó Ndiána akó nga jakoxi kui niꝝ nga katsjaá nga'niú tsí'e nga sa'ín chiboa kojo kjoꝝandikón.
- 4 Kó xta xi chjiani kui naxiíndaá jó tjín kats'én yooꝝ ngo tjín xi nijan kamá xta judíoꝝ, s'e ngo tjín xi nijan kamá já apostroo.
- 5 Tanga xta xi judíoꝝ kojo xta xi judíoꝝjín nijan kamá já xí botixómaá, kó kji'ts'uiéé kui jaá tsí'e nga ndajín sa'ínjo kojo nga k'oya ndijo,

6 kó nga kamábe Pabloō kojo Bernabeē kui ni xi kamata'in, jatjo'ma kó naxińdá Listrā kojo Derbē kijí, naxińdá xi chjiani nangui Likaonia, kojo nangui xi tiña manij̄ kui nguĩndieē,

7 kó kĩa katsáyá éntjatsieē Néná.

8 Kó kĩa naxińdá Listrā kis'ijña ngo ndā xi nĩmā xi majín fotso'bá, xi jmí nixtjin kamá kistso'bá ngat'ā ndeskande koó nga katsen nga nĩmā se, kui ndāā ngo yáxiríē tikónnié.

9 Nga tsint'ieé én xi ts'éenchjiā Pabloō, Pabloō asko'á ndá ndá kó kamábe nga kui ndāā 'niú s'ijjin̄ Néná nga kamandaya,

10 kó Pabloō 'niú tsíchjiājo kui ndāā nga bi katsoó: –i Tjsítjin̄ kó t'ijñí naxo ndsaki! Kó kui ndāā ta niján ma iskjínk'á kó kasasien kixi, s'ē kamá kistso'bá.

11 Kós'ē nga kamábe kui xtā naxińdaá ni xi kats'én Pabloō askandáyá ma nga tsíchjiā én Likaonia nga bi katsó: –i Néná xtā kamá, kó kuí xí je'ekónná!

12 Kó Bernabeē ne Seuū ki'mií, kó Pabloō ne Ermē ki'mií, ngat'ā nga kuí xí tsíchjiā ma.

13 Kó chiná'mií ne Seuū, xi tikón nangoxiī nga bitjas'ien̄ naxińdaá, jachójo choyojo xĩ'in̄ kojo naxó tsjakon, kó kui chiná'mií kojo xtā naxińdaá kamámejeén kats'énk'as'ieen̄ kjoatjó.

14 Tanga nga kamákjiín já apostrō Bernabeē kojo Pabloō ni xi kamata'in ngaskande iskjĩndiyájón maá njñoō, s'ē kijingajiín xtaā kós'ē askandáyá nga bi katsó:

15 –i Jún já! ¿Mí kjoāā nga bi kji'i ni xi ndyini'ánjnú? A yajínjnú nga xtā jin̄ xikoó jún, jā kuíni nga jé'ē jin̄ nga k'uinijmijnē éntjatsieē Néná tsí'ē nga k'uijña masienjnú kui ni xi ni'ánjnú xi jmí ni chjjiín, kó tasá Néná tindyisé̄ nguinijnú, kui Néná xi tikón jakoxiī, xi kats'énda ndi'ak'ajmii, t'ananguii, ndáchíkoón kojo ngayeje ni xi tjiín,

16 kui xi kje'ē nixtjin̄ katsjandíē nga ngayeje xtaā kjā kijí kjā kijí ndiyaá nga ngo nga ngo,

17 nda tsi ngatsjé̄ nixtjin̄ akoó xtaā kjoānda xi ts'én tsí'ē nga xchā 'yání xi kui, ngat'ā kuí xí tsanguiyajnú stseé̄ tsí'ē nga nda kamaxchá ni xi 'bitjiejnú, kó kuí xí tsjájñú nga nda xinié̄ nga nda s'iojnú kojo nga k'uiéé̄ kjoatsjā inimajñú.

18 Kó nda tsi kui niĩ̄ katsó, tanga takó achichí ni'in̄ kamaá nga íchjaá xtaā nga si'ank'as'ieen̄ kjoatjó.

19 Kó ta kji'a ma jachó já judíō xi chjiani naxińdá Antiokíā kojo naxińdá Ikoniō xi indyia'á xtaā tsí'ē nga kje'ē ts'én kats'énkjó, kós'ē ndijō akjaya Pabloō kó nguijē kis'ijjin̄ nga je k'ien̄ katsó, iskjifé̄ nga ts'axié̄ nguijin̄ naxińdaá.

- 20** Tanga ngayeje xta xi je s'ijiin Kjisoo kamatikónié Pabloo, kó Pabloo jastjén kó ti kijí nguini nguujin naxindáa, kó nga kamanguindyiojón kijí Pabloo kojo Bernabee naxindá Derbe.
- 21** Jaskan nguije inijmi éntjatsiee Néná naxindá Derbe nínga kjin xta kats'éns'ijin eén Néná, kijí nguini naxindá Listra, naxindá Ikonio kojo naxindá Antiokía,
- 22** kó kia katsjá nga'niuú xta xi s'ijiin Kjisoo, kó 'niú tsíchjiajo tsi'e nga sa'íns'ijin kó boá katsoó nga chjiénga tsie kjoanimá kuitjatió tsi'e nga kuitjás'ien nínga botixómá Néná.
- 23** Kó Pabloo kojo Bernabee xki nangoxi katsjaá xá xta xi xchá xi k'uíndotjoón nangoxii, kó nguije tsíchjiaa Néná kojo nguije ja'a nga kats'én kjindiá, Ndiána kats'éngat'aá kui xta xi je kis'ijiin.
- 24** Pabloo kojo Bernabee ja'a nangui Pisidia, ngaskande nga jachó nangui Panfilia,
- 25** kó nguije katsáya eén Néná naxindá Perje, kijí naxindá Atalía,
- 26** kia kijiya ngo tjotso je tsi'e nga jachó naxindá Antiokía, naxindá nínga kichjá'átjeé Néná nga tsjaá kjoandaá tsi'e xá xi je kats'én.
- 27** Kó nguije jachó naxindá Antiokía, ítikó xta nangoxii kó inijmí ngayeje ni xi kats'én Néná nguiya tsja kui jaá, kojo nga Néná xi kats'én nga xta xi judiojin je s'ijiin Kjisoo nga.
- 28** Kó Pabloo kojo Bernabee achichí tsie ts'andiyaá nga kis'indojo xta xi je kis'ijiin Kjisoo.

Ni xi Kamá 15

- 1** Kui nixtjin ján tjin xta xi chjiani nangui Judea xi kijí naxindá Antiokía kó kia íts'yanií nga akóyaá nts'iee nga kjo'tjo'ájin yoojo tsi s'ánjin sirkunsisioon xikó kji'i kjoaxchá xí íñá Moisee.
- 2** Pabloo kojo Bernabee 'niú askjoyáni kui nij kojo kui jaá, kó tichaan Pabloo kojo Bernabee kis'indonda kojo kje'e ngase xta xi katse'éxaá tsi'e nga kijí naxindá Jerusalen nga kijik'índa kui kjoaa kojo já apostroo kojo xta xi xchaá nangoxi xi chjiani kui naxindá ján.
- 3** Kó kui jaá, nguije kats'énkjyindiya xta nangoxii ja'a nangui Fenisia kojo nangui Samaria, kó katsáyaá kóts'en xta xi judiojin íñámasien kjoaxchaá kós'e kats'éns'ijin Néná, kó ngayeje nts'iee achichí tsja kamaá nga tsint'ieé kui nij.
- 4** Kó nga jachó naxindá Jerusalen, kia ndyikoyaa xta nangoxii kojo já apostroo kojo xta xi xchaá, kó katsáyaá ngayeje ni xi kats'én Néná nguiya tsja kui jaá.

- 5 Tanga tjin xta fariseo xi je kis'ijiin een Néná xi jastjien s'e bi katsó: –Chjiénga sijaan sirkunsisioon kui xta xi je kis'ijiin een Néná xi judiojin, kó 'niú k'uijñaá nga sa'inkjatjosón kjoakitij Moisee.
- 6 Kó ítikó yooj já apostroo kojo xta xi xchaá tsi'e nga askjoyáni kui kjoaa.
- 7 Kó nguije tsie askjoyáni kui kjoaa, jastjien Peé, kó bi katsoó: –Jún já nts'ie, jún je yajnú nga je tsienij nga Néná ja'ájinna nguijiin jún tsi'e nga xiyáa éntjatsiee Néná xta xi judiojin tsi'e nga s'ijiin.
- 8 Kó Néná xí be inimaná akó nga tjoó xtaa, ngat'a katsjaá Asién Nixtjiin Néná xikó ts'én katsjáná ñá,
- 9 kó Néná skjánjin tjits'énná ñá kojo kui jaá, ngat'a ti je kats'éntsje inimaá nguije kis'ijiin Néná nga.
- 10 Ngot'e 'ne, ¿mí kjoaa nga Néná ndyichjat'ayákónjnu nga kjoa'niú ndyini'ánjnuú kui xta xi tsi'e Néná nga koa'anijin ngo ch'ia xi ngaskande ñá kojo xta tje xchána kamájin tsa'anijin?
- 11 A mí tsi tasá s'ijin kjimaná nga ta kjotjo'a ñá tangat'anij kjoandaá Ndiáná Kjisoo, xikoó kui jaá.
- 12 Kó ngayeje xtaa nga xió kis'indo tjienga tsint'ieé Bernabee kojo Pabloo nga inijmi kjoaa ngayeje chiboa kojo kjoandikón xí kats'én Néná nguiya tsja kui jaá nguijiin xta xi judiojin.
- 13 Kó nguije xió kis'indo kui jaá Sandiyaá bi katsó: –Jún já nts'ie, nda'yámajnú'un:
- 14 Ximoo inijminá kó kats'én Néná nga tjon tjon nga kamánimaá xta xi judiojin, kojo nga ja'ájin nga naxindá xi tsi'e Néná kujchjiani.
- 15 Kó kui nij, ti boa ti tsó xikó ts'én í'ta xojon já chjinie'eén Néná nínga bi tsó:
- 16 Jaskan nguije kamá kui nij, kjoé'e nguiña an kó kjoé'e ts'endáya nguindie ndikoón Ndabij xi jatsoon, kó sa'indaya an xó xi je ixóndoó, kó ti sa'inkjastjien nguini an kui ndi'aa,
- 17 tsi'e nga xta xi ngasee kongase Ndiáná, kojo ngayeje xta xi Israeljin xi je kamátsje nguiyaa ja'enna,
- 18 bi tsó Ndiáná xi bokó ngayeje kui nij ndeskande nixtjin xchá ján.
- 19 Kuíni nga an xi xian an nga kamájin si'anxtij xta xi Israeljin xi je ijñamasien kjoaxchaá tsi'e nga Néná je koejetjingui,
- 20 ta kama ta ngo tsi xojon si'andaa nínga k'uiyaa tsi'e nga ku'ijñát'axiin yooj ngayeje ni xi ndándí xi chjiani ngo asieén ngo ne xi ts'enda xtaa, kó nga sa'inkamajojin xi tondo, kojo nga skjiniejin yooj cho xi ni'ánxindo nga ni'ánk'ién kojo yojo xi ndyiaá jin.

- 21 Ngat'a ngaskande nixtjin xchá ján, Moisee índo xki naxíndá xta xi kui'ínijmi nga sa'ínyá kjoakitij nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xki nixtjin ndikón.
- 22 Kós'e nda kasasieen já apostroo kojo xta xi xchaá kojo ngayeje xta nangoxii, nga ja'ájin já xi chjani kui já xi'iin xi katsanguiya naxíndá Antiokía xi nijan kijjo Pabloo kojo Bernabee, Judaá nda xi ti Barsaba 'mií nga, kojo nda xi 'mí Silaa xi achichí kamáyandikón nguijin já nts'iee,
- 23 kó kui jaá xi kananguiyajo ngo xojon xi bi tsó: "Jin xi já apostro jin kojo xta xi xchá xi nts'ie majnú, tinde boá t'ínjú já nts'ie xi xta xi judíojin xi síndo naxíndá Antiokía, nangui Siria kojo nangui Silisia.
- 24 Je kanda'yájne nga tjín xta xi ti k'ie jatjinná, kui xi jmí kjoa katse'éjín, kó kui xi ndyits'enxtíi inimajnú, nga katsanguiya nga si'ánjú sirkunsisioon kojo nga si'ankjatjosónjú kjoakitij.
- 25 Nda tsakínjne, nga ik'índajne nga kachje'éjinjne já xi'in xi tjojne kuíni nga kananguiyachonjne jún Bernabee kojo Pabloo,
- 26 já xi je kitsjienkon yoo tangat'anii ja'eén Ndjaná Jesukristoo.
- 27 Kó kuíni nga kia kananguiyajne Judaá kojo Silaa, kó kuí jaá xi kuí ma xi kúichjajojnú jún ts'e nga kotsoya yejejú ti kui ni xi'bj.
- 28 Ngat'a je nda tsakiín Asíén Nixtjin Néná kojo jin ts'e nga taxkiya si'ánjínjú ngo ni, ta kuí tsi ni xi xikoó xi'bj:
- 29 Nga xiniejínjú yoo cho xi je kini'ánk'as'ieen ngo asieén ngo ne xi ts'énda xtaá, kojo nga xiniejínjú jin kojo yoo cho xi kini'ánxíndo kojo nga kamajín tondo kamajnú. Tsi si'ankjatjosónjú ngayeje kui nii, nda kji'i ni xi ndyini'ánjú. Nda ngas'iejú."
- 30 Kó boá ts'én kui jaá nguije kats'énkixot'a xkjin, kiji naxíndá Antiokía kó ítikó ngayeje xta nangoxii nga kats'énk'as'ien kui xojoon.
- 31 Kó nguije kats'ényá xta nangoxii kui xojoon, achichí tsja kamaá nga kui eén xi kats'éndajoon.
- 32 Kó nga já chjinie'eén Néná kamá Judaá kojo Silaa, kats'éndajoon kojo katsjá nga'niuú nts'iee nga tsíchjajo,
- 33 kó nguije ja'a kjin nixtjin, kui nts'iee xió kats'énkixot'a kui jaá nga kij'oyá nguini nangui nínga síndo xta xi katsanguiya.
- 34 Tanga Silaa kamámejeén nga kis'ijña kjaa.
- 35 Kó Pabloo kojo Bernabee kojo kjin ngase xta takó kis'inndo ra naxíndá Antiokía nga akóyá kojo nga ínijmi éntjatsiee Néná.
- 36 Nguije ja'a kjin nixtjin, Pabloo bi katsoó Bernabee: –Tjianchóon ingo ndiya ngayeje nts'ie xi síndo ngayeje naxíndá nínga je ik'ínijmi eén Néná, ts'e nga xchá kóts'en síndo.

37 Kó Bernabee kamámejeén nga nijan kijjō Juaa, kui nda xi ti Marko ki'mií nga,

38 tanga Pabloo kasasienjiín nga kjojo, ngat'a Markoo nangui Panfilia índomasien kó nguiti kamámejénjiín nga kats'én xá xi ki'mií.

39 Kó Pabloo kōjo Bernabee ndsejēnjín kamá kós'e kja xín kja xín kijí nga ngo nga ngo, kó Bernabee kijjō Markoo nga kijíya ngo tjosso je tjingui Chipre.

40 Tanga Pabloo ja'ájin Silaa, kó jatjo kui nguindiee nguije já nts'iee tsíchjijatjé nga kats'énk'as'ien nguuya tsja Néná,

41 kó kui jaá ja'a nangui Siria kōjo nangui Silisia, nga katsjá nga'niuú xta nangoxii.

Ni xi Kamá 16

1 Kó nga jachó Pabloo nangui Derbe kōjo Listra kja kasakoo ngo nda xi s'ijiin Kjisoo kui xi 'mí Timo, ndií ngo xtachjón xi judío xi ti boá ti ts'én s'ijiin Kjisoo nga, kó na'mií nda griego boá,

2 kó já nts'ie xi chjiani nangui Listra kōjo nangui Ikonio achichí nda tsíchjia kjoaa kui ndaa.

3 Pabloo kamámejeén kijjō Timoo, tanga nguindiee nga kjojo kats'eén sirkunsisioon ts'i'e nga ch'ojín kamaa xta judío xi síndo kui nguindiee, ngat'a ngayeje kui jaá be nga na'mií Timoo nda griego boá.

4 Kó xikó ts'én ndyifoa'a ngayeje naxiínda kats'énk'as'ieen kjoabotixoma xi je ja boá índajo já apostroo kōjo xta xi xchaá nangoxii xi chjiani naxiínda Jerusalen nga sa'ínkijatjosón kui xtaa.

5 Kó boá ts'én kui xta nangoxii 'niú kis'ijin ngasee Kjisoo, kó ndyiojón ndyiojón kamákjín ngase.

6 Kó nga ja'a nangui Friija kōjo Galasia, Asién Nixtjiin Néná katsjandiéjiín nga tsíchjia eén Néná nangui Asia,

7 kó nga jachó tsindioó nangui Misiá kamámejeén nga koeje nangui Bitinia, tanga Asién Nixtjiin Néná katsjandiéjiín nga kja kijí.

8 Kó nga ja'a tiña nangui Misiá, jatjajen nga jachó naxiínda Troa.

9 Kó nga jñoó Pabloo akakoo ngo ni, nínga kamábe ngo nda xi chjiani nangui Masedonia xi sikón kixi nga 'niú ts'áá nga bi katsoó: “Titjé chíí ji nangui Masedonia kó tasíkejeje.”

10 Kó nguije akakoo kui nií Pabloo, tjenmá ik'ijñandajne yojone nga konguínjne nangui Masedonia, ngat'a je yajne nga jakoxi boá nga Néná kja ts'énchjijajne ts'i'e nga k'uinijmijne éntjatsiee Néná kui nguindiee.

- 11 Kó kia naxínda Troa kachjábéjñe ngo tjetso je xi tsanguinyájñe tsí'e nga jáchó kixi kixijñe tjiñgui Samotrasia, kó nga kamánguindyiojón jáchójñe naxínda Neápoli,
- 12 kó tsanguínjñe xtjieen Filipo, naxínda 'niú xi tjón xi chjiani nangui Masedonia, kojo ngo kolonia nínga síndo kjin xta Roma kó kia kixindyionjñe kjin nixtjin.
- 13 Kó ngo nixtjin ndikón jataxiejñe naxínda, nga tsanguínjñe t'a ndejeé', nínga kini'ánkjojñe nga kia tikón ngo nguindie nínga ndokjoaa Néná, kó kia kixindyionjñe kó kia kandokjoajojñe eén Néná íchjín xi kamátikó kui nguindiee.
- 14 Kó ngo kui xtachjoón xi 'mí na Lidia, xi chjiani naxínda Tiatira xi botiña njño nda njño tsjakon xi asién koán ndyia'a, kui xtachjoón 'niú kamábendikón Néná kó tsint'ie eén, kó Ndiána kats'én'inda inima tsí'e nga asiénnijoón én xí tsíchjia Pabloo.
- 15 Kó nga kastindá kui xtachjoón kojo xta nguiya ndi'aa, jaskan 'niú tsí'ájñe nga bi katsó: –Tsi jún xi boa 'míjnu nga jakoxi nga an s'ijinna Ndiána, ndibá ni'ankja'yájnú ndi'ana. Kó 'niú kats'énjñe nga kia kuindyionjñe ndi'aa.
- 16 Kó nga ndyimonguínjñe ndiya nga ndyimonguín ndokjoajñe Néná, kia kasakojñe ngo tsakjin xi ts'énxájo ngo asién nixtjin xi kot'asoón xtaa, moso kamá kui tsakjín kó achichí ton kats'én ndiaa nga askot'asón.
- 17 Kó kui tsakjín tjemá kijtjinguinjñe jin kojo Pabloo kó askandáyá ma nga bi katsó: –Kui jmii, Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján ndyits'énxájo kó kui xí ndyitsáyajnú ndiya xi k'oxié'ájnú!
- 18 Kui tsakjín kjin nixtjin nga ta soboa boa katsó, ngaskande nga nguiti kichikjoajín Pabloo kó kamaxtií kós'e bi katsoó kui asién nixtjin xindajín xi tikónjín kui tsakjín: –Ja'eén Jesukristoo xi boa t'ixianña, nga kjotje ji nguijn yojoó kui tsakjín! Kó ti kji'a jatjo kui asién nixtjín.
- 19 Tanga ndiaa kui tsakjín kamábe nga nguiti sa'ínjín ngase ton tangat'aa nga sa'ínxá kui tsakjín, kó katsoboa Pabloo kojo Silaa, kós'e kijjo nguindyikon jáxaá, kia nínga tikón nditsen ndoboaxaa,
- 20 kó jáchójo nínga síndo ne ndoboaxaa, s'e bi katsó: –Kui já judío achichí ndyits'enxtí k'ie naxídana,
- 21 kó ndyibokoyá kjoaxchaá ni xi tsjandiéjín kjoakitii nga kama si'an, ngat'a nga naxínda Roma ndokjoa ñá.
- 22 Kó boá ts'én xta naxínda kondra kijíi kui jaá, kó já ne ndoboaxaa katsjá kjoa tsí'e nga kachja'áxiín njño xi ndyiyajá s'e akjaa n'niú,
- 23 kó nguije akja tsanga tsanga, akja'ya ndoboaya, kó katse'eé kjoa nda xi konda ndoboayaá nga 'niú nda skondá,

- 24 kui nda xi katse'eé kjoaa, katsanguis'ien kui jaá ngaskande nguia 'niuú ndoboayaá, s'e ikít'a se Pabloo kojo Silaa jó yá yi'i.
- 25 Tanga mején ma ra masien nixtjen, tjenga Pabloo kojo Silaa ndyichjiaa kojo ndyisiee só xi ndaa Néná, kó tjenga já xi nijan síndojō nguia ndoboayaá ndyint'ie,
- 26 ta niján ma kjindibá ngo kjoandikón 'niú xi ítsanieyá ngayeje xoó ndoboayaá, kó ti kji'a katjox'a ngayeje ngantjoaa ndoboayaá, kó ngayeje já xi ndyia'niú ndoboayaá katjondó n'niú kicha xi síndota'niúni.
- 27 Kó nga ja'áa ndajun xi ts'énkonda ndoboayaá, kamábe nga je tjentixa ngantjoaa ndoboayaá, kó ts'axié kicha xi kji'taa, kó ti kuij tjits'énk'ién yojoo katsaki, ngat'a kats'énkjó nga je ra jatjo chejé já xi síndo'niú ndoboayaá.
- 28 Tanga Pabloo 'niú tsíchjia nga bi katsó: –¡Ngata jmi ni ni'ínjijn yojoo, ngat'a k'ie tindyionyejeje!
- 29 Kós'e kui ndajuun ndoboayaá ts'ía ngo ndi'í xi kats'éntsijeen, s'e ts'as'ien manga manga nguia ndoboayaá, kó kjifotsié ma nga ts'éntsakjónni, s'e asién tikoó kjen nínga síndo Pabloo kojo Silaa,
- 30 kó ts'axié nga jó kui jaá ndoboayaá kós'e bi katsó nga asiyaá: –Jún boá já, ¿mí xi sa'in an ts'ie nga kjotjo'a an?
- 31 Kó kui jaá bi katsó: –Ti'ins'ijin ji Ndianá Jesukristoo, kó kjotjo'a ji kojo xta nguia ndi'aa.
- 32 Kó kandokjoajo eén Néná kui nda xi konda ndoboayaá kojo ngayeje xta xi síndo ndi'aa.
- 33 Kó kui ndaa, ti kuij chiboaa nixtjeen aniejón nínga oon Pabloo kojo Silaa, kós'e kui kojo ngayeje xta nguia ndi'aa kastindá.
- 34 S'e jaskan kijijo ndi'aa kós'e katsjaá ni chinie, kó kui ndajuun kojo xta nguia ndi'aa achichí tsja kamaá nguije kis'ijijn Néná.
- 35 Nga kamánguindyiojón nga tajño ngasee, já ne ndoboaxaa katsanguiya jajún xi koejetsáyaá ndajun xi konda ndoboayaá ts'ie nga k'oxié Pabloo kojo Silaa.
- 36 Kó ndajun xi konda ndoboayaá bi katsoó Pabloo: –Já ne ndoboaxaa je katsjana kjoa nga k'oxiéjnú'un, kó je kama xió konguínjú.
- 37 Tanga Pabloo bi katsoó jajuún: –Jin xi já Romá jin, ik'iejne kojo akjajne nguindyikon xta naxiíndaá nguindiee nga k'uuyájne mí je xi kini'ánjne, kós'e kananguis'ienjne ndoboaya, ¿a kó ngot'e 'ne mejeén já ne ndoboaxaa nga k'oxié'májne? ¡Tanga jmi! Kui ngatjandiba k'axié soboájne.
- 38 Kó jajuún kijíts'enkint'ie já ne ndoboaxaa kui ni, kós'e achichí katsakjónni nguije tsint'ie nga naxiínda Romá chjiani kui jaá.

39 S'e já ne ndoboxaxáá ts'axié ndoboyaxáá kui jaá kó 'niú ts'ááá ts'i'e nga kjoṭjo nguṭjiin naxiṅdaá.

40 Kó nguṭje jatjo ndoboyaxa Pabloo kojo Silaa kiji ndi'aa kui xtaḥjoón xi 'mí na Lidiaa, kós'e nguṭje kamábe já nts'iee katsjá nga'niuú, s'e jatjo kui nguṭdiee.

Ni xi Kamá 17

1 Kó nguṭje ja'a Pabloo kojo Silaa naxiṅdá xi 'mí Anfípoli kojo Apolonia, jachó naxiṅdá Tesalónika, nínga xta judío kis'ijña ngo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná.

2 Kó Pabloo xikó ts'én ngaá, nga xki nixtjin ndikón fí ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, ján nixtjin ndikón kiji síkiji nínga askjotijo xta judío xikó tsó xojon eén Néná,

3 nínga katsáyaá kui xtaa nga Kristoo chjiénga takó koya, kós'e kjoa'á'yá nguinií nguṭjiin xta xi jesoón, kó bi katsoó: –Ti kuíni Kjisó xi ts'én'binjmiñnú'un xi Kristoo.

4 Kó tjin xta judío xi kis'ijjin kó nijan kamájo Pabloo kojo Silaa, kó ti boá ti ts'én kjin xta griego xi kamábendikón Néná kojo achichí ínhjin xi 'niú ya kui nguṭdiee.

5 Tanga tangat'aniṭ kui ni xi kamaá nga xta judío xi s'ijinjin Néná achichí kamáchinṭ, kó ítikó já xi ch'okon máa yojoo xi taxá 'bítsomaya ndiyatié ts'i'e nga kis'ie kjoase kojo kjoach'o kji'i naxiṅdaá, kó kui jaá ts'as'iennié ndi'aa nda xi 'mí Jasoṇ nga tsangase Pabloo kojo Silaa, ts'i'e nga k'oxié kojo sa'ínk'as'ieen xta naxiṅdaá,

6 tanga nga kasakojin Pabloo kojo Silaa kui nguṭiya ndi'aa, ta kuí nda xi 'mí Jasoṇ kojo nguṭ chiboa já nts'ie xi iskjié iskjinña nga kijjo nguindyikon xtaxá xi chjani kui naxiṅdaá, kó bi katsó kui jaá nga askandáyá: –¡Kuí já bí xi ndyits'enkjátsón ngayeje són ngasondiee, kó ti je je'e k'iee nga,

7 kó kui nda xi 'mí Jasoṇ katsjandiee nga kats'énk'as'ien ndi'aa! ¡Ngayeje kui jaá nga ndyifoa'atjé kjoabotixomaa nda xtitjón xi 'mí Sesaa, ngat'a boá ndyitsó nga ndyichjia, nga tikón xó ingo nda re xi 'mí Kjisó!

8 Kó nga tsint'ie kuí niṭ xta naxiṅdaá kojo jáxaá 'niú ngase kamákjaán,

9 tanga nda xi 'mí Jasoṇ kojo já xí ngasee ngo ton íhji xi íñangui yojoo, kós'e kini'ánkjíndé.

10 Kó ti kji'a, nguṭje kamáñoó, já nts'ie xi síndo kui naxiṅdaá kats'énkjí Pabloo kojo Silaa kja naxiṅdá Berea, kó nguṭje jachó kui jaá kiji kja ndi'a nínga chjia eén Néná xta judío,

11 kó kui xta judío nda ngase xta ta boajinnij xi síndo naxiṅdá Tesalónika, ngat'a achichí tsja kamaá nga tsint'iee eén Néná, kó ndyiojón ndyiojón

iskjít'oyá xojon eén Néná kui já judíoō ta tsì'e nga skuie tsi kjeén nga jakoxi én xi tjí'míyaa.

12 Kó boā ts'én achichí kjín ma kui xtaā xi kis'ijjin, kó ti boā ti ts'én kjín ma xta griego xi boā ti ts'én kis'ijjin nga, xi ínchjín kojo xi xì'in xi 'niú ya kui naxiíndaá.

13 Tanga nguije kamábe xta judío xi chjiani naxiínda Tesalónika nga Pabloo kojo kja ínijmi eén Néná naxiínda Berea, kijí kui nangui ján kó ti boā ti ts'én kats'énse kojo indyiátsabeé xta kjiín.

14 Kuíni nga já nts'ie xi chjiani kui nguindiee tjiénmá katsáyaá Pabloo tsì'e nga tsá koeje nínga tikónt'a ndáchíkoón, tjienga Silaa kojo Timoo takó kis'indo naxiínda Berea.

15 Kó kui xta xi nijan tso'bájo Pabloo kijijo ngaskande naxiínda Atena, tanga Pabloo katsjaá kjoā kui jaá nga koeje'oyá nguini naxiínda Berea kó nga kotsoyaa Silaa kojo Timoo nga tsá koeje naxiínda Atena.

16 Tjienga Pabloo ts'énkoyaa Silaa kojo Timoo kja naxiínda Atena, Pabloo achichí kamáxtií ngat'a kui xta naxiíndaá achichí asiéén ngo ne xi ts'énda xtaā kats'éndikón.

17 Kó kuíni nga askjotijo já judíoō kojo kje'e xta xi bendikón Néná kja ndi'a nínga ndokjoā eén Néná, kó boā ts'én ndyiojón ndyiojón foti kja nditsen nínga matikó xta naxiíndaá.

18 Kó tjín xta xi kjínkón xi 'mí filósofo xi iskjít'oyá ni xi akóyá já xi 'mí Epikúreo, kojo xi iskjít'oyá ni xi akóyá já xi 'mí estoiko xi its'iyani nga askjotijo Pabloo, kó tjín xi bi katsó: –¿Mí ni xi ts'éenchjia kui nda xi tá se chjiaa? Kó kje'e xi bi katsó: –Ma raá tsi kui ndaa xi ts'én'binijmi kjoaa Ne xi tjatsie. Kui nij xi katsó kui jaá ngat'a nga Pabloo ínijmi éntjatsiee Kjisoo kojo kjoaa nga ja'á'yá nguinií.

19 Kó tsanguínjo Pabloo nínga síndo jáxá xi 'niú nk'a xaá xi botixómaá naxiínda Atena, kó bi ts'én asíyá kui jaá: –¿A kama xchajne mí ni tjatsie xi kjoé'ekakoyejne?

20 Ngat'a ni tjatsie kojo ni xi makjínjnjne xi tindokjoejeje kó mejénjne xchajne mí ni xi tsó kui nij.

21 Ngat'a ngayeje xta xi chjiani naxiínda Atena kojo xta xi kjaín chjiani, xi kis'indo kui nguindiee, ta soboa ni tjatsie xi s'e kjima xi kamámejeén tsint'ie.

22 Kó Pabloo tjiénmá jastjien nguujjin xtaxá xi chjiani naxiínda Atena, kó bi katsoó: –Jún boā já xi chjiani Atena, je kamákjinna nga jún kjén nga ta yandikónjnu ne xi sídojnu.

23 Ngat'a nga ts'énkotsijen an nguindiejnú nínga ni'ándikónjnu nejnú, ts'énbé an ngo nchan ndikón xi bi tsó én xi kjit'aa: “Tsì'e ngo Ne xi nde yajín.” Ja nda kj'i, kui ni xi yajínjnu kó ndyini'ándikónjnu, kjoaa kui boá kui ni xi kjoé'ek'inijmijnú'un.

- ²⁴ Kui Ne xi kats'énda ngasondiee kojo ngayeje ni xi tjiín, kui xi Ndiáa ndi'ak'ajmii kojo t'ananguui, kijaín tikón nguiya ndi'a nangoxi xi kats'énda xtaa,
- ²⁵ ti nde tsja xtaa chjiénjiín nga sa'ínseén, xikoó tsi ngo ni chjieén, ngat'a kuí xí Néná xi tsjáná ngayeje kjoamindyion kojo tjo xi ndyijnájén, kojo ngayeje nii.
- ²⁶ Kó ta ngo xta xi ngo jín ngo yojo kats'énkjínni ngayeje xta naxiíndaá, tsi'e nga k'uíndo ngayeje són t'ananguui, kó boá ts'én katsjaá chiboá mí nixtjin kó ñá nguíndie nínga k'uíndo,
- ²⁷ tsi'e nga kongase Néná, kó tsi ta'a sa'ínjo nga sakoó, nda tsi nga jakoxi nde kjinjín tikónná Néná nga ngo nga ngo ñá.
- ²⁸ Ngat'a tangat'anií Néná nga tindiyón, kojo nga ndyini'ántiyá, kojo xikó katsó xta chjniejnú xi kats'éndaya eén nga bi katsó: “Ñá boá xi xta tjeje Néná.”
- ²⁹ Kó ja kuíni tsi xta tjeje Néná ñá, kamajín boá ts'én si'ankjó nga Néná xikoó tsi ngo asién xi tonsinié, xi tontiboa, kojo tsi ndijo xi xta kats'énda xikó ts'én makjín.
- ³⁰ Kuíni nga Néná kats'énjetakoón kje'e nixtjin ngayeje kjoajñótokoó xtaa, tanga ngot'e 'ne tajná nguíndiení ts'énbotixómáná tsi'e nga si'ank'oyá yojoná kó xchandíkón kui,
- ³¹ ngat'a nga Néná je ja'ájin ngo nixtjin nga kixi ts'én kotíjeé xtaa kui ngasondiee, kó je ja'ájin ngo nda xi sa'ín kui nii, kó je íjñá chiboaná ngayeje ñá, kji'a nga kats'énkja'á'yaá nguíjiiin xta xi je jesoón.
- ³² Kó nga tsint'ié kui xtaa nga foa'á'yaá xta xi fesoón, tjin xi tsajnókie Pabloo, kó kje'e xi bi katsó: –Tasá kje'e nixtjin konda'yá nguini jin kjoaa ni xi t'íse.
- ³³ Kó boá ts'én Pabloo ja'ajin masien masieen kui jaá.
- ³⁴ Tanga tjin xi kis'ijiiin kó kijitjinguui, nguíjiiin kui jaá kja tso'bájo kui nda xi 'mí Nisioo ngo nda xi ti tjiín xá naxiínda Atena, kojo ngo xtachjón xi 'mí na Damarj kojo kjín ngase xta.

Ni xi Kamá 18

- ¹ Jaskan nguije kamá kui nii, Pabloo jatjo naxiínda Atena s'e kijí naxiínda Korinto.
- ² Kó kja kasakoó ngo nda judío xi 'mí Akila, xi chjiani nangui Ponto, nguichí nguíndie nixtjin, Akila kojo chjoón xi 'mí na Prisila nangui Italiá kjindibáni, nínga jatjo, ngat'a nda xi atíxomaá Roma xi 'mí Klaudioo katsjá kjoa nga ka'naxié ngayeje xta judío xi síndo naxiínda Roma, kó Pabloo kijíkoón kui xtaa,
- ³ kó nga ti kuíni xá kats'én kui jaá, nga kats'énda ndi'anjño ndichjon, kja kis'ijñajo tsi'e nga nijan kats'énxájo kui jaá.

- ⁴ Kó xk_i nixtjin ndikón Pabloo fí k_ia nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, nínga tsíchj_iajo kojo kats'én'indakon ts_i'e nga s'ij_iin eén Néná xta xi judío kojo xi griego.
- ⁵ Kó nga jachó Silaa kojo Timoo nga kjindibáni nangui Masedonia, Pabloo ta kui xá kats'én nga ínijmi eén Néná kojo nga akoó xta judío nga jakox_i nga Kjisoo boá xi Kristoo.
- ⁶ Tanga kui xtaa ta kje'e ts'én kats'énkjó, kós'e ch'o katsó, s'e Pabloo ítsanie xaa nj_{oo} nga akó nga ch'o kamaá ni xi ki'mí, kó bi katsoó: –Ti júnní ndy_imindyijnúú jé yojojnú nga xchajajnú, ánjin kónna ni xi kamajnú, ngat'a tsjie an, ngot'e 'ne tasá xta xi judíojin xi kjuinkóon.
- ⁷ Kó jatjo Pabloo k_ia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kós'e kijí ndi'aa ngo nda xi 'mí Tisio Justo, xi achichí kamábendikón Néná, xi tikón tiña t'a ndi'a nínga ndokjoa eén Néná.
- ⁸ Kó kui nda xi 'mí Krispoo, xi nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kojo xta nguiya ndi'aa kis'ij_iin Ndiáná, kó ti boá ti ts'én k_in ma xta xi chj_iani naxi_inda Korinto xi nguije tsint'ieé Pabloo kis'ij_iin kós'e kastindá.
- ⁹ Kó ngo nixtjien, Ndiáná bi katsoó Pabloo nga akoó ngo ni: –Ngata ndakinjin ma ji, takó ndokjoé ra ji éna kó ngata fokjejin ndso'boe,
- ¹⁰ ngat'a an tso'bájo kó jmíjin xi kó sa'ínjo, ngat'a achichí je k_in ma xta xi je tsa'an xi síndo kui naxi_inda.
- ¹¹ Kó boá ts'én Pabloo ngo nó kojo jun sá kamaá nga kis'ij_ina naxi_inda Korinto, nga akóyaá kui xtaa eén Néná.
- ¹² Tanga kui nixtjin ján nga kamá xtitjoón nangui Akaya nda xi 'mí Galioon, xta judío kamátikó xtín nga kijí kondra Pabloo, kós'e kijjo ngu_indie nínga botíjeé,
- ¹³ kó bi katsoó nda xtitjoón: –Kui ndaa ta kui xá tso'bání nga tjíts'én indakon xtaa ts_i'e nga skuiendíkón Néná, tanga jmí tsi xikó tjítsó kjoakit_i.
- ¹⁴ Ta s'e tsi kujichj_ia Pabloo katsaki nga tjienmá kui nda xi 'mí Galioon bi katsoó xta judío: –Tsi kjoaa ngo jé kojo tsi kjoaa nga ngo xta kini'ánk'ién, an kama ra kuint'iejnú'un jún xi judíojnú,
- ¹⁵ tanga tsi ta kjoaa nga ta én tsi, kojo kjoaa ja'én, kojo tsi kjoaa kjoakiti tsajún, tasá ti juún ti'andajin soboajnú, ngat'a mejénjinna nga an skongajin an kjoaa kui ni_i.
- ¹⁶ Kó xtitjoón tsangatj_ingui_i kui xtaa k_ia ngu_indie nínga botíjeé.
- ¹⁷ Kós'e katsoboá xtín kui xta judío nda xi 'mí Sóstenee, nguitokoo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, s'e ik'ieé k_ia kjen ngu_indie nínga ni'ánjeé, tanga nda xtitjón xi 'mí Galioon nde nguiti k_iajin kats'énseén kui ni_i.

18 Kó achichí kjín nixtjin kamá ngasee Pabloo nga kis'ijña naxiínda Korinto. S'e jaskan nguije kats'énkixot'a já nts'iee, nijan kijijo na Prisilaa kojo Akilaa nga kijíya ngo tjosso je nga kijí nangui Siria, kó kja naxiínda Senkrea nga tikón ngase Pabloo, nguindiee nga koeje, ijón taka takaa toko, tsi'e nga kats'énkjatjosón ngo ni xi je tsíchjijátjón nga sa'ín.

19 Kó nguije jachó naxiínda Éfeso, Pabloo kja índo na Prisilaa kojo Akilaa, s'e kijí ndi'a nínga ndokjoa eén Néná nínga askjotijo xta judío xi kja kamátikó kui nguindiee.

20 Kó kui xtaa 'niú tsí'aá Pabloo tsi'e nga kjín ngase nixtjin kamaa nga nijan k'uíndojo, tanga kamájo'ójiín,

21 tasá kats'énkixot'a kui jaá, kós'e bi katsó ngasee: –Tsi ta'a Néná xi boa tsó, kjoé'ekatsijén nguiniúnun' un ingo ndiya. S'e jatjoni naxiínda Éfeso Pabloo nga kijíya ngo tjosso je,

22 kó nguije jachó naxiínda Sesarea, kijí naxiínda Jerusalen nínga kijí ts'en tínde xta nangoxii, s'e jaskan kijí xtjieen naxiínda Antiokía.

23 Kó nguije ja'a nixtjin, Pabloo kijí kó kistso'ba nguiní ingo ndiya nga ngo nga ngo nguindie xi chjiani nangui Galasia kojo Frijia, nínga katsjá nga'niuú ngayeje xta xi tsi'e Néná.

24 Kui nixtjin ján jachó naxiínda Éfeso ngo nda judío xi 'mí Apolo xi chjiani naxiínda Alejandría, ngo nda kjínkón xi tanisién 'niú kamábe xojon eén Néná.

25 Kuí ndaa xi akakoyaá kjoaa ndiyaá Ndiáná Kjisoo, kó kis'iee ngo asién nixtjin xi achichí tsjats'én tsíchjia nga nda akóyá chan chan kjoaa Ndiaa, nda tsi ta kuí tsi kjoabotíndaá Juaa xi kamábe,

26 kó kui ndaa jmíjín xi katsakjónní nga tsíchjia kja ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, tanga nga tsint'iee na Prisilaa kojo Akilaa, kijijo t'axín kós'e katsáyá nda ndaa kjoaa ndiyaá Néná.

27 Kó kui ndaa kamámejeén ja'a nangui Akaya, kó já nts'iee katsjaá nga'niú kó kats'éndaa ngo xojon xta xi s'ijiin Kjisoo xi síndo kui nangui ján, tsi'e nga nda ts'én sa'ínseén Apolo, nguije jachó nangui Akaya 'niú asíkojo ngayeje xtaa kui xi tangat'anii kjoanda Néná nga je kis'ijiin.

28 Apolo 'niú tsíchjiajo já judío xi kis'ijinjiín Kjisoo kó kja iskjbénií xojon eén Néná nga akoó nga jakoxi nga Kjisoo xi Kristoo.

Ni xi Kamá 19

1 Kó tjienga nga nda xi 'mí Apolo kis'ijña naxiínda Korinto, Pabloo ja'ajin naxii s'e jachó nguiní ngaskande naxiínda Éfeso, nínga kasakoo kjín xta xi je s'ijiin Kjisoo,

- ² xi bi katsoó nga asíyaá: –¿A kis'ijñajinjnú jún Asíén Nixtjiin Néná kji'a nguije kis'ijinjnú eén Néná? Kó kui xtaá bi katsó: –Nde kjié chíí nda'yájne kjoáá Asíén Nixtjiin Néná.
- ³ Kós'e Pabloó bi katsó: –¿Kó mí kjoábotíndá xi katse'éjnú? Kó bi katsó kui xtaá: –Kjoáá xikó ts'én atíndá Juaá boá.
- ⁴ S'e bi katsoó Pabloó: –Joon, Juaá atíndá ngayeje xtá xi kats'énk'oyá yojoo, kó katsáyaá kui xtaá nga sa'íns'ijin xi jaskan kjindibákoón kui, kó kuí Kjisoo xi'ba.
- ⁵ Kó nguije tsint'ieé kui nij, tjiénmá kastindá yejeni ja'eén Ndiáná Kjisoo.
- ⁶ Kó nguije Pabloó ijñasoón tsja, ti boá ti ts'én kjindibánié Asíén Nixtjiin Néná, kós'e tsíchjia tji'niu én xi makjínjinná, kó tsíchjia xikoó chjinie'eén Néná.
- ⁷ Ma ra tsi ta tiejó já xi'in xi síndojiin ngayeje kui xtaá.
- ⁸ Kó Pabloó ján sá kamaá nga kijí kja ndi'a nínga ndokjoá eén Néná, nínga jmí ndikón kis'iejiín nga tsíchjia eén Néná, kó tsíchjiajo kojo kats'én'indakon ngayeje xtaá kjoáá xikó ts'én botixómá Néná.
- ⁹ Tanga tjín xtá xi tangat'anii kjoakitikjoáá nga kis'ijinjiín én xi kandokjoajo, kó ch'o ts'én tsíchjia nguindyikon xtaá kjoáá ndiya tjatsiee, tanga Pabloó ts'axié t'axín yojoo kó kijíjo ngayeje xtá nangoxii kja naxkoyaá kui nda xi 'mí Tiranoo, nínga ndyiojón ndyiojón akóyá kui eén.
- ¹⁰ Kó jó nó kamaá nga ta kui xá kats'én, kó kuíni nga boá ts'én ngayeje xtá xi síndo nangui Asia xi judío kojo xi griego tsint'ieé eén Ndiáná Kjisoo.
- ¹¹ Kó Néná achichí kjoandikón kats'én nguiya tsja Pabloó,
- ¹² ngaskande poñoó kojo njño xi kats'énkjién Pabloó tsanguínjoo ngayeje xtá xi oon, kó kamándaya ngayeje chi'in xi koon, kó boá ti ts'én asíén nixtjin xi ndajín xi kis'indojiin yojoo xtaá jatjo.
- ¹³ Tanga tjín xtá judío xi kis'intsomaya ndiyatié ján xi ts'axié asíén nixtjin xi ndajín xi tjíjiin nguijin yojoo xtaá, kó kamámejeén kats'énkjién ja'eén Ndiá Kjisoo, kó bi katsoó kui asíén nixtjiin: –¿Ja'eén Ndiáná Kjisoo xi ínjimi Pabloó, an xí ts'énchjiajójnú'un nga tjitaxiejinjnú nguijin yojoo xtaá!
- ¹⁴ Kui nij xi kats'én nga yito ndíí ngo nda judío xi 'mí Eseba, kui xi nguitokoo chiná'mi kamá ma ra.
- ¹⁵ Tanga kui asíén nixtjin xi ndajín bi katsoó nga tsíchjia: –Be an Kjisoo, kó ti be an 'yání Pabloó, tanga jún, ¿'yání jún?
- ¹⁶ Kó kui nda xi tjíjiin nguijin yojoo kui asíén nixtjin xi ndajín kjíts'uieé kui jaá, kó nga tanisién tsie nga'niú tjín, kats'eén kui jaá, 'niú askjanjo kós'e kui jaá tsanga kji'ixtí nguije kini'án'oón.

- 17 Kó ngayeje xta xi síndo naxínda Éfeso xi judío kojo xi griego, nguije tsint'ie kui nii, achichí katsakjónní, kó boá ts'én 'niú kamáya ngase ja'eén Ndiá Kjisoo.
- 18 Kó achichí kjín ma xta xi je kis'ijjin eén Néná xi katsáyá nguindyikon naxíndaá ngayeje ni xi ndajín kji'i xi kats'én ngas'e.
- 19 Kó ti boá ti ts'én kjín ma xta xi iskjít'oyá kjoatji'e xi jachójo xojon xi kats'énkjién kó nguindyikon xta naxíndaá ítí ngayeje kui xojoon. Nga kichisoón kótjín ton tjinnií kui xojoon, tjín raá tsi ta ichítie mī tontiboa.
- 20 Kó boá ts'én eén Néná sa kjimatsie sa kjimatsie ngase, kó kjimaya nga'niuú.
- 21 Kó nguije jatjosón kui nii, Pabloo kamámejeén kijí naxíndaá Jerusalen nga ja'a nangui Masedonia kojo Akaya, kó boá katsó nga jaskan nguije kijí naxíndaá Jerusalen koeje naxíndaá Roma.
- 22 Kó katsanguiya nangui Masedonia jó já xi bosikójo, kui xi 'mí Timojo kojo Erastoo, tjienga Pabloo kjín nixtjin kamá ngasee nga kis'ijña nangui Asia.
- 23 Kui nixtjin ján kis'ie naxíndaá Éfeso ngo kjoaxti tsie kjoaa ndiya tjatsiee.
- 24 Ngat'a ngo nda xi 'mí Demetrio xi kats'énda ni tontiboa xi ja kon nangoxii na ne Artemisaá kon, kó achichí ton kats'én já xi kats'énxájo kui ndaa,
- 25 kó kui Demetrioó ítikó já xi ti kuij xá ts'én, kó bi katsoó: –Jún boá já, ja je yajnú nga ts'ie nga nda kuindyión, kui xáná xi ts'éntsjáná ton,
- 26 kó je yajnú, kó je nda'yajnú nga kui nda xi 'mí Pabloo jmí tsi ta Éfeso tsi nga ts'énchjia, mején ngayeje nangui Asia nga je akjángá achichí kjín xta nga boá katsoó nga kui xó ne xi ts'énda xtaa, nénájin xó boá.
- 27 Kó kjén nga ta ndikón kji'i kui én xi ts'énchjia kui ndaa, ngat'a xáná kamarií nguindie ján koeje, kó ti boá ti kji'inií nangoxii na ne Artemisaá kamarií nga nguiti 'niújin xchá ja'eén, kó boá ts'én kama ch'o ngayeje nga'niuú kui na ne xi ni'ándikón ngayeje nangui Asia kojo mején ngayeje ngasondiee.
- 28 Nguije tsint'ie kui nii, achichí kats'énxchán xta naxíndaá, kó askandáyá ma nga bi katsó: –Tsie ngatamaa Artemisaá, na nee xta xi chjiani naxíndaá Éfeso!
- 29 Kó ngayeje xta naxíndaá nga nde nguiti kamábejin mí xi sa'ín kui xtaa, kó boá ts'én kui xtaa kjíts'uiéé nda xi 'mí Gayoo kojo Aristarkoo, kui xi já xi chjiani nangui Masedonia xi nijan kijijo Pabloo, kó kachjafé kui jaá ngaskande nguindie nínga matikó xtaa.
- 30 Kó Pabloo kamámejeén ts'as'ienjiin xtaa, ts'ie nga kuichjiajo, tanga xta xi je s'ijjin eén Néná katsjandiéjin.
- 31 Kó ti boá ti ts'én nguijiin jáxá xi chjiani nangui Asia kis'indojin já xi nda tsa'a Pabloo xi katsanguiya tsáyaá ts'ie nga kajiin sanguinjin yojo.

- 32 Tjín xi askandáyá ngo ni, kó tjín xi kje'e katsó nga askandáyá, ngat'a ngayeje xtaa je xtii, kó kjín ngase ma xi nde bejín mí kjoaa nga kamátikó.
- 33 Kó tjín já nguitoko judíoo xi katsanguinña ngo nda xi 'mí Rijaá, tsí'e nga kjen xtaa kjocho kó skuje ni xi kjimaa. Kó Rijaá yején tsja tsí'e nga xió k'uíndo xtaa kojo tsí'e nga kujichjia nganda tsí'e xta judíoo.
- 34 Tanga nga kamákjín kui xtaa nga ti judíoní kui ndaa, ma ra tsi ta jó ora nga askandáyá ngayeje kui xtaa nga bi katsó: —Tsie ngatamaa Artemisaa, na nee xta xi chjiani naxiínda Éfeso!
- 35 Kós'e nguije kixixió xta naxiíndaá, nda xi ts'énda xojoon, bi katsoó: —Jún boá já xi ndokjoajnú naxiínda Éfeso, ¿kó 'yá nda xi bejín nga xta naxiínda Éfeso kuí xí ndyikonda nangoxii na ne Artemisaa kojo asién xi kjindibáni nk'a ján?
- 36 Xikoó kui nij, nga jmíjín xi boajín kji'i katso, jún xió ra tindyiónjnú, kó nga jmí ni ni'ánjínjnú tsi tjónjín nda s'ankjónjnú.
- 37 Ngat'a nga kui já xi jún jé'ejójnú jmí tsi ngo ni xi ndajín kji'i kats'én, ti nde jmí tsi ch'o ts'én ndyichjia kjoaa nangoxii na ne Artemisaa.
- 38 Tsi Demetrio kojo xta xi nijan ndyits'enxájo tjiín ngo ni xi kujichjia kondraa kui jaá, ja kui xá síndoni jáxaá kojo ndi'a ndoboaxaa, kja ngatatiéjéta'in xkjín kó kja ngat'axié'á yoojo ja k'ie ja ngaján.
- 39 Kó tsi tjín ngase kje'e ni xi chjia'ajnú, chjiénga nguijii nga kamatikó ngayeje xta naxiíndaá kojo jáxaá, nga k'uíndajnú.
- 40 Kjoaa kui ni xi kamá ngot'e tsi ndajín nixtjin tjín xta xi kotíjéta'inná nga ñá xi ndyí'bítsié kui kjoaxtij, kó nde ta yajín kó k'uíin tsi tjín xi kosíyaná mí kjoaa nga its'iyanií kui kjoaxtij.
- 41 Kó nguije tsíchjia kui eén, kats'énkixot'a xta xi kamátikoó.

Ni xi Kamá 20

- 1 S'e nguije kamá kui kjoaxtij, Pabloo tsíchjiaa xta xi s'ijiin Kjisoo kó nguije katsjaá kjoabotixoma kojo nguije janíkjá, kats'énkixot'a, s'e kijí nangui Masedonia.
- 2 Kó nguije ja'a ngayeje kui nguíndie ján nga kijítsjanga'niuú nga tsie én tsíchjiajo já nts'iee, jaskan jachó nangui Gresia,
- 3 nínga ján sá kamaá nga kis'ijña, kó tsijen kamaá nga tjín ni xi ndyí'bínda xta judíoo nguije ma kjíya ma ngo tjotso je nga koeje nangui Siria kó tasá kats'énkjó nga kjoa'a nguini ingo ndiya nangui Masedonia.
- 4 Kó nijan kijijo nda xi 'mí Sópateer ndí Piroo xi chjiani naxiínda Berea, kojo nda xi 'mí Aristarkoo kojo nda xi 'mí Sekoón xi chjiani nangui Tesalónika, kojo nda xi 'mí Gayoo xi chjiani Derbe kojo Timoo, kojo nda xi 'mí Tíkikoo kojo Trófimoo xi chjiani nangui Asia.

- 5** Kui jaá kijítjón kó kia askoyájne naxiínda Troa,
- 6** kó jin, nguije ja'a nixtjin nga chinie pan xi jmí nisanjiín, jatjojne naxiínda Filipo nga tsanguinyájne ngo tjosso je, kó xi ma ún nixtjin jachótjinguinjne naxiínda Troa nínga yito nixtjin kamájne nga kixindyionjne kia.
- 7** Kó nga nixtjin tjoón xomanaa kamátikójne nga akakjangajne paan, kó Pabloo tsíchjiajo xta xi s'ijjin Kjisoo, tanga kjoaa nga kamánguindyiojón koeje, kuíni nga ngaskande masien nixtjien jachoó nga tsíchjiajo já nts'iee.
- 8** Kó kia kixindyiontikójne ngo nguiya'maa ngo ndi'a nk'a, nínga achichí ndi'ixó xi tjití tjín.
- 9** Kó ngo nda xongo xi 'mí Eutiko tikónt'a ngantjoa masienkjaá ndi'aa, kó kjoaa nga Pabloo achichí ts'andíyaá nga tsíchjia, tichaan kamáhnjaá kui ndaa s'e kis'ifé, kó kjindibájén nga ts'ákanguí ngaskande xi ma ján tíkjaá kui ndi'a nk'aa, kó je k'ien nga kachjanink'a.
- 10** Tanga Pabloo jatjajen kó kaxaxixtienñé kui ndaa, s'e janíkjá, kó bi katsoó já nts'iee: –jNgata ndakonjin majnú tikón kui ndaa!
- 11** S'e jaskan Pabloo ti kijínijinguí nguini kui ndi'a nk'aa nínga akjángá paan, iskjinie, kó takó tsíchjia ngaskande nga kisisieén, s'e kijí nguijee.
- 12** Kó kui nda xi ts'ákanguí, je tikón nga tsanguínjo, kó kui ni xi kamaá achichí katsjánga'niú ngasee kui xtaa.
- 13** Kó jin tsanguíntjónjne kó ngo tjosso je tsanguinyájne ngaskande naxiínda Ason nga tsanguínchja'ájne Pabloo, ngat'a boa ts'én kis'inda nga kamámejeén nga ndiya ndsako kijí.
- 14** Kó nguije kasakojne Pabloo naxiínda Ason nijan tsanguinyájne ngo tjosso je kó tsanguínjne naxiínda Mitilene.
- 15** Nguije jatjojne kui nguindiee, nga kamánguindyiojón ikitjajne t'a tjingui xi 'mí Kíó, s'e ingo nixtjin ngase kamájne nga jáchójne naxiínda xi 'mí Samo, kó nguije kixindyionjne naxiínda Trojilio, ti ingo nixtjin kamá nguínjne nga jáchójne naxiínda Mileto.
- 16** Ngat'a Pabloo boa katsó nga tsiejín k'ondíyaá nangui Asia, kó kamámejénjin ja'a naxiínda Éfeso, ngat'a tsá kamámejeén nga kjocho naxiínda Jerusalen, ngat'a tsi kama kia kjoa'aa nixtjijn s'ué Pentekostee.
- 17** Nga kis'ijña Pabloo naxiínda Mileto, tsíchjiaa xta xi xchaá nangoxi xi chjiani naxiínda Éfeso.
- 18** Kó nguije jachókoón kui xta xi xchaá, bi katsoó: –Je yajnú kó tjíts'en an ngaskande koó nga tjón jé'e an nangui Asia,

- 19 nga k'ie nima tikónjinjnu'un nga tjíts'enséen Ndiána, nga ts'énkjandá an nga ts'éenchjia an nga ts'énfoa'ajin an kjoanimá kjoatjó tangat'ani ni xi mejeén sa'ínjona xta judío.
- 20 Tanga jmi nixtjin iñámasien an nga inijmijnú'un nganda tsajún, nga ts'énbokoyájnú'un nguindyikon xta naxiíndaá kojo nga ts'énfikónjnu'un ndi'ajnú,
- 21 kó xta xi judío kojo xta xi judíojin ts'énxiyáa nga sa'ínk'oyá yojoo kó skuie Néná kó nga s'ijijn Ndiána Jesukristoo.
- 22 Kó ngot'e 'ne ts'énfí an naxiíndaá Jerusalen, nínga tjíts'énna kjoa'niú Asién Nixtjiin Néná, kó nde bejin an mí ni xi kamana kiaa,
- 23 ta ngototo nga Asién Nixtjiin Néná ts'éntsáyána nga ngayeje naxiíndaá 'niú, ndoboaya si'ankjina kojo nga tsie kjoanimá xi kjoa'atio an.
- 24 Tanga an, jmi ndasenjinna yojona, ti nde jmi ni tsjakji'i mí'ájáan kjoamindyioon, ngat'a tsjakji'ina ngaskande nga kjocho't'áa xá xi sa'ínk'atjosón an xi katsjána Ndiána Kjisoo, nga xiyá an éntjatsiee tsie kjoandaa Néná.
- 25 Kó kui nga ngot'e 'ne 'niú kixi tikón an nga nde ingojín jún, xi je inijmii éntjatsiee nínga botixómá Néná xi skuie ngase kjen an.
- 26 Kuíni nga ngot'e 'ne xiyájnú'un nga jmíjinna jé tsi xchajajnú,
- 27 ngat'a je kasayajnú'un ngayeje ni xi mejeén sa'ín Néná, kó jmi ni i'majínjnu'un.
- 28 Kó boá ts'én nda chónjnu yojojnú kó chónjnu ngayeje xta nangoxii, nínga Asién Nixtjiin Néná katsjájnú ngo xá nga stsitsijenjnuú tsie nga jún xi xchindájnú xta nangoxii Ndiána, kui xi jín ndí tsie íchjítjéni.
- 29 Ngat'a nga je be an nga nguije kjuin an, kjo'e kje'e xi xikó maá cholobo tamá nga kamamejeén sa'ínkjié xta nangoxii,
- 30 kó ngaskande ti juún tjín xi kjo'tjojin xi kókóya kjoandiso, tsie nga xta tsie Néná kja koejetjinguui.
- 31 Kuíni nga tindyiondajnú, kó ti'ankja'átsjienjnu nga ján nó kamána nga nixtjin kojo nga nixtjiin nga askandájo majnú'un nga atixomajnú'un nga ngo nga ngojnú.
- 32 Kó ngot'e 'ne, já nts'ie, mí'átjée Néná kjoaa jún kojo éntjatsiee kjoandaa kui xi tjiin nga'niú tsie nga 'niú ngase s'ijijnú Néná kó tsjaajnú jún ngayeje ni xi katsáyá nga tsjaá xta tsjiee.
- 33 Jmi tontiboa, ti nde jmi tonsinié, ti nde jmi njño xtaa kamámejénjinna,
- 34 tasá ti juún kamáyajnú nga ni xi kamáchjiénna kojo xta xi kis'indojoona, ndsa an xí kats'énxá nga kasakojne kui nii.

³⁵ Ngatsjé nixtjin akoyájnú'un nga boꝯ ts'én si'anxá kojo nga kosikojó xta xi nima tjimá, kó ti'ankja'átsjiennú kui én xí tsíchjia Ndianá Kjisoo xi bi tsó: "Achichí ra tsjakji'i ngase nga ñá ko'e'é, ta boajínnii nga ñá ko'e'éná."

³⁶ Jaskan nguije boꝯ katsó nga tsíchjia Pabloo tjiénmá asién tikoó, s'e nijan tsíchjiaa Néná kojo kui xtaꝯ.

³⁷ Kó ngayeje kui xtaꝯ askandá ma nga janíkjá kojo nga katsjaá ngo ndsó t'anijon Pabloo,

³⁸ achichí ndasen kis'inḁo kui xtaꝯ, ngat'a boꝯ katsoó Pabloo nga nguiti skuiejínni. S'e nijan kijjḁ ngaskande t'a tjtso jee.

Ni xi Kamá 21

¹ Kji'a nguije ik'ijñájne já nts'iee, tsanguinyájne ngo tjtso je, kó tsanguín ndojójne ngaskande tjiḁgui xi 'mí Kos, kó boꝯ ts'én nga kamáguindyiojón tsanguínjne tjiḁgui xi 'mí Roda, kó kja tsanguínni jin ngaskande nga jáchójne naxiḁdá xi 'mí Pátara.

² Kó kja kasakojne ngo tjtso je xi ts'énfí nangui Fenisia, kó kui tsanguinyájne.

³ Kó nga ikitjajne kamáyajne tjiḁgui Chipre, kó xtjieen ndsa skónjne kis'ijña kui tjiḁgui ngaskande nga jáchójne nangui Siria, ngat'a kui tjtso je xi tindiyonyájne ch'ia kats'énkjatjajen kja naxiḁdá Tiro, kó kja jáchójne.

⁴ Kó kja kasakojne xta xi s'ijiin Kjisoo, kó yito nixtjin kamájne nga kixindyionjojne kjaa, kó kui xtaꝯ Asién Nixtjiin Néná katsáyatjoón nga ki'míyaá kjoꝯ Pabloo nga tasá ko'ejejin naxiḁdá Jerusalen, kó katsáyaá Pabloo kui nii.

⁵ Kó nguije ja'a xi ma yito nixtjin, tsanguínjne, kó ngayeje kui jaá kijjḁ chjoón kojo ndií, nínga kijjḁ ngaskande nditseen naxiḁdaá, kó kja ngande ndáchikoón ikindyia yejejne tikójne kojo kandokjoajne Néná.

⁶ Jaskan nguije kini'ánkixot'ajne xinguijne, tsanguinyájne tjtso jee, kó kui jaá kijj'oyá nguini ndi'aa.

⁷ Kó nguije jet'ajne nga tsanguínjne nguijin ndáchikoón nga tsanguínni jin naxiḁdá Tiro ngaskande naxiḁdá Tolemaida, nínga kini'ántindejne já nts'iee, ngo nixtjin kamájne nga kixindyionjojne kjaa.

⁸ Kó nga kamáguindyiojón tsanguínjne kó boꝯ ts'én jáchójne ngaskande naxiḁdá Sesarea, kó tsanguínjne ndi'aa Nguiripee, nda xi chjia eén Néná, kui xi ma yitoni já xi asíkojo já apostroo, kó kja kixindyionjojne kui ndaa.

⁹ Nguiripee nijún íchjín xongo tjiín, kui íchjiín xi tsíchjia xikoó chjinie'eén Néná.

¹⁰ Kó kjín nixtjin kixindyionjne kja nangui Sesarea, kó jachó ngo nda chjinie'eén Néná xi chjiani nangui Judea xi 'mí Agabo,

- 11 kui nda xi nga jachókónjñe, iskíbé tjiíin Pabloo, íta'niú tsja kojo se, s'e bi katsó: –Asién Nixtjiin Néná bi katsó nga kja xó naxiíndá Jerusalen xta judío bi xó ts'én kui'íta'niú nda xi ts'i'e kui tjiíin, kós'e sa'ínk'as'ien xó nguiya tsja xta xi judíojiin.
- 12 Kó nga kanda'yájñe kui eén, jin kojo xta xi chjiani naxiíndá Sesarea 'niú kichjiá'ájñe Pabloo ts'i'e nga koejejin naxiíndá Jerusalen.
- 13 Kós'e Pabloo bi katsójñe: –¿Mí kjoaá nga ndyicha'ájnú, kó ngaskande an kjimandaseen inimana? An je tikónda an nga jmí tsi ta k'uí'niútsína kojo tsi ngaskande nga ni'ánk'iénna kja naxiíndá Jerusalen tangat'anii ja'eén Ndiáná Kjisoo.
- 14 Kó nga kamá'indakónjinjñe, tasá bi ki'míjñe: –Ngatama ni xi mejeén Ndiáná nga kama.
- 15 Jaskan nguije kamá kui nii, ik'índajñe yojoñe, s'e tsanguínjñe naxiíndá Jerusalen.
- 16 Kó tjin xta xi s'ijiin eén Néná xi nijan kijíojñe xi chjiani naxiíndá Sesarea, kui xtaá xi kijíojñe ndi'aa ngo nda xi chjiani tjiingui Chipre xi 'mí Mnason, nda xi je tsienii nga s'ijiin eén Néná, kuí xí tsjandiéjñe nga kuindyionjñe ndi'aa katsaki.
- 17 Kó nga jáchójñe naxiíndá Jerusalen, já nts'iee achichí tsja kamaá nga jáchochonjñe.
- 18 Kó nga kamánguindyiojón Pabloo nijan kijíojñe nga tsanguínchonjñe Sandiyaá, kó ti kja síndo ngayeje xta xi xchaá nangoxii.
- 19 Kó nguije Pabloo kats'éntinde, katsáyá chan chaan nga ngo nga ngo ni xi kats'én Néná nguiya tsja ts'i'e nguijiin xta xi judíojiin.
- 20 Kó nguije tsint'ie kui xtaá, katsjaá kjoaje Néná, s'e bi ki'mí Pabloo: –Nda kji'i nda nts'ie, já je ye ji nga nguijiin xta judío ta mijín ra ma xta xi je kis'ijiin eén Néná, kó ngayeje kui xtaá achichí ndyits'enchínit'aa kjoakitii Moisee.
- 21 Kó tjiní'ánkint'ie kjoaa ji xta xi judío xi síndo nguijiin xta xi judíojin nga ngayejee nga tibokoyee nga kui'iját'axín kjoakitii Moisee, kó boá t'ísée nga kamajín sa'íin sirkunsisioon jakjindí, ti nde kamajín sa'ín kjoaxchá xi tjinná.
- 22 ¿Mí xi si'án 'ne? Takó skuie xtaá nga jé'e ji.
- 23 Tasá nda ngase nga si'in ji kui nii: K'ie nguijinná nijún ma já xi síndojinná xi chjiénga sa'ínkjatjosón ngo ni xi katsáyatjoón Néná nga sa'in.
- 24 T'enje ji, nijan ti'antsjiejónnú yojojú kó t'íchjii ton xi kjuiee ts'i'e nga kui jaá kama kui'ijón taka takaa toko, kó boá ts'én skuie ngayejee nga jakoxijín ni xi tjí'mí kjoaa ji, kó nga tasá ji tini'ínkjatjosén kjoakitii.
- 25 Kó kjoaa xta xi judíojin xi je kis'ijiin eén Néná, je kini'án'indójñe ngo xojon, nínga ki'míyajñe nga kamajín skjinié yojo cho xi je kini'ánk'as'ieen asiéén

ngo ne xi ts'enda xtaa, ti nde kamajín skjinié jín kojo yoo cho xi ni'ánxíndo nga ni'ánk'ién, kó ti boá ti ts'én kamajín tondo kama.

26 Kós'e boá ts'én Pabloo kijijo nga nijún kui jaá, kó nga kamánguindyiojón nijan kats'entsjiejón yoo, kós'e jaskan ts'as'ien nangoxii tsi'e nga katsáyaá kji'aní nga kjuiet'a nixtjin nga kjetjosón ni xi katsáyatjón nga sa'ín, kojo kjoaa kji'aní nga sa'ínk'as'ien chjiee nga ngo nga ngo kui jaá.

27 Kó nguije makjie xi yito nixtjin, chiboa já judíoo xi chjiani nangui Asia kamábe Pabloo nguia nangoxii, kó kui jaá xi indiyákjaán xta naxíndaá. Kós'e kji'ts'uee Pabloo,

28 kó askandáyá ma nga bi katsó: –¡Jún boá já Israel, tasíkejene! Kuí nda xi'bi xi tso'bá tajná nanguiní nga ts'énbokoyaá xtaa ngo ni kondraa xta nanguiná, xi kondra tikoón kjoakitii Moisee kojo kondra tikoón kui nangoxii, kós'e boá ts'én ngot'e k'ie tjits'énk'ás'ién kui nangoxii xta griego, kó kuí boá nga xi tjits'éndándí kui nguindie tsjiee Néná.

29 Ngat'a nguindie nixtjin kamáya Pabloo kia naxíndaá nga tso'bájo nda xi 'mí Trófimo o xi chjiani naxínda Éfeso, kó kats'énkjó kui xtaa nga Pabloo xi kijijo kia nangoxii.

30 Kó ngayeje xta naxíndaá kamákjaán, kó tsá kamátikó xta kjiín, kó kandobá Pabloo kó kachjafé kachjanña nga ka'naxié nditsen nangoxii, kó ja kó íchjá ngantjoaa.

31 Kó nguije ma ni'ánk'ién ma Pabloo, jachoó én nda nguitokoo jajún xi chjiani naxínda Romá nga ngayeje xta naxínda Jerusalen kamáxtí,

32 kó kui nda nguitokoo tjiénmá ítikó jajún kojo jajún xi nk'a xaá kó tsanga ma nga kijí nínga síndotikó xtaa, kó xta naxíndaá nguije kamábe nguitokoo jajuún kojo jajuún, nguiti ye'éjinnii Pabloo.

33 Kós'e nda nguitokoo jajuún kijíkón tiñaá, kó katsoboá Pabloo s'e katsjaá kjoa jajuún nga jó n'niú kichá ik'íta'niú, kó asíyá 'yá kuí boá, kó mí ni xi kats'én.

34 Tanga tjín xta xi ndyikjandayá ma nga ngo ni tsíchjia kó kje'e xi kje'e katsó, kó ngaskande nda nguitokoo jajuún nde kamájiín kats'éndajin kui kjoaa tangat'anii nga achichí se ndyits'en xta naxíndaá, kó kuíni nga katsjá kjoa nga tsanguínjo Pabloo kia ndi'a nínga síndo jajuún.

35 Kó nga jachó kia xókíjoon ndi'aa jajuún, jachon nga kichínk'á tsi Pabloo, ngat'a achichí ndyits'enxchán xta kjiín,

36 ngat'a ngayeje kui xtaa kia tjimátjinguui nga ndyikjandayá ma nga bi katsó: – ¡Ngat'ien Pabloo!

³⁷ Nguije si'ank'as'ien ma kĩa nguiya ndi'aā jajuún, Pabloō bi ts'én asiyaá ndā nguitokoō jajuún: —¿Ji, a kamā kuichjiājo ngotjoón? S'ē bi katsó ndā nguitokoō jajuún: —¿A maári ndokjoā én griego?

³⁸ ¿A jijn̄ kui ndā xi chjiani nangui Ejipto xi je tsieniī nga íts'iyanī nga ts'axié ngo kjoaxchá̄n, kó jatjojō nijún̄ m̄ī jajúnk'ijñaá kĩa nangui kixiī?

³⁹ S'ē Pabloō bi katsoó: —Ndā judíō an, kó naxiíndā Tarsó xi chjiani nangui Silisiā katsen an, ngo ndā xi chjiani ngo naxiíndā xi 'niú chjinií, tanga ngo kjoandā mí'aā, te'éndié chiínī nga kuichjiājo an xtā naxiíndaá.

⁴⁰ Kó nga ndā nguitokoō jajuún katsjá kjoā nga tsíchjiā, s'ē Pabloō tjīenmá kasasien kixī kĩa xókijoon̄ kó ta tsja yejeén xtaā ts'īē nga xió kis'in̄do, kó kji'a nguije xió kis'in̄do xtaā, én ebreō tsíchjiājo nga bi katsó:

Ni xi Kamá 22

¹ —Jún já̄ n̄ts'iē kojo já̄ xchá, nda'yájnú ni xi kuichjiájojnú'un nga kuichjiātjé an yojona.

² Kó nga tsint'ié̄ xtā naxiíndaá nga én ebreō tsíchjiājo Pabloō, xió ngase kis'in̄do, s'ē bi katsó ngase nga tsíchjiājo:

³ —Ndā judíō an, kĩā katsen an naxiíndā Tarsó, xi chjiani nangui Silisiā, tanga k'īē kamáxchá̄ an naxiíndā Jerusalen̄ kó kui ndā chjinīē xi 'mí Gamaliel xí akóyána, xikó tsó kjoakitiī xtā tjīē xchá̄ná, chin̄ī an kjoaā Néná xikó ndyini'ánjnú xi jún̄ kui nixtjin̄ xi'bī.

⁴ Ngas'ē tsangatjinguú̄ī nga sa'ínk'ién an xtā xi tjimátjingūī kui ndiyā tjatsiēē, kó katsoboa an kós'ē katsanguis'ien an ndoboaya xi x̄in̄ kojo xi ínchjin̄.

⁵ Kó chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kojo ngayeje xtā xi xchá̄ xi chistikó kjoaā kui nij̄, kó kuí jaá xi katsjána ngo xojon̄ ts'īē já̄ n̄ts'iē xi judíō xi chjiani naxiíndā Damaskō, kó kijí an kui ngūindiē já̄n nga kijíngase an xtā xi s'ijiin̄ Kjisoō ts'īē nga kjoé'ejó an k'īē naxiíndā Jerusalen̄, kó k'īē kamajeé.

⁶ Kó tjīenga ts'énfí an ndiyaá, kó nguije makjachó tiña an naxiíndā Damaskō, mején ndis'ué rá, ngo ndi'í 'niú xi kjindibáni ndi'ak'ajmi já̄n xi ta niján ma ja'atjijajonna,

⁷ kó ts'ákatójó an t'ananguiī, kó tsint'iē an ngo ndā xi bi katsóna: “Saulo, Saulo, ¿mí kjoaā nga an timiyitjinguinií?”

⁸ Kó an bi kixiáan nga asiyaá kui xi ts'énchjiājona: “¿'Yá ji boá Ndiá?” Kó kui ndaā bi katsóna: “An boá xi Kjisoō, xi chjiani naxiíndā Nasaret, an xí timiyitjinguinií.”

⁹ Kui já̄ xi nijan tjimájona kamábē jakoxī ndi'íī, tanga tsint'ié̄jiin̄ ndā xi ts'énchjiājona.

- 10 Kó bi kixiáan: “¿Mí xi mejeén nga sa'in an Ndiá?” Kó Ndiáa bi katsóna: “Tisítjin kó takó t'en ra ji naxiínda Damasko kó kja k'uiyaá ngayeje ni xi si'in ji.”
- 11 Kó ndaa ndi'íi kui kjoajeje kats'éntikana, kó kuíni já xi nijan tso'bájo an iskjibenguína nga kijijona ngaskande naxiínda Damasko.
- 12 Kó kja kui nguindieje tikón ngo nda xi 'mí Ananía, ngo nda xi 'niú nima máa xta kojo xi 'niú kamábendikón kjoakitij Moisee, ngayeje xta judío xi síndo naxiínda Damasko kjén nga ta nda tsíchjia kjoaa kui ndaa,
- 13 kó jachókónna kó nguije je'ekón tiñana bi katsóna: “Nda nts'ie Saulo, ngatamatsijen nguinií.” Kós'e ti kji'a kamátsijenna, kó kamábe an nda xi 'mí Ananía.
- 14 Kó bi katsó ngasena: “Kuí Nee xta tije xcháná xi ja'ájiin ji ts'i'e nga xchie ji ngayeje ni xi mejeén sa'in, kojo ts'i'e nga xchie ji Kjisoo xi kixii, kó konda'yé ji ndaa nga ts'oa ma xi kujichjiajoo,
- 15 ngat'a ji xi kama ji chistikó ts'i'e ngayeje xtaa kó boá ts'én k'uiyé ji ni xi xchie kojo ni xi konda'yé ji.
- 16 Kó ngot'e 'ne, nguiti chiyéjin ngase, tisítjin, tatínde yojoo kó taníjin ngayeje jeje nga si'inkaxome ji ja'eén Néná.”
- 17 Kó nguije kijí nguiní an naxiínda Jerusalen, kijí an nangoxii nga tsíchjiaa Néná kó kja akakona ngo ni.
- 18 Kamábe an Néná nga bi katsóna: “Tsá ti'jin yojoo kó tsá titjaxie ji naxiínda Jerusalen, ngat'a jmíjin xi s'ijjin ni xi kondókjoje kjoaa an.”
- 19 Kó an bi kixiáan: “Ndiá, je be ngayeje kui xtaa nga an xí kistso'ba an ngayeje ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó kijijo an ndoboaya kui xta xi kis'ijjin ji, kó kats'en'ón,
- 20 kó kji'a nga kini'ánk'ién mosoo xi 'mí Ixtibaa, xi tsíchjia kjoaa ji, ti kja tikón an kó nda kasasienna nga kini'ánk'ién, kó ngaskande ti an askóon njñoo xta xi kats'énk'ién.”
- 21 Kó Néná bi katsóna: “Je kama k'uín ji 'ne, ngat'a kjin nangui nínga sanguiyaa ji nínga síndo xta xi judíojin.”
- 22 Kó ngaskande k'ie tijen jachó nga tsíchjia Pabloo, s'e its'iyanií nga askandáyá ma xta naxiíndaá nga bi katsó: –¡Kui ndaa chjiénjin nga k'uijñá ngase! ¡Tasá ti'ánk'iénjnú nguiti mejénjijnje xcha jin nga k'uijñá ngase!
- 23 Kó nga askandáyá kui xtaa ítsanie ma njñoo nga ndyi'bojmi xaa nguujin asién,
- 24 nda nguitokoo jajuún katsjá kjoa ts'i'e nga konanguís'ién Pabloo nguuya ndi'aa jajuún kó katsjá kjoa nga kjoaa ts'i'e nga kujiejents'oa mí kjoaa nga xta naxiíndaá ndyikjandayá nga ch'oo kui.

25 Tanga nguije tjitá'niú tsi'e nga kjoaá, Pabloo bi katsó nga asiyaá nda nguitokoo jajuún xi nk'a ngase xaá xi tikónjin kjaa: —¿A tsjandiéjnu kjoakitij nga kama kjoájnúu ngo nda Romá, kó ngase nga kje sakójnjinú ngo jé xi kats'én?

26 Kó nga tsint'ie kuí nij, kui ndajun nguitoko xi nk'a ngase xaá kijítsayaá ndajun nguitoko xi ingoo, nga bi katsoó: —¿Mí xi s'in ji? A yejin nga kui ndaa, nda Romá boá.

27 S'e ndajun nguitokoo kijikón tiñaá Pabloo, kó bi katsó nga asiyaá: —¿A kjén xoó nga nda Romá ji? S'e Pabloo bi katsó: —Joon.

28 Kó ndajun nguitokoo bi katsoó: —An achichí ton kis'inguina nga nda Romá kamá an. Kó Pabloo bi katsó: Tanga an kja katsen an ngo naxiéndá xi chjiani Romá, kuíni nga nda Romá an.

29 Tanga nguije boá katsó, kui já xi ko'on Pabloo tjiénmá kitsjuien, kó ngaskande ti kui nda nguitokoo jajuún, nguije tsint'ie nga Pabloo nda Romá boá, katsakjónni ngat'a ngaskande n'niú kichá ma ik'íta'niú.

30 Nga kamánguindyiojón, ndajun nguitokoo, kamámejeén skujie chan chan mí kjoaa nga ndyibonguíta'in Pabloo já judíoo, s'e ja'axiin n'niú kichá xi tjitá'niúni, kó ítikó ngayeje já nguitokoo chiná'mij kojo ngayeje jáxá nguitokoo, s'e jachójo Pabloo nguindyikon kui jáxaá.

Ni xi Kamá 23

1 Kó Pabloo askotsijen ndá ndaá ngayeje jáxaá kós'e bi katsoó: —Jún já nts'ie, ngaskande ngot'e nda ts'én tikón kjoakjintakónna kó tsjats'én tikón an nguindyikon Néná.

2 Kó chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi 'mí Ananíaá, katsjaá kjoa xta xi síndo t'a tiñaá Pabloo tsi'e nga ts'axtio ts'oa.

3 Kós'e Pabloo bi katsoó: —¡Néná kuí'eé ji, jókjen! Xi ja kui xá tindyin ni ji kja tsi'e nga kamajéna xikó tsó kjoakitij, ¿kó ánni nga tibitjatjéen xikó tsó kjoakitij nga tjín xi tinanguiye ji tsi'e nga kuí'éna?

4 Kó xta xi síndo kjaá bi katsoó Pabloo: —¿Ánni bi ts'én ch'o sée chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi chjiani Néná?

5 Kó Pabloo bi katsó: —Jún nts'ie, bejin an tsi chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kui ndaa, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ngata ch'ojín sée xtaxá xi botixómaá nangui tse.”

6 Kó nga kamákjiín Pabloo nga nguijiín kui jáxaá tjín xi chjiani xta saduseo kojo kje'e xi chjiani xta fariseo, bi katsó nga 'niú tsíchjia: —Jún já nts'ie, nda fariseo an, kó ti xta fariseo chjiani xinguí an, kó tjíni'ánjéna ngat'a ts'énkoyáa nga kjoa'áyá nguinií xta xi je jesoón.

- 7 Kó nguije tsíchjja kui ni Pabloo, xta fariseo kojo xta saduseo its'iyani nga tsíchjijati xkjin, kós'e jó tjin kamá kui xta xi kamátikoó.
- 8 Ngat'a xta saduseo s'ijinjin nga foa'áyá nguinií xta xi je jesoón, kojo nga jmíjin xó ndítsjie kojo asién nixtjin, tanga xta fariseo s'ijinrií ngayeje kui ni.
- 9 Kó ngayeje xta askandáyá xtín, kó tjin já xi chjiniékjoakiti, xi xta fariseo chjiani, xi jastjien kó bi katsó: –Kui ndaa jmí ni ch'o kji'i kats'énjin, ¿kó tsi ngo asién nixtjin kojo tsi ngo ndítsjie tsíchjijajo ki?
- 10 Kó kui kjoasee sa tsie sa tsie kjima, kó kuíni nga ndajun nguitokoo katsakjónni tsi sa'inxí xta naxiíndaá Pabloo, kó katsanguiyakja'á jajún xi k'oxié Pabloo tsí'e nga k'oxié kui nguindiee kós'e kjojo nguinií kja ndi'aa jajuún.
- 11 Nixtjien xi manguindyiojón, Ndiáná akoó yojoo Pabloo, kó bi katsoó: –Ti'in 'niú takín Pablo, ngat'a xikó ts'én kandokjoe ji kjoaa an k'ie naxiínda Jerusalen, kó boá ti ts'én chjiénga kondókjoeje ji xta naxiínda xi chjiani Romá.
- 12 Kó nga kamanguindyiojón nga nixtjin, tjin xta judío xi nijan índa tsí'e nga sa'ínk'ién Pabloo, kó ngaskande nguiboanénákatsó nga jmí ni skjiniéjin kojo jmí ni k'uijin ngaskande nga sa'ínk'ién Pabloo.
- 13 Kó ts'atio yichán kamá já xi'in xi boá katsó,
- 14 xi kijíkoón já nguitokoo chiná'mii kojo xta xi xchá judío kó bi katsoó: –Jin je ngaskande nguiboanéná ki'mijne nga ta jmíjin ni xi xinie jin tjienga kjie ni'ánk'iénjinne Pabloo.
- 15 Ngot'e 'ne jún kojo xi ngase jáxá nguitokoo, chjia'ajnúu ndajun nguitokoo tsí'e nga ndyiojón ngatjandibajo nguindyikónjnu Pabloo, ta tsí'e nga ta ni xi si'anjo ñá nga kosiyáá kókji'i kjoa xi tso'ba, kó jin je kuindyiondajne nga si'ank'ienjne nguindiee nga kjo'e k'iee.
- 16 Tanga ndií ndichja Pabloo tsint'ie kui ni xi tjis'índata'in tsinii, kó tjiénmá kijí ndi'aa jajuún kós'e katsáyá tji'niúú Pabloo.
- 17 Pabloo tsíchjiaa ngo nda nguitokoo jajún xi nk'a ngase xaá kó bi katsoó: –T'enje ji kui ndachií nínga tikón ndajun nguitokoo ngat'a tjin ni xi kotsoyaa.
- 18 Kó kui ndajun nguitokoo xi 'niú nk'a xaá kijíjo kui ndachií ndajun nguitoko xi ingoo kó bi katsoó: –Pabloo, kui nda xi tji'yá ndoboayaá tsíchjiana kó tsí'ána nga kjindibájoo k'iee kui ndachií, ngat'a tjin xó ni xi kujichjijajo ji.
- 19 Kó ndajun nguitokoo iskjibé tsja kui ndachií, s'e kijíjo t'axín, kó bi katsó nga asiyaá: –¿Mí ni xi k'uiyéní?
- 20 Kó kui ndachií bi katsó: –Xta judío je índa xtín tsí'e nga kuí'aa ji nga ndyiojón konanguíye ji Pabloo nínga síndo jáxá nguitokoo, ta tsí'e nga ta ni xi si'anjo nga kosíya chan chaan xoó mí ni xi tso'bání.

- 21 Tanga ngat̄a ni'íns'injinj̄in, ngat̄a ts'atio yichán ma já x̄i'in xi ndyikonda 'ma, kó kui jaá ngaskande nguiboanéná je katsó nga jmí ni skj̄in̄ej̄in xó kojo jmí ni k'uij̄in xó ngaskande nga sa'ínk'ién xó Pabloo, kó ngot'e je síndonda nga ta ndyikoyárií ni xi se ji.
- 22 S'e kui nda nguitokoo jajuún kats'énkjí ndachií, kó boā katsoó nga ta'yajín xi kotsoyaa ni xi je katsáyaá kui ndajuun.
- 23 Kó kui ndajun nguitokoo tsíchjiaa jó já nguitokoo jajuún xi 'niú nk'a ngase xaá, kó katsjaá kjoa nga kuí'índonda jó úchán jajún xi 'bítsomayise, ichítie kojo kan jajún ndij̄e kojo jó úchán jajún xi boa'a yá yijó, ts'ie nga koeje naxínda Sesarea nga kama chiboa nijan nga jño,
- 24 kó ti boā ti ts'én katsjá kjoa nga ik'íjñandaa ngo ndij̄e xi k'uijñásón Pabloo, kós'e katsjá kjoa ts'ie nga nda kjojo kojo nga si'an'onj̄in ngaskande nga kjochojó nínga tikón nda xtitjón xi 'mí Firij.
- 25 Kó ngo xojon katsanguiyajo kui jajuún xi bi tsó:
- 26 “Nda Klaudio Lisiaa, tsanguiyaa tinde ji nda xtitjón Firij.
- 27 Xta judío katsoboá kui ndaa, kó je mejeén sa'ínk'ién katsaki, tanga nguije tsint'ie an nga naxínda Roma chjani, kijj̄o an jajúnna kós'e ts'axié'á an,
- 28 ngat̄a kamámejenna skuie an mí kjoaa xi tjifonguíta'in, kijj̄o an nguindyikon jáxá judío,
- 29 kó kasakona nga kixij̄ nga kjoaa kjoakitij̄ kui jaá ni xi tjifonguíta'inni, tanga jmí kjoajín ma nga si'ank'ien kojo nga ngaskande nde kamajín nga ndoboaya k'uijñá.
- 30 Tanga nga je kamábe an nga já judío índa ts'ie nga sa'ínk'ién, kia ts'éntsanguiyaa ji, kó ti boā ti ts'én je ts'í'aa xta xi ndyibonguíta'in nga kia ngat'índa nguindyikin mí xi ch'onij̄ kui ndaa.”
- 31 Kó boā ts'én jajuún, kats'én xikó kji'i ni xi je ki'míí, iskjíbé Pabloo kó nga jño kijj̄o naxínda Antípatri,
- 32 kó nga kamanguindyiojón, jajún xi 'bítsomayisee kijí'oyá nguíní ndi'a nínga 'bín̄do, kós'e jajún ndij̄ee kui xi kijj̄o Pabloo takó kijí ra.
- 33 Kó nga jachó naxínda Sesarea, kats'énk'as'ieen xojon xi ndyia'aa xtitjoón kó ti boā ti ts'én kini'ánk'as'ieen Pabloo nga.
- 34 Kó nguije kats'ényá xojoon, nda xtitjoón asiyá ñá chjani Pabloo, kó nguije kamábe nga nangui Silisia chjani,
- 35 bi katsoó: –Kji'a boá kuint'iee nguije kjo'e'e kui xta xi ndyibonguíta'iin ji. Kós'e katsjá kjoa nga kia xchinda Pabloo ndoboaxaa Erodee.

Ni xi Kamá 24

- ¹ Kó xi ma ún nixtjin nguijeē, nda xi 'mí Ananíaa xi chiná'mi xi 'niú nk'a xaá jachó naxiínda Sesarea nínga tso'bájo chiboa xta xi xchá kojo ngo nda xi 'boxié'áná xi 'mí Tértulo, kui jaá jachókoón nda xtitjoón tsi'e nga koónguíta'in ngase Pabloo.
- ² Kó nguije jachójo Pabloo, nda xi 'mí Tértuloo íts'iyanií nga yínguíta'in, nga bi katsoó nda xtitjón Firii: –Ndok'óchjii ji, nda xtitjón, nga xió kji'i nanguiná, kó ti boá ti ts'én ndok'óchjii ngat'a tangat'anii kjoakjintakóon nga achichí ni xi nda kji'i kjima naxiíndána.
- ³ Ngatsjé nixtjin kó ta són tjisákójne ngayeje kui nii, tangat'anii ji nda xtitjón Firi, kó achichí ndok'óchji boe'éjne ji.
- ⁴ Tanga tsi'e nga tsiejín k'ondiyajne nga kondókoajojne ji, 'niú mí'aá ngo kjoanda tsi'e nga konda'yé chiijne ngotjón.
- ⁵ Kui ndaa je 'niú ts'éntsjájne kjoaxti, kó ngayeje són ngasondiee tso'bá nga jó tjín tjíts'én xta judío, kojo nga kui xi nguitokoo xta xi chjiani Nasaret tjíts'en yojo,
- ⁶ kó ngaskande kamámejeén kats'éndándí nangoxijne, kó kuíni nga kandobájne.
- ⁷ Tanga ndaxá xi 'mí Lisiaa katsanguijin tsi'e nga kats'énxchán kó ja'áxínyindsajne,
- ⁸ nga katsanguiya xta xi yínguíta'in tsi'e nga kjochoókoón ji, kó kama ti jii si'inkijints'oe, tsi'e nga xchie ji nga jakoxi ngayeje ni xi ndyifonguita'injne.
- ⁹ Kó ngayeje xta judío xi síndo kjaá ti nijan kamá kui jaá nga boá kji'i kui nii katsó.
- ¹⁰ Nda xtitjoón ta tsja yejeén Pabloo tsi'e nga kuichjia, kó Pabloo bi katsó: – Achichí tsjatínna nga kuichjia an nga k'oxié'á an yojona nguindyikin ji, ngat'a je be an nga je kjin nónií nga ji xi tindyin ne ndi'amasieen kui naxiíndaá.
- ¹¹ Ti ji kama kosiye nga, nga s'e tjín raá tsi ta tiejó nixtjin nga kijíts'endikón an Néná naxiínda Jerusalen.
- ¹² Kó ta'yajín xi kamábena nga tjín xi ts'énehjiatijo an, ti nde jmí xta ts'én mindyatsabéjaan kja nditsen nangoxii kojo nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kojo tsi kja naxiíndaá,
- ¹³ ti nde jmí chiboajiín kui xtaa kjoaa ni xi ndyibonguíta'inna.
- ¹⁴ Tanga ngo tsi ni xi kuiejents'oa an, nga Ne xi tsi'e xta tje xhána xi tjíts'endikón an, xikó kji'i ndiya tjatsiee xi kje'e tjín ndyitsoó kui xtaa, ngat'a s'ijinna ngayeje ni xi kjit'a xojon kjoakitií Néná kojo xojon xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná,

- 15 kó ti boꝯ ti ts'én s'ijinna xikó ts'én s'ijiin kui xtaa, kó ts'énkoyáꝯ nga Néná sa'ínkja'á'yaá xta xi je jesoón, tsi xi kixi kojo tsi xi kixijín.
- 16 Kó kuíni nga ta ngatsjé nixtjin nga nda tikón kjoꝯkjíntakónna nga ch'ojín tjíts'en an nguindyikón Néná kojo nguindyikón xtaa.
- 17 Jaskan nguije ja'a kjín nó nga kistso'ba an kje'e nguíndie, jé'e nguíña an naxiéndána tsí'e nga tsja an chjie kojo kjoanda,
- 18 kó kui nií tjíts'en an ndítseen nangoxii nga chiboa já judío kamábena nga kats'entsjie an yojona xikó ts'én tikón nga si'an kui nií, kó nde kjínjín xta xi tjimájona kojo jmí kjoase kis'iejin,
- 19 kji'a nga kamábena já judío xi chjiꝯani nangui Asia kja nangoxii, kó kuí jaá xi chjiénga kama kjo'e k'iee nga koónguíta'inna, tsi tjín ni xi tjiin kondra tsa'an.
- 20 Kó tsi jmí, kui xi síndo k'iee ngatíhja tsi mí jé xi kasakoꝯ nga kats'en an kji'a nga kijí an nguindyikón xtaxá judíoꝯ,
- 21 axa marií tsi kji'a nga kis'ijñajín 'niú tsíchjia an nga bi kixiáan: “Ngot'e 'ne jún ndyini'ánjéjnú'un tangat'anií nga s'ijinna nga kjoꝯ'á'yaá xta xi je jesoón.”
- 22 Kó Firii nguije tsint'ieé kui nií, ngat'a je 'niú je be chan chan kjoꝯꝯ ndiya tjatsiee, ijñát'axín kui kjoꝯꝯ, s'e bi katsó: –Kji'a nga kjo'e nda nguitokoꝯ jajún xi 'mí Lisiaꝯ, nda skuie ngase an kjoꝯ xi tsajún.
- 23 Kós'e Firii katsanguiya ndajun nguitoko xi nk'a ngase xaá tsí'e nga takó ngat'ijña 'niú rá Pabloꝯ, tanga nga tsjandíe chíi nga kuí'ijñandé kojo nga tsjaꝯ kjoꝯ nga kama kjochoókoón xta xi nda be tsí'e nga tsjaá ni xi chjieén.
- 24 Kó nguije kjín nixtjin ja'a, jachó nguinií Firii nga nijan tso'bánjo chjoón xi 'mí na Drusilaꝯ, xi xtaçhón judío, kó Firii katsanguiya nga kijíchja'aá Pabloꝯ kó tsint'ieé ni xi tsíchjia Pabloꝯ kjoꝯꝯ kjoꝯs'ijiin Jesukristoꝯ.
- 25 Tanga kji'a nga tsíchjia Pabloꝯ kjoꝯꝯ nga chjiénga kixi kuindyión nga jmí ni ch'o kji'i si'án ján, kojo nga si'anchjinie soboꝯ yojoná nga nda kji'i ni xi si'án, ngat'a nga s'e kjocho nixtjin nga Néná kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kini'án, s'e Firii achichí katsakjónní nga tsint'ieé kuí nií, kós'e bi katsó: –Tasá t'en ji ngot'e, jaskan kuichjia nguíñaá kji'a nga kama'ana.
- 26 Kó Firii askoyaá nga Pabloꝯ ton tsjaá, kuíni nga achichí kjín ndiya tsíchjia tsí'e nga kui kuichjiajo.
- 27 Jó nó ja'a nga boꝯ kamá, s'e Firii jaskan je xaá kó ngajoꝯ kis'ijña nda xi 'mí Porsio Festoꝯ, kó Firii kamámejeén nga nda kis'ijñajo xta judíoꝯ, kuíni nga ndoboꝯaya ijña ra Pabloꝯ.

Ni xi Kamá 25

- 1 Nguije jachók'ijña xtitjón nda xi 'mí Festoꝯ, xi ma ján nixtjin jatjoni naxiéndá Sesareꝯ kui ndaa, s'e kijí naxiéndá Jerusalen.

- ² Kia naxiíndá Jerusalen já nguitokoo chiná'mii kojo já judíoo xi 'niú yandíkoón atíjéta'ín Pabloo,
- ³ kó ngo kjoanda xi 'niú tsí'áa xtitjoón, tsí'e nga sanguíya Pabloo naxiíndá Jerusalen, kó kui jaá índa nga nguiya ndiyáá sa'ínk'ién Pabloo.
- ⁴ Kuíni nga Festoo bi katsoó kui jaá nga Pabloo takó k'uijñá 'niú rá ndoboaya kia naxiíndá Sesarea, ngat'a ti kuii Festoo tjíts'énkjó nga jaskan koeje kíaa.
- ⁵ Kó bi katsoó: —Xi tjin ngasee xá nguijinjnu ngatjandibatjinguína kó tsi tjin ni xi ndajin kji'i kats'én kui ndaa, tatíjéta'ínjnu.
- ⁶ Festoo kamá raá tsi jin kojo tsi tie nixtjin kia naxiíndá Jerusalen, s'e jaskan kiji nguini naxiíndá Sesarea, kó nga kamanguindyiojón jachók'ijñasón yáxiríe ndikoón kó katsjá kjoa nga tsanguínjoo Pabloo.
- ⁷ Kó nguije ts'as'ien Pabloo kui nguindiee, já judío xi kjindibáni naxiíndá Jerusalen, achichí ni xi ndikón yinguíta'in Pabloo, tanga ngaskande ngojin kui jeé xi kasakoo ngakixi,
- ⁸ tjienga Pabloo bi katsó nga ts'axié'á yojoo: —An, nde ngojin je tjíts'en an kondraa kjoakitii já judíoo, ti nde kondraa nangoxii, ti nde kondraa xtitjoón naxiíndá Roma.
- ⁹ Tanga Festoo kamámejeén nga nda kis'ijñajo já judíoo, s'e bi katsó nga asiyaá Pabloo: ¿A mejeén k'uín ji naxiíndá Jerusalen, tsí'e nga kia sa'indajin an kjoaxtíi?
- ¹⁰ Kó Pabloo bi katsó: —K'ie tikón an kjen nguindie nínga botíjeé, kó k'ie bí nínga chjiénga kamajéna. Xikó ts'én je nda ye ji nga ngojin ni xi ndajin kji'i tjíts'en an kondraa já judíoo.
- ¹¹ Tsi ngo je kats'en an, kó tsi tangat'anii kui nii nga si'ank'ienna, tsakjonjin an nga koya an, tanga tsi jakoxijin ni xi tjíbotijéta'ínna, ngojin xta xi tjiin ngakixi xi sa'ínk'as'ienna nguiya tsja kui jaá. Mí'á an nga ti kuii nda xtitjón Sesaa xi ngats'énjéna.
- ¹² Kós'e Festoo askjoyáni kojo já xi tsáyaá ni xi ts'én, s'e bi katsó: —Tjienga je kichjié'é ji nga nda xtitjoón sa'ínjeé, ja nda xtitjoón k'uíchiin tsoboa.
- ¹³ Nguije ja'a chiboa nixtjin, nda re Agripaa kojo chjoón, xi 'mí na Berenisee kiji naxiíndá Sesarea nga kiji ts'en tinde Festoo.
- ¹⁴ Kó nga kjin nixtjin nga kia kis'indojo, Festoo ínijmii nda re Agripaa kjoaa Pabloo, kó bi katsoó: —K'ie tikón ngo nda xi Firii ijñá ndoboaya,
- ¹⁵ kui xi nga kis'ijña an naxiíndá Jerusalen, já nguitokoo chiná'mii kojo xta xi xchá judíoo atíjéta'ín, kó tsí'ána nga an tsja an kjoa nga kamajeé nga si'ank'ien,

16 tanga an bi kixiáan nga jáxaá naxiíndá Romá ngájiín nga ts'énjeé nga sa'ínk'ién ngo xta tsi tjónjín skjo ndoboaxá xi tjíbotijétá'íin kojo xi ndyibotíjeé, tsi'e nga k'oxié'á yoojo kjoaa ni xi tjíbotijétá'ínni.

17 Kó kuíni nga, nga je'e kui jaá k'íee, nde askoyááan, ngat'a nga kamánguindyiojón nga jachókatijñasón an yáxiríee nguindie nínga botíjeé kijíchja'ána kui ndaa,

18 tanga kui já xi jachó xi kotíjétá'ín jmí ni tsíchjiajín kjoaa jé xi kats'enkjó an nga kats'én Pabloo,

19 ta kuí tsi ni xi tsíchjia, kjoaa nangoxi xi tso'ba kojo kjoaa ngo xó nda xi 'mí Kjisó, xi je k'ien, kó tikón xó tjítsó.

20 Kó nga an nde bejín an mí ni xi sa'íin kui kjoaa, s'e asiyáa Pabloo tsi mejeén nga koeje naxiíndá Jerusalen tsi'e nga kia kamajeé kjoaa kui ni xi tjíbotijétá'ínni.

21 Tanga kjoaa nga Pabloo tsí'á nga nda xtitjoón Sesaa sa'índajjin kjoaxtii, kó kuíni nga je katsja an kjoa nga takó ngat'íjñá ra ndoboaya ngaskande nga kama sanguiyakóon xtitjón Sesaa.

22 S'e nda Agripaa bi katsoó nda xi 'mí Festoo: –Kojo an mejenna kuint'íee kui ndaa kó katso. Kós'e Festoo bi katsoó: –Ti ndyiojoón kama konda'yée.

23 Kó boá ts'én nga kamánguindyiojón, Agripaa kojo na Berenisee jachó ndikón ndikón kia nguindie nínga botíjeé, kó nijan jachójo já nguitokoo jajún kojo xta xi 'niú yandíkón kui naxiíndaá, kó Festoo tsí'á nga kijíchja'á Pabloo.

24 Kós'e Festoo bi katsó: –Nda Re Agripa, kojo já xi nijan síndojinná k'íee, k'ie tikónjnu kui ndaa, kjoaa kjín ma xta judío xi ndyibonguíta'in, kia naxiíndá Jerusalen kojo k'ie naxiíndá Sesarea, kó 'niú ndyimí'á nga si'ank'ien.

25 Tanga bejín kon an nga ngo jé xi 'niú kats'én nga si'ank'ien ma, tanga nga ti kui ts'énmí'á nga kui nda xtitjón xi tikón Romá nga ts'énjeé, kuíni nga kia ts'én tsanguiyakonña.

26 Tanga nga jmíjínna ni xi xian an kjoaa kui, nda xtitjón, tasá k'ie jé'ejo an nguindyikin, nda re Agripa, tsi'e nga nguije ikindyisé ndiyaá skuie an kóts'en kuit'a an xojon xi sanguiyaa nda xtitjoón.

27 Ngat'a ndajín kji'i mana nga ngo nda xi tji'yá ndoboaya taxkiya sanguiya an kó xiyájin an mí kjoaa xi tjíbotijétá'ínni.

Ni xi Kamá 26

1 Kó nda re Agripaa bi katsoó Pabloo: –Kama kondókjoe ji kóts'en ko'naxié'é yojóo. Kós'e Pabloo iskjinink'a tsja kó bi katsó nga tsíchjia:

- 2—Kjén nga ta tsjakji'ina nga kama kuichjia an ngot'e nguindyikin ji nda re Agripa, tsi'e nga k'oxié'á an yojona kjoaa ngayeje ni xi ndyibonguíta'inna xta judío,
- 3 ngat'a je ye yeje ji, nda re, kjoaa kjoaxchá xi tjiín xta judío kojo kjoaa ni ni'in xi chjiajo xkjín, ja kuíni nga mí'á'ña nga nda nda ma nda'yéní ni xi kuichjia an.
- 4 Ngayeje xta judío be kóts'en kis'ijña an kia nanguina kojo naxiínda Jerusalen ndeskande koó nga kjindí an.
- 5 Kó ti be, kó kama kotsoya tsi mejeén, nga ndeskande koó ngas'e nga xikó ts'en 'niú kjoakiti xi tjiín nangoxii nga kis'ijña an xikoó ngo nda fariseo.
- 6 Kó ngot'e 'ne, k'ie tikón an tsi'e nga si'anjena, tangat'anii nga ts'énkoyaa kjoaa ni xi Néná katsáyatjón nga tsjaá xta tje xchána,
- 7 kó nga tiejó tje xta xi chjiani Israel ndyikoya nga Néná sa'ínkjatjosón kui nii, kó kuíni nga ndyibendikón Néná kó ndyits'enseén Néná nga nixtjin kojo nga nixtjien. Tangat'anii kui kjoachiyaá, ji nda re Agripa, nga xta judío ndyibonguíta'inna ngot'e.
- 8 ¡Mí ni! ¿Ánní nga s'ijinjinjú nga Néná ts'énkja'á'yaá xta xi je jesoón?
- 9 Ti an boá ts'en kats'enkjó an ngas'e nga chjiénga tsie ni sa'in an tsi'e nga si'ankjie an ngayeje xta xi s'ijiin ja'eén Kjisó xi chjiani naxiínda Nasaret,
- 10 kó boá kats'en an kia naxiínda Jerusalen, kó já nguitokoo chiná'mii katsjana kjoa nga kjín xta tsjiee Néná xi katsanguis'ien an ndoboaya, kó nda kasasienna nga kini'ánk'ién kui xtaa.
- 11 Kó kjín ndiya kats'enjee nga kats'éen kjoa'niú tsi'e nga ch'o katso kjoaa kjoas'ijiin, kó kui nii kats'en an ngayeje nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó achichí kamáxtína kondra tsi'e kui jaá ngat'a ngaskande naxiínda xi xín tsangatjinguí.
- 12 Kó kui xá ts'énfí an naxiínda Damasko, nga katsjana kjoa nga katsanguiyana já nguitokoo chiná'mii,
- 13 tanga kia nguiya ndiya boá, nda re Agripa, nga ndis'ueé, kamábe an ngo ndi'í xi kjindibáni ndi'ak'ajmi ján, ngo ndi'í xi 'niú ngase ta boajiin ndi'í ts'ueé, xi kitíniéna an kojo já xi nijan tjimájona,
- 14 kó ngayejeje nga ts'ákajne t'ananguii, s'e tsint'ie an ngo nda xi chjia én ebreo xi bi katsóna: “Saulo, Saulo, ¿mí kjoaa nga timiyitjinguiní? ¡Ti jiní xi ti'ni'ín'íin yojóo, xikoó tsi ti jii ti'bée ngo nda'yañts'én yojóo!”
- 15 Kó an bi kixiáan: “¿Yá jíi boá Ndiá?” S'e Ndiá bi katsóna: “An boá xi Kjisoo, kó an boá xi timiyitjinguiní.

- 16 Tanga t̄is̄it̄j̄in, kó tasin kixi, ngat'a k'ie akóo yojona ts̄i'e nga tsjaxaá kó mosona kama ji kojo chistikoo ni xi je kamáye ngot'e kojo ni xi s'e xchie nga kokóo yojona,
- 17 k'oxié'áñaá ngūiya tsja xta xi judío kojo xta xi judíojin, kui xi ts'éntsanguiyáa ji ngot'e,
- 18 ts̄i'e nga chjéx'e ji ndyikon, kó nguiti nínga jñójín k'uitsóma ngase, tasá nínga tsijen ngat'itsoma, ts̄i'e nga nguiti kuijín nga'niuú xindajín Satanaa k'uitsómat̄j̄inguii, nga tasá Néná ngat'itsómat̄j̄inguii, ts̄i'e nga s'ijiin an, kó s̄akóo kjoani'ánjetakoón jeé kojo kui ngūindie xi katsó Néná nga tsjaá xta xi je kats'éntsjie yoojoo.”
- 19 Kó boá kji'i kui nī, nda re Agripa, kó boá ts'én kats'enkijatjósón an ni xi akóna Néná xi kjindibáni ndi'ak'ajmi ján,
- 20 kó kuíni nga tjón ma xta xi chjiani naxiínda Damasko katsáyáa eén Néná, s'e jaskan xta xi chjiani naxiínda Jerusalen kojo ngayeje xta xi chjiani nangui Judea, kó ti katsáyáa xta xi judíojin nga, katsáyáa ts̄i'e nga sa'ínk'oyá yoojoo jé xí ndyits'en kó nga tasá Néná kongase kojo nga sa'ín ni xi nda kji'i, kós'e boá ts'én kokó yoojoo nga jakoxi nga je ndiyaá Néná tjimá.
- 21 Tangat'anij kui nī nga xta judío katsoboána nditseen nangoxii, kó ngaskande kamámejeén nga kats'énk'iéna.
- 22 Tanga tangat'anij nga Néná asíkojona kuíni nga kixi tikón an ngot'e, nga ts'éenchjiajo an kjoaa ndiyaá Néná ngayeje xta, xi xchá xi kjindí, jmí nixtjin nga kje'e ni xi ts'éenchjiajo an kjoaa ni xi tsíchjia já chjinie'eén Néná kojo Moisee nga tsíchjia kjoaa ni xi kama:
- 23 Nga Kristoo chjiénga koya, tanga nga jaskan nguije k'ien, kuí xí tjón kama nga kjoa'áyaá, kó nga kuí xí kui'ínijmi kjoaa ndi'íi, ts̄i'e nga kjetjo'áa yoojoo xta naxiíndaá kojo xta xi judíojin.
- 24 Kó tjienga Pabloo bi tjítsó kjoaa nga ts'én'boxié'á yoojoo, nda xi 'mí Festoo ngaskande 'niú ma tsíchjia nga bi katsó: –Tsabeéri, Pabloo! Kjoaa nga ta ja'atio nga tichjat'ayé ji xojon kuíni nga je kjimatsabé maá.
- 25 Tanga Pabloo bi katsó: –Tsabéjínna, ji nda Festo, tasá ni xi ts'éenchjia an xi tjiin ngakixi kó jakoxi nga boá kji'i.
- 26 Ja kja tikón kja nda re Agripaa xi be nda nda kui nī, kó kuíni nga tsakjonjin an nga ts'éenchjia an nguindyikon kui, ngat'a berí kon an nga jakoxi nga kojo kui be ngayeje kui nī, ngat'a jmí tsi ngo nguindyiónguinijon 'ma nínga kamá kui nī.
- 27 ¿A s'ijiin ji nda re Agripa ni xi kats'én'indó já chjinie'eén Néná? Je be an nga s'ijiin ji.

28 Kó nda re Agripaa bi katsoó: –¿A tini'ínkjé nga xtaa Kristoo tjiénmá kama an nga?

29 Kó bi katsoó Pabloo nguijé: –Tsi tsie kojo tsi chiboa nixtjin, achichí ra nda kji'i tsi Néná xi boa katso nga jmí tsi ta jí tsi xi s'ijiin nda re, kojo ngayeje xta xi ndyint'iena ngot'e xi nga s'ijiin nga, ts'e nga boa sa'ín xikó tjíts'en an, tanga nga kuijín n'niú kichaa sít'a.

30 S'e nguije tsint'ié kui eén, nda re Agripaa, nda xtitjoón, na Berenisee kojo ngayeje xta xi síndo kjaa jastjén yeje,

31 s'e kijjjo t'axín xkjín nínga kijíchjia kjoaa kui ni, bi katsó nga tsíchjiajo xkjín: –Kui ndaa jmí ni kats'énjín ts'e nga si'ank'ien ma, ti nde jmí kjoajín nga ndoboaya ma k'uijná.

32 Kó nda re Agripaa bi katsoó Festoo: –Kamá kini'ánkjíndé kui ndaa, tsi kuijín xi tsí'a nga nda xtitjoón xi sa'ínjeé.

Ni xi Kamá 27

1 Kó nguije katse'é kjoa nga katsanguiyajne nangui Italia, Pabloo kojo já xi nijan kis'ijnajo ndoboaya, kini'ánk'as'ieen ngo ndajun nguitoko xi 'mí Julio xi chjiani jajuún nda xtitjoón.

2 Kó tsanguinyájne ngo tjosso je xi chjiani naxíndá Adramitio xi je makjí ma kja nangui Asia, kó kja nijan tikónjone nda xi 'mí Aristarkoo, xi chjiani Tesalónika, naxíndá xi chjiani nangui Masedonia,

3 kó nga kamánguindyiojón jáchójne naxíndá xi 'mí Sidon, nínga nda xi 'mí Julio achichí nda kats'énjo Pabloo, ngat'a katsjandieé nga kijíkatsijeen xta xi nda ya'a kojo nga nda kats'énseén kui xtaa.

4 Kó nguije jatjone naxíndá Sidon, kja ikitjajne t'a tjingui Chipre, ngat'a tjo ndáchíkoón kondra kamájne,

5 kó nguije ikitjatjijajone naxíndá Sisilia kojo Panfilia, jáchójne Mira ngo naxíndá xi chjiani nangui Lisia.

6 Kó nda nguitokoo jajuún kja kasakoo ngo tjosso je xi chjiani naxíndá Alejandria xi ts'énfí nangui Italia, kó kja kats'énk'as'ienjne kui tjosso jee ts'e nga tsanguín ndojójne.

7 Achichí kjín nixtjin nga inda inda kijí tjosso je xi timayajne, kó ta'ya jáchójne kjen naxíndá Jnido, ngat'a takó 'niú tjién tjo ndáchíkoón, kó kja ikitjajne kjen t'a naxíndá Salmon nga ikitjatjijajone tjingui Kreta,

8 kó ta'ya ts'énfí tjosso jee t'a ndáchíkoón, s'e jáchójne ngo nguindie xi 'mí Bueno Puerto, tiña naxíndá Lasea.

9 Kó nguije ja'a kjín nixtjin, nguije nguiti majín ta chiboa mintjajin ndáchíkoón, ngat'a je kjimatiña chonch'aán, kuíni nga Pabloo bi ts'én atíxomaa kui jaá,

- 10 nga bi katsoó: —Jún boá já, berií kōn an nga 'niú ndikón kji'i nga bi ts'én ndyimonguín, kojo nga xchaja tjosso jee kojo ch'ia xi ya'a, kó ngaskande tsi ndajín nixtjin ngaskande ñá koya.
- 11 Tanga nda nguitokoo jajuún kats'én ngasee xki ni xi katsó nda xi ts'i'e tjosso jee kojo nda xi ts'énxájo ta boajiín ni xi katsó Pabloo.
- 12 Kó nga kui nguindie ján ndajín ma kji'i nga kja kjoa'aa chonch'aán, kó ta mején ngayejee nga kats'énkjó nga tasá nda tsi kjotjo kjaa s'e sa'ín kjoa'niú ts'i'e nga kjocho naxiéndá Fenise, ngo naxiéndá xi tikónt'a ndáchikón xi chjiani Kreta, xi kis'ijña ngo nguindie nínga kamaa nda ts'én kjoa'aa chonch'aán.
- 13 Kó kats'énkjó kui jaá nga takó kama koeje ndojó ra, ngat'a je íts'iyanií ngo ndí tjo inda xi kitsjien xtjeen nangui, jatjo kó kja kijí xi ingoboaá tjingui Kreta.
- 14 Tanga jaskan kjindibá ngo tjo'niú xtjeen t'a tjingui xi ítsanieyá ma tjosso je xi 'mí Euroklidoon,
- 15 kó tjo iskijfé tjossojne, kó nguiti kamájinjne ikjienda ngat'a xtjeen kjen ts'én be'é tjo ndáchikoón, tasá chjinií katse'éndiejne nga kijíojne tjo ta nínga kamámejénrií.
- 16 Kós'e ikitjajne xtjeen ngaxton ngo ndí tjingui xi 'mí Klauda, nínga tjo nguiti 'niújín tje, kó achichí kjoanima kis'inguijne nga kini'ánkijinjne tjosso chichí,
- 17 nguije kats'énk'as'ien tjosso chichí nguiya tjosso jee, kui jaá íkjá 'niú tjosso jee ts'i'e nga katsjaa nga'niú, kó achichí katsakjónní tsi kja kjoñá'niú tjosso jee nguijin tso mí xi 'mí Sirtee, kós'e yején njño tjosso jee, s'e katsjandieé ts'i'e nga ta nínga mejénrií tjo kijíjo.
- 18 Tanga nga kamanguindyiojón 'niú ngase kitsjien tjo, kó kuíni nga atitsojo ngayeje ch'ia xi ts'énya'a tjosso jee nguijin ndáchikoón,
- 19 kó xi ma jaán nixtjin, ti kui jaá ts'ajmi ngándá yeje nguijin ndáchikoón ni xi ni'ánkjién nga ni'ánxájo tjosso jee.
- 20 Kó kjín nixtjin nga nguiti kamáyajín ts'ueé kojo njño, kó nga tanisién 'niú kamá tjo xi kamánié jin kó je nde nguiti ndyichiyájinjne tsi kjotjo'a ngasejne yojjne.
- 21 Kó nga je kjín nixtjin nga nguiti ndyichiniéjín jin njño, tichaan jastjien Pabloo kós'e bi katsó: —Jún já, tsi jún xi kini'ánjnú'un xki nga jatjoján tjingui Kreta, ta sa ra boajín kamána ñá kojo tjosso je xi timaya.
- 22 Kó ngot'e 'ne te'énga'niújnú yojjónú, ngat'a nde ngojín jún xi koyajnú, nda tsi tjosso jee xchaja.
- 23 Ngat'a kó nixtjien ngo ndítsjie xi katsanguiya Néná tsíchjajona, kui Néná xi chjiá an kojo xi tjíts'en an xaá,

- 24 kó bi katsóna: “Ngata ndakinjín ma ji Pablo, ngat'a chjiénga kjóchonchjín nda xtitjón xi 'mí Sesaa, kó Néná je katsjandieé ji kojo ngayeje xta xi nijan tjimájo nguijin ndaá nga koyajínjnu.”
- 25 Kó kuíni já, te'énga'niújnú yojojnú, ngat'a 'niákón an Néná kó beé kon an nga kjotjosón kui ni xi tsíchjiajona kui ndítsjieé.
- 26 Tanga chjiénga ngo tjingui kjoñá'niú tjotsoná.
- 27 Mejeén jó xomana ja'a nga timajinjne ndáchikón xi 'mí Adriátiko nga kijíojne k'ie kijíojne ján tjoó, nga mején ma ra masien nixtjien já xi ndyits'ensexájo tjotso jee kamábe nga je kjimatiñajne t'a chjindie nínga tikón ngo t'anangui.
- 28 Ts'achiboa kókji'i nanga ndójoaa, kó kantji'ún ngo metro nga nanga, kós'e nguichí boa'á ngase ti ts'achiboa ma nguini ingo ndiya kó je kan yito Metro tjiín nga nanga kíaa.
- 29 Kó tangat'aa nga ndyitsakjoón tsi ndijo stíkjojójo, xtjieen ngaxton tjotso jee ts'ajmijin nguijin ndáchikoón nijún kichatji xi bojñá'niúni tjotso jee, kó kamámejeén nga tsá sisjén.
- 30 Kó já xi ts'énxájo tjotso jee kats'énkjó nga kongaa tjotso jee, kó kuíni nga íts'iyani nga ts'enjengui tjotso xixi, tix'ian ja kats'én xi kicha xi ts'énkasién tjotso jee ts'enjengui xtjieen toko tjotso jee kats'én,
- 31 kó Pablo katsáyaá ndajun nguitokoo kojo jajuún kó bi katsoó: –Tsi kui jaá k'iejín k'uindo nguiyaa tjotso jee, ti nde jún kjotjo'ájínjnu nga.
- 32 Kós'e boa ts'én jajuún tsatie n'niuú tjotso chichí, kó ts'ajmijin nguijin ndáchikoón.
- 33 Kó nguije tjisíseén, Pablo tsíchjiajo ngayeje jaá ts'e nga skjnie chí ni chinie, kó bi katsoó: –Je jó xomanani nga ndyitsjayojoféjínjnu kojo nga tindyión kjindiájnú.
- 34 Tasá ti'ánjnu ngo kjoanda chinie chíjnú ni chinie, chjiénga boa si'ánjnu tsi mejénjnu kuindyionjnu, ngat'a nde ngojín tsjatokó xchaja.
- 35 Kó nguije tsíchjia kui eén, Pablo iskíbé ngo pan, kós'e katsjaá ndok'óchji Néná nguindyikon ngayeje kui jaá, kó akjángá, s'e iskjinie,
- 36 kó ngayejee nga tsja kamaá kó ti iskjinie kui jaá nga.
- 37 Kó xi ndyiajne nguiya tjotso jee jó úchán ichítie kojo kan jun xta majne ngayejeje.
- 38 Kó jaskan nguije iskjinie ngayeje ni xi kamámejeén, ts'ajmijin to ndsokooñ ngoo nguijin ndáchikoón ts'e nga kamáxtja ngase tjotso jee.

³⁹ Kó nguije kisisieén, já xi ts'énxájo tjosso jee nde kamábejín t'ananguii, tanga kamábe ngo t'a chjindiee ndáchikoón, kó kats'énkjó nga kja skjien boa'á t'a tjosso jee kui nguindiee.

⁴⁰ Kó tsatie n'niuú kichatji xi bojñá'niúní tjosso jee, kó kja índomasien nguujin ndáchikoón, kó kats'énxan yejee yandyindá xi ni'ánkjieén nga ni'ánkjí tjosso jee, s'e iskjink'a njño xi tikón toko tjosso jee, kós'e kats'énkjí tjosso jee xtjieen t'a chjindiee.

⁴¹ Tanga kui tjosso jee jachó nínga jó nga'niuú ndójoaa tjin, kó kja kis'inijín 'niú tsomií t'a chjindiee, kó toko tjosso jee kasasienijín'niú nguujin tsomií, kó nguiti kamajín kamátíyaá, tjienga xtjieen tjats'en tjosso jee je katjox'a nga ye'ét'aa tjoq ndáchikoón.

⁴² Kó kui jajuún kamámejeén kats'énk'ién ngayeje já xi ndyifí 'niuú, ts'e nga skjisonjín nga konga,

⁴³ tanga nda nguitokoo jajuún, xi kamámejeén ts'axié'á Pabloo, katsjandiejín nga si'ank'ien kui jaá, kó tasá katsjá kjoa ts'e nga xi máa chikjisoón kui tjon ngat'ajmijin yojoq nguujin ndójoaa ts'e nga kjochó ngasón kixí ján,

⁴⁴ kó xi majiín chikjisoón, yátie kajo xii tjosso jee kats'énkjién nga iskjísón, kó ngayejee nga jatjo'aa yojoq nga jachó t'a chjindiee.

Ni xi Kamá 28

¹ Kó kji'a nguije jatjo'ajne yojone, kji'a nga kamáyajne nga Malta 'mí kui tjinguii.

² Kó xta xi síndo kui nguindiee kjén nga ta nda kats'énjone ngayejeje, kó nga je stsé kjíboa'a kajo nga achichí nch'án ngo ndi'í ítsié kós'e tsichjajne ts'e nga tsanguíkindyiont'ajne kui ndi'í.

³ Kó nguije Pabloo ja'átikó chikín kixí xi ts'én mindyiájin nguujin ndi'í kó ngo ye xi ts'én mongaa sibeé iskjiniee tsja Pabloo.

⁴ Kó nga kamábe kui xta xi chjani kui tjinguii nga tsja Pabloo tjenguiboa'a kui yee, bi katsó ja k'ie ja ngajaan xkjín: –Nda ts'enk'ién inima rá kui ndaa, ngat'a nda tsi jatjo'aa yojoq nguujin ndáchikoón, tanga kjoakixij Néná katsjandiejín nga k'uijñá ngase.

⁵ Tanga Pabloo kja ítsaniejin nguujin ndi'í kui yee, kó jmí ni kamájin.

⁶ Kó ngayeje kui xtaa ndykoyaa nga kama ske kajo tsi ta niján ma koya ndyitsó, tanga jaskan nguichí sajín, nga kamábe nga jmí ni kamájin, kje'e ni kats'énkjó nga ngo rá ne Pabloo katsó.

⁷ Kó tiña kui nguindiee kjín xo'ba kis'ie xi ts'e ngo nda xi nk'a xaá xi chjani kui tjinguii xi 'mí Publio, xi kjén nga ta nda kats'énjone nga kixindyionjne kjaa ján nixtjin.

- ⁸ Kó na'miij kui nda xi 'mí Publioo kji'ijña'on nga nt'e ndyiaa kojo chi'in tjiimájín tjiín, kó Pabloo kijikatsijeen kó nguije tsíchjiaa Néná, ijñasoon tsja, kós'e kamádaya.
- ⁹ Nguije kamá kui nii, je'ekoón Pabloo kje'e ngase xta xi oon xi tjin kui tjinguii, kó boa ts'én ngayeje nga kamádaya,
- ¹⁰ kó achichí nda kats'énjojne ngayeje kui xtaa, kó jaskan nguije ndyimonguín nguinijne nguiya tjosso jee, katsájne ngayeje ni xi kamáchjiénjne ts'i'e ndiyaá.
- ¹¹ Nguije kamájne ján sá nga kixindyionjne kui tjinguii, tsanguinyájne ngo tjosso je xi kia ja'aa chonch'aán, xi chjiani naxiínda Alejandría, xi kjit'a asieén ne xi 'mí Kastor kojo Polus.
- ¹² Kó nga jáchójne naxiínda xi 'mí Sirakusa, ján nixtjin kamájne nga kixindyionjne kiaa,
- ¹³ kó kia jatjo nguinijne ngaskande nga jáchójne naxiínda Reji, kó ingo nixtjin ngase kis'ie ngo tjo xi kjindibá xtjeen nangui, kó ngaskande xi ingo nixtjin jáchójne naxiínda Puteoli,
- ¹⁴ nínga kasakojne já nts'ie xi boa katsójne nga ngo xomana kuindyionjojne kia, kó boa ts'én ngaskande nga fet'a tsanguínjne naxiínda Roma.
- ¹⁵ Kó já nts'ie xi chjiani naxiínda Roma ja boa je tsint'ie kui eén kjoaa jin, kó kuíni nga kijikja'ayindiyajne ngaskande ngo nguindie xi 'mí Foro ts'i'e Apioo kojo nguindie xi 'mí Ján Taberna, kó nga kamábe kui jaá, Pabloo katsjaá ndok'óchji Néná kó 'niú tsja kamá ngasee.
- ¹⁶ Kó nga jáchójne naxiínda Roma, jajuún katsjandié nga xín kis'ijña Pabloo, tanga ta ngo ndajun xi askondá.
- ¹⁷ Kó nga ja boa je ján nixtjinnii nga jachó naxiínda Roma, Pabloo tsíchjiaa ngayeje xta xi síndotjoón xta judío xi síndo naxiínda Roma, kó nguije kamátikó yeje kui jaá, bi katsoó: –Jún já nts'ie, nde ngo ni tji'ts'enjín an kondraa xta judío ti nde kondraa kjoaxchá xi tjiín xta tje xchána, tanga takó boa ts'én kia naxiínda Jerusalen kini'ánk'as'ienna nguiya tsja xta Roma,
- ¹⁸ kui xta xi jaskan nguije kats'énkijents'oana kamámejeén ijñandéna, ngat'a jmí je kasakojiín kjoaa an ts'i'e nga si'ank'ienna,
- ¹⁹ tanga xta judío katsjandiéjín, kó kuíni nga tsí'á an nga nda xtitjoón xi kongasee tsi tjinna je kojo tsi jmíjínna, nda tsi jmíjínna ngo ni xi konguíta'in an xta naxiídana.
- ²⁰ Kó kuíni nga tsíchjia yejejnú'un jún, ts'i'e nga skuiejnú'un kó xiyájnú'un, ngat'a tangat'anií kui ni xi ndyichiyáa ñá xi xta Israel, kó kuíni nga bi ts'én tjitá'niú an k'iee.

- 21 Kó kui jaá bi katsoó Pabloo: —Jin, nde ngo xojon tjinanguiyajinjne xi chjiani nangui Judea xi chjia kjoaa ji, ti nde ngojin já nts'ie judío xi ndyindibáni ján xi ch'o ts'én ndyichjia kjoaa kondra tse.
- 22 Mejénjne konda'yájne kóts'en ni'ínkjé ji, ngat'a je yajne nga tajñáni tjindókjoa kjoaa kondraa kui ndiya tjatsiee.
- 23 Kó nguije ngo nixtjin ik'ijñaá, achichí xta jachókoón Pabloo, kui xi katsáyaá kjoaa xikó ts'én kotíxoma Néná ndeskande nga tajñoó ngaskande nga kamánguixoón, kamámejeén Pabloo nga sa'in'indakon kui xtaa kjoaa Kjisoo, nga kats'énkjién xojon kjoakitij Moisee kojo xojon xi kats'én'indó já chjini'e'een Néná.
- 24 Kó tjin xi kis'ijjin ni xi katsó Pabloo, kó tjin xi kis'ijjinjin nga,
- 25 kó nga jmí ni índajin, ngó ngó kijí, kó Pabloo ta bi tsi katsoó: —Achichí nda tsíchjiajo xta tje xchájnu Asíén Nixtjijn Néná nga kats'énkíchjia nda chjini'e'een Néná xi 'mí Isayaá nga bi katsó:
- 26 T'en ji kó t'iyée kui xta naxiíndaá: Nda tsi 'niú konda'yájnú, tanga kamakjínjinjnu, kojo ti nda tsi 'niú stsitsíjenjnu, nde xchajínjnu,
- 27 ngat'a tanisién 'niú tajá inimaá kui xta naxiíndaá, kó kats'énxtiya yojoo, kó íchjá ndyikon, tsi'e nga kamajín skuije ti nde kamajín kujint'ie, kojo ti nde kamakjínjinjin, tsi'e nga ánjin kjo'e'ekónna, kó nga kamajín an sa'indaya an.
- 28 Jún ngatamayajnú nga ngot'e 'ne Néná ts'éntsjaá kjoa'naxié'aá xta xi judíojin, kó tasá kui xi kujint'ie kui eén.
- 29 Kó nguije katsó kui ni, já judío kijí, kó tsíchjiatijo xkjin.
- 30 Kó Pabloo jó nó chiboa chiboa kamaá nga kis'ijña ngo ndi'a xi íchjí sá, nínga kats'énseén ngayeje xta xi jachókoón,
- 31 kó nde jmíjin xi kats'énni'ijin nga inijmi eén kjoaa xikó ts'én kotíxoma Néná, kojo nga akóyá kjoaa Ndjaná Jesukristoo.

Xta Roma

Xta Roma 1

- 1 Ts'entíndejnú Pabloo, nda xi Néná tsíchjiaa nga katsjáxaá ts'i'e nga apostroo kama an, kó íjñát'axínna ts'i'e nga k'uinijmi an éntjatsiee Néná.
- 2 Kuí eén xi katsáyatjón Néná nga tsjaá nga kats'énkíchjia já chjinie'eén xikó ts'én tjit'a xojon én tsjiee Néná.
- 3 Kuí eén xi chjia kjoaa ndíí, kui xi Ndiáná Jesukristoo. Kui xi xta tjiee Ndabii kjindibáni nga katsen xikoó ñá.
- 4 Tanga nga ja'á'yaá Jesukristoo ngujiin xta xi je jesoón tangat'anií Asién Nixtjiin Néná kó akó nga jakoxi nga kui xi ndíí Néná xi tjiin nga'niuú.
- 5 Tangat'aa Jesukristoo nga Néná katsjána kjoanda kojo nga apostroo kamá an, kó katsanguiyana ts'i'e nga tajñání k'uinijmíi xtaa ts'i'e nga s'ijjin kojo kujint'ie'eén Ndiáná.
- 6 Kó ngujiin kui xtaa tindyionjinjún jún. Ndiáná Jesukristoo tsíchjiajnú ts'i'e nga xta ts'i'e kamajnú.
- 7 Ngayejejnú xi tindyiónjún naxiínda Roma, ts'éntsanguiyájnú'un kui xojoon, jún xi ja'ájinjún Néná nga xta tsjiee kamajnú. Néná xi Na'miná kojo Ndiáná Jesukristoo, nga tsjajnú kjoanda kojo kjoaxioó.
- 8 Tjón ma ra tsjaa ndok'óchji Néná tangat'aa Jesukristoo kjoaa ngayejejnú, ngat'a kjoas'ijinjún ngayeje són ngasondiee nga tjindókjoa.
- 9 Néná kui xi ngayeje inimana nga tjits'en an xaá nga ts'én'binijmi an éntjatsiee ndíí, be nga ngatsjé nixtjin ts'énychjatjejnú'un, kji'a nga chjiáa kui.
- 10 Kó 'niú mí'áa tsi mejeén Néná nga kama tsjandiéna nga kjuinkátsijenjún'un.
- 11 Ngat'a mejéna skuiejnú'un ts'i'e nga tsjajnú'un ngo kjoanda xi tsjá Asién Nixtjiin ts'i'e nga 'niú kujindyionjún.
- 12 Mejéna nga ja k'ie ja ngaján ko'e'é nga'niúu xingui xikó ts'én s'ijinná.
- 13 Jún nts'ie, mejéna nga xchajnú nga ant'ena nga mejéna nga kjuinkónjún'un, tanga ngongá kji'a fotokjana kje'e ni xi bosíkjo ni xi je tjindana. Mejéna kjuinkónjún'un ts'i'e nga sa'in an ngujiinjún xá xi katsjána Jesukristoo, xikó kats'en an ngujiin xta xi ngasee.
- 14 Chjiénga sa'in an kui xaá ngujiin ta'ya xtaní, xi griego kojo xi griegojín, xi kjínkón kojo xi kjínkónjín.
- 15 Kó boa ts'én nga je tikónnda an ts'i'e nga k'uinijmijnú'un éntjatsiee Jesukristoo jún xi tindyiónjún naxiínda Roma.

- 16 Ngat'a soboájin mana kjoaa éntjatsiee Néná xi 'binijmi an, ngat'a kuí xí nga'niuú Néná ts'ie nga kjotjo'a ngayeje xta xi s'ijiin, xta xi judío kjojo xta xi judíojin.
- 17 Ngat'a éntjatsiee bokóni xikó ts'én nga Néná tsjaá xtaa nga kixi kama nguindyikon kui, tangat'ani nga s'ijiin. Boa ma ngat'a s'ijiin, xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná: "Xi kixi nguindyikon Néná, tangat'ani nga s'ijiin nga k'uijña ngasondie."
- 18 Néná ndeskande ndi'ak'ajmi ján bokóni kjoaxchaán kondra ts'ie ngayeje xta xi bendikónjin kjojo xi ni xi kixijin ndyits'en nguindyikon. Kuí xtaa xi ndyibichjaá nga xcha ni xi jakoxii.
- 19 Ngat'a ni xi ya kjoaa Néná, je be nda nda kui xtaa, ngat'a ti kuíni Néná xi akoó.
- 20 Ngat'a Néná ndeskande koó nga íjtats'ennii nga kats'éndá ngasondiee, ni xi yájin kjoaa kui, xikoó nga'niuú xi tjiin ngatsjé nixtjin kjojo nga kui xi Néná, kama xcha kui nii kjoaa ni xi je kats'éndá. Kó kui xta xi ndajiin kamajin boá katso nga bejin ni xi ndyits'en.
- 21 Ngat'a nda tsi xtaa ja boá je kamábe Néná, katsjajiin kjoaje xikoó nga kui xi Néná, ti nde katsjajiin ndok'óchji, tasá ni xi jmi ni chjijin xi kats'énkjó, kó tasá kats'éntajá inimaá.
- 22 Xta xi kjínkón katsoó yojoo, kó tasá xta xi kitikjoá kamá.
- 23 Kó asíkjo kjoaje tsjie xi ts'ie kui Néná xi tikón ngatsjé nixtjin, kó kje'e ni kats'éndikón, ni xi kjiyot'a asieén xta, nisie, cho xi tjiin nijún se kjojo ye.
- 24 Kó kuíni nga Néná kja índomasien ngujiin ni ndándi xi kamámejeén inimaá, nga ja k'ie ja ngaján kats'énjo yojoo ni xi ch'o kji'i.
- 25 Asíkjo nga kjoandiso kats'én ni xi jakoxii Néná, kó tasá kats'éndikón ni xi kini'ándaá, nguindiee nga Néná xi sa'índikón, kui Néná xi kats'éndá ngasondiee, kui xi ta kji'áni nga nga ni'ántsjaá. Boá kji'i.
- 26 Kó kuíni nga Néná índomasien ngat'a kats'én ni xi soboá mana ñá nga ya, ngat'a ngaskande ínchjin nguiti xi xi'injin xi kats'éntsajoo yojoo xikó kji'i ndiyaá Néná,
- 27 ti boá ti kats'én já xi'in nguiti ínchjinjin xi kats'éntsajoo yojoo xikó kji'i ndiyaá Néná, kó íts'iyani nga ja k'ie ja ngaján kats'énmején xkjin, ngat'a kats'én ni xi soboá mana ñá nga ya, kó ndajin ts'én íchji kjoaa ni xi ndajin xi kats'én.
- 28 Kó nga akó kui xtaa nga kamámejénjin kats'énseén Néná, Néná índomasien ts'ie nga kjotson kjoakjintakoón, ts'ie nga sa'ín ni xi majin ni'án.
- 29 Kats'én ngayeje tokoya ni xi kixijin, kats'én kjoatondo, kamámejeén ni xi ts'iejin, kis'iee kjoaton, kis'iee kjoa'ontakón, kats'énk'ien xkjin, kis'iee kjoaxti, ts'ançhajo xkjin, kats'én ni xi ndajin.

30 Tsíchjiata'in xkjín, ch'o kamaá Néná, kats'én ni xi majín ni'án nguindyikōn xtaā, ch'okon kamá, ti kui je ts'axié yojoo, kats'éntsijen ni xi ndajín, tsint'ié'énjíin xi xchaá.

31 Kitikjoo kamá, kats'énkjatjosónjín xaá, kamábejín xikó kji'i ndiya xi nda, jmíjín xi kamá'niuú, kó njimajín kamaá xkjín.

32 Je be kui xtaā nga kjoakitij Néná tsó nga ngayeje xta xi ts'én kuí ni chjiénga koya, tanga jmí tsi ta takó boā ndyits'en tsi, ngaskande tsja máā kjoāā xta xi ndyits'en kuí ni.

Xta Roma 2

1 Kó kuíni nga ta 'yání ji, nde jmíjín kó se ji kji'a nga ti'bít'ejé xta xi ngasee, nga boā tini'ín, ti jiní xi timindyijéé yojoo, ngat'a ti boā ti tini'ín xikó ndyits'en kuí xtaā nga.

2 Tanga je yajne nga Néná kixi ts'én kotíjeé xta xi boā ndyits'eén.

3 Kó ji xi ti'bít'ejé kje'e xta kó ti kui ni tini'ín ndatsa ji nga, ¿a kamaári kjo'áā yojoo kjoāā kjoābotíjeé Néná?

4 ¿Axa ni'ínch'i ji kjoachoon kjoādaā, kjoachiyákjoāā kojo kjoāndaxtaā Néná, kó ni'ínkiejín ji yojoo kjoāā kjoānda xi ts'énbokoó ndiya tsí'e nga sí'ink'oyé yojoo?

5 Tanga tangat'ani kjoakitikjoāā kojo nga inimáā mejénjín sa'ínk'oyá, kuíni nga ti'bítikí kjoāxchán yojoo nixtjin nga Néná sa'ínxchán kojo nga kókó nga kixi ts'én kotíje,

6 kji'a nga Néná kui'íchjii nga ngo nga ngo xtaā xikó kji'i ni xi kats'én.

7 Kjoāmindyion ngatsjé nixtjin tsjaā xta xi ndyikoyakjoā nga ta ngo nga ni xi nda ndyits'en kó nga ndyimongase nga sakoó kjoaje, kjoāyandikón kojo nga k'uíndo ngatsjé nixtjin.

8 Tanga kjoāxchaán Néná kotíjéníí xta xi kitikjoāā kojo xi ndyits'enkjátjosónjín jakoxii, nga tasá ni xi kixijín xi ndyits'enkjátjosoón.

9 Kjoānima kojo kjoāboa sakoó ngayeje xta xi ndajín ndyits'en, tsi xta judío kojo tsi xta judíojin.

10 Tanga kjoaje, kjoāyandikón kojo kjoāxió sakoó ngayeje xta xi ni xi nda ndyits'en, tsi xta judío kojo tsi xta judíojin.

11 Ngat'a Néná skjánjín ts'énjo xtaā.

12 Ngat'a ngayeje xta xi kats'énjé nga bejín kjoakitij Moisee, ti kuí xí xchajani nga jmí tsi kjoakitij xi kamajéníí. Kó ngayeje xi kats'énjé nga be kjoakitij, ti kuí xí xchajani nga kjoakitij xi kamajéníí.

- 13 Ngat'a jmi tsi xta xi ta kuí tsi kjoakitij nt'ieé xi kixi síndo nguindyikon Néná, kui boá xta xi kixi síndo xi ndyits'enkjátjosón kjoakitij.
- 14 Ngat'a kji'a nga xta xi judíojín xi bejín kjoakitij ts'enkjátjosón ni xi tsó kjoakitij Néná, nda tsi bejín kui kjoakitij, ti kuíni xi kjoakiti kjimaá ni xi ndyits'en.
- 15 Kó bokó nga nguujin inimaá tjit'a ni xi bokoyá kjoakitij. Ngat'a kji'a nga ts'énkjó ngo ni, je be tsi nda kjojo tsi ndajín kji'i kui nij. Kó kjoakjintakoón tsáyaá tsi nda kjojo tsi ndajín kji'i ni xi ndyits'en.
- 16 Boá kama nixtjin nga Néná tsjaxaá Jesukristoo nga kui xi kotsoya tsi nda kjojo tsi ndajín kji'i ngayeje ni xi 'ma xi síndoo xtaá, xikó tsó éntjatsiee Néná xi ts'én'binijmijnú'un.
- 17 Tanga ji xi boá t'ise nga xta judío ji, kó nga kjoakitij kjima'nítakín, kjojo nga tsja máa nga Néná s'ijjin.
- 18 Je ye ji ni xi mejeén Néná nga si'in ji, kó ye ji mí ni xi nda ngat'a kjoakitij bokoyaá ji.
- 19 Kó 'nítakín ji yojoo nga ji xi xikó maá ngo nda xi kokoó ndiyaá ngo nda xi tika, kjojo tsi ji xi xikoó ngo ndi'í tsi'e xta xi síndo jnoó.
- 20 Jí xi mostroo xta xi jmi ni bejín, kjojo mostroo jakjindí kjima ji, ngat'a tikoón kjoakitij xikoó ngo ni xi kjínkón kjojo ni xi jakoxi.
- 21 Ji xi tibokoyée kje'e xta, ¿ánní nga tasajín yojoo tibokoyée? Ji xi ti'bínijmii xtaá nga majín ni'ánchejé, ¿kó a ni'ínchejéjín ji?
- 22 Ji xi boá t'isee xtaá nga majín ts'ént'aa kjoa xkjin, tanga, ¿a boajín tini'in ji? Ji xi boá t'isee xtaá nga kamajín ngo asieén ngo ne xi ts'énda xtaá sa'índikón, ¿kó ji a tini'ínchejéjijn nangoxii asieén ni xi Néná ndyitsoó xtaá?
- 23 Ji xi achichí je 'naxié yojoo nga boá t'ise nga ye ji kjoakitij Néná, ¿a timiyinijín ji kui kjoakitij nga tiyendikínjín ji Néná?
- 24 Ngat'a bi ts'én kjit'a xojon eén Néná: "Tangat'aniijún, nga xta xi judíojín ch'o ndyitsoó Néná."
- 25 Nga jakoxi tsi kini'ínkjatjosén ji kjoakitij, sirkunsisioon chjirií, tanga tsi kini'ínkjatjosénjín ji kjoakitij xikónií tsi jmíjín sirkunsisioon.
- 26 Tsi xta xi judíojín kats'énjijn sirkunsisioon yojoo, tanga tsi ndyits'enkjátjosón ni xi tsó kjoakitij Néná, xikónií tsi kats'eén sirkunsisioon yojoo.
- 27 Kó tsi ngo xta xi jmíjín sirkunsisioon, tanga ts'enkjátjosón chan chan kjoakitij, kuí boá xi kotsoya tsi nda kjojo tsi ndajín tini'in ji, ji xi ye ji kjoakitij kjojo kjoasirkunsisioon kó tini'ínkjatjosénjín ji.
- 28 Ngat'a jmi tsi yojoo xi bokó 'yání xi judío, ti nde jmi tsi sirkunsisioon xi ni'án jakoxii yojoo xi jakoxi nga kui xi sirkunsisioon.

²⁹ Kuí xí xta judío xi xta judío nguīya yojoō nga, kó sirkunsision xi ndaa kuí xí xikoó tsi nguījin inīmaā xtaa nga kini'aán kó Asién nīxtjīn Néná xí boā ts'en, jmí tsi kjoāā xikó tsó kjoakitī. Néná boá xi ts'enjó'o xta xi jakoxi nga nguījin inīmaā nga kini'aán sirkunsisioōn, kó jmí tsi xtaa.

Xta Roma 3

¹ ¿Mí ni xi tjin ngasee xta judíoō tsoboa? ¿Axa mí chji ngasenij kjoāā sirkunsisioōn?

² Achichí tsie ngase chjinií, tajñaní nga stsitsijīn. Tjón ma ra xiyájnú'un nga jakoxi nga xta judíoō Néná kamá'niátakón nga kats'énk'as'ieēn eēn.

³ Kó tsi tjin xta judío xi s'ijinjiín Néná, tanga, ¿kó a kuíni nga nguiti kama'niátakónjin ñá Néná?

⁴ ¡Jmí!, Néná ngatsjé nīxtjin nga jakoxi ni xi tsó, kó ngayeje xtaa nga ndiso, xikó ts'én kjit'a xojoōn eēn Néná: Kixi kama ji kjoāā ni xi se jí, kó ji sī'in ji, kji'a nga xchít'aā tsi nda kojo tsi ndajin ni xi kini'in ji.

⁵ Kó tsi kji'a nga ni'án ni xi kixijin, kji'a bokó nga tanisién kixi Néná. ¿Mí xi k'uín? ¿A kixijin Néná nga botijéná? (Ts'échjia an xikó ts'én ts'énkjó ngo xta.)

⁶ ¡Jmí! Tsi kixijin Néná, ¿kóts'en kamaā Néná nga kotijeé xtaa?

⁷ Tanga tsi tangat'anij kjoandisona nga Néná tsie ngase jakoxi tsjá tsie kjoajeē kui, ¿mí kjoāā nga kotijéna xikoó ngo xta jé?

⁸ ¿Ánni nga kamajin bi k'uín: Si'án ni xi ndajin, tsie nga kjindibá ni xi ndaa? Kuí ma ni xi'bi xi tsó chiboa xtaa, jakoxi xó nga kui xó ni xi bokoyá jin. Xi boā tsoó, nda kji'i nga kasatijeé.

⁹ ¿Kó mí ni xi mejeén tsó ngayeje kui ni? ¿A 'niú nda ngase jin ta boajiin kui jaá? Jmí, ngat'a je akakojne nga xta xi judío kojo xta xi judiojin ngayejeē nga ndyits'en jé.

¹⁰ Xikó ts'én kjit'a xojoōn eēn Néná: Nde ngojin xta xi kixi nguindyikon Néná.

¹¹ Nde jmijin xi kamakjin, Nde jmijin xi mongase nga skuie Néná.

¹² Ngayeje xtaa nga xin ndiya kijí, kó jmí ni chjijin ni xi kats'én. Nde jmijin xi ni xi nda ts'én, nde ngojin.

¹³ Ta soboa ni xi ndajin xi chjia, ts'oa xikó maá ngo ngatsjo xi tjientixa. Najen xi ndyits'enkjién nga ndyibindisó. Xikóni tsi xaán ye tjin nguindie tjixints'oa.

¹⁴ Kó ts'oa tjikitsie ma én ch'o tsó kojo kjoxtinda.

¹⁵ Achichí tsá ma nga ts'enk'ién inima.

¹⁶ Ni xi je kini'ánkjé kojo kjoanima indo xikó ts'én kis'indo.

- 17 Kó nde kamábejín kjoaxioó.
- 18 Nde ts'énkjójín nga Néná xi chjiénga skuiendíkón.
- 19 Tanga je ya ñá ngayeje ni xi tsó kjoakitij nga ts'i'e xta xi Néná katsjaá kui kjoakitij boá, ts'i'e nga ngayeje ts'oa xta s'ichjá, kó ngayeje xta kui ngasondiee sa'ínkie yoojo nga kats'énjé kó k'uíndo nguiaa kjoabotíjeé Néná.
- 20 Ngat'a jmí tsi kjoaa ngo ni xi kats'én nguiaa kjoakitij nga ngo xta xi kixi kama nguindyikon Néná, ngat'a kjoakitij ta kuí tsi xi bokó nga xta jé ñá.
- 21 Tanga ngot'e 'ne, je akó Néná xikó ts'én kixi xta nguindyikon kui, kó jmí tsi kjoakitij xi máa boá ts'en. Kó ngaskande xojon kjoakitij kojo ni xi ít'a já chjinie'eén Néná tsáyá kui nij.
- 22 Néná xta kixi ts'en ngayeje xta xi s'ijiin Jesukristoo, ngat'a Néná skjánjín ts'énjo xta.
- 23 Ngayeje xta nga kats'énjé kuíni nga nguiti tsoboájiin nga sakoó kjoajee Néná.
- 24 Tanga Néná tangat'anij nga achichí tjoó ñá, kuíni nga ta katsjáná nga kixi tindiyón nguindyikon kui, ngat'aa nga k'ien Kristo Kjisoo je ts'axié'áná.
- 25 Néná xi boá ts'én ijñá xikoó ngo chjie nga k'ien Jesukristoo, ts'i'e nga tangat'anij kui jín xi iskjitjón nga k'ien nga s'anjetakónnij xta xi s'ijiin, kó boá ts'én Néná akó kjoakixij, tangat'anij nga tsiekon kamá nga kats'énjín xki jé xi kis'ie ngas'e,
- 26 ts'i'e nga Néná akó kjoakixij nixtjin xi'bi, kó kixi kama kui, kó boá ts'én kixi sa'ín xi s'ijiin Kjisoo.
- 27 ¿Kós'e kó kamaá kui kjoank'atakón xi ts'énkjién xta? Je kini'ánkjié. ¿Mí kjoaa? Ngat'a nga ni'ánkjatjosón kjoakitij tsjandié nga ni'ánkjién kjoank'atakoón, tanga kjoas'ijiin tsjandíjín.
- 28 Kuíni nga makjinná, nga Néná ts'énkixiná tanga tangat'aníi nga s'ijinná Kristoo, jmí tsi kjoaa nga s'ankjatjosón ni xi tjt'a kjoakitij.
- 29 ¿Kó Néná a ta Nee xta judío tsi? ¿A mí tsi kojo Nee xta naxiíndá xi ngasee boá nga? Boá kji'i, kojo Ne ts'i'e xta naxiíndá xi ngasee boá nga.
- 30 Ngat'a ta ngo tsi ma Néná, kó kuí xí sa'ínkixi xta judío xi kini'aán sirkunsisioon ngat'a s'ijiin, kó ti sa'ínkixi xta xi ngasee xi jmíjín sirkunsisioon ngat'a ti s'ijiin nga.
- 31 Kós'e, ¿a tangat'aníi kjoas'ijiin nga s'anchjijáan kjoakitij? ¡Jmí! Tasá ndyini'ánchjí ngasee kjoakitij.

Xta Roma 4

- 1 ¿Mí xi kama k'uín nga kasakoᵒ nda xi tje xchána xi ki'mí Abraam?
- 2 Ngat'a tsi Abraam kamákixi nguindyikᵒn Néná tangat'aniᵒ ni xi kats'én, tjinrií mí kjoaa nga k'uiéé kjoaje, tanga jmí tsi nguindyikᵒn Néná.
- 3 Ngat'a ¿mí ni xi tsó xojᵒn eén Néná kjoaa Abraam? “Abraam kis'ijiᵒn Néná, kó Néná kamábe kjoas'ijiᵒn Abraam kó kats'énjo'o xikoó ngo xta xi kixi.”
- 4 Xikoó kji'a nga ngo xi ts'énxá, tᵒn xi machjií jmí tsi ta boe'érií, ngo tᵒn xi boe'eé kjoaa xá xi je kats'én.
- 5 Tanga xta xi ma 'niákónjín ni nda xi kats'én, nga tasá s'ijiᵒn kui Néná xi ts'énkixi xta xi ndajiín, kuí kjoas'ijiᵒn xi boa'axki Néná nga ts'enjó'o xikoó ngo xta xi kixi.
- 6 Ndabii katsó nga achichí ra tsjaa ngo xta xi Néná sa'ínkixi, tanga jmí tsi kjoaa ni xi kats'én.
- 7 Kó bi katsó: Achichí ra tsjaa ngayeje xta xi Néná sa'ínjetakoón ni xi ndajín kji'i xi kats'én, kui xi kjaín si'aan xki jeé.
- 8 Achichí ra tsjaa xta xi Ndiána koa'axkijín jeé.
- 9 Kó kui kjoatsjaa, ¿a ta kuí tsi ts'e xta xi tjiᵒn sirkunsisioᵒn, axa kojo ts'e xta xi jmíjín sirkunsisioᵒn nga? Ngat'a bi 'mí: Néná tsa'a xki kjoas'ijiᵒn Abraam xikoó ngo xta xi kixi.
- 10 ¿Kóts'en nga Néná tsa'a xki? ¿A nga kini'aán sirkunsisioᵒn axa nga kini'ánjín? Jmí tsi nga kini'aán, tasá nga kje ni'ánjín sirkunsisioᵒn.
- 11 Kó Abraam kini'aán sirkunsisioᵒn xikoó ngo chiboa nga je kini'ánkixi, kó kui niᵒ xi katse'eé nguindiee nga si'aan sirkunsisioᵒn. Boa ts'en nga Abraam xi kamá na'mii ngayeje xta xi s'ijiᵒn Néná nda tsi jmíjín sirkunsisioᵒn, ts'e nga kui xtaa x'ia xki kjoas'ijiᵒn nga kama kixi.
- 12 Kó Abraam kuí xí na'mii xta xi kini'aán sirkunsisioᵒn kojo xi ndyifitjingu kjoas'ijiᵒn xi akó nda xi tje xchána Abraam nguindiee nga kini'aán sirkunsisioᵒn.
- 13 Ngat'a jmí tsi kjoaa kjoakitij nga Abraam kojo xta tje katse'eé ni xi katsó Néná nga kui ngasondiee ts'e kama, tangat'anií kjoakixii kjoas'ijiᵒn.
- 14 Ngat'a tsi kui xi ndyits'enkjátjosón kjoakitij xi sakoó ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaa, tsi boa kji'i, ja jmí ni chjínraa kjoas'ijiᵒn kojo jmí ni chjínraa ni xi katsó Néná nga tsjaa.
- 15 Néná kotíjeé xta xi ndyits'enkjátjosónjín kjoakitij. Tanga nínga jmí kjoakitijín, ja ti nde jmíjín xi kotíjeé kjoaa nga ndyits'enkjátjosónjín kjoakitij.
- 16 Kó kuíni nga, ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaa, tangat'anií kjoas'ijiᵒn nga ta sakóná. Kó tangat'anií kui niᵒ nga ya nga sakoó ngayeje xi xta tje nda xi 'mí

Abraam, jmí tsi ta kuí tsi xta xi ngu_{iy}aa kjoakitij síndo, kojo kuí tsi'e xta xi s'ijjin xikoó Abraam, kui xi na'miná ngayeje ñá,

17 nguindyikon Néná, xikó ts'én kjit'a xojon eén, nínga Néná bi katsoó Abraam: “Jí xi kats'e_{en} na'mi_i kjin xta naxi_{ndá}.” Abraam kis'ijjin Néná, kui Néná xi ts'énkja'á'yaá xta xi je jesoón kojo nga kui xi kamaa sa'índa ni xi kje jmíjin.

18 Abraam nguije nguiti jmíjin kjoachiyá, kis'ijjin kó askoyákjoa ni xi ki'mií kó kamá na'mi_i kjin xta naxi_{ndá}, xikó katsoó Néná nga “kjin kama xta tje_e.”

19 Kó takó kis'ijjin Abraam, nda tsi kamájin nga je mején ma k'ien, ngat'a Abraam je mején úchán nó tjin, kó nguiti chibojin nga k'uié ngasee ndí, kó chjoón kui xi ki'mí na Saraa ndi kamá.

20 Nde jó nde jánjin íñaá inima_a, ngat'a je be nga Néná sa'ínkijatjosón ni xi katsáyatjoón. Tasá kasakonga'niuú kjoas'ijjin nga katsjaá kjoaje Néná.

21 Abraam be chan chan nga Néná tjin nga'niú kó nga kamaa sa'ínkijatjosón ni xi katsáyatjoón.

22 Kó kuíni nga Néná tsa'a xki kjoas'ijjin Abraam xikoó ngo xta xi kixi.

23 Kó nínga tsó xojon eén Néná nga kich'íaxkjin, jmí tsi ta kjoa kuí tsi Abraam nga bo_a tsó.

24 Kui ni_i kini'an'indó kjoa ñá nga, ngat'a x'íaxkiná ñá, ngat'a s'ijinná Néná, kui Néná xi kats'énkja'á'yaá Kjisoo nguijin xta xi je jesoón.

25 Kui xi kini'ánk'as'ien tsi'e nga si'ank'ien, tangat'anij jéná, kó ja'á'yaá tsi'e nga sa'ínkixiná nguindyikon Néná.

Xta Roma 5

1 Ja kuíni nga Néná kats'énjo'oná xikoó xta xi kixi, ndok'óchjinií nga s'ijinná kui, kó tjinná kjoaxió ngat'aa Ndiáná Jesukristoo.

2 Tangat'anij nga s'ijinná Jesukristoo kuíni nga ndyibitjas'ienjin kui kjoanda xi'bi, 'niú kuindyión kó tsja ngatamaná kjoa kjoaje Néná xi ndyichiyá nga sakóná.

3 Kó jmí tsi ta kuí tsi ni_i xi tsja maná, ti tsja maná kjoa kjoanimaná, ngat'a je ya nga kjoanimaa bokoyáná nga k'uiéná kjoachiyákjoa.

4 Kó kjoachiyákjoaná, kjoachjat'ayákón kama. Kó kjoachit'ayákónná, kjoachiyá kama.

5 Kó kjoachiyá tsjaajinná kjoasoboá, ngat'a kjoatjoó Néná íña nguijin inimaná tangat'anij kui Asien Nixtjin xi katsjáná ñá.

6 Kji'a nga ñá xi xta je kamájiná ka'naxié'á soboa yojoná, Kristoo k'ien tangat'anij ñá, kuí ma nixtjin xi ja'ájin Néná.

- 7 Ngat'a achichí ni'in kji'i nga ngo xi koyátjé ngo xtá xi kixi, tanga a bena tsi kama tsi ngo xi koyátjé ngo xtá xi 'niú ndaxta.
- 8 Tanga Néná akó kjoaa nga tjoó ñá, ngat'a nda tsi xtá jé, Kristoo k'ientjéná ñá.
- 9 Ja kuíni nga ngot'e 'ne, Néná k'oxié'aná ts'i'e nga sakójinná kjoaxchaán, ngat'a je xtá kixi kats'énna tangat'anií nga k'ien Kristoo.
- 10 Ngat'a tsi kji'a nga kondraa Néná kamá ñá, akjandajo Néná tangat'aa nga k'ien ndií, kó kuíni nga, nga nda ya'aná Néná, kuí xí k'oxié'aná ngot'e 'ne nga tikón ndií.
- 11 Kó jmí tsi ta kuí tsi nií, ti tsjá maná Néná tangat'anií Ndiáná Jesukristoo, kui xi tangat'anií kui nga je akjandajo Néná.
- 12 Kó kuíni nga, xikoó nga jeé je'e kui ngasondiee kjoaa ni xi kats'én Adaan, kó nga jeé je'ejo kjoaboyaa, kuíni nga kjoaboyaa kasakoó ngayeje xtaa, ngat'a ngayejee nga kats'énjé.
- 13 Ngat'a nguindiee nga Néná kats'énk'as'ieen kjoakitii Moisee, kis'ie jé kui ngasondiee, tanga nínga jmí kjoakitijín, ch'iaxkijín jeé.
- 14 Tanga ndeskande nga kis'ijña Adaan kó ngaskande nixtijín Moisee nga ngayeje xtaa jesón, nda tsi jmí tsi boá ts'én kats'énjé xikoó Adaan. Kó Adaan kui xi xikónií ngo nda xi jaskan kjo'e.
- 15 Tanga jeé Adaan boajín ti kji'ini xikoó kjoandaa Néná. Ngat'a tsi tangat'anií jeé ngo nda nga kjin xtá xi k'ien, tanga tangat'aa kjoandaa ngo nda, kui xi Jesukristoo, nga kjin xtá kasakoó kjoandaa Néná xi ta katsjárií.
- 16 Kó kui kjoandaa jmí tsi xikoó jeé kui nda xi ngo xi kats'énjeé, ngat'a kjénni nga kjoabotíjeé kjindibá tangat'anií ngo jé, tanga kjoandaa kjindibáni nguije achichí jé kini'án, ts'i'e nga kixi kuindyión nguindyikón Néná.
- 17 Ngat'a tsi ta ngo tsi xi kats'énjé kó kuíni nga kjoaboyaa atíxoma, kjin ngase xtá xi k'uiéé kjoamindyion tangat'aa ta ngo tsi nda, kui xi Jesukristoo. Kuí xtaa xi sakoo 'niú tsie kjoanda kojo nga kixi k'uíndo nguindyikón Néná.
- 18 Xikó ts'én, nga tangat'anií nga ngo xi kats'énjé nga kis'iee kjoabotíjé ngayeje xtaa, ti boá ti ts'én kjoakixii ta ngo tsi xi kjindibánií ts'i'e nga kixi k'uíndo ngayeje xtaa nguindyikón Néná.
- 19 Ngat'a xikó ts'én nga tangat'anií nga ngo nda xi tsint'ié'énjiín Néná nga achichí xtá xi kats'énjé, ti boá ti ts'én ta ngo tsi nda xi tsint'ié'eén Néná, kó tangat'anií kui nga achichí xtá xi kixi kama nguindyikón Néná.
- 20 Tanga kjoakitii je'e ts'i'e nga jeé kamakjín ngase, tanga nguije kamakjín jeé, ti kamá tsie ngase kjoandaa Néná.

21 Ngat'a xikó ts'én tangat'anii jeé nga atíxoma kjoaboyaa kó kats'énk'ién xtaa, ti boá ti ts'én ngatatixómá kjoandaa Néná, tsi'e nga kixi kama xtaa nguiyaa kjoamindyion ngatsjé nixtjiin ngat'aa Ndianá Jesukristoo.

Xta Roma 6

1 ¿Kó ngot'e 'ne mí ni xi k'uín? ¿A takó si'anjé tsi'e nga tsie ngase kjoanda sakóná?

2 ¡Jmí! Ngat'a tsi je ik'íjñamasien jeé, ¿kóts'en nga takó kuindyión nga si'anjé?

3 ¿Axá a yajínjnu nga ngayeje ñá xi je kamángo Kristo Kjisoo nga kastindá, nga xikónif tsi nijan akayajo kui?

4 Ngat'a je xikoó tsi akjanijinná kojo Kristoo nga akatíndáná, tsi'e nga xikó ts'én Kristoo ja'á'yaá ngujiin xta xi jesoón tangat'anii nga Na'mii akó kjoajee, ti boá ti ts'én ñá ngo kjoamindyion tjatsie ngat'iéná.

5 Ngat'a tsi je kamángojo Kristoo kjoaa nga k'ien, ja ti boá ti ts'én nijan kamajo nga kjoa'á'yaá kui.

6 Ja je ya ñá nga kjoamindyion xi kis'iená ngas'e je nijan k'ienjo Kristoo kja t'a kroo. Tsi'e nga yojo jeé si'ankjie. Kuíni nga nguiti kuíjín jeé xi kotíxomaná.

7 Ngat'a xta xi je 'mee, je íjñandé jeé.

8 Tanga tsi nijan akayajo Kristoo, ti s'ijinná nga boá ts'én nijan kuindyionjo kui.

9 Je ya nga Kristoo ja'á'yaá kó jmí nixtjin koya nguini, ngat'a kjoaboyaa je nguiti kuijín xi kotíxomaa kui.

10 Ngat'a nga k'ien Kristoo, ta ngo tsi ndiya k'ien nga ja'áxiin nga'niú xi tjiin jeé, kó ngot'e 'ne nga tikón tjiin ngo kjoamindyion xikó ts'én mejeén Néná.

11 Ti boá ti ts'én jún ti'ankjójnu nga je akayajojnu jeé, kó tindyiónjnu xikó ts'én mejeén Néná nga kuindyionjnu ngat'aa Kristoo, kui xi Ndianá.

12 Ja kuíni nga ngata boe'éndiejínjnu nga jeé kotíxomaa yojojnu xi 'mee, ti nde ngata ni'ánsenjínjnu ni xi ndajín xi mejeén sa'in yojojnu.

13 Ti nde ngata jeéjín boe'éjnu yojojnu nga ni xi ndajín sa'injnu, tasá Néná te'éjnu yojojnu nga xikoó tsi je ja'á'yajnu ngujiin xta xi je jesoón, kó takójnu yojojnu xikoó ngo ni xi ni'ánkjieén ni xi kixii.

14 Ngat'a jeé je nguiti kuijín xi botixómajnu, ngat'a jmí tsi nguiyaa kjoakitii tindyiónjnu, tasá nguiyaa kjoandaa Néná tindyiónjnu.

15 Ja kós'e, nga je nguiti nguiyaa kjoakitiijín tindyión, nga tasá nguiyaa kjoandaa Néná tindyión, ¿a si'anjé ñá? ¡Jmí, nga boajín kama!

16 ¿A yajínjnu nga tsi ngo nda si'ank'as'ienjnu yojojnu tsi'e nga konda'yá'énjnu, moso xi kastiñaá kui nda xi ndyini'ánkjatjósónjnu majnú?

¿Kó tsi moso xi kastiñaá jeé kjimajnú, koyajnú, kojo tsi tsí'e nga konda'yá'énjnu, kixi kamajnú nguindyikon Néná?

17 Tanga ndok'óchjiraá Néná, nda tsi moso xi kastiñaá jeé kamajnú ngas'e, tanga ngot'e 'ne je kanda'yá'énjnu ngayeje inimajnú kui kjoabokoyá xi kini'ánk'as'ienjnu.

18 Kó ngot'e 'ne je xta ndeé jeé jún, kó je moso ni xi kixii kamajnú.

19 Chjiájojnú'un xikoó xta ta chiboa, ngat'a indajnú kós'e tsi kjimakjínjnu kui ni. Ngat'a xikó ts'én ngas'e kini'ánk'as'ienjnu yojojnú ni xi ndándií kojo ni xi ndajín tsí'e nga kini'ánjnu ni xi ndajín kji'i, ngot'e 'ne ti'ank'as'ienjnu yojojnú xaá ni xi kixii, tsí'e nga tsjets'én kuindyionjnu.

20 Ngat'a kji'a nga moso xi kastiñaá jeé kamajnú, kjin kixindyionjnu ni xi kixii Néná.

21 ¿Kó mí ni xi kasakojnú ngas'e? Ngot'e 'ne kjoasoboá tsjajnú kui ni, ngat'a nga fet'aa kui ni kjoaboya boá.

22 Tanga ngot'e 'ne nguije xín kini'ánkja'ajnú yojojnú jeé, kó nguije moso Néná je kamajnú, tikónjnu ngo ni xi tsí'e kjoatsjee, kó nga kujiet'a sakójnu kjoamindyion ngatsjé nixtjiin.

23 Ngat'a chjií jeé kjoaboyaa boá, tanga kjoanda Néná kjoamindyion ngatsjé nixtjiin boá ngat'aa Kristo Kjisoo, kui xi Ndiána.

Xta Roma 7

1 Jún nts'ie, xi be kjoakitii xí ts'énchjajjo an. ¿A yajínjnu nga tjienga síndo xtaa, kjoakitii kuí xí botixómaá?

2 Kuíni nga kui xtachjoón xi je ixaán, chjienga k'uijñájo xí'iiin xikó ts'én tjit'a kjoakitii, tjienga tikón xí'iiin, tanga tsi koya, je s'ijñandét'aa xí'iiin xikó tsó kjoakitii kjoabixaan.

3 Kuíni nga tsi kui xtachjoón kje'e xí'in kuixanjo tjienga tikón xí'in xi ixánjo, tjits'ent'arií kjoa xí'iiin, tanga tsi koya xí'iiin, nguiti kuijín kjoakitii kjoabixaan kotixomaá kó kama kuixanjo kje'e xí'in kó jmí tsi tjits'ént'aa kjoa xí'iiin.

4 Ti boá ti ts'én nts'ie, nga je kini'angojójnu yojojnú Kristoo, je jesónjnu nguiyaa kjoakitii. Tsí'e nga kamangojójnu kui xi ja'á'yaá ngujiin xta xi je jesoón, kó nga ni xi nda xi tsí'e Néná xi s'ánjnu.

5 Ngat'a kji'a nga kixindyión nga kini'án ni xi mejeén yojoná, kji'a nga ni xi ndajín xi kamamejénná kini'án, kjoakitii xí kats'én nga tasá ma 'niú ngase kini'ánjé, kó ni xi kijjona kjoaboyaa kini'án.

6 Tanga ngot'e 'ne je jesón ñá kjoaa kui kjoakiti xi atíxomaná, kó kama s'anséen Néná. Tanga jmí tsi xikoó ngas'e nga boá kini'án tangat'ani kjoakiti xchaá, tasá kjoaa nga kja ndyimonguintjinguí Asién Nixtjiin Néná.

- 7 ¿Mí xi k'uín tsoboa? ¿Kjoakitij a jé boá? ¡Jmí! Tanga tsi tangat'ajiín kjoakitij kamábejín an jeé, ti nde kamábejín an kjoandikonkoón ngo ni, tsi bijín tsó kjoakitij: “Ngatá ni'ínmejénjín ji ni xi tsejín.”
- 8 Tanga jeé ta ni xi mejénrií kats'énjō kjoakitij, kó kats'énkjién kui kjoabotíxomaa tsí'e nga sa'in an ngayeje tokoya kjoandikonkón, ngat'a tsi jmíjín kjoakitij, jeé jmí nga'niújín.
- 9 Ngat'a jmí kjoakiti kis'iejinna ngas'e nga kis'ijña an, tanga nga kamábe an kjoabotíxomaa kjoakitij, jeé kis'ijñajinna kó aya an.
- 10 Kó kamábe an nga kuí kjoabotíxoma xi tjiín nga tsjaana kjoamindyion, kó tasá kui xi kats'énkjína kjoaboyaa.
- 11 Ngat'a tangat'anij ni xi tjit'a kjoabotíxomaa nga jeé ts'ančajona kó kats'énk'ienjona ni xi tjit'a kjoabotíxomaa.
- 12 Kó boá ts'én nga jakoxi boá nga kjoakitij tsjie, kó kui kjoabotíxoma tsjiee, kixi kjojo nda.
- 13 Kuíni nga, ¿a ni xi ndaa xí katsjana kjoaboya? ¡Jmí! Tasá jeé kats'énkjién ngo ni xi nda, kó kuí xí je'ejona kjoaboya, tsí'e nga kjoabotíxomaa kókó chan chan nga tanisién 'niú ndajín jeé.
- 14 Ngat'a je ya nga kjoakitij Asién Nixtjiín, Néná jatjoni. Tanga an xta ngasondie an, kó xikoó tsi jeé je ts'atsiena.
- 15 Ngat'a ni xi ts'en an makjínjinna, ngat'a jmí tsi ni xi mejénna xi ts'en an, tasá ni xi sasiénjinna xi ts'en an.
- 16 Kó tsi ni xi mejénjinna xi ts'en an, tsíts'enjō'o an nga nda kjoakitij.
- 17 Tanga ngot'e je nguiti ánjin xi ts'en an kui nij nga boá ts'en an, kuí jé xi tikónjinna xi boá ts'en.
- 18 Kó je be an nga nguujinna, nguujin yojona, jmíjín ni xi nda, ngat'a nda tsi mejénna nga ni xi nda sa'in an, tanga ts'énjín an.
- 19 Ngat'a jmí tsi ni nda xi mejénna xi ts'en an, kuí ni xi ndajín xi mejénjinna sa'in an xi ts'en an.
- 20 Tanga tsi ni xi mejénjinna sa'in an xi ts'en an, je nguiti ánjin xi ts'en an ni xi ndajín, kuí jé xi tikónjinna xi ts'én kuí nij.
- 21 Kó kuíni nga, nga nda tsi mejénna ni xi nda sa'in an, k'ie be an kui kjoakitij, nga ni xi ndajín an tikónjinna.
- 22 Ngat'a ngujiin inimana tsja mana kjoakitij Néná.
- 23 Tanga be an nga nguujin yojona tikón kje'e kjoakiti xi kjanjo kjoakitij kjoakjintakónna, kó kui boá xi fíjona nguuyaa kjoakitij jeé xi tikónjinna.

24 ¡Nimá xó an! ¿'Yá xi kosíkojona nga kui'íñandéna kui yojo xi'bi xi ts'éntsjána kjoaboyaa?

25 Ndok'óchji tsjáa Néná ngat'aa Ndianá Jesukristoo. Já kuíni nga ngayeje takón an nga ts'enséen kjoakitij Néná, tanga nga yojo an, mosoo jeé kjima an.

Xta Roma 8

1 Kós'e ngot'e 'ne, Néná nguiti kotíjéiín xta xi je kats'éngojo yojoo Kristo Kjisoo, kui xi tjimá xikó ts'én mejeén Asién Nixtjiin Néná, jmí tsi xikó ts'én mejeén yojo.

2 Ngat'a nguije kini'ángojo yojoná Kristo Kjisoo, Asién Nixtjiin Néná xi tsjáná kjoamindyioon katsjáná ngo kjoakiti xi sa'índéná kjoaa kjoakitij jeé kjo kjoaboyaa.

3 Ngat'a Néná xi kamaá kats'én ni xi kamájiín kats'én kjoakitij Moisee, ngat'a kjoakitij jmí nga'niú kis'iejiín nga ts'axié'á xta ngasondiee ngat'a inda kamá xtaa. Tanga Néná katsanguiya ndií nga xikoó ñá kamá kó nga tangat'anii jéná nga k'ien, kó kui íchjí ts'i'e nga Néná sa'ínkjie jeé xta ngasondiee.

4 Kuíni nga tsi tindyión xikó ts'én mejeén Asién Nixtjiin, kó tsi nguiti boajín ts'en tindyión xikó ts'én síndo xtaa kui ngasondie, kamaná si'ankjatjosoon kjoakixi xi mí'á kjoakitij Néná.

5 Ngat'a xta ngasondie xi majiín 'bíniuú ni xi ndajín xi ts'én, ta kuí tsi ni xi ndajín xi ts'énkjó, tanga xta xi chjani Asién Nixtjiin, ni xi ts'i'e Asién Nixtjiin xi tjijinkon.

6 Ngat'a tsi kuindyión nga si'ankjó ngayeje ni xi ndajín xi mejeén sa'ín yojoná, koya ñá nguindyikon Néná, tanga tsi ta kuí tsi ni xi ts'i'e Asién Nixtjiin Néná xi si'ankjó, kji'a boá nga k'uiéná kjoamindyion ngatsjé nixtjin kjo kjoaxió.

7 Ngat'a kjoani'ánkjoó xta ngasondiee kondraa Néná tikón, ngat'a mejénjiín ti nde kamajiín sa'ínkjatjosón kjoakitij Néná.

8 Kó kui xta xi síndo xikoó xta ngasondiee, kui boá xi kamajiín sa'intsjaá Néná.

9 Tanga jún je nguiti boajín ts'en tindyiónjnu xikoó xtaa kui ngasondiee, tindyiónjnu xikoó ni xi ts'i'e Asién Nixtjiin, ngat'a Asién Nixtjiin Néná tikónjinjnu. Tanga tsi tjín xta xi jmíjiín Asién Nixtjiin Kristoo, Kristoojín chjani.

10 Tanga tsi Kristoo tikónjinjnu, jeé jakoxi nga je kats'énk'ién yojojnú, tanga Asién Nixtjiin kuí xí tsjá kjoamindyion tangat'anii kjoakixii.

11 Kó tsi kui Asién Nixtjin xi kats'énkja'á'yaá Kjisoo nguijiin xta xi je jesoón xi tikónjinjnu, já kui xi kats'énkja'á'yaá Kristo Kjisoo nguijiin xta xi jesoón ngats'énk'íñá nguinijnú nguindyikon Néná. Néná xi boá sa'ín kui nii tangat'anii Asién Nixtjin xi tikónjinjnu.

- 12 Kuíni já nts'ie, tikónná ngo kjoa'niú, tanga jmí tsi tsi'e nga kuindyión xikó ts'én ts'énkjó ngo xtaa kui ngasondiee.
- 13 Ngat'a tsi tindyiónjnu xikó ts'én ts'énkjó ngo xtaa kui ngasondiee, koyajnú. Tanga tsi si'ankjiénjnu Asíén Nixtjiin tsi'e nga nguiti si'anjínjnu ni xi ndajiín, kuindyionjnu.
- 14 Ngat'a ngayeje xta xi Asíén Nixtjiin Néná bokoó ndiya xi tjimá, kui boá xi ndíí Néná.
- 15 Ngat'a jmí tsi asién nixtjin xi moso ts'énna xi katse'éjnu tsi'e nga kondokon nguínjnu, ngo asién nixtjin xi ndíí Néná ts'énna xi katse'éjnu, kuíni nga bi 'mí: “¡Abba! ¡Na'mi!”
- 16 Ti kuíni Asíén Nixtjiin Néná xi nijan majo asién nixtjinná kó kui boá xi tsáyá kixi nga ñá xi ndíí Néná.
- 17 Kó tsi ñá xi ndíí Néná, ja ti sakóná ni xi tsi'e, kó nijan sakóná kui niij kojo Kristoo, tanga chjiénga kuitjatiojo kjoanimaa Kristoo, tsi'e nga nijan sakóná kjoaje Néná.
- 18 Tanga bee kon an nga kui kjoanima xi ndyibitjatio ngot'e, kjochótjinguíin ngayeje kjoaje xi jaskan sakóná.
- 19 Ngat'a ngayeje ni xi kats'énda Néná achichí ni xi kjimaa nga ndyikoya nga kokó chan chan Néná nga ñá xi ndíí.
- 20 Ngat'a ngayeje ni xi kamánda nguiti jmíjín nga'niú tsi sa'ínkjatjosón ni xi tjiín nga sa'ín, jmí tsi kjoaa nga boá ts'én kamámejeén, tangat'anií kjoaa nga Néná íjñá kui kjoachiyaá.
- 21 Ngat'a ni xi kats'énda Néná ndyikoyaa nga xtjo'óxín ch'ia xi ya'anijín, nixtjin kji'a nga xta xi ndíí Néná kamandé kó sakoó kjoaje.
- 22 Ngat'a je ya ñá nga ngayeje ni xi kats'énda Néná ndyifoa'atio kjoanima nga on kjimaa kojo nga xikó maá tsindioo ngo xtachjón xi ndí stseén kjimaa.
- 23 Kó jmí tsi ta kuí tsi ni xi kats'énda Néná xi boá kjimaa, kojo ñá xi je tikónná Asíén Nixtjiin Néná xikoó ngo ni xi tsjaatjónná kjoaa ni xi jaskan tsjaaná. Tjiénga ndyichiyá nga Néná tsjaaná ngayeje kjoanda xikoó ngo ndíí nguije kis'ijñandé yojoná.
- 24 Ngat'a tangat'anií kjoachiyaá nga ka'naxié'áná, tanga jmí tsi ndyichiyá ni xi yaa, tasá ni xi yajiín, ngat'a ni xi yaa, ¿mí tsjá xchiyá?
- 25 Tanga tsi ngo ni xi yaján xi xchiyá, xchiyá sakon sakoón.
- 26 Ti boá ti ts'én Asíén Nixtjiin bosikójoná ngat'a inda tindyión. Xikoó nga yaján mí ni xi k'uín nga kondókjoaa Néná, kó ti kuíni Asíén Nixtjiin xi chjatjená. Asíén Nixtjiin foe'etsí'oon nga chjiaa Néná kó majín nda'yaá nga én kui niij.

- 27 Néná xí be in_ima_a xta_a, je be ni xi mejeén sa'ín Asién Nixtjiin, ngat'a xikó ts'én mejeén Néná, bo_a ts'en Asién Nixtjiin, 'bíts'oaá Néná tangat'anij xta tsjiee.
- 28 Kó je ya nga xta xi ts'éntj_o Néná, Néná ts'eén ni xi nda nganda ts'i'e, xta xi Néná ja'ájin xikó ts'én kamámejeén kui.
- 29 Ngat'a xta xi Néná ja bo_a je be, índa nga kui xi xikoó tsi ndíí kui kama, ts'i'e nga ndíí kui, kui xi tjón kama_a ngayeje nts'iee.
- 30 Kó kui xta xi tjón ja'ájin Néná, kui boá xi tsíchjia_a, kó xi tsíchjia_a, kuí xí xta kixi kats'én, kó xi xta kixi kats'én, kui boá xi katsjaá kjo_aje.
- 31 ¿Mí ni xi k'uín kjo_aa kui nij? Tsi Néná tikónjoná, ¿yá xi kama_a kondraná k'uijñá?
- 32 Néná íx'ianjín ndíí, kó tasá katsjandié nga kini'ánk'ién ndíí tangat'anij ñá, ¿kó kóts'en nga kamajín ta tsjaaná ñá ngayeje nij?
- 33 ¿Yání xi kama_a koónguítain xta xi Néná je ja'ájin? Néná xi bo_a katsó nga kixi kama xta xi ts'i'e.
- 34 ¿Yá xi kotíjená? ¡Ta 'yájin ni! Ngat'a Kristoo boá xi k'ien tangat'anij ñá, kó ja'áyaá, kó ngot'e 'ne kja tikón xtjieen nga fojnií Néná kó ts'énmí'atjee Néná tangat'anij ñá.
- 35 ¿Yá xi kama_a kjo_a'áxínná kjo_atjoó Kristoo? ¿A kjo_ani_maa? ¿A kjo_aboaa? ¿A kjo_amiyotjinguui? ¿A kjo_abojó? ¿A kjo_akji'ixtíí? ¿A kjo_aa nga ni xi ch'o kji'i kamata'in? ¿A kjo_abo_yaa?
- 36 Bi ts'én kjit'a xojon eén Néná: Tangat'anij ji nga tjíni'ánk'iénjne, tji'bíxkijne xikó maá chotsang_a xi tjífi'ánk'ién.
- 37 Tanga ngu_ijiin ngayeje ni xi'bi, je kini'án kó tsie ngase ni xi si'án ngat'aa kui xi kats'éntjóná.
- 38 Ngat'a je be kixi kixi an nga nde ngojín ni, ti nde kjo_abo_yaa, kjo_amindyioon, ndítsjiee, nga'niuú xindajín, ni xi tjín ngot'e, ni xi s'e kama,
- 39 ti nde ni xi 'niú nk'a, ni xi 'niú nanga, ti nde ngojín ni xi je kamánda_a xi kama_a kjo_a'áxínná kjo_atj_o xi akó Néná nga katsjáná Kristo Kjisoo, kui xi Ndianá.

Xta Roma 9

- 1 Jakoxi ni xi t'íxianjú'un nga kja majo an Kristoo, 'bindisójín an, kó Asién Nixtjiin Néná xi tsáyá nga jakoxi ni xi ts'énkjó kjo_akjintakónna.
- 2 Ngo kjo_andasen xi 'niú je tikónna kó ngatsjé nixtjin tikónna ngo kjo_andakjan ngu_ijiin inimana.

- ³ Tsi kama, ngaskande mejenna nga Néná ngat'íkojoo katsona tsi nga Kristoo kjin k'uijnána, tsi ta'a nga boá ts'én kamana kosikojo an nts'ié an kui xi xtá tjiéna.
- ⁴ Kui xi xtá Israel, kó Néná ndí ts'i'e kats'én, kó akoó kjoajee, kji'a nga katsjaá ni xi índa Néná kojo xtá naxiíndaá, nga katsjaá kjoakitii, akoó kóts'en sa'intsjaá Néná kojo katsáyatjoón ni xi tsjaá.
- ⁵ Xta Israel kuí xí xtá tjié xchaá xtá xi ja'ájin Néná, kó nguujiiin kui xtaa jatjo kui xi katsó Néná nga kjindibáni Kristoo nga jín nga yojo kama xikoó ñá, kuí boá xi Néná xi botixómaá ngayeje ni xi tjiín. Ngatama chikonñé kui ta kji'áni. Boá kji'i.
- ⁶ Kó jmí tsi kjoaa tsi jmí ni kamáchjijínnii eén Néná. Ngat'a jmí tsi ngayeje xtá xi chjiani xtá tjié Israel xi jakoxi nga xtá Israel.
- ⁷ Ti nde jmí tsi kjoaa nga xtá tjié Abraam, nga ngayeje nga ndíí Abraam, xikó katsó Néná: “Kuí Isaa xi jakoxi nga xtá tjié kama.”
- ⁸ Kó kui ni xi tsó: Nga jmí tsi ngayeje xi xtá tjié Abraam, xikoó ñá, xi ndíí, nguindyikon Néná, nga jakoxi kuí xí kama ndíí Néná, kui xi sakóó ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaá, kui xi xtá tjié Abraam.
- ⁹ Ngat'a eén kjoaa ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaa kuí bí xi'bi: “Kuí nixtjin xi'bi nga kjindibá an, kó na Saraa ngo ndí x'in k'uiéé.”
- ¹⁰ Kó jmí tsi ta kuí tsi ni xi kama, kojo na Rebekaa k'uiéé ndí 'niyu, kui xi kamá chjoón Isaa, kui xi xtá tjié xchaá xtá Israel.
- ¹¹ Néná tsíchjajajo na Rebekaa kji'a nga nde kjié tsenjín kui jakjindií, kji'a nga nde kjié jmí ni xi nda kojo tsi ni xi ndajín xi je kats'én, ngat'a Néná foa'ájin xtá xi mejeén, jmí tsi kjoaa ni xi nda xi ts'én.
- ¹² Kuíni nga bi katsoó na Rebekaa: “Ndí xi tjón stseén kuí xí sa'ínseén xi ndí xi ma joó.”
- ¹³ Xikó ma ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Jakob kats'entjó an, tanga Esau kats'ench'ó an.”
- ¹⁴ ¿Ja, kó mí ni xi kama k'uín kjoaa kui ni? ¿A nga Néná kixijín? ¿Jmí nixtjin!
- ¹⁵ Néná bi katsoó Moisee: “Nima kamana xtá xi nima kamana, kó nima skuiekon an xtá xi nima skuiekon an.”
- ¹⁶ Ja kuíni nga jmí tsi kjoaa ni xi mejenna, ti nde jmí tsi kjoaa ni xi nda ndyini'an, tsi kui kjoaa nga Néná nda sa'ínjona, nda ts'énjona kjoaa nga ma nimaá ñá.
- ¹⁷ Ngat'a bi tsó kjoaa nda faraoon xojon eén Néná: “Re kats'een ts'i'e nga kats'enkjeén nga koko an nga'niúna kojo nga k'uiyá ja'enna ngayeje t'anangui.”

- 18 Kó kuíni nga Néná kamanímaā xta xi mejeén nga kamanímaā, kó tajá sa'ín inímaā xi mejeén nga tajá sa'ín inímaā.
- 19 Tanga bi sení: “¿Mí ni xi sa'ínjeníí Néná xtaa? ¿'Yá xi kamaā kondra k'uijñánií ni xi mejeén sa'ín?”
- 20 ¿Ji nda! Nga fet'a, ¿'yání ji nga ji kon xi chjje'ée xki Néná? ¿A kamarií tji xi je kini'ándaā nga bi katsoo nda xi kats'endaā: “Ánní nga boā ts'én kini'índení?”
- 21 ¿Kó nda xi ts'enda tjií a jmíjínríí ngo nga'niú nga kui xi katso mí ni xi sa'índa ndásee, kó kama boā katso tsi ngo tji xi tsjá sa'índa axa ngo tji xi taxkiya?
- 22 Néná xí kamámejeén akó kjoaxchaán, kó tsi kamámejeén akó nga'niúú nga kats'énchíkjoāā kjoāā xta xi sakoó nga si'anjeé kojo si'ankjie.
- 23 Boā ts'én Néná kokó ngayeje kjoachoon kjoajee kjoāā xta xi nimakamaā xi ja boā je ijñanda tsí'e kjoajee.
- 24 Kui xta xi ti je tsíchjjaā, kó ñá boá, jmí tsi ta kuí tsi xta xi judíoo, kojo kuí xta xi judíojín nga.
- 25 Xikó tsó xojon eén Néná xi kats'enda nda chjinie'eén xi 'mí Oseaā: Xta xi naxiéndánajín chjiani, xta naxiéndána xiáan. Kó xi kats'entjójín an, xi tjóna xiáan.
- 26 Je nguiti bijín k'uinjnú: Júnjín xi xta naxiéndána, tasá bi k'uinjnú: “Jún xi ndíí Néná xi tikoón.”
- 27 Tanga bi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaā kjoāā xta Israel: “Nda tsi xta Israel boā kji'i ma xikoó tsoomí xi tjín ngande ndáchíkoón, ta chiboa tsi ma xi kjetjo'aa,
- 28 ngat'a Ndiáná je tsá kixi ts'én sa'ínjeé xtaa kui t'ananguií.”
- 29 Kó xikó katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaā: Tsi kui Ndiáná xi tjín nga'niúú xi katsjájinná xta xi tjiéná, je ra boā kini'án xikoó xta naxiéndá Sodoma kojo Gomorra.
- 30 ¿Ja kó mí ni xi k'uín? A nga kui xi xta xi judíojín xi kijítjinguíjín kjoakixii, kasakoo kjoakixii, kui kjoakixi xi sakó tangat'anii kjoani'áns'ijjín.
- 31 Tanga kui xta naxiéndá xi chjiani Israel kats'én ngo kjoa'niú nga kats'énkjatjosón kjoakitii tsí'e nga kixi k'uíndo, tanga kamájiín kixi kis'inndo.
- 32 ¿Mí kjoāā? Ngat'a kijítjinguí kjoakixii tanga jmí tsi kjoāā nga s'ijjín, tasá kjoāā ni xi ni'aán kjoakitii, kuíni nga kastinguíni kui ndijo xi stinguí xi chjja xojoon.
- 33 Xikó ts'én kji'ta xojon eén Néná nínga bi tsoó: Jé'en k'ie k'uijñá an naxiéndá Jerusalen ngo ndijo xi stinguí kojo ngo ndijo xi sa'ínk'áka. Kó xi sa'íns'ijjín kui xi ndibaá, jmí kjoasoboá koe'éjín.

Xta Roma 10

- 1 Jún nts'ie, ni xi nda xí mejeén inimāna kó mí'āa Néná nga k'oxié'á ngayeje xta Israel.
- 2 Ngat'a an xiyá an nga kui xtaa achichí ts'enchínit'aa Néná, tanga kamákjinjiín nga Néná máa ts'énkixi xtaa.
- 3 Ngat'a kats'énxkijín nga Néná mejeén nga kixi kama xtaa, tasá kui tsangase ndiya kóts'en nga kixi k'uíndo nguindyikon Néná, nimakjoajín kats'én yojoo nga kats'énjo'o kjoakixi xi tsjá Néná.
- 4 Ngat'a nga fet'aa kjoakitij Kristoo boá, tsí'e nga xta kixi kama ngayeje xi s'ijiin kui.
- 5 Bi ts'én ít'a Moisee xikó ts'én kixi kama xta xi ts'enkjátjosón kjoakitij: “Xi sa'ínkjatjosón ni xi kjit'a kjoakitij, kuí ni xi k'uíndoni ngasondie.”
- 6 Tanga bi ts'én ít'a kjoaa xta xi s'ijiin Néná: “Ngata bijín se ji nguijiin inimāa: ¿Yá xi koeje ndi'ak'ajmi ján? (Bi xian an tsí'e nga koejekja'á Kristoo kó kjindibájo k'ie t'anangui).
- 7 Axa, ¿yá xi kjetjajen ngasondie nínga tikón kjoaboyaa?” (Bi xian an ¿yá xi koejekja'á Kristoo s'e sa'ínkja'á'yaá nguijiin xta xi je jesoón?)
- 8 Tanga, ¿kó tsó? “Eén Néná je tikón tiñaa, t'a ndso'boe kojo inimāa.” Kuí bí eén kjoas'ijin xi ik'ínijmijne ngot'e:
- 9 Nga tsi ndso'boe xi boa katsó nga Kjisoo xi Ndianá kojo tsi ngayeje inimāa nga s'ijiin nga Néná kats'énkja'á'yaá nguijiin xta xi je jesoón, kjetjo'a ji.
- 10 Ngat'a nguijiin inimaná nga s'ijinná kjoaa ni xi kixij, tanga ndso'boá boá xi kuichjia nga s'ijinná nga kjetjo'a.
- 11 Ngat'a bi tsó xojon eén Néná: “Ngayeje xta xi s'ijiin Néná jmí kjoasoboá sakójiín.”
- 12 Ngat'a Néná jmí ndasenjiín tsi xta judío kojo tsi xta xi judíojin, ngat'a Néná kuí xí Ndiāa ngayeje xta, kó achichí ndaxta ts'énjo ngayeje xta xi sa'ín kaxoma ja'eén.
- 13 Ngat'a “ngayeje xta xi sa'ín kaxoma ja'eén Ndianá, kjetjo'a.”
- 14 Tanga, ¿kóts'en sa'ín kaxoma ja'eén Néná kui xta xi kjie s'ijinjiín Néná? ¿Kó kóts'en s'ijiin Néná tsi kjie nt'iéjín 'yání xi Néná? ¿Kó kóts'en kuint'ie tsi jmíjin xi ku'ínijmijí?
- 15 ¿Kó kóts'en k'uinijmi eén Néná tsi jmíjin xi sanguíya? Bi ts'én kjit'a xojon eén Néná: “Achichí tsjats'én fochokónná ngo xta xi tsáyá éntjatsiee Néná.”
- 16 Tanga jmí tsi ngayeje xta Israel xi kats'énkjatjosón éntjatsiee Néná, kuíni nga Isayaa bi tsó: “Ndiā, ¿yá xi je kis'ijiin én xi ki'míyajne?”

17 Kuíni nga s'ijinná Néná kji'a nga nda'yá eén nga 'bínijminá kjoaá Jesukristoo.

18 Tanga an bosiyá an: ¿A tsint'iéjín? ¡Jakoxi nga je tsint'ié! Bi tsó xojon Néná: Ndaa je kanda'yá ngayeje ngasondiee, kó eén je jachó ngaskande nínga fet'aa ngasondiee.

19 Tanga bi xian an: ¿Xta Israel a kamábejín kui nií? Tjón ma Moisee bi katsó: An xí sa'in onkon an nga sa'inkjien an xta naxiínda xi naxiíndajín, kó ngo naxiínda xi ndajín kuí xí sa'inxtíña ji.

20 Tanga Isayaá ma kon nga bi tsó: Xta xi ndyimongasejínna kuí xí kasakoo an, kja jatokjaa xta xi asiyájín kjoaa an.

21 Tanga kjoaa Israel bi tsó: “Ngatsjé nixtjin ts'énkoyaa kui xta naxiínda xi nt'ié'énjín kojo xi mejénjín koejetjinguina.”

Xta Roma 11

1 Jún nts'ie, bi xian an: ¿A kats'ench'ó Néná xta naxiíndaá? ¡Jmí! Ngat'a an ti xta Israel an, tjiee Abraam, xtín xta xi chjiani Benjaa.

2 Néná kats'ench'ójín xta naxiíndaá, kui xi ndeskande ngas'e nga kamábe. ¿Axá yajínjnu ni tsó xojon eén Néná kjoaa Elíaa, kji'a nga yínguíta'in xta Israel nguindyikon Néná, bi katsó:

3 “Ji Ndia, xta chjinie'een je kini'ánk'ién, kó je kats'énkjatsón nchándikoon, kó an je kis'ijña soboa an, kó mejeén nga sa'ínk'iénna an nga”?

4 Tanga, ¿kó katsoó Néná? “Je tikónt'axínna yito mi já xi'in xi kjie bosient'ajín tikoó ne Baal.”

5 Kó kuíni nga kui nixtjin xi'bi, je síndo chiboa xta xi katjo'ójín tangat'anii kjoandaá Néná.

6 Kó kjoaa kjoandaá Néná boá, jmí tsi kjoaa ni xi kats'én, ngat'a tsi kje'e ts'én kjoandaá, ta kjoandajín boá. Kó tsi kjoaa ni xi ni'án, kjoandajín boá, tsi kje'e ts'én, ni xi ni'aán, ni xi ni'ánjín boá.

7 ¿Ja, mí ni tsoboa? Ni xi tsangase xta naxiínda xi chjiani Israel, kasakojín, tanga xta xi je ja'ájín Néná je kasakoo, kó xta xi ngasee xta xi tajá inima kamá.

8 Xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Néná katsjaá kui xtaa ngo kjoakjintakón xi jño, katsjaá nga sichjá ndyikon, tsi'e nga kamajín skuié, nga sichjá tjiboanijon tsi'e nga kamajín kuínt'ie, kó takó boá ts'én k'uíndo ngaskande ngot'e.”

9 Kó bi katsó Ndabij: Chjaya kojo nda'ya ngatama s'ueé kui xtaa. Ngatixó kó ngatamajeé.

10 Nga sichjá ndyikon kó ngatamatika. Kó ngatsjé nixtjin ngatindiyá ndayits'en.

- 11 Kuíni nga bi xian an: ¿A kastinguí xta Israel nga ixó tsì'e nga nguiti kjestjienjín? ¡Jmí! Tanga kuí ni xi ndajín kji'i xi kats'én, nga xta xi judíojin jachót'aá nga kasakoó kjoa'naxié'aá, tsì'e nga kama'onkon xta Israel.
- 12 Tanga tsi kui ni xi ndajín kji'i xi kats'én xta Israel tsi kui xi kjoachon kjimaa xtaa kui ngasondiee, kó tsi kui ni ndajín kji'i xi kats'én xi kjoachon kjimaa xta xi judíojin, ¿kókji'i ni xi kama ngase kji'a nga xta Israel sakoó nguindie xi tsoboaá nguindyikon Néná?
- 13 Tanga jún xi xta xi Israeljinnú xi ts'énchjajojnú'un, ngat'a nga an xí apostroo xta xi judíojin, kó kuíni nga ts'én bendíkón an xána.
- 14 Tsi tjíts'en onkon an xta naxíndaá nanguina, boá tjíts'en an, tsì'e nga kjetjo'a chiboa kui xtaa.
- 15 Ngat'a tsi nga ik'ijñat'axín kui xtaa tsi kuíni nga Néná yíndaá xtaa kui ngasondiee, ¿kókji'i ni xi kama ngase kji'a nga Néná sa'ínjo'o? Xta xi je jesoón k'uíndo nguini.
- 16 Tsi tsjie kui pan xi tjón Néná je kini'ánk'as'ieen, ja ngayeje pan xi ngasee ti tsjie nga, kó tsi jamaa yaá xi tsjie, ja ti ngayeje tjiaa yaá xi tsjie nga.
- 17 Xta Israel xikónií tsi tjiaa yá olibo xi ikichaá, kó tsi ji xi xikoó ngo tjiaa yá olibo nguindie k'ijñá, kó tsi kui nguindie nínga kitij yaá kananguindyioó xikoó ngo tjiaa yá xi tjín nguujin k'ijñá, kó tsi ngot'e 'ne je jamaa yaá ndokjoeni, kó nijan tindyin xikó ts'én tikón yá oliboo.
- 18 Ngat'a jejín 'naxié ngase yojoo ta boajin tjiaa yá xi je kitij, tsi je ngase máa yojoo, ngatja'átsjieen nga jijn xi tiboe'ée nga tikón kui jamaa, kuí jamaa xi ts'éntsjaá kjoamindyion ji.
- 19 Bi ra sée jamaa: “Ikichá kui tjiaa tsì'e nga an kananguindyióna.”
- 20 ¡Nda kji'i! Kui tjiaa yaá kiti ngat'a kis'ijinjin Néná, tanga ji takó kja tindyin kjoaa kjoas'ijin. Kó kuíni nga kamajin je ko'naxié yojoo, tasá chiénga tindakin ji Néná.
- 21 Ngat'a tsi Néná kats'énjetakónjin tjia ndaa kui yá oliboo, akja'míra ji sa'ínjetakoón nga ta kisit'a jí kui yaá.
- 22 Ja ngatamaye ji nga achichí ndaxta kojo tajá ts'énjo Néná xtaa, tajá kats'énjo xta xi kastinguí nga ixó kó ji nda tjíts'énjóo, tsi boá ts'én 'niú kuindyijin ji kjoandaa, ngat'a tsi boajin si'in kuichát'aá ji kui yaá.
- 23 Kó tsi kui xta Israel s'ijin nguinií, ti kama k'uíndo nguini nínga tikón kui yaá, ngat'a Néná achichí nga'niú tjin kó kamarií ku'ijñá nguini nínga síndo ngas'e.
- 24 Ngat'a tsi ji xi xikoó ngo tjiaa yá olibo k'ijñá, kó ta katse'éndieéri t'a yá olibo xi ndaa. ¿Kóts'en nga ni'ínjin kamaa xta Israel nga sakó nguinií ngo nguindie t'a yá olibo xi tsì'e, ngat'a kuí xí tjia xi ndaa?

25 Jún n̄ts'ie, mejénna nga xchajnú ngo ni xi tji'má, ts'ie nga nk'a nga jejín kō'naxiéjnú ti juún yojóju: nga kjín xta xi chjiáni Israel xi je kamá kitikjoa, ngaskande nga sakoó nguindie nguindyikon Néná ngayeje xta xi judíojin xi chjiénga kjotjo'a.

26 Kó boā ts'én nga ngayeje xta xi chjiáni Israel kjotjo'a. Xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná: Naxińdá Jerusalen kjindibáni nda xi k'oxié'á xtaā, kuí xí kjoā'áxiín ni xi ndajín, xta tjiēē Jakob.

27 Kui niī xi je kixiyatjóon nga sa'in an, kji'a nga je kats'enjetakóon jeé.

28 Kamámejénjiín xta Israel éntjatsiēē Néná, tangat'aniī nganda tsajún nga xta Israel kondraā Néná kamá, tanga Néná tjoó xta Israel ngat'a ja'ájin xta tjiēē xchaá.

29 Ngat'a nguiti foa'áxínjin Néná kjoanda xi je katsjá, kjo kjinjin ts'enkja'á xta xi je ja'ájin.

30 Ngas'e jún kamámejénjínjú nga kini'ánkjatjosónjú Néná, tanga ngot'e 'ne tjisákójnú kjoanimatakoón Néná, ngat'a xta Israel kamámejénjiín kats'énkjatjosón.

31 Kó boā ts'én kui xtaā ngot'e ts'enkjátjosónjin, ts'ie nga kui kjoanimatakón xi katse'éjnú jún, sakoó ndatsa kui nga.

32 Bi kji'í kui niī: Nde ngojin xta tjin xi ts'enkjátjosoón Néná, kó Néná ijńá ngayeje xtaā nga tsint'ie'énjin, ts'ie nga kamanimaa ngayeje xtaā.

33 Achichí tsie kjoachoon Néná, achichí tsie kjoakjínkoón kjo ni xi tjíjinkon. Nde ngojin xi kamakjiín ni xi ts'én Néná kjo tsi kotsoya ánni nga boā ts'én.

34 Ngat'a “¿'yá xi kamákjiín kóts'en ts'énkjó Néná? ¿Axa, 'yá xi kama kotsoyaa ni xi sa'ín Néná?”

35 ¿Axa, 'yá xi kats'énkiyaá ngo ni Néná, ts'ie nga Néná tsjangojo nguinií?”

36 Ngat'a Néná xi kats'énda ngayeje niī, kó ngayeje niī síndo tangat'aniī kui, kó kuí ts'ie. Néná xí Nā'miī kui ts'ie ngatama kjoajeē ngatsjé nixtjin. Boā kji'i.

Xta Roma 12

1 Kó kuíni n̄ts'ie, 'niú mí'ájnú'un tangat'aniī kjoanimatakoón Néná ts'ie nga kui si'ank'as'ienjnú yojóju xikoó ngo kjoatjó xi tikón, xi tsjie, xi tsja kamaā Néná. Kuí bí kjoani'ántsja xi jakoxi xi chjiénga koe'é.

2 Kó ngatā boajín ts'én mindyionjú xikó ts'én síndo xtaā kui ngasondieē, tasá te'éndiéjnú nga kamatjatsiēya kjoakjintakónjú, ts'ie nga boā ts'én xchajnú ni xi nda, xi tsjakji'i kjo xi ndojo kjin kjin xi mejeén Néná.

19 Jún nts'ie xi tjóna, ngatá ni'ánngojoínjnú ngo ni, tasá nguīya tsja Néná t'íjñájnú xi ndajín sa'ínjojnú, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “An xí sa'ingojo an, an xí tsjáa chjií: tsó Ndiáná.”

20 Kó ti bi tsó nga “tsi bojóo kondráa, te'éé ni chinie, kó tsi xíndaá, te'éé ni xi k'uí, ngat'a tsi boá s'ín ngaskande bojójin ma s'ín ji kjen.”

21 Ngatá boe'éndiejín ji nga sa'íin ni xi ndajíin, tasá ni xi nda ti'in ji, ts'ie nga kui ni xi ndaa sa'íin ni xi ndajíin.

Xta Roma 13

1 Ngayeje xtaa chjiénga skuiendíkón ngayeje xta xi botixómaá, ngat'a xá xi tjiín xta xi botixómaá, Néná xi katsjaá, kó ngayeje xá xi tjin, Néná xi íjñá.

2 Kó kuíni nga ngayeje xta xi kuínt'ie'énjiín xta xi botixómaá, kondraa ni xi íjñá Néná tikónni, kó ngayeje xta xi kuínt'ie'énjiín monguijéíi yojoo.

3 Ngat'a ngayeje xta xi botixómaá jmí tsi síndo ts'ie nga kuíndyíándikoón xta xi ni xi nda ndyits'en, kuí xta xi ndajín ndyits'en xi kuíndyíándikoón. ¿A mejeén nga kondakinjín ji xta xi botixómaá? Ja ni xi nda ti'in, kó xta xi botixómaá nda skuiéé.

4 Ngat'a Néná boá xi katsjaá xá xta xi botixómaá ts'ie nga nda sa'ínjoo ji. Tanga tsi ni xi ndajín tini'ín, tindákin ji, ngat'a jmí tsi ta kjoanda nga tjiín nga'niú nga kamaa kotíjeé, ngat'a mosoo Néná boá, kó kui boá xi kotíjeé xta xi ndajín ndyits'en.

5 Kó kuíni nga chjiénga konda'yá'éen xta xi botixómaá, jmí tsi kjoaa nga kotíjená, tasá nda s'án ts'ie nga nda ts'én k'uijñá kjoakjintakónná.

6 Kó kuíni nga 'bíchjítjéjnú ni xi foa'áchjítjé jáxaá, ngat'a mosoo Néná boá, kó ngatsjé nixtjin nga ndyits'en kuí nií.

7 Te'éjnuú ni xi tsoboaá nga ngo nga ngo xta xi botixómaá: xi foa'áchjí ton xi machjítjé ja k'ie ja ngaján ni, t'íchjijnúu, chandikónjnú xta xi botixómaá, xikó ts'én tsoboaá nga xchandíkón nga ngo nga ngo.

8 Ngatá ngojín xi tsjienjnú ts'ie, tasá ja k'ie ja ngaján tjó ti'ánjnú xinguijnú, ngat'a xta xi tjoó xtaa, tjíts'énkijatjosón ni xi tsó ngayeje kjoakitii.

9 Ngat'a bi tsó kjoakitii Néná: “Ngatá ni'int'ejiín kjoa chjóon kojo tsi xi'íin, ngatá xtajín ni'ínk'in ji, ngatá ni'ínchejéjín ji, ngatá 'bíndisejín ji, ngatá ni'ínmejénjín ji ni xi tjiín kje'e xta”, kó tikón ngo kjoabotixoma xi tsi s'ínkijatjosén ji, je tini'ínkijatjosén xi ngaseé nga, kó kuí bí xi'bi: “Tjó ti'in xtaa xikó ma ts'en tjoó yojoo.”

10 Xi tjoó xtaa kui boá xi jmí tsi ni xi ndajín ndyits'enjo xkjín, kó kuíni nga kjoatjoó boá xi ts'enkijatjosón ngayeje kjoakitii.

11 Boꝯ ni'ánjnú ngat'a je ya nixtjin xi tima, kó je jachó chiboꝯ nga je kuistjienjin kui njná xi tindyionjin nga nda kuindyión, ngat'a je ta chiboa tsi chajaa nga k'oxié'aná Néná, ta boꝯjín ngas'e nga kje kis'ijininná.

12 Kuíni nga je chiboꝯa nga nguiti si'anjé ján, ngat'a kji'a nga ni'anjé xikóní tsi nínga jñoó mindyión, ni xi nda si'an xikoó tsi nínga tsijeen tindyión. Xín si'ankja'á ngayeje ni kjoꝯjñoó, kó k'uínda yojoná tsi'e nga kja kuintsomajin nínga tsijeen.

13 Kixi kuintsomá, xikoó tsi nga nixtjin tima, jmí tsi ta kui xá kuindyión ñá nga xinie nga s'io, jmí tsi si'anch'i yojoná, jmí tsi ch'o si'áan yojo ndikónná, jmí tsi kjoꝯatondó si'an, jmí tsi kjoꝯxchán kó'naxié, kojo jmí tsi kjoꝯ'ontakón k'uiéná.

14 Tasá chja'ánguui Ndianá Jesukristoo xikoó tsi kui xi kama njño xi xchajá, kó ngata ni'ánkjatjosónjinnú ni xi mejeen yojonú nga si'ánjnú.

Xta Roma 14

1 Kó ti'anjo'ojnú kui xta xi kje tajájin síndojin ni Néná, tanga ngata ndokjoꝯatijojinnú kjoꝯa xikó ts'én bee kon.

2 Ngat'a tjin xta xi s'ijiin nga ngayeje tokoya ni máa kjinie, tjienga kje'e xi kje tajájin síndojin ni Néná xi ta xka kojo ni xi maxcháa t'ananguui xi kjinie.

3 Kui xta xi ngayeje ni xi kjinie chjiénjin nga ch'o kamaꝯ xta xi ta ka'a tsi ni xi kjinie, kó kui xta xi ta chiboa tsi ma ni xi kjinie, chjiénjin nga skotsijeen tsi nda kojo tsi ndajin ndyits'en xta xi ngayeje ni xi ma kjinie, ngat'a Néná ngayeje xtaa nga kats'énjo'o.

4 ¿Kó 'yání ji nga titsitsijinkoon tsi nda kojo tsi ndajin ndyits'en mosoo kje'e xta? Tsi tajá tikón kojo tsi k'oka nga tjits'én xaá kui mosoo, ndiaꝯ xi be tsi nda kojo tsi ndajin kats'én, tanga tajá k'uijñá kui mosoo, ngat'a Ndianá tjinrii nga'niú nga kamaꝯ kosikojo.

5 Tjin xta xi tsó nga tjin nixtjiin xi nda ngase ta boꝯjín kje'e nixtjin, kó ti tjin xta xi tsó nga ngayeje nixtjiin ta ngo ndsejen, nga ngo nga ngo ñá chjienga ngayeje takón ni xi ndyini'ánkjó.

6 Kui xta xi ndyibendikón ngo nixtjiin, ndyits'en kuí ni ngat'a ndyibendikón Ndianá, kó xi ndyibendikónjin ngo nixtjin, ndyits'enjin kuí ni tangat'aa Ndianá. Kó kui xi ndyikjinie ngayeje tokoya ni chiniee, tangat'anií Ndianá nga ndyikjinie ngat'a ndyitsjaá ndok'óchji, kó xi ndyikjiniejin ngayeje tokoya ni chiniee, tangat'anii Ndianá nga boꝯ ndyits'en, kó ti tsjaá ndok'óchji nga.

7 Ngat'a nde ngojin ñá xi tindyión ngasondiee tangat'anii ñá, kó ti nde ngojin xi fesón tangat'anii kui soboa.

8 Tsi tindyión ngasondie kojo tsi kjimaya, tangat'anií Ndianá, kuíni nga tsi tindyión ngasondie kojo tsi kjimaya, Ndianá ndokjoꝯ ñá.

- ⁹ Ngat'a kuí kjoaa nga Kristoo k'ien kó ja'á'yaá, kó kis'ijña nguini, tsi'e nga kui xi kama Ndia xi tsi'e xta xi je jesón kjo xta xi síndo.
- ¹⁰ Tanga ji, ¿mí kjoaa nga titsitsijinkoon tsi nda kjo tsi ndajín tjíts'én nts'ie? Axa ji, ¿mí kjoaa nga tini'ínch'í nts'ie? Ngayeje ñá nga konguín nguindyikon Kristoo tsi'e nga kui kotsoya tsi nda kjo tsi ndajín kji'i ni xi kini'án,
- ¹¹ ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: Jakoxi nga an xi tikón an, tsó Ndiáná, kó nguindyikón an ngayeje xtaa kosién tikoó, kó ngayeje xta sa'ínkie yojoo nga kujchja nga an xi Ndiaa.
- ¹² Ja kuíni nga, nga ngo nga ngo ñá si'ank'as'ieen xki Néná kjoaa ni xi kini'án.
- ¹³ Kó kuíni nguiti kondókjoata'inján ñá xinguí tsi nda kjo tsi ndajín ndyits'en, tasá si'ankjó chan chan tsi'e nga taxkiya si'án ján ngo ni xi sa'ín nga ngo nts'ie xi nguiti kama'niátakónjín Néná.
- ¹⁴ Be an kó 'niátakón an Ndiáná Kjisoo nga nde ngojín ni chiniee xi ndándí nguindyikon Néná, tanga tsi ngo xta xi sa'ínkjó nga ngo ni chiniee xi ndándí, ja ndándí kamaa kui.
- ¹⁵ Tanga tsi tangat'anij ni chiniee nga nts'ie ndasen k'uijña nguindyikon Néná, ja je nguiti tjójiín nts'ie. Ngata ni'ínjín ji ngo ni nga tangat'anij ni chiniee xchaja xta xi Kristoo k'ientjéni.
- ¹⁶ Ngata boe'éndiejínjú nga ch'o ts'én kondókjoa kjoaa ni xi nda kjimajnú jún xi ndyini'ánjú.
- ¹⁷ Ngat'a nínga botixómá Néná jmí tsi ni chiniee kjo ni 'yoó xi 'niú chjinií, kjoakixii, kjoaxioó kjo kjoatsjaa Asién Nixtjiin Néná xi chjinií.
- ¹⁸ Ngat'a Néná tsjá kjimaa kjoaa xta xi ndyits'en xaá Kristoo, kó ngayeje xta xi ngasee ndyits'enjó'o.
- ¹⁹ Kó kuíni nga kja kjuintjinguí ni xi tsjaaná kjoaxió kjo ni xi ja k'ie ja ngaján tsjanga'niúná nga tjitjónink'aná yojoná nguindyikon Néná.
- ²⁰ Ngata ni'ínkjatsenjín ji nij Néná tangat'anij ni chiniee. Nga jakoxi ngayeje nij xi tsjie, tanga kui ni xi ndajín kji'i kji'a boá nga tangat'anij ni chinie sa'ínkáka jé kje'e xta.
- ²¹ Tasá nda tsi jmí yojo xinieján, kjo tsi jmí bino s'ioján, kjo tsi ta jmíjín ni xi si'án tsi ngo nts'ie k'oka nga sa'ín jé, kjo tsi ch'o kamaa kjo tsi nguiti s'ijinjin Néná.
- ²² ¿A s'ijin maá? Ja kui kjoas'ijiin ngat'iee nguindyikon Néná. Achichí ra tsjaa ngo xta xi ts'én ngo ni, kó jmí jé ts'énkiejín yojoo.
- ²³ Tanga kui xi jó kjo tsi xi ján tikónnij kjoaa ni xi skjinie, jé ts'énká'a yojoo, ngat'a jmí tsi boá tjíts'én xikó ts'én s'ijiin, ngat'a ngayeje ni xi kja'ín ndibánií xikó ts'én s'ijinná, jé boá.

Xta Roma 15

- 1** Ñá xi je tajá tindiyón nga s'ijinná Néná chjiénga s'i'anchíkjoaa xta xi tajájin síndo, kó chjiénjin nga ti ñáá s'i'án ni xi tsja soboa kamaná.
- 2** Nga ngo nga ngo ñá kuindyise nga s'i'án ni xi tsjaa xtaa, tsi'e nga koe'e nga'niúu nguiaa kjoas'ijiin.
- 3** Ngat'a Kristoo jmi tsi ni xi tsjaa kui xi tsangase, tasá boá kini'ánjo xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná: “Én ch'o tsó xi katsoó xtaa, an kasatiena.”
- 4** Ngat'a ngayeje ni xi je kini'án'indó ngas'e xojon eén Néná, kamánda tsi'e nga kokóyaná, kja kamaa nga kui kjoatsiekoon kojo kjoani'ándajoon xojon eén Néná nga xchiyáa ni xi tsjaaná Néná.
- 5** Néná xi tsjá kjoachiyákjoaa kojo xi tsjá kjoani'ándajoon, nga tsjainú nga ta ngo ndsejen nga s'ijin kjoani'ánkjójnú xikó ts'én tíjiin Kristo Kjisoo,
- 6** tsi'e nga ngoxtin kamajnú nga ta ngo nda kamajnú nga koe'éjnúu kjoaje Néná xí Na'mij Ndiáná Jesukristoo.
- 7** Kó kuíni nga ja k'ie ja ngaján ti'ankjénjnuu xinguijnú, xikó ts'én Kristoo kats'énkjénná tsi'e nga xcha kjoaje Néná.
- 8** Ngat'a bi xianjnu'un nga Kristo Kjisoo je'e nganda tsi'e xta judioo, tsi'e nga kokó jakoxii Néná, kó kama ndojo ni xi katsáyatjoón Néná xta tije xchá judioo.
- 9** Kojo tsi'e nga xta xi judiojin tsjaa kjoaje Néná, tangat'anij nga Néná kamánimaa kui xtaa, xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsó: Kuí kjoaa nga xiyá an kjoaje tse ngujiin xta xi judiojin, kó siee ji nga sa'intsjaá.
- 10** Kó ti bi tsó nga: Jún xta xi judiojin nijan ti'antsjainú xtaa Néná.
- 11** Kó ti bi tsó nguini kje'e ndié: Ti'antsjainúu Ndiáná ngayeje jún xi xta xi judiojinjnu, kó ngayeje xta naxindaá xi ngats'endíkon.
- 12** Kó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isyaa ti bi ts'én kats'én'indó: Xtjonínk'á nga k'uiéé nga'niú ngo nda xi xta tije nda xi 'mí Isaí, kó kuí xí kotixomaa ngayeje xta naxindaá, kó ngayeje xta naxindaá kuí xí kama'niátakon.
- 13** Kó Néná xi kjima'niátakon, nga tsjainú kjoatsja kojo kjoaxió jún xi s'ijinjnu, tsi'e nga nga'niúu Asién Nixtjiin Néná tsie kjoachiyá tsjaajnú.
- 14** Tanga an nts'ie, bee kon an nga tanisién ndajnú xta, kojo nga xta kjínkónjnu, kó nga je kamajnú nga ti juún kotixomajnúu xinguijnú.
- 15** Tanga kamakon an nga kats'enda an ngo xojon ngat'a mejénná nga xchiyájinjnu ni xi je it'ajnú'un, kó kats'en an kui ni kjoaa kjoanda xi katsjana Néná,

- 16 tsi'e nga mosoo Jesukristoo kama an nganda tsi'e xta xi judiojin nga kokoyaa een Nena, ko kui xtaa ngo kjoatjo xi nda kama nguindyikon Nena, kjoatjo xi tjits'entsjie Asien Nixtjin Nena.
- 17 Tsja mana nga chja an kjoaa xa xi katsjana Kristo Kjisoo kjoaa xa Nena xi ts'en an,
- 18 ngat'a taxkiya kuichjajin an ngo ni, ta ngototo ni xi ts'en Kristoo nga ts'enkienna tsi'e nga kujint'ie een Nena xta xi judiojin, nga ts'enkien an en kojo ni xi tjits'en an.
- 19 Kristoo kats'enkien nga'niu, chiboa kojo kjin kjoandikon, kojo nga'niu Asien Nixtjin Nena, ko kuini nga boa ts'en ts'enchja an entjatsiee Nena xi 'boxie'ana kui xi tsi'e Kristoo, xi ya'anij ndeskande naxinda Jerusalen ngaskande nangui Iliriko.
- 20 Ko boa ts'en kats'en an ngo kjoa'niu nga injimi an entjatsiee Nena ninga kje ndokjoajin ja'een Kristoo, kja kama nga sa'injin an ngo xa ninga je kje'e xi its'yanij.
- 21 Tasa tjits'en an xiko ts'en kjit'a xojoon Nena ninga bi tsoo: Skuje kui xta xi jmi nixtjin ki'miyyaa kjoaa kui, Kamakjin kui xta xi jmi nixtjin tsint'ie kjoaa kui.
- 22 Kui kjoaa nga achichi kjin ndiya nga kjimajin ts'efikatsijenjnu'un,
- 23 tanga ngot'e 'ne nga je kamandojo xa xi kats'en an kui nguindiee, ko achichi je kjin no nga mejenna kjuinkatsijenjnu'un.
- 24 Kji'a nga kjuin an Espana, kjuinkonjnu'un, ko skoyaa nga tsjats'en nijan kujindyion chiboa nixtjin nga kjochokonjnu'un, ko tsi kama tasikojojnun tsi'e nga tako kjuin ra an ninga ts'efi an.
- 25 Tanga ngot'e 'ne naxinda Jerusalen ts'efi an, tsi'e nga kosikojo an xta tsjiee Nena.
- 26 Ngat'a xta xi chjani nangui Masedonia kojo nangui Akaya ngayeje kon nga ja'atikoo ngo chje xi sanguiyyaa xta tsjiee Nena xi nima xi sindo naxinda Jerusalen.
- 27 Nda kamaa nga boa kats'en, tanga kui xtaa tjtjienrii tsi'e xta xi'ba, ngat'a tsi Nena katsjaa xta xi judiojin ni xi je katsjaa xta xi Israel, ja kuini nga xta xi Israeljin chjenga kosikojo xta xi Israel kjoaa ni xi tjin ngasondiee.
- 28 Ko kuini nga, nguije kamandojo kui nii, ko nguije kats'enk'as'ieen kui xtaa ton xi kamatikoo, kjuin an Espana ko kja kjoa'a an ninga tindyonjnu,
- 29 ko be an nga nguije kamatikoo na, Kristoo sa'inchikonnenaa.
- 30 Tanga 'niu mi'ajnu'un ja nts'ie, nga tangat'anij Ndi ana Jesukristoo kojo kjoatjo Asien Nixtjin Nena ts'en mi'ajnu'un nga si'ango yojona xiko ts'en ts'enkiantje an een Nena, ko ndokjoatjenu'un nga,

31 tsi'e nga xín sa'ínkja'ana xta xi s'ijinjin Kjisoo xi síndo nangui Judea, kó nga kui chjiee xána xi ya'áa xta tsjiee Néná xi chjiani naxi'ndá Jerusalen nda ts'én skíbé kui xta.

32 Boá ts'én tsja k'uiena nga kjóchokonjnu'un tsi Néná xi mejeén kó kama sa'ínkja'yá an nínga tindyiónjnu.

33 Kó kui Néná xi tsjáná kjoaxioó nga t'ijnajinjnu ngayejejnu. Boá kji'i.

Xta Roma 16

1 Be an ndichjá xi 'mí na Febee, kui xi xta xi bosikójo xta nangoxi xi chjiani Senkrea,

2 nda ti'ansenjnuu nguiyaa ja'eén Ndianá, xikó ts'én ni'ánseén xta tsjiee Néná, kó tasíkojnu ngayeje ni xi chjieén, ngat'a achichí xta xi je asíkojo kui naa, ngaskande an asíkojona.

3 Tinde boá t'ijnú na Prisilaa kojo Akilaa, xi ndyits'en xaá Kristoo xikoó an.

4 Kuí boá xi ndasénjin kamaá tsi koya tangat'anij nga asíkojona nga k'iénjin an, jmí tsi ta an tsi xi tsjáa ndok'óchji, kojo tsjaá ndok'óchji ngayeje xta nangoxii xta xi judíojin.

5 Tinde boá t'ijnú ngayeje xta nangoxi xi matikó ndi'aa na Priskaa kojo Akilaa. Tinde boá t'ijnú nda xi tjóna xi 'mí Epenetoo, kuí boá xi tjón kis'ijin Kristoo nangui Asia.

6 Tinde boá t'ijnú na Riya kui xi achichí je kats'énxá nganda tsajún.

7 Tinde boá t'ijnú Andrónikoo kojo Juniaa, kui xi ti xta Israel xikoó an kojo xi nijan kixindyionjne ndoboaya, kui xi já apostro kó yandíkón, kó kui xi tjón ngase kis'ijin Kristoo ta boajin an.

8 Tinde boá t'ijnú Amplíaa, nda xi achichí tjóna ngat'a ti s'ijin Jesukristoo nga.

9 Tinde boá t'ijnú Urbano, kui xi xikoó ñá nga tjits'én xaá Kristoo. Tinde boá t'ijnú Estaki, nda xi tjóna.

10 Tinde boá t'ijnú Apelee, kui nda xi akó nga 'niú s'ijin Kristoo. Tinde boá t'ijnú xta ndi'aa Aristóbulo.

11 Tinde boá t'ijnú Erodioon, kui xi ti xta Israel xikoó an. Tinde boá t'ijnú xta xi xkjín Narsisoo, xta xi je s'ijin Ndianá.

12 Tinde boá t'ijnú na Trifena kojo na Trifosaa, xi ndyits'en xaá Ndianá. Tinde boá t'ijnú na ndichjá xi tjóna xi 'mí na Pérsidaa, kui xi achichí xaá Ndianá je kats'én.

- 13 Tinde boꝯ t'ínjnú Rufoꝯ, ndꝯ xi ja'ájin Ndianá kojo naꝯꝯ kui xi xtachjón xi xikó maá tsi naana ma.
- 14 Tinde boꝯ t'ínjnú Asínkritoꝯ, kojo Flegontee, kojo Ermaa, kojo Patrobaꝯ, kojo Ermeꝯ kojo nts'ie xi nijan síndo.
- 15 Tinde boꝯ t'ínjnú Filólogoꝯ, na Juliaꝯ, Nereoꝯ kojo ndichja, Olimpaꝯ kojo ngayeje xtꝯ tsjieꝯ Néná xi nijan síndo.
- 16 Ti'antindejnú nga ngo nga xinguijnú. Tinde boꝯ t'ínjnú ngayeje xtꝯ nangoxi xi ts'ie Kristoꝯ.
- 17 Jún nts'ie, 'niú mí'ájnú'un nga xchónjnúyo yojojnú kjoꝯꝯ kui xtꝯ xi bokjángá kojo xi ts'enchája xtaꝯ, kui xi kondra fínij ni xi je akakoyájnú, chje'éxínt'ajnúyo yojojnú xtꝯ xi'ba.
- 18 Ngat'a kui xtaꝯ jmí tsi xaá Ndianá Jesukristoꝯ xi ndyits'en, ni xi tsjaꝯ kuí xí ndyits'en, kó achichí én nda kojo én tsjatsó chjia nga 'bindísojo xtꝯ xi kjie 'niújín makjín ni xi ts'ie Ndianá.
- 19 Ngat'a ngayeje xi be nga jún ndyini'ánkjatjosónjnúyo Néná, kó kui nij xi achichí tsja mana, tanga mejénna nga k'uiéjnú kjoꝯkíntakón kjoꝯꝯ nga ni xi nda s'ánjnú, tanga nga jmí tsi ni xi ndajín xi s'ánjnú.
- 20 Kó Néná xi tsjá kjoꝯxioó kuí xí sa'ín nga jún kojnaniejnú xindajín Satanaꝯ. Ngat'iejnú kjoꝯndaꝯ Ndianá Jesukristoꝯ.
- 21 Tinde xó boꝯ tsó Timoꝯ, kui xi nijan ndyini'ánxát'ajne Kristoꝯ. Tinde xó boꝯ tsó Rsioꝯ, Jasoꝯ kojo Sosípateꝯ, kui xi ti xtꝯ Israel xikoó an nga.
- 22 An, Tersioꝯ, xi tjíts'enda an kui xojoon xikó ts'én ts'éntsáyána Pabloꝯ, ts'entindejnú'un nga ti s'ijinna Ndianá.
- 23 Tinde xó boꝯ tsó Gayoꝯ, ndꝯ xi katsjana nguindie nga kis'ijña an ndi'aꝯ kojo nínga matikó ngayeje xtꝯ nangoxij. Tinde xó boꝯ tsó Erastoꝯ, ndꝯ xi koꝯ toꝯn naxiéndá 'niuú, kojo ndꝯ nts'ie xi 'mí Kuartoꝯ.
- 24 Ngat'iejnú kjoꝯndaꝯ Ndianá Jesukristoꝯ ngayejejnú. Boꝯ kji'i.
- 25 Nga ni'ántsjaá Néná, kui xi máꝯ nga tsjanga'niújnú xikó tsó kui éntjatsie xi ts'én'binijmi an kojo ni xi ts'énbokoyá an kjoꝯꝯ Jesukristoꝯ, xikó kji'i kjoꝯꝯ ni xi tjíndaꝯ Néná, ni xi tji'má ndeskande nguindieꝯ nga kamánda kui ngasondieꝯ.
- 26 Tanga ngot'e 'ne je tikón tsijen kui nij, xikó tjítsó xojon xi kats'énda já chjijie'eén Néná kó tjíni'ánkint'ie ngayeje xtꝯ ngasondieꝯ, boꝯ ts'én atíxoma Néná xi tikón ngatsjé nixtjijn, ts'ie nga xtaꝯ s'ijijn kó kujnt'ie'eén Néná.
- 27 Kó ta kuí tsi Néná xi ngoꝯ xi tjiín kjoꝯkíjínkoón, kui ts'ie ngatama ngayeje kjoꝯaje ngat'aꝯ Jesukristoꝯ, ngatsjé nixtjijn. Boꝯ kji'i.

1 Xta Korinto

1 Xta Korinto 1

- 1 An Pabloo, nda xi Néná tsíchjiaa nga katsjáxaá ngat'a boa ts'én kamámejeén Néná nga apostroo Jesukristoo kamá. An kojo nda nts'ie xi 'mí Sóstenee ni'ántindejne,
- 2 xta nangoxii Néná xi síndo naxiínda Korinto kui xi kamátsjie nguindyikon Néná ngat'aá Kristo Kjisoo. Jún xi Néná tsíchjiajnú nga xta tsjee kamajnú kojo kui xta xi tajná nguindiení je s'ijiin Ndianá Jesukristoo, Ndiaa kui xtaa kojo Ndia tsañá.
- 3 Néná xi Na'miná kojo Ndianá Jesukristoo, nga tsjajnú kjoanda kojo kjoaxioó.
- 4 Ngatsjé nixtjin tsjáa ndok'óchji Néná kjoaa jún, kjoaa kjoanda xi Néná katsjájnú, ngat'a Kristo Kjisoo xí kats'én nga kasakojnú kui nii,
- 5 ngat'a tangat'anii Jesukristoo nga Néná katsjájnú ngo kjoachon, kjoaa xikó ts'én ndokjoajnú kojo ngayeje ni xi makjínjnu,
- 6 kó boa ts'én akako nga jakoxi boá kui én xi inijmijnú'un kjoaa Kristoo.
- 7 Kuíni nga nde ngojín kjoanda Néná xi xchajajnú, tjienga ndyichiyájnú nixtjin nga kokó yoo Ndianá Jesukristoo,
- 8 kui xi tsjanga'niujnú ngaskande nga kjujet'a ngasondiee, ts'e nga jmíjín xi kamaa ch'o ts'en kujichijata'injnu nixtjin nga kjo'e Ndianá Jesukristoo.
- 9 Néná ts'enkjátjosón ni xi tsáyátjónná nga sa'ín, kó kuí xí tsíchjiajnú ts'e nga si'anngojojnú yojojnú ndií Néná, kui xi Ndianá Jesukristoo.
- 10 Já nts'ie, tangat'anii xá xi katsjána Ndianá Jesukristoo, 'niú mí'ájnú'un nga ndsejen kamajnú nga ngo ni kondókjoajnú, kó nga kokjangajínjnu yojojnú, nga tasá nga ngo xtín kamajnú, kó nga ti kui ni xi si'ankjójnú kojo nga ti kui ni xi kjó jintakónjnu.
- 11 Jún nts'ie, kui nii t'ixian an, ngat'a xta xi xkjín Kloeé katsáyána nga ti juún xó xi ndyindokjoatijojnú xinguijnu.
- 12 Kjoaa ni xi ts'éenchjia an, nga tjín xó nguujinjnu xi bi tsó: “Pabloo xi chjiá an”, kje'e xi bi tsó: “Apoloo xi chjiá an”, kje'e xi bi tsó: “Sefaa xi chjiá an”, kó kje'e xi bi tsó: “Kristoo xi chjiá an.”
- 13 Tanga, ¿A tsakjanga yoo Kristoo? ¿A Pabloo xi akjat'a kro nganda tsajún? ¿Axa nga kastindájnú, a je xta xi ts'e Pabloo kamájnú?
- 14 Tsjáa ndok'óchji Néná nga nde ngojín jún xi an atindá an, ta kuí tsi Krispoo kojo Gayoo,
- 15 ts'e nga ngojín xi boa katso nga xta tsa'an je kamá nga kastindá.

- 16 Kjënní nga ti an xí atindá an xta ngo ndi'aa Estéfanaa, tanga foa'átsjienjínna tsi atindá ngase an kje'e xta.
- 17 Ngat'a jmí tsi katsanguiyana Kristoo ts'i'e nga an xi kotinda an xta, katsanguiyana ts'i'e nga an xi k'uinijmi an éntjatsiee Néná, kó jmí tsi én kjínkón kuichjia an, ts'i'e nga xchajajín nga'niú xi tjiín nga k'ien Kristoo t'a kroo.
- 18 Ngat'a én xi tsáyá nga k'ien Kristoo t'a kroo kjoatsabé maá xta xi tjimá kichajá, tanga xta xi je jatjo'a xikoó ñá, nga'niuú Néná maná kuí eén.
- 19 Ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: Sa'inkjatsón an kjoakjínkoón xta xi kjínkoón, kó sa'ínkjié an nga'niuú ni xi makjiín xta xi inda toko.
- 20 ¿Mí chjinií nda kjínkoón kui ngasondiee? ¿Mí chjinií nda chjiniiekjoakitij kui ngasondiee? ¿Mí chjinií nda xi máa fotí kjoaa ngayeje nij kui ngasondiee? Ngat'a Néná boá xi kats'éntsabéjiín kjoakjínkoón xtaa kui ngasondiee.
- 21 Ngat'a nguujin kjoakjínkoón Néná índa nga jmí tsi kjoakjínkoón xta ngasondiee xi skujeeni Néná, tasá Néná tsja kamaá nga ts'axié'á xta xi s'ijjin kui ni xi kjoatsabé kjimaá xtaa kui ngasondiee.
- 22 Ngat'a xta judío kjoandikón mí'á ts'i'e nga skuie nga'niuú Néná, kó xta griego kjoakjínkón mongase,
- 23 tanga jin eén Kristo xi akjat'a kroo xí ndyí'bínijmijne, kui én xi kjoakichajá máa xta judío, kó xta xi tjin ngasondiee kjoatsabé maá,
- 24 tanga kui xta xi Néná je tsíchjiaa tsi xta judío kojo tsi xta griego, kuí boá xi makjiín nga Kristoo xi nga'niuú Néná kojo xi kjoakjínkoón Néná.
- 25 Ngat'a ni xi ts'en Néná xi xikoó tsi ta ton maá xtaa, je ngase ta boajjin kjoakjintakoón xtaa, kó ni xi inda kjimaá xtaa, 'niú ngase ta boajjin nga'niuú xtaa.
- 26 Jún nts'ie, tsitsijenjnúy nga Néná ja'ájinnú nda tsi chiboa tsi majnú xi kjínkónnú xikó ts'én ts'énkjó xta ngasondiee, kó chiboa tsi majnú xi xta xi xá tjiín kojo tsi xi xta xi yandikón.
- 27 Tanga Néná ja'ájin ni xi ta ton maá xtaa kui ngasondiee, ts'i'e nga tsjaá kjoasoboá xta xi kjínkoón, kó Néná ja'ájin xta xi indaa kui ngasondiee, ts'i'e nga tsjaá kjoasoboá xta xi 'niú yandikoón.
- 28 Néná ja'ájin ni xi ta kon tamaa ngasondiee kojo ni xi jmí ni chjijjin, kojo ni xi kje jmijin, ts'i'e nga sa'ínchaja ni xi kui,
- 29 ts'i'e nga nde ngojin xi je kamaa yojoo nguindyikon Néná.
- 30 Néná xi kats'engojojnú Kristo Kjisoo, kó ñá xi je kini'angojo yojoná makjinná ni xi ts'i'e, kó Néná xi kats'énná nga xta kjínkón ñá, nga kixi tindiyón nguindyikon, nga xta tsjie kojo nga xta xi je kamáchjítjé jéná ñá,

31 tsi'e nga boꝛa si'án xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná: “Tsi tjin xi mejeén nga je k'oxié yojoo, boꝛa nga ts'én, tanga kjoꝛa ni xi kats'én Ndiáná”

1 Xta Korinto 2

1 Kó an já nts'ie, kji'a nga kijikónjnu'un nga inijmijnú'un én xí Néná íjña'ma ngas'e tanga ngot'e je tikón tsijen, jmí én nk'a jmí én yi'i kats'enkijenjin an.

2 Kó kamámejénjinna nga kje'e ni tsíchjia an nguujinjú, ta ngototo kjoꝛa Jesukristoo, kui xi akjat'a kroo.

3 Kó nga jachó ma an achichí índa kamá an kó jatsiéndikón ma an,

4 kó nga tsíchjiajojnú'un kjojo nga inijmijnú'un eén Néná jmí én xi ts'énkjién xta chjinie xi kijínkón kats'enkijenjin an nga tsíchjiajojnú'un, tasá nga'niuú kjojo Asién Nixtjin Néná akó nga jakoxi ni xi tsíchjiajojnú'un,

5 tsi'e nga s'ijinjú kui Néná xi tjin nga'niuú, kó jmí tsi kjoꝛkjínkoón xta xi s'ijinjú.

6 Tanga eén kjoꝛkjínkón boá xi ndokjoajone kui xta xi je 'niú makjin eén Néná, tanga kuijin kjoꝛkjínkoón kui ngasondiee, ti nde kuijin chjiani xi botixómaá kui ngasondie xi je kjifee.

7 Én xi ndyindokjoajne kjoꝛkjínkoón Néná xi jmíjin xi bee boá, kjoꝛkjínkón xi tji'maá, tsi'e nga kjojo ñá kama k'uiéná kjoaje xi íjñanda Néná ndeskande nguindiee nga kats'éndá ngasondiee.

8 Kui kjoꝛkjíntakoón nde ngojin xta xi botixómaá ngasondiee xi kamájin, ngat'a tsi kamájin kui ni yit'ajin ra kroo kui Ndiá xi tjin kjoaje tsoboꝛa.

9 Tanga bi ts'én kjit'a xojon eén Néná: Ni xi nde ngojin xta xi je kamábe, ti nde ngojin xta xi je tsint'ie, ti nde ngojin xta xi je íjñajin nguujin inimaꝛa, kuí ni xi je tikóndaꝛa Néná tsi'e xta xi ndyits'entjó Néná.

10 Tanga Asién Nixtjin Néná je akóná kui ni, ngat'a Asién Nixtjin ngayeje ni xi kot'a, ngaskande ni xi 'niú tji'maá Néná.

11 Ngat'a, ngojin xta xi be ni xi ts'énkjó kje'e xta. Nga ngo nga ngo xta ta kuí tsi xi be ni xi ts'énkjó. Ti boꝛa ti ts'én ta'yajin xi be ni xi tjinkon Néná, ta kuí tsi Asién Nixtjin Néná xí be.

12 Tanga asién nixtjin xi katse'éná ñá, Néná xi katsjáná, jmí tsi ngasondiee, tsi'e nga xcha ngayeje kjoꝛanda xi tsjáná Néná.

13 Én xi akóyaná Asién Nixtjin Néná xi ni'ánkjién kji'a nga ndokjoꝛa kuí ni, kó jmí tsi én xi ndibánií kjoꝛkjínkoón xta. Kó boꝛa ts'én 'míyáꝛa xta xi tikónjin Asién Nixtjin Néná ni xi tsi'e Asién Nixtjin.

14 Tanga kjbéjin kui ni xta xi ts'énkjó ni xi tjinkon xta ngasondiee, ngat'a ta ton maá, kó makjinjin ngat'a ti kuíni Asién Nixtjin xi bokóná ni xi tsi'e Néná.

15 Xi tjīj̄īn Asién Nix̄t̄j̄īn Néná mak̄j̄īn ngayeje nī, tanga x̄t̄a xi ts'énkjó xikoó x̄t̄a ngasondiee mak̄j̄in̄j̄īn kókón x̄t̄a xi tjīj̄īn Asién Nix̄t̄j̄īn Néná.

16 Ngat'a bi ts'én je tjīt'a xojon eén Néná “¿'Yání xi be ni xi tjīj̄inkon Ndīaná? ¿'Yá xi kot̄ixomāa kjōaa ni xi sa'ín?” Tanga ñá tikónjinná kjōak̄j̄intakoón Kristoo.

1 Xta Korinto 3

1 Kó an já n̄ts'ie, kamájinna tsíchj̄īajojnú'un xikoó x̄t̄a xi je tikónj̄īn Asién Nix̄t̄j̄īn Néná, tsíchj̄īajojnú'un xikoó x̄t̄a xi kui ngasondiee ch̄j̄iani, xikoó x̄t̄a xi s'e tsi kis'ij̄īn Kristoo.

2 Kji'a nga akoyájnú'un jmí tsi én tajá tsíchj̄īajojnú'un, tasá én xi tajájin, ngat'a jún xikónií jakj̄índí xí x̄ix̄i xi n̄tsjén 'bi xi jmí tsi ni chinie xi tajá kjinie kamájnú, kó kamájin̄j̄in̄j̄nú, kó ngot'e 'ne k̄j̄ie t̄indyiondaj̄in̄j̄nú ts̄i'e nga kamájin̄j̄in̄j̄nú ni xi ni'̄īn.

3 Ngat'a takó bōa ts'én t̄indyiónj̄nú xikoó x̄t̄a xi kui ngasondiee ch̄j̄iani, ngat'a t̄ijn̄nú kjōach̄ini, kjōabixkán kojo ndȳibokjangajnú yojojnú. Jún x̄t̄a ngasondiej̄nú kó bōa ts'én timajnú xikoó x̄t̄a xi kui ngasondiee ch̄j̄iani.

4 Kji'a nga tsi t̄j̄n xi bi tsó: “Pabloo xi ch̄jiá an”, kó k̄j̄e'e xi bi tsó: “Apoloo xi ch̄jiá an”, jún bōa ts'én timajnú xikoó x̄t̄a xi kui ngasondiee ch̄j̄iani.

5 ¿Kó 'yání bōa xi Apoloo, kojo 'yání bōa xi Pabloo? Moso boá, kui xi Néná kats'énkjién ts̄i'e nga kis'ij̄in̄j̄nú, nga ngo nga ngo j̄in k̄ini'ánj̄ne xá xi katsj̄aj̄ne Ndīaná.

6 An xí xikoó ngo nd̄a xi ít̄j̄e ngo xojmá, kó Apoloo xikoó tsi kui xi asíndaá, tanga Néná boá xi kats'énxchá.

7 Kó kuíni nga nd̄a xi ít̄j̄e kojo nd̄a xi asíndaá jmí ni ch̄j̄īj̄in̄, ta kuí tsi Néná xi ch̄j̄inií, ngat'a kuí xí kats'énxchá xojmá xi kamát̄j̄e.

8 Xi 'bít̄j̄e kojo xi asíndaá ta ngo ndsej̄en ngajoó, tanga nga ngo nga ngo Néná boá xi tsjaá ch̄j̄i kjōaa xá xi kats'én.

9 Ngat'a j̄in xaá Néná boá xi nijan ndȳini'ánj̄ne, kó jún boá xi xikoó ngūindie nínga 'bít̄j̄e kojo xikoó ndi'a xi ts̄i'e Néná.

10 Ngo ch̄ibōa k'uij̄ñájnú'un. Xikó k̄ji'i kjōanda xi katsj̄ana Néná, tsi ch̄j̄iniexó an, an xí íj̄ná an xó xi ik'ít̄jats'ennij̄ kui ndi'aa, kó k̄j̄e'e xi t̄j̄ts'éndá nk'aa, tanga ch̄jiénga taxkiya sa'índaj̄in̄ ni xi tsoboaá nga sa'índa nga ngo nga ngo.

11 Jesukristoo boá xi xikoó kui xó xi t̄j̄on ik'ít̄jats'ennij̄ kui ndi'aa, kó ta'yaj̄in xi kamaa kuí'íj̄ñá k̄j̄e'e xó xi 'bít̄jats'ennij̄.

12 Kó ngasoón kui xó xi t̄j̄on ik'ít̄jats'ennij̄ kama s̄i'anda ngo ndi'a nga s̄i'ankjién t̄onsinié, t̄ontiboa, ndij̄o tsjakon, yá, yáxa kojo ndij̄i.

13 Xchą́ xá xi kats'én nga ngo nga ngo xtaą́ nıxtjin nga Néná tsjaá ni xi tsoboáá xtaą́, ngat'a ndi'í xi kjo'e kui nıxtjiin kókó kókón xá xi kats'én nga ngo nga ngo xtaą́.

14 Xi kats'énda xó xi xchikjoaá ndi'í, kuí xı sakoó ni xi ni'aán.

15 Tanga xi ndi'í kui'ítí kui ni xi kats'éndaą́, kuí xı xchaja xá xi kats'én, nda tsi kui kjo'tjo'a soboaá, xikoó ngo xi ka'naxiéjin nguıjin ndi'í.

16 ¿A yajınjnú nga nangoxii Néná boá jún, kojo nga Asién Nıxtjiin Néná tikónjinjnú?

17 Tsi tjín xi sa'ínkjatsón nangoxii Néná, Néná sa'ínkjatsón xi boá sa'íin, ngat'a tsjie nangoxii Néná, kó jún boá xi nangoxii Néná.

18 Ngataą́ ngojín xi 'bonchajo yoo, tsi tjín nguıjinjnú ngo nda xi nda kjínkón kjimaą́ yoo xikoó xta kjínkoón kui ngasondiee, tasá xikoó ngo xta xi jmí ni bejín nga ts'én yoo tsi'e nga ngo nda xi kjínkón jakoxi kama.

19 Ngat'a kjoakjínkón xi tjín ngasondiee ta ton ts'én be Néná, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: "Néná ts'énkjién kjoamańaa já kjínkoón tsi'e nga ti kui kuijojin."

20 Kó ti bi ti ts'én tjít'a nga: "Ndiána be nga kjoakjintakoón xta xi kjínkoón ta kjoandaní."

21 Kó kuíni nga, ngataą́ ngojınjnú xi je ngatamaą́ yoo kjoaa 'yá xta xi ndokjoanijnú. Ngat'a tsajún ngayeje ni xi tjín:

22 Tsi tsi'e Pabloo, tsi tsi'e Apolo, tsi tsi'e Peé, tsi tsi'e ngasondiee, tsi tsi'e kjoamindyioon, tsi tsi'e kjoaboyaa, tsi tsi'e ni xi kjima ngot'e, tsi tsi'e ni xi s'e kama, ngayeje kui ni nga tsajún,

23 kó jún Kristoo ndokjoanijnú, kó Kristoo Néná chjiani.

1 Xta Korinto 4

1 Kó kuíni nga mejéna nga jún kjojintakónjnú nga moso xi tsi'e Kristoo boá jin, kojo nga ndyibokojne ngot'e ni xi tsi'e Néná, kui ni xi kis'ijńa 'maa xtaą́ ngas'e.

2 Kji'a nga ngo xi tjín ngo xá, xi tsi'e xaá monguii nga kixi ts'én koejejo xaá.

3 Kó kjoaa an ndasenjinna tsi jún kojo tsi jáxaá xi boá kato tsi nda kojo tsi ndajın tjíts'en an, ngat'a nde ti an ts'énjajan yojona kui ni.

4 Ngat'a nda tsi nda tikón kjoakjintakónna, jmí tsi tangat'anii kui ni nga kixi tikón an nguindyikon Néná, ngat'a Ndiána xi tsáyá tsi nda kojo tsi ndajın tjíts'en an.

⁵ Kó kuíni nga, ngatá júnjín boá 'míjnú tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa nga nguindie nixtjin, tasá chiyájnúy ngaskande nga kjo'e Ndianá, ngat'a kui boá xi kuí'íjñátsijen ni xi tji'maá kojo ni xi ni'ánkjó nga ngo nga ngo ñá, kó kókó ngayeje ni xi mejeén sa'ín inimaá xtaa, kós'e boá ts'én kui nixtjiin Néná nda ts'én kuichjia kjoaa ni xi kats'én nga ngo nga ngo xtaa.

⁶ Jún nts'ie, je ako an xikoó ngo chiboá kjoaa an kojo Apolo nganda tsajún, tsi'e nga kamakjínjún nga kamajín kuítjátjónjúnú ni xi kjit'a xojon eén Néná. Ngatá ja k'ie ja ngajánjín je 'naxiéjúnú yojojnú kjoaa kje'e xta.

⁷ Ngat'a, ¿yá xi boá tjítsó nga nda ngase ji xta? ¿Kó mí ni xi tjiin ji xi Nénajín xi katsjaá? Kó tsi Néná xi katsjaá, ¿mí kjoaa nga je ti'naxié yojóo xikoó tsi ji kasako soboaa kui nij?

⁸ Jún xi xta xi s'ijjin nga je nda kitsiejnú, je chonjún. ¡Jún xikónií já re xi machjiénjiin jin. Mejénna nga re jakoxi kamajnú, tsi'e nga boá ts'én kojo jin sakójne xá nga nijan kotixomá!

⁹ Ngat'a ts'enkjó an nga Néná índojne jin xi já apostro jin ngaskande nga fet'aa, xikoó xta xi je katse'éjeé nga koya, ngat'a ngaskande xtaa kojo ndítsjiee je índikónjne.

¹⁰ Tangat'anij nga ndyinda'yá'énjne Kristoo nga xta chini kjimajne tsi'e xta xi ngasee, tanga jún kjoaa ni xi bokoyaá Kristoo nga xta kjínkón kjimajnú. Jin xta indajne, kó jún xta xi tjín nga'niú, jin ch'o ts'én ndyibejne xtaa kó jún tjiyándikónjúnú.

¹¹ Ngaskande kui nixtjiin xi'bi bojójne, xíndájne, jmíjínjne njño, akjat'a t'anijonjne kó jmíjínjne ngo ndi'a xi tsajin.

¹² Jin xi tjíniéjne yojojne, kó je jendajne nga ndyini'ánxáojne ndsajne. Tsi ch'o tjí'míjne tanga jin ndyini'ánchikonñéjne, tsi tjimíyotjinguinjne tanga jin ndyini'ánchíkjoajne.

¹³ Kji'a nga tjín xi ch'o tsójne, én nda ndokjoajojne. Ngaskande ngot'e xikó maá tsi xtjieé ngasondiee kojo tsi ni xi je ts'ajmi xtaa kjimajne.

¹⁴ Jmí tsi tjíts'en'indó an kui eén tsi'e nga kjoasoboá tsajnú'un, tasá tsi'e nga tsajnú'un ngo kjoabotíxoma xikó maá tsi ndí tjóna majnú jún.

¹⁵ Ngat'a nda tsi tie mi mostro xi kókóyajnú eén Kristoo, ta ngo tsi na'mi tikónjúnú, ngat'a an xí xikoó tsi na'mijnú nga kixiyajnú'un éntjatsiee Kristoo, kui én xi katsjájúnú kjoamindyioon.

¹⁶ Kó kuíni nga 'niú mí'ájnú'un nga chja'ánguijnú'un.

¹⁷ Kuíni nga katsanguiyajnú'un nda xi 'mí Timoo, nga kui xi xikoó ndí tjóna, ngo nda xi kixi tso'bájo Ndianá, kuí xí sa'ínkja'átsjienjúnú xikó tjíts'en an nga tjíts'enxát'áa Kristo Kjisoo, xikó ts'én bokoyá an ngayeje nangoxi nínga foa'a an.

18 Tanga tjin ka'a xi nguitokō ndyits'en yojoō ngat'a ndyits'enkjó nga kjuinkátsijenjáan.

19 Tanga tsi Ndiáná xi mejeén tsá kama kjuinkónjnu'un, kó kji'a skuie an kókji'i nk'a xaá xta xi je ndyits'en yojoō, jmí tsi ta én xi ndyichjia tsi.

20 Ngat'a kji'a nga Néná botixómaá xta, ni xi ts'én xta bokó nga Néná xi botixómaá kó jmí tsi ni xi tsó xta.

21 Kji'a nga kjuinkátsijenjnu'un. ¿Kóts'en mejénjnu nga kjócho an? ¿A nga tajá kuichjiáojnu'un, axa nga kjoatjō kjoanda inima ya'a an nga kjócho an?

1 Xta Korinto 5

1 Jakoxi nga tajñání nda'yá nga tjin kjoatondō nguujinjnu, ngat'a ngo nda tikónjinjnu xi naajoón tikónjō. ¡Ngaskande xta xi bejin Néná ts'énjin kui nij!

2 ¿Kóts'en nga tsja kjimajnu kjoaa xikó ts'én síndo xta nangoxii? ¿A mí tsi tasá ndasen kuindyionjnu nga bi kji'i ni xi tjits'én kui ndaa? Chjiénga nguiti koe'éndiejijnúu nga kja k'uijñájinjnu kui nda xi boá tjits'eén.

3 Kó an nda tsi kajin tikónjojnú'un nga jin nga yojo an, tanga inimana kja tikónjojnú, kó je boá kixian an nga tjinrií jé kui nda xi kats'én kui nij, xikoó tsi kja ma tikón an.

4 Ja'eén Jesukristoo ngatamatikónijnú kó inimana kja k'uijñáojnu, kó nga'niú xi katsjájnu Ndiáná Jesukristoo k'uijñáojnu nga.

5 Kós'e kji'a boá nga kui ndaa si'ank'as'ienjnuu xindajin Satanaa, kó kui si'ankjatsón yojoō, tsie nga kjojo'a kjin kjin asién nixtjin, nixtjin nga kjo'e Ndiáná Jesukristoo.

6 Ndajin kji'i nga tsja kjimajnu kjoaa xikó ts'én síndo xta nangoxii, kji'a nga kja tikónjinjnu nda xi boá tjits'eén. ¿A yajinjnu nga tsi nde ta chií tsi nisaan xi mindyiakátjō ngayeje nda'yo paan?

7 Kó kuíni nga chje'éxínjnu kui jeé, ngat'a kui jeé ts'enkjátsónjnu. Kuí xí xikoó nisan xi mindyiakátjō nda'yo paan, kó tasá xikoó tsi nda'yo tjatsie ngatamajnu kui xi ni'ánkjién nga manda pan xi chinie nixtjin s'ué paskuaa, nda'yo xi tjatsie xi jmíjin nisan xchá. Jakoxi nga jún xi boá kónjnu ngot'e, ngat'a Kristoo kuí xí chotsangaa s'ué pakuana kui xi kini'ánk'ién nganda tsañá.

8 Kó kuíni nga chjiénga si'an s'ué paskuaa nga nda tjijintakón kjojo nga jakoxi ni xi ndyini'an, xikoó pan xi jmí nisan xchájin. Nguiti si'ánjin ñá ni xi ndajin kjojo kjoatoon, ngat'a kuí nij xikónií nisan xi xchaá.

9 Xojon xi je kats'endajnu'un ngas'e boá kixiánjnu'un nga kajin si'ankamajnu xta xi tondō,

10 Jmí tsi kixian an nga tanisién xín kuindyionjnúu xta xi tondo xi bejín Néná, kojo xi chejé, kojo xi ndyits'endikón asiéén ngo ne xi ts'énda xtaa, ngat'a tsi kijaín kuindyionjinjnú kui xtaa, chjiénga nguiti kuijín ngasondiee kuindyionjnú.

11 Ni xi kixian an nga kamajín si'ankamajojnú ngo xta xi nts'ie katso, xi tondo, xi xki'á ni, xi asiéén ngo ne xi ts'énda xtaa ts'entsjájō, xi ch'o'a, xi ch'i, xi chejé, xi boā sa'ín nde kamajín nijan xiniejójnú ñño.

12 Ngat'a ánjin tsoboána xiyá an tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xta xi nangoxiijín chjiani. Tanga, ¿a júnjin tsoboájnú nga jún xi boā k'uijnú tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xta xi nangoxii chjiani?

13 Ngat'a Néná xi boā katso tsi nda kojo tsi ndajín kji'i ni xi ndyits'en xta xi nangoxiijín chjiani, tanga jún chjiénga kuiyotjinguinjnúu kui nda jé xi tikónjinjnú.

1 Xta Korinto 6

1 Kji'a nga ngo jún kojo ingo nts'iejnú xi tjínjú ngo kjoaxti, ¿mí kjoaa nga xtaxá xi ti kuijín ni s'ijiin xikoó ñá xi monguínkatiejét'ajnú, nguindiee nga xta tsjiee Néná xi konguínkatiejét'ajnúu?

2 ¿Axa yajínjú nga xta tsjiee Néná xí kotsōya tsi tjín kojo tsi jmí jéjín xtaa kui ngasondiee? Kó tsi jún boá xi k'uijájnú tsi tjín kojo tsi jmíjín jé xtaa kui ngasondiee, ¿kóts'en nga kamajínjú si'andajinjú ngo ndí ni xi chichí?

3 ¿A yajínjú nga ngaskande ndítsjiee Néná ñá xi tsoboána nga k'uiyá tsi tjín kojo tsi jmíjín jé? ¿Ja kó mí kjoaa nga kamajínná si'andajin ngo kjoaxti xi tjisákóná kui ngasondiee?

4 Kó kuíni nga, tsi kjoaxti tjínjú kjoaa nií kui ngasondiee, ¿mí kjoaa nga xta xi yandíkónjín ngujiin xta nangoxii xi ndyimonguínchonjú nga sa'índajin kui kjoaxtii?

5 Xiyá an kui nií tsi'e nga soboá kamajnú: ¿A nde ngojínjú xi kjínkónjú xi kamaa sa'índajin ngo kjoaxti xi tjín já nts'ie?

6 Tsi ngo nts'ie skjánjō xi ingo nts'iee. ¿Mí kjoaa nga kja konguínjú nguindyikōn xta xi s'ijinjin Néná tsi'e nga sa'índajin kui kjoaxtii?

7 Ja je ndajín kji'i nga ti juún tjínjú kjoaxti, tanga, ¿ánni nga tasájin ni'ánchikjoajnú nga tjín xi ndajín kji'i ni xi sa'ínjōjnú? ¿Ánni nga tasájin boe'éndiejnú nga tjín xi sa'ínchéjéjnú?

8 Tasá ti juún ndajín kji'i ni xi ndyini'ánjnú kó ngaskande ti juún ni'ánchejéjnúu nts'iejnú.

9 ¿A yajínjú nga xta xi kixijín síndo nguindyikōn Néná, sakójiin nga Néná xí kotíxomaa? Ngatā ch'ínchajojínjú yojojnú, sakójiin nga Néná xí kotíxomaa, xta xi tondo, xta xi ndyits'endikón asiéén ngo ne xi ts'énda xtaa, xta xi ndyits'ent'aa kjoā xkjín, já xi xonda, kojo já xi'in xi xi'in xkjín foyojōjō,

10 kojo xta xi chejé, xta xi xki'á ni, xta xi ch'i, xta xi ch'o'a kojo xta xi 'bonchajo xtaq s'e foa'áxiín toon, ngayeje xta xi boq ndyits'eén sakójiín nga Néná xí kotíxomaq.

11 Kó tjín jún xi kui nií kini'ánjnú ngas'e, tanga ngot'e 'ne je kini'ántsjiejónjnú yojojnú, kó je tsjiejnú kojo je xta kixijnú nguindyikon Néná kó nga'niuú Ndiáná Jesukristoo kojo Asién Nixtjiín Néná xí kats'én kui nií.

12 “Ngayeje nií xi tsjandié kjoakití nga kama sa'in an”, tanga jmí tsi ngayeje nií xi nda sa'ínna. “Ngayeje nií xi tsjandié kjoakití nga kama sa'in an”, tanga tsjandiéjín an nga ngo kui nií xi sa'ínna tsj'e nga kui xi kotíxomana.

13 Ni chiniee tsj'e ndo'ostsaná boá, kó ndo'ostsaná tsj'e ni chiniee boá, tanga nga jó kui nií xi sa'ínkjié Néná. Tanga yojoná jmí tsi katse'éná tsj'e nga tondo kama ñá, tasá tsj'e nga xaá Ndiáná xi s'án, ngat'a yojoná tsj'e Ndiáná boá.

14 Néná kats'énkjién nga'niuú nga kats'énkja'á'yaá Ndiáná kó ti boq ti ts'én sa'ínkja'á'yáná ñá nga.

15 Nga ngo nga ngojnú jún kia ndokjoanijnú nangoxii, kó nangoxii kuí xí yojoo Kristoo. Kó nga ngo nga ngojnú Kristoo ndokjoanijnú, kuíni nga ndajín kji'i nga ngo xi chjani kui yojoo xi na masien koeje ts'entsjajo.

16 ¿A yajínjnú nga kji'a nga ngo nda xi koeje ts'entsjajo ngo na masien, je kats'éngo yojoo kui kojo kui na masieen? Ngat'a bi tsó xojon eén Néná: “Ngajoó ta ngo tsi yoyo kama.”

17 Tanga kui xta xi ndyits'engojo yojoo Ndiáná, ta ngo tsi Asién Nixtjin ma ngajoó.

18 Tiyojnúu kjoatondo. Ngayeje kje'e je xi sa'ín ngo xta jmí ni ts'énjiín yojoo, tanga tsi ngo xi tondo, ti kuíni yojoo xi tjits'énkjátsón.

19 ¿A yajínjnú nga yojojnú nangoxii Asién Nixtjiín Néná boá? Néná xi katsjájnu Asién Nixtjin xi tikónjinjnú. Júnjín xi tsajún yojojnú.

20 Ngat'a Néná je ts'atsiejnú nga katsjá ngo chjí, kó kuíni nga ti'ankjiénjnú yojojnú tsj'e nga koe'éjnúu kjoaje Néná.

1 Xta Korinto 7

1 Kjoaa ni xi ikít'ajnú'un kui xojon xi kananguiyajnú'un, xiyajnú'un nga nda kji'i tsi ngo nda kujxanjín,

2 tanga tangat'anií kjoatondo xi chjia inimaná nga s'án, tasá já xi'iín ngat'ieé ínjhín kó xi ínjhíín ngat'ieé xi'in.

3 Xi xi'iín ngats'enkjátjosoón nga kjoñájo chjoón kó boq ti ts'én xi chjoón ngats'enkjátjosoón nga kjoñájo xi'iín.

- 4 Ngat'a xi chjoón nguiti kuijín xi botixómá soboaá yojoo, xi'iin xi botixómaá, kó xi xi'iin nguiti kuijín xi botixómá soboaá yojoo, chjoón xi botixómaá.
- 5 Ngata 'bixianjijnúy yojojnú xinguijnú, ngototo tsi nga jójnu xi k'uíndajnú nga kuindyionxónjnu chiboa nixtjin kjoaa nga Néná kondókjoajnúy, tanga nguije jatjosón nixtjin xi ik'índajnú, ti'antsjajo nguinijnu xinguijnu, ngat'a tsájmi xindajín Satanaa kamarií skít'ayákónjnu tsi kama'niújijnú yojojnú.
- 6 Kui niy xiyájn'un kó tsjandiéjnu'un ts'i'e nga boá si'ánjnu, tanga jmí tsi ts'énbotixomájnu'un.
- 7 Mejénna tsi ngayeje xtaa kama xikoó an, tanga Néná boá xi katsjáná ja kje'e ja kje'e kjoanda nga ngo nga ngo ñá.
- 8 Xi síndo k'án xongo kojo ínchjín k'án xi je k'ien xi'iin ts'énxiyáa nga nda kji'i tsi kuindyionk'ánjnu xikoó an.
- 9 Tanga tsi kama'niújijnú yojojnú, tasá tixánjnu, ngat'a tasá nda tsi kujixanjnu ta boajjín tsi ch'o ts'én kujichjia inimajnu.
- 10 Tanga kui xta xi je ixaán, tsjáa kui kjoabotixoma xi jmí tsi tsa'an, ts'i'e Ndiáná boá: Nga xi chjoón ngata 'bijñájín xi'iin,
- 11 kó tsi ku'íjñá xi'iin, nguiti bixanjín, kojo tsi tasá ngatjíkanda nguinií xi'iin, kó xi xi'iin nga 'bijñájín chjoón.
- 12 Kó xta xi ngasee xiyáa ngo ni xi tsa'an, jmí tsi ni xi ts'i'e Ndiáná: Tsi ngo nts'ie xi tikoón ngo chjoón xi s'ijinjiín Néná tanga tsi kui naa ngayeje kon nga tikónjo, kui nts'iee ngata 'bijñájín kui chjoón.
- 13 Kó tsi ngo chjoón xi s'ijiin Néná xi tikónjo ngo xi'in xi s'ijinjiín Néná kó tsi kui ndaa ngayeje kon nga tikónjo, kui chjoón ngata 'bijñájín kui xi'iin.
- 14 Ngat'a kui xi'in xi s'ijinjiín Néná je kamátsjie nguindyikón Néná nguije ngo chjoón xi s'ijiin Néná xi tikónjo, kó chjoón xi s'ijinjiín Néná je kamátsjie nguindyikón Néná nguije ngo xi'in xi s'ijiin Néná xi tikónjo, ngat'a tsi boajjín kji'i, ndií tsjiejín kama nguindyikón Néná, tanga ngot'e 'ne je xta tsjiee Néná.
- 15 Tanga tsi kui xi'in kojo tsi kui chjoón xi s'ijinjiín Néná kamamejeén ku'íjñá xkjín xi s'ijiin Néná, ngat'ijñá. Jmí kjoa'niújijnú ngo nts'ie kojo tsi ngo ndichjá xi s'ijiin Néná nga k'uijñájo xi s'ijinjiín Néná, ngat'a Néná mejeén nga k'uiéná kjoaxió nga kuindyión.
- 16 Ngat'a ¿kóts'en ye ji, ji xi chjoón ji, nga kamaa kosikeje ji ts'i'e nga kjetjo'a xi'iin? ¿Axa kóts'en ye ji, ji xi xi'in ji, nga kamaa kosikeje ji ts'i'e nga kjetjo'a chjóon?
- 17 Ta xikó ts'ennií, chjiénga, nga ngo nga ngo kuindyión xikó ts'én katsjáná Ndiáná kó nga kuindyión xikó ts'én íts'iyanií nga tsíchjjaná Néná. Kuí niy xi ts'énxiyáa ngayeje xtaa nangoxii.

- 18 ¿A tjiín xi tjiín sirkunsisioon kji'a Néná tsíchjiaa? Boa ts'én ngat'íjñá ra. ¿A tjiín xi jmíjín sirkunsisioon nga kis'ijín Kristoo? Ngata ts'énjín sirkunsisioon yojo.
- 19 Ngat'a jmí ni chjijín tsi kini'ánná kojo tsi kini'ánjinná sirkunsisioon, nga si'ankjatjosón kjoabotíxomaa Néná kuí ni xi xi'ba xi chjinií.
- 20 Boa ts'én tindyionrajnú xikó ts'én kixindyionjnu nga tsíchjajnú Néná.
- 21 ¿A moso xi kastiñá ji nga Néná tsíchjiaa? Ngata ndajín maá, tanga tsi kamaa kujindyión ndé, boa ti'in.
- 22 Ngat'a kui nda xi moso xi kastiñá kamá nga Néná tsíchjiaa, je nda xi tikóndé nguindyikon Néná ngot'e, kó ti boa ti ts'én kui nda xi tso'ba ndé nga kandokjoaa, ngot'e 'ne je moso xi kastiñá xi ts'e Kristoo je kamá.
- 23 Ngat'a tsie kamáchjii nga kits'ítsiejnú, kó ngata boe'éndiejínjnu nga moso xi kastiñá ts'e xtaa sa'injnu.
- 24 Kó kuíni nts'ie, xikó ts'én tindyionjnu nga tsíchjajnú Néná, boa ts'én tindyion ngasejnu nguindyikon Néná.
- 25 Kó kjoa ngaá xta xi síndo xongo k'aán, jmíjínna ngo kjoabotíxomaa Ndiáná xi tsjáa, tanga xiyáa ni xi bee kon an, ngat'a Néná katsjana kjoanimatakoón nga kui xi kats'énna ngo nda xi si'ans'ijín én xi kujichja.
- 26 Ts'enkjó an nga nda kji'i nga k'uíndo ngase xtaa xikó ts'én síndo, tangat'anii kjoanima xi tjiín kui nixtjin xi je tima.
- 27 ¿A tjiín chjoón? Ngata mindyisendiyejín ji nga chje'éxint'ée yojoo. ¿A jmíjín chjoón? Ngata mindyisendiyejín ji nga kujixen.
- 28 Tanga tsi kujixen, tini'ínjéjín ji, kó tsi ngo tsakjin xongo kujixan, tjíts'énjéjín. Tanga xta xi kujixaan k'uiéé kjoaxtii kui ngasondiee, kó an mejénna nga kujitjajinjínjnu kui nij.
- 29 Tanga kui nij xiyájn'un já nts'ie, nga chiboa tsi nixtjin tikón ngase, kuíni nga nixtjin xi chaja ngasee, já xi je tjiín chjoón, ngat'índo xikoó tsi jmíjín,
- 30 kó xi ndyikjandaá ngat'índo xikoó tsi ndyikjandájín, kó xi tsja tjiín ngat'índo xikoó tsi tsjajín tjiín, kó xi ni ndyi'botsiee ngat'índo xikoó tsi ngojín ni xi ts'e,
- 31 kó xi tsja kjimaa nga ndyits'enkjién ni xi tjiín kui ngasondiee, ngat'índo xikoó tsi tsjajín kjimaa nga ndyits'enkjién, ngat'a kui ngasondie xi ndyiya ngot'e je makje.
- 32 Mejénna nga ndajín kamajnú. Kui nda xi tikón xongo k'aán nda ngatamaa ni xi ts'e Ndiáná, kó nga ts'én ni xi tsja kamaa Ndiáná.
- 33 Tanga kui nda xi je ixaán nda kjimaa ni xi tjiín kui ngasondiee kojo ts'én ni xi tsja kamaa chjoón.

³⁴ Kó boá ts'én nga ngajoó nga nda kjimaa. Kó kui na xi tikón xongo k'aán kojo na xi kje bixanjín nda kjimaa ni Ndiáná, kó nda kjimaa xikó ts'én tsjie sa'ínk'as'ieen Néná yoojo kojo inimaa, tanga kui chjoón xi je tjiín xi'iin, nda kjimaa ni kui ngasondiee kojo ts'én ni xi tsja ma xi'iin.

³⁵ Xiyájnú'un kui ni nganda tsajún, jmí tsi xiyájnú'un tsj'e nga an xi konda'yá'énjnú'un, tasá tsj'e nga ni nda si'ánjnú kojo tsj'e nga jmíjín ni xi kui'ichjájnu nga nda ts'én si'ansenjnu Ndiáná.

³⁶ Tanga tsi tjin ngo nda xi je índajo ngo tsakjin xongo tsj'e nga kujixan kó tsi be kon nga chjiénga je kama kujixanjo ngat'a je jachó noó nga kama kujixan kui tsakjín, ngatixanjo ngat'a tjíts'énjéjín.

³⁷ Tanga tsi xi tjíngo kon nga k'uijñák'án, kó tsi kamaa kui'íniuú yoojo, nda sa'ín tsi kujixanjín.

³⁸ Kó kuíni nga xi je índa nga kujixaan, nda tjíts'én, kó kui xi k'uijñák'aán, nda ngase tjíts'én.

³⁹ Chjoón xi je ixaán tjienga tikón xi'iin chjiénjín nga kui'ijñá, tanga tsi koya xi'iin, kui chjoón kama kujixanjo kje'e xi'in xi mejeén, tanga chjiénga nga xtá xi s'ijjín Néná xi kujixanjo.

⁴⁰ Tanga be kon an nga tsjá ngase ts'én k'uijñá tsi nguiti kujixanjín, Asién Nixtjijn Néná boá xi tikónjinna kji'a nga boá t'íxian an.

1 Xta Korinto 8

¹ Kuichjiájomájnú'un kjoaa ni chinie xi ni'ánk'as'ieen asieén ngo ne xi ts'énda xtaa. Je ya ñá nga makjinná ni xi'ba, tanga ni xi be xtaa kuí xí je 'boxié, tjienga kjoatjoó kuí xí tsjanga'niuú xtaa.

² Kó tsi tjin xi ts'énkjó nga be ngo ni, kui boá xi kje bejín xikó ts'én chjiénga skuie.

³ Tanga tsi tjin xtá xi ndyits'entjó Néná, Néná je be 'yá xtá xi'ba.

⁴ Kjoaa ni chinie xi ni'ánk'as'ieen asieén ngo ne xi ts'énda xtaa, je ya nga kui nee jmí ni chjijín kui ngasondiee, kó ti je ya nga ta ngo tsi ma Néná.

⁵ Nga jakoxi tjin nk'a ján kojo t'anangui xi ne tsoó xtaa, kó ngaskande kjín ne kojo kjín ndia tjin kjimaa xtaa.

⁶ Tanga ñá je ya nga ta ngo tsi ma Néná xi tikón, xi Na'mij, xi kats'énda ngayeje ni xi tjiín, kó kui tsj'e ñá, kó ta ngo tsi ma Ndiáná kui xi Jesukristoo, kó tangat'anij kui nga Néná kats'énda ngayeje ni, kó tangat'anij Jesukristoo nga tindiyón ñá.

⁷ Tanga jmí tsi ngayeje xtá xi be kui ni, ngat'a tjin ka'a xtá xi je kamángaa ngaskande ngot'e nga ts'entsjaá asieén ngo ne xi ts'énda xtaa kó boá ts'én makjín nga takó ndyikjinie ni chinie xi xikoó tsi jakoxi nga kui nee xi tsj'e, kuíni

nga ts'énkjó nga ndándí síndo nguindyikōn Néná ngat'a kjiē 'niújín tikón kjoakjintakoón.

⁸ Nga jakoxi jmi tsi tangat'anij ni chiniee nga 'niú ngase tiña kuindyiont'áa Néná, ngat'a jmi tsi nda ngase kama ñá kjoaa ni chiniee, ti nde jmi tsi chiboa ngase kama ñá kjoaa nga xinie ján ni chinie.

⁹ Xta ndé ñá nga xinie tajmí niní. Tanga chónjnu tsi tangat'anij ni xi xiniejnu nga sa'ínjé ngo xta xi kjiē 'niújín s'ijiin Néná.

¹⁰ Ngat'a tsi tjín xi kjiē 'niújín tikón kjoakjintakoón, kó tsi skuiee ji nga je ye ji kui nij, kó nga kja tindyint'e nga tichini ni chinie nínga ni'ándikón kui asieén ne xi ts'énda xtaa, ¿a mí tsi kojo kui nda ts'én skuiee nga kama skjiniē kui ni chinie xi kini'ánk'as'ieen kui asieén ne xi ts'énda xtaa nga?

¹¹ Kó tangat'anij kui ni xi ye ji nga xchaja ngo nda nts'ie xi 'niújín tikón nguiyaa ni xi ts'ie Néná, kui nda nts'ie xi Kristoo k'ientjéni.

¹² Kji'a nga ndyini'ánkjatsónjinjnu kjoakjintakoón nts'ie xi kjiē 'niújín s'ijiin Néná, ndajín kji'i ni xi ndyini'ánjnu nts'ie kó ti ndajín kji'i ni xi ndyini'ánjnu Kristoo nga.

¹³ Kó kuíni nga, tsi tangat'anij ngo ni chinie xi skjiniē an nga ngo nts'ie an k'okajin ngo jé, tasá nguiniánjín skjiniē an yojo, ts'ie nga k'okajinjín ngo jé nts'ie an.

1 Xta Korinto 9

¹ ¿A tikóndéjín an nguindyikōn Néná? ¿A apostrojín an? ¿A ndyikón ánjín ma xi kamábe Ndiáná Kjisoo? ¿Ndok'óchjii xá xi kats'en an nga jún je xtaa Kristoo jún!

² Tsi tjín xi tsó nga apostrojín an, tanga nga jakoxi jún xi yajnú nga nda apostro an, ngat'a nga s'ijinjnu Néná ndyibokojnu nga apostroo Ndiáná boá an.

³ Kui nij xi kuichjiatjé an yojona kjoaa xta xi boa'ayana kjoaa xá xi tjíts'en an:

⁴ ¿A jmíjnjne an kojo Bernabee kjoanda nga koe'éjne ni xi xiniejne kojo ni xi s'iojne?

⁵ ¿A jmíjnjne kjoanda nga k'uiéjne chjoón xi s'ijiin Néná kó kama konguínjojne nínga ndyimonguínjne, xikó ndyits'en já apostro xi ngasee kojo já nts'ie Ndiáná kojo Peé?

⁶ ¿Axá ta Bernabee kojo an tsi xi tjínjne kjoa'niú nga s'anxájne ts'ie nga sakójne ni xi kamachjénjne?

⁷ ¿'Yá ndajun xi kui kuí'ichjii ton xi ts'enkjié nguiyaa xaá? ¿'Yá xi kuí'itjie tostsije kó skjiniéjín to xi kjoa'átikó? ¿'Yá xi skoón chotsanga kó k'uíjín ntsjén xi 'boxiee kui choo?

- 8 Jmí tsi ta ni xi ts'enkjó tsi an xi t'íxian an, ta kjoaá nga boá ts'én bokoyá kjoakitij.
- 9 Ngat'a bi ts'én kjit'a xojon kjoakitij Moisee: “Ngatá fo'mejín ts'oa choyoyo xí'in xi ts'énxá nga bitjiá to ndsokoan ñño.” ¿Kó Néná a choyoyo xí'iin xi ndaa?
- 10 ¿A mí tsi nganda tsañá boá nga boá katsó? Ngat'a kjoakitij nganda tsañá boá nga boá ts'én ikít'a, ngat'a xi indyiákaxo t'ananguij tsí'e nga kama kujítije kojo xi bitjiá to ndsokoan ñño ngajoó nga tjín nga skoyaá nga sakoó to xi tsoboaá nga kjocho cháan.
- 11 Tsi jin je ik'ítijejne nguujinnú ngo xojmaá ni xi tsí'e Néná, ¿a tsie ni xi ndyimindyijne, nga sakójne chíi ni xi tjínjú jún kui ngasondiee?
- 12 Tsi kje'e xi maá sakó chíi ni xi tjínjú kui ngasondiee, ¿a tsiejín ngase tsoboájne jin? Tanga ni'ánkjiénjinjne kui kjoanda, tasá ndyini'ánchíkjoajne ngayeje nij tsí'e nga si'anni'ínjinjne nga kjocho'taa xtaa éntjatsiee Kristoo.
- 13 ¿A yajínjú nga xi ts'énxá nangoxij kjinie ni xi tjo'ósón tsí'e nangoxij kojo xi ndyits'enxát'a nchan ndikoón ti kja sakoó yojoo cho xi ni'ánk'ién kjaa nga?
- 14 Kó ti boá ti ts'én Ndianá je índa nga kui xta xi kujínijmi éntjatsiee Néná, én xi kujínijmi ngat'índoni nga kja sakoó xi skjinié xi k'uí.
- 15 Tanga nde kje ngo kui kjoanda xi ts'enkjién an, ti nde jmí tsi kui nij tjits'en'indó an tsí'e nga jún ko'e'éjnu'un ni, ngat'a tasá chjinií nga ngat'ien an, nguindiee nga tjín xi kjoa'áxínna kui kjoatsja xi tikónna tsi tjín xi ni tsjana.
- 16 Tsi ts'én'binijmi an éntjatsiee Kristoo, jmí tsi kui ni nga je k'oxié an yojona, ta kjoaá nga tikónna ngo kjoa'niú nga boá sa'in an, ¡xix'ian xó an tsi xiyajín an éntjatsiee Kristoo!
- 17 Kó kuíni nga tsi ta an soboaá xi mejéna nga sa'in an ni xi tjits'en an, sakóna ngo chjí, tanga tsi ik'iniéna nga sa'in an, ni xi katsjáxána Néná nga kamá'niátakónna kuí xí tjits'enkijatjósón an.
- 18 Kuíni nga, ¿ja kós'e mí chjí xi sakóna? Kuí chjí xi'bj, nga ta k'uinijmi kjoanda an éntjatsiee Kristoo kó nga sa'inkjienjín an kjoanda xi tjínna nga apostro an.
- 19 Nda tsi ndéna yojona, je moso xi kastiñaá ngayeje xtaa je kats'en an yojona, tsí'e nga kjín ngase xta xi sa'in an tsí'e nga kui xtaa s'ijiin Kristoo.
- 20 Ngujijin xta judío, boá kats'en an xikó ts'én xta judío, tsí'e nga sa'in an nga kui xtaa s'ijiin Kristoo. Ngujijin xta xi kjoakitij kji'i'niúnií, boá kats'en an xikoó tsi kui kjoakitij kji'i'niúnií an, tsí'e nga sa'in an nga kui xtaa s'ijiin Kristoo, nda tsi kuijín kjoakitij kji'i'niuú an.
- 21 Kó nguujin xta xi kjoakitijín kji'i'niúnií, xikoó tsi ngo kui xtaa kats'en an yojona, tsí'e nga sa'in an nga kui xtaa s'ijiin Kristoo, jmí tsi kjoaá tsi tjits'enkijatjósónjín an kjoakitij Néná, tasá kjoakitij Kristoo ts'énfítjinguí an.

²² Ngujjiin xta xi kje 'niújín s'ijjin Néná, xikoó tsi ngo kui xtaḡ kats'en an yojona, ts'ie nga asikojo an nga 'niú ngase s'ijjin. Xi kókón ngayeje tokoya xtaḡ, boḡ kon kats'en an yojona, ts'ie nga ti kuí xí kjoṭjo'ani ka'a xta.

²³ Kó ngayeje kui niḡ ts'en an, ngat'a xaá éntjatsiee Jesukristoo tjíts'en an, ts'ie nga kojo an sakóna kjoanda xi tsjá.

²⁴ ¿A yajínjnú nga kji'a nga kjín xta ndyimonga ndsejen, ta ngo tsi xi boe'eé ni xi ni'aán? Ja tiyojnu kja kamaḡ nga sakójnú ni xi ni'aán.

²⁵ Ngayeje xta xi stsáton ngo kjoanton, 'bíniuú yojoḡ ni xi ndajín sa'ín, kó jakoxi nga ts'én kui niḡ ts'ie nga sakóḡ ngo chjí xi fotson, tanga ñá ndyini'án ngo kjoa'niú ts'ie nga sakóna ngo chjí xi kjoṭsonjín.

²⁶ Kó an xikónií ngo xi ts'énmonga, tanga jmí tsi taxkiya ts'énmonga an. Xikónií ngo xi ts'én kján, tanga jmí tsi taxkiya ts'én be'ée tjoḡ,

²⁷ tasá ts'éntsjáa kjoanima yojona kó ts'éen kjoa'niú ts'ie nga sa'ínkjatjosón ni xi mejénna nga sa'ín, ngat'a tsi ta xchaja an nguije ja boḡ je injimíi xta xi ngasee.

1 Xta Korinto 10

¹ Mejénjínna já nts'ie, nga xchiyajnú nga xta tije xchaá xta judíoḡ, ngayejee nga ndii Néná kistso'bátjoón, kó ngayejee nga ja'atio ndáchikoón.

² Kó boḡ ts'én ngayejee nga nijan kamángo Moisee xikoó tsi nijan kastindá ngujiin kui ndii kojo ngujiin kui ndáchikoón,

³ kó ngayejee nga ta ngo tsi ni chinie xi iskjinnie xi Néná katsjaá,

⁴ kojo ta ngo tsi ni 'yó xi kats'e xi Néná katsjaá. Ngat'a kuí xí kats'e kui ndójoa xi jatjoḡ kui ndijo je xi Néná katsjaá kó kui ndijoḡ kuí xí Kristoo, xi kistso'bátjinguui.

⁵ Tanga Néná tsjajín kamaá xikó ts'én kis'inḡdo kjín kui xtaḡ, kuíni nga kja jesón nangui kixií.

⁶ Ngayeje kui niḡ kamá xikoó ngo chiboḡ tsañá, ts'ie nga kamamejénjinná ni xi ndajín, xikó kats'én kui xtaḡ.

⁷ Kó kuíni, ngata ni'ántsajojínjnu asiéen ngo ne xi ts'énda xtaḡ, xikó kats'én chiboa kui xtaḡ, xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ngayeje xtaḡ kis'inḡdotie nga iskjinnie kojo nga kats'e, s'e jaskan jastjien nga kitié nga kats'éntsjáa kui niḡ.”

⁸ Ti nde ngata tondojin majnú, xikó kats'én chiboa kui xtaḡ, kuíni nga nga ta ngo nixtjin kan ján mḡ kamá xi jesón.

⁹ Ti nde ngata chját'ayákónjín ñá Ndjáná, xikó kats'én chiboa kui xtaḡ nga askot'ayákón, kó ye iskjiniee nga jesón.

- 10 Ti nde ngatā ndokjoata'injínjnú Néná, xikó kats'én chiboa kui xtaā, kó ndítsjie xi botixómaá kjoāboyaā kats'énkjiesón.
- 11 Ngayeje kui niī xi kamaá xta tjiē xchaá xta judíoo tsí'ē nga kis'ijñaná ngo chīboā, kó kui niī kini'án'indó nguīyaā xojoñ eén Néná tsí'ē nga boājín si'án ñá xi tindiyón kui ngasondie xi je kjifet'aa.
- 12 Kó kuíni nga, kui xta xi ndyits'enkjó nga 'niú síndo kjimaa yojoō nguīyaā ni tsí'ē Néná, nga koñ yojoō tsí'ē nga k'okajín.
- 13 Ni xi kjimata'injínú nga tjíchjat'ayákónjnú, jmí tsi ts'atio ngase kjoāā ni xi kjimata'in xtaā. Kama kama'niátakónjnú Néná, kó tsjandíejín nga 'niú ngase chját'ayákónjnú kjoāā ni xi kjočíkjoājínú. Tasá kji'a nga chját'ayákónjnú, Néná kókójnú kóts'en kjoťjonguijínú yojojnú tsí'ē nga xchikjoajínú ni xi kamajínú.
- 14 Kó kuíni, ndí já nts'ie xi tjóna, tiyót'axínjnúy asieén ngo ne xi ts'énda xtaā.
- 15 Ts'éenchjajojnú'un xikoó xta xi makjín: Ti juún ti'ankjójnú ni xi t'íxian an.
- 16 Kui chitsen kamáchikon xi ndyichjiá'á nga Néná sa'ínchikonñé, ¿a ngayejejín ñá nga nijan kjimá nga ndyí'yó jíin Kristoo? Kó kji'a nga ndyichinié pan xi akakjangaa, ¿a nijánjín kjimá nga ndyichinié yojoō Kristoo?
- 17 Ngat'a paan ta ngo tsi ma, kó nda tsi kjín ma ñá ta ngo tsi yojo ma, ngat'a ngayeje ñá nga ta ngo tsi pan xi ndyichinié.
- 18 Tsitsíjen chīboayajínúy xta Israel, nga kui boá xta xi ndyikjinie ni xi je kini'ánk'as'ieen kjoatjó Néná, kó ¿a kīajín nijan ndyits'engo yojoō kui kojo kui nchaan nga ndyikjinie kjoatjó xi kini'ánk'as'ieen?
- 19 Jmí tsi t'íxian an nga kui asieén ne xi ts'énda xtaā xi chjíníí, kojo tsi kui ni xi tjíni'ánk'as'ieen xi chjíníí.
- 20 Tasá t'íxian an nga xta xi ts'énk'ás'ieén kjoatjó ne xi ts'énda xtaā nga xindajín boá xi ndyits'enk'ás'ieén kui niī, jmí tsi Néná xi ndyits'enk'ás'ieén, kó mejénjínna nga jún si'anngojojnú yojojnú xindajín.
- 21 Kamajín s'ioyajínú chitseén Ndiáná, s'ē ti s'ioyajínú chitseén xindajín nga, ti nde kamajín yamíxaa Ndiáná kuindyiont'ajnú, s'ē ti kuindyiont'ajnú yamíxaa xindajín nga.
- 22 ¿Axa mejénná nga si'anchinī Ndiáná? ¿A tjín ngasená nga'niú taboajíníin kui?
- 23 “Ma ni'án ngayeje niī” tsó xtaā, tanga jmí tsi ngayeje niī xi nda sa'ínná. “Ma ni'án ngayeje niī” tsó xtaā, tanga jmí tsi ngayeje niī xi tsjanga'niúná.
- 24 Ngatā ngojín xi ngatangase kjoānda tsí'ē, tasá kjoāā ni xi ndaa xta xi ngaseē.
- 25 Ngayeje ni xi stiñá nínga stiñá yojoō xi kama xīniejínú, kó ngatā boājín ts'en fojintakónjnú tsi kui niī xi sa'índándjínú nguindyikōñ Néná.

- 26** Ngat'a t'anangui kojo ngayeje ni xi tjiín, tsi'e Ndjaná boá.
- 27** Tsi ngo xta xi s'ijinjiín Néná kotsoyajnú tsi'e nga konguín chiniejnú ñño ndi'aa, kó tsi mejénjú konguínjú, tanguínjú kó chiniejnú ngayeje ni xi koe'éjnu, kó chjiénjín nga boá ts'en kjóintakónjú tsi kui ni xi sa'índándíjnu nguindyikón Néná.
- 28** Tanga tsi tjin xi bi katsojnu: "Kui ni je kini'ánk'as'ienje ngo ne xi ts'enda xtaa." Ngata chiniejínjú, tangat'anij kui xi boá katsoó, kojo tangat'anij tsi kjotson kjoakjintakoón xta xi boá tsoó, ngat'a t'anangui kojo ngayeje ni xi tjiín, tsi'e Ndjaná boá.
- 29** Kjoakjintakón xi xian an, tanga jmí tsi tse, tsi'e xi ingoo xi xian an. Ngat'a ¿mí kjoaa nga xikó ts'én ts'énychja kjoakjintakoón xta xi ngasee nga kui xi kokó mí ni xi tjíts'en an?
- 30** Tsi tsjaa ndok'óchji Néná kjoaa nga kui katsjana ni chiniee, ¿mí kjoaa nga tjin kon xi kui'íchjana nga skjínie an ni chinie kjoaa ni xi je katsja an ndok'óchji?
- 31** Kó kuíni, tsi xiniejnú, tsi s'iojnu kojo tsi kje'e ni si'ánjnu, ngayeje ni xi si'ánjnu nga takó kjoajeje Néná.
- 32** Ngata ni'ánchajájinjú xta xi judío, kojo xta xi judíojin, kojo xta nangoxii Néná.
- 33** Xikó ts'en an nga ngayeje ni xi ts'en an, sasiénnií ngayeje xtaa, jmí tsi mongase an ni xi nda mana an, ni xi nda maá xta xi ngasee xi ts'en an, boá ts'en an tsi'e nga kjotjo'a kui xtaa.

1 Xta Korinto 11

- 1** Chja'anguíjnu'un xikó tjíts'en an, xikó ts'én an ts'énoa'anguí Kristoo.
- 2** Tsjats'én chjiá an kjoaa jún, já nts'ie, ngat'a ngatsjé nixtjin foa'átsjienjú an, kó ndyini'ánjnu ngayeje ni xikó ts'én akoyájnu'un, kuí ni xi katse'éna kó ti boá ti ts'én kats'enk'as'ienjnu'un.
- 3** Tanga mejénna nga xchajnú nga Kristoo xí tikóntjoón nga ngo nga ngo já xi'jin, kó xi xi'jin kuí xí tikóntjoón chjoón, xikó ts'én nga Néná boá xi tikóntjoón Kristoo.
- 4** Ngayeje já xi'in xi bo'má toko nga chjaa Néná kojo tsi nga kotsoya ngo én xí Néná tsjaa, bendikónjin xi tikóntjoón kui.
- 5** Tanga ngayeje íchjin xi kui'l'májin toko nga kuichjaa Néná kojo tsi nga kotsoya ngo én xí Néná tsjaa, bendikónjin xi tikóntjoón kui, kó nga boá tjíts'én ti boá ti kji'inij tsi íjón taka taka toko.

- 6 Ngat'a tsi koó'májín toko ínchjín, tasá ngatatie tsjaa kojo tsi ngat'ijón taka takaa toko, tanga tsi soboaá nga kotie tsjaa kojo tsi nga kuí'ijón taka takaa toko, ja tasá ngat'í'má toko.
- 7 Xi xí'iin kamajín koó'má toko, ngat'a xikó ts'én tjíjín Néná boá ts'én kats'énda nda xi tjoón, kó kuí ndaa xi akó kjoajee Néná, tanga xi chjoón kuí xí bokó kjoajee xi xí'iin.
- 8 Ngat'a nda xi tjoón jmí tsi yoojo naa ka'naxiéni, naa xi ka'naxiéni yoojo nda xi tjoón.
- 9 Ngat'a nda xi tjoón jmí tsi kamánda tangat'anij naa, naa xí kamánda tangat'anij nda xi tjoón.
- 10 Kó kuíni nga ínchjín chjiénga koa'a ngo chiboá toko tsí'e nga skuiendíkón xi botixómaá kui kojo skuiendíkón ndítsjee nga.
- 11 Tanga ngujiin ñá xi je s'ijinná Ndianá, xi xí'iin jmíjín ra tsi jmíjín xi ínchjín, kó xi ínchjín jmíjín ra tsi jmíjín xi xí'iin,
- 12 ngat'a xikó ts'én yoojo nda xi tjoón kjindibáni xi chjoón, ti boá ti ts'én xi chjoón kuí xí tokjání xi xí'iin, tanga ngayeje ni xi tjiin, nguindyikon Néná ndibání.
- 13 Ti juún boá t'ínjnu tsi nda kojo tsi ndajín kji'i: ¿A nda kji'i nga ngo na kuichjaa Néná kó koó'májín toko?
- 14 Xikó ts'én ya, ¿a bokoyájinna kui ni nga kjoasoboá boá nga xi xí'iin sa'índojó tsjatoko?
- 15 Tanga kjoatsjakji'i boá nga ínchjín sa'índojó tsjaa, ngat'a boá ts'én katse'eé nga tsja ndojó kuí xí koó'mani toko.
- 16 Tanga tsi tjin xi mejeén kuichjati kjoaa ni xi'bi, ngájinjne kje'e ni jin kojo ngayeje xta nangoxii Néná nga.
- 17 Tsajín ts'en kuichjiájojnú'un ni xi xianjnu'un ngot'e, ngat'a nguindiee nga nda sa'ínjnu nga matikójnu, tasá ndajín ts'énjnu kui ni.
- 18 Tjón ma ra xiyájnú'un xikó ki'mína nga kji'a xó nga matikójnu jún xi xta nangoxii, kja ch'ia kja ch'ia xójnu yojójnú, kó ngaskande s'ijin chiboana kui ni.
- 19 Chjiénga nga kja x'ia kja x'iajnú xingujnú, tanga tsí'e nga xcha 'yání xi jakoxi nga 'niú síndo nguindyikon Néná.
- 20 Kji'a nga matikójnu, jmí tsi boá ndyini'ánjnu xikó ts'én akóyána Ndianá nga iskjiniejo ngase ñño xtaa,
- 21 ngat'a nga chiniejnú ñño ni'ánkja'asónjínjnu ni xi kich'iajnú kó ta jún chinie soboajnú ni xi tsajún, kó tjin xi sakójin ni chinie, kó tjin xi ma ch'i.

22 ¿A jmíjínjnú ndi'a nínga kama xinié kojo nínga kama s'iojnú? ¿Mí kjoaá nga ni'ánch'ojnú xta nangoxii Néná, kó mejénjnú koé'éjnúy kjoasoboá xta xi ta jmíjín ni xi tjiín? ¿Mí xi xianjnú'un? ¿A tsjats'én kuichjiájojnú'un? ¡Kjoaá kui nií, jmí!

23 Ngat'a ni xi akóyána Ndiána kuí ma ni xi akoyájnú'un: Nga Ndiána Kjisoo iskjibé paan kui nixtjien nga kini'ánk'as'ien kui,

24 kó nguije katsjaá ndok'óchji Néná, akjángá kó bi katsó: “Kuí xi'bi xi yojona, kui xi si'ánk'as'ien nganda tsajún, ti'ánjnú kui nií tsi'e nga kjoa'átsjienjnú an.”

25 Ti boá ti ts'én, nguije iskjinie ni chiniee, iskjibé chitseén, kó bi katsó: “Kui chitsen xi ndyia jinna kuí xí bokó kjoa'bínda tjatsie xi kats'én Néná kojo xta tsi'e, kui nií xi ti'ánjnú ta xikó tjín ndiya s'iojnú, tsi'e nga kjoa'átsjienjnú an.”

26 Kuíni nga ta xikó tjín ndiya nga xiniéjnú kui paan kojo ta xikó tjín ndiya nga s'iojnú kui chitseén, ndyí'míyajnú nga k'ien Ndiána, ngaskande nixtjin nga kjo'e nguinií kui.

27 Kó kuíni nga ngayeje xta xi skuiendíkónjín nga taxkiya skjinie pan kojo nga taxkiya k'uí kui chitseén, nga sa'ínjín xikó katsó Ndiána, tjitsjienrií jé nga ts'én bendikónjín yoojo kojo jín Ndiána.

28 Kuíni nga nguindiee nga skjinie paan kojo nga k'uí kui chitseén nga kot'a chan chan yoojo xikó ts'én síndo nguindyikon Néná,

29 ngat'a xi taxkiya skjinie kojo xi taxkiya k'uí nga bejín nga yoojo Ndiána boá kui nií, jé ts'énmonguii yoojo nga ts'én'bi kojo nga ts'énkjinie.

30 Kó tangat'aá kui nií nga nguujinjnú tjín xi oon kojo xi xk'ién tjimá kó kje'e xi je jesón.

31 Tanga tsi ti ñaá xi xchít'a chan chan yojoná, Néná sa'ínka'anijínjinná ngo jé.

32 Kji'a nga Néná kotsijeen tsi nda kojo tsi ndajín ndyini'án, ts'enchjiniená tsi'e nga satíjéjinná xikoó xtaá kui ngasondiee.

33 Kó kuíni nts'ie, kji'a nga kamatikójnú nga xiniéjnú ni chinie, chiyájnúy xinguijnú,

34 tsi tjín xi bojóó, ndi'aá nga kjinie ñño, tsi'e nga Néná kotíjéjín kjoaá nga boá ts'én kamátikó. Kó kjoaá ngayeje ni xi ngasee an k'uijnánda an nga kjócho an.

1 Xta Korinto 12

1 Jún nts'ie, mejénna nga xchajnú nga ja kje'e ja kje'e kjoanda xi Asíén Nixtjiin Néná tsjaá xta nangoxii.

2 Jún je yajnú nga ngas'e nga xta xi s'ijinjiín Néná kamájnú, xikoó tsi kachjafé kjoa'niújnú nga kja tsanguíntjinguujnúy asieén ngo ne xi ts'énda xtaá, xi nima xi majín chija.

- ³ Kó kuíni xiyájnú'un nga nde ngojín xta xi Asién Nixtjiin Néná tjíts'énkíchiá xi “ngat'íkojonij Kjisoo” katsó, kó ti nde ngojín xta xi tikónjinjiin Asién Nixtjiin Néná xi “Kjisoo xi Ndiáná” katsó.
- ⁴ Ja kje'e ja kje'e kjoanda xi tjínná ñá, tanga ta ngo tsi ma Asién Nixtjiin Néná xi tsjá kui kjoandaa.
- ⁵ Ja kje'e ja kje'e ts'én ni'ánxá ñá nga bosíkojo xingui, tanga ta ngo tsi ma Ndiáná.
- ⁶ Ja kje'e ja kje'e xá xi maná ni'án ñá, tanga ta ngo tsi ma Néná xi ts'én ngayejee nij nga ts'énxájiin ngayeje xta nangoxij.
- ⁷ Nga ngo nga ngo ñá katse'éná nga Asién Nixtjiin Néná xi sa'ínxájin nguujin yojoná nganda ts'íe xta xi ngasee.
- ⁸ Tjín xi Asién Nixtjiin Néná xi tsjaá nga kotsoyaa xtaa én xi kjínkón, kó tjín xi ti kui Asién Nixtjiin xi tsjaá nga kotsoyaa xtaa ni xi kamakjiin xtaa.
- ⁹ Tjín xi ti kui Asién Nixtjiin Néná xi tsjaá nga 'niú s'ijiin Néná, kó ti tjín nga xi ti kui Asién Nixtjiin xi tsjaá nga kamaa sa'índaya xta xi oon.
- ¹⁰ Tjín xi máa ts'én kjoandikón, kó kje'e xi maá tsáyá én xí Néná tsjaá, kje'e xi makjiin tsi jakoxi nga Asién Nixtjin Néná tjíjiin xtaa axa asién nixtjiin xindajín, kó kje'e xi maá chjiá én xi makjínjiin xta xi ngasee xi tsjá Asién Nixtjin Néná, kó ti tjín xi maá ts'énk'átioya kui eén.
- ¹¹ Tanga ta ngo tsi Asién Nixtjin Néná xi ts'én kui nij kó xikó ts'én mejeén kui, kó boá ts'én tsjaá nga ngo nga ngo xta nangoxij.
- ¹² Ngat'a xikó ts'én nga ngo yojo kjín ma ni xi ya'ajoni, kó nda tsi kjín ni xi ya'ajo, ta ngo tsi yojo ma, ti boá ti kji'iniij Kristoo.
- ¹³ Ngat'a ta ngo tsi Asién Nixtjiin Néná xi kastindá ngayeje ñá kó ngayeje ñá nga katse'éná nga ki'yó ti kui Asién Nixtjiin, kó boá ts'én ta ngo yojo kamá, tsi xta judío kojo tsi xta xi judíojín, tsi mosó xi kastiñá kojo tsi xta xi tjimándé.
- ¹⁴ Ngat'a ngo yojo jmí tsi ta ngo ndojo ma, kjín ma ni xi ya'ajonij.
- ¹⁵ Tsi ngo ndsako xi bi katsó: “Kjoaa nga ndsajín an, yoojín chjiá an”, jmí tsi tangat'anij nga boá katsó, s'e nguiti kjaajín yoojo kuichjiani.
- ¹⁶ Kó tsi ngo tjiboanijon xi bi katsó: “Kjoaa nga ndyikonjín an, yoojín chjiá an”, jmí tsi tangat'anij nga boá katsó, s'e nguiti kjaajín yoojo kuichjiani.
- ¹⁷ Tsi ngayeje yojoná nga ndyikon kama, ¿kóts'en kama konda'yá? Kó tsi ngayeje yojoná nga tjiboanijon kama, ¿kóts'en kama xchíjen?
- ¹⁸ Tanga xikó ts'én kasasiennij Néná boá ts'én ijñá nga ngo nga ngo ni xi tjíin yojoná.

- 19 Tanga tsi ngayeje yoo nga ta ngo tsi ni xi ya'ajoni kui yoo kama, ¿kóts'en yojo k'uinní kui nií?
- 20 Nga jakoxi achichí kjin ma ni xi ya'ajoni yoo, tanga yoo ta ngo tsi ma.
- 21 Ndyikoõn kamajin bi katoõ ndsaõ: "Chjiénjinna j", ti nde tokoõ kamajin bi katoõ ndsakoõ: "Chjiénjinna jún",
- 22 tasá ni xi chjiani yojoná xi nde 'niújin machjién maná, kuí xí 'niú machjién ngase,
- 23 kó ni xi ya'aa yojoná xi nde 'niújin chjinií maná, kuí xí 'niú nda ni'anchoõn. Kó ni xi mejénjinná nga xcha, kuí xí nda ngase fo'má.
- 24 Ngat'a chjiénjin nga kjo'má nínga kama xcha, Néná boõ ts'en índonda yojoná, nga 'niú ngase s'andikón ni xi 'niújin chjinií maná.
- 25 Boõ kats'en Néná ts'e nga kjo'tot'ájin xjin ni xi ya'aa yojoná, kó nga ja k'ie ja ngaján skoón xjin.
- 26 Kó kuíni nga, tsi tjin ni xi ya'aa yojoná xkjoanima kjo'atio, ngayeje xi ngasee xi on kamaõ nga, kó tsi tjin ni xi ya'a yojoná xi ndikón s'anjo, ngayeje xi ngasee xi tsja kamaõ nga.
- 27 Jún boá xi yoo Kristoo, kó nga ngo nga ngojnú tikónnú ngo nguindie kja kui yoo.
- 28 Néná ijná nga nguijin xta nangoxii tjon ma já apostro k'uié, s'e xi ma jó, já xi chjia én xí Néná tsjaá, s'e xi ma já, já mostro, s'e jaskan xta xi ts'en kjoandikón, kjo xi ts'endáya xi oõn, kjo xi bosikójo, kjo xi nguitoko, kjo xi chjia ja kje'e ja kje'e én xi tsja Asíén Nixtjin Néná.
- 29 ¿A ngayeje xta nangoxii xi já apostro? ¿A ngayeje xi já xi chjia én xí Néná tsjaá? ¿A ngayeje xi já mostro? ¿A ngayeje xi ts'en kjoandikón?
- 30 ¿A ngayeje xi tjin kjoanda nga ts'endáya xta xi oõn? ¿A ngayeje xi chjia ja kje'e ja kje'e én xi tsja Asíén Nixtjin Néná? ¿A ngayeje xi ts'enk'átioya én xí Néná tsjaá xta?
- 31 Ti'anmejennú kjoanda xi nda ngasee Néná. Ngot'e 'ne an kokojnú'un ngo ndiya xi 'niú nda ngase kji'i.

1 Xta Korinto 13

- 1 Tsi mana ngayeje én xi chjia xta ngasondiee kjo én xi chjia ndítsjeee, tanga tsi jmijinna kjoatjó, an ta xikónii ngo kicha xi 'niú fonie kjo tsi ngo platiyo xi taxkiya fonie kjima an.
- 2 Kó tsi tjinna ngo kjoanda nga xiyá an én xí Néná tsja, kó tsi makjinna ngayeje ni xi í'má Néná ngas'e, kó tsi makjinna tajmí niní, kó tsi 'niú s'ijinna

Néná nga ngaskande kamana sa'intiyáa ngo naxi, tanga tsi jmíjínna kjoatjó, jmí ni chjjiín an.

³ Tsi sa'inkja'asóon xta nimaá ngayeje ni xi tjínna, kó tsi sa'ink'as'ien an yojona tsi'e nga kuiti an ngandaá xta xi ngasee, tanga tsi jmíjínna kjoatjó, ta kjoandani ni xi tjits'en an.

⁴ Tsi tjínná kjoatjó, kji'a boá nga ni'ánchezkjoa, kó ndaxta ni'an yojoná, 'béjinná kjoa'ontakón, ndokjoajín ñá én xi nk'a, jejin 'naxié yojoná.

⁵ Tsi tjínná kjoatjó taxkiya si'ánjín ñá ngo ni, jmí kjoandikonkón k'uiéjinná, si'anxchánjín ñá, jmí kjoa'ontakón k'uíjinján inimaná.

⁶ Tsi tjínná kjoatjó tsjajín kamaná ngo ni xi kixjín, tasá ni xi jakoxii xi tsja kamaná.

⁷ Tsi tjínná kjoatjó si'anjetakón ngayeje ni xi kuitjajín, si'ans'ijin ngayeje ni xi tsi'e Néná, xchiyáa ngayeje ni xi ndaa, si'ánchezkjoa ngayeje ni xi kamata'in.

⁸ Kjocho nixtjin nga nguiti jmíjín xi kujichjia én xí Néná tsjaá, kó nguiti kondókjoajín ja kje'e ja kje'e én, ti nde nguiti kamachjienjín nga xcha xikó ts'én ya ngot'e, tanga kjoatjoó jmí nixtjin kjuie.

⁹ Ngat'a tjín ni xi ya chií ngot'e, kó ta chií tsi ma ni xi tsáyáná xta xi chjia én xí Néná tsjaá,

¹⁰ tanga kji'a nga kjoatjosón ndojo ndojo ni xi índa Néná nga kama, kji'a boá nga kjuie ni xi ta chiboa tsi ya ngot'e.

¹¹ Kji'a nga ndachí kamá an, tsíchjia an xikoó ngo ndachí, kats'enkjó an xikoó ngo ndachí, kjo kats'énkjínkon an xikoó ngo ndachí, tanga nguije kamáxchá an, xín ijñá an ni xi ts'én ngo ndachí.

¹² Tanga ngot'e 'ne ta ndyia xa tsi ñá ni xi tsi'e Néná xikoó tsi ngo chitsen tsitsienjenjin xi xa ya, tanga nga kjocho nixtjin tíkjen tíkjen xcha Néná. Ngat'a chiboa tsi be an ngot'e, tanga kjocho ngo nixtjin nga skuie chan chan an Néná xikó ts'én bena kui.

¹³ Jmí nixtjin kjuie nga s'ijinná ni xi tsi'e Néná, kjo nga ndyichiyá ni xi tsjaaná, kjo nga tjínná kjoatjó, tanga nguijin nga ján kui nij, kjoatjoó boá xi 'niú chj ngasenij.

1 Xta Korinto 14

¹ Tindyiséjnú kjoatjoó, kó ngatamamejénjnu kjín tokoya kjoanda xi tsjá Asién Nixtjiin Néná, tanga nguijin kui kjoanda 'niú ngase ti'anmejenjnu nga k'uiyájnú én xí Néná tsjá.

² Ngat'a xi chjia kje'e én xi Asién Nixtjiin Néná tsjaá, jmí tsi xtaa xi chjiajo, Néná xí chjiajo, ngat'a ta'yajín xi makjín kui eén, ngat'a tsi'e Asién Nixtjiin Néná boá ni tji'má xi chjia,

- ³ tanga xi tsáyá én xí Néná tsjaá kui boá xi chjiajo xtaa, tsi'e nga skinínk'á, kosíkojo kojo sa'indajoon.
- ⁴ Tanga kui xta xi chjia ngo én xi makjínjiín xta xi ngasee xi tsjá Asién Nixtjin Néná, ta kui kjinink'á soboa yoo, kó kui xta xi chjia én xí Néná tsayaá, xta nangoxii xí kjinink'á.
- ⁵ Mejéna nga ngayejenú nga kondókjoajnú kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná, tanga 'niú mején ngasena nga xta xi tsáyá én xí Néná tsjaá kamajnú, ngat'a nk'a ngase xaá xta xi tsáyá én xí Néná tsjaá, ta boajíin xi chjia kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná, nda kji'í kui nij ngototo tsi tjín xí sa'ínk'atioya ni xi mejeén tsó kui eén tsi'e nga xtjonínk'á xta nangoxii.
- ⁶ Kó ngot'e 'ne já nts'ie, tsi kjóchokonjún'un nga ts'éenchjia an kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná. ¿Mí nganda xi sakójnú tsi boá sa'in an? Kji'a nga nda kji'i tsi kuichjiáojnú'un ngo ni xi akóna Néná, kojo tsi ngo ni xi makjínna xi xiyájnún'un, kojo tsi xiyájnún'un ngo én xí Néná tsjá kojo tsi ngo ni xi kokoyájnún'un.
- ⁷ Tsi ngayeje ni xi foniee xikoó yánaxoo kojo arpaá ja kje'e já kje'ejin ts'én fonie nga ngo nga ngo, ¿kóts'en xchá só xi tjíni'ánkjaniejo yánaxoo kojo kóts'en xchá só xi tjíni'ánkjaniejo arpaá?
- ⁸ Kó tsi tjio xi fonie nga ma kjoaxchaán ndajín ts'én kjonie, nde ngojín xi kui'ijñanda yoo tsi'e nga koeje kjoaxchaán nga kondókjoaa.
- ⁹ Boá ma nguujinjnú, tsi kondókjoajnú ngo én xi jmíjín xi kamakjín, ¿kóts'en kamakjín xtaa ni xi kondókjoajnú? ¿Xikónií tsi ta tjoó xí ndyindokjoajo tiyajnú!
- ¹⁰ Kjénní nga achichí kjín tokoya ma én xi tjín ngasondiee kó ngayejee nga tjiín mí ni xi tsó.
- ¹¹ Tanga tsi makjínjinna kó tsó ngo én xi tjindókjoajona, xta xi kje'e nangui kamaa an xi kuichjiajona, kó xi kuichjiajona xikónií xta xi kje'e nangui kamana an.
- ¹² Ti boá ti kji'inií nguujinjnú, nga mejénjnú nga k'uiéjnú kjín tokoya kjoandaá Asién Nixtjiín, tanga tasá tindyiséjnú ngujiín kui kjoandaá, nga kjín kama kjoanda xi skjinínk'á xta nangoxii.
- ¹³ Kó kuíni nga kui xta xi chjia kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná, ngatíchjiaa Néná tsi'e nga kamaa sa'ínk'atioya ni xi tsó kui eén.
- ¹⁴ Ngat'a tsi kji'a nga kuichjiáa Néná sa'ínkjen an kje'e én xi makjínjinna xi tsjá Asién Nixtjiín, inimana xí chjiaa Néná, tanga kui nij bosíkojójín kjoakjintakónna.

- 15 ¿Ja kó mí xi sa'in an? Inimana kuichjiáña Néná, tanga ti sa'inkjien an kjoakjintakónna nga. Inimana sieña Néná, tanga ti sa'inkjien an kjoakjintakónna nga.
- 16 Ngat'a tsi ta inimaa xi tini'ínkjín kji'a nga tini'íntsjé Néná, kó tsi kujint'ieé ji ngo nda xi bejín ni xi tini'ín, ¿kóts'en nga “boá kji'i” katsó nga tiboe'é ji ndok'óchji kjoaa nga bejín ni xi t'ise?
- 17 Ngat'a ji, nga jakoxi nda ts'en tiboe'é ji ndok'óchji, tanga nda xi ingoo tjonink'ájín nguiaa ni xi ts'ié Néná.
- 18 Tsjaa ndok'óchji Néná ngat'a chjiá ngase an kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná ta boajín ngayejejú,
- 19 tanga ngujiín xta nangoxii tasá mejénna kuichjia an ún ndso'boa én xi kjojoiin kjoakjintakónna ts'ié nga kokoyaa kje'e xta, ta boajín tsi tie mi ndso'boa én xi nde ta'yajín xi makjín xi kuichjia an.
- 20 Jún nts'ie, ngata boajín ts'en fojintakónnú xikó ts'en ts'énkjó jakjindií, tasá boá ti'anjnú xikoó jakjindií nga ts'ensénjiín ni xi ndajín, tanga ti'ankjónnú xikoó ngo xta xi xchá.
- 21 Bi ts'en je kji'ta xojon kjoakitii: “Kje'e én kuichjiajo an kui xta naxiíndaá, kó ts'oa xta xi xín nangui sa'inkjien an, tanga nde boá ts'en kujint'iejínna, tsó Néná.”
- 22 Kó kuíni nga, nga ndokjoa kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná, kuí nii xi bokó nga'niuú Néná ts'ié xta xi s'ijinjiín Néná, jmí tsi ts'ié xta xi s'ijiín Néná. Tanga nga chjia xta xi tsáyá én xí Néná tsjaa, ngo chiboá ts'ié xta xi s'ijiín Néná, jmí tsi ts'ié xta xi s'ijinjiín Néná.
- 23 Kó tsi nga kamatikó xta nangoxii, kó ngayejeé nga ndyichjia kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná, kó tsi ngo xta xi bejín ni xi tjíni'án kojo tsi ngo xta xi s'ijinjiín Néná xi k'os'ien nguia nangoxii, kó kujint'ieé, ¿a mí tsi “tsabérií kui xtaa” katsó?
- 24 Tanga tsi ngayeje xtaa xi ndyítsáya én xí Néná tsjaa, kó tsi ngo xta xi bejín ni xi tjíni'án kojo tsi ngo xta xi s'ijinjiín Néná xi k'os'ien nguia nangoxii, kó nga kujint'ie ni xi tjindókjoaa, kamakjín nga xta jé boá kui, kó boá kamaa kui xikoó tsi ngayeje xtaa xi ndyítsáya tsi nda kojo tsi ndajín kats'en,
- 25 kó ni xi tji'maá inimaá kamatsijen, kó kosién tikoó nga sa'índikón Néná, kó boá katsó nga jakoxi boá nga Néná kja tikónjinjú.
- 26 ¿Kó mí ni xi xianjú'un já nts'ie? Kji'a nga matikójojú xinguijú tjín xi sie salmo, tjín xi bokoyaá xta xi ngaseé, tjín xi tsáyá ni xi bokoó Néná, tjín xi chjia kje'e én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná, tjín xi ts'énk'átioya én xi makjínjiín xtaa xi tsjá Asién Nixtjiín Néná. Ngayeje ni xi si'ánjú nga ngo nga ngojú, boá ti'ánjú ts'ié nga xtjonink'á xta nangoxii.

- 27 Tsi tjin xi kujichjia kje'e én xi makjínjín xtaá xi tsjá Asién Nixtjiin Néná, jó ngatama xta xi boá sa'in, kojo tsi ngaskande ján tsi ngatama kó ngó ngó ngatichjia, kó ngo xi ngats'énk'átioya mí xi mejeén tsó kui eén,
- 28 tanga tsi jmíjín xi sa'ínk'atioya mí ni xi mejeén tsó kui eén, kui xi ts'énchjia kje'e én xi makjínjín xtaá xi tsjá Asién Nixtjiin Néná, tasá xió ngat'íjñá ngujiin xta nangoxii, kó ta kui ngatichjiajo soboá yoo kojo ngatichjiajo soboá Néná.
- 29 Kó já xi tsáyá én xí Néná tsjaá tsi jó kojo tsi ján ngatama nga kujichjia, kó xta xi ngasee nga ts'énkjín chan chan kon kó tsó ni xi tsint'ié.
- 30 Kó tsi Néná katsáyaá ngo ni ngo xta xi tikón kjaá, ja tasá kui tjon xió ngat'íjñá.
- 31 Kó boá ts'én ngayejejú, ngó ngó nga stsoboaa kama kotsoya én xí Néná katsjaá nga kujichjia, ts'e nga ngayeje xtaá skuie kó ngayeje nga sakó nga'niuú.
- 32 Xi katse'eé kjoanda nga kotsoya én xí Néná tsjaá, kuí xí tjin kjoa nga skuie chiboaa nga kujichjia.
- 33 Ngat'a Néná Nee kjoaxió boá kó mejénjín nga taxkiya si'an ngo ni nguiya nangoxii. Xikó ma nangoxii xta tsjee Néná,
- 34 íchjín kamajín kujichjia nguiya nangoxii, ngat'a jmí kjoajín nga kama kujichjia, chjiénga kuint'ié'eén xi'in xikó tsó kjoakitij.
- 35 Kó tsi tjin ni xi mejeén skuie, ndi'aa ngatasíyaá xi'in, ngat'a ndajín kji'i tsi íchjín kujichjia ngujiin xta nangoxii.
- 36 ¿A nguijinjú ítjats'ennii nga kandokjoa eén Néná, axa ta jún tsi xi ki'miyajnú?
- 37 Tsi tjin xi ts'énkjó nga kui xi máa nga kotsoya én xí Néná tsjaá, kojo tsi kui xi máa nga Asién Nixtjiin Néná xi katsjaá ngo kjoanda, tasá ngatamabe nga kjoabotíxomaa Ndianá boá ni xi tjíts'en'indójnú'un k'iee.
- 38 Tanga tsi tjin xi sa'ínsenjín ni xi ts'én'bit'ajnú'un k'iee, ti nde kui si'ansenjín nga.
- 39 Kó kuíni já nts'ie, ngatamamejénjú nga k'uiyájnú én xí Néná tsjajnú, kó ngata 'bíchjájínjú nga ngo xi kujichjia kje'e én xi makjínjín xtaá xi tsjá Asién Nixtjiin Néná.
- 40 Tanga ngayeje ni xi si'ánjú, ngó tjeen ngó tjeen ti'ánjú.

1 Xta Korinto 15

1 Ngot'e 'ne já nts'ie, mejéna sa'ínkja'átsjienjú'un éntjatsiee Ndianá xi je inijmijnú'un, kui xi je kini'ánjo'ojnú kó tangat'anij kui nga je 'niú tindyiójnú,

- ² kuí éntjatsiēē xi sa'ín nga kjoṭjo'ajnú, kó boḡ kama tsi si'ankjatjosónjnu é n xi inijmijnú'un, ngat'a tsi boajín kama ta kjoandaní nga kis'ijinjú kui éntjatsiēē.
- ³ Ngat'a tjon ma ni xi kini'ánk'as'ienna xi kats'enk'as'ienjú'un: Akoyájnu'un nga Kristoo jéná xi k'ientjé xikó ts'én kjit'a xoḡon eén Néná,
- ⁴ kojo nga akjanijín, kó nga xi ma ján nixtjin ja'á'yaá, xikó ts'én kjit'a xoḡon eén Néná,
- ⁵ kó nga Kristoo akoó yooḡ Peé, s'e jaskan akoó yooḡ nga tiejó xta tsi'e.
- ⁶ Jaskan akoó yooḡ nga ta ngo ka'a ma ra ts'atio ún úchán já nts'ie, kó achichí ma kui jaá xi síndo tsjé ngot'e, nda tsi je jesón chiboa.
- ⁷ S'e jaskan Kristoo akoó yooḡ Sandiyaá, s'e akoó yooḡ ngayeje já apostroo.
- ⁸ Kó nga fet'a Kristoo jaskan akóna yooḡ an, an xi xikoó tsi ngo ndí xi katsen xtió.
- ⁹ Ngat'a xian an nga an xí apostro xi chichí ngase an nguḡijín já apostro xi ngasee, nde tsoboájinna an nga apostro xiáan yojona, ngat'a an xí tsangatjinguí xta nangoxij Néná.
- ¹⁰ Tanga tangat'anij kjoandaḡ Néná nga an xi an, kó kui kjoanda xi katsjana ta kjoandajín kamá, tasá 'niú ngase kats'enxá an ta boajín ngayeje já apostro xi ngasee, nda tsi jmí tsi an xi boḡ kats'en an, kjoanda xi katse'éna boá xi boḡ kats'én.
- ¹¹ Kuíni nga tsi an kojo tsi já apostro xi ngasee, ti kuíni éntjatsiēē xi ik'ínijmijne, kó boḡ ts'én nga jún kis'ijinjú.
- ¹² Tanga tsi tji'bínijmi kjoaḡ nga ja'á'yaá Kristoo nguḡijín xta xi je jesoón, ¿kóts'en nga tjin jún xi boḡ ndyi'míjnu nga xta xi je jesoón nguiti foa'á'yájin?
- ¹³ Ngat'a tsi xta xi fesoón nguiti foa'á'yájin, ja Kristoo ti boḡ ti ts'én ja'á'yájin tsoboḡ,
- ¹⁴ kó tsi ja'á'yájin Kristoo, ja ta kjoandaní kui é n xi ts'én'binijmi an, kó ta kjoandaní kjoas'ijin xi tjinjú tsoboḡ.
- ¹⁵ Tsi boḡ kji'i kui nii, ja chistiko ndisoo Néná rá kjimajne tsoboḡ, ngat'a boḡ ndyi'míjne nga Néná xí kats'énkja'á'yaá Kristoo, kui xi ja'á'yájin raḡ tsoboḡ tsi jakoxi nga xta xi je jesoón nguiti foa'á'yájin.
- ¹⁶ Ngat'a tsi nguiti foa'á'yájin xta xi je jesoón, ja ti boḡ ti ts'én Kristoo ja'á'yájin tsoboḡ.
- ¹⁷ Kó tsi Kristoo ja'á'yájin, ta kjoandaní kjoas'ijinjú tsoboḡ, kó takó boḡ ra ts'én tindyionjinjú jéjnu tsoboḡ.
- ¹⁸ Kós'e ja ngaskande xta xi je jesón xi kis'ijin Kristoo je kichajá tsoboḡ.

- 19 Tsi ta kuí tsi ngasondiee xi ndyichiyá nga tjin ni xi sakóná ngat'a s'ijinná Kristoo, ñá rá xi tsoboáná nga xix'ian ngase katsoná xta xi ngasee, taboajin xta xi tjin ngasondiee.
- 20 Tanga ngot'e 'ne Kristoo je ja'áyaá ngujiin xta xi je jesoón, kó kui boá xi xikoó ngo chan xi tjon xi ni'ánk'as'ieen Néná, ngat'a kui boá xi tjon ja'áyaá ngujiin xta xi je jesoón.
- 21 Ngat'a xikó ts'én nga tangat'anii ngo nda nga je'e kjoaboyaa, ti boá ti ts'én tangat'anii ngo nda nga je'e kjoafoa'áyaá xta xi je jesoón.
- 22 Ngat'a xikó ts'én nga tangat'anii Adaan nga ngayeje xtaa fesón, ti boá ti ts'én tangat'anii Kristoo nga ngayeje xtaa k'uíndo nguini.
- 23 Tanga ngó tjien ngó tjien kjoa'áyaá xikó ts'én tsoboáá nga ngo nga ngo: Tjon ma Kristoo je ja'áyaá, s'e jaskan kji'a nga kjo'e nguini Kristoo, kjoa'áyaá xta xi ts'e.
- 24 Kós'e kjetjosón ni xi kama kui ngasondiee, Kristoo tjon sa'ínkjié ngayeje xi botixómá, kojo xi tjiin xá kojo xi tjiin nga'niú, s'e jaskan sa'ínk'as'ien nínga botixoma nguiya tsja Néná xí Na'mij.
- 25 Ngat'a Kristoo chjiénga kui kotixoma ngaskande nga ngayeje kondra ts'e kui'índo nguindie se.
- 26 Kó kui kondra xi kujiet'a xi kujiee, kjoaboyaa boá.
- 27 Ngat'a Néná je índo ngayeje nii nguindie se Kristoo. Kó kji'a nga tsó nga ngayeje nii je síndo nguindie se Kristoo, je ya chan chan nga jmí tsi kojo Néná xi tsó, ngat'a kuí Néná xi índo ngayeje nii nga Kristoo xi kotixoma.
- 28 Kó nguije ngayeje nii je síndo nguindie se Kristoo, kji'a boá nga ti kui Kristoo, kui xi ndii Néná, sa'ínk'as'ieen yojo Néná kui xi kats'énk'as'ieen ngayeje nii, kó boá ts'én nga ngayeje nii nga ts'e Néná kama.
- 29 Tjin xi botíndá yojo ngajo xta xi je jesoón kó ts'énkjó nga boá ts'én kjetjo'a kui xi je jesoón nga. Tanga tsi nguiti foa'áyajin xta xi je jesoón, ¿mí tsjá ngajo kui xta xi je jesoón ndyibotíndá yojo xi boá ndyits'eén?
- 30 Kó jin, ¿ánni nga ndyini'ánchíkjoajne ngayeje ni xi ndajin xi kjimata'injne ngatsjé nixtjin?
- 31 Jún nts'ie, be an nga tajmí nixtjinni kamana koya an kjoa ni xi tjits'en an, jakoxi kuí nii xikó ts'én jakoxi nga tsja mana nga s'ijinju Ndianá Jesukristoo.
- 32 Tsi xikoó ngo xta an nga askjanjo an cho tamá kia Éfeso, ¿mí ni xi kats'en an xi katse'éna? Tsi jakoxi nga xta xi je jesoón nguiti foa'áyajin, tasá boá s'ian xikó tsó kui eén “ja tasá xinje kojo s'io ngot'e, ngat'a ndyiojón je koya.”
- 33 Ngata boe'éndiejinnú nga tjin xi k'onchajojnú, xikó tsó kui eén “xta xi 'bítsomajo xta xi ndajin, ti ndajin ma nda tsi kui nga”

- 34 Chj́ax'ajnú ndyikonjnú, kó ngatá ni'ánjéjínjnú, ngat'a t́jín nguujínjnú xta xi bejín ni xi tsí'e Néná, xiyá an kui nií tsí'e nga soboá kamajnú.
- 35 T́jín rá xi kosiya nga bi katso: “¿Kó kama nga kjoa'á'yá nguinií xta xi je jesoón? ¿Kókón kama yojoo nga kjoa'á'yaá?”
- 36 ¡Nda chini xi boá t'íse ji! Ni xi 'bítjje ji, kjoa'ájiín tsi t́jónjín koya tsí'e nga kuj'ínts'ién kó k'uiéé xka,
- 37 kó ni xi k'úitjje ji, jmí tsi boá kji'i yojo xi kjoa'aá, ta ngo tsi xojmá, tsi xojmaá to ndsokoan ñño kojo tsi kje'e xojmá.
- 38 Néná xi tsjaá xojmaá ngo yojo xi mejeén kui, kó nga ngo nga ngo xojmaá Néná tsjaá ngo yojo xi bokiín.
- 39 Jmí tsi ngayeje yojoo xi ti boá ti kon. Kje'e kon yojoo xtaa, kje'e kon yojoo choo, kje'e kon yojoo nisiee kó kje'e kon yojoo cho xi t́jín nguujin ndójoaa.
- 40 Kó kje'e kon ni xi síndo nk'a ján, kje'e kon ni xi síndo k'ie t'anangui. Tanga kje'e kji'i kjoatsjakji'ii ni xi síndo nk'a ján, kó kje'e kji'i kjoatsjakji'ii ni xi síndo k'ie t'anangui.
- 41 Kje'e kji'i kjoatsjakji'ii ts'ueé, kje'e kji'i kjoatsjakji'ii saá, kó kje'e kji'i kjoatsjakji'ii ññoó. Kó nga ngo nga ngo ññoó ja kje'e ja kje'e kji'i kjoatsjakji'ii.
- 42 Ti boá ti kama kjoaa nga kjoa'á'yaá xta xi je jesoón. Ni xi fonijiín, ni xi máa fondo boá, tanga ni xi kjoa'á'yaá, ni xi nguiti kamajiín kjoondo boá.
- 43 Ni xi fonijiín, ni xi jmí ni chjijín boá, tanga nga kjoa'á'yá nguinií, ni xi t́jín kjoaje boá. Ni xi fonijiín, ni xi jmíjín nga'niú boá, tanga nga kjoa'á'yá nguinií, ni xi k'uiéé nga'niú boá.
- 44 Ni xi fonijiín, yojo xi kich'ia ngot'e boá, tanga nga kjoa'á'yá nguinií yojo xi Asién Nixtjijn Néná kuj'índa boá. Tsi t́jín yojo xikoó xi kich'ia, ti boá ti ts'én t́jín yojo xi Asién Nixtjijn Néná kuj'índa.
- 45 Bi ts'én kjit'a xojon eén Néná: “Nda xi t́jón xi 'mí Adaan, kini'ánda kó kis'ijña ngasondie.” Tanga kui Adan xi jet'aa kui xi Kristoo, kui boá xi Asién Nixtjin xi tsjá kjoamindyion.
- 46 Tanga jmí tsi kjoamindyion xi tsjá asién nixtjin xi tjoón. Kjoamindyion xi tsjá kui ngasondiee boá xi t́jón tikón, jaskanní k'uijña kjoamindyion xi tsjá asién nixtjijn.
- 47 Kui nda xi tjoón ndie kamándani, kó xta xi chjiani kui t'anangui kamá, kó nda xi ma joó, kui xi Ndianá, ndi'ak'ajmi kjiindibáni.
- 48 Xikoó nda xi kini'ándani ndiee, ti boá ti kon ngayeje xta ngasondiee. Xikoó nda xi kjiindibáni ndi'ak'ajmi ján, ti boá ti kon ngayeje xi chjiani ndi'ak'ajmi ján.
- 49 Kó xikó ts'én nga boá kon ñá xikoó nda xi ndie kamándani, ti boá ti ts'én boá kon kama ñá xikó kji'i nda xi kjiindibáni ndi'ak'ajmi ján.

50 Jún nts'ie, xiyájnú'un nga kui yojo xi tikónná ngot'e k̄amajín s'ijña nga kotixoma Néná, ti nde ni xi máa fotsoon sakójiín nguindie ngujiín ni xi fotsonjiín.

51 Tanga mejénna nga xchajnú ngo ni xi tji'maá Néná: Jmí tsi ngayeje ñá nga koya, tanga ngayeje ñá nga sasíkjoyá,

52 ngotjón chií, xikó maá tsi nga chjác'a kojo nga 'bíchjá ndyikón, boá ts'én sasíkjoyá, nguije kjonie tjio xi fet'aa. Ngat'a nga kjonie tjioo, kji'a boá nga ngayeje xta xi je jesoón kjoa'á'yaá ts'e nga nguiti koyajín, kó ñá sasíkjoyá.

53 Ngat'a kui yojo xi kich'ia ngot'e xi máa fotsoon, chjiénga kama yojo xi nguiti kjotsonjín, kó yojo xi 'mee ngot'e, chjiénga kama yojo xi nguiti koyajín.

54 Kó nguije yojo xi máa fotsoon kama yojo xi nguiti fotsonjiín, kó nguije yojo xi máa 'me kama yojo xi nguiti majiín 'mee, kji'a boá nga kjotjosón ni xi tsó xojon eén Néná: "Kjoaboyaa je kini'aán nga kini'ánchaja."

55 Ji kjoaboya, ¿ñá níí 'ne nga ji xi kini'ín? Ji Kjoaboya, ¿ñaní tikón nga'niúy xi ní'ínk'inje ji xtaa 'ne?

56 Ngat'a kjoaboyaa jeé ts'énkjién nga ts'enk'ién xtaa, kó jeé kjoakitii ts'énkjién ts'e nga xcha jeé.

57 Tanga ndok'óchjinií Néná nga katsjáná nga kini'aán kjoaboyaa tangat'aa ni xi kats'én Ndiáná Jesukristoo.

58 Kó kuíni jún boá ndí nts'ie xi tjóna, 'niú tindyiajnú, kó ndyiojón ndyiojón sa'niú sa'niú ti'ánjnú xaá Ndiáná, ngat'a jún je yajnú nga ta kjoandajiín xaá Ndiáná xi ndyini'ánjnú.

1 Xta Korinto 16

1 Kjoaa chjie xi chja'ásón ts'e xta tsjiee Néná xi síndo naxiíndá Jerusalen, boá ts'én chja'ásónjnú xikó kixiáan xta nangoxi xi chjiani nangui xi síndo Galasia.

2 Xki tamingo nga ngo nga ngojnú chjiénga k'uijñát'axínjnú chií ton xikó kji'i kini'ánjnú, kó chja'átjójnú ts'e nga, nga kjócho an jmí tsi kji'a chja'ásónjnú chjiee.

3 Kó kji'a nga kjócho an, sanguiya an naxiíndá Jerusalen xta xi jún chja'ájinjnú xi tsjáa ngo xojon ts'e nga kjojo chjie xi kini'ánkixójnú,

4 kó tsi nda kji'i nga kojo an kjuin an, kama kjuínjo an nga.

5 Kó kjuinkónjnú'un jaskan nga kjoa'a an Masedonia, ngat'a nangui xi síndo Masedonia kjoa'a an.

6 Kó kama ra kjín nixtjin kamana nínga tindiójnúnú, axa kama ra kja kjoa'ana chonch'aán ts'e nga jún kama kosikojojnúnú'un nínga ts'énfí an nguijee.

- 7 Ngat'a mejénjínna nga ta ngotjón tsi skuiejnú'un ngot'e nga kjoa'a an, ngat'a tasá skoyáa nga kjín nixtjin kama nínnga tindyiónjnu, tsi Ndiána xi tsjandiéna.
- 8 Tanga naxiéndá Éfeso kotijña an ngaskande nga kama s'ué Pentekostee,
- 9 ngat'a kja tjsákondiéna nga kama sa'inxá an, nda tsi kjín ma xtá xi kondrana xi sasiénjiín ni xi tjíts'en an.
- 10 Kó tsi kja kjochókónjnu Timoo, tjó ti'ánjnu ts'i'e nga tsja k'uiéé nga k'uijñájinjnu, ngat'a ti kuíni xaá Ndiána xi tjíts'én kuí xikoó an.
- 11 Kó kuíni ngatá boe'éndiejínjnu nga tjín xi sa'ínch'ó kui ndaa, tasá tasíkojnu ts'i'e nga xió ts'én kjindibákónna, ngat'a an ts'énkoyáa kui kojo já nts'ie xi nijan ndibájo.
- 12 Kó kjoaa nda nts'ie xi 'mí Apolo, achichí índaséen ts'i'e nga kjojo já nts'iee, tanga kamámejénjiín kijí ngot'e, kji'a nga sakóndieé koejekonjnu.
- 13 Tindyiondajnu, kó 'niú tindyiajnu kjoaa kjoas'ijinjnu, ngatá ndakonjín majnú, kó te'énga'niújnuy yojojnú.
- 14 Kó ngayeje ni xi si'anjojnú xinguijnú nga takó nga tjinjnu kjoatjó.
- 15 Jún nts'ie, je yajnu nga xtá xkjín Estéfanaa kui boá xi tjón kats'énk'oyá yojo nga tsint'ie eén Néná ngujiín xtá xi síndo nangui Akaya, kó kui xtaa katsjá yojo nga ndyibosikójo xtá tsjee Néná.
- 16 'Niú mí'ájnú'un jún nga tasiénnijonjnu kui xtá xi xikoó xtá xi'bi, kojo ngayeje xtá xi ndyibosikójo kui jaá kojo xi ti kuii kui xaá ndyits'en.
- 17 Achichí tsja kamána nga je'ekónna Estéfanaa, Natojo kojo Akaikoo, ngat'a kuí jaá xi asíkojona ngajojnú.
- 18 Ngat'a kuí jaá xi katsjaá kjoaxió kojo nga'niú inimana xikó kats'énjojnú jún nga, chandikónjnu kui xtá xi xikoó kui jaá.
- 19 Tinde xó boá tsó xtá nangoxi xi síndo nangui Asia. Akilaa kojo na Prisilaa kojo xtá nangoxi xi matikó ndi'aa ts'entindejnu jún nga ti s'ijinjnu Néná nga.
- 20 Tinde xó boá tsó ngayeje já nts'ie xi síndo k'iee. Ti'antindejnu xinguijnú nga ngo nga ngojnú.
- 21 Pabloo boá an, kó ngo tinde ts'éntsanguiyájnú'un nga an ma xi ts'én'bit'a an kui xojoon.
- 22 Tsi tjín xi tjójiín Ndiána Jesukristoo, ngat'íkojonii. ¡Jabí'in Ndiá!
- 23 Ndiána Jesukristoo nga tsjajnu kjoandaa.
- 24 Tjóna ngayejejnú xikó ts'én Ndiána Kristo Kjisoo tjoó ñá. Boá kji'i.

2 Xta Korinto

2 Xta Korinto 1

- 1** An Pabloo, an xí kamá an ngo nda apostroo Jesukristoo ngat'a boa ts'én kamámejeén Néná. An kojo nda nts'ie xi 'mí Timoo ni'ántindejne xta nangoxii Néná xi síndo naxiíndá Korinto, kojo ngayeje xta tsjiee Néná xi síndo ngayeje nangui Akaya.
- 2** Néná xi Na'miná kojo Ndiáná Jesukristoo, nga tsjainú kjoandaa kojo kjoaxioó.
- 3** Nga ni'ántsjaá Néná, kui xi Neē kojo Na'mii Ndiáná Jesukristoo, kui xi Na'miná kojo xi Néná xí ma nimaā ñá kojo xi tsjanga'niúná ngatsjé nixtjin.
- 4** Kuí xí tsjanga'niúná ts'ie nga xchikjoaná ngayeje kjoanima, ts'ie nga kamaná koe'enga'niúu ngayeje xta xi ndyifoa'atio kjoanima, xikó ts'én Néná ts'éntsjá nga'niúná, boa ts'én koe'enga'niúu xta xi ngasee.
- 5** Ngat'a xikó ts'én tsie kjoanima ndyibitjajín ngat'aa Kristoo, ti boa ti ts'én Kristoo ts'éntsjá nga'niúná.
- 6** Ts'ie nga k'uiéjnu nga'niú kojo nga kjoajnu, kuíni nga kjoanima ndyibitjatiójne jin. Kó tsi sakó nga'niújne jin, ts'ie nga k'uiéjnu nga'niú kojo nga kjoajnu, ts'ie nga xchikjoajnu kojo sakó nga'niújnu kji'a nga k'uiéjnu ti kuii kjoanima xikoó xi ndyibitjajinjne jin.
- 7** 'Niátakónjne jún ngat'a yajne nga tsi nijan kuitjatió kuí kjoanima, ti boa ti ts'én nijan sakó nga'niúná nga.
- 8** Jún nts'ie, mejénjnjne nga k'ui'májne kjoanima xi ikitjatiójne nangui Asia, achichí tsie ni xi kamáta'injne kó ta'ya kichikjoajne, ngaskande je nguiti kini'ánkjójnjne tsi ti kuindyión ngasejne ngasondie.
- 9** Ngat'a jin je tanisién koyajne kamájne, ts'ie nga ti jinjin xi kamá'niátakónjne yojjne, tasá Néná xí kama'niátakónjne, kui Néná xi ts'énkja'á'yaá xta xi je jesoón.
- 10** Néná xín kats'énkja'ajne kjoaboyaa kó beē takónjne nga xín sa'ínkja'ajne kó nga takó boa sa'ín.
- 11** Ndókjoatjéjnu jin, ngat'a tsi kjin kama xi kujiatjéjne, ti kjin kama xta xi tsjaá ndok'óchji Néná kjoaa kui kjoani'ánchikonñé xi tsjajne jin.
- 12** Tsja majne nga nda tikón kjoakjintakónjne kó yajne nga tsjie kojo nga kixi kis'intsomajne nguujinju kojo nguujin ngayeje xtaa, kji'a nga boa kini'ánjne, kjoandaa Néná xi tsanguintjinguinjne, jmí tsi xikó ts'én tjijinkon xtaa kui ngasondiee.

- 13 Ni xi kamakjínjnú boá xi kini'án'indójne xojon xi ndyini'ányajnú, kó skoya an nga kamakjín chan chanjnú ngayeje ni.
- 14 Xikó ts'én je kamakjín chiíjnú nga nixtjin nga kjo'e nguini Ndiáná Jesukristoo, jún tsja kamajnú kjoaa jin, xikó ts'én jin tsja kamajne kjoaa jún.
- 15 'Niú kamá'niátakónjnú'un kuíni nga kats'enkjó an nga tjón jún kjuinkátsijenjnú'un, ts'e nga k'uiéjnú kjoanda nga jó ndyia kjuinkátsijenjnú'un.
- 16 Kó ts'enkjó an nga tjón kjuinkátsijenjnú'un nga kjuin an nangui Masedonia, s'e jaskan nga kjindibá nguiñá an ti kjoa'atio nguiñá an kjaa, kja kama nga jún kama kosikojonjúnú'un nga kjuin an xtjeen nangui Judea.
- 17 Kó nguije boá ts'én kats'enkjó an, ¿a ndajín kats'enkjó an nga kats'en an kui ni tsooá? ¿Axá a berí takónjnú nga nda ts'én'binda an ni xi sa'in an xikoó ngo xtá xi ti kji'a "jooon" kojo "jmí" tsó nga chja?
- 18 Tanga Néná xí chistikó nga jin jmí tsi "jooon" s'e ti kji'a "jmí" 'mijne.
- 19 Ngat'a Jesukristoo kuí xí ndií Néná, kó kjoaa kuí boá xi ik'inijmijne Silbanoo, Timoó kojo an nguujinjnú, jmí tsi "jooon" kojo "jmí" ti kji'a katsó, kui boá xi ngatsjé nixtjin "jooon" tsó Néná.
- 20 Ngat'a ngayeje ni xi katsáyatjón Néná nga sa'in kuí xí fotjosón ngat'aa Kristoo, kó kuíni nga "boá kji'i" 'mí ñá nga boe'ée kjoaje Néná.
- 21 Néná boá xi tsjáná nga'niú jún kojo jin ts'e nga 'niú kuindyia kjoaa nga je kis'ijinná Kristoo, kó kui boá kui Néná xi ja'ájinná.
- 22 Kuí Néná xi je kats'enka'aná chiboá nga íñajin nguujin inimaná Asién Nixtjin xikoó ngo ni xi tikonguí ts'e nga xchá nga sa'inkjatjosón ni xi jaskan tsjaaná.
- 23 Nguindyikon Néná nga ngataya an tsi boajín kji'i ni xi ts'énxiyajnú'un, kje fíjín an Korinto, ngat'a mejéninna nga ndasen kamajnú.
- 24 Jmí tsi jin xi si'anjne kjoa'niú kjoaa xikó ts'én s'ijinjún, tasá mejénne nga jin kosikojone jún ts'e nga k'uiéjnú kjoatsja, ngat'a je 'niú tindiyajnú nga s'ijinjún Néná.

2 Xta Korinto 2

- 1 Kuíni nga boá kixian an nga nguiti kjuinkonjínjnú'un ts'e nga jmí kjoandasen tsjajínjnú'un.
- 2 Ngat'a tsi an sa'indasenjnú'un, ¿yá xi jaskan tsjaana kjoatsja an, a mí tsi ta jún tsi?
- 3 Kuíni nga kats'en'indójnú'un kui xojoon, ts'e nga nga kjocho an, sa'indasenjínna xtá xi chjiénga kjoatsja tsjaana, bee kon an nga kjoatsjana ti kuíni xi kjoatsjajnú nga.

- ⁴ Ngat'a achichí ndasen kojo boa kjimaḡ inimaḡ, kó achichí ndándyíkón an xi tjitjón nga kats'en'indó an kui xojoon, jmí tsi tsí'e nga ndasen kamajnú, tasá kjoḡḡ nga mejénna nga xchajnú nga achichí tjóna jún.
- ⁵ Tanga tsi tjín xi kats'éndasenna, jmí tsi ta an tsi xi kats'éndasenna, mején ngaskande kojo ngayejejnú xi kats'éndasenjnú. Mejeén ngaskande xian an, tsí'e nga ts'atiojín kuichjia an.
- ⁶ Kjín ma jún xi je 'niú kandokjoajojnú kui nda xi kats'éndasenna, kó je kamanij kui nij.
- ⁷ Kó kuíni nga, tasá ti'anjetakónjnuú kó ti'andajonjnuú, tsí'e nga kjoandaseen sa'ín'onjiín.
- ⁸ Kó kuíni nga 'niú mí'ájnú'un tsí'e nga kokójnúú kui nga tjójnú.
- ⁹ Ngat'a kuíni nga kats'en'indójnú'un kui xojoon, tsí'e nga skuie an tsi jakoxi nga ndyinda'yá'énjnú'un ngayeje ni xi t'íxianjnu'un.
- ¹⁰ An sa'injetakóon xta xi jún si'anjetakónjnuú ngo ni, ngat'a ni xi je kats'enjetakón an, tsi chjiénga si'anjetakón an, boḡ kats'en an nguindyikon Kristoo nganda tsajún,
- ¹¹ tsí'e nga xindajín Satanaḡ sakóndiéjiín nga sanguínjin yojoḡ kui nij, ngat'a je ya nga tanisién ndajín ni xi ts'énkjó kui.
- ¹² Kji'a nga jachó an naxiínda Troḡ nga injimi an éntjatsiee Kristoo, kasakona nguindie nga sa'in an xaá Ndiána kui nangui.
- ¹³ Nda kamaá inimaḡ ngat'a kasakojinna nda nts'ie an xi 'mí Titoo, kó kuíni nga kats'enkixot'a an kui xtaḡ, s'e kijí an nangui Masedonia.
- ¹⁴ Ndok'óchjií Néná, nga ngatsjé nixtjin tsjájne nga ni'ánjne nguiaḡ ja'eén Kristoo kojo nga jin ts'énkjiénjne nga bokó ngayeje nguindie kjoakjintakoón xikó maá tsi ngo ni xi sijen.
- ¹⁵ Ngat'a jin xikóníí ni sijen xi Kristoo ts'énk'ás'ieén Néná xi kjifoa'ándá nguijiín xta xi fotjo'a kojo nguijiín xta xi kichajá.
- ¹⁶ Kui xta xi tjichájaá, jin xikóníí tsi jen kjoaboya kjimaḡ jin, tanga kui xta xi fotjo'aḡ jin xí xikoó ngo ni sijen xi tsjá kjoamindyioon kjimaḡ. Kó kjoḡḡ kui nij, ¿yá xi tjíín nga'niú nga kamaḡ sa'ín kui xaá?
- ¹⁷ Ngat'a jmí tsi boḡ kónjne xikoó kjín xta xi ndyifoa'áchjí nga ndyichjia eén Néná, ngayejení inimajne nga ndyí'bínijmijne Kristoo. Boḡ ndyini'ánjne nguindyikon Néná xi katsjájne kui xaá.

2 Xta Korinto 3

- ¹ Kji'a nga boḡ ndyí'míjne, ¿a ti jinní xi nda kondókjoajne kjoḡḡ jin? ¿Axa chjiénjne nga tjín xi tsjaajne ngo xojoon xi nda kuichjia kjoḡḡ jin, tsí'e nga jún

kamakjínjnú 'yání xi jín? ¿Axa chjiénga jún si'andajnú ngo xojon xi nda kujichjia kjoaa jín, tsí'e nga kamakjín xtaa 'yání xi jín?

² Jún boá xi xikoó ngo xojon xi nda kujichjia kjoaa jín, kui xi Kristoo ít'a nguujin inimajne. Xojon xi ngayeje xtaa be kojo ts'enyá,

³ ngat'a ya chan chan nga jún boá xi xikoó kui xojon xi Kristoo kats'énda xi jín kini'ánk'as'ienjne jún, ngo xojon xi jmí tsi tinta kini'án'indóni, tasá Asíén Nixtjiin Néná xi tikoón xi kini'án'indóni, ngo xojon xi jmí tsi ngasoón ngo ndijo kini'án'indó, tasá nguujin inimaná boá nínga akjat'a.

⁴ Nguindyikon Néná nga Kristoo boá xi tjíts'en nga 'niátakón an xá xi tjíts'en an.

⁵ Jmí tsi kjoaa tsi s'ijinjne nga ti jiin xi kamajne si'an xá xi ndyini'ánjne, Néná boá xi tsjájne nga'niú nga ni'ánjne kui xaá.

⁶ Kó kui boá xi kats'énjne nga mosoo kjoa'bínda tjatsie xi índajo xtaa kamajne, jmí tsi ngo ni xi kjit'a ngo xojon, tasá ngo ni xi tjíts'én Asíén Nixtjiin Néná. Ngat'a kjoakiti xi kisit'aa kui boá xi fijona kjoaboyaa, tanga Asíén Nixtjiin Néná kui boá xi tsjáná kjoamindyioon.

⁷ Kó tsi xá xi kis'iee kjoakiti xi fijoná kjoaboyaa xi kini'án'indóni ngasoón ngo tie ndijoo, kis'iee kjoaje kó ngaskande xta xi chjiani Israel kamajín kamábe kjen Moisee, tangat'anij kui kjoaje xi tikónjin kjen, kó kui kjoajee tsiejín kamaá,

⁸ kó ¿kóts'en nga jejín ngase kama kjoajee ni xi ts'én Asíén Nixtjiin Néná?

⁹ Ngat'a tsi kis'iee kjoaje xaá kjoakiti xi sa'ínjeé xtaa, 'niú ngase k'uiéé kjoaje xaá éntjatsiee Néná xi sa'ínkixi xtaa nguindyikon Néná.

¹⁰ Ngat'a nga jakoxi kui ni xi kis'iee kjoajee je kichajá kjoajee, tsi x'ichiboa ndsejen kuí kjoaje xi 'niú je ngase xi tikón ngot'e.

¹¹ Tsi kis'iee kjoaje ngo ni xi tsiejín kamaá, achichí ra tsie ngase kjoaje k'uiéé ni xi k'uijñá ngatsjé nixtjiin.

¹² Ngat'a yajne nga boa kji'i ni xi s'ijinjne, kuíni nga 'niátakónjne ni xi ndokjoajne.

¹³ Jmí tsi boa ndyini'ánjne xikó kats'én Moisee nga ngo njño í'má kjen, tsí'e nga xta xi chjiani Israel skuiejín ndilí kui kjoaje xi'ba, kjoaje xi tsiejín ts'andíyaá.

¹⁴ Tanga kis'ijñoó kjoakjintakoón kui xtaa, ngat'a ngaskande ngot'e kji'a nga ts'enyá ni xi índajo Néná ngas'e, ti kui njño bo'má kjoakjintakoón. Kó kui njño kjié tjo'óxínjín, ngat'a ta kuí tsi Kristoo xi maá foa'áxín.

¹⁵ Tanga ngaskande ngot'e, kji'a nga ni'ánya xojon kjoakiti xi kats'énda Moisee, kui njño ngasón inimaá kui xtaa takó tikón.

¹⁶ Tanga nguije s'ijiin Ndianá, xtjo'óxín kui njño.

17 Ngat'a Ndianá kui boá xi Asíén Nixtjiin, kó nínga tikón Asíén Nixtjiin Ndianá, tjin kjoandé.

18 Kó kuíni nga ngayeje ñá nguiti jmíjinná kui njño xi bo'má kjen. Xikoó kji'a nga ngo chitsen bokó kjen, boá ts'en bokó ñá kjoajee Ndianá. Boá kon kjimá xikó maá asieén Néná, ngat'a ngatsjé nixtjin sa kji'bé sa kji'béná tsie kjoajee, tangat'anij ni xi tjíts'én Asíén Nixtjiin Ndianá.

2 Xta Korinto 4

1 Kó kuíni nga tangat'anij kjoanimatakoón Néná nga katsjájne kui xaá, kó ndyini'ankjiéjijnje kjoa.

2 Ni'ánjijnje ni xi ni'án nínga 'maá kojo ni xi tsjaaná kjoasoboá, jmí kjoamaña ndyini'ankjiénjijnje, ti nde jmí tsi ndyi'bosíkjójajne eén Néná. Néná be nga jakoxi ni xi ndokjoajne kó boá ts'én ndyibokojne kókónjne nguindyikon xta xi nda síndo kjoakjintakoón.

3 Tanga tsi takó tikón'má ngase éntjatsiee Néná xi ndyi'bínijmijne, tikón'má kuí eén, tanga nguujjin xta xi kichajaá nga tikón'má.

4 Ngat'a nee kui ngasondiee kats'énjñoó kjoakjintakoón kui xta xi s'ijinjín, tsie nga skuie chan chanjin kjoatsijeen ndi'í 'naa éntjatsie xi ts'éntsáyá kjoajee Kristoo, kó kuíni nga, nga ya ñá Kristoo, makjinná kókji'i kjoajee Néná.

5 Ngat'a jmí tsi kjoaa jin xi ndyi'bínijmijne, kjoaa Jesukristoo nga kui xi Ndianá xí ndyi'bínijmijne, kó jin ta moso tsajún tsi kjimajne tangat'anij nga tikónjijnje kjoatjoó Kjisoo.

6 Ngat'a kuí Néná xi katsjá kjoa nga nínga jñoó sa'intsijen ndi'í, kó ti kuíni xi kats'éntsijen ndi'í nguujjin inimaná, kó kats'éntsijeen tsie nga kamakjinná kjoajee Néná xi tjíts'én 'na kjen Jesukristoo.

7 Néná katsjájne kui kjoachon xi'bi, kó jin xikónií ngo bosó tji nínga tikóntjó kui kjoachoon. Tsie nga s'ijña tsijen nga kui nga'niú nda kji'ii tsie Néná kama, kó jmí tsi tsajin.

8 Nda tsi kjín kjoanima ndyibitjatiójne, tanga tjisákó ndiyajne kóts'en kjotjójijnje. Nda tsi nda kjimajne, tanga jmí tsi yajijnje mí ni xi si'anjne.

9 Nda tsi tjimíyotjinguinjne, tanga jmí tsi je íjñamasienjne Néná. Nda tsi je akjatójójne, tanga jmí tsi je kini'ánchajajne.

10 Ta nínga ndyimonguínjne, kich'íájne nguujjin yojojne chiboaa kjoanima xi ja'atio Kjisoo nga kini'ánk'ién, tsie nga boá ts'én xcha nguujjin yojojne kjoamindyioon Kjisoo nga.

11 Ngat'a jin xi tindyionjne, tjin xi mejeén sa'ínk'iénjne tangat'anij Kjisoo, tsie nga ti boá ti ts'én kjoamindyioon Kjisoo xcha nguujjin yojojne xi máa 'me.

12 Kó boá ts'én jin kjimayajne, kó jún ndyimindyionnú nguuya tsja Néná.

13 Bi ts'én je kjit'a xojon eén Néná: “Kis'ijinna, kuíni nga tsíchjia an.” Kó jin ti boá ti ts'én tjíjinjñe. S'ijinjñe kó kuíni nga kandokjoajñe.

14 Ngat'a je ya ñá nga Néná boá xi kats'énkja'á'yaá Ndianá Kjisoo, kó ti boá ti ts'én sa'ínkja'á'yáná ñá nga, kó nijan kjojoná nguindyikon kui.

15 Ngat'a ngayeje kui niij kjima nganda tsajún, ts'ie nga kjín xtá xi tsjaá ndok'óchji Néná kjoaa kui kjoanda xi tjsákoó, kó boá ts'én Néná k'uié ngasee kjoaje.

16 Kó kuíni nga ndyini'ankjiéjínjñe kjoa, ngat'a nda tsi je kjife nga'niuú yojojñe, tanga inimajñe kjimatjatsieya ndyiojón ndyiojón.

17 Ngat'a kui kjoanima xi ta ngotjón nga ndyibitjatió ñá, kuí xí tsjaaná ngo kjoaje xi ngatsjé nixtjin kojo xi nda ngase.

18 Jmí tsi ni xi ndyia xí si'anséen, kui ni xi yajiín xi si'anséen, ngat'a ni xi yaa, ta ngotjón tsi s'ijña, tanga ni xi yajiín ngatsjé nixtjin s'ijña.

2 Xta Korinto 5

1 Ngat'a ñá je ya nga yojoná xikónií tsi ngo ndi'anjño xi tindyionya kuí ngasondiee. Kó nga kjotson kui ndi'anjño, ya nga ndi'ak'ajmi ján tikónna ngo ndi'a xi tikón ngatsjé nixtjin xi tsjáná Néná, ngo ndi'a xi jmí tsi tsja xtá kamándani.

2 Kuíni nga on kjimaná nga tindyión k'iee, ngat'a mejénná nga tsá koé'éná kui ndi'a xi tikón ndi'ak'ajmi, kui xi xikoó tsi ngo njño tjatsie xi xchajá.

3 Ngat'a boá ts'en nda tsi xchja'áxinná kui njño xi tikónná ngot'e, xcha kji'ixtjinná.

4 Ngat'a tjenga xikoó tsi kui ndi'anjño tindyionya nga kui xi yojoná, kjifoe'ets'i'ónná nga je jenda ñá. Ngat'a nga kamamejénná chja'áxín kui yojo xcháná, jmí tsi ndyí'mí nga mejénjinná nga k'uiéná ngo yojo, tasá mejénná nga ngo yojo tjatsie k'uiéná, ts'ie nga kjoamindyioon k'uijña ngajo ni xi 'mee.

5 Néná boá xi ijñandaná kjoaa kui niij, kó katsjáná Asien Nixtjin xikoó tsi ngo ni xi tikónguí, ts'ie nga xcha nga sa'ínkjatjosón ni xi katsáyatjón nga tsjaaná.

6 Kó kuíni nga kjima'niátakón ngatsjé nixtjin, ngat'a je ya nga tjenga kui yojo xchaá tindyionjin, kjin tindyionñá Ndianá.

7 Ngat'a tangat'anií kjoas'ijjin nga tindyión, jmí tsi kjoaa ni xi ndyia.

8 Kjima'niátakón ñá kó mejénná nga k'uijña masien kui yojo xchaá, ts'ie nga nínga tikón Ndianá konguínkindyión.

9 Kó kuíni nga ni'án ngo kjoa'niú nga ni'án ni xi tsja ma Ndianá, nda tsi k'ie tindyión nguijiin kui yoojo kojo tsi je akayá.

- 10 Ngat'a chjiénga ngayeje ñá kĩa konguínkindyíá nguindyikōn Kristoo, tsì'e nga skuìe ni xi kini'án, kó nga ngo nga ngo ñá sakóná ni xi tsoboáná, tsi nda kojo tsi ndajín ni xi kini'án tjiénga kixindyión nguìjiiin kui yoojo.
- 11 Kó kuíni nga, nga yandíkónjñe Ndiáná ndyì'míya çan çanjñe xtaa nga ti s'ijiiin nga. Néná be kókón jin, kó mejénna nga kojo jún xi nda inimajnú xchajnú kókón jin nga.
- 12 Jmí tsi ti jiiin ingo ndiya nda ndyìndokjoa nguiniñe kjoaa jin nguindyikónjñú, tasá ndyìboe'éjñe jin ngo nguìndie jún tsì'e nga tsja kamajnú kjoaa jin, tsì'e nga kamajnú kondokjoa'ajnú xta xi je kjimaá yoojo kjoaa xikó ts'én ndyìbe xtaa kó jmí tsi xikó kon kui.
- 13 Ngat'a tsi tsabéjñe tsó xtaa, tsabéjñe kjoaa nga xaá Néná boá xi ndyìni'ánjñe, kó tsi nda ts'én tikón kjoakjintakónjñe, nganda tsajún boá.
- 14 Ngat'a kjoatjoó Kristoo ts'énjñe kjoa'niú nga bi ts'én ni'ánkjójñe: nga tsi ngo xi k'ien kjoaa ngayeje xtaa, kó kuíni nga ngayeje xtaa jesón.
- 15 Kó tangat'anii ngayeje xtaa nga k'ien Kristoo, tsì'e nga kui xta xi síndoo, jmí tsi kjoaa kui nga k'uíndo ngase, k'uíndo tsì'e nga sa'ín ni xi tsjaa Kristoo, kui xi k'ien kojo ja'á'yaá ngandaá kui xtaa.
- 16 Kó kuíni nga jin je nguiti boajín ts'én tsitsijenjñe xtaa xikó ts'én kotsijeén xkjín xtaa kui ngasondiee, kó nda tsi ngas'e boá ts'én kitsitsijenjñe Kristoo, tanga ngot'e je nguiti boajín ts'en ndyìtsitsijenjñe.
- 17 Kó kuíni nga kui xta xi je kats'éngojo yoojo Kristoo, ngo xta xi tjatsie je kamá, ni xi xchaá je ja'a, kó ni xi tjatsie je je'e.
- 18 Kó ngayeje kui nii, Néná boá xi tjits'én. Néná kats'énkjién Kristoo nga yíndaná ñá kojo kui, kó katsjáná ngo xá nga kondókjoa kjoaa nga konguínchon tiña nguñáa Néná.
- 19 Néná kats'énkjién Kristoo tsì'e nga xta ngasondiee sa'ín tiñaá yoojo Néná, kó kats'énxkjín jeé kui xtaa. Jin katsjájñe nga k'uinijmijñe kui eén, tsì'e xtaa sa'ín tiñaá yoojo Néná.
- 20 Kó kuíni nga jin, xtaxchaá Kristoo boá jin. Xikónií tsi ti kui Néná xí ts'énchjia kji'a nga ndyìndokjoajojñe jún, kuíni nga nguìyaa ja'eén Kristoo chjiá'ájñe jún nga tjandajojnú Néná.
- 21 Kristoo nde ngo jé kis'iejiín, nganda tsañá boá nga Néná xikoó tsi xta jé kats'én, tsì'e nga ñá xta kixi kama nguindyikōn Néná, tangat'anii ni xi kats'én Kristoo.

2 Xta Korinto 6

- 1 Kó kuíni nga jin xi xaá Néná ndyìni'ánjñe, 'niú chjiá'ájñe jún tsì'e nga ngata tonjín majnú kjoandaá Néná.

- ² Ngat'a bi tsó xojon eén Néná: Nixtjin xi ndaa an tsint'iee, kó nixtjin nga ts'axié'á an xtaq an asikojoq ji. Boq t'ixianjnu'un nga ngot'e boá nixtjin xi ndaa, kó ngot'e boá nixtjin nga Néná 'boxié'á xtaq.
- ³ Nde ngojín ni xi ndajín ni'ánjne, xi sa'ínkjién xtaq tsi'e nga ch'o ts'én skjoyá xájne.
- ⁴ Tasá ngayeje ni xi ni'ánjne bokó nga xaá Néná ndyini'ánjne, nga 'niú ndyini'ánchíkjoajne, nga ndyibitjatiójne kjoanima, nga chjiénjne ngo ni, nga nda kjimajne.
- ⁵ Nga tjifoájne, nga ndyini'ánchíkjoajne tsi tjin xi ndyifíojne ndoboaya, nga tjíbixkánjojne, nga xá 'niú ndyini'ánjne, nga hñá kojo tsi kjindía ndyibitjatiójne.
- ⁶ Tsjiets'én ndyimonguínjojne yojojne. Makjínjne ni xi ndokjoajne. Ni'ánchíkjoajne. Tjínjne kjoanda. Tikónjinjne Asién Nixtjin Néná. Tjínjne ngo kjoatjó xi nda.
- ⁷ Ndyimíyajne én xí jakoxi kó nga'niuú Néná tikónjinjne. Kjoakixi xikóni tsi ni xi ni'ánkjién nga bixkán ndyini'ánjne.
- ⁸ Tjin nixtjin nga yandikónjne, kó tjin nixtjin nga ch'o 'míjne. Tjin nixtjin nga nda ndokjoa kjoa jin, kó tjin nixtjin nga ch'o ts'én ndokjoa. Tjin nixtjin nga xta ndiso tjí'míjne, nda tsi ni xi jakoxi boá xi ndokjoajne.
- ⁹ Nda tsi ngayeje xtaq bejne, tanga xikoó tsi bejínjne. Xta xi je kjifesón kjimajne, tanga ti kuí xí k'ie tindyionjne. Tjini'ánk'atiojne kjoanima, tanga jmí tsi je jesónjne.
- ¹⁰ Tindyionjne xikoó xta xi ndasen síndo, tanga ngatsjé nixtjin nga tsjatjínjne. Tindyionjne xikoó xta nima, tanga achichí xta xi ni'ánchonjne. Tindyionjne xikoó xta jmí nijín, tanga ngayeje ni xi tjinjne.
- ¹¹ Jún xta Korinto, je kandokjoajo kixi kixijne jin, kó je ki'míyajne ni xi tikónjin inimajne.
- ¹² Jin achichí tjójne jún, tanga jún boajín ndyini'ánjnu.
- ¹³ Kuíni nga 'niú mí'ájnú'un xikoó tsi ndína majnú, tsi'e boq si'ánjnu jún, nga kokójnu jún ni xi tikónjin inimajnu.
- ¹⁴ Ngata kjaín nijan ni'ánngojojnú yojojnú xta xi s'ijinjin Néná. Ngat'a, ¿mí ni xi nijan mani xkjin ni xi kixi kojo ni xi kixijín? ¿Axa kóts'en nga nijan k'uíndo ndi'í kojo jnoó?
- ¹⁵ ¿Kó kóts'en kamajo xkjin Kristo kojo xindajín Beliaal? ¿Axa kóts'en nga nda koa'a xkjin ngo xta xi s'ijin Néná kojo ngo xi s'ijinjin?
- ¹⁶ ¿Kó kóts'en kamangojo xkjin nangoxi Néná kojo asién ngo ne xi ts'enda xtaq? Ngat'a ñá boá xi nangoxi Néná xi tikoón, xikó katsó ti kui Néná: Kja

kotíjñajín kó k̄iā kjótso'bájín, kó an xí Nee k̄ama an, kó kui xtaā xi xta naxiñdána k̄ama.

¹⁷ Kó kuíni nga bi katsó ngase Néná: Tjítaxínjinjnú ngamasieen kui xtaā, kó tjítaxínboa'ájnú, tsó Ndiáná. Ngataā chiíjín ni'ánjojnú ni xi ndándí nguindyikón an. Kó an skíbéjnú'un.

¹⁸ Kó an xí Na'mijnú k̄ama an, kó jún xi ndína k̄amajnú, boā tsó Ndiáná xi tjiín nga'niuú.

2 Xta Korinto 7

¹ Jún xta xi tjóna, ñá tsañá ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaá xta xi tsí'e. Kuíni nga tsjets'én kuindyión nguindyikon Néná, nga xín k'uijñá ni xi ts'énndándí yojoná kojo inimaná. Si'andojo k̄jin k̄jin kui kjoatsjiee nga xchandíkón Néná.

² Te'éjne ngo nguindie ngujiín inimajnú. Kjie ngo xta xi ndajín kji'i ni xi ndyini'ánjojne. Kjie ngo xta xi ndyich'ínchajojne.

³ Jmí tsi kui nií t'ixianjnú'un nga jún ts'én'biniéjnú'un ngo ni, ngat'a je boā kixiánjnú'un ngas'e, nga ngujiín inimajne tindiyónjnú tsí'e nga nijan koya kojo tsi nijan kuindyión.

⁴ Achichí kixi chjiáojnú'un, kó achichí tsja mana kjoāā jún. Achichí nga'niú tjsákóna. Ngaskande ja'atio maá kjoatsja xi tjínna, nda tsi tsie kjoanima ndyibitjatiójne.

⁵ Nga jáchójne Masedoniā nde chií kini'ánkja'yájijnje, tasá ma tajñání kasakojne kjoaxti. Xtaā askjanjo xkjín, kó kandakonni jin.

⁶ Tanga Néná kui xi tsja nga'niuú xta xi tsie kjoanima ndyifoa'atioo, kui boá xi katsjanga'niújne nga jachókónjne Titoo.

⁷ Kó jmí tsi ta kjoāā nga jachó tsi Titoo, kojo kjoāā nga kasakonga'niuú ngujiinjnú boá nga. Katsáyájne nga mejénjnu xchajnú jin, kó nga ndasen kamájnú kjoāā ni xi kamána, kojo kjoāā nga nda kjimajnú kjoāā an. Nga tsint'ie an kui nií achichí 'niú ngase tsja kis'iena.

⁸ Nda tsi ndasen kamájnú kjoāā kui xojon xi katsanguiyajnú'un, ndajín mana ngot'e. Kjénní nga nda kamána ngas'e, ngat'a be an nga kui xojoon kats'éndasenjnu chiboa nixtjin.

⁹ Ngot'e 'ne achichí tsja mana, jmí tsi kjoāā nga ndasen kamájnú, tasá kjoāā nga kui kjoandaseen xi kats'én nga kini'ánk'oyajnú yojojnú. Xikó ts'én mejeén Néná boá ts'en kamándasenjnu, kó kuíni nga jin jmí ni kini'ánjijnje xi kats'én'ónjnu.

¹⁰ Ngat'a kui kjoandasen xi tsí'e Néná, kui boá xi tsjáná nga ni'ánk'oyá yojoná, tsí'e nga kjotjo'a. Kuíni nga jmí kjoajín nga nda kamaná. Tanga kjoandasen xi tsjáná ngasondiee kui boá xi ts'enk'iénná.

11 Tsitsíjenjnú kókji'i ni xi nda je'ejojnú kui kjoandasen xi ts'i'e Néná. Kamáyajnú nga jmí jéjínna kó ngaskande ka'naxié'ájnú'un. Ti boǎ ti ts'én kini'ánxchánjnú kó kandakonjnú tsi ngo ni xi ndajín kama. Kamámejénjnú xchajnú'un kó kini'ánjéjnú ndǎ xi tjiín jeé. Ngayeje kui niǐ xi jún akakonijnú nga jmí ni yajínjnú kjoǎǎ ni ch'o kji'i xi kamaá.

12 Kó kuíni nga, nga kats'en'indó an kui xojoon, jmí tsi kats'enda an kjoǎǎ kui xi ndajín kji'i ni xi kats'eén, kojo jmí tsi kjoǎǎ kui xi ndajín kji'i ni xi kini'ánjoǎ. Tasá kamámejénna nga xchǎ nguindyikon Néná nga ndǎ kjimajnú jin.

13 Kó ngayeje kui niǐ xi katsjájne kjoǎni'ándajon. Jmí tsi ta kuí tsi ni xi'bjǐ xi katsjájne nga'niú, achichí 'niú tsja kamá ngasejne kjoǎǎ kjoatsjaǎ Titoǎ, ngat'a ngayejejnú nga katse'énga'niújnú.

14 Já boǎ je boǎ kixiáǎn Titoǎ nga achichí tsja kis'iena kjoǎǎ jún, kó jmí kjoǎsoboá kis'iejínna. Jákoxi boá ngayeje ni xi je ki'míjne jún, kó ti jákoxi ni xi ki'míjne Titoǎ nga achichí tsjatjínjne kjoǎǎ jún.

15 Titoǎ achichí tjó ngasee jún nga foa'átsjieen xikó ts'én ngayejejnú nga kanda'yá'énjnú kojo nga 'niú kamáyandikónjnú.

16 Achichí tsja mana nga be an nga jún tjíts'en 'niátakónjnú'un.

2 Xta Korinto 8

1 Kó ngot'e 'ne já nts'ie, mejénjne nga xchajnú kóts'en Néná katsjaá kjoandaǎ xta nangoxǐ xi síndo nangui Masedoniǎ.

2 Nda tsi tsie kjoǎnimǎ xi ja'atio nga kichjat'ayákón, tanga tsja tjiín. Kó nda tsi 'niú njmǎ síndo, ja'ásón tǎnchjiee xikoó tsi xta chon.

3 An xí chistikǎ an nga be an nga ngayeje kon nga katsjá xikó kji'i kamaá katsjá, kó ngaskande ts'atio ngase katsjá xikó kji'i máǎ tsjá.

4 'Niú tsí'ájne ts'i'e nga koé'éndiéjne nga tsja k'uieé nga kosíkojo xta tsjiee Néná xi síndo Judeǎ.

5 Kó jmí tsi xikó ts'én kichiyájne, tasá tjón Néná kats'énk'as'ieen yojoǎ, s'e jaskan katsjaá kon nga kamajojne, boǎ kats'én xikó ts'én kamámejeén Néná.

6 Kuíni nga 'niú kichjiá'ájne Titoǎ ts'i'e nga sa'índojo nga kjoǎ'átikó kui tǎnchjiee nguujijnú, xikó ts'én íts'iyaniǐ nga kats'én kui kjoandaǎ.

7 Achichí nda ni'ánjnú ngayeje ni xi ni'ánjnú. 'Niú s'ijinjnú, 'niú majnú ndokjoǎ ni xi ts'i'e Néná, 'niú makjínjnú eén Néná, 'niú bosíkojojnú xta xi kje'e, kó 'niú tjójnú jin. Xikó ts'én ngatsjé nixtjin nda ni'ánjnú ni xi ni'ánjnú, boǎ ti ts'én nda chja'ásónjnú kui tǎnchjiee xi'bjǐ nga.

8 Jmí tsi boǎ t'ixianjnú'un nga tjínjnú ngo kjoǎ'niú nga kui niǐ sǐ'ánjnú. Tasá mejénna nga xchajnú ni nda xi ndyits'en já nts'ie xi ngasee, kó boǎ ts'én kama kokójnú kjoǎtjǎ nda xi tjínjnú jún.

- ⁹ Ngat'a je yajnú kjoanda xi akóná Ndiáná Jesukristoo, ngat'a tangat'anii nga tjoó jún nga nima kamá kui, nda tsi chon boá. Tsi'e nga kui kjoanima xi kis'iee kui, kamáchonijnú jún.
- ¹⁰ Tsjajnú'un ngo kjoabotíxoma xi nda sa'ínjnu: Nó xi ikitjá, jún tjón ik'itsiyajnúu nga kachja'ásonjnu kui tonchjeee, tanga jmí tsi ta kandokjoa tsi jnú, ik'its'iyajnúu nga kini'ánjnu kui nii.
- ¹¹ Ngot'e 'ne ti'andojojnú ni xi je ik'itsiyajnúu nga kini'ánjnu. Xikó ts'én ngayeje inimajnú nga kamámejénjnu kini'ánjnu kui nii, boá ts'én te'éjnu xikó ts'én tjisákójnú ngot'e.
- ¹² Ngat'a tsi ngayeje takón nga koe'é, Néná tsja kamaa nga ndyiboe'é ni xi ndyiboe'é, ngat'a kui mí'ájín ni xi jmíjinná.
- ¹³ Jmí tsi boá t'ixian an tsi'e nga jún kjoanima kuitjatiojnú tangat'anii nga kje'e xi kosikojnú, tasá nga ta ngo ndsejen ngatamajnú.
- ¹⁴ Ngot'e 'ne, jún tsie tjínjnu kó kama kosikojnú xta xi jmíjín, ngat'a kje'e nixtjin kui xtaa tsie k'uié ngaá kó kui kama kosíkojongajnú jún, kó boá ts'én nga ngo ndsejen kamajnú.
- ¹⁵ Xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná: "Xi tsie ni ja'átikó, nguiti kis'iejín ngasee, kó xi chiboa ja'átikó, ti nde chibojín ngase kis'iee."
- ¹⁶ Tsjáa ndok'óchji Néná ngat'a íjñajin nguujin inima Tito nga nda kjimaa jún xikó kjimana an nga.
- ¹⁷ Ngat'a nga jakoxi kats'énjo'o nga kats'énkjatjosón ni xi an tsí'áa, kó ngot'e 'ne mejeén nga ngayeje kon nga koejekatsijenjnu.
- ¹⁸ Kó nijan kananguiyajone Tito ngo nda nts'ie xi achichí nda ndokjoa kjoaa kui ngayeje nangoxii, kjoaa nga tanisién nda kji'í xá xi kats'én ngandaa éntjatsiee Néná.
- ¹⁹ Kó jmí tsi ta kuí tsi kui nii, ti boá ti ts'én xta nangoxii ja'ájin tsi'e nga nijan koejejojne nga konguínjojne kui tonchjeee. Ndyini'ánjne kui xaá tangat'anii kjoaje Ndiáná, kó boá ts'én nga ndyibokojne nga mejénjne kosikojjne xtaa.
- ²⁰ Mejénjnjne nga tjín xi kuichjia'onjne kjoaa xikó ts'én si'anxáojne tonchjje tsie xi kjima tikoó.
- ²¹ Kuíni nga kixi kixi ni'ánjne ni xi ndyini'ánjne, jmí tsi ta nguindyikon Ndiáná tsi, kjo nguindyikon xtaa nga.
- ²² Kó ti kja ndyinanduyajne ingo nda nts'ie, kui xi je kjín ndiya akójne nga nda fijo xaá, kó 'niú mejeén kosikojnú ngat'a kui je 'niú ma'niátakónjnu jún.
- ²³ Kó kjoaa Tito mejenna xiyajnú'un nga nijan tjits'enxájona tangat'aa kjoanda tsajún. Kó kjoaa já nts'ie xi ngasee xta nangoxii xí katsanguiya, kó kui jaá ti ndyitsjaá kjoaje Kristoo kjoaa xá xi ndyits'en.

²⁴ Kji'a nga kjochókónjnú ngatamabe ngayeje xta nangoxii kjoatjójnú kojo mí kjoaa nga tsja majne kjoaa jún.

2 Xta Korinto 9

¹ Nde chjiénjín nga xojon kuit'ajnú'un kjoaa chjie xi tjítjo'ásón tsi'e xta nangoxi tsjiee Néná xi síndo Judea,

² ngat'a je be an nga mejénjnú kosikojójnú. Tsjá kamána nga kixiyáa kui nii xta xi chjiani nangui Masedonia, kó boá kixiáan nga xta xi chjiani Akaya ndeskande koó nó xi ikitjá je síndonda nga tsjaa kui chjiee. Kji'a nga xta xi chjiani Masedonia tsint'ie kui nii mejeén ngayejee nga kamámejeén asíkojo.

³ Tanga ts'éntsanguiyájnú'un já nts'ie xi'bi, tsi'e nga jmí tsi ta kjoanda kama nga tsja kamána kjoaa jún, tasá tindyiondajnú xikó kixiánjnú'un.

⁴ Ti'ankjínjnúu takónjnú kókji'i kjoasoboá k'uiéjne jin kojo tsi jún tsi tjín xta Masedonia xi konguínjone, kó jún kjie tikóndajínjnú kui chjiee.

⁵ Kó kuíni nga kats'enkjó an nga 'niú tsí'áa kui já nts'iee tsi'e nga koejetjón nga koejekatsijenjnú, kó kosikojójnú nga kui'ijñanda kui chjie xi jún koe'éjnu ki'míjnu. Boá ts'en nga je s'ijñanda kui chjie xi ngayeje takónjnú koe'éjnu, kó jmí tsi xikoó tsi ngo kjoa'niú nga koe'éjnu.

⁶ Ngatja'átsjienjnú kui nii: Xta xi chiboa 'bítjie, chiboa chan foa'átikó. Kó xta xi tsie 'bítjie, tsie chan foa'átikó.

⁷ Nga ngo nga ngojnu te'éjnu xikó kji'i ndibánií inimajnú, kó jmí tsi ngayejeín takónjnu kojo jmí tsi kjoaa kjoa'niú nga koe'éjnu. Ngat'a Néná tjoó xta xi tsja tjiín nga tsjá ni xi tsjá.

⁸ Kó Néná tjiín nga'niú tsi'e nga tsjaajnú ngayeje tokoya kjoanda, tsi'e nga ngatsjé nixtjin k'uiéjnu ngayeje ni xi chjiénjnu, kó ngaskande ts'atio ngase k'uiéjnu, tsi'e nga kama kosikojójnú xta xi ngasee.

⁹ Xikó ts'en kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: Ni xi tjiín kuí kats'énkja'asón nga katsjaá xta nimaá, kó kjoakixi tsi'e ngatsjé nixtjin tikón.

¹⁰ Néná xí tsjá xojmá xi s'itjiee, kó ti tsjá ni chiniee nga. Kó ti boá ti ts'en tsjaajnú jún ngayeje ni xi chjiénjnu, kó sa'ínkjín ni nda xi ndyi'bítjiejnu, tsi'e nga kama kosikojójnú kje'e xta.

¹¹ Kjín tokoya kjoachon k'uiéjnu, kó kama ngayeje takónjnu kosikojójnú xtaa. Ni xi jún konanguiyajone jin, kuí xí sa'ín nga kjín ngase xta xi tsjaa ndok'óchji Néná.

¹² Kji'a nga tjifíjoo kui kjoabosíkojoo xta nangoxi tsjiee, tjímonguínjoo ni xi chjieén, kó boá ts'en kjín xta xi tsjaa ndok'óchji Néná.

13 Nga kosikojó kuí xtaá sa'íntsjaá Néná, ngat'a jún kanda'yá'énjnú éntjatsiee Jesukristoo xi timatjinguijnú, kojo kjoaa nga ngayeje takónjnu nga ndyibosíkojónú xta xi'ba kojo ngayeje xta xi ngasee.

14 Kó kji'a nga kui xtaá kuichjiaa Néná, kuichjiatjéjnu kjoaa nga tjoó jún kojo kjoaa kui kjoanda je xi je katsjájnu Néná.

15 ¡Ndok'óchjii Néná kjoaa ni xi tsjáná! ¡Nde jmíjinná ngo én kó k'uúin kjoanda je xi ta katsjatsíná!

2 Xta Korinto 10

1 Nguindyikon Kristo xi tjoó kojo xi nda ts'énjó xtaá, an Pabloo ngo ni kuichjiájojnú'un ngat'a tjín xta xi tsó nga chini xó an nga kia tikónjinjnu'un, tanga tajá xó chjiá an nga kijaín tikónjinjnu'un.

2 Niú mí'ájnu'un nga kji'a nga kjuinkónjnu'un, ngata jmí kjoa'niú ni'ánjínjnu'un nga tajá sa'injojnú'un. Ngat'a tjíngoó kon an nga tajá sa'injo an kui xi ndyitsó nga xikoó tsi xta ta chiboa ndy'i'naxiéjne yojojne.

3 Kjénni nga kui ngasondiee tindiyón jin, tanga jmí tsi boá ts'én ndyibixkánjne xikó ts'én kján xtaá kui ngasondiee.

4 Ngat'a kui ni xi ni xi tjíbixkánjo ndy'i'mii, jmí tsi nii kui ngasondiee, nga'niuú Néná boá, nga'niú xi kamaa sa'ínkjatsón nga'niuú ni xi ndajín.

5 Kó boá ts'én si'anchajajne tajmí énni kojo kjoank'atakón xi sakó nga'niuú xi 'bíchjaá xtaá nga skuie Néná, tsie nga kosikjoyájne kjoakjintakoón xtaá kó kujint'ie'eén Kristoo.

6 Kó je tindyiondajne nga si'anjéjne ta'yaní xi kujint'ie'énjín, tanga chjiénga jún tjón je nda kanda'yá'énjnu.

7 Jún xi tsitsijenjnuú ni xi ya sónk'aá. Tsi tjín xi s'ijiin nga Kristoo chjiani, nga ts'énkjó nga kojo jin kia ndokjoani jin Kristoo xikoó kui.

8 Soboájin mana nga je k'oxié an yojona kjoaa xá xi tjínjne, ngat'a Ndjána xí katsjájne kui xaá tsie nga sakó nga'niújnu jún, kó jmí tsi tsie nga si'ankjiéjnu.

9 Mejénjinna nga kuindyandikónjnu'un kjoaa xojon xi ts'éntsanguiyájnu'un,

10 ngat'a nga jakoxi tjín xta xi tsó nga xojonna achichí xó tajá kojo 'niú xó chjia, tanga nga an ma xó xi tikónjinjnu'un inda xó an, kó nga ch'o xó éna.

11 Tanga kui xta xi tsó kui nii, chjiénga skuie nga xikó ts'én ndokjoajne nga xojon nga kjin tindiyónjnu, ti boá ti kon kamajne nga kia ma kuindyionjojne jún.

12 Ngat'a kamajín takónjne nga nijan kamajne kui xta xi ti kuii yojoo nda ts'én'boxié. Kui xtaá bejín ni xi ndyits'en nga ndyitsaton kjoach'áncha nga ndy'i'bochiboajo yojoo nga ndyits'enkjién kjoakjintakón xi tsie.

13 Tanga j̄in nga 'ne, ta ngototo xá xi katse'éj̄ne j̄in xi je 'naxiénij̄ne yojoj̄ne. Kūitjatioj̄inj̄ne tsindió xi íj̄naá Néná xáj̄ne tsi'e nga jáchój̄ne ngaskande nínga tindyiónj̄nú j̄ún.

14 Kuíni nga jmí tsi ndyibitjatiój̄ne nga je ndyi'naxiéj̄ne yojoj̄ne, xikoó tsi jáchój̄inj̄ne nínga tindyiónj̄nú. Jakoxi nga j̄in boá xi tjón jáchochonj̄ne nga ik'inij̄mij̄ne éntjatsiēē Kristoo.

15 Kó jmí tsi j̄in xi je ko'naxiéj̄ne yojoj̄ne kjoaa xá xi kats'én kje'e xta. Tasá ndyichiyáj̄ne nga 'niú ngase s'ij̄inj̄nú Néná, tsi'e nga tsie ngase xá xi kama si'anj̄ne ngūij̄inj̄nú.

16 Kó boá ts'én kjin ngase konguínj̄ne nga k'uinijmij̄ne éntjatsiēē Kristoo, ngūindie xi kjin ngase máa nínga tindyiónj̄nú. Tanga jmí tsi kja konguínj̄ne nínga kje'e xi je kats'énxá, tsi'e nga jejín ko'naxiéj̄ne yojoj̄ne kjoaa xá xi kats'én kje'e xta.

17 Tsi tjín xi mejeén nga je k'oxié yojoo, boá nga ts'én, tanga kjoaa ni xi Ndianá kats'énjo.

18 Ngat'a kuij̄in xi si'anjo'o kui xi nda ts'én'boxié yojoo. Kuí xí si'anjo'o kui xi Néná nda ts'én kuichj̄ja kjoaa kui.

2 Xta Korinto 11

1 ¡Achichí ra nda kji'i tsi si'anchíkjoa chiíj̄nú'un tsi xikoó ngo nda xi tsabeé nga kuichj̄ajoj̄nú'un! Ta xikó ts'énnií tanga ti'anchíkjoa chiíj̄nú'un.

2 Ngat'a kui kjoachini xi tjinna kjoaa j̄ún, Néná xí katsanguiya. Ngat'a an je xikoó tsi katsjáa j̄ún nga ta ngo tsi xi'in xi kuj̄xanj̄oj̄nú, kó kui xi'iin kuí xí Kristoo. Mejenna nga xikoó ngo tsakjin xongo xi kjiē jmí xi'in 'béj̄in, nga boá ts'én sa'ink'as'iénj̄nú'un.

3 Tanga nda kjimana nga xikó ts'én yee kats'énkjién kjoamaña nga ts'anchajo na Ebaa, nga ti boá ti ts'én xi'nchajoj̄nú j̄ún, tsi'e nga kamatsabéj̄in kjoakj̄intakónj̄nú kó jmí tsi tsjie ts'én kjojo ngayeje takónj̄nú nga konguántj̄inguj̄núy Kristoo.

4 Kui nij̄ t'ixianj̄nú'un ngat'a boe'éj̄núy ngūindie nga ngo xi kjocho nga ku'i'inijmij̄nú kjoaa ngo Kjisoo xi kje'e xikoó xi je ki'miyaj̄ne j̄in. Ni'ánjo'ój̄nú ngo asién nixtjin xi kje'e xikoó xi je kini'ánjo'oj̄nú j̄ún. Ni'ánjo'ój̄nú ngo éntjatsiē xi kje'e xikoó xi je kini'ánjo'oj̄nú j̄ún.

5 Kó beē kon an nga jmí tsi chichí ngase mana yojona, nguindyikon kui já apostro yi'i xi tjín.

6 Nda tsi jmí tsi 'niú mana chjiá an nguindyikon xtaa, tanga be an ni xi tsi'e Néná, kó kui nij̄ xi ngatsjé nixtjin ndyibokoj̄ne j̄ún.

- 7 Kji'a nga inijmijnú'un éntjatsjēē Néná ja'achjijínjúnú'un. Nga kui niij kats'en an nijmatakón ijñá an yojona kó jún nk'a kats'enk'ijñájnú'un. ¿A kats'enjé an nga boq kats'en an?
- 8 Kje'e nangoxi ja'axiín toon tsi'e nga kats'en an xána nga kats'ensénjúnú'un.
- 9 Kó kji'a nga kis'ijñajinjúnú'un nga kamáchjiénna ngo ni, jmí nixtjin nga jún iniéjnú'un yojona, ngat'a kui nts'ié xi chjiani nangui Masedonia katsjana ngayeje ni xi kamáchjiénna. Ngojín ch'ia é xi kats'énni'ínjúnú jún kamá an, kó jmí nixtjin boq kama.
- 10 Jmíjín xi kui'íchjaá kui kjoatsja xi'bi ngayeje nangui Akaya. Be an nga jakoxi ni xi t'ixian an, xikó ts'én jakoxi Kristo xi tikónjinna.
- 11 ¿Mí kjoaa? ¿A kjoaa nga tjóinná jún? ¡Néná be nga achichí tjóna jún!
- 12 Tanga ni xi ts'en an, takó sa'in ra an, tsi'e nga tsjandiéjāan kui xtā xi mejeén nga kama xikoó jin tsi'e nga je k'oxié yojoo.
- 13 Ngat'a ta xtā apostro ndiso tsi boq, kó kui boá xi ndyi'bonchajo maña xtaq nga apostroo Kristoo ndyitsoó yojoo.
- 14 Kó ngata ma ndikónjínjúnú, ngat'a ti kui xindajín Satanaa ts'enkjátsónyá maña yojoo nga nditsjieē Néná tsoó yojoo.
- 15 Kó kuíni, ngata fíndikónjínjúnú nga tjín xtā xi bosikójo xindajín xi ts'enkjátsónyá maña yojoo nga xtā xi ts'én ni xi nda ma. ¡Tanga kjocho nixtjin nga sakoó chjií ni xi kats'én!
- 16 Ti boq ti xian nguínjúnú'un nga ngojín xi sa'ínkjó nga tsabéna, tanga tsi boq ts'én ni'ánkjójnú, te'éndiéjnú'un nga kuichjiájojnú'un xikoó ngo xi tsabeé, tsi'e nga je k'oxié chií an yojona.
- 17 Ni xi chjiá an, chjiá an tanga jmí tsi Ndiáná xi ts'éntsjána ni xi kuichjia an, taxkiya chjia an ngat'a ma kon an nga je 'boxié an yojona.
- 18 Kó nga achichí ma xtā xi je 'boxié yojoo kjoaa ni xi ts'én, kuíni nga ti boq ti sa'in an nga, nga je k'oxié an yojona.
- 19 Achichí kjínkónjúnú jún, kuíni nga tsja majnú nga nda'yájnúy xtā xi tsabeé.
- 20 Ni'ánchíkjoajnúy tsi tjín xí moso xi kastiñá sa'ínjúnú, kojo tsi tjín xí k'onchajojnú, kojo tsi tjín xí sa'ínchéjéjnú ni xi tsajún, kojo tsi tjín xí je k'oxiéjnú yojoo, kojo tsi tjín xí kot'a t'anijonjúnú.
- 21 Tanga jin jmí tsi boq ts'én tajá kini'ánjone jún xikoó kui xtaq, achichí soboá mana nga boq xian an. Tanga tsi tjín xí máq nga je 'boxié yojoo, ja ti boq ti kama sa'in an nga, nda tsi kjoatsabé boá kui niij.
- 22 ¿A xtā ebreo boá kui jaá? Ja ti kui an nga. ¿A xtā Israel boá? Ja ti kui an nga. ¿A xtā tjiēē Abraam boá? Ja ti kui an nga.

- 23 ¿A xta mosoo Kristoo boá kui jaá? Xikoó tsi tsabéna nga chjiá an. 'Niú ngase je kats'ená an ta boajiín kui jaá, kjin ndiya je akja'yana ndoboaya, ti kjin ndiya je akjana, kó ti kjin ndiya nga je mején ma ni'ánk'iéna.
- 24 Ún ndiya nga xtaxá judíoo katsjá kjoa nga kini'ánjéna nga akjana kantji'ún nijún n'niú, xikó ts'én tikoón nga botíjé kui jaá.
- 25 Ján ndiya je akjana yá. Ngo ndiya nga ts'aya xtínna ndijo xtaa. Ján ndiya kitinguindió tjotso je xi kijiya an. Ngo nixtjin ngo nixtjen je kitsjiensón an ndáchikoón.
- 26 Achichí kjin ndiya xi je kistso'ba an tajñaní, kuíni nga je kamábe an ndikoón ndeje', ndikoón xta chejé, ndikoón ngujiin xta nanguina kojo ngujiin xta xi judíojín, ndikoón ni xi ma ngujiin naxínda 'niuú, ndikoón ni xi ma nínga jnoo kojo ngujiin ndáchikoón, ndikoón ngujiin xta ndiso xi tix'ian nts'ié ndyitsó.
- 27 Je tsie xá xi kats'en an xi kats'énkjiendana. Kjin nixtjin indyiánjñáa yojona. Je ja'atio an bojó kojo xínda. Kjin ndiya ja'atio an kjindiá nga jmí ni iskjiniejín an. Kjin ndiya ja'atio an nch'án kojo nga jmí njño kis'iejinna.
- 28 Kui nij kojo kje'e ngase ni xi je kamána, kó ngaskande ndyiojón ndyiojón nda kamána kjoaa ngayeje xta nangoxii.
- 29 Tsi tjín xi ma oon, kó ngaskande xikoó tsi kojo an ma onna. Achichí xti mana kjoaa kui xta xi ndyits'enchajá kje'e xta.
- 30 Tsi chjiénga je k'oxié an yojona, tasá mejéna nga je k'oxié an yojona ngat'a nguiti jmíjína nga'niú.
- 31 Néná kui xi Na'mii Ndiána Jesukristoo be nga jakoxi ni xi ts'énchjia an, kó kui boá xi nga ni'ántsjaá ta kji'ání.
- 32 Kji'a nga kis'ijña an naxínda Damasko, nda xtitjón xi ts'énxát'aa nda re Aretaa índo jajuún xi askondá ngantjoaa naxíndaá ts'e nga stsoboana.
- 33 Tanga tjín xta xi ngo nisenya íyána ts'e nga kats'énkjatjajenna ngo ngantjoa masienkjá xi tikoón xoó naxíndaá, kó boá ts'én jatjo'ma an nguiya tsja kui xtitjoón.

2 Xta Korinto 12

- 1 Kjénní nga jmí ni chjijín nga je k'oxié an yojona, tanga chjiénga boá sa'ín an, kuíni nga kuichjajajo majnú'un kjoaa ni xi kamábe an kojo ni xi akóna Ndiána.
- 2 Be an ngo nda xi s'ijjin Kristoo, xi je tienijún nónií nga tsanguínjo ngaskande xi ma ján ndi'ak'ajmii, bejín an tsi tsanguínjo kojo yojo, axa ta asién nixtjin tsi, tanga Néná xí be kui nij.
- 3 Kó ti be an kui nda xi tsanguínjo ndi'ak'ajmi ján, tsi yojo kojo tsi asién nixtjin ta Néná tsi xi be,

- ⁴ kui ndaa tsanguínjo nguindie tsjachoṅ Néná, nínga tsint'ié én xi 'niú tji'má xi kjiḗ ngo xta ngasondieḗ xi boe'éndieé nga kuichjia.
- ⁵ Kamarana je k'oxié an yojona kjoaa ni xi kamaá kui ndaa, tanga jmí tsi ti an xi je k'oxié an yojona, je k'oxié an yojona tanga kjoaa nga nguiti jmíjínna nga'niú.
- ⁶ Tanga tsi je k'oxié an yojona, kjoatsabéjín boá tsi boá sa'in an, ngat'a ni xi jakoxi boá ni xi xiyá an. Tanga boajín sa'in an, ngat'a mejénjínna nga tjín xi ts'atio sa'ínkjó kjoaa xikó ts'én be kojo xikó ts'én nt'ié kjoaa an.
- ⁷ Kó ts'iḗ nga jejín k'oxié an yojona kjoaa kui ni xi 'niú chjinií xi je akóna Néná, Néná je katsjána ngo kjoanimá xi ts'énfoa'atio an, xikó maá tsi ngo nda'yá sis'ieén yojona. Ngo mosoo xindajín Satanaa tjíts'énkja'ationa kjoanimá, ts'iḗ nga jejín k'oxié an yojona,
- ⁸ kjoaa kui niḗ je ján ndiya tsí'áa Ndiána ts'iḗ kjoa'áxínna kui kjoanimaa,
- ⁹ tanga tasá bi katsóna: “Kjoandana boá xi machjieén, ngat'a nga'niúna ma tsijen kjin kjin nguijiin xta xi jmíjín nga'niú.” Kó kuíni nga je k'oxié an yojona ngat'a nguiti jmíjínna nga'niú, ts'iḗ nga boá ts'én xcha nga'niuú Kristoo nguijiin ni xi ts'en an.
- ¹⁰ Tangat'aa nga tjóna Kristoo, achichí tsja mana ngat'a nguiti jmíjínna nga'niú, kojo kjoaa nga ch'o 'mína, kojo kjoaa nga jmíjínna ni xi machjiénna, kojo kjoaa nga miyotjinguina, kojo kjoaa kjoanimá xi ts'en foa'atio an. Ngat'a kji'a nga jmíjínna nga'niú, kji'a boá nga 'niú ngase kjima an.
- ¹¹ Xikó maá tsi ngo nda xi tsabeé kjima an nga je 'boxié an yojona, tanga jún xi kini'ánjnú'un kjoa'niú nga boá kats'en an. Jún xi chjiénga kini'ántsajnú'un katsaki, ngat'a jmí tsi chiboa ngase chjií an ta boajín kui já xi apostro yi'i ndytsoó yojoṅ, nda tsi boá xián an nga jmí ni chjijín an.
- ¹² Kis'iena kjoachiyákón nga kats'énxájinjú'un, kó kjoandikoón kojo chiboaa kojo ni xi kats'en an nga kats'enkjién an nga'niuú Néná, kuí niḗ xi bokó nga jakoxi nga nda apostroṅ Néná boá an.
- ¹³ Ngat'a ¿mí ni xi kasakoo xta nangoxi xi ngaseḗ xi kasakojínjú jún? Ta ngototo nga júnjín iniéjnú'un yojona nga kis'ijñajínjú'un, xikó kats'enjo an xta nangoxi xi ngaseḗ. ¡Tí'anjetakónjú'un nga ndajín kji'i ni xi kats'enjojú'un, nga boá kats'en an!
- ¹⁴ Je tikóna an ts'iḗ nga kjuinkátsijenjú'un xi ma ján ndiya, kó ti nde ngot'e jmí tsi jún k'uiniéjnú'un yojona. Ngat'a jmí tsi ni xi tjínjú jún xi ts'énmongase an, jún xi ts'énmongasejú'un. Xi xchaá xi chjiénga kjoa'átjó ts'iḗ nga tsjaá ndíi, jmí tsi ndíi kjoa'átjó ts'iḗ nga tsjaá xi xchaá.
- ¹⁵ Kó kuíni nga an, nga xikoó tsi na'mijnú ma an, achichí tsja kamana nga sa'ínkjién yeje an ni xi tjínna, kó ngaskande yojona ngatjie tsi tangat'anij

nganda tsajún. Tsi boá ts'én 'niú tjóna jún, ¿a chiboa ngase kamatjójnú jún an?

16 Ja je yajnú nga jmí tsi jún iniéjnú'un yojona, tanga tjín xta xi ndyitsó nga an, ngo xó nda maña xi ts'ançhajojnú'un jún.

17 Kji'a nga tjín xi katsanguiyajnú'un, ¿a ts'ançhajojnú nga ton ts'ájnú?

18 Titoo 'niú ts'íáa tsi'e nga koejekatsijenjnu, kó katsanguiyajo an ingo nda nts'ié. ¿Axá ts'ançhajojnú Titoo? ¿A mí tsi jakoxi nga Titoo kojo an ti boá ti ts'én tjíinjne? ¿A mí tsi ti kui ni ndyini'ánjne nga?

19 ¿A ndyini'ánkójnú nga ndyichjiá'ájne jún ngo kjoani'ánjetakón? Nguindyikon Néná nga ngat'aa Kristoo nga ndokjoajne. Jún xta xi tjójne, ngayeje ni xi ni'ánjne tsi'e nga tjisákó nga'niújnu boá.

20 Ngat'a nda kjimana tsi kji'a nga kjuinkátsijenjnu'un boajín ts'én sakóna jún xikó ts'én mejénna an, kó nga boajín ts'én sakójnú an xikó ts'én mejénjnu jún. Nda kjimana tsi ndyibokjangájnu yojojnú, tsi tjínjnu kjoa'ontakón, tsi tjínjnu kjoaxti, tsi tjínjnu kjoandikonkón, tsi tjínjnu kjoandokjoata'in, tsi tjínjnu énya, tsi tjínjnu kjoank'atakón kojo tsi tjínjnu kjoaxchán.

21 Ti nda kjimana nga tsi kji'a nga kjóchokón nguiniún an, Néná sa'innimatakónna nguujinjnu, kó ngaskande skandá ma ra an kjoaa kui xta xi kats'énjé ngas'e kó kji'e ts'énk'oyájin yojoo kjoaa ni ndándí xí ndyits'en, kojo nga ndyits'en kjoatondo, kojo xi ndyits'enk'ás'ieén yojoo ni xi ch'o kji'ii.

2 Xta Korinto 13

1 Kui xi'bi xi ma ján ndiya nga kjuinkátsijenjnu'un. Ngayeje ni xi kamandajin chjiénga tsi jó kojo tsi ján chistikó xi si'ankjién nga kujchjia ni xi be.

2 Je boá kixiánjnu'un kji'a nga jáchokónjnu'un xi ma joó ndiya, kó ngot'e nda tsi kjajin tikón an nga tjits'en'indoo kui xta xi kats'énjé ngas'e, kojo ngayeje xta xi ngasee, nga tsi kjuin nguiña an nimajín kamana jún.

3 Boá ts'en an ngat'a ndyimindyiséjnu ni xi kokó nga eén Kristoo boá xi ts'énchjia an, tanga Kristoo nguujinjnu bokó nga'niuú, jmí tsi kja tikónjinjnu xikoó ngo xi jmíjin nga'niuú.

4 Ngat'a nda tsi jmí nga'niuú kis'iejin nga k'ient'a kro xikoó ngo xta, tanga tikón ngot'e tangat'anij nga'niuú Néná. Ngat'a ti boá ti ts'én jin jmíinjne ngo nga'niuú xikoó kui nga k'ient'a kroo, tanga tangat'anij nga'niuú Néná nga Kristoo tikónjinjne nganda tsajún.

5 Tsitsijen çan çanjnu yojojnú tsi s'ijinjnu Kristoo. Chít'a sobojnú yojojnú. ¿Axá a yajinjnu nga Jesukristoo tikónjinjnu? Ngototo tsi ndajin ts'en jatjo xkii nga kichit'ajnu yojojnú.

- 6 Tanga skoyáa nga xchajnú jún nga nda ts'én jatjo xkijne jin nga eén Kristoo xi ndyindokjoajne.
- 7 Ndyindokjoajne Néná tsi'e nga si'ánjínjú ni xi ndajín kji'i, jmí tsi tsi'e nga xcha nga jin je kichit'ajne yojojne kó nda jatjojne, tasá tsi'e nga ni xi nda si'ánjínjú jún, nda tsi xtaa ndyitsó nga ndajín ts'én jatjo xkijne.
- 8 Ngat'a ta jmíjín ni xi kama si'anjne kondraa jakoxij Jesukristoo, kuíni nga tasá kjoandaa jakoxij ni xi ndyini'anjne.
- 9 Achichí tsja majne nga tsó xtaa nga jin jmíjínjne nga'niú, kó nga jún tjínjú nga'niú xi tsjá Néná. Takó ndyindokjoajne Néná tsi'e nga kama kixi ndojo ndojojnú xikó ts'én mejeén kui.
- 10 Kuíni nga kui xojoon tjíts'en'indójnú'un nguindiee nga kjuinkátsijenjú'un, tsi'e nga, nga kjocho an tajájin sa'injojnú'un, ngat'a Ndianá xí katsjána kui xaá, jmí tsi tsi'e nga sa'inkjiéjnú'un, tasá tsi'e nga sakó nga'niújnú jún.
- 11 Kó nga fet'anij ni xi xiyájnú'un já nts'ie, mejenna nga k'uiéjnú kjoatsja, tindyiséjnú nga xta xi kixi ndojo ndojo kamajnú, te'é nga'niújnú xinguijnú, kó ti boá ti ts'én ngas'iejnú jún, ngat'iejnú kjoaxió, kó boá ts'én nga Néná xi tjiín kjoaxioó kojo xi tjiín kjoatjoó nga t'ijñajinjú.
- 12 Ti'antindejnú xinguijnú nga ngo nga ngojnú.
- 13 Tinde xó boá tsó ngayeje xta tsjiee Néná.
- 14 Kjoandaa Ndianá Jesukristoo, kjoatjoó Néná kojo Asién Nixtjin Néná ngat'índojojnú ngatsjé nixtjin. Boá kji'i.

Xta Galasia

Xta Galasia 1

- 1 An Pabloo, nda apostro xi jmi tsi xtaa xi katsanguiya, ngat'a Jesukristoo kojo Nena xi Na'mi xi kats'enkja'ayaá kui, kui xi katsjaxána.
- 2 An xi tjits'entindejnu'un jun kojo ngayeje ja nts'ie xi chjiani nangoxii nangui Galasia:
- 3 Nga tsajnu kjoanda kojo kjoaxioo Nena xi Na'mii kojo Ndjaná Jesukristoo,
- 4 kui xi katsja yoo nga kini'ank'ien tangat'ani jena, tsi'e nga k'oxie'ana kui ngasondie xi ndajin xi tindyon kui nixtjin, xiko ts'en kamamejeen Nena xi Na'mii.
- 5 Kui tsi'e ngatama kjoaje ngatsje nixtjin. Boa kji'i.
- 6 Achichí kijindikonna nga tanisien tsá kini'ankjinnu yojonu Nena, kui Nena xi tsichjainu nga katsajnu kjoanda xi sakona ngat'aa Kristoo, tanga kje'e entjatsie ndyimonguintjinguinu.
- 7 Nga jakoxi jmjín kje'e entjatsie, ta ni xi kjima nga tjin xta xi ndyimindyatsabejnu ko mejeen nga kosikjoya entjatsiee Kristoo.
- 8 Tanga nda tsi ngaskande jin kojo tsi ngo nditsjeee ndi'ak'ajmii xi kui'inijmijnú kje'e entjatsiee Nena kjoaa xi je ik'inijmijne, ngat'ikojonii.
- 9 Xiko je kixianjnu'un ngas'e, ti boa xian nguiña an ngot'e: Tsi tjin xi kui'inijmi kje'e entjatsiee Nena xi kje'e so xikoó xi je kini'ank'as'ienjnu, ngat'ikojonii.
- 10 Ngat'a, ¿a kjoanda xtaa xi ts'énmongase an, axa kjoanda Nena boá? ¿Axa xtaa xi ts'entsjaa kjoatsja? Ngat'a tsi mejenna nga xtaa xi tsja kamaa ni xi sa'in an, nguiti mosoo Kristoojin kama an.
- 11 Tanga xiyajnu'un kui nii ja nts'ie, nga kui entjatsie xi je kixiyajnu'un, jmi tsi tsi'e xtaa.
- 12 Ngat'a jmi tsi ngo xta xi katsjana kojo tsi xi akoyana, kui Jesukristoo xi katsayana kui een.
- 13 Je kanda'yajnu xiko ts'en kis'ijna an, nga kamabendikon an Nena xiko ts'en xta judioo, ko kots'en nga tsangatjinguu xta nangoxii Nena kojo kots'en kamamejenna nga kats'enkjié an.
- 14 Xiko ts'en tikoón xta judioo nga k'uindo nguindyikon Nena, achichí ma xta nanguina xi nijan kamaxchajo an xi kats'een nga ja'atjon, ngat'a 'niu ngase chiní kama an nga kats'enkjatjoson an kjoaxchaá xta xi xchána.
- 15 Tanga nguindiee nga stsén an, Nena ijnat'axinna ko katsjaxána, ngat'a achichí je kjoanda kui.

- 16 Kó nixtjin nga kamámejeén akóna ndíí, tsì'e nga k'uinijmi an éntjatsiëë Néná nguìjìin xta xi judíojín, kó nde ngojín xta xi asíyáa tsi nda kojo tsi ndajín kji'i kui nií.
- 17 Ti nde kijíjín an naxínda Jerusalen nga kijíkatsijéëen kui já xi kamá apostro nguindieë nga kamá an, tasá ti kji'a kijí an nguíndie xi síndojin nangui Arabia, s'e ti kijí nguíní an Damasko.
- 18 S'e jaskan nguije ja'a ján nó kijí an naxínda Jerusalen tsì'e nga skuie an nda xi 'mí Peé, kó tji'ún nixtjin kamána kíaa kojo kui ndaa,
- 19 tanga nde ingojín já apostro xi ngaseë xi kamábe ngase an, ta kuí tsi Sandiyaá kui xi nts'ië ma Ndiáná Jesukristoo.
- 20 Néná xí be nga jakoxi ngayeje ni xi ts'én'bit'a an xojon.
- 21 S'e jaskan kijí an nguíndie xi síndo nguìjìin Siria kojo Silisia.
- 22 Kó kui nixtjin ján nde kamábejínna xta nangoxii Kristoo xi síndo nangui Judea.
- 23 Ta bi tsi katsó xtaa nga tsíchjia: “Kui nda xi tsangatjinguiná ngas'e, kui boá xi ngot'e ts'én'binijmi éntjatsiëë kui kjoas'ijin xi kje'e nixtjin kamámejeén kats'énkjié.”
- 24 Kó tangat'anii kui nií nga kui xtaa katsjaá kjoaje Néná.

Xta Galasia 2

- 1 Jaskan nguije ja'a tienijún nó, kijí nguíní an naxínda Jerusalen nga kijíjona Bernabee kó ti kijíjo an Títo nga.
- 2 Kó kijí an ngat'a Néná akóna nga chjiénga boá sa'in an, kó tsì'e nga ta kjoandajiín xá xi tjíts'en an, kixiyáa kui xtaa kui éntjatsiëë xi 'binijmíi xta xi judíojín.
- 3 Tanga ti nde Títo nda griego xi tjienjona kini'ánjiín kjoa'niú nga sa'ín yojoo sirkunsisioon.
- 4 Kó nda tsi tjín já nts'ie xi maña xi kijíjin'maá xtaná, tsì'e nga skotsíjen'maá kui kjoandeé kjoakitii xi katsjáná ñá xi s'ijinná Kristo Kjisoo, tsì'e nga kui jaá sa'inná kjoa'niú nga moso xi kastiñaá kjoakitii sa'inná.
- 5 Kui xtaa nde chií katse'éndiejinjñe, ngat'a mejénjñe nga jakoxii éntjatsiëë Néná takó s'ijñajinjnú.
- 6 Tanga kui já xi ya nga nguitokoo nangoxii nde chií ni xi tjatsië yísónjiín éntjatsiëë xi injimi an. Tsi nguitoko kojo tsi jmí, jmí ndasenjínna, ngat'a ta ngo ndsejñe ñá nguindyikon Néná.

- 7 Tasá kamákjiín nga Néná boá xi katsjájána nga an xi k'uinijmíj xta xi judíojín, xikó ts'én Peé katsjájaá nga kui xi kuí'inijmíj xta xi judío.
- 8 Ngat'a kui Néná xi kats'énkjién Peé nga apostroo xta xi judío kamá, ti kuíni xi kats'énkjiénna nga apostroo xta xi tjín ngasondiee kamá an.
- 9 Sandiyaá, Peé kojo Juaa, kui boá xi ya nga nguitokoo nangoxii, nga kamákjiín kjoaa kui kjoanda xi katsjána Néná, katsjájne tsja nga ik'índajojne ts'e an kojo Bernabee si'anjne xaá Néná nguujijn xta xi judíojín, tjienga kui jaá sa'ín xaá Néná nguujijn xta xi judío.
- 10 Ta kui tsi ni xi tsí'ájne nga xchiyajínjne xta nima xi chjiani nangoxii Jerusalen, kó kui nií xi ngayeje kon an nga nda tjíts'enkijatjósón an.
- 11 Tanga nga je'e Peé k'ie naxiínda Antiokía, kats'énxchánjo tíkjen an, ngat'a nga ts'énmonganié éntjatsiee Jesukristoo.
- 12 Ngat'a tjón ma ra iskjiniejo ñño xta xi judíojín, nguindiee nga kjocho já xi katsanguiya Sandiyaá, tanga nga jachó kui jaá, xín kijí kó ijñamasien, ngat'a katsakjónnií xta xi tsó nga chjién xó nga kojo xta xi judíojín sa'iín sirkunsision yojo.
- 13 Kó xta judío xi ngase xi s'ijijn Kjisoo ti jókjen kamá xikoó Peé nga, kó ngaskande Bernabee kats'énjo'o kjoajókjeen kui jaá nga ti boá ti kats'én kui nga.
- 14 Kó kuíni nga kamábe an nga jmí tsi kixi tjimájo yojo xikó kji'i jakoxii éntjatsiee Kjisoo, bi kixiáan Peé nguindyikon ngayeje xta naxiínda: “Tsi ji xi nda judío ji, kó tsi tindyin ji xikó maá xta xi judíojín, ¿mí kjoaa nga mejeén si'íin kjoa'niú xta xi judíojín nga k'uíndo xikó ts'én síndo xta xi judío?”
- 15 Jín xi xta judío jín, jmí tsi xta je jín xikoó xta xi judíojín, kó jmí tsi xta je xi judíojín xikó 'mií kui xtaa.
- 16 Kó je ya jín nga ngojín xta xi kixi kama nguindyikon Néná kjoaa ni xi tjíts'én nga sa'ínkijatjósón kjoakitii, tasá kixi kama tangat'anii nga s'ijijn Jesukristoo. Kuíni nga kojo jín xi judío jín kini'áns'ijijnne Jesukristoo ts'e nga kixi kama jín tangat'anii kjoas'ijijn Kristoo, kó jmí tsi kjoaa nga si'ankjatjósón ni xi tjít'a kjoakitii, ngat'a kjoaa kjoakitii nde ngojín xta xi kama kixi nguindyikon Néná.
- 17 Jín xi xta judío jín xi ti s'ijijnne Kristoo, ja boá ts'én ndyimindyiséjne nga kixi kamajne nguindyikon Néná, tanga tsi boá ts'én tjis'ijñátsijen nga xta je kjimajne, ¿a kuí nií xi tsó nga Kristoo ijñajijnne jeé? ¡Jmí nixtjin!
- 18 Ngat'a tsi ti kotijña nguiñá an xikó ts'én kis'ijña an ngas'e, ti ánni xi ndajé tjíts'en an vojona.
- 19 Tanga nga atíxomana kjoakitii, je k'ien an tangat'anii kui kjoakitii, ts'e nga tangat'anii Néná nga kotijña an.

²⁰ Je k'ien an ngat'a je akjat'ajona kro Kristoo, je nguiti ánjin xi tikón ngase an, Kristoo boá xi tikónjinna, kó boá ts'én tikón ngase an ngasondiee tangat'anij kjoaa nga s'ijinna ndíí Néná, kui xi kats'éntjóna kojo katsjá yojo nga kini'ánk'ién tangat'anij an.

²¹ Xínjin ts'enkja'a an kjoandaa Néná. Ngat'a tsi kjoakitij xi sa'ínkixi xtaa nguindyikon Néná, ja ta kjoandaraa nga k'ien Kristoo tsoba.

Xta Galasia 3

¹ Jún xta Galasia, imí xi ta chinijnú! ¿Yá xi ts'anchajojnú jún tsi'e nga konda'yá'énjijnú? kui én xí jakoxi? Ngat'a je akako chan chan xikoo tsi jún ma xi kamáyajnú kui Jesukristo xi akjat'a kro.

² Ta kui tsi ni xi mejénna skuie an kjoaa jún: ¿A katse'éjnu Asíén Nixtjiin Néná kjoaa nga ngo nij kjoakitij xi ndyini'ánjnu, axa kjoaa nga kis'ijijnú nga kanda'yájnú eén Néná?

³ ¿A tanisién 'niú chinijnú? Nga tjón tjón Asíén Nixtjiin Néná asíkojónú kjoaa kóts'en kuindyionjnu, kó ngot'e 'ne, ¿ánni nga jún soboa boá ndyini'ánkonjnu?

⁴ ¿A ta kjoandaní kjoanima xi je ikitjatiójnú? Tsi jakoxi nga ta kjoanda,

⁵ Néná katsjájnu Asíén Nixtjiin kó kats'én kjoandikón nguijnjnu, kó, ¿ánni nga boá ma? ¿A kjoaa nga ndyini'ánkjatjosónjnu kjoakitij? ¿Axa kjoaa nga kis'ijijnú nga kanda'yájnú éntjatsiee?

⁶ Abraam kis'ijijn Néná, kó kui nij xi Néná kats'énychjinií nga ngo nda xi kixi kamá.

⁷ Kó kuíni nga jún chjiénga xchajnú nga xta tjiiee Abraam kui boá xi s'ijijn Néná.

⁸ Kó xojon eén Néná kisit'a tjón tjón nga Néná sa'ínkixi xta ngasondiee tangat'anij nga Néná s'ijijn, kó Néná katsáyatjoón Abraam nga bi katsoó: “Ji sa'inkjieén tsi'e nga tangat'anij ji nga nda kamata'in ngayeje naxi'ndá xí tjín ngasondiee.”

⁹ Kó kuíni nga ngayeje xta xi s'ijijn Néná nda mata'in xikó ts'én nda kamata'in Abraam kui xi kis'ijijn Néná.

¹⁰ Ngat'a ngayeje xta xi ndykoyaa nga kjoa'a nga ndyits'enkjátjosón ni xi tjít'a kjoakiti xi tikónnieé, ndajín síndo nguindyikon Néná, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ngat'íkojo ngayeje xta xi sa'ínkjatjosónjin ngayeje ni xi kjit'a xojon kjoakitij.”

¹¹ Kó tikón tsijen tsijen nga ta'yajinni xi xcha nga kixi kjoaa nga sa'ínkjatjosón kjoakitij, ngat'a bi tsó xojon eén Néná: “Nda xi kixi nguindyikon Néná tangat'anij kjoas'ijijn nga k'uijñani.”

- 12 Tanga jmi tsi tjítsó kjoakitij nga xi s'ijiin Néná kui xi k'uíndo, tasá bi tsó: “Xi sa'ínkjatjosón kjoakitij, kuí nij xi k'uijñani.”
- 13 Tsi'e nga k'okaniéjinná kjoabotíjeé kjoakitij, Kristoo iskjíbé kui kjoabotíjeé xi chjiani kjoakitij tangat'anij ñá, ngat'a bi ts'én kjit'a xojon eén Néná: “Ngat'íkojoo ngayeje xta xi tsienguíboa'át'a ngo yá.”
- 14 Boá kats'én Kristoo tsi'e nga nda si'anjo xta xi tjín ngasondiee, jatjosón ni xi ki'mií Abraam, tsi'e nga sakóná Asién Nixtjiin Néná xi katsáyatjón nga tsjaá xta xi s'ijiin.
- 15 Jún nts'ie, k'uijñá chiboajnú'un ngo ni xi ts'én xtaa: Kji'a nga ngo nda 'bínda ngo ni kó 'bijñá chiboá tsja, ta'yajín xi kama sa'ínkjié kui nij, ti nde kamajín tjín xi koósón ngasee ni.
- 16 Ngot'e 'ne nda kji'i, Néná katsáyatjoón Abraam ni xi tsjaá kojo xta tjeé. Tanga xojoon chjajín kjoaa xta tjeé xi kjín, chjia nga ta ngo tsi, nga bi tsó: “Tjeé xi tse”, tjítsó. Kui tjeéé kuí xí Kristoo.
- 17 Ni xi mejénna xian an, kuí nij: Ni xi Néná índajo nga atíxomaá nga sa'ín Abraam kamajín sa'ínkjié ngo kjoakiti xi je'e nijún úchán kojo kantié nó jaskan, s'e nguiti kamachjijín ni xi Néná je katsáyatjón nga tsjaá Abraam.
- 18 Ngat'a tsi kjoakitij ya'anij ni xi tsjaaná Néná, ja je nguiti kuijín ni xi katsáyatjón Néná ya'anij ni xi tsjá, tanga Néná boá katsoó Abraam nga ta tsjaarií kui nij.
- 19 Kós'e, ¿kó mí chjinií kjoakitij? Je'e tsi'e nga skuie xtaa nga jé boá xi ndyits'en, kó ta kji'a tsi kamachjinií kui kjoakitij ngaskande nga kjindibá kui xta tjeéé Abraam xi Néná katsáyatjoón nga kjo'e'e, kui xi Kristoo. Néná katsanguiya nditsjieé nga katsjaá Moisee kjoakitij, kó Moiseeé xí katsjaá xtaa kui kjoakitij.
- 20 Tanga Néná nga tsíchjiajo Abraam jmíjín xi kats'énkjién, ngat'a Néná ta ngo tsi ma.
- 21 Kós'e kjoakitij, ¿a kondra tikónnij ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaá Abraam? ¡Jmí! Ngat'a tsi kjoakitij kamaa tsjaaná kjoamindyion, ja kji'a nga ndyini'ánkjatjosón kuí kjoakitij, kji'a ra tsoboá nga kixi tindyión nguindyikon Néná.
- 22 Tanga xojon eén Néná tsó nga ngayeje xtaa nguiyaa jeé síndo'yá'niú, tsi'e nga kui xi s'ijiin Jesukristoo Néná tsjaá ni xi katsáyatjón nga tsjaá xi s'ijiin kui.
- 23 Ngot'e 'ne s'ijinná Jesukristoo, tanga nguindiee nga kokó yojoo Jesukristoo, kjoakitij ijña'niúná.
- 24 Xikó ts'én ngo moso nga kjbenguí jakjindií, boá ts'en kjoakitij nga fíjoná nguindyikon Kristoo, tsi'e nga s'ijinná, kó boá ts'én nga kixi kama ñá nguindyikon Néná.

- 25** Tanga ngot'e 'ne nguije s'ijinná Jesukristoo, je nguiti chjiénjinná nga tjin xi skibenguiná.
- 26** Ngot'e 'ne nga ngayejejnú nga je ndíí Néná jún ngat'a s'ijinjnú Kristo Kjisoo.
- 27** Ngayejejnú xi s'ijinjnú kojo xi je kastindánijnú Kristoo je kamángojojnú, kó je xikoó tsi Kristoo xi kjima ngo njño xi kichajájnú.
- 28** Je nguiti jmí ndasenjin tsi xta judío kojo tsi xta griego, tsi moso xi kastiña kojo tsi xta xi síndondé, tsi xi x'in kojo tsi xi ínychín. Ngat'a je kini'angojnú yojojnú Kristo Kjisoo kuíni nga je ta ngo ndsejenjnú nguindyikon Néná.
- 29** Tsi Kristoo ndokjoanijnú, ja xta tjeje Abraam jún, kó jún xí sakójnú kui ni xi Néná katsáyatjón nga tsjaá Abraam.

Xta Galasia 4

- 1** Tanga ti bi ti xianjnú'un nga: Tjenga ndí chichí kui nda xi sakoo ni n'amii, boá fóyani xikoó ngo moso chichí xi kastiña, nda tsi kui ts'e kama ngayeje ni n'amii.
- 2** Tanga tjin xta xi skoón kó kuí xí skuje ngayeje kui ni ngaskande nga kjocho nixtjin xi ijña n'amii nga sakoo kui ni.
- 3** Kó ti boá ti kji'inii ñá kji'a nga kje yajin ñá Ndiána, moso xi kastiñaá ni asién nixtjin kui ngasondiee kamá ñá.
- 4** Tanga nga jatjosón kui nixtjin, Néná katsanguiya ndíí, xi ngo xtachjón katsennii, kó kui ndíí kjoakitii tikónjin ndeskande koó nga katsen,
- 5** ts'e nga sa'índé xta xi kjoakitii síndojin, kó boá ts'én nga Néná ndí ts'e sa'ínná ñá.
- 6** Ngat'a nga je ndíí Néná kamá ñá, Néná katsanguiya nguujin inimaná Asién Nixtjin ndíí, kuí xí bi tsó nga chja: “¡Abba, Na'mi!”
- 7** Kó boá ts'én nga ji nguiti moso xi kastiñajin ji ngot'e, ndíí Néná jí, kó tsi ndí jí, ja ti sakoo kui ni xi tsjaá Néná ngayeje xi ndíí.
- 8** Ngas'e kji'a nga kje yajijnú Néná, kjin ne xi Nénajin atíxomajnú.
- 9** Tanga ngot'e 'ne, nguije yajnú Néná, kojo tsi Néná je bejnú jún, kuíni nga, ¿kóts'en nga ti ingo ndiya nguini konguintjinguíjnúy kui ni xi jmíjin nga'niú kojo ni xi jmí ni chjijin? ¿A mejénjnú nga ti kotíxoma nguínjnú ne xi Nénajin?
- 10** Ngat'a takó ndyiyandikonjnú nixtjin ndikón xi ma xki sá kojo xki nó.
- 11** ¡Achichí nda kjimana tsi ta kjoanda ngayeje xá xi kats'en an nganda tsajún!
- 12** Jún nts'ie, 'niú mí'ájnú'un ts'e nga boá kon kamajnú xi kókón an, ngat'a je boá kon kjima an xikó kónjnú jún. Ngojin ni xi ndajin kji'i xi kini'ánjojnú'un jún.

- 13 Tanga je yajnú jún nga kastie chi'in an nga tjón tjón kixiyajnú'un éntjatsiee Néná.
- 14 Kó nda tsi kats'enxtíjnú'un kjoaá chi'in xi kis'iena, kini'áanch'ojínjnú'un, tasá nda kini'ánsénjnú'un xikoó tsi ngo ndítsjiee Néná an, ngaskande xikó maá tsi Kristo Kjisoo an.
- 15 Kuíni nga, ¿ñá tikón kui kjoatsja xi kis'iejnú kui nixtjiin? Ngat'a kamana xiyá an nganda tsajún, nga ngaskande ndyikonjnú ka'naxiéjnú tsi an tsí'ájnú'un, kó katse'éjnú'un.
- 16 Kó ngot'e 'ne, ¿a kondra tsajún kamá an, kjoaá nga ni jakoxi xi kixiyajnú'un?
- 17 Kui jaá kjima chiní kjoaá jún, tanga jmí tsi kjoaá ni xi nda, tasá kjoaá nga mejeén nga xín s'ankja'ájnúu yojojnú jin, ts'ie nga jún s'ansénjnúu kui jaá.
- 18 Nda kji'i nga ngatsjé nixtjin chiní kama xtaa kjoaá ni xi ndaa, jmí tsi ta kji'a tsi nga kia tikónjinjnú'un.
- 19 Tjóna jún xikó maá tsi ndína ma jún, tanga tjienga boajín ts'en tindiónjnú xikoó Kristoo, ts'éntfoa'atio an kjoanimá xikó maá ts'indioo ngo naa xi ndí ts'én be'é.
- 20 Kó mejenna nga ngot'e ma kia kotíñajojnú'un, ts'ie nga kje'e ts'én kuichjiáojnú'un, ngat'a nde bejín an mí xi sa'inkjó an kjoaá jún.
- 21 T'iyajnú'un jún, jún xi mejénjnú nga kjoakitii xi s'ankjatjosónjnú: ¿A kjie nda'yájinjnúu ni xi tjit'a kjoakitii?
- 22 Je kjit'a nga Abraam jó ndí kis'iee: ngo xi katseen na mosoo xi kastiñaá (Na Ajaar), kós'e ngo xi katseen chjoón ndaa (Na Saraa), xi na xi ndeé yojo.
- 23 Tanga kui ndí xi ts'ie kui na mosoo xi kastiñaá katsen xikoó ñá ngat'a boá ts'én kamámejeén na'mii kojo naaa, tanga ndíi kui xtachjoón ndaa katsen ngat'a Néná xi kamámejeén, ngat'a ja boá je boá katsoó nga ngo ndí tsjaá.
- 24 Kui nii, ngo chiboa bokóná. Nga jó ínjhíin jó kjoa'bínda ndyibokó: Kjoa'bínda xi tjoón kui boá xi índa Néná kia tjiingui Sinaíi, kó kuí xí na Ajaar, naa xi be'é ndí xi moso xi kastiñaá.
- 25 Na Ajaar kuí xí xikónii tjiingui Sinaíi, xi tikón kia nangui Arabia, xi xikónii naxínda Jerusalen ngot'e, ngat'a kui naxíndaá kojo xtaa moso xi kastiñaá boá.
- 26 Na Saraa kui boá xi xikónii kjoa'bínda tjatsie xi índa Néná, kuí xí naxínda Jerusalen xi chjiani ndi'ak'ajmi ján, tikóndé kó ñá xi ndíi.
- 27 Ngat'a bi ts'én kjit'a xojon eén Néná: Tsja ngatamaa ji xtachjón ndi, ji xi 'béjín ji ndí, tajne tsen ma ji, ji xi yejín ji ts'indioo nga tsen ndí. Ngat'a kui chjoón xi ik'íñamasieen kjín ngase ndíi k'uiéé ta boajíin kui xtachjoón xi tjiin xi'íin.

28 Jún n̄ts'ie, jún xí xikoó Isaa: Jún boá ndí xi katsáyatjón Néná nga tsjaá Abraam.

29 Tanga xikó ts'én kui n̄xtjin ján nga kui ndí xi katsen xikoó ñá, tsangatjinguí ndí xi katsen xikó ts'én mejeén Asién N̄xtjiin Néná, ti boá ti kjima ngot'e.

30 Tanga, ¿kó tsó xojon eén Néná? Ja bi tsó: “Tiytjinguí kui xtachjón xi moso xi kastiñaá kojo ndí, ngat'a ndí kui xtachjón xi moso xi kastiñaá kamajín sakoó ni xi sakoó ndí xtachjón xi ndeé.”

31 Ja kuíni n̄ts'ie, jmí tsi ndí kui xtachjón xi moso xi kastiñaá ñá, ndí kui xtachjón xi ndeé boá ñá.

Xta Galasia 5

1 Kristoo kats'éndéná ts'e nga kuintsomandé, kó kuíni nga 'niú t̄ndyiajnú kó ngata boe'éndiejinjnú nga tajmí niní xi ku'ijña'niú nguínjnu.

2 Nda'yájnú'un, an Pabloo, ts'énxiyájnú'un nga tsi si'ánjnú sirkunsisioon vojónú, xikóní tsi ndyini'ánchjijnjnu ni xi kats'én Kristoo.

3 Kó ti ts'énxiya nguíní an nga ta 'yání xi tjíts'eén sirkunsisioon yoo, tjínrií kjoa'niú ts'e nga sa'ínkijatjósón ngayeje ni xi tjít'a kjoakití.

4 Xta xi ndyimongase nga kixi k'uíndo nguindyikon Néná nga ndyits'enkijatjósón kjoakití, je kats'énkjijn yoo Kristoo, kó kats'énch'ó kjoandaá Néná.

5 Tanga ñá tikónná Asién N̄xtjiin Néná kuíni nga ndyichiyá nga sakóná ngo kjoakixi tangat'a kjoas'ijjin.

6 Ngat'a ndok'óchjinií Kristo Kjisoo, nga nguiti chjijin tsi kini'an kojo tsi kini'ánjáan sirkunsisioon yojóná. Kjoas'ijjin Néná xí chjinií ngat'a kjoatjó.

7 Achichí nda kji'i ndiya xi ndyimonguínjnu jún katsaki. ¿Kó 'yá xi kats'énni'ínjnu ts'e nga kanda'yá'énjijnjnu ni xi jakoxi?

8 Én xi ndyinda'yájnú ngot'e jmí tsi én ts'e kui Néná xi ja'ájinjnu.

9 Bi tsó xtaa nga: “Nde ta chií tsi nisaan xi mindyiakátjo ngayeje nda'yo paan.”

10 Kó 'niátakón an Ndiáná nga kje'ejin ts'én si'ankjónú, tanga Néná kotíjeé kui xi ts'énmindyiátsabejnú, jmí ndasenjín ta'ya kuíni boá.

11 Jún n̄ts'ie, tsi an xi k'uinijmi an kjoaa sirkunsisioon, ¿mí kjoaa nga kuyotjinguina? Tsi boá kji'i, ¿a mí tsi sa'ínxchán xtaa nga kondókjoajo kjoaa kui Kristo xi akjat'a kroo?

12 ¡Tasá ti kui ngatatiet'a yeje yojo ndikoón kui xta xi ndyimindyiátsabejnú!

13 Jún nts'ie, Néná tsíchjiajnú tsí'e nga xta ndé kamájnú, tanga ngata ni'ánkjiénjínjnú kui kjoāndeé tsí'e nga ni xi ndajín kji'i xi si'ánjnú, tasá tjóts'én ti'ansenjnúu ja k'ie ja ngaján xinguijnú.

14 Ngat'a ngayeje kjoakitij nga ta ngo tsi én, bi tsó: "Ti'intjé ji xtaá xikó ma ts'en tjoó yojóo."

15 Tanga tsi ti juún tjínjnú kjoaxti, chónjnú yojojnú nga ti júnjín si'ankjiéjnú xinguijnú.

16 Kuíni nga bi xianjnú'un: Tíndyiónjnú xikó ts'én mejeén Asién Nixtjiin Néná, kó ngata ni'ánkjatjosónjínjnúu ni xi mejeén yojojnú.

17 Ngat'a ni xi mejeén yojojnú kondra tikónnij ni xi mejeén Asién Nixtjiin Néná, kó ni xi mejeén Asién Nixtjiin Néná kondra tikónnij ni xi mejeén yojojnú, kó nga jó kui ni satikjo, kuí ni xi tsjandiéjín nga chje'éjin ni xi ndaa nda tsi mejénná si'an.

18 Tanga tsi ni xi mejeén Asién Nixtjiin Néná xi ndyini'ánkjatjosónjnú, nguiti kjoakitijín xi kotíxomajnú.

19 Kó ya tsijen tsijen ni xi mí'a yojoó xtaá, kó kuí bí xta xi ts'én kui ni: xi ndyits'ent'aa kjoá xkjín, xi tondo, xi ndyits'en tajmí niní,

20 xi ndyits'entsjájo asiéén ngo ne xi ts'énda xtaá, xi ndyits'en kjoatji'e, xi ch'oo xkjín, xi ndyi'boxié kjoaxti, xi tjiin kjoachini, xi ngotjón ngotjón ndyikján, xi ndyits'ench'ó xkjín, xi ndyibokjangá yojoó nga ndyi'boxié kjoaxchán kós'e ngo ndié ndyits'en yojoó,

21 xi tjiin kjoa'ontakón, xi ndyits'enk'ién inima, xi tjimách'i, xi ch'o ts'én ndyits'entsjájo xtín xkjín. Ngayeje ni xi'bi kojo ni xi xikoó kui ni xi'bi, ts'enkátsjienjnú'un, xikó je kixiánjnú'un ngas'e, nga kui xta xi ndyits'en kuí ni, sakójín nga Néná xí kotíxomaa.

22 Tanga ni xi 'bitjiejinná Asién Nixtjiin Néná kuí ni xi'bi: kjoatjó, kjoatsja, kjoaxió, kjoajekon, kjoanimatakón, kjoandaxta, kjoas'ijin,

23 kjoanda'yá'én, kojo kjoaa nga kamaná k'uí'niúu yojoná ni xi ch'o kji'i, tsi kui ni si'an, jmíjín ngo kjoakiti xi kui'ichjáná.

24 Xta xi je tsí'e Kristo Kjisoo, je nijan yít'a kro yojoó, kui yojo jé xi mejeén sa'ín ni xi ndajín xi tjín kui ngasondiee.

25 Kó tsi tindyión tangat'anij Asién Nixtjiin Néná, chjiénga koe'éndiée Asién Nixtjiin Néná nga kui xi kotíxomaná.

26 Nga jejín ko'naxié yojoná, ti nde nga si'anxtijáan ja k'ie ja ngaján xingui, ti nde nga k'uiéjinná kjoa'ontakón nga ngo nga ngo.

Xta Galasia 6

- ¹ Jún nts'ie, tsi ngo xi kamáya nga ngo jé tjíts'én, jún xi je tindyiónjnú xikó ts'én mejeén Asién Nixtjiin Néná, chjiénga n̄matakón k̄amajnú nga k̄osikojnú tsi'e nga sa'índaya yojoo kui xi tjíts'énjeé, tanga chónjnú yojojnú nga ngo nga ngojnú, tsi'e nga jmí tsi k̄ojo jún chjât'ayákónjnú.
- ² Já k'ie ja ngaján tasíkojónú xinguijnú xi ndyífoa'atio k̄joanima, kó nga boá si'ánjnú ndyini'ánkjatjosónjnú k̄joakitij Kristoo.
- ³ Tsi tjin xi je máa yojoo, kó ya nga boajín kji'i ni xi bokó, ta ts'én 'bonchajo soboa tsi yojoo.
- ⁴ Kó kuíni nga chjiénga, nga ngo nga ngo ñá xchít'a soboa yojoná k̄joaa ni xi ndyini'án, kó kji'a boá nga tsja k̄amaná k̄joaa ni xi ndyini'án, jmí tsi tangat'anij k̄joaa ni xi ndyits'en kje'e xta.
- ⁵ Ngat'a chjiénga, nga ngo nga ngo ñá xi x'ianijín ni xi ndyini'án.
- ⁶ Xta xi tjobókoyaá éntjatsiee Néná, chjiénga tsjaá mostroo chiboa ngayeje k̄joanda xi sakóó.
- ⁷ Ngata ch'ínchajojínjnú yojojnú, ngat'a ngojín xi k̄amaa kojnokie Néná. Ngat'a ni xi kui'ítjie xtaa, kuí ni xi k̄joa'áyá.
- ⁸ Ngat'a kui xta xi ndyits'en ni xi mejeén yojoo, kui boá xi xikoó tsi xojmá xi ndajín xi ndyí'bítjie, kó chan xi k̄joa'áyá, k̄joaboya boá. Tanga kui xi ni xi mejeén Asién Nixtjiin Néná xí ndyits'en, kui boá xi xikoó tsi xojmá xi nda xi ndyí'bítjie, kó chan xi k̄joa'áyá, kuí xí k̄joamindyioon, ngat'a Asién Nixtjiin Néná xi sa'ínk'índo ngatsjé nixtjin.
- ⁹ Kó kuíni nga chjiénjín nga k̄juienda nga si'án ni xi nda, ngat'a nga k̄jochó nixtjin, x'ijen kui chaan ni xi ik'ítjie.
- ¹⁰ Kó kuíni nga, ngatsjé nixtjin nga k̄ama xi si'án, si'áan ni xi nda ngayeje xtaa, kó ngase ma kui xta xi ti Néná s'ijiin nga.
- ¹¹ Tsitsíjenjnúy kóts'en yi'i kats'en an kui én xi tjíts'enda an ngot'e.
- ¹² Ngayeje xta xi ndyits'enjnú k̄joa'niú tsi'e nga si'ánjnúy sirkunsisioon yojojnú, boá ndyits'en ngat'a mejeén nga nda skuie xtaa, mejénjín nga kuiyotjinguí, kuíni nga ndyí'bínijmijín k̄joaa kroo Kristoo.
- ¹³ Ngat'a nde kui xta xi ts'eén sirkunsisioon yojoo ndyits'enkjátjosónjín k̄joakitij, tanga mejeén nga jún si'ánjnúy sirkunsisioon yojojnú, tsi'e nga je k'oxié yojoo nga kujichija nga tangat'anij kui nga je tikónjnú kui chiboa.
- ¹⁴ Kjoa ngaá an 'ne, mejénjínna nga je k'oxié an yojona ngototo k̄joaa ni xi kats'én Ndianá Jesukristoo nga k'ient'a kroo. Ngat'a kja t'aa kro je k'ienjo an Kristoo. Kó ni xi tsi'e kui ngasondiee je nguiti jmí ni bejín k̄joaa an, ti nde an nguiti jmí ni bejín an k̄joaa ni xi tsi'e kui ngasondiee.

- 15 Jmí ni chj́jín tsi kini'ánná kojo tsi kini'ánj́nná sirkunsisioon, ni xi chj́nií, kui boá nga xtá tjátsiē kats'énná Néná.
- 16 Ngayeje xtá xi ndyíftj́ngui kui kjoábotíxomaá, ngat'ieé kjoaxió kojo kjoanímatakón, kojo ngayeje xtá xi tsi'e Néná, xi xtá Israel xi tsi'e Néná tjí'míí.
- 17 Ngot'e 'ne mejénj́inna nga tjín xi sa'ínxtína, ngat'a je kjit'aá yojona chiboá xi bokó nga Ndiáná Kjisoo chjiá an.
- 18 Jún nts'ie, Ndiáná Jesukristoo ngat'íkitsiee inímajnú kjoandaá. Boá kji'i.

Xta Éfeso

Xta Éfeso 1

- 1 An Pablo, nda xi apostroo Jesukristoo kamá ngat'a boá ts'én kamámejeén Néná, ts'entindejnu'un jún xta xi tsjie kojo xi s'ijinju Kristo Kjisoo xi tindiónju naxindá Éfeso.
- 2 Néná xi Na'miná kojo Ndiána Jesukristoo, nga tsjajnu kjoandaa kojo kjoaxioó.
- 3 Nga ni'antsjaá Néná, kui xi Na'mij Ndiána Jesukristoo. Kui xi kats'én nga ngujiin Kristoo kasakoná ngayeje tokoya kjoani'anchikoné xi ndibáni ndi'ak'ajmi ján xi tsjáná asién nixtjin.
- 4 Kristoo kats'énkjién Néná nga ja'áinná nguindiee nga kamánda ngasondiee, tsie nga tsjets'én kuindyión kó jmí jé k'uiéjinná nguindyikon kui.
- 5 Tangat'anij nga tjoó ñá Néná kuíni nga índa ndeskande koó ngas'e tsie nga Jesukristoo sa'ínkjién nga ndí sa'inná ñá, xikó ts'én kamámejeén kó tsja kamaá kui.
- 6 Kuíni nga, nga ni'antsjaá Néná kjoaa kui kjoanda je xi akó xi ta katsjáná xi kasakojinná ngujiin kui ndí xi tjoó kui.
- 7 Kuí ndí xi k'ien tsie nga Néná ts'axié'áná ñá, kó kuíni nga tjinná kjoani'anjetakoón jéná, xikó kji' tsie kjoanda je xi katsjáná Néná,
- 8 kojo tsie kjoakjínkón kojo kjoakjintakón xi katsjáná,
- 9 kó akóná ni xi kamámejeén nga sa'ín, xi ijñá 'ma kje'e nixtjin, ngat'a kamátsjaá nga índa tjón tjón ni xi sa'ín Kristoo.
- 10 Kji'a nga kjocho nixtjin xi ijñá, Néná sa'índojo ni xi índa nga kuí'ítikó ngujiin Kristoo ngayeje ni xi tjín ndi'ak'ajmij kojo ni xi tjín t'ananguij.
- 11 Xikó ts'én índa tjón tjón Néná, boá ts'én kats'énkjién Kristoo tsie nga kojo jin ja'áinjne nga katsjájne ni xi tsjaá ndí, ngat'a Néná ts'enkjátjosón ngayeje ni xi mejeén nga sa'ín kui.
- 12 Kó nga jin xi tjón kamájne nga kis'iejne kjoachiyá kjoaa ni nda xi sakójinne Kristoo, kuíni nga ndyini'antsjaa kui Néná xi tjiin kjoajee.
- 13 Kó kojo jún kanda'yáju kó kis'ijinju éntjatsie jakoxij Jesukristoo, kui éntjatsie xi ts'axié'áju, kó nga kis'ijinju Kristoo, Asién Nixtjin Néná ijñáju ngo chiboá nga je Néná ndokjoaniju xikó ts'én katsáyatjón kui.
- 14 Asién Nixtjin xi ik'ijñangui tsie nga xcha nga sakóná ni xi katsáyáná Néná nga tsjaá ndí, nguije kamandé ngayeje xta xi je kamáchjítjé kjoandeé kó nga ndí kama ñá, tsie nga ngayeje ñá si'antsjaa kui Néná xi tjiin kjoajee.

- 15 Tangat'anij̄ kui niij̄ nga kojo an, nguije tsint'ie an kjoāa nga s'ijinjnú Ndianá Kjisoō kojo nga tjojnú ngayeje xtā naxīndā tsjieē,
- 16 ngatsjé̄ nixtjin tsjáā ndok'óchji Néná kjoāa jún, kó ts'enkja'átsjienjnú'un nga chjiátjejnú'un,
- 17 tsí'ē nga kui Néná xi tsí'ē Ndianá Jesukristoō, kui Na'mi xi tjiín kjoajēē, nga tsjajnú Asién Nixtjiin tsí'ē nga k'uiéjnú kjoakjínkoón kojo nga kokójnú kókón Néná.
- 18 Ti mí'áā Néná nga kamakjín̄ chan̄ chanjnú kókji'ī kui kjoachiyaá̄ xtā xi je Néná tsíchjiāā, tsí'ē nga xchajnú kókji'ī je ni xi tsjáā xtā tsjieē.
- 19 Kó nga kamakjínjnú kókji'ī je nga'niú xi tikoón Néná nganda tsañá̄ xí s'ijinná̄ kui. Kui nga'niuú kui boá xi Néná akó,
- 20 kui xi kats'énkjién̄ nga kats'énkja'á'yaá̄ Kristoō ngūjiin̄ xtā xi je jesoón kó Néná kjā kats'énk'ijñá̄ t'a tsjā fojnií kjā ndi'ak'ajmiī.
- 21 Néná íjñá̄ Kristoō ngo ngūindiē xi nk'a ngasoón̄ ngayeje xi botixómá̄ kui ngasondieē, xá, nga'niú, xi yandikón̄ kojo ngasoón̄ ngayeje ni xi tjiín ja'én xi ni'ánkaxoma, jmí tsi ta kuí tsi nixtjin xi'bī kojo nixtjin xi s'ē ndibaá̄ nga,
- 22 kó ngayeje niij̄ xi Néná íjñá̄ ngūiya tsjā Kristoō kó kui boá xi kats'én̄ nga Kristoō xi kama nguitokoō ngayejēē niij̄ ngandaā xtā nangoxiī,
- 23 ngat'ā xtā nangoxiī kui boá xi yojoō Kristoō, kui Kristō xi ts'én̄ nga kamandojō tajmí̄ niní. Tsi jmíjín̄ xtā nangoxiī nde tikón̄ ndojojín̄ ra Kristoō.

Xtā Éfesō 2

- 1 Néná katsjájnnú kjoamindyion̄ kji'ā nga jún xtā xi je jesón̄ kamájnú tangat'anij̄ kjoāā ni xi ndajín̄ xi kini'ánjnú kojo kjoāā jéjnú,
- 2 kui xi kixindyionjinjnú kje'ē nixtjin, ngat'ā kjā tsanguíntjinguijnúu niij̄ kui ngasondieē, kó kini'ánjnú ni xi mejeén̄ nguitokoō asién̄ nixtjin xi ndajín̄ kui xi botixómá̄ ngūjiin̄ tjōō kojo xi ts'énxá̄ ngūjiin̄ xtā xi nt'ié'énjiín̄ Néná.
- 3 Ti bōā ti ts'én̄ kixindyión̄ ngayeje ñá̄ kje'ē nixtjin, nga kjā tsanguíntjinguíī kojo kini'ánkjatjosóon̄ kui ni xi kamámejeén̄ yojoná̄ kojo ni xi kini'ánkjó̄. Kuíni nga Néná kamá̄ atijéná̄, xikoó̄ xtā xi ngaseē.
- 4 Tanga Néná achichí̄ 'niú nimā máā xtaā kó kats'énkjién̄ kjoatjó̄ jeē nga kats'éntjóná̄,
- 5 kó nda tsi je akayá̄ ngūjiin̄ jéná̄, nijan katsjáná̄ kjoamindyion̄ kojo Kristoō. Tangat'āā kjoandaā Néná nga jún je ta jatjo'ā kjoanda tsi jnú.
- 6 Kó Néná nijan kats'énkja'á'yáná̄ kojo Kristoō, kó kjā nijan kats'énk'índoná̄ kojo Kristō Kjisoō kjā ndi'ak'ajmiī,

- 7 boá kats'én tsi'e nga nixtjin xi s'e ndibaá kókó kókji'i je kjoachoon kjoandaa kojo xikó ts'én nda ni xi katsjáná ñá, ngat'aa ni xi kats'én Kristo Kjisoo.
- 8 Ngat'a tangat'anij kjoandaa Néná nga jún je jatjo'ajnú ngat'a kis'ijinjú, kó kui nij jmí tsi ngo ni xi jún kasako soboajnú, kjoanda xi tsi'e Néná boá.
- 9 Jmí tsi kjoaa ni xi ndyini'ánjú, tsi'e nga jmíjín xi je k'oxié yojoo.
- 10 Ngat'a Néná boá xi kats'éndaná, ngat'aa Kristo Kjisoo tsi'e nga ni xi nda si'an, kui ni xi Néná índa tjón tjón tsi'e nga kja kuintsomajin ni xi ndaa.
- 11 Kó kuíni nga jún xi xta xi judíojínjú ndeskande koó nga katsenjú, ngatja'átsjienjú nga kje'e nixtjin "xta xi kini'ánjiín sirkunsision" katsójnú kui xta judío xi je kats'eén sirkunsision yojoo.
- 12 Kui nixtjin ján kjin kixindyionnijnú Kristoo, kó xín kixindyionnijnú xta Israel, kó nde tsajúnjín kamá ni xi índajo Néná xi katsáyatjón nga tsjaa xta xi tsi'e, kis'iejínjú kjoachiyá kojo kis'iejínjú Néná k'ie kui ngasondiee.
- 13 Kjin kixindyionjú kje'e nixtjin, tanga ngot'e 'ne ngat'aa Kristo Kjisoo je tiña tindiyónjú, tangat'anij nga k'ien Kristoo.
- 14 Ngat'a Kristoo boá xi kjoaxióná, kó kui boá xi xta ngo tje kats'én xta xi judío kojo xi judíojín, kó kats'énkjié kui ni xi kondra kamánij nga ndajín tsa'a xkjin kui xtaa, kui xi xikoó tsi ngo xó xi kis'ijña ngamasieen.
- 15 Kristoo katsjá yojoo nga kats'énkjié kjoakiti xi kjin ni tjit'aa, kó nga jó tjin xta naxiíndaá ta ngo tsi tje kats'én, nga kats'énda ngo tjin xta naxiíndaá xi tjatsie xi kats'éngojo yojoo kui, kó kui boá xi kats'én nga nda tsa'a nguini xkjin nga ngo nga ngo.
- 16 K'ient'a kui kroo, tsi'e nga ta ngo tsi yojo kats'én nga jó tje xta naxiíndaá, kó yíndajo Néná nga kats'énkjié ni xi kondra kamánij nga ndajín tsa'a xkjin nga jó kui naxiíndaá.
- 17 Kristoo je'etsjá éntjatsie xi ya'a kjoaxioó. Kó boá ts'én kasakojnú kjoaxioó jún xi kjin kixindyionjú Néná ngas'e, kó ti kasakoo xta xi tiña síndonij Néná nga.
- 18 Kó ngat'aa Kristoo nga xta xi judío kojo xi judíojín ta ngo tsi Asién Nixtjin tikónná kó kama kjochochontiñaá Na'mij.
- 19 Kó kuíni nga jún, je nguiti xta xi xín nanguijínjú kojo tsi xta xi timasónjú, je xta tsjiee Néná jún, kó je k'ie ndokjoanijnú ndi'aa Néná.
- 20 Jún xikónií ngo ndi'a nk'a xi kjimanda kui xi já apostroo kojo já chjinie'eén Néná ítjats'ennij nga ndyikjinink'a, kó Jesukristoo boá kui xi ndijo nga'niuú kui ndi'aa.
- 21 Kristoo boá xi be kóts'en nga nda kjimanda kui ndi'aa, kó kui ndi'aa kjimanda ngaskande nga ngo nangoxi tsjiee Ndiáná kama.

22 Tangat'aniḡ nga ngo majojnú Kristoo nga jún xi kamajnú xikoó ngo nangoxi nínga k'uijñá Asién Nixtjiin Néná.

Xta Éfeso 3

1 Kó kuíni nga an, Pabloo, ndoboaya tikón an tangat'aniḡ Kristo Kjisoo nganda tsajún xi xta xi judíojinjú.

2 Jún je kanda'yájnú nga Néná katsjána xá tsí'e nga xiyájnú'un kjoanda xi índa, nganda tsajún.

3 Néná akóna ni xi índa xi tji'maá ngas'e, xikó ts'én je kats'én'indó chiboajnú'un.

4 Kji'a nga si'anyajnú kui xojoon, xchajnú nga nda makjinna ni xi índa Néná ngat'aḡ Kristoo.

5 Kui ni 'maḡ ngojín xta xi akakoḡ kje'e nixtjin, xikó ts'én ngot'e Asién Nixtjiin Néná akoó já apostro tsjiee kojo já chjinie'eén Néná.

6 Kó kuí bí ni xi índaḡ: nga xta xi judíojin kojo kui saḡoó ni xi Néná tsjaá ndíí, kó nga ta ngo tsi yooḡ Kristoo kama, kó nga nga jó tjiin nga saḡoó ni xi Néná katsáyatjón nga tsjaá xta xi s'ijiin éntjatsiee Kristo Kjisoo.

7 Néná katsjáxána nga k'uiniymi an éntjatsiee kjoaḡ kjoandaḡ, kui xi katse'éna tangat'aniḡ nga'niuú Néná xi tjíts'énxájinna.

8 An xí achichí chichí ngase an ngujiin xta tsjiee Néná, tanga an katse'éna kui kjoandaḡ nga k'uiniymi xta xi judíojin éntjatsiee kjoachon tsiee Kristoo xi jmíin xi makjín yejee.

9 Kó nga boko chan chaan ngayeje xtaḡ kókji'i ni xi índa kui ni xi tji'maá ndeskande kui nixtjin ján kui Néná xi kats'énda ngayeje ni xi tjiin.

10 Kó boḡ ts'én ngot'e 'ne xta nangoxii xi kui'ijñátsijen tsí'e nga ngayeje nga'niú kojo xi botixómá xi tjin nk'a ján, skuie kókji'i tokoya kjoakjínkón xi tjiin Néná.

11 Kui niḡ xi índa tjón tjón Néná ndeskande koó ngas'e, kó ngot'e 'ne je jatjosón ngat'aḡ Kristo Kjisoo, kui xi Ndianá.

12 Ndok'óchjinií Kristoo kojo nga s'ijinná kui, kuíni nga ma'niátakón nga monguínchon tiñáḡ Néná.

13 Kó kuíni nga mí'ájnú'un tsí'e nga koyajín takónjú nga xchajnú kui kjoanima xi ts'énfoa'atio an nganda tsajún, tasá kuí niḡ xi kjoajejnu ngatama.

14 Tangat'aniḡ kui niḡ nga bosien an tikóna nguindyikon Na'mii Ndianá Jesukristoo.

15 Kui xi kats'énda ngayeje tjiie tsi tsí'e ndítsjie kja ndi'ak'ajmii kojo tsi tsí'e xta k'ie t'ananguii.

- 16 Mí'áa Néná tsì'e nga xikó kji'i kjoachoon kjoaje tsja nga'niuú inimajnú nga sa'ínkjién Asién Nixtjin.
- 17 Tsì'e nga Kristoo ngat'ijñajin inimajnú, ngat'a nga s'ijinjú. Kó nga jún k'uiéjnu tsie kjoatjó xikoó ngo yá xí nanga kijí jamaa kojo nga 'niú kuindyionjú.
- 18 Boa ts'én jún kojo ngayeje xta tsjiee Néná kamajnú nda kamakjínjú kókji'i tiyá, ndojó, nanga kojo nk'a kjoatjóo Kristoo.
- 19 Kó mí'áa Néná tsì'e nga xchajnú kui kjoatjóo Kristoo xi foa'atjoón ngayeje kjoakjintakón, tsì'e nga Néná s'ijñajin ndojo ndojónjú.
- 20 Nga ni'ántsjaá Néná kui xi achichí nga'niú tjiín tsì'e nga ts'atio ngase ni xi sa'ín xi chja'áa kojo ni xi makjinná, xikó kji'i kui nga'niuú xi ts'énxájiná.
- 21 Ngate'eé kjoaje Néná ngujiin xta nangoxi xi tsì'e Kristo Kjisoo, ngatsje nixtjin. Boa kji'i.

Xta Éfeso 4

- 1 Kuíni nga an, nga ndoboaya tikón an tangat'ani Ndiáná, 'niú mí'ájnú'un tsì'e nga kixi kuindyionjú xikó ts'én chjiénga k'uíndo xta xi Ndiáná tsíchjiaa.
- 2 Nga xta xi nimakjoa kojo xi nt'ié'én kamajnú, tsie takón ngatamajnú kó ja k'ie ja ngaján ti'anchikjoajnú xinguijnú nga k'uiéjnu kjoatjó.
- 3 Tí'ánjú ngo kjoa'niú tsì'e nga k'uiéjnu kjoaxió kó ngo xtín ch'iajnu yojónjú xikó ts'én kats'éngojnú Asién Nixtjin Néná.
- 4 Ta ngo tsi yoo Kristoo ma ngayeje ñá kó ti kuíni Asién Nixtjin xi tikónjinná, kó ti boa ti ts'én ta ngo tsi kjoachiyá xi kandokjoaná ñá.
- 5 Ta ngo tsi ma Ndiáná xi tikón, ta ngo tsi ma kjoas'ijiin, kó ta ngo tsi ma kjoastíndaá.
- 6 Ta ngo tsi ma Néná kui xi Na'miná ngayeje ñá, kui xi botixómaá, xi ts'énkjién kojo tikónjin ngayeje ni xi tjiín.
- 7 Tanga nga ngo nga ngo ñá je kasakoná kjoanda xi Kristoo kamámejeén katsjáná.
- 8 Kuíni nga bi tsó xojon eén Néná: Kji'a nga kijínijnguí nk'a ján kijjo xi síndo'niú, kó katsjaá ni xi nda xta.
- 9 ¿Kó mí ni xi mejeén tsó nga “kijínijnguí nk'a ján”? Kuíni nga boa tsó kjoa nga tjón jatjajen nínga nanga t'anangui.
- 10 Kó kui xi jatjajeen, ti kuíni boa xi kijínijnguí ngaskande nínga 'niú nk'aá nk'a ján, boa ts'én nga kis'ijñajin kui ngayeje ngasondiee.

- 11 Kó kui boá xi índó nga t́ín já xi apostro, xi chjinié'eén Néná, xi 'binijmi éntjatsiēē Néná, xi síndotjoón xta nangoxií kojo xi mostro.
- 12 Tsi'e nga kokoyaá xta tsjieē Néná xikó ts'én kosíkojo xkjín, kó boá ts'én sakó nga'niuú kui xta nangoxií, kui xi yojoō Kristoo.
- 13 Boá kama ngaskande nga ngayeje ñá ngo kama nga s'ijinná kojo nga xcha ndií Néná, kó nga kama ñá xikoó xta xi je xchá xi je ndojo kjin kjin xikoó Kristoo.
- 14 Boá ts'én nga nguiti xikójiín ngo ndí kama ñá, xi ngotjón ngotjón bosíkjo ni xi ts'énkjó. Kamajín taxkiya konguántjinguí ngo kjoabokoyá tjatsiē xi skjiénná kó k'onchajoná, kui xi bokoyá xta maña xi ndiya xi ndajín tjimaá.
- 15 Tasá ni xi jakoxii xi kondókjoa nga k'uiéná kjoatjó, kó xikó ts'én kjimaxchá boá kon kama ngase ndyiojón ndyiojón xikoó Kristoo, kui xi nguitokoo xta nangoxií.
- 16 Kristoo boá xi tjits'énngo ngayeje xta nangoxií ta xikó kji'i xá xi ts'én nga ngo nga ngo, kó kui boá xi ts'én nga nda ts'én kosíkojo xkjín, tsi'e nga ngujiín kjoatjoó xtjonínk'á kui xta nangoxií.
- 17 Kuí ni xi'bjí xi t'íxianjnú'un nguīyaa ja'eén Ndiáná, nga nguiti boajín ts'en mindyionjnú xikó ts'én síndo xta xi bejín Néná, kui xta xi síndo xikó ts'én ndyits'enkjó chini.
- 18 Kui xtaa kji'ijñórií kjoakjintakoón kó boajín ts'en síndo xikó ts'én mejeén Néná, tangat'anií nga bejín ni xi ndyits'en ngat'a tanisién taja inimaá.
- 19 Je nguiti jmí kjoasoboájiín, je kats'énk'as'ieēn yojoō ni xi ndajín kojo ngayeje tokoya ni xi ndándí nguindyikon Néná.
- 20 Tanga jún jmí tsi kui nií xi kamájnú nga akakoyájnú kjoaa Kristoo.
- 21 Tsi jakoxi nga je kanda'yájnú kojo tsi jakoxi nga Kristoo xi akóyájnú, xikó kji'i kui jakoxi xi tikoón kui,
- 22 kuíni nga chjiénga nguiti boajín ts'en mindyionjnú xikó ts'én kixindyionjnú ngas'e, kji'a nga ni xi ts'an'chajojnú xi kamámejénjnú kini'ánjnú. Ti'antjatsiēyajnú yojojnú,
- 23 kó ngatamatjatsiēya asién nixtjinjnú kojo kjoakjintakónjnú.
- 24 Ti'antjatsiēyajnú yojojnú xikó ts'én Néná tjits'éntjatsiēyajnú, xikó ts'én tjijinkon kui nga jakoxi nga kixi kojo tsjie.
- 25 Kó kuíni nga nguiti 'bíndisojínjnú, tasá én xí jakoxi xi ndokjoajojnú xtaa, ngat'a ngayeje ñá ta ngo tsi yojo ndokjoa.
- 26 Tsi si'anxchánjnú, ngata ni'ánjéjínjnú, kó nga jmí tsi nga ngo nixtjiin nga k'uijñájnú kui kjoaxchán.

- 27 Ngat̄a boe'éndiejin̄nú xindajín diablō.
- 28 Kui xtā xi kats'énchejé ngas'e, nguiti boajín nga ts'én, tasá ngats'énxá, ngo xá xi nda nga ts'én nga sa'ínkjién tsja, ts'i'e nga k'uiéé ngo ni xi tsjaá xtā xi kamachjieén ngo ni.
- 29 Ngat̄a jmí én ch'o tsó ndokjoajínjú, tasá én nda xi tsjanga'niuú xtaā xi ndokjoajnú, ts'i'e nga ni xi nda sakóó xtā xi kujnt'ie kui eén.
- 30 Ngat̄a ni'ándasenjínjúy Asién Nixtjin̄ Néná, kui xi katse'éjnú ts'i'e nga xchā nga kjo'tjo'ajnú nixtjin̄ nga kuindyiondéjnyú jeé ngatsjé nixtjin̄.
- 31 Ti'anch'ojnyú yojojnú kjoandaseen, kjoaxtindaa, kjoatamaá, kjoacha'ayaá, kjoach'otsoó kjojo ngayeje ni xi ndajín.
- 32 Tasá ndaxtā ngatamajnú ja k'ie ja ngaján, nimatakón ngatamajnú, kó ti'anjetakónnyú ja k'ie ja ngaján xingujnú, xikó ts'én Néná kats'énjetakónjnyú ngat'aā Kristoō.

Xtā Éfeso 5

- 1 Chja'ángujnyú Néná, ngat'ā jún boá xi ndí tjoó kui.
- 2 Kó tjó ti'anjojnú ngayeje xtaā, xikó ts'én tjó kats'énná Kristoō nga k'ientjéná, kó katsja yojoó xikoó ngo chjiē kjojo kjoatjé xi sijen kamaá Néná nga kini'ánk'as'ieen.
- 3 Tanga kjoatondō kjojo ngayeje ni xi ndándí, kjojo kjoaxki'á, nde chjiénjín nga kondókjoā kui nī nguujinjú, ngat'ā kui nī jmí tsi ts'i'e xtā xi tsjieē Néná.
- 4 Ti nde nga ndokjoajínjú én xi tsjáná kjoasoboá, én xi taxkiya, én kjan xi ch'o tsó, ngat'ā jmí ni chjijín kui eén, tasá én xí tsjaá ndok'óchji Néná xi ndokjoajnú.
- 5 Ngat'ā chjiénga xchajnú kui nī: nga jakoxi boá nga kui xtā xi ndyits'en kjoatondō, kjojo xi ni xi ndándí ndyits'en, kjojo xi xki'á xi tjimátjingūi kje'e ne xi Nénájín, nga ngayeje kui xtaā sakójiín nga Kristoō kjojo nga Néná kotixomaā.
- 6 Ngat̄a ngojín xtā xi k'onchajojnú nga kuichjiaajojnú én xi jmí ni chjijín, ngat'ā tangat'anií kui nī nga ndibánié kjoaxchaán Néná kui xtā xi nt'ié'énjín.
- 7 Ngat̄a kjaajín ni'án kamajojnú kui xtā xi boá ndyits'eén.
- 8 Ngat'ā kje'e nixtjin̄ kixindyionjñójnyú, tanga ngot'e 'nē nguije yajnú Ndiáná, je nínga tsijen tindyiónjnyú, kuíni nga tintjajnú xikoó xtā xi tjimá nínga tsijeen.
- 9 Ti'ánjnyú ni xi ndaā, ni xi kixi, kjojo ni xi jakoxii, ngat'ā kuí nī xi bokó nga nínga tsijeen ndokjoā ñá.
- 10 Ngatsjé nixtjin̄ tindyiséjnyú mí ni xi tsja maā Ndiáná.

- 11 Kó ngat̄a k̄iájín ni'án kamajojnú kui x̄t̄a xi ndȳits'en ni xi jmí ni ch̄j̄j̄iín xi t̄j̄má nínga j̄ñoó, tasá takójnúy nga ndajín k̄j̄i'ni xi ndȳits'en.
- 12 Ngat̄'a ngaskande soboá ma maná nga ndokj̄ōa k̄j̄ōa ni 'ma xi ndȳits'en.
- 13 Tanga nguije ngayeje nī 'b̄índo tsijen nínga tsijēen, ya ngayejee, ngat̄'a nínga tsijēen ts'en tsijen ngayeje nī.
- 14 Kuíni nga bi ts'én t̄j̄t'a x̄oj̄on eén Néná: Ti'inkje'ée yojóo, ji xi titsjafé ji, kó t̄j̄s̄t̄j̄in ji ngūj̄j̄in x̄t̄a xi je jesoón, tsi bōa s̄i'in ji, Kristoo x̄i sa'intsijēen.
- 15 Tsits̄j̄en ch̄an ch̄anjnúy kóts'en t̄j̄t̄j̄ajnú, jmí tsi kūindyionjnu xikoó x̄t̄a xi mak̄j̄nj̄iín ni xi ts̄i'e Néná, tasá t̄j̄ndyiónjnu xikoó x̄t̄a xi k̄j̄ínkón.
- 16 Ni xi nda ti'ánjnu ta xikó ts'én sakóndiéjnu nga s̄i'ánjnu, ngat̄'a j̄a je yajnu nga ch'o k̄j̄ima kui n̄j̄xt̄j̄in xi'b̄j̄.
- 17 Tangat̄'anīi kui nī nga ngat̄a chinijín ni'ánjnu yojojnú, tasá ngatamak̄j̄injnu mí ni xi mejeén Nd̄īaná nga s̄i'ánjnu.
- 18 Ngat̄a ni'ánch'ij̄injnu yojojnú, ngat̄'a xaán x̄i ts'én nga ni'án tajmí niní, tasá ngas'ikitsienijnú Āsién N̄j̄xt̄j̄in Néná,
- 19 nga kondókj̄ojojnú xinguj̄j̄nú ti'ankjiénjnu salmo, só xi ndāa Néná kojo só xi bokoyájnu āsién n̄j̄xt̄j̄in, kó ndaájnu kojo ti'antsjajnúy Nd̄īaná ngayejee in̄j̄majnú.
- 20 Ngats̄j̄e n̄j̄xt̄j̄in te'éjnu ndok'óch̄j̄i Néná k̄j̄ōa ngayeje nī, kui Néná x̄i Na'mīi, nga s̄i'ankjiénjnu ja'eén Nd̄īaná Jesukristoo.
- 21 J̄a k'iē j̄a ngaján ch̄andikónjnu xinguj̄j̄nú, xikó ts'én yandíkónjnu Kristoo.
- 22 Jún xi ínch̄j̄injnu, ch̄andikónjnu x̄i'injnu, xikó ts'én yandíkónjnu Nd̄īaná.
- 23 Ngat̄'a xi x̄i'iin kui boá xi tikóntjoo xi ch̄j̄oón, xikó ts'én Kristoo kui boá xi tikóntjoo kojo xi ts'axié'á x̄t̄a n̄angox̄īi, kó nga x̄t̄a n̄angox̄īi boá xi yojoo Kristoo.
- 24 Kó xikó ts'én x̄t̄a n̄angox̄īi bendikón Kristoo, ti bōa ti ts'én ínch̄j̄iín ch̄jiénga sk̄ūiendíkón x̄i'iin k̄j̄ōa ngayeje nī.
- 25 Jún xi j̄a x̄i'injnu, ti'antjójnu ch̄j̄oónjnu xikó ts'én Kristoo kats'éntj̄o x̄t̄a n̄angox̄īi, kó tangat̄'anīi kui nga katsj̄a yojoo,
- 26 kui nī xi kats'én nga kats'én ts̄i'e. Eén kats'énts̄j̄ieni kó ndójoa aniéjónni,
- 27 ts̄i'e nga x̄t̄a n̄angox̄īi k'uiéé k̄j̄ōaje nga k̄j̄ochó nguindyik̄on Kristoo, kó nga k'uiéj̄iín ni xi ndándí kojo ni xi ch'o ts'én x̄ch̄a, ngat̄'a Kristoo mejeén nga ts̄j̄e kojo nga ndojo k̄j̄in k̄j̄in k̄ama x̄t̄a n̄angox̄īi.
- 28 Ti bōa ti ts'én j̄a x̄i'iin ch̄jiénga sa'íntj̄o ch̄j̄oón xikó ts'én t̄j̄oó ti kuīi yojoo. Kui nd̄a xi t̄j̄oó ch̄j̄oón, t̄j̄oríi ti kuīi yojoo.

²⁹ Ngat'a ngojín xta xi ch'oo yoojoo, tasá tsjaá ni chinie koojoo, xikó ts'énjo Kristoo xta nangoxii.

³⁰ Ngat'a ñá boá xi tindyionjin ni xi ya'anii yoojoo Kristoo.

³¹ “Tangat'anii kui nii nga nda xi xi'iiin kui'íjñá na'mii koojoo naaa ts'e nga sa'íngojo yoojoo chjoón, kó ngajoó nga ta ngo tsi yoojoo kama.”

³² Achichí je kui ni xi tji'maá Néná, tanga ts'enkjién an kui nii nga chjiá an kjoaa Kristoo koojoo kjoaa xta nangoxii.

³³ Kuíni nga jún, nga ngo nga ngojnu tjo ti'ánjnu chjoónjnu xikó ts'én tjojnú yoojnu, kó kui xi chjoón ngatama bendikón xi'iiin.

Xta Éfeso 6

¹ Jún xi ndí jún xi s'ijinjú Ndiáná, nda'yá'énjnu xi xchájnu, ngat'a kuí nii xi kixi nguindyikon Néná.

² Kjoabotixoma xi tjon xi ts'éntsáyá ni xi Néná tsjaá xta xi kuint'ie'eén, kuí bí xi'bi: “Chendikín jí na'mii koojoo naaa,

³ ts'e nga nda ts'én kuindyin kó tsie nixtjin kamaa nga kuindyin ji kui ngasondiee.”

⁴ Kó jún xi xi xchájnu, ngata ni'ánxtindajínjú ndíjnu, tasá nda ti'anchjiniejnú koojoo ndokjoajojnú nga si'anxchájnu xikó ts'én mejeén Ndiáná.

⁵ Jún xi moso xi kastiñájnu, tindakonjú koojoo chandikónjnu nga konda'yá'énjnu kui xi ndiajnu ma kui ngasondiee, kó ngayeje inimajnu nga ti'ánjnu xaá, xikó ts'én nda'yá'énjnu Kristoo.

⁶ Boá ti'ánjnu tanga jmí tsi ta kji'a tsi nga ndyikotsijenjú xtaa, tasá xikoó nga moso xi ts'e Kristoo majnú, kuíni nga ngayeje inimajnu nga ti'ánjnu ni xi mejeén Néná.

⁷ Ngayeje takónjnu nga ti'ánjnu kui xaá, xikoó tsi ts'e Ndiáná boá, kó jmí tsi ts'e xtaa.

⁸ Ngat'a je yajnu nga Néná tsjaá ngo chí xta xi ni xi nda ndyits'eén, tsi xta ndé koojoo tsi xta xi moso xi kastiñá.

⁹ Kó jún xi ndiajnu, je yajnu nga ta ngo tsi ma Ndiá xi tikón ndi'ak'ajmii xi botixómajnu jún koojoo moso xi kastiñaá, kó Ndiáná skjánjin ts'énjo xtaa, kuíni nga boá ti ti'anjojnú mosojnú kó ngata mindyandikónjínjnu.

¹⁰ Kó nga fet'aa nts'ie, ngasakó nga'niúnjú nguijiin nga'niú xi jee Ndiáná.

¹¹ Xikoó já jún xi 'bínda yoojoo nga fí kján, boá ts'én t'índajnu yoojnu, ts'e nga 'niú kuindyiajnu kji'a nga kamamejeén k'onchajojnú xindajín diabloo.

- 12 Ngat'a jmi tsi xta ngasondie xi ndyibixkánjo, xi tjiín nga'niú boá xi ndyibixkánjo, kojo xi nk'a xaá, kojo xi botixómá ngasondie jño xi'bi, kojo nga'niuú asién nixtjin xi ndajín xi tjin nk'a ján.
- 13 Kuíni nga, t'índajnú yojojnú xikoó já jún xi Néná je katsjaá ngayeje ni tsi'e nga skoón yojo, tsi'e nga kjochíkjoajnú nga kjocho nixtjin xi ndajiín. Kó nguije tjiíndajnú yojojnú 'niú tindyiónjnu.
- 14 Kuíni nga 'niú tindyiajnú. Ti'ankjiénjnu ni xi jakoxii, xikoó tsi kui xi ngatamajnú ngo tjiixin xi 'bikjá ndáyaá ngo ndajun. Ti'ankjiénjnu kjoakixii xikoó tsi kui xi ngatamajnú ngo njño kichá xi bo'má niseen ngo ndajun.
- 15 Tindyiondajnú nga k'uinijmijnú éntjatsiee kjoaxioó xikoó tsi kui xi ngatamajnú ndié xi boyá ngo ndajun.
- 16 Ngatsjé nixtjin chjabejnú kjoas'ijiin kó kui xi ngatamajnú xikoó ngo kichá xi 'bíchjaá ni xi ndajín xi ts'énkjién ngo ndajun. Kuí kjoas'ijiin xi ngat'íchjaá kji'a nga xindajín kamamejeén sa'in'onjnu.
- 17 Kó chjabejnú kjoa'naxié'aá, kó kui xi ngatamajnú xikoó ngo kichá xi 'bijñaá toko ngo ndajun. Kó chjabejnú eén Néná, kó kui xi ngatamajnú xikoó ngo kichá ndojó xi tsi'e Asién Nixtjiin Néná.
- 18 Ngatsjé nixtjin ndokjoajnú Néná kó te'éndiéjnu nga Asién Nixtjiin xi kosikojojnú nga kondókjajnú, tindyiondajnú kó ngata ni'ánkjiéjnu takónjnu, kó chjia'atjejnú ngayeje xta tsjiee Néná.
- 19 Ti boá ti ts'én ndókjoatjéjnu'un nga kondókjajnú Néná, tsi'e nga tsjaana én xi k'uinijmi an, kojo tsi'e nga stsakjonjín an nga kuichjia an, kó boá ts'én nga kama koko an ni xi kisi'ma ngas'e xi ts'énbokó éntjatsiee Néná ngot'e.
- 20 Tangat'anií kui nij nga ndoboaya tikón an ngot'e. Xtaxchaá Néná boá an, ndókjoatjéjnu'un nga kondókjajnú Néná tsi'e nga stsakjonjín an nga kuichjia an xikó ts'én chjiénga kuichjia an.
- 21 Tíkiko, nda nts'ie xi tjóna kojo xi kixi ts'én xaá Ndianá, kotsoyajnú kóts'en tikón an kojo mí ni xi tjits'en an.
- 22 Kuíni nga kia ts'éntanguiyájnú'un jún, tsi'e nga kotsoyajnú kóts'en tindyionje, kó boá ts'én tsjanga'niuú inimajnú.
- 23 Néná xí Na'mii kojo Ndianá Jesukristoo, nga tsjaá ngayeje nts'ie, kjoaxió, kjoatjó kojo kjoas'ijin.
- 24 Ngat'iee kjoanda ngayeje xta xi tjoó Ndianá Jesukristoo, ngo kjoatjó xi fejin. Boá kji'i.

Xta Filipino

Xta Filipino 1

- 1 An Pabloo kojo Timoo, jin xi mosoo Jesukristoo, ni'ántindejne ngayeje jún xi xta tsjiee Kristo Kjisoo xi tindyiónnú naxíndá Filipino kó ti ni'ántindejne já xi nguitokoo nangoxii kojo já xí bosikójo kui jaá.
- 2 Néná xi Na'miná kojo Ndiáná Jesukristoo, nga tsjainú kjoandaa kojo kjoaxioó.
- 3 Ngatsjé nixtjin nga foa'átsjienna jún tsjáa ndok'óchji Néná.
- 4 Tsja mana ngatsjé nixtjin nga chjiátjejnú'un ngayejejnú.
- 5 Ngat'a je ta ngo tsi kich'ia yojoná nga ndyini'án xaá éntjatsiee Jesukristoo, ndeskande nixtjin nga tjón kanda'yájnú kó ngaskande ngot'e.
- 6 Néná xí íts'iyanií nga kats'én ngo xá xi nda ngujiin jún, kó bee kon an nga sa'índojo ngaskande nixtjin nga kjo'e nguini Jesukristoo.
- 7 Nda kji'i nga boá ts'én tjíts'enkjó an kjoaa ngayejejnú, ngat'a ngujiin inimana tindyiónnú. Ngat'a ti kuíni kjoandaa Néná xi tjisakóná jún kojo an. Tsi ndoboaya kojo tsi nguindyikon jáxaá tikón an, ts'énxiya an kó ts'énboko chan chan an nga jakoxi boá éntjatsiee Jesukristoo.
- 8 Ngat'a Néná xí chistiko nga achichí tjóna ngayeje jún xikó ts'én 'niú tjoó Jesukristoo an.
- 9 Kó mí'aa Néná nga chjiáa nga 'niú ngase k'uiéjnú kjoatjó, kó nga Néná tsjaa ngasejnú kjoakjintakón kojo nga kixi ts'én kamakjínjú ni xi tsi'e.
- 10 Tsi'e nga boá ts'én nda kama chje'éjinjú mí ni xi jakoxi nga nda, kojo nga tsjiet's'én kuindyionjú kojo nga jmíjin xi kamaa ch'o ts'én kuichjiata'injú nixtjin nga kjindibá nguini Kristoo.
- 11 Kui nixtjiin kokónú jún kjín tokoya ni xi kixi xi kini'ánjú, ni xi katsjájnu Jesukristoo nga si'ánjú, tsi'e nga xtaa tsjaa kjoaje kó sa'intsjaa Néná.
- 12 Jún nts'ie, mejénna nga xchajnú nga kui ni xi kjimata'in an, kuí ni xi katsjángan'niú ngasee nga kjimatsie éntjatsiee Jesukristoo.
- 13 Ngat'a ngayeje jajún xi 'niú nk'a xaá xi tsi'e xtitjoón kojo xta xi ngasee be nga tikón 'niú an tangat'anií Kristoo.
- 14 Kó mején ngayeje já nts'iee, nga be nga tikón 'niú an, 'niú kjima'niátakón ngase Ndiáná kó tsakjónjín ma nga ndyi'bínijmi eén Néná.
- 15 Kjénní nga jakoxi nga tjín xta xi 'binijmi kjoaa Kristoo tanga ta kjoaa kjoa'ontakón tsi kojo tsi kjoaa nga kjoa'atjón, tanga kje'e xi ngayejee kon nga ts'én kuí nií.

16 -

17 Xta xi 'binijmi kjoaa Kristoo tanga nga kjoaa nga mejeén kjoa'atjón, boa ndyits'én ngat'a nganda tsi'e xí ndyimongase, kó ndyits'énkjó nga mejeén sa'inni'in ngasena nga k'ie tikón 'niú an. Tanga xta xi ngasee xi ndyi'bínijmi kjoaa Kristoo, tangat'anií kjoatjóo nga boa ndyits'én, ngat'a be nga tikón 'niú an tsi'e nga xiyá chan chan an éntjatsiee Néná nguindyikón jáxaá.

18 Tanga jmí ndasenjín, tsi boa kji'i kojo tsi boajín kji'i, tanga tji'bínijmi kjoaa Kristoo, kó kuí ni xi'bi xi tsja mana. Kó s'e tsja ngase kamana.

19 Ngat'a je be an nga kjoaa nga ndyindokjoajnú Néná kojo nga kjoaa Jesukristoo ts'éntsjána Asién Nixtjiin, kui ni xi xta ndé sa'inna.

20 Boa kama xikó ts'én mejénna kó ts'énkoyáa nga ta jmíjín ni xi tsjaana kjoasoboá. Tasá 'niú kosien an xikó ts'én síkijí an, kó xcha kjoajee Kristoo tangat'anij ni xi kjimata'in an, tsi tikón an kojo tsi k'ien an.

21 Ngat'a bi xian an: Tsi tikón an, Kristoo xi tikónni an. Kó tsi koya an, je kats'en an.

22 Tanga tsi nga tikón ngase an kui ngasondiee, 'niú chjinií xá xi tjits'en an. Bejín an mí ni xi kjoa'ajin an.

23 Ngat'a achichí ni'in mana nga ngo nga jó kui ni xi kjoa'ajin an: ngat'a ta boa mejénna koya an tsi'e nga kja kotijña an nínga tikón Kristoo, ngat'a nda ngase kjimana kui ni,

24 tanga mejénna kotijña ngase an kui ngasondiee, tangat'anij jún.

25 Kó be an nga boa kji'i kui ni, kó kotijña ngase an, kó takó kotijñajinjú'un ngayejnú tsi'e nga 'niú ngase s'ijinjú kó tsja kamajnú nga boa si'ánjú.

26 Boa ts'én kji'a nga kjuinkátsijen nguinijú'un k'uié ngasejú kjoa nga si'antsjajnú Kristo Kjisoo.

27 Ta kui tsi ni mí'ájnú'un: tindyiónjú xikó ts'én tsoboaá nga k'uíndo xta je s'ijiin éntjatsiee Kristoo. Kuíni nga tsi kjuinkátsijenjú'un skuie an, kó tsi kjaín kotijña an kuint'ie an én xikó ts'én tindyiónjú. 'Niú tindyiónjú. Ngo tsi ni xi tjajintakónjú. Ngondséjen ti'anga'niúnjú nga kujxkántjéjú kjoas'ijiin éntjatsiee Kristoo.

28 Kó nga ta ndakonjín majnú kondrajnú, ngat'a kuí ni xi kokoó ngo chiboa kui xtaa nga kjuie, tanga nga jún kjotjo'ajnú. Néná tsjaajnú nga jún xi si'ánjú.

29 Ngat'a jún je katse'éjú nga s'ijinjú Kristoo, tanga ti katse'éjú nga tangat'anij kui nga kuitjatiojú kjoanima.

30 Ti kuíni ni xi ndyibitjajinjú jún, xikoó ni xi je kamáyajnú nga kamáta'in an, kó ngot'e 'ne ndyinda'yájjú nga takó ts'énfoa'ajin an.

Xta Filipino 2

- 1 Kó kuíni nga tsi Kristoo tsjanga'niújnú, tsi kjoatjoó xi ts'éntsjájnú nga'niú, tsi Asién Nixtjin xi tjíts'éngojnú, tsi 'niú tjójnú xingujnú kó tsi tjínjnú kjoanimatakón,
- 2 ti'andojojnú kjoatsjana, nga ti boá ti ts'én kuindyionjnú, nga k'uiéjnú ti kuii kjoatjó, nga ngondséjen kamajnú kojo nga ti kuii ni xi kjójtakónjnú.
- 3 Ngata ngojín nií xi ni'ánjnú tsi kjoaa nga kujtjátjónjnú kojo tsi kjoaa nga kjoank'atakón, tasá nimakjoa ngatamajnú xikoó tsi nk'a ngase t'ijñájnú xta xi ngasee.
- 4 Jmí tsi nganda tsajún xi kuindyisejnú, tasá ngandaa xta xi ngasee xi tindyséjnú.
- 5 Xi kókón Kristo Kjisoo, boá kon ngatamajnú.
- 6 Kó nda tsi Néná boá kui, tanga jmí tsi iskjíbé tsján tsján kui nií.
- 7 Tasá ti kui ijñát'axín yoojo nga Néná, kó moso kamá, xikoó ngo xta ngasondie kamá nga kis'ijña,
- 8 kó nga xta kamá, nimakjoa kats'én ti kui yoojo, kó tsint'ié'eén Néná ngaskande nga k'ien, nga k'ient'a kroo.
- 9 Kó kuíni nga Néná katsjaá ngo kjoaje xi je, kó katsjaá ngo ja'én xi nk'a ta boajín ja'én xi ngasee.
- 10 Tsi'e nga nga konda'yá ja'eén Kjisoo, ngayeje xi kosién tikoó, kia ndi'ak'ajmii, t'anangui kojo nguindie t'anangui.
- 11 Kó nga ngayeje xi boá katso nga Jesukristoo xi Ndianá. Boá ts'én nga s'ijña tsijen kjoajee Néná xí Na'mii.
- 12 Kó kuíni, jún nts'ie xi tjóna, xikó ts'én nga ndyinda'yá'énjnú ngatsjé nixtjin, kó jmí tsi ta kji'a tsi nga kia tikón an, boá ra ti'ánjnú ngot'e nga kjin tikón an. Chandikónjnú Néná kó ngatjatsiejnú jún tjenga si'andojojnú ni xi tjíts'én nguujinjnú nga ts'énboxié'ajnú.
- 13 Ngat'a Néná boá xi tjíts'én nga kamamejénjnú kojo nga si'ankjatjosónjnú ni xi ndyini'ánjnú, tangat'anii ni nda xi mejeén kui.
- 14 Ti'ánjnú ngayeje nií kó nga ndokjoata'injínjnú xingujnú, ti nde ngata ndokjoatijínjnú.
- 15 Tsi'e nga jmíjín xi kamaa ch'o ts'en kuichjata'in, kojo nga ndií Néná xi tsjie kamajnú nguujin kui xta ch'okon kojo xta xi ndajín xi tjín ngot'e. Nguujin kui xtaa jún xikónií ngo ñño 'naa ngasondiee kjimajnú,

- 16 nga 'niú kich'iajnú kui eén kjoamindyioon, kó boá ts'én kji'a nga kjo'e nguini Kristoo, an tsja kamana kjoaa jún nga skuie an nga ta kjoandajin nga kistso'ba an kojo nga kats'ená an.
- 17 Jún kjima'niatakónjnú Néná kó ndyini'ántsajnúu, kó kui ni xi'ba xikóni tsi ngo chjie ndyiboe'éjnúu. Tsi an si'ank'ienna, an xí kamandojoní an kui chjie. Tsi boá kama achichí tsja kamana kó ti tsja mana kjoaa jún.
- 18 Kó ti boá ti ts'én jún tsja ngatamajnú kjoaa kjoatsjana.
- 19 Tanga tsi Ndiáná Kjisoo xi tsjandíé, tsá sanguiyajnú'un Timoo, ts'i'e nga tsja kamana nga skuie an xikó ts'én tindiónjnú jún.
- 20 Ngat'a jmíjínna ingo nda xi nda kjimaa nganda tsajún xikoó Timoo.
- 21 Ngat'a ngayeje xta xi ngasee kjoanda ts'i'e xi mongase, kó jmí tsi kjoanda Kristo Kjisoo xi mongase.
- 22 Tanga jún je yajnú kókón Timoo. Kui xi ts'énxájona kó ts'en'bínijmíjona éntjatsiee Néná, kó boá kon kui xikoó ngo ndí xi ts'énxájo na'mii.
- 23 Kó kuíni nga ts'énkoya an ts'i'e nga tsá sanguiyajnú'un Timoo, nguije skuie an kó k'uié kjoaa ni xi kjimana.
- 24 Kó kjima'niatakón an Ndiáná nga tsjandíé nga kojo an tsá kjuinkátsijenjú'un.
- 25 Tanga tjíts'enkjó an nga chjiénga sanguiyanguinínú'un nda nts'ie Epafroditoo, nda nts'ie an xi nijan tjíts'énxájona kó ts'énfoa'atiojona kjoanimá ngat'aa Kristoo, kui xi ti juún kananguiyajnú'un ts'i'e nga kosíkojona nga sa'ín ni xi chjiéna.
- 26 Ngat'a achichí kamámejeén nga skuiejnú ngayejejnú, kó achichí nda kamaá kjoaa nga jún je kamáyajnú nga ndajín kis'iee kui.
- 27 Ngat'a jakoxi nga kamá'oón, kó ngaskande mején k'ien, tanga Néná nimakamaá kui, kó kojo an nimakamaá an Néná nga, ts'i'e nga k'uiéjín ngasena kjoandasen xikoó xi ja boá je tjínna.
- 28 Kuíni nga tasá tsá ts'éntsanguiyájnú'un, ts'i'e nga tsja kamajnú jún nga xcha nguinijnú kojo ts'i'e nga ndajín kamana an.
- 29 Ngat'aa Ndiáná nda ti'anjojnú nga kjochókónjnú. Ngatsjé nixtjin tjó ti'anjojnú kui xta xi xikoó kui.
- 30 Ngat'a mejeén k'ien nga ínijmi éntjatsiee Kristoo. Ndasenjín kamaá yoojoo kó mejeén k'ien, tangat'anii nga katsjana kui kjoabosíkojo xi kamajín nga jún ma xi katse'éjnú'un.

Xta Filipino 3

- 14 Ts'énfítj̄ngui ra an nínga chjiénga kjocho an, ts̄i'e nga sakóna ni xi ni'án xi tsjá Néná, Kristo Kjisoo boá xi tjits'énkjién Néná nga ts'énchj̄ana ndi'ak'ajmi ján.
- 15 Kó kuíni nga ngayeje ñá xi je kamá xi chjiénga kama, kuí nī xi chjiénga kjójintakón. Kó tsi kje'e ts'en si'ankjójnú, Néná xi kokójnú nga ndajín kji'i kui nī.
- 16 Tanga kui ni xi je jachótj̄ngui ñá, chjiénga 'niú kuindyionjin rá kui nī.
- 17 Jún n̄ts'ie, chja'ánguínú'un an, kó tsitsíjenj̄núy kui xta xi boá ts'en síndo xikoó kui chj̄boá xi je katse'éj̄ne jún.
- 18 Ngat'a achichí ma xi tjimá kui xi xikoó xta xi je kjín ndiya kixiyajnú'un, kó ngaskande kjandá ma an ngot'e nga xiyá nguínj̄nú'un, nga achichí ma xta xi kondra síndonij̄ nga k'ien Kristoo t'a kroo.
- 19 Kó nga fet'a kjuie kuí xta, kui xi ngants'oa boá xi ndyifítj̄ngui xikoó tsi nee, kó mongase kjoajee ngujiin ni xi chjiénga tsjaá kjoasoboá, kui xi ta nī kui ngasondiee tsi xi kjjinkon.
- 20 Tanga ñá ndi'ak'ajmi ján ndokjoa ñá, kó ti ndyichiyáa nga ndi'ak'ajmī kjindibáni kui xi k'oxié'aná, kui xi Ndianá Jesukristoo.
- 21 Kó kui boá xi kosíkjoyá yojo njmakjoaná, ts̄i'e nga xikoó yojo kjoajee kui kama, kui nī xi sa'ín nga sa'ínkjién nga'niú xi tjiin nga botixómaá ngayeje nī.

Xta Filipino 4

- 1 Kuíni nga jún boá ndí n̄ts'ie xi achichí mejéna nga skuie an kojo xi tjóna, jún boá xi kjoatsjana kojo chjií xá xi je kats'en an. Jún n̄ts'ie xi tjóna, 'niú t̄indyaínú ngat'aa Ndianá.
- 2 'Niú mí'áa n̄ Ebodiaa kojo n̄ Síntikee, ts̄i'e nga ti kui ni xi sa'ínkjó ngajoó ngat'aa Ndianá.
- 3 Kó ji 'niú mí'aá, ji xi 'niátakoón nga nijan ndyini'ánxá, ts̄i'e nga kosikeje ji kui íchjiin, kui xi nijan kats'énxájona nga inijmi an éntjatsiee Néná, kojo Klementee kojo xta xi ngase xi nijan kats'énxájona. Kui xi je kjit'a ja'eén xojon nínga tjít'a ja'eén xta xi k'uíndo ngatsjé nixtjiin.
- 4 Tsja ngatamajnú ngatsjé nixtjin ngat'aa Ndianá. Ingo ndiya boá xian nguínj̄nú'un: ¡Tsja ngatamajnú!
- 5 Ngayeje xta xi ngatamabejnú nga xta xi ndaxtajnú. Ndianá je tikón tiña.
- 6 Ngata jmíjín ni xi nda ngatamajnú, tasá ngayeje ni xi machjiénj̄nú t'iyajnúy Néná nga kondókjoajnúy. Chjia'ajnúy, kó ti boá ti ts'én te'éj̄núy ndok'óchji kjoaa ni xi ts'éntsajnú.

- ⁷ Kó kjoaxioó Néná, kui kjoaxió xi foa'atjoón ngayeje kjoakjintakoón, skoón inimajnú kojo kjoakjintakónjnu ngat'aa Kristo Kjisoo.
- ⁸ Kó nga fet'aa já nts'ie, kuí nií xi ti'ankjónú: ngayeje ni xi jakoxi, ngayeje ni xi yandíkón nguindyikón Néná, ngayeje ni xi kixi, ngayeje ni xi tsjie, ngayeje ni xi 'niú nda, kojo ngayeje ni xi tjiín ja'éen xi nda. Tsi tjiín ni xi nda kojo ni xi tsoboaa nga ni'antsja, kuí nií xi ti'ankjónú.
- ⁹ Ti'ankjatjosónjnu ni xi kamájnú nga akoyájnú'un, ni xi je kachjábéjnú, ni xi je kanda'yájnú kojo ni xi kitsitsijenjnu nga kats'en an, kuí nií xi ti'ánjnu. Baa ts'en nga kui Néná xi tjiín kjoaxioó k'uijñájinjnu.
- ¹⁰ Achichí tsja mana ngat'aa Ndiáná nga jachó nixtjin nga jún kini'ánkjó nguínjnu'un. Kjénní nga kini'ánkjójnú'un, tanga kis'iejínjnu nguindie kóts'en kosikojnu'un.
- ¹¹ Jmí tsi kui nií t'ixianjnu'un kjoaa nga ngo ni chjiéna, ngat'a je be an kóts'en nga chjiéna tsja kamana ta xikó ts'en tikón an.
- ¹² Je be an kóts'en mindyión nga xta nima, kó ti je be an kóts'en mindyión nga tsie ni tjiínná. Je kamána nga ja'ajin an tajmí niní, ta baa tsi kitsiena kojo tsi bojóna, kojo tsi ts'atio tjiínná kojo tsi ta jmíjín ni xi tjiínná.
- ¹³ Kristoo xí tsjanga'niúna, ts'ie nga xchikjoana tajmí niní.
- ¹⁴ Tanga jún, nda kini'ánjnu nga kamándasenjnu kjoaa kjoanimana.
- ¹⁵ Kó xikó ts'en nga je yajnú jún, xta xi chjiani Filipo, nga kji'a nga íts'iyañaa nga inijmi an éntjatsiee Néná, kji'a nga jatjoni an nangui Masedonia, nde ngojín nangoxi xi katsjá kojo tsi asikojona, ta jún chíi xi baa kini'ánjnu.
- ¹⁶ Ngat'a nga kis'ijña an naxiínda Tesalónika, ngo jó ndiya kananguiyajnú'un ni xi kamáchjiéna.
- ¹⁷ Jmí tsi chjie xi ts'énmongase an, tasá ts'énmongase an nga tsie ngase kjoachon k'uiéjnu nguindyikón Néná.
- ¹⁸ Ngayeje ni xi kananguiyajnú'un je kini'ánk'as'ienna, kó ngaskande ts'atio tjiínná ngot'e. Epafroditoo kats'énk'as'ienna ni xi kananguiyajnú'un, kó kui nií xi kats'éndojó ni xi kamáchjiéna. Kuí nií xi xikoó ngo kjoanda xi tjiín ni sijen, ngo kjoatjó xi tsja maá Néná nga kjíbé.
- ¹⁹ Kui Néná xi ts'énxájo an tsjaajnú jún ngayeje ni xi chajajnú, xikó kji'i kjoachoon kjoaje xi tjiín Kristo Kjisoo.
- ²⁰ Néná xí Na'mii kui ts'ie ngatama kjoajee ngatsjé nixtjin. Baa kji'i.
- ²¹ Tinde baa t'ínjnu ngayeje xta tsjiee Kristo Kjisoo. Já nts'ie xi nijan síndojona tinde xó baa tsó.
- ²² Ti baa ti ts'én tinde xó baa tsó ngayeje xta tsjiee Néná. Ti ts'entíndejnú kui xta xi ndyits'enxá ndi'aa nda xtitjoón xi 'mí Sesaa.

23 Nga t'íjñajinjnú kjoandaḡ Ndiḡaná Jesukristoo. Boḡ kji'i.

Xta Kolosa

Xta Kolosa 1

- 1 An Pabloo, nda apostroo Jesukristoo ngat'a boə ts'én kamámejeén Néná, kojo nda nts'ie xi 'mí Timoo,
- 2 ni'ántindejne jún xi xta tsjiee Néná kojo xi s'ijinjú Kristo Kjisoo xi tindiónjú naxíndá Kolosa. Néná xi Na'miná kojo Ndiáná Jesukristoo nga tsajnú kjoandaə kojo kjoaxioó.
- 3 Ngatsjé nixtjin nga ndokjoatjéjne jún, boe'éjne ndok'óchji Néná, Na'mii Ndiáná Jesukristoo.
- 4 Ngat'a je kanda'yájne kjoaa nga s'ijinjú Kristo Kjisoo kojo kjoaa nga tjóónú ngayeje xta tsjiee Néná.
- 5 Jún, boə ndyini'ánjú, ngat'a ndeskande nga kanda'yájnú én xi jakoxi xi ya'a éntjatsiee Néná, ndyichiyájnúu ni xi Néná tikóntjoó ndi'ak'ajmii xi tsjaajnú.
- 6 Kui éntjatsie xi kanda'yájnú, je tji'bínijmi ngayeje són ngasondiee kó nda tjits'eén xtaa, xikó kamá nguujinjú nixtjin nga kamáya jakoxijnú kjoandaə Néná.
- 7 Kuí eén xi kamájnú nga akóyájnú nda nts'ie xi tjóná xi 'mí Epafraə, kui nda xi kixi fijo xaá nga tjits'én xaá Jesukristoo nganda tsajún.
- 8 Kuí boá xi katsáyájne kjoaa jún kojo kjoaa nga Asíén Nixtjiin Néná xi kats'én nga ndyini'ántjóónú xinguujnú.
- 9 Kuíni nga jin ndeskande koó nga kanda'yájne, ngatsjé nixtjin ndyindokjoatjéjne jún kojo ndyichijá'ájne Néná tsie nga kokó chan chanjú ni xi mejeén nga si'ánjú jún kojo tsie nga tsajnú ngayeje tokoya kjoakjínkón kojo nga Asíén Nixtjiin xi tsjaajnú nga kamakjínjú ni xi tsie Néná.
- 10 Boə ngatama tsie nga nda si'ánjú xikó ts'én xta xi tsie Ndiáná, kojo nga si'ánjú ni xi tsja maə Néná, kojo nga si'ánjú ngayeje tokoya ni xi nda, kó nga nda ngase xchajnú kókón Néná.
- 11 Ngasakó ngasejnu nga'niú xikó kji'i kui nga'niú xi tjiin kui Néná xi tjiin kjoaje, tsie nga xchikjoajnu tajmí niní kó ngat'iejnú kjoachiyákjoə.
- 12 Tsja ngat'iejnú nga ko'e'ejnúu ndok'óchji Na'mii, ngat'a kuí Na'mii xi je ijñandaná tsie nga sakóná nguindie xi sakoó xta tsjie xi chjiani nguindie nínga tsijeen.
- 13 Néná boá xi xín kats'énkja'aboa'áná nga'niuú nguindie nínga jñoó kó je kijjóná nínga ts'énbotixómá ndí tjoó,
- 14 kui xi íchjítjéná tsie nga jatjo'a ñá kojo nga kini'ánjetakoón jéná.

- 15 Kji'a nga ndyiya kókón Kristoo, ja Néná xi majín yaa xí ndyiya kókón. Kristoo boá xi ndií Néná xi tjon tikón nguindiee nga kini'ánda ngayeje ni xi kini'ánda.
- 16 Ngat'a tangat'anií kui nga Néná kats'énda ngayeje ni xi tjin ndi'ak'ajmii kojo ngasondiee, ni xi ya kojo ni xi yajín xikoó xi nguitoko, xi tjiín xaá, xi tjiín nga'niú kojo xi botíxomá. Ngayeje nii xi kamánda ngat'aa kui, kó kuí xí tsí'e kama.
- 17 Kristoo tikón ndeskande nguindiee nga kini'ánda ngayeje nii, kó tangat'anií kui nga síndonda ngayeje nii.
- 18 Kristoo boá xi tikóntjoón xta nangoxii, kó xta nangoxii kui boá xi yoojo Kristoo. Kristoo boá xi tjon ja'áyaá nguujiiin xta xi je jesoón, tsí'e nga kui xi nk'a ngase k'uijñaá ngayeje ni xi tjiín.
- 19 Ngat'a tsja kamaá Na'mii nga íjñajiiin Jesukristoo xi kókón kui.
- 20 Kó nga ngat'aa Kristoo nga Néná boá xi kats'én nga kjo'e'ekón nguinií ngayeje xi síndot'axiín, xi síndo kui ngasondiee kojo xi síndo ndi'ak'ajmii, kó Kristoo boá xi katsjá kjoaxioó tangat'anií jín xi iskitjón t'a kroo.
- 21 Jún ngas'e kixindyión t'axínjnuú Néná, kó nguujin inimajnú kondraa kui kamajnú, kjoaa ni xi ndajín xi kini'ánjnu,
- 22 tanga ngot'e 'ne Néná boá xi kats'én nga kjo'e'echon nguiniínú, tangat'anií nga Kristoo kats'énk'as'ien yoojo nga kini'ánk'ién, tsí'e nga kama kuindyiajnu nguindyikon Néná xikoó xta xi tsjie, xi jmíjiiin ni xi ndándí kojo nga jmíjín xi kamaa ch'o ts'en kujichjia'ta'in.
- 23 Boa kama tsi jakoxi nga 'niú tindyiajnu kojo tsi 'niú tikón kjoas'ijinjnu, kojo nga jmí nixtjin kjuie kjoachiyá xi tikónjnu kjoaa kui éntjatsiee Kristoo xi je kanda'yajnú, kuí eén xi je tji'biniimi ngayeje són ngasondiee, kó an Pabloo katse'éxána nga k'uinijmi an kui eén.
- 24 Ngot'e 'ne achichí tsja mana kjoaa kjoanimá xi ts'énfoa'atio an nganda tsajún, ngat'a boa ts'én kjimandojona yojona nga ts'énfoa'atio an kjoanimá xi tjisákoó Kristoo ngandaaxta nangoxii, ngat'a xta nangoxii kuí boá xi yoojo Kristoo.
- 25 Boa ts'én kats'enxá an nguujiiin xta nangoxii, xikó ts'én índa Néná nga katsjana xá nganda tsajún, tsí'e nga k'uinijmi yeje an eén Néná.
- 26 Ts'én'binijmi an kui én xi kis'ijña 'ma nixtjin xchá ján, kui xi akakojiiin xta xi kis'ie ngas'e, tanga ngot'e 'ne tjobóko xta naxiínda tsjiee Néná.
- 27 Néná kamámejeén akoó kui xtaa kókji'i kjoachoon kjoajee ni xi tji'maá nguujiiin xta xi tjin ngayeje ngasondiee, kó kui ni xi tji'má xi tjis'ijñátsijen ngot'e kui boá Kristoo xi tikónjinjnu, kó tangat'aa kui boá nga ndyichiyajnú nga sakójnu kjoaje.

²⁸ Kristo xi'bi xi ndyi'bínijmijne, kó ndyibotíxomajne ngayeje xtaa, kó ndyibokoyájne nga ndyini'ánkjiénne ngayeje kjoakjínkón xi tsjájne Néná, tsi'e kui xtaa kama xikoó xta xi s'ijiin Kristoo xikó ts'én mejeén Néná.

²⁹ Tangat'anii kui nii nga 'niú tjíts'enxá an nga ts'enkjién an ngayeje nga'niúna kojo ngayeje nga'niú xi tsjana Kristoo.

Xta Kolosa 2

¹ Mejéna nga xchajnú nga tanisién tsie kjoanimá xi ts'énfoa'atio an nganda tsajún, kojo ngandaá xta nangoxi xi chjiani Laodisea kojo ngandaá xta xi kji bejín kjen an.

² Tsjáa kjoanimá yojona tsi'e nga sakó nga'niuú inimaá xta nangoxii, nga ta ngo tjín koa'a xkjín nga k'uiéé kjoatjó, nga k'uiéé kjoachoon kjoakjintakón xi ndaa, tsi'e nga kamakjiín ni xi ijña'ma Néná ngas'e, kui xi Kristoo ngot'e.

³ Kuíni nga kji'a nga xcha Kristoo sakóná ngayeje kjoakjínkón kojo kjoakjintakón xi 'niú chjinií.

⁴ Kui nii ts'én xiyájn'un tsi'e nga ngojín xi k'onchajojnú nga sa'ínkjién én ndiso xi tsjatsó.

⁵ Ngat'a nda tsi kjaín tikónjinjún'un nga an ma, kja tikónjojnú inimana, kó tsja mana nga kixi tindyiónjún kojo nga takó 'niú tindyiónjún nga s'ijinjún Kristoo.

⁶ Kó kuíni nga, nguije kini'ánjo'ojnú Jesukristoo kui xi Ndiáná, chjiénga boá ts'én konguítjinguíjnyú xikoó xta xi kui chjiani.

⁷ 'Niú ti'an'niátakónjún Kristoo, xikoó tsi ngo yá xi nanga tjimá jamaá ngatamajnú. 'Niú tindyiajnú kjoaa kui kjoas'ijiin xikó ts'én akakoyájnú, kó ngatsjé nixtjin te'éjnyú ndok'óchji Néná.

⁸ Chónjún yojojnú kó ngata boe'éndiejínjún nga tjín xi k'onchajojnú nga kokoyájnú ngo én xi jmí ni chjijín xi fítjinguí kjoaxcháá xtaa. Kui nii, nii asién nixtjiin kui ngasondiee boá, kó jmí tsi kjoabokoyá xi tsi'e Kristoo.

⁹ Néná tikónjin ndojo ndojo nguijin yoojoo Kristoo.

¹⁰ Kó jún je kamándojojnú ngat'a Kristoo je kini'ángojojnú yojojnú. Kristoo xí botixómaá ngayeje asién nixtjin xi tjiín nga'niú kojo xá.

¹¹ Kji'a nga kis'ijinjún Kristoo kini'ánjún ngo sirkunsision, tanga jmí tsi ngo sirkunsision xi ni'aán yoojoo xtaa xi kini'ánjún, ngo sirkunsision xi ja'áxín jé xi kini'ánjún, kó Kristoo boá xi boá kats'énjojnú.

¹² Kó nga kastindájnú, jún je nijan akjanijínjún kojo Kristoo, kó ti boá ts'én nijan ja'á'yájnú kojo kui, ngat'a kis'ijinjún nga'niuú Néná, kui xi kats'énkja'á'yaá Kristoo nguijiin xta xi je jesoón.

13 Nguindiee nga sakójnú kui sirkunsisioon, xta xi je jesón kamájnú nguindyikōn Néná tangat'aniḡ jé xi kini'ánjnú. Tanga Néná nijan katsjá nguinijnú kjoamindyion jún ngat'a kini'angojojnú yojojnú Kristoo, kó boḡ ts'én Néná kats'énjetakón ngayeje jéná.

14 Néná iskjíndiyá kui xojon xi kjit'a jé xi tjtjénná kui xi tikón kondra tsañá, kó kats'énkjié nga kja yít'a kroo.

15 Néná kats'énkjién kuí Kristoo nga kui xi kats'én, nga ja'áxiín nga'niuú kui asién nixtjin xi tjiín nga'niú kōjo xaá, kó ngayeje xi kamábe nga katsjaá kjoasoboá.

16 Kó kuíni nga, ngata ni'ánsenjínjnú xta xi kó katso kjoḡḡ ni xi chiniejnú kōjo ni xi 'yójnú, kōjo tsi kjoḡḡ nixtjin s'ué, kōjo tsi kjoḡḡ s'ué xi ma nga chjindié saá kōjo tsi kjoḡḡ nixtjin ndikón.

17 Ngayeje kui niḡ mejeén bokó chií ni xi jaskan ndibá, tanga Kristoo boá xi jakoxi nga bokó ni xi ndibaá.

18 Ngata ni'ánsenjínjnú xta xi nimakjoḡ ndyits'en yojoo kó ndítsjie ndyits'endikón, kui boá xi kui'ichjaá nga sakójnú ni xi ni'án xi si'ánjnú, kui xtaḡ ndyitsó nga ngo ni akakoḡ kó je 'boxié yojoo tangat'aniḡ kjoakjintakón xi ts'i'e xi ndyits'enkjién.

19 Jmí tsi kja ndyifitjinguí kui xi tikóntjoón nangoxi, kui nangoxi xi yojoo Kristoo. Kristoo kui boá xi tjits'énngo kui yojoo, kó ts'éntsjánga'niuú nga kji'niuú ngayeje tokoya ni xi ya'ajoni, kó kjimaxchá kui yojoo xikó ts'én mejeén Néná nga kamaxchá.

20 Tsi jún je nijan k'ienjnú kōjo Kristoo, je kamándéjnú kjoḡḡ kui niḡ asién nixtjin xi botixómaá ngasondiee, ¿kó mí kjoḡḡ nga takó boḡ ts'én tindyiónjnú xikoó tsi kui ngasondiee botixómájnú? ¿Ánní nga ndyini'ánsenjínjnú kjoḡbotixoma xi tsó xtaḡ?

21 Kui xi bi tsoó: “Ngata ni'injejin ji kui niḡ. Ngata chit'ejin kui niḡ. Ngata ndsejin chjábéní ji.”

22 Kui kjoḡbotixomaḡ, kjoḡbokoyaá xtaḡ boá, kó ni xi kjife nga tjini'ánkjiéén boá.

23 Ja ma xi jakoxi makjiín máḡ nga boḡ ts'én chjia, ngat'a ts'énkjoḡ'niuú xtaḡ nga skuiéndikón Néná kōjo nga nimakjoḡ kama kōjo nga sa'ínkja'atio kjoanima yojoo, tanga jmí ni chjijín kui niḡ ts'i'e nga kosíkojoná nga 'bichjaá ni xi mí'á yojoo.

Xta Kolosa 3

1 Je nijan ja'áyájnú kōjo Kristoo, kuíni nga tindyiséjnú ni xi chjiani ndi'ak'ajmi ján, nínga tikón Kristoo tsja fojnií Néná.

- 2 ꞑNi xi chjiani ndi'ak'ajmii xí ti'ankjójnú, jmí tsi ni xi chjiani kui ngasondiee!
- 3 Ngat'a jún je jesónjnú kjoaa ni ngasondiee, kó Néná je íjñá ngujiin Kristoo kjoamindyionjnú.
- 4 Kó nixtjin nga kokó yoojo Kristoo kui xi kjoamindyionjnú, kji'a boá nga koojo jún kamatsijenjnú nga xcha kjoajee kui.
- 5 Ti'ank'iénjnú ni ngasondie xi tikónjiin inimajnú kui ni xi kjoatondoo, koojo ni xi ndándií, koojo nga kotíxomajnú ni xi ndajín xi mejeén sa'ín yoojojnú, koojo kjoaxki'á ton. Kui xi xki'á toon kui boá xi tjimátjingu kje'e ne xi Nénajín.
- 6 Ngat'a tangat'anií kui nii nga ndibánié kjoaxchaán Néná kui xta xi nt'ié'énjiin.
- 7 Kui nii xi kini'ánjnú ngas'e nga boá ts'én kixindyionjnú.
- 8 Tanga ngot'e 'ne ti ti'anch'ojnú yoojojnú ngayeje kui ni xi'bi: kjoatamaá, kjoxtindaa, kjoatoon, kjoach'o'aa koojo én kjan xi ch'otsoó.
- 9 Ngata ja k'ie ja ngajánjín 'bíndisojojnú xinguijnú, ngat'a je xikoó tsi je ik'iejnú njño xchá xi kichajánjún ngas'e.
- 10 Kó ngot'e 'ne xikoó tsi je kichajánjún ngo njño xi tjatsie, nga Néná tjits'éntjatsieyajnú xi kókón kui, koojo nga nda ngase xchajnú kókón Néná.
- 11 Ngujiin kui xta tjatsiee nguiti jmíjín xta xi griego koojo tsi xta judío, tsi xi tjiin koojo tsi xi jmíjiin sirkunsisioon, tsi kje'e koojo tsi kje'ejín én chjia, tsi moso xi kastiñá koojo tsi xta ndé, ngat'a Kristoo boá xi ngayeje nii, kó kui boá xi tikónjiin ngayeje ni xi tjiin.
- 12 Néná je ja'ájinjnú jún nga je xta tsjiee koojo xta xi tjoó kui majnú jún, kuíni nga ti'antjatsieyajnú kjoamindyionjnú, xikoó tsi ngo njño xi tjatsie chajánjún nga njma kamajnú xinguijnú, nga k'uiéjnú kjoanda, nga k'uiéjnú kjoanimakjoa, nga k'uiéjnú kjoandaxta koojo nga k'uiéjnú kjoachiyákjoa.
- 13 Ja k'ie ja ngaján ti'anchíkjoajnú xinguijnú, kó ti'anjetakónjny xinguijnú tsi tjin xi koonguita'ínjnú. Xikó ts'én nga Kristoo kats'énjetakónjnú, ti boá ti ts'én ti'anjetakónjnú jún.
- 14 Ti'antjójnú xinguijnú, ngat'a kjoatjoó kuí xí 'niú chjí ngaseni ta boajiin ni xi ngasee, kó kui nii xi ts'éngo kjin kjinjnú.
- 15 Kjoaxioó Kristoo ngatatixómaá inimajnú, ngat'a tangat'anií kui nii nga Néná tsíchjianiinjún ts'i'e nga ta ngo tsi yoojo Kristoo kamajnú nga k'uiéjnú kjoaxioó. Te'éjnú ndok'óchji Néná kjoaa kui nii.
- 16 ꞑEén Kristoo 'niú nga t'ijñajinjún xikoó tsi ngo kjoachon! Takoyajnú xinguijnú kó ja k'ie ja ngaján tatíxomajnú nga si'ankjiénjnú ngayeje kjoakjínkón, ndaájún ngayeje inimajnú nga koe'éjnú ndok'óchji Ndianá nga kondajnú salmo, só xi ndaa Néná koojo só xi bokoyánjún asién nixtjiin.

- 17 Ngayeje ni xi si'ánjnú kōjo ni xi k'uinjnú ngongá ja'eén Ndiáná Kjisoo xi ti'ankjiénjnú nga kōe'énjú ndok'óchji Néná xí Nā'miī, ngat'aa ni xi kats'én Kristoo kjoaa jún.
- 18 Jún xi íchjínjnú, chāndikónjnú xī'injnú. Bōa ti'ánjnú xikó ts'én nda maá xta xi tjimátjinguī Ndiáná.
- 19 Jún xi xī'injnú, ti'antjónjnú chjōónjnú kó ngata tajájin ni'ánjónjnú.
- 20 Jún xi ndíjnú, nda'yá'énjnú ngayeje ni xi katojnú xi xchájnú, ngat'a kuí niī xi tsja maā Ndiáná.
- 21 Jún xi xi xchájnú, ngata ni'ánxtindajínjnú ndíjnú, tsī'e nga koyajín kon.
- 22 Jún xi moso xi kastiñájnú, nda'yá'énjnú ngayeje ni xi katojnú ndiájnú kui ngasondie xi'bj, jmí tsi ta kji'a tsi nga ndyikotsijenjnú tsī'e nga tsja kamaa kui, ngayeje inīmájnú nga ti'ankjatjosónjnú, bōa ti'ánjnú ngat'a yandikónjnú Ndiáná.
- 23 Ngayeje ni xi si'ánjnú, ngayeje inīmájnú nga ti'ánjnú, xikoó tsi xaá Ndiáná xi ndyini'ánjnú, kó jmí tsi xaá xtaa.
- 24 Ngat'a je yajnú nga Ndiáná tsjaajnú ni xi tsoboájnú. Ngat'a jún boá xi ndyini'ánsenjnú Kristoo, nga kui xi Ndiájnú xi jakoxii.
- 25 Tanga kui xta xi ni xi kixjín sa'íin, sakōó ni xi tsoboaá kjoaa kui ni xi kats'én, ngat'a Néná skjánjín ts'énjo xtaa.

Xta Kolosa 4

- 1 Jún xi ndiájnú, ta són ngatamájnú kōjo ni xi kixi ti'anjojnú mosojnú, ngatja'átsjienjnú nga jún ti tikónjnú ngo Ndiá ndi'ak'ajmi ján.
- 2 Ngatsjé nixtjin ndokjoajnú Néná. Tīndyiondajnú kó te'énjú ndok'óchji Néná.
- 3 Ndókjoatjéjnú jin, tsī'e nga Ndiáná tsjāndiéjne nga k'uīyājne eén kó k'uinijmijne ni xi kis'ijña 'ma ngas'e kó je tjobóko ngot'e ngat'aa Kristoo, ngat'a tangat'aniī kui niī nga ndoboaya tikón an.
- 4 Chjja'ajnú Néná tsī'e nga an kama koko chān chān an kui eén, xikó ts'én nga chjiénga xiyá an.
- 5 Tīndyiónjnú xikoó xta xi kjínkón nguījīn xta xi s'ijinjīn Néná, kó ni xi nda ti'ánjnú nga k'uiéjnú nguīndie.
- 6 Nga kōndókjoajnú chjiénga nda katoj énjnú kó tsja ngatamaa xtaa, tsī'e nga xchájnú kóts'en kōndókjoajongajnú nga ngo nga ngo xtaa.
- 7 Xikó ts'én tikón an k'iee, ndí nda nts'ie xi 'mí Tíkikoj kotsoyajnú, kui nda xi tjóna kōjo xi nda tjíts'én xaá nga mosoo Ndiáná xikoó an.

- 8 Kuí ndaa xi ts'éntsanguiyájnú'un jún, tsí'ē nga kotsoyajnú kóts'en tindyionjne kōjo nga tsja nga'niuú inimajnú.
- 9 Kia nijan kjojo nda xi 'mí Onésimo, ndí nda nts'ie xi tjóna xi 'niátakón an, xi nda nanguijnú ma, kuí jaá xi kotsoyajnú ngayeje ni xi kjima k'iee.
- 10 Nda xi 'mí Aristarkoo, xi nijan tikónjo an ndoboaya, tinde xó boā tsó, kōjo nda xi 'mí Markoo, xi nts'ie extio ma Bernabee, jún je kanda'yájnú én kjoaa kui ndaa. Tsi kia kjochókónjnu nda ti'anjojnú.
- 11 Ti boā ti ts'én tinde xó boā tsó nda xi 'mí Kjisoo, kui xi Justo 'mií nga. Ta kui tsi kui já judío xi ndyibosikójona kjoaa xá xi ts'en an ngandaa kjoabotixomaa Néná, kó kuí kui jaá xi tsjanga'niúna kjimana.
- 12 Tinde xó boā tsó nda xi 'mí Epafra, xi nda nanguijnú ma, xi ti mosoo Kristoo nga, kui ndaa ngatsjé nixtjin ngayeje inimaa ts'énmí'átjéjnú jún nga chjiaa Néná, tsí'ē nga 'niú kuindyiajnú nga kama ndojo kjin kjinjnu nga sí'ánjnu ngayeje ni xi mejeén Néná.
- 13 An xí chistikō an kjoaa nga achichí nda kjimaa jún nda xi 'mí Epafra kōjo kjoaa xta xi síndo Laodisea kōjo Yerápoli.
- 14 Tinde xó boā tsó Rkaa kui nda xi chjiniendiki tjoó, kōjo nda xi 'mí Demaa.
- 15 Tinde boā t'ínjnu nts'ie xi chjiani Laodisea, ti'antindejnú na Ninfaa kōjo xta nangoxi xi matikó ndi'aa.
- 16 Kó nguije kini'ánya nguijnú kui xojoon, nanguiyajnúu xta nangoxii naxiínda Laodisea tsí'ē nga sí'anyaa nga, kó ti ti'anyajnú kjaa kui xojon xi kananguiyaa kui xtaa.
- 17 Bi t'ínjnu nda xi 'mí Arkipo: “Ti'in ji ngo kjoa'niú nga nda sí'inkjatjosén ji kui xá xi katsjaá Ndiáná.”
- 18 An Pablo, ts'éntsanguiyájnú'un ngo tinde nguiyaa kui xojoon. Ngatja'átsjienjnu nga ndoboaya tikón an. Néná nga tsjajnu kjoanda. Boā kji'i.

1 Xta Tesalónika

1 Xta Tesalónika 1

- 1 An Pablo, Silbano, kojo Timoo ni'ántindejne jún xi xta nangoxii Néná xi Na'miná kojo Ndiáná Jesukristoo xi tindiyónjnu naxindá Tesalónika. Néná xi Na'miná kojo Ndiáná Jesukristoo nga tsajnú kjoanda kojo kjoaxioó.
- 2 Ngatsjé nixtjin boe'éjne ndok'óchji Néná kjoaa ngayeje jún, kó foa'átsjienjne jún nga ndokjoajne Néná.
- 3 Nguindyikon Néná xi na'miná ngatsjé nixtjin foa'átsjienjne jún, xikó ts'én s'ijinjú Néná kó ni'ánjú ni xi mejeén kui, kojo xikó ts'én tjójú kó bosíkojónú xinguijnu, kojo kjoaa nga ndyini'ánchikjoajnu kjoanimá xi ndyibitjatiójú nga ndyichiyájúu nga k'oxié'ájnu Ndiáná Jesukristoo.
- 4 Jún nts'ie, Néná tjoó jún kó je yajne nga kui xi ja'ájinjú jún.
- 5 Ngat'a kui éntjatsiee Jesukristoo xi ik'inijmijne jún, jmí tsi ta én tsi nga ik'inijmijne, nga'niuú Néná boá, kó Asién Nixtjijn Néná kats'énxá, kó nde jó nde jánjín kamájne nga ik'inijmijne. Kó ti yajnu jún kóts'en kixindyionjne nguujinjú, tangat'anii nganda tsajún.
- 6 Kó jún kachja'ánguijnu jin kó ti kachja'ánguijnuú Ndiáná nga kixindyionjú, ngat'a nda tsi tsie kjoanimá ikitjatiójú nga kachjábéjú eén Néná, tanga Asién Nixtjijn Néná katsjájnu kjoatsja.
- 7 Kó boá ts'én nga jún boá kui chiboa xi kijítjinguí ngayeje xta xi s'ijiin Néná xi chjiani Masedonia kojo Akaya.
- 8 Ngat'a jún boá xi tjón kachjábéjú eén Ndiáná, kó kjimatsie, jmí tsi ta nangui Masedonia kojo Akaya tsi, mején ngayeje nguindie tjiyá xikó ts'én s'ijinjú Néná, kó ngaskande nguiti chjiénjín nga tjín ni xi kondókoajne jin kjoaa kui nii.
- 9 Ngat'a ti kuii kui xtaa xi ndyichjia kjoaa nga jún nda ts'én kini'ánsénjne nga jáchochonjne kojo xikó ts'én ik'índomasienjnu asiéén ne xi ts'enda xtaa, tsie nga kini'ánjo'ojnu kui Néná xi tikoón kojo xi jakoxii,
- 10 kó ndyichiyájúu nga ndi'ak'ajmii kjindibáni ndii Néná, kui xi Néná kats'énkja'á'yaá nguijiin xta xi je jesoón, kui xi Kjisoo, kui xi k'oxié'aná nixtjin nga kjoaxchaán Néná kjindibánié kui ngasondiee.

1 Xta Tesalónika 2

- 1 Ngat'a ti juún yajnu, já nts'ie, nga jmí tsi ta kjoandaní nga tsanguínchonjne.
- 2 Kó ti yajnu nga nda tsi tsie kjoanimá ikitjatiójne ngas'e kja naxindá Filipino, Néná katsjájne nga'niú nga ki'miyajne jún éntjatsiee, nga 'niú kixindyiajne nda tsi kjín ma xi kondrajne kis'indo.

- ³ Kji'a nga ki'míyajne eén, jmí tsi boajín kji'i ni xi ki'míyajne, ti nde jmíjín ni xi ndándí, ti nde jmí tsi kandokjoajne tsí'e nga tjín xi x'ínchajojne.
- ⁴ Tasá ndokjoajne xikoó xta xi Néná je kats'énjo'o kojo xi Néná kats'én'niátakón tsí'e nga kuj'ínijmi éntjatsíee, kó kuíni nga boá ts'én ndokjoajne, jmí tsi kjoaa nga xtaa xi koé'éjne kjoatsja, tasá Néná xi katse'éjne kjoatsja, kui Néná xi kot'a kókji'i inimaná.
- ⁵ Kó ti je yajnú nga jmí nixtjin nga én ixí'á kandokjoajojne jún, ti nde kich'ínchajojnjne tsí'e nga ton kichjiá'ájne. Néná xí chistiko kjoaa kui nij.
- ⁶ Ti nde jmí nixtjin nga ikindyiséjne tsi xtaa kojo tsi jún kojo tsi kje'e xta xi kats'éndikónjne, nda tsi kamá tsi jún ik'íniéjne yojojne kjoaa nga apostroo Kristoo jin.
- ⁷ Tanga tasá tjó kini'ánjojne jún, xikó maá ngo naa xi ts'énxchá kojo xi koon ndí.
- ⁸ Achichí 'niú tjójne jún, kó jmí tsi ta éntjatsíee Néná tsi xi kini'ánk'as'ienjne, ngaskande kamá katse'éjne kjoamindyionjne nga, ngat'a achichí 'niú tjó kamájne jún.
- ⁹ Ngatja'átsjienjnú, já nts'ie, kóts'en kini'ánxájne kojo jendajne, ngat'a nga nixtjin kojo nga nixtjien kini'ánxájne, tsí'e nga jmí tsi jún ik'íniéjne yojojne nga ik'ínijmijne éntjatsíee Néná.
- ¹⁰ Jún kojo Néná xi chistikojnú, nga jin xi xta tsjie, xta xi kixi kojo xta xi jmíjín xi ch'o ts'én kandokjoata'in kamájne nga kis'íntjajne nguujinjú jún xi s'ijinjú Néná.
- ¹¹ Jún je yajnú nga xikó ts'énjo na'mij ngo ndí, boá kats'enjojnú'un nga ngo nga ngojnú nga 'niú tsíchjiajojnú'un kojo nga katsjanga'niújnú'un.
- ¹² Kó ki'míyajne nga kixi kujntsomajnú xikó ts'én mejeén Néná, kui Néná xi tsíchjiajnú tsí'e nga kui xi kotíxomajnú kó sakójnú kjoajee.
- ¹³ Kó kuíni nga jin ngatsjé nixtjin boe'éjne ndok'óchji Néná, ngat'a nga kanda'yájnú eén Néná xi ik'ínijmijne, kachjábéjnú jmí tsi xikoó eén xtaa, tasá xikoó nga én xí jakoxii Néná, kui én xi bosíkjoyajnú jún xi s'ijinjú Néná.
- ¹⁴ Ngat'a jún, já nts'ie, boá ti kamáta'injú xikoó xta nangoxii Néná xi chjiani Kristo Kjisoo kia nangui Judea, ngat'a ti ikitjatiójnú kjoanimá nguuya tsja xta nanguijnú, kó ti kui nij xi kamaá kui xta nangoxii nguuya tsja xta judío xi s'ijinjin Kjisoo.
- ¹⁵ Kui boá kui xtaa xi kats'énk'ién Ndjaná Kjisoo kó ti kats'énk'ién já chjinie'eén Néná nga, kó tsangatjinguinjne jin. Kui xtaa tsjájín kjoatsja Néná, kó kondraa ngayeje xtaa síndo.

16 Kó katsjandiéjín nga kandokjoajojne xta xi judíojín, tsí'e nga ti boá ti ts'én kjotjo'a nga. Boá ts'én nga tsie ngase jé ts'én xikó kji'i xi je kats'én. Tanga ngot'e 'ne je je'enié kui xtaá kjoaxchaán Néná.

17 Tanga jin já nts'ie, chiboa nixtjin nguije jatjojne nguindiejnú, nda tsi kamáyajínne jún tanga inimajne kía tikónjojnú kó achichí kamámejénne nga tsanguíntsitsijen nguínjne.

18 Kamámejénne nga tsanguínchonjne jún, kó kjénní nga an Pabloo, kjín ndiya kamámejénna nga kijí an, tanga xindajín Satanaá katsjandiéjínna.

19 Ngat'a kji'a nga kjindibá nguíní Ndiáná Jesukristoo, ¿mí ni xi ndyichiyájne? ¿Axá mí ni xi tsja kamajne? ¿Axá mí ni xi tsjaajne kjoaje? ¿A júnjín boá?

20 Ngat'a jún boá xi jakoxi nga kjoajejne kojo kjoatsjajne.

1 Xta Tesalónika 3

1 Kó boá ts'én nguije nguiti kichikjoajínne, tsí'e nga kamámejénne xchajne xikó ts'én tindyiónjnú, ik'índajne tsí'e nga kixindyion sobojne naxiínda Atena,

2 kó kananguiyajne nda nts'ie xi 'mí Timoo, kui xi tjíts'én xaá Néná nga ts'éntsáyá éntjatsiee Kristoo, tsí'e nga kijítsjanga'niújnú kojo nga kosíkojojnú kjoaa nga 'niú kuíndyiajinjnú kjoas'ijinjnú,

3 tsí'e nga ngojín xi sa'ínkjié kjoa nga kjoa'atio kui kjoanimaá. Ja ti júnjí yajnú nga chjiénga boá kamata'in ñá.

4 Ngat'a ti boá ti ts'én kji'a nga takó tindyionjinjne jún, kandokjoatjónjne nga kui kjoanimaá kuitjatió, kó boá kamá, xikó ts'én je yajnú.

5 Kuíni nga kojo an, nguiti kamá'niújínna nga kamámejénna skuie an xikó ts'én tindyiónjnú jún, kó katsanguiya an Timoo tsí'e nga skuie an tsi takó 'niú tindyionjinjnú kjoas'ijinjnú. Katsakjonña an nga tsi ta xindajín kui xi kjit'ayákónná askot'ayákónjnú jún, kós'e tsi ta ta kjoanda kamá xájne.

6 Tanga ngot'e 'ne, Timoo je je'eni naxiínda Tesalónika, kó ya'ajne én nda kjoaa kjoas'ijinjnú kojo kjoaa kjoatjé xi tjínjnú jún. Ti boá ti katsójne nga tsjá xó ts'en foa'átsjienjnú jin ngatsjé nixtjin, kojo nga achichí xó mejénjnú jún nga xchajnú jin, ti boá ti ts'én mejénjne jin nga xchajne jún.

7 Kó kuíni nts'ie, nguíjin ngayeje kui kjoanima kojo kui kjoaboaá, achichí tsie nga'niú kasakojne nga jún takó 'niú tindyionjinjnú kjoas'ijinjnú.

8 Ngat'a ngot'e 'ne tjisákónnga'niújne nga yajne nga jún 'niú tindyiajnú nga s'ijinjnú Ndiáná.

9 Ngat'a nde sakójínne én kóts'en kama koe'éjne ndok'óchji Néná kjoaa nga 'niú s'ijinjnú Ndiáná kojo kjoaa kui kjoatsja xi jún ndyiboe'éjnú jin nguindyikon Néná.

10 Nga nixtjin kojo nga nixtjien 'niú ndyichjiá'ájne Néná nga ndyindokjoajne tsi'e nga tsjandiéjne nga xcha nguiña xingui, kó boá ts'én kamandojo tsi ta'a tjín ni xi chaja ngasee kjoas'ijinjú.

11 Néná kui xi Na'miná kojo Ndiáná Kjisoo nga tsjandiéjne tsi'e nga kama konguínchonjne jún.

12 Ndiáná ngatasikójojnú tsi'e nga ja k'ie ja ngaján si'antjó ngasejnú xinguijnú kojo ngayeje xtaa, xikó ts'én ni'ántjójne jún.

13 Néná nga tsja nga'niuú inimajnú kó kji'a nga kjo'e nguini Ndiáná Jesukristoo nga kjo'éjo xta naxiñdá tsjiee nga jmíjín xi kamaa ch'o ts'én kuichjiata'injnu kojo nga 'niú tsjie kuindyionjnu nguindyikon Néná xi Na'miná.

1 Xta Tesalónika 4

1 Kjoaa ni xi chaja ngasee, já nts'ie, 'niú chjiá'ájne kojo 'niú botíxomajne nguiyaa ja'eén Ndiáná Kjisoo, tsi'e nga ndyiojón ndyiojón nda ngase ts'én kuindyionjnu xikó ts'én tsja maa Néná, xikó ts'én akakoyájne jin. Nga jakoxi ja je boá ndyini'ánjnu.

2 Ngat'a jún je yajnú kui kjoabotíxoma xi je katse'éjne jún, kui xi iñá Ndiáná Kjisoo.

3 Ngat'a Néná mejeén nga jún tsjets'én kuindyionjnu nguindyikon kui, nga xín si'ankja'ánjnu yojojnú kjoatondoo.

4 Nga chjiénga nga ngo nga ngojnú ngatamakjínjnu xikó ts'én xchandíkónjnu kojo nga tsjets'én si'ankjiénjnu yojojnú.

5 Jmí tsi ni xi mejeén inimajnú xi si'ánjnu xikoó xta xi tjín ngasondiee xi bejín Néná.

6 Ngata ngojín xi monguikjoaa nts'ie kojo tsi k'onchajo kjoaa kui nii, ngat'a Ndiáná xí ts'énngojo kjoaa ngayeje kui nii, xikó ts'én je ki'míya kixi kixijne jin.

7 Ngat'a Néná jmí tsi tsíchjjaná tsi'e nga ni xi ndándí kuindyionjin, tsíchjjana tsi'e nga ni xi tsjie kuindyionjin.

8 Kó kuíni nga, kui xta xi 'bijñát'axín kui ni xi tjobókoyaá, jmí tsi xtaa xi 'bijñát'axín, Néná boá xi 'bijñát'axín, kui Néná xi je katsjájnu Asíén Nixtjijn.

9 Kó kjoaa nga k'uiéjnu kjoatjó xi 'béná xikoó tsi ngo nts'ie, nde chjiénjín nga xojon kuit'ajnú'un kui nii, ngat'a ti kuíni Néná xi je akóyájnu nga chjiénga ja k'ie ja ngaján si'antjójnú xinguijnú.

10 Ngat'a ti jakoxi boá nga tjójnú ngayeje nts'ie xi síndo ngayeje nangui Masedonia. Tanga 'niú ndyichjiá'ájne, jún já nts'ie, nga 'niú ngase kamatójnú.

11 Kó ti'ánjnu ngo kjoa'niú nga xió ts'én kuindyionjnu, kojo nga xájnu xi si'ánjnu, kojo nga ndsajnu xi si'anxájojnú xikó ts'én je atixomajnú'un,

- 12 tsi'e nga nda ts'en kuindyionjnu nguujin xta xi s'ijinjin Néná, kojo tsi'e nga jmi ni xchajijnju.
- 13 Jún nts'ie, mejénjne nga xchajnu kjoaa xta xi je jesoón, tsi'e nga jmi kjoandasen k'uiéjijnju xikoó xta xi ngasee xi jmíjin kjoachiyá.
- 14 Ngat'a tsi s'ijinná nga Kjisoo k'ien kó ja'á'yaá, ti boá ti ts'en chjiénga s'ijinná nga Néná sa'inkja'aá kui xta xi jesón nga s'ijin Kjisoo.
- 15 Ngat'a kui ni xi ndy'i'míyajne eén Ndiáná boá, nga ñá xi takó tindiyón ngasondiee nga kjindibá nguini Ndiáná k'ajin konguintjón kui xta xi je jesoón.
- 16 Ngat'a konda'yá ngo nda xi tsjá kjoa, kós'e kuichjia ndítsjie nguitokoo kó kjonie tjioo Néná, s'e Ndiáná kjindibájayani ndi'ak'ajmii, kó kui xta xi s'ijin Kristoo xi je jesoón, kuí xí tjón kjoa'á'yaá.
- 17 Jaskan konguín ñá kui xi takó tindiyón ngasondie, si'ankjiniinguiná ñá kojo kui xta xi je jesoón nínga tikón ndii, tsi'e nga kia nguujin asieén sakóná Ndiáná, kó boá ts'en kuindyionjo Ndiáná ngatsje nixtjin.
- 18 Kó kuíni ja k'ie ja ngaján te'énga'niújnuy xingujinu nga si'ankjienjnu kui eén.

1 Xta Tesalónika 5

- 1 Jún nts'ie, nde chjiénjin nga xojon kuit'ajnu'un kjoaa nixtjin xi ndibá kojo nga kjojtosón nii.
- 2 Ngat'a ti juún je ya nda ndajnu nga nixtjin nga kjo'e Ndiáná, ta nijan ma kjo'e, xikó maá ngo chejé xi fochó nga jñoó.
- 3 Kji'a nga bi katsq xtaa: "Tjinná kjoaxió kojo je jmi ni kamajinná", kji'a boá nga ta niján ma kjindibá nga kjuie kui xtaa, xikó ma ma nga je ndibaá tsindioo ngo xtachjón xi ya'a ndí. Nguiti jmíjin kóts'en kama kuyojnu.
- 4 Tanga jún já nts'ie, ngata nínga jñójin mindyionjnu, kia kama kji'a nga kjocho nixtjin nga kjo'e Ndiáná, ta niján ma kjindibá, kó kjo'e xikoó tsi ngo chejé.
- 5 Ngayejejnu nínga tsijeén kojo nínga nixtjin tindiyónjnu. Jmi tsi nínga nixtjieén kojo tsi nínga jñoó tindiyón ñá.
- 6 Kuíni nga chjiénjin nga tsjayójofé xikoó xta xi ngasee, tasá nga tsjayójoféján kojo nga nda ts'en kuindyión.
- 7 Ngat'a kui xi ndyifoyojofé, nga jñoó nga ndyifoyojofé. Kó kui xi ma ch'ii, nga jñoó nga ma ch'i.
- 8 Tanga ñá xi nga nixtjin ndokjoa ñá, chjiénga nda ts'en kuindyión ngatsje nixtjin. Si'ans'ijin Néná, kó kui nii xi ngatamaná ngo njño kicha xi bo'má niseén

ngo ndajun. Ngas'iená kjoatj́o. Xchiyáa nga kjoatj́o'a, kó kui nií xi ngatamaná xikoó ngo kichá xi 'bijñaá toko ngo ndajun.

⁹ Ngat'a Néná jmí tsi boá ts'én índa nga sakóná kjoabotíjeé, ja'ájinná tsí'e nga sakóná kjoa'naxié'aá ngat'aa Ndiáná Jesukristoo,

¹⁰ kui xi k'ien tangat'anij ñá, tsí'e nga tsi tindiyón kojo tsi je akayá, kia nijan kuindyionjo kui.

¹¹ Kó kuíni nga ja k'ie ja ngaján te'énga'niújnúu xinguijnú, kó tasíkojojnú xinguijnú tsí'e nga 'niú kuindyiajnú nguuyaa kjoas'ijinjnú, xikó je ndyini'ánjnú.

¹² Jún nts'ie, 'niú chjiá'ájne jún tsí'e nga kamakjínjnú nga kui xi ndyits'enxájinjnú, xaá Ndiáná xí ndyits'en, kó kuí xí síndotjónjnú kojo xi ndyibokoyájnú tsí'e nga nda ts'én kuindyionjnú.

¹³ Chjiénga xchandíkónjnú kojo tjó ti'ánjnú kjoaa xá xi ndyits'en. Ngat'iéjnú kjoaxió nguijnjnú.

¹⁴ Jún nts'ie, ti boá ti ts'én 'niú chjiá'ájne jún, tsí'e nga 'niú kondókjoajojnú kui xtá xi tsí'eé, kojo nga koé'é nga'niújnúu kui xtá xi je kats'énkjié kjoa, kojo nga kosikojojnú xi 'niújín s'ijiin, kojo nga tsiekon kamajnú kjoaa ngayeje xtaa.

¹⁵ Chónjnú nga ngojín xtá xi tsi ndajín kini'ánjo kós'e ti boá ti ts'én ndajín ts'en kuí'ichjií xi boá kats'énjoo nga. Tasá ti'ánjnú ngo nga'niú tsí'e nga ngatsjé nixtjin nda sí'anjojnú xinguijnú kojo tsi xtá xi ngasee.

¹⁶ Ngatsjé nixtjin nga tsja ngat'iéjnú.

¹⁷ Ngatsjé nixtjin ndokjoajnúu Néná.

¹⁸ Te'éjnúu ndok'óchji Néná kjoaa ngayeje nií, ngat'a kuí nií xi mejeén Néná nga koé'éjnú jún xi je s'ijinjnú Kristo Kjisoo.

¹⁹ Ngata 'bíchjájínjnúu nga sa'ínxájinjnú Asíén Nixtjiin Néná.

²⁰ Ngata tonjín majnú én xi chjia xtá xi Néná tsjaá ni xi kuichjia.

²¹ Chísónjnúu ngayeje nií, kó ni xi ndaa xí chjabejnú.

²² Ti'anch'ojnúu yojojnú ngayeje ni xi ndajín.

²³ Kó ti kuí Néná xi tsí'e kjoaxioó ngats'éntsje ndojo ndojojnú nguindyikon kui, ngats'éntsje asíén nixtjinjnú, inimajnú kojo yojojnú, kó nga jmíjín xi ch'o ts'én kuichjiata'injnú kji'a nga kjo'e nguini Ndiáná Jesukristoo.

²⁴ Kama kama'niátakón Ndiáná xi tsíchjiajnú, kuí xí sa'ínkjatjosón kui nií.

²⁵ Jún nts'ie, kji'a nga kondókjoajnúu Néná, ndókjoatjéjnú jin nga.

²⁶ Ti'antindejnú ngayeje nts'ié.

²⁷ Nguindyikon Ndiáná 'niú mí'ájnú'un nga ti'anyajnúu kui xojoon ngayeje nts'ié.

28 Ndiáná Jesukristoꝝ nga tsjainú kjoandaa. Boꝝ kji'i.

2 Xta Tesalónika

2 Xta Tesalónika 1

- 1** An Pabloo, Silbanoo kojo Timoo ni'ántindejne jún xta nangoxii Néná xi Na'miná kojo Ndiána Jesukristoo xi tindyiónjnú naxińdá Tesalónika.
- 2** Néná xi Na'miná kojo Ndiána Jesukristoo, nga tsjajnú kjoandaá kojo kjoaxioó.
- 3** Jún nts'ie, ngatsjé nixtjin chjiénga koe'éjne ndok'óchji Néná kjoaa jún, xikó ts'én chjiénga nga koe'é, ngat'a kjimatsie kui kjoas'ijinjú kojo kui kjoatjó xi je tjinjú ngayejejú kojo kjoaa nga 'niú kjimatjójú xta xi ngasee.
- 4** Kuíni nga tsja majne kjoaa jún ngujiin xta nangoxi xi ngasee Néná, kjoaa kui kjoatsiekon kojo kjoas'ijin xi tjinjú nga tjimíyotjinguijnú kojo kui kjoanima xi ndyini'ánchíkjoajnú.
- 5** Kuí nii xi ts'énbokóná nga Néná kixi ts'en skotsijeen mí nii xi nda kojo tsi mí nii xi ndajín xi ndyits'en xtaa. Néná ts'énboa'axkijnú nga kui boá xi kotixomajnú jún, kuíni nga kjoanima ndyibitjatiójú.
- 6** Ngat'a kixi kji'i nga Néná sa'ínkja'atio kjoanima kui xta xi ndyits'enkjá'atiojú kjoanima jún.
- 7** Kó jún xi ndyibitjatiójú kjoanima tsjaajnú ngo kjoani'ánkja'yá xikoó jin. Kui nii kama kji'a nga Ndiána Kjisoo kjo'e'ekákó yoojo nga kjindibájoni ndi'ak'ajmi ján ndítsjiee xi tjiin nga'niú.
- 8** Ngujiin ndi'í kjindibáni, ts'e nga sa'ínjeé ngayeje xta xi kamábejín Néná, ti nde tsint'ié'énjín éntjatsiee Ndiána Jesukristoo.
- 9** Kui xtaa, Néná sa'ínkjié ngatsjé nixtjin kó kjin k'uíndonii nínga tikón Ndiána kojo kjoajee kojo nga'niuú.
- 10** Boá kama nixtjin nga kjo'e Ndiána ts'e nga xta tsjiee tsjaá kjoaje kó ngayeje xta xi je kis'ijin kui, tsja kamaa nga skuie. Ngujiin kui xtaa je tindyiónjnú jún ngat'a je kis'ijinjú ni xi je ki'míyajne kojo ni xi kini'ánjne jin.
- 11** Kuíni nga, nga ndokjoajne Néná ngatsjé nixtjin ndokjoatjéjne jún, ts'e nga Néná kjo'axkijnú nga kojo jún boá xi tindyionjinjú ngujiin xta xi tsíchjiaa kui. Kó ti ndokjoajne Néná ts'e nga sa'ínkjatjosón nga sa'ínkjién nga'niuú kjoaa ngayeje ni xi nda xi mejénjú si'ánjú tangat'anii nga s'ijinjú.
- 12** Boá ts'én Ndiána Jesukristoo k'uiéé kjoaje ngat'aa jún, kó ngat'aa kui nga k'uiéjú kjoaje jún, tangat'anii kjoandaá Néná xí Na'mii kojo Ndiána Jesukristoo.

2 Xta Tesalónika 2

- 1 Jún nts'ie, kjoaa nga kjo'e nguini Ndianá Jesukristoo kojo kjoaa nga nijan kamatikójo ñá, 'niú chjiá'ájne jún nga,
- 2 nga bosíkojínjnú kjoani'ánkójnú, ti nde ngata jmíjín xi mindyandikónjnú, tsi tjín xi boá katsojnú nga ngo ni akoó asién nixtjiin, kojo tsi én kojo tsi ngo xojon kjit'a xi xikoó tsi jin kananguiyajne nínga boá tsó nga Ndianá je je'e.
- 3 Ngata chiíjín boe'éndiejnú tsi tjín xi k'onchajojnú, ngat'a kjo'e'ejín Ndianá tsi tjónjín xtaa kondra k'uíndonii Néná, kojo nga kokó yoojo xta ngasondie xi ts'e jeé, ndí ndoboan'kieen.
- 4 Kui xi kondraa kojo xi skjánjo ngayeje ni xi Néná tsoó xtaa kojo ngayeje ni xi bendikón xtaa, kó k'uijñá nguindie ndikoón Néná, nga Néná sa'ín yoojo.
- 5 ¿A foa'átsjienjínjnú nga tsíchjiajojnú'un kjoaa kui nii, kji'a nga takó kja kis'ijñajinjnú'un?
- 6 Kó ngot'e 'ne jún je yajnú mí ni xi ts'én'bichjaá xta ngasondie xi ts'e jeé, ts'e nga kji'a ma nga kjocho nixtjiin kjojokjá.
- 7 Ngat'a je tjits'énxá nga'niuú ni xi tji'maá ni xi ndajín, ta chaja tsi nga xtjo'óxín ngamasieen kui xi ts'én'bichjaá.
- 8 S'e kji'a 'ne nga kjojokjá kui xta ngasondie xi ts'e jeé, kó Ndianá Kjisoo ta tjo ts'oa tsi xi sa'ínkjién nga sa'ín, kó ndí'í 'naa nga kjo'e, sa'ínkjié.
- 9 Kui xta ngasondie xi ts'e jeé xindajín Satanaa boá xi kosíkojo nga kjindibá, kó achichí nga'niú k'uiéé, kó sa'ín chiboa kojo kjoandikón xi ndiso.
- 10 Kó ngayeje tokoya ni xi ndajín sa'ínkjién ts'e nga k'onchajo kui xta xi xchajaa, ngat'a kamámejénjín nga kats'énjo'o kojo kats'éntjó ni xi jakoxii, ts'e nga sakóo kjoa'naxié'aá katsaki.
- 11 Kuíni nga Néná sanguíyaá kui xtaa ngo nga'niú xi k'onchajo, ts'e nga kamaa sa'íns'ijin kui kjoandisoo.
- 12 Boá ts'én satíjeé ngayeje xi kis'ijinjin ni xi jakoxii kó tasá tsja kamaá nga kats'én ni xi kixjín nguindyikon Néná.
- 13 Tanga jin chiénga ngatsjé nixtjin koe'éjne ndok'óchji Néná kjoaa jún, já nts'ie xi Ndianá tjoó, ngat'a nga tjón tjón Néná jún xi ja'ájinjnú ts'e nga sakójnú kjoa'naxié'aá, ngat'a Asién Nixtjiin Néná ts'entsjiejnú kojo je kis'ijinjnú én xí jakoxii.
- 14 Néná tsíchjiajnú nga ki'míyajne jún éntjatsiee, ts'e nga sakójnú kjoajee Ndianá Jesukristoo.
- 15 Kó kuíni nts'ie, 'niú tindyiónjnú kó chjabe tsján tsjánjnú kui kjoabokoyá xi akakoyájne jún tsi én xi kandokjoajne kojo tsi xojon xi akjat'ajne.
- 16 Kó kuí ma Ndianá Jesukristoo kojo Néná xi Na'miná, kui xi ts'éntjóná kojo xi tsjáná nga'niú ngatsjé nixtjin kojo tsjáná kjoachiyá ngat'aa kjoandaa,

17 nga tsja nga'niuú inimajnú tsí'e nga kondókjoajnú én xi nda kojo nga si'ánjnu xá xi nda.

2 Xta Tesalónika 3

1 Kó nga fet'aa já nts'ie, kji'a nga kondókjoajnú Néná ndókjoatjéjnu jin, tsí'e nga eén Ndiáná kjocho ngayeje nguindie kó xchandíkon, xikó kamá nguujinjú.

2 Kó ndokjoajnú tsí'e nga xín sa'ínkja'ajne ngayeje xta xi ch'okon kojo xi ndajín. Ngat'a jmí tsi ngayeje xtaa xi s'ijiin Néná.

3 Tanga Ndiáná ts'enkjátjosón ni xi chjia, kó kuí xí sa'ín nga 'niú kuindyiajnu kó xín sa'ínkja'aboa'ájnú xindajín.

4 'Niátakónjne Ndiáná kjoaa jún, kjoaa ni xi ndyini'ánjnu kojo ni xi s'e si'ánjnu, kui ni xi je akakoyájne.

5 Kó Ndiáná ngatakoyajnu nga boá ts'en si'antjójnu xikó ts'én ts'éntjó Néná, kó ti'anchíkjoajnu ni xi ndyibitjajinjú xikó ts'én kats'énchíkjoa Kristoo.

6 Jún nts'ie, ngo kjoabotíxoma koe'éjne: Nguiyaa ja'eén Ndiáná Jesukristoo, xín ti'ankja'ajnú yojojnú ngayeje nts'ie xi mejénjiin sa'ín xá xi nda kojo xi fítjingujiin kui kjoabokoyá xi jin katse'éjne jún.

7 Ngat'a jún je yajnu kóts'en chja'ánguójne jin, ngat'a jmí tsi kamámejénjine kini'ánjne xá xi nda nga kixindyionjne nguujinjú.

8 Ti nde jmí tsi ni chiniee ngo xta taxkiya kichiniejne s'e ik'íchjijine. Tasá 'niú kini'ánxájne nga nixtjin kojo nga nixtjien tsí'e nga jmí tsi jún ik'íniéjne yojojne.

9 Kó boá kini'ánjne, jmí tsi kjoaa tsi jmíjine kjoanda, tasá tsí'e nga ngo chiboa xi nda kamajne xi jún konguántjingujnu.

10 Ngat'a kji'a nga kixindyionjine jún, katse'éjne ngo kjoabotíxoma xi bi tsó: Tsi tjín xi mejénjiin sa'inxá, jmíjine kjoanda nga kama skjinie ni chinie.

11 Ngat'a je kanda'yájne nga tjín nguujinjú xta xi jmí xá xi nda ndyits'enjin, kó ni xi kuijin ndaseen xi ndyitsanguijin yojoo.

12 Kui xta xi'ba ndyibotíxomajne kojo 'niú ndyindokjoajne, ngat'aa Ndiáná Jesukristoo, nga xió ts'en sa'inxá tsí'e nga kuiejeen ni xi skjinie kojo ni xi k'uí.

13 Kó jún já nts'ie, ngata fendajojinjú nga si'ánjnu ni xi ndaa.

14 Kó tsi tjín xi kuint'ie'énjiin ni xi ndyi'míjne nguiyaa kui xojoon, tsitsijen chan chanjnu 'yá kuí boá, kó ngata kjajin ni'án kamajojnu, tsí'e nga soboa kamaa.

15 Tanga ngata kondrajinjú ni'ánjnu, tasá tatíxomajnu xikó ni'ánjo ngo nts'ie.

16 Ndiáná xi tsí'e kjoaxioó nga tsajnu ngatsjé nixtjin kjoaxioó nguijiin tajmí niní xi kuítjajinjú. Ndiáná ngat'íjñajojnu ngayejejú.

17 An Pablog, an ma xi tjíts'en'indójnú'un kui kjoatindee. Kuí bí chibogá xi bokó nga tsanguiyáa xojon xtaa, bogá ts'én ts'en'indó an.

18 Ndiáná Jesukristoo nga tsjajnú kjoandaa ngayeje jún. Bogá kji'i.

1 Timoo

1 Timoo_1

- 1** An Pabloo, nda apostroo Jesukristoo, xikó ts'én katsjá kjoa kui Néná xi ts'axié'ána kojo Ndianá Jesukristoo kui xi ndyichiyáa nga kjo'e nguini.
- 2** Tjits'entindee ji Timoo, ji xi ndina nguuyaa kjoas'ijinná. Néná xi Na'miná kojo Ndianá Kristo Kjisoo nga tsjaá kjoanda, kjoanimatakoón kojo kjoaxioó.
- 3** Kji'a nga kijí an nangui Masedonia, 'niú tsí'aá tsí'e nga kja kuindyin ji naxínda Éfeso, kó ti kuí'a nguiñaá tsí'e nga k'uíchjee xta xi kje'e ni xi ndyibokoyá,
- 4** kui xi ndyits'enseén én xchá xi chjia xtaa kojo xikó ts'én kjindibáni tjeje xta xi xchaá, ngat'a kja ndibánií nga chjati xtaa, kó kui nii bosikójojinná tsí'e nga xcha ni xi índa Néná, ngototo nga s'ijinná Néná nga xcha kuí nii.
- 5** Kuíni nga boá kixianña ngat'a mejenna nga si'antjó xingui, nga k'uiéná ngo kjoatjó xi ndibánií nguujin inima tsjiená, nguujin kjoakjintakón ndaná kojo nguujin kjoas'ijin jakoxiná.
- 6** Tjín xi kichiyáa kui nii kó kijít'axín nga tasá én xi taxkiya kijítjngui,
- 7** kamámejeén nga mostroo kjoakitij kamá, kó ti nde kui makjínjín ni xi chjia, kó taxkiya boá kji'i ndyitsó kjoaa ni xi ndyibokoyá.
- 8** Tanga je ya ñá nga nda kjoakitij Néná, tsi si'ankjién xikó ts'én chjiénga si'ankjién.
- 9** Kó ti ya nga kjoakitij kuijín xta xi kixij xi katse'eé tsí'e nga kamachjinie. Kjoakitij kuí xta xi'bi xi katse'eé tsí'e nga kamachjinie: xta xi ndyits'en ni xi ndajín, kojo xta xi nt'ié'énjín, kojo xta xi ndajín, kojo xi xta ndyits'en jé, kojo xta xi ndyibendikónjín Néná, kojo xta xi ndyibendikónjín ni tsjie xi tsí'e Néná, kojo xta xi ndyits'enk'ién na'mii kojo naaa, kojo xta xi ndyits'enk'ién inima,
- 10** kojo xta xi tondo, kojo xta xi xonda, kojo xta xi ndyibotiña moso, kojo xta xi ndiso xi ngaskande nguiboanéná ndyitsó nga ndyichjia, kojo ngayeje xta xi kondra síndonij kjoabokoyá xi ndaa.
- 11** Kui kjoabokoyá xi nda xi xikó kji'i kjoaje xi tjín éntjatsiee kui Néná xi tsja tjín, kuí éntjatsiee xi kini'ánk'as'ienna tsí'e nga k'uinjimi an.
- 12** Ndok'óhji tsjaa Ndianá Kristo Kjisoo, kui xi katsjana nga'niú, ngat'a kui boá xi kamá'niatakónna kó katsjana xa xi'bi,
- 13** nda tsi ngas'e achichí ch'o kixian an kondraa kui, tsangatjinguí xta xi tsí'e kojo ch'o kixiaan. Tanga Néná nimakamaá an ngat'a kui nixtjin ján kje s'ijninna Kristoo kó bejín an ni xi kats'en an.
- 14** Achichí tsie kjoanda xi katsjana Ndianá, kó katsjana kjoas'ijin kojo kjoatjó xi tjín Kristo Kjisoo.

15 Én xi ma ni'áns'ijin boá xi'bi, kó chjiénga ngayeje xta xi sa'íns'ijin: nga Kristo Kjisoo je'e kui ngasondiee tsi'e nga k'oxié'á xta jé. Kó an boá xi tjon an ngujiin kui xtajeé.

16 Kuíni nga Néná kamánimaa an, tsi'e nga Jesukristoo akó ngayeje kjoandaa nga kats'énkjiénna an. Kó boá ts'én nga an xi chjboá kamá an tsi'e xta xi jaskan s'jiin kui, tsi'e nga sakoó kjoamindyion ngatsjé nixtjin.

17 Kó kui Néná xi nda Re xi k'uijñá ngatsjé nixtjin, kui xi koyajín, kui xi yajín asieén, kui xi ta ngo tsi ma, kui ngate'eé kjoayandikón kojo kjoaje ngatsjé nixtjin. Boá kji'i.

18 Ji Timoo, ndí tsa'an, 'niú ts'énmí'aá tsi'e nga si'inkjatjosén ji ni xi t'ixiaán nga si'in, tsi'e nga xikó katsó já chjinie'eén Néná kjoaa ji, boá ts'én nda tixkántjé ji ni xi ndaa.

19 'Niú tindyin ji kjoaa kjoas'ijiin kojo nga tsjets'én si'inkjé ji nguindyikon Néná, ngat'a tjin xi je íjñamasien kui ni, kó nguiti s'ijinjiin Néná, kuíni nga je tjimá kichajá,

20 xikoó nda 'mí Imeneo kojo Rijaá, kui xi je kats'enk'as'ieén xindajín Satanaa tsi'e nga kamaa nga nguiti jmí én ch'o tsó kujchjajín kondraa Néná.

1 Timoo 2

1 Tjon ma kui ni m'í'aa xta nangoxii: ndokjoajnú Néná nganda tsi'e ngayeje xtaa, te'éjnú ndok'óchji kjoaa ngayeje xtaa, kó chjia'ajnú tsi'e nga tsjaajnú kjoandaa kojo nga kosíkojónú Néná.

2 Chjia'atjejnú nganda tsi'e já ree kojo ngayeje xi xtaxá, tsi'e nga tsjats'én kojo xió kujindyión, kó boá ts'én kama xchandikón Néná, kó kama xchandikónná ñá nga.

3 Ngat'a kuí ni xi nda kojo xi tsja máa kui Néná xi ts'axié'áná.

4 Néná mejeén nga kjetjo'a ngayeje xtaa kojo nga skuie ni xi jakoxii.

5 Ngat'a ta ngo tsi ma Néná, kó ta ngo tsi ma xi chjijatjená ñá nguindyikon Néná, kó kui boá xi Kristo Kjisoo, kui xi xta ngasondie boá nga.

6 Kui xi ti kui kats'énk'as'ien yojo nga kini'ánk'ién tsi'e nga íchjítjená ngayeje ñá, kó kuí ngat'aa nga Néná nga jachó nixtjin akó nga mejeén k'oxié'á ngayeje xtaa.

7 Kó kuíni nga Néná an kats'énna ngo xi 'binijmi éntjatsjeé. An xi apostro an, jakoxi boá ni xi t'ixian an, jmí tsi ts'én'bindiso an, kó an boá xi mostroo xta xi judíojín tsi'e nga kokoyáa kjoas'ijin xi jakoxii.

8 Mejénna nga já xi'jin nga tajñání nga kujchjiaa Néná nga skinínk'á tsja nga tsjets'én k'uijñá inimaa, kó nga sa'ínxchánjín ti nde nga kujchjijatijín nga boá sa'ín.

⁹ Mejjéna nga ínychjín jmí tsi ndikón ts'én kónda yojoo tsi'e nga kuí'índikón xtá xi ngasee, ngatamabe ndikón yojoo kó nímatakón ngatama, jmí tsi ndikón ts'én sa'ínnijén tsjatoko, kojo tsi 'niú sa'ínkjien ni tonsinié, kojo tsi ni to ixkí' xi chjí, kojo tsi xtjí xi chjí.

¹⁰ Ni xi nda ni'aán xí chjiénga ngatándani yojoo, xikó ts'én tsoboaá nga ts'én ínychjín xi mejeén sa'índikón Néná.

¹¹ Ínychjín sjen sjen ts'én ngatint'ieé ni xi kókoyaá, kó ngatint'ie'eén kui eén.

¹² Ngat'a an tsjandiéjín an nga ínychjín xi kókoya ngujiin xtá nangoxii, ti nde nga kuijín xi kotíxomaá já xi'íin, tasá xió ngat'índo.

¹³ Ngat'a Néná jmí tsi na Ebaa xi tjón kats'énda, Adaan boá xi tjón kats'énda.

¹⁴ Kó jmí tsi Adaan xi kich'ínchajo, naa boá xi kich'ínchajo kó boá ts'én nga kis'iee jé.

¹⁵ Tanga ínychjín kjotjo'aríí yojoo nga k'ueé ndí, tsi 'niú kuíndyiajin kjoas'ijiin, tsi k'ueé kjoatjóó, kojo tsi tsjets'én k'uíndo nguindyikón Néná nga nda ts'én k'uíndo.

1 Timoo_3

¹ Én xi ma'niátakón boá xi'bi: tsi tjín xi mejeén nga kui xi nguitokoo nangoxii kama, nda kji'i xá xi mejeén sa'ín.

² Tanga chjiénga bi kon kama xi mejeén nga xtá xi nguitokoo nangoxii kama: nga jmíjín xi ch'o ts'en kuíchjiata'in, nga ta ngo tsi chjoón tjiin, nga nda kjótso'bájo yojoo, nga nda sa'ínkjien kon ni xi sa'ín, nga xchandikón, chjiénga sa'íntiee xtaa nga k'uíndo ndi'aa, chjiénga kamaa kókoya,

³ chjiénjín nga ts'atio k'uí bino, ti nde kamajín tamá kama, chjiénga nda inima kama, chjiénga xió kjótso'bá, kó jmí tsi xke ton kama.

⁴ Chjiénga nda kotíxoma ndi'aa, kojo nga kamaa sa'ín chjinie ndíí nga kuínt'ie'eén kojo nga skuíendikón.

⁵ (Ngat'a nda xi majiín botixómaá ndi'aa, ¿kóts'en kamaa skoón xtá nangoxii Néná?).

⁶ Jmí tsi ngo nda xi s'e tsi kis'ijiin Néná, ngat'a tsi ta je kamaa yojoo kó xikó ts'én kamájeé xindajín diabloo boá kamaa.

⁷ Ti chjiénga xchandikón ngujiin xtá xi kjie bejín Néná, tsi'e nga jmíjín xi ch'o katso kjoaa kui kó nga k'okajinjín kjoach'ánchaa xindajín diabloo.

⁸ Kó ti boá ts'én já xi bosikójo já nguitokoo nangoxii chjiénga já xi yandikón kama, já xi kuí'índisojín, já xi k'otiójín nga k'uí bino, ti nde jmí tsi kamamejeén ton xi ndajín ts'en kasako.

- ⁹ Chjiénga 'niú k'uíndojin kjoas'ijiin, kui ni xi ik'ijñá 'ma ngas'e tanga ngot'e 'ne je tjis'ijñátsijen kojo nga tsjets'én k'uijñá kjoakjintakoón.
- ¹⁰ Chjiénga tjon ma ra stsitsijen chan chan tsi nda ts'én síndo, kó tsi jmíjin xi kamaa ch'o ts'en kujchjiaata'in, kama xta xi kosíkojo já nguitokoo nangoxii kama.
- ¹¹ Ti boá ti ts'én ínjhíin kui jaá chjiénga xchandíkón, nga kui'índisota'injin xta, nga nda ts'én k'uijñá kon kojo nga kui xi kama kama'niátakón kjoaa ngayeje nij.
- ¹² Nda xi kosíkojo já nguitokoo nangoxii chjiénga ta ngo tsi chjoón k'ueé, kó chjiénga nda kotíxomaa ndí kojo xta xi síndo ndí'aa.
- ¹³ Ngat'a nda xi kosíkojo já nguitokoo nangoxii xi nda ts'én sa'ínxaá, yandíkón kó tjiin kjoa'niátakón nga chjia kjoaa nga s'ijiin Kristo Kjisoo.
- ¹⁴ Kui nij tjíts'en'indoó, kó ts'énkoyáa nga tsá kjuinkoón,
- ¹⁵ kó tsi k'ondiyana, mejenna nga xche ji kóts'en 'bíndo xta xi ts'e Néná, kui xtaa kui xi nangoxii Néná xi tikoón. Xta nangoxii kui boá xi kjinink'á kojo xi tsja nga'niuú én xí jakoxii.
- ¹⁶ Kó tikón tsijen tsijen nga tanisién je ni xi s'ijinná, ni xi kis'ijña 'ma ngas'e kó Néná je ts'énbokóná ngot'e, kuí ni xi'bi: Néná akó yoojo nga xta kama, Asíén Nixtjiin akó nga kui xi kixi, ndítsjiee kamábe. Ik'ínijmí xta naxínda xi tjiin, kini'áns'ijin kui ngasondiee, kó kis'iee kjoaje nga kijí ndí'ak'ajmij.

1 Timoo_4

- ¹ Asíén Nixtjiin Néná tsáyá chan chan nga nguije kjifet'a nixtjiin k'uié xta xi k'uijñát'axín xi nguiti sa'íns'ijinjin Néná, kó kja koejetjinguui nga kuint'ieé asíén nixtjin xi ndiso kojo kjoabokoyá xi ts'e xindajín.
- ² Kui nij xi kotsoya xta jókjen ndiso xi je nguiti jmíjin kjoasoboá.
- ³ Kui xtaa tsjandíjín ngakujixan xtaa, kó tsjandíjín nga kama xinie ka'a ni chinie xi Néná kats'énda nga kama skjinie xta xi s'ijiin Néná kui xi je be jakoxii, kui xi tsjaá ndok'óchji Néná kjoaa ngayeje nij.
- ⁴ Nda ngayeje ni xi Néná kats'énda, kó chjiénjín nga si'anch'o tsi chjabe nga koe'ée ndok'óchji Néná.
- ⁵ Ngat'a tangat'anií eén Néná kojo nga ndokjoaa Néná nga matsjieni kui nij.
- ⁶ Tsi kui nij xi kokoyée nts'ie, ngo nda xi nda ts'énxát'aa Jesukristoo kama ji, kó tsjaá nga'niú kui eén kjoas'ijinná kojo kjoabokoyá xi ti'mitjinguui ji.
- ⁷ Tanga ngata ni'insenjín én xchá xi jmí ni chjijín kojo én chini. Tasá ti'inguée inimáa nga ngo nda nda xi xtaa Jesukristoo kama ji.

⁸ Ngat'a nga ni'ángaa yojona nga chjaxingá ta chiboa tsi bosikójoná kui ni, tanga nda ngase nga ngo nda nda xi xtaa Jesukristoo kamá, ngat'a 'niú bosikójoná kui ni, kui kjoamindyion xi'bi, kojo kjoamindyion xi s'e ndibaá.

⁹ Tanisién 'niú 'niátakón kui eén, kó chjiénga ngayeje xta xi s'ijiin.

¹⁰ Ngat'a tangat'anií kui ni, nga 'niú ndyini'ánxá kojo nga ndyibixkantjé, ngat'a ndyichiyáa ni nda xi tsjaaná kui Néná xi tikoón, kui xi 'boxié'á ngayeje xtaa, ngase ma kui xta xi s'ijiin Néná.

¹¹ Kuí ni, xi tatíxoméé kojo xi takoyéé xtaa.

¹² Ngata boe'éndiejín ji nga ta ton xchaa ngat'a xongo ji. Tasá chjiénga chiboa kamaa ji xta xi s'ijiin Néná kjoaa xikó ts'én ndokjoe, xikó ts'én tindyin, xikó ts'én tjiin kjoatjó, xikó ts'én s'ijiin Néná, kojo xikó ts'én tsjie tindyin ji nguindyikon Néná.

¹³ Ti'inyéé xojon eén Néná xtaa, te'énga'nii kojo takoyéé, tjienga kjocho an.

¹⁴ Ti'inkjín jí kui kjoanda xi tikoón xi katsjaá Néná kui xi katsáyatjón já chjinié'eén, kji'a nga xta xi xchaa nangoxii iññasoon tsja.

¹⁵ Ti'in ji kui ni, kó 'niú tasínnijíin, ts'ié nga ngayeje xtaa skuie nga nda tjíts'eén kjoanda xi katse'eé.

¹⁶ Chiiin yojoo kojo chiiin ni xi tibokoyéé xtaa, 'niú tindyíin ngayeje kui ni, ngat'a tsi boá s'iin, kjo'tjo'aa yojoo kó ti ko'naxié'é ji xi kujint'ieé nga.

1 Timoo_5

¹ Ngata ni'inxchínjejin ji ngo xta xi xchá, tasá tatíxoméé xikoó tsi na'mii ma, kó já xongoó tatíxoméé xikoó tsi nts'ie ma.

² Ínchjín xi xchaa tatíxoméé xikoó tsi naaa ma, kó ínchjín xongoó tatíxoméé xikoó tsi ndichje ma. Tsjets'én t'ijní inimaa nga kotixoméé ínchjiin.

³ Tasíkeje ji ínchjín k'an xi je k'ien xi'iin xi jakoxi nga jmí nijín.

⁴ Tanga tsi ngo xtachjón k'aán xi je k'ien xi'iin xi tjiin ndí kojo tsi ndinde, kui ndii xi chjiénga tjón kamaa nga sa'ínkjatjosón ni xi chjiénga sa'ínjo xta xkjín, ngat'a je s'ijiin Néná kó nga tsjaá xi xchaa kui kjoatjó xi katse'eé ngas'e, ngat'a kuí ni, xi nda kojo xi tsja ma Néná.

⁵ Kui xtachjón k'an xi jakoxi nga je k'ien xi'iin xi jmíjin xi tjiin kojo xi je kis'ijña soboaá, Néná koyaa nga kosíkojo, kó ngatsjé nixtjin chjiaa Néná nga nixtjin kojo nixtjien nga mí'aa ni xi chjieén.

⁶ Tanga kui xtachjoón k'an xi je k'ien xi'iin xi ts'énk'ás'ieén yojoo kjoatsjaa ngasondieé, je k'ien tikón.

- ⁷ Bi ts'én tatíxoméé xta nangoxii ni xi t'íxiaán, tsi'e nga jmíjín xi kamaa ch'o ts'en kujichjata'in.
- ⁸ Ngat'a kui xta xi ndaseniín xkjín, ngase ma xta xi síndojō nguiya ndi'aa, je íjñát'axín kjoas'ijiín, kó kui, ndajín ngase ta boajiín xta xi s'ijinjiín Néná.
- ⁹ Xojōn xki xi kjit'a ja'eén ínchjín k'án xi je k'ien xi'iín, ta kuí tsi ínchjín xi je ts'atio ichítíé kōjo tie noó xi kjót'a ja'eén kui xojōn, kōjo xi ta ngo tsi xi'in kis'iee.
- ¹⁰ Chjiénga xcha kjoaa ni nda xi kats'én, kōjo tsi je nda kats'énxchá ndií, kōjo tsi je nda kats'énseén xta xi jachó ndi'aa, kōjo tsi je aniéjón se xta tsjiee Néná, kōjo tsi je asíkojo xta xi ndyífoa'atio kjoanima, kōjo tsi je kats'én ngayeje ni xi ndaa.
- ¹¹ Tanga ngata 'bít'ejín ji kui xojōn xkii ínchjín k'án xi je k'ien xi'iín xi kjindí ngase, ngat'a kji'a nga tangat'anii kjoatsjaa yojōo kamamejeén kujixan kó sa'ínkjiín yojōo Kristoō,
- ¹² kó konguijeé yojōo tangat'anii nga kats'énkjatjósónjín kjoas'ijin xi tjón kats'énk'as'ieen yojōo.
- ¹³ Kui ínchjín k'án xi je k'ien xi'iín kjimangaa nga xki ndi'a tjimá, kó kamátsi'é, kōjo ta tjimájo én, nga ndyikongajin ngayeje ni nga ndyichjia ni xi chjiénjín nga kujichjia.
- ¹⁴ Kuíni nga mejéna nga kujixan ínchjín k'án xi je k'ien xi'iín xi kjindíí, kó ngat'ieé ndí, nga kōn ndi'aa, kó nga tsjandiéjiín nga xta xi kondraa kujichjata'in.
- ¹⁵ Ngat'a tjín ka'a ínchjín k'án xi je k'ien xi'iín xi je xín kijí kó je kia tjimátjinguui xindajín Satanaa.
- ¹⁶ Tsi tjín ínchjín xi s'ijiín Néná xi tjiín ínchjín k'án ndi'aa, ngatasikójo, tsi'e nga kuijín xta nangoxii sa'ín eé, kia kama nga xta nangoxii kamaa kosíkojo kje'e ínchjín k'án xi je k'ien xi'iín xi jakoxi nga jmíjín xi tjiín.
- ¹⁷ Xta xi xchá xi síndotjōn nangoxii xi nda ts'én ndyifíjō xaá, chjiénga 'niú ngase ngatamaya ndikón, ngase ma kui xi ndyi'bínijmi kōjo xi ndyibokoyá eén Néná.
- ¹⁸ Ngat'a bi tsó xojōn eén Néná: “Ngat'a fo'mejín ts'oa choyōjo xi'iín xi bitjiá to ndsokōan ññōō”, kó ti bi tsó nga: “Nda xi ts'énxaá tjínrií kjoanda nga kamachjií.”
- ¹⁹ Ngat'a ni'ínjiiín xki tsi tjín xi kōnguíta'in ngo xta xi xchá, ngototo tsi jó kōjo tsi ján ma chistikō xi tjiín xi ts'énbonguíta'iín.
- ²⁰ Tanga kui xta xi takó ndyits'enjeé, ti'inchjini ji nguindyikōn ngayeje xta nangoxii, tsi'e nga xta xi ngasee kamandikoón.

²¹ Nguindyikōn Néná kojo nguindyikōn Ndiáná Jesukristoō kojo ndítsjie xi ja'ájin, 'niú ts'énmí'aá tsí'e nga sī'inkjatjosén ji ni xi t'íxiaán, nga ta són sī'inje ji xtaā kó nga jmíjin xi chje'éjin ji.

²² Ngatā taxkiya boe'éxéjin ngo nda nga k'uíjñiséen ndse, ngat'a tsi ta, ta chiboa ko'e'éxéē kojo ji nijan sī'injéje. Tsjiets'én tindyin kjoāa ngayeje ni xi ndajín.

²³ Nguiti ta soboá ndójoajín xi 'yí, tasá chíí bino t'i ji nganda tsí'e ngants'oe kojo kjoāa chí'in xi ngotjón ngotjón tsoboánij.

²⁴ Tjín xta xi ya çan çan jeé nguindiee nga satíjeé, tanga kje'e xta xi jaskan ya tsí'e.

²⁵ Ti boā ti ts'én ni xi nda ni'aán ya çan çan, kó ni xi kje'eé kamajín ngatsje nixtjin nga k'uíndo'má.

1 Timoo 6

¹ Xta xi moso xi kastiñaá chjiénga koójin kon nga 'niú skuiéndikón ndiaa, tsí'e nga ch'ojín ts'én kondókjoā kjoāa Néná ti nde ch'ojín ts'én kondókjoā kjoāa ni xi tjibókoyaá.

² Kó xi tjín ngo ndia xi s'ijjin Néná, jmí tsi kjoāa nga ndsejen s'ijjin Néná ngajoó s'e skuiéndikónjin, tasá chjiénga nda ngase sa'ínseén, ngat'a tjoó ndiaa kojo ngat'a s'ijjin Néná kui ndiaa. Kuí nij xi takoyéē kojo tatíxoméē xta nangoxij.

³ Tsi tjín ka'a xta xi kokóya kje'e ni, kó tsi sasiénjin én nda xi tsí'e Ndiáná Jesukristoō, kojo tsi bokoyájin xtaā nga xchandikón Néná,

⁴ kui xi boā ts'eén, ngo xta xi je 'boxié yojoo, kó jmí ni bejín, ndajín ts'énkjó, kó je kamángaa nga chjiatijo xtaā kjoāa tajmí énní, kó kja ndibáníí kjoā'ontakoón, kjoabixkaán, kjoach'otsoó, kojo kjoāa nga nguiti ma'niátakónjin xkjin,

⁵ kojo kjoabixkaán xta xi ndajín ts'en tikón kjoakjintakoón, kojo xi bejín ni xi jakoxij, kó ts'énkjó nga tsi skuiéndikón Néná kamachon. Xín ti'inkje'éē yojoo kui xtaā.

⁶ Tanga kjénní nga ts'enchonná kui kjoayandikoón Néná tsi tsja tjínná kjoāa ni xi tjínná,

⁷ ngat'a nga jé'e ñá kui ngasondiee jmí ni kich'iajin ñá, kó jmí ni x'iajin ñá nga konguín.

⁸ Kuíni nga tsi tikónná ni chinie kojo njño xi xchajá, tsja ngat'iéná kjoāa kui nij.

⁹ Ngat'a kui xta xi mejeén nga kama choon, ts'enseén ni xi 'bonchajo, ngat'a ta chiboa ma mejénrií ni xi jmí ni chjijjin kojo ni xi ndajints'eén, kó kui nij xi ts'enkjé kojo xi ts'enchája kui xtaā.

- 10 Ngat'a kji'a nga 'niú ni'ántjó toon, kja ndibánií ngayeje tokoya ni xi ndajín, kó tjin xta xi tangat'ani nga mejeén kamachon nga xín kats'énkja'a kjoas'ijiin, kó ti kuíni xi ndyits'en'oón yojoo.
- 11 Tanga ji xi xtaa Néná ji, tiyíi kui nií, kó kja t'entjingui ji kjoakixii, kjoayandikoón, kjoas'ijiin, kjoatjoó, kjoachiyákoón kjoandaxtaa.
- 12 Tixkántjé ji kjoas'ijinná, chjábé tsján tsján ji kui xi katsjáná kjoamindyion ngatsjé nixtjiin, ngat'a kuí xá tsíchjianií Néná, kuíni nga ki'míye ji nga s'ijiin Jesukristoo nguindyikon kjin xta xi kamá chistikoo.
- 13 Be Néná kui xi katsjaá kjoamindyion ngayeje ni xi tjiin, kó ti be Jesukristoo xi katsáyá 'yáni kui, kji'a nga akatíjeé nguindyikon Ponsio Pilatoo, nga an ts'énbotixomaa ji kui nií,
- 14 tsí'e nga si'inkjatjosén yeje ji kui kjoabotixoma xi ts'éntsjaa. Tsjiets'én ti'inkjatjosén ji kui nií kó nga jmíjin xi ngo ni koónguíta'iin ngaskande nga kokó nguini yojoo Ndiáná Jesukristoo.
- 15 Kui Jesukristoo xi kjo'e kuí ma nixtjin xi mejeén Néná nga kjo'e. Ta ngo tsi ma kui Néná xi tsja tjiin kui xi botixómáná ngayeje ñá, kuí xí nda Ree re kjo Ndiáa ndia.
- 16 Ta kuí tsi xi 'mejín, kó kja tikónjin ngo ndí'í 'na nínga ngojín xta xi ma fochó tiña, kui xi kjié ngo xta xi be, ti nde majín be, kui tsí'e ngatama ngayeje kjoayandikón kjo nga'niú, ta kji'áni. Bōa kji'i.
- 17 Xta choon kui ngasondiee tatíxoméé nga jejín 'boxié yojoo, ti nde nga kjoachoonjin xi kama'niátakón, ngat'a kjoachoon jmí tsi ngatsjé nixtjiin nga s'ijña, tasá kui Néná xi tikoón xi ngatama'niátakón ngat'a kui boá xi tsjáná ngayeje ni xi machjiénná, tsí'e nga tsjats'én si'ankjién kui nií.
- 18 Tatíxoméé xta choon nga ni xi nda sa'ín, ngat'a kuí nií xi kjoachoon kama, kó nga ndikonkónjin kama nga tsjaá kjo nga sa'ínkabisón xtaa ni xi tjiin.
- 19 Bōa ts'én nga k'uiéé ngo kjoachon xi kosíkojo nixtjin xi s'e ndibaá, kó k'uiéé ngo kjoamindyion xi jakoxii.
- 20 Ji Timoo, nda ts'én ti'inkjatjosén ji xá xi kini'ánk'as'ieen, ngata ni'ínsenjiin én xi jmí ni chjjiin, kjo én ndiso xi chjja xtaa kui xi kjoakjínkón ndyitsoó,
- 21 ngat'a tjin ka'a xtaa xi kamá'niátakón kui kjoakjínkón xi ndiso kó kuíni nga xín iñá kjoas'ijin xi tsí'e Néná. Néná nga tsjajnú kjoandaa. Bōa kji'i.

2 Timoo

2 Timoo_1

1 An Pabloo, nda apostroo Kristo Kjisoo ngat'a Néná xí boá ts'en kamámejeén, xikó ts'én Néná katsáyatjón nga tsjaá kjoamindyion xta xi s'ijiin Kristo Kjisoo.

2 Tjits'entindee ji Timoo, ji xi ndí tjóna. Néná xí Na'mii kojo Jesukristoo kui xi Ndiáná nga tsjaá kjoandaa, kjoanimatakoón kojo kjoaxioó.

3 Tsjaá ndok'óchji Néná nga nda tjits'énjoo, kó nga foa'átsjienna ji ngatsjé nixtjin chjiáa Néná nga nixtjin kojo nga nixtjien. Tsjie tikón kjoakjintakónna nga ts'en an xaá Néná, xikó kats'én xta xi xchaáná.

4 Nga foa'átsjienna nga kachjatjén ndandyikin, mejéna nga skuie nguiñaá ts'i'e nga k'uiéna kjoatsja.

5 Foa'átsjienna nga ngayeje inimaa nga s'ijiin Néná. Tjón ma naxcháa xi 'mí na Loidaa kis'ijiin kojo naáa xi 'mí na Eunisee nga. Kó ngot'e 'ne be an nga ti boá ti ts'én s'ijiin ji nga.

6 Kó kuíni nga ts'énbotixomaa ts'i'e nga si'inkjín jí kui kjoanda xi katsjaá Néná kji'a nga íjñasoón ndsa an.

7 Ngat'a Néná jmí tsi ngo asién nixtjin xi tsiendíkón xi katsjáná, asién nixtjin xi tjín nga'niú boá, xi tjín kjoatjó kojo xi ts'i'e nga kamaná nga nda konguínjo yojoná.

8 Kó kuíni nga ngata soboájin maá nga k'uinijmi jí kjoaa Ndiáná, ti nde ngata soboájin maá nga k'uinijmi jí kjoaa an nga ndoboaya tji'yá an tangat'anij Jesukristoo. Kó ji nga kuitjéjin ji kjoanima tangat'aa éntjatsiee, Néná tsjaá nga'niú ts'i'e nga xchikjoaa xikoó an.

9 Kui Néná xi ts'axié'áná kojo xi tsíchjianá ts'i'e nga ngo naxínda tsjie kama, jmí tsi kjoaa ni xi kini'án, tasá kjoaa ni xi je tjínda kojo kjoaa kjoanda xi katse'éna ñá nga kui Kristo Kjisoo xi kondókjoa ñá ndeskande nixtjin nga kats'énda ngasondiee.

10 Kó ngot'e 'ne Néná akó kjoandaa nga je'e Kristo Kjisoo, kui xi ts'axié'áná, kó kui boá xi kats'énkjié nga'niú kjoaboyaa, kó akó nga kama k'uiéna ngo kjoamindyion nínga nguiti koyaján ñá tangat'anij ni xi tsó éntjatsiee.

11 Néná katsjána ts'i'e nga kama an ngo xi ku'íinijmi éntjatsiee, ngo apostroo kojo ngo mostroo.

12 Kuíni nga tsie kjoanima xi ts'énfoa'atio an kjoaa ngayeje kui nij, tanga soboájin mana, ngat'a je be an 'yání xi je kis'ijinna, kó be an nga jakoxi nga kui tjín nga'niú nga takó s'inijmi kui én xi katse'éna ngaskande nixtjin nga Néná skotsijeén mí ni xi kats'én nga ngo nga ngo xtaa.

13 'Niú ti'ins'ijin ji Kristo Kjisoo kó ngat'ieé kjoatjóó, ts'i'e nga boá ts'én kókoye ji kjoabokoyá xi ndaa xikó ts'én akóyaá an.

14 Ngatasikójoo Asién Nixtjijn Néná xi tikónjinná ts'i'e nga xchíin kui kjoabokoyá nda xi katse'eé nga kókoye ji.

15 Já je ye ji nga ngayeje xta xi chjiani nangui Asia kó ngaskande Fijeloó kojo Ermójenee índomasienna.

16 Ndianá nga tsjaá kjoanimatakoón xta xkjín Onesíforoó, ngat'a kui ndaa achichí kjín ndiya katsjánga'niúna kó soboájin kamaá nga ndoboaya kis'ijña an.

17 Kji'a nga kis'ijña naxiéndá Roma 'niú tsangasena nga jachó, ngaskande nga kasakoó an.

18 Ndianá nga tsjaá kjoanimatakoón nixtjin nga skotsíjeen mí ni xi kats'én nga ngo nga ngo xtaa. Kó ji je ye chan chan ji kókji'i asíkojoná Onesíforoó kja naxiéndá Éfeso.

2 Timoo_2

1 Kó kuíni nga ji Timo, ndí tsa'an, ti'inga'ní jí kjoaa kui kjoanda xi katse'éná ngat'aa Kristo Kjisoo.

2 Ni xi je kanda'yéní nga kixiya an nguindyikon kjín chistikó, mejenna nga kókoyéé já xi ma'niátakón, ts'i'e nga kamaa kókóyaá kje'e xta.

3 Ti'inchíkjoe ji kjoanima xi kuitjatí ji, ngat'a jí xi xikoó ngo ndajun xi ndaa Kristo Kjisoo.

4 Ngojín ndajun xi tjits'énxá xi kamamejeen sanguínjin yooó ni xi tjín kuí ngasondiee, ngat'a chjiénga tsjats'én k'uijná nguindyikon xi katsjaá kui xaá.

5 Kó ti boá ti ts'én, ngo nda xi ts'éntsaton kamajín sakoó ngo ni xi ni'án tsi tjónjin sa'íntsobe xikó kji'i kjoakitij kui kjoanton.

6 Ti boá ti ts'én nda xi 'niú tjits'énxá nguujin jnoó, tjínrii kjoanda nga kui xi tjón sakoó ni xi kamáxchaá.

7 Nda ti'inkjé jí kjoaa kui ni xi t'íxiaán, kó Ndianá tsjaá nga kamákjiin ngayeje kui nij.

8 Ngatja'átsjieen Jesukristoo nga xta tjeé re Ndabij chjiani kojo nga ja'áyaá nguujijn xta xi je jesoón, xikó tsó éntjatsiee Néná xi ts'énxiya an.

9 Kó tangat'anij kui éntjatsiee nga tjits'enchíkjoe an tsie kjoanima, ngaskande nga tjít'a an n'niú kicha xikoó ngo xta xi tjín jé, tanga eén Néná tjítá'niujín.

- 10 Kuíni nga ts'enchíkjoa an ngayeje ni tangat'anij nganda xta xi je ja'ájin Néná, tsí'e nga kojo kui sakóo kjoa'naxié'aá kojo kui kjoaje xi majiin fe xi tsjaaná Kristo Kjisoo.
- 11 Tanisién 'niú 'niátakón kui én xi bi tsoó: Tsi akayajo Kristoo, ti boá ti ts'én kujindyión xikó ts'én tikón kui.
- 12 Tsi sjan'anchíkjoa kui kjoanimaa, ti boá ti ts'én nijan kotixomajo. Tsi sj'ankie ján yojoná nga kja timatjinguí, ti boá ti ts'én sa'ínkiejín yojoo nga bená ñá.
- 13 Tsi kje'e xta kamajín kama'niátakónná ñá, tanga kama kama'niátakón Kristoo. Ngat'a kui kamajín tsi ti kui kosikjo eén.
- 14 Ti'inkja'átsjín xta nangoxii nguindyikon Ndiáná kó boá t'íin nga chjiénjín nga tajmí énní xi kujchjati, ngat'a jmí ni chjijín nga boá ni'an kó tasá ndajints'eén kó ts'enchája xta xi nt'ieé kui kjoandokjoati.
- 15 Ti'in ji ngo nga'niú tsí'e nga nda ts'én k'uín jí nguindyikon Néná xikoó ngo nda xi je kini'ánjo'o, xikoó ngo nda xi ts'énxá xi jmíjín mí kjoaa nga soboa kamaa, xi bokoyá chan chan én xí jakoxii.
- 16 Tanga ngata ni'insenjín én xi jmí ni chjijín xi tsí'e kui ngasondiee, ngat'a xi boá ts'én chjiaa ts'énkjín yojoo Néná.
- 17 Kó kui ni xi bokoyá ma tsie xikó maá chi'in ndí'yó, mandayajín, boá kamaá Imeneo kojo Fileto,
- 18 kui xi je xín kats'énkja'aa yojoo jakoxii nga boá ndyitsó nga kjoafoa'á'yaá je xó kamá, kó boá ts'én kats'éntsabéjín kjoas'ijín tjín ka'a xtaa.
- 19 Tanga takó 'niú tikón eén Néná kó tikón xikoó ngo xó xi 'bítjats'ennij ngo ndi'a, nínga bi ts'én kjit'a: “Ndiáná be kui xta xi je tsí'e”, kojo: “Ngayeje xta xi mí'átjéni nga ts'enkáxoma ja'eén Néná, ngat'índomasien ngayeje ni xi ndajín.”
- 20 Nguiyaa ngo ndi'a je, jmí tsi ta ni xi tonsinié kojo tsi ta ni xi tontiboa tsi xi tjín, ti tjín ni xi yá kojo ni xi ndie kamándani nga, tjín xi ta kji'ání tsi nga ni'ánkjién, xikoó nga ma s'ué, kó ti tjín ni xi ndyiojón ndyiojón ni'ánkjién.
- 21 Kuíni nga tsi tjín xi sa'íntsje yojoo kjoaa kui ni xi ndajín, xikóní tsi ngo ni xi ni'ánkjién nga ma s'ué kama. Kuí xí tsje kama kó Ndiáná kama sa'ínkjén, kó k'uijñánda tsí'e nga sa'in ngayeje ni xi nda.
- 22 Chje'éxíin yooó ni xi ndajín xi mején ts'én já xongoó, kó t'entjngui ji kjoakixii, kjoas'ijín, kjoatjoó kojo kjoaxioó, kja ti'inkamaje xta xi tsje inimaa kojo xi chjiaa Ndiáná.
- 23 Tanga nga kjaín ni'ínséen kjoandokjoati xi kitikjoa kojo xi jmí ni chjijín, ngat'a je ye ji nga kuí ni xi ts'énkjáná.
- 24 Ngat'a ngo xta xi mosoo Ndiáná chjiénjín nga xta skjánjo, tasá chjiénga nda sa'ínjo ngayeje xta, chjiénga kamaa kokóya, kó chjiénga k'uiéé kjoachiyákjoa.

25 Chjiénga nimaḱjoa kama ji nga si'inchjini xta xi kondra síndoo ni xi tibokoyé ji. Tsi'e nga tsi ta'a nga Néná xí mejeén tsjaá kjoanda kui xta kondraa nga sa'ínk'oyá yoojo tsi'e nga skuie ni xi jakoxii,

26 kó ngatangaa ni xi 'bonchajoni kui xindajín diabloo, kui xi ndyiaa ndoboaya xtaa tsi'e nga ta ni xi mejénrii kui, ni xi sa'ínjo.

2 Timoo 3

1 Ti chjiénga xchie ji kui ni nga: nga nixtjin xi fet'aa, kjindibá nixtjin xi tanisién ni'in kama.

2 Ngat'a xtaa kama'onkon, toon xi 'niú sa'íntjó ngase, je kamaa yoojo, ta kuí tsi xi sa'íntjó yoojo, ch'o katsoo Néná, kuínt'ie'énjiin xi xchaá, xta xi ts'énkiejín yoojo nga bosíkojo kama, kó skuíendíkónjín Néná.

3 Jmí kjoatjó kojo jmí kjoanimatakón k'uiéjiin, kuí'índisota'in xta xi ngasee, kamajiin kuí'íniuú yoojo nga ni xi ndajín sa'ín, tamá kama kojo kondra kamaa ngayeje ni xi ndaa.

4 Kotíña xkjín kojo taxkiya sa'ín ngo ni, achichí je k'oxié yoojo, tjó ngase kamaa kjoatsjaa yoojo ta boajiin nga Néná kongase.

5 Ja sa'ín xi bendikón Néná sa'ín, tanga kjoaa xikó ts'én síndo, kokó nga jmíjiin kui nga'niú xi Néná tsjaá xta xi bendikón. Ngata kjaín ni'ínkamaje ji kui xta xi'ba.

6 Ngat'a kui boá kui xtaa xi 'bos'ien xki ndi'a, kó 'bindísojo íchjín xi inda tjimá xi majiín 'bí'niuú yoojo nga ndyits'en jé, kui xi ndyint'ie'eén tajmí niní xi mejeén inima.

7 Kui íchjiin ngatsjé nixtjin mejeén nga kamaa ngo ni xi tjatsie, kó jmí nixtjin kamaa kamakjiin ni xi jakoxii.

8 Kó xikó kats'én já tji'e Janee kojo Jambree nga kondra kijií Moisee, ti boá ti ts'én kui xtaa kondra síndoo ni xi jakoxii. Xta xi je nguiti ndajín kjoakjintakoón boá, kó ya nga nguiti s'ijinjiin Néná.

9 Tanga kjoatjónjín ni xi ndyits'enkjó, ngat'a ngayeje xtaa makjiin nga xta chini boá, xikó kamaá Janee kojo Jambree.

10 Tanga ji Timoo, je nda ye ji ni xi akoyá an, kojo xikó ts'en an, kojo mí ni xi mejénna sa'in an, kojo kjoas'ijinna, kojo kjoachiyákjoana, kojo kjoatjóna, kojo xikó ts'én tjits'enchíkjoa an ni xi ts'énfoa'atio an,

11 ti je ji nga ikiyotjinguina kojo kui kjoanima xi ja'atio an, kojo kóts'en kats'enchíkjoa an kja naxínda Antiokía, kojo Ikonio, kojo Listra, achichí kjoamiyotjinguí xi ja'ajin an, tanga Ndiána ts'axiéjinna ngayeje kui ni.

12 Kó jakoxi boá nga ngayeje xta xi mejeén skuíendíkón Néná kó s'ijiin Kristo Kjisoo, tsie kjoamiyotjinguí kjoa'atio.

13 Tanga kui xta xi ndajín kojo xi ndyi'bindisoó 'niú ngase ndajín kamaa, nga k'oncha kojo nga x'inchajo.

14 Tanga ji takó 'niú t'entjinguí ngayeje kui ni xi je akakoyaá, kui ni xi je kasasieen kó ye ji 'yání xi akóyaá,

15 kó nga ndeskande koó nga ndachí ji nga ye ji xojon én tsjiee Néná, kui xi tsi s'i'inye ji tsjaá kjoakjínkón, tsi'e nga kjetjo'áa yojoo nga s'ijiin Kristo Kjisoo.

16 Ngayeje ni xi kjit'a xojon eén Néná, Asién Nixtjin Néná boá xi íñajin én xi í'ta xta xi kats'én'indó ngayeje kui xojoon, kó nda kuí eén tsi'e nga kokoya, tsi'e nga 'niú kondókjoajo xtaa, tsi'e nga s'anchjinie xtaa, kojo tsi'e nga kokoyaá xtaa kóts'en nga kixi k'uíndo,

17 kó kuí xojoon xi sa'ín nga xta xi ndyits'en xaá Néná, k'uíndonda nga kamaa nga sa'ín ngayeje ni xi nda.

2 Timoo 4

1 Nguindyikon Néná kojo nguindyikon Ndjaná Jesukristoo, kui xi kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kats'én xta xi síndo kojo xi je jesoón nixtjin nga kókó yojoo kji'a nga kotixoma, 'niú mí'aá ji,

2 nga t'ínijmí xtaa kui eén, boá ti'in ji nga kama kojo nga kamajín, ti'in'indakon tsi'e nga skuie tsi ndajín kji'i ni xi kats'én, ti'inchjini ji kojo te'é nga'ní, kó takoyee nga bi tsiee kama takín.

3 Ngat'a kjindibá nixtjin nga xtaa nguiti sa'ínsenjiin nga kuint'ie kui kjoabokoyá xi ndaa, tasá ni xi mejeén inimaa xi sa'ín, kó kongase ngo sen mostro xi kokóyaá ni xi tsjaá nga kuint'ieé kui.

4 Kui xtaa nguiti kuint'iejiin én xí jakoxii, kó tasá ngayeje tokoya én xchá xí sa'inseén.

5 Tanga ji tajmí niní xi s'in, nda ts'én t'íjni ji kjoakjintakoon, ti'inchikjoe ji kjoanima xi kuitjatí, t'ínijmi ji éntjatsiee Néná, kó nda ti'inkjatjosén ji xáa.

6 Ngat'a an je ma kama an xikoó ngo chjie xi ni'ánk'as'ieen Néná, kó je makjachó chiboaa nga k'uijñá an kui ngasondiee.

7 Je askjantjé an nga ichjáa xta xi kondra kijini eén Néná. Je jachó an nínga fet'aa ndiyaná. Ngatsjé nixtjin nga kis'ijinna Néná.

8 Ngot'e 'ne je sakóna ngo ni xi ni'án xi sakoó xta xi kixi síndo nguindyikon Néná, kui xi tsjaana nga kjocho nixtjin kui Ndjaná xi kixi ts'én skotsijeen mí ni xi kats'én xtaa, kó jmí tsi ta an tsi xi tsjaana kui chjí xi ni'aán, ti tsjaarií ngayeje xta xi achichí kjoatjó tjiin nga ndyikoyaa nga tsjats'én kjo'e nguini Ndjaná.

9 Ti'in ji ngo kjoa'niú tsi'e nga tsá kjindibéchinní,

- 10 ngat'a Demaa tjo ngase kamaa niu kui ngasondiee ko je ijnámasienna nga kiji naxindá Tesalónika. Kresentee je kiji nangui Galasia ko Titoo nangui Dalmasia kiji.
- 11 Ta kui tsi Rkaa xi k'ie tikónjona. Tindyisé ji Markoo ko nijan ndibéje, ngat'a kui boá xi kamaa kosíkojona xa xi tjíts'en an.
- 12 Kó Tíkikoo naxindá Éfeso katsanguiya an.
- 13 Kji'a nga kjindibé ji, ch'iení kui njñona xi boaja an nga ma chonch'aán, kui xi ijña an naxindá Troa kja ndi'aa Karpo, ko ndibéjení xojonna, kuí ma xi 'niú chjienna kui xi tjixin kamándajoni.
- 14 Achichí kjoaxti katsjana Rijaá, nda chjiniekicha. Ndiána kui'ichjií kjoaa ni xi kats'én.
- 15 Chín yojoo kjoaa kui, ngat'a kondra tikónnií kui eén Néná xi ndyibokoyá ñá.
- 16 Kji'a nga tjon ts'axié'á an yojona nguindyikon jáxaá, nde ta'yajín xi asíkojona, ngayeje xtaa índomasienna, mejenna nga Néná koa'axkijiín kui nií.
- 17 Tanga Ndiána kis'ijñajona ko katsjana nga'niú, ts'ie nga kamána nga inijmi an eén Néná ko tsint'ie ngayeje xta xi judíojín. Boá ts'én nga Néná ts'axié'ána nga kini'ánk'ienjína.
- 18 Kó Ndiána k'oxié'ana kjoaa ngayeje ni xi ndajiín, ko k'oxié'ana ts'ie nga kui kotixomana kja ndi'ak'ajmií. Kui ts'ie ngatama kjoaje ngatsjé nixtjin. Boá kji'i.
- 19 Tinde boá t'ín ji na Priskaa kjoa Akilaa kjoa xta xkjín Onesíforo.
- 20 Erastoo kja kis'ijña naxindá Korinto, ko Trófimoo naxindá Miletó kastie chi'in ko kja ijña an.
- 21 Ti'in ji ngo kjoa'niú nga kjindibé ji nguindiee chonch'aán. Tinde xó boá tsó Eubulo, kjoa Pudentee, kjoa Lino, kjoa na Klaudiaa kjoa ngayeje nts'ie xi síndo k'iee.
- 22 Ndiána Jesukristoo ngas'ijñajin inimáa. Néná nga tsjajnú kjoandaa ngayejejnú. Boá kji'i

Titoo

Titoo_1

- 1 An Pabloo, mosoo Néná kojo apostroo Jesukristoo, xikó ts'én s'ijiin xta xi je ja'ájin Néná kojo xikó kji'i kjoakjintakón xi jakoxii nga bendikón Néná, boq kji'i xána,
- 2 kuíni nga ndyichiyáa kjoamindyion ngatsjé nixtjiin, kui ni xi ndeskande nguindiee nga kamánda ngasondiee katsáyatjón nga tsjaaná kui Néná xi majiín 'bíndisoo.
- 3 Nga jachó nixtjin, Néná xi 'boxié'áná akó çan çan eén kó an katsjáxána nga ts'én'binijmi an.
- 4 Ji ts'éntsanguiyaa kui xojoon Tito, ngat'a jakoxi boá nga ji xi ndína kjoaa kjoas'ijinná. Néná xi Na'miná kojo Ndiána Jesukristoo kui xi ts'axié'áná nga tsjaá kjoandaa, kjoanimatakoón kojo kjoaxioó.
- 5 Kia kats'enk'ijñaá jí tjingui Kreta, ts'i'e nga si'indaye ni xi chajaa nga kamandaya kojo ts'i'e nga xki nangui koe'éxée xta xi xchaá nangoxii, xikó ts'én atixomaa an nga si'in ji.
- 6 Xi kama xta xi xchaá kui boá xi jmíjin xi ch'o ts'en kujichjiata'in, xi ta ngo tsi chjoón tjiin, xi ndií s'ijin kamaa Néná, kojo xi ndií kixi k'uíndo nga jmíjin xi ch'o ts'en kujichjiata'in kojo nga kuint'ié'én.
- 7 Ngat'a chjiénga, nga kui xta xi nguitokoo nangoxii kama, nga jmíjin xi ch'o ts'en kujichjiata'in nga tjits'én xaá Néná. Nga nk'akonjin k'oxié yoo, nga kamajin xtinda kama, nga chjiénjin nga ts'atio k'uí bino, ti nde nga kamajin xta xi kjan kama, ti nde nga kamajin sa'in mején ndyikon toon ni xi ndajin ts'en kasako.
- 8 Tasá chjiénga nga tsja kamaa nga k'uíndo xta ndi'aa, chjiénga sa'intjó ni xi ndaa, ngo nda xi nda sa'inkjiin kon ni xi sa'in, ngo nda xi kixi, ngo nda xi tsjie kojo ngo nda xi ti kui botixómaá yoo.
- 9 Én xi 'niátakón xi akakoyaá kuí xí chjiénga kokóya, ts'i'e nga kamaa tsjanga'niuú kje'e xta nga sa'inkjién kui kjoabokoyá ndaa, kojo ts'i'e nga sa'inkie nga sa'ink'oyá yoo kui xta xi kondra síndonij kui kjoabokoyaá.
- 10 Ngat'a achichí xta tjin xi nt'ié'énjiin kjoabokoyá xi ndaa, kui xta xi chjia én xi jmí ni chjiin kó 'bonchajo xtaa, ngase ma kui xta judío xi bokoyá nga si'an sirkunsisioon.
- 11 Kui xtaa chjiénga kjókjo ts'oa, ngat'a ndyibokoyá ni xi chjiénjin nga kokóya. Boq ts'én 'bonchajo kjin xta, tangat'ani nga mejeén sa'in ton.
- 12 Ngo nda chjinie'én xi ts'i'e kui jaá xi bi katsó: “Xta xi chjiani tjingui Kreta, ngatsjé nixtjin nga xta ndiso, xta xi ndajin, xta xki'á kojo xta tsi'é boá.”

13 J̄akoxi kuí ni xi katsó kui ndaa, kuíni nga 'niú ndokjoeje, tsi'e nga kixi kjojo kjoas'ijiin Néná,

14 kjojo tsi'e nga k̄iajín sa'ínseén én xi jmí ni chjijín xi chjia xta judíoo, ti nde nga k̄iajín sa'ínseén kjoabotíxomaa xta xi nguiti k̄iajín ndyifítjinguí j̄akoxii Néná.

15 Ngayeje nii xi tsjie máa xta xi tsjiets'én tikón inimaa, tanga xta xi ndándí síndo nguindyik̄on Néná kjojo xi s'ijinjiin Néná ngojín ni xi tsjie máa, ngat'a ngaskande ni xi ts'énkjó kjoakjintakoón tsjiejin tikón.

16 Be xó Néná tix'ian ndyitsó, tanga ni xi ndyits'en bokó nga jmí tsi s'ijin j̄akoxii Néná. Kui boá kui xtaa xi ndajín kjojo xi nt'ié'énjín, kó nde chiíjín máa ts'én ni xi nda.

Titoo_2

1 Tanga ji ndokjoeé ji ni xi nijan ma kjoabokoyá xi nda xi akakoyaá.

2 Boá t'íin xta xi xchaá nga nda sa'ínkjó, nga xchandíkón, nga nda sa'ínkjiin kon ni xi sa'ín, nga nda ts'én k'uíndojo kjoas'ijiin, nga k'uiéé kjoatjó kjojo nga k'uiéé nga'niú tsi'e nga sa'ínchíkjoa ngayeje kjoanimaa.

3 Ti boá ti ts'én íchjín xi xchaá chjiénga skuiéndíkón Néná, kó chjiénjín nga én ndiso k'uitsómajo, ti nde kamajín ts'atio k'uí bino, chjiénga na mostraa ni xi ndaa kama,

4 tsi'e nga kokóyaá íchjín kjindií nga sa'íntjó xi'íin kjojo ndií,

5 chjiénga nga nda sa'ínkjiin kon ni xi sa'ín, chjiénga tsjie kama inimaa, kjojo nga skoón ndi'aa, nga ndaxta kama kjojo nga skuiéndíkón xi'íin, boá ts'én nga ta'yajín xi ch'o ts'én kuichjiata'in eén Néná.

6 Ti boá ti ts'én 'niú ndokjoeje já xongóo tsi'e nga nda sa'ínkjiin kon ni xi sa'ín.

7 Ti jii te'ée ngo chiboá nga ni xi nda tini'ín ji. Nga kokoyée, ngatamaya nga kixi tini'ín ji kjojo nga tiyendikín jí yojóo.

8 Én nda ndokjoeé ji kó nde ngojín xi kamaa kuichjiata'iin, tsi'e nga soboa kamaa kondraa, kó boá ts'én nga nde chií kamajiin ch'o katsoná.

9 'Niú ndokjoeje moso xi kastiñaá tsi'e nga skuiéndíkón xta xi ndiaa kjoaa ngayeje ni xi sa'ín, kó nga ni xi tsja kamaa ndiaa xi sa'ín, kó nga kuichjia'ájín,

10 ngata ts'énchéjéjín, tasá ngo xta xi 'niákón ngayeje nii ngatama, tsi'e nga kokó ngayeje kjoatsjakji'i kjoabokoyá xi tsi'e kui Néná xi ts'axié'áná.

11 Ngat'a Néná je akoó kjoandaa ngayeje xtaa, kó kui boá xi 'boxié'áná,

¹² nga ts'énbokoyáná nga nguiti si'án jín ñá ni xi ndajín kojo ni ngasondie xi mejeén inimaná, kojo nga nda si'ankjín takón ni xi si'án, kojo nga kixi si'án kojo nga xchandíkón Néná tjienga tindiyón kuí ngasondiee.

¹³ Xchiyaráa kui kjoachiyá xi tsjáná kjoatsjaa: nga kokó yoojo Jesukristoo kui Néná xi tjiín kjoaje, kojo kui xi ts'axié'áná,

¹⁴ kui xi katsjá yoojo nga kini'ánk'ién tangat'anii ñá, nga íchjítjéná nga jatjo'a ñá kjoaa ni xi ndajín xi kini'án kojo tsi'e nga sa'íntsijená nga ñá xi xta naxínda xi tsi'e kama ñá, kó nga ngayeje takón nga ni xi nda si'án.

¹⁵ Kuí nii xi chjiénga kokoyé. Te'énga'nii kó ti'inchjini ji xtaa nga si'inkjín jí xá xi tjiín. Ngata ngojín xta xi ta ton skuiee.

Titoo_3

¹ Ti'inkja'átsjii xta nangoxii nga skuiendíkón xta xi botixómaá kojo jáxaá, ngatint'ie'eén kó ngat'índonda nga sa'ín ngayeje ni xi nda.

² Ngata jmí xta chjiata'injín, ngata jmí kjoaxchán 'boxiéjín, tasá ndaxta ngatama, kó ngatamabe xta xi ngasee nga tjiín kjoanimakjoa.

³ Ngat'a ngas'e ti boa ti ts'én ñá xta chini kamá kojo kanda'yá'énjín ñá, kis'íntsoma kichajá, kó mosoo ngayeje tokoya kjoatsjaa yojoná xi mejeén inimaná kamá, kó nguijii ni xi ndajín kojo nguijii kjoa'ontakón kixindyionjin, kó ñá kini'ánch'o kó ti kini'ánch'oná ñá.

⁴ Tanga kji'a nga akó kjoandaa Néná kui xi ts'axié'áná kojo kjoatjó xi tjiín kjoaa ngayeje xtaa,

⁵ ts'axié'áná, tanga jmí tsi kjoaa ni xi kini'án tsi kjoaa ngo ni xi kixi xi kini'án, tasá tangat'anii nga kamánimaa ñá. Kats'éntsijená kji'a nga kats'éntsen nguíná kó Asíén Nixtjii xi kats'éntjatsieyaniná.

⁶ Néná achichí tsie Asíén Nixtjii íñajinná ngat'aa kui Jesukristo xi ts'axié'áná.

⁷ Néná kats'énkixiná kjoaa kjoandaa, boa kats'én tsi'e nga k'uiéná ngo kjoachiyá nga sakóná kui kjoamindyion ngatsjé nixtjii.

⁸ Én xí 'niátakón boá xi'bi, kó mejénna nga 'niú kondókjoa kjoaa kui nii, tsi'e nga kui xta xi s'ijii Néná ta soboá ni xi nda xí sa'ín. Achichí nga nda kui eén kó machjieén ngayeje xtaa.

⁹ Tanga ngata ni'insenjiin kjoandokjoati ni xi jmí ni chjiiin, kojo kjoaa tje xta xi xchaá xtaa, kojo kjoaa kjoandokjoatii, kojo kjoandokjoatii kjoakitii, ngat'a jmí ni chjiiin kui nii kó bosikójojiná.

¹⁰ Kui nda xi bokjángá xta nangoxii, ndokjoeje tsi ngo kojo tsi jó ndiya, tanga tsi sa'ínsenjín, nguiti boe'éndiejii nguuya nangoxii.

- 11 Je ye ji nga kui xi bōa tjíts'eén je kats'énkjatsón soboá yojoō, nguījiin jeé tikónjin, kó ti kuíni tjíts'énkjí yojoō nínga xchaja.
- 12 Nguije sanguiyaa Artemaa kojo tsi Tíkikoō, ti'in ji ngo kjoa'niú ts'ē nga kjindibéchinní naxiíndá Nikópoli, ngat'a je bōa kixian an nga kiā sa'ínkja'a an chonch'aán.
- 13 Tasíkeje ngayeje ni xi kamaa nga kosikeje nda xi 'boxié'áná xi 'mí Senaa kojo Apoloō, te'ée ngayeje ni xi kamachjeén ts'ē nga takó koeje kó nga jmí ni xchajjiín.
- 14 Kó xtā tsañá ngatamakjiín nga sa'ín ni xi nda kojo nga kosíkojo tsi ngo xtā xi chjieén tsja, ts'ē nga k'uíndo xikoó xtā xi kama ngasee nda ts'én k'uíndo nguindyikōn Néná.
- 15 Tinde xó bōa tsó ngayeje xtā xi síndojona k'iee. Ti'in tinde ji xtā xi tjoó ñá nguīyaa kjoas'ijiin. Néná nga tsjajnú kjoandaa ngayeje jún. Bōa kji'i.

Filemoo

Filemoo_1

- 1 An Pabloo xi tikón 'niú an tangat'aniꞑ nga ts'én'binijmi an Kristo Kjisoo kojo nda nts'ié xi 'mí Timoo ni'ántindejne ji nda nts'ie Filemo, ji xi tjójne ngat'a ti xaá Kristoo tini'ín ji nga.
- 2 Ti ni'ántindejne na ndichjá xi 'mí na Apiaa kojo nda xi 'mí Arkipoo, nda xi nijan ts'énkjántjéjóna ni xi ndaa. Ni'ántindejne xta nangoxi xi matikó ndi'áa nga Filemo.
- 3 Néná xi Na'miná kojo Ndiána Jesukristoo, ngatsjainú kjoanda kojo kjoaxioó.
- 4 Nga foa'átsjienna ji nga chjiáa Néná. Ngatsjé nixtjin tsjáa ndok'óchji,
- 5 ngat'a je ki'míyana kókji'i tjoó xta tsjiee Néná, kojo nga 'niú s'ijiin Ndiána Kjisoo.
- 6 Mí'áa Néná ts'ie nga kui xi je kis'ijiin Kristoo tangat'aniꞑ kui kjoas'ijin xi tjiin ji, nda ts'én kamakjiin ngayeje ni nda xi kama si'an tangat'aniꞑ Kristo Kjisoo.
- 7 Ji nts'ie, achichí tsjatjinna kó tsjanga'niúna kjoatjó xi tjiin, ngat'a ji xi katse'é nga'ní inimaa xta tsjiee Néná.
- 8 Kó kuini nga nda tsi tangat'aniꞑ ja'eén Kristoo nga tikónna ngo kjoanda nga an xi kotixomaa ji ni xi si'in,
- 9 tanga tasá mejénna nga 'niú ku'aa tangat'aniꞑ kjoatjó. An, Pabloo, nga je kamáxchá an kó nga tangat'aniꞑ nga ts'én'binijmi an Jesukristoo nga tikón 'niú an ngot'e,
- 10 ngo kjoanda 'niú mí'aa xi si'in Onésimoo, kui nda xi xikoó tsi ndína kamá nga kixiyáa eén Néná kja nguiya ndoboayaá.
- 11 Kui nda xi kje'e nixtjin kamachjiénjiin ji, tanga ngot'e 'ne ngajó ñá kamachjiénná.
- 12 K'ie sanguiya nguiñaá ingo ndiya, nda ti'inje xikoó tsi an ma xi kjocho an.
- 13 Mejénna nga k'ie k'uiñájona katsaki, ts'ie nga kui xi k'uiñá nguindiée nga sa'insenna tjienga tikón an ndoboaya tangat'aniꞑ nga ts'én'binijmi an éntjatsiee Néná.
- 14 Tanga mejénjinna kats'en an ngo ni tsi jiiin xi boá se ji nga sa'in an, ts'ie nga kui kjoanda xi tini'inni, jmí tsi kjoa'niú kama, tasá ngo ni xi si'in ngayeje inimaa.
- 15 Bee kon an nga Onésimoo ja'áxint'axín ma raá yoojoo ji chiboa nixtjin, ts'ie nga ngot'e 'ne kja k'uiñájoo ngatsjé nixtjin.

- 16 Jmí tsi xikoó ngo moso xi kastiñá, tasá xikoó ngo xta xi chjí ngasenii ta boajín ngo moso xi kastiñá, xikoó ngo nda nts'ie xi tjó, ngat'a achichí tjóna kui, tanga chjiénga 'niú ngase kama tjoó ji, jmí tsi ta kjoaa nga xta tsi, tasá kjoaa nga nts'ie boá.
- 17 Kó kuíni nga, tsi xikoó nga nts'ie t'ísení ngat'a ti kuíni ni xi s'ijinná, nda ti'inje xikoó tsi an ma xi kjocho an.
- 18 Kó tsi tjín ni xi ndajín kji'i xi kats'énjóo, kojo tsi tjín ni xi tjitjieén tse, an chje'échjíní.
- 19 An Pabloo, an ma xi tjíts'enda an kui xojoon kó bi xian an: An k'uichjí an. Tanga kamana sa'inkja'átsjieén ni xi tjitjien tsa'an, ngat'a tangat'anií én xi ínijmíí nga tjiín kjoamindyion nguindyikon Néná.
- 20 Joon nts'ie, mí'aá kui kjoandaa tangat'anii nga tjoó Ndiáná. Ngat'aa Kristoo nga koe'é nga'níi inimana tsi boá s'in.
- 21 Ji xi tjíts'en'indoó kui xojoon, ngat'a be an nga konda'yé'ínní, kó be an nga ts'atio ngase s'inkjatjosén ji ni xi ts'énmí'aá.
- 22 Ingo ni ngase, t'ijñindení ngo nguindie nínga tsjajojo ndi'áa, ngat'a ts'énkoya an nga Néná tsjandiéna nga kjuinkónjnú'un, ngat'a jún ndyichjiá'ájnú kui nií nga.
- 23 Tinde xó boá tsó Epafraa, nda xi nijan tikónjo an ndoboaya tangat'anii nga s'ijjin Kristo Kjisoo.
- 24 Kojo tinde xó boá tsó Markoo, Aristarkoo, Demaa kojo Rkaa, já xi ndyibosikójona xá xi tjíts'en an.
- 25 Kjoandaa Ndiáná Jesukristoo ngas'ijñajjin inimajnú.

Xta Ebreo

Xta Ebreo 1

- ¹ Nixtjin xchá ján Néná kjín ndiya kojo ja kje'e ja kje'e ts'én tsíchjiajo xta xi xcháná nga kats'énkjién já chjinie'eén.
- ² Kó ngot'e 'ne kui nixtjin xi kjifet'aa, Néná katsanguiya ndíí kó kuí xí kats'énkjién nga tsíchjiajoná, kó kuí boá xi kats'énk'as'ieen ngayeje nií, kojo tangat'anií kui nga Néná kats'énda ngayeje ngasondiee kojo ndi'ak'ajmii.
- ³ Kuí ndíí xi ts'entsíjen kjoaje Néná kó kui boá xi bokó xikó ts'én tjíjii Néná, kó kui boá xi ts'enk'índo ngayeje ni xi tjin tangat'anií nga'niuú én xi chjia. Nguije kats'éntsijejónná jé xi tjinna nguindyikon Néná, kja kis'ijña ndi'ak'ajmii nga fojnií Néná xi ts'énbotixómaá.
- ⁴ Kuí ndíí Néná xi nk'a ngase kini'an xaá ta boajii ndítsjiee, ngat'a ta kuí tsi boá xi ndí ngototoo Néná.
- ⁵ Néná bi katsoó ndíí: Jí xi ndína ji, an xí Na'mii an, ngot'e. Kó kui nií jmí tsi ngo ndítsjie xi boá katsoó. Kó Néná ti bi ti katsó kjoaa ndíí: An xí Na'mii kui kama an, kó kuí xí ndína kama kui.
- ⁶ Kó kji'a nga katsanguiya ndí xi tjoón kui ngasondiee, bi katsó: Ngayeje ndítsjiee Néná ngats'endíkon.
- ⁷ Kó kjénní nga kjoaa ndítsjiee, bi tsó Néná: Ndítsjiee kuí xí xikoó tsi tjoó, kó mosona kuí xí xikoó tsi ndíí.
- ⁸ Kó Néná nga chjia kjoaa ndíí, bi tsó: Ji Ne, ta kji'aní nga ji xi kotixome, kixi satixoma nguindie nínga botixome ji.
- ⁹ Je kini'intjé ni xi kixii kó kini'ínch'í ji ni xi ndajii, kuíni nga Néná je ja'ajii, Ne tse, kó kuí xí katsjaá tsie kjoatsja, tsie ngase ta boajii ndítsjiee.
- ¹⁰ Kó ti bi ti tsó nga: Ji Ndia, ji kini'inde ji ngasondiee ndeskande koó nga itjats'ennii, kó ti ndse boá xi kats'énda ndi'ak'ajmii.
- ¹¹ Ngayeje kui nií xi kjuie, tanga ji ngatsjé nixtjin nga kuindyin. Kó ngayeje kui nií xi kamaxchá xikoó ngo njño xi chajá.
- ¹² Kó k'uích'i ji xikó ts'én foch'o ngo njño, kó sasíkjo xikoó ngo xta xi bosíkjo njño, Tanga ji, kosikjoyejín ji, kó jmí nixtjin kamaxchá jí.
- ¹³ Néná bi katsoó ndíí, kó jmí tsi ndítsjiee xi bi katsoó: Tindyint'ení nga fojniina nínga botixoma an, k'uíndo an nguindie ndsaki kondra tse.
- ¹⁴ ¿A mí tsi ngayeje ndítsjiee nga kui xi ndyits'en xaá Néná, kó nga kuí xí kanguuya tsie nga kui xi sa'ín kjoanda kui xta xi sakoó kjoa'naxié'aá?

Xta Ebreo 2

- 1 Kuíni nga chjiénga si'anséen kui én xi je kanda'yá, ts'i'e nga kje'ejín ndiya konguín.
- 2 Ngat'a tsi kui én xi kje'e nixtjin Néná katsjaá ndítsjiejé ts'i'e nga tsjaaná ñá, kis'iee nga'niú, kó ngayeje kui xta xi tsint'ie kó xi tsint'ie'énjín, kamájeé xikó kji'i jé xi kasakoo,
- 3 ¿kóts'en kamaná nga kuyóo kui kjoabotíjeé, tsi si'ansenjáan kui kjoa'naxié'á xi boá ts'en jee? Ngat'a ti kuíni Ndiá Kjisoo xi tjon katsáyá kui én xi 'boxié'áná, s'e jaskan xta xi tsint'ieé akóná nga jakoxi kui nij.
- 4 Kó Néná ti akóná nga jakoxi kuí nij kji'a nga kats'én chiboá, ni xi 'bíndikón kojo kjoandikón, kó kats'énkja'asónná kjoandaá Asién Nixtjiin xikó ts'én kamámejeén kui.
- 5 Néná katsjájin xá ndítsjiejé ts'i'e nga kui xi kotíxomaa kui ngasondie xi s'e ndibaá, kjoaa kui xi ndyichiboánijmi.
- 6 Bi ts'én tjit'a xojon eén Néná nínga tjin xi bi katsó: ¿'Yá kuií boá xtaa, ts'i'e nga kjoa'átsjiején kui, axa, 'yá kuií boá xtaa, ts'i'e nga kjojintakín ji?
- 7 Nguindie ngase xikoó ndítsjiejé kini'ín ji ngotjón, tanga katse'ée kjoaje kojo nga xchandikón.
- 8 Ngayeje nij xi ik'inde ji nguiya tsja. Ngat'a nguije nguiya tsja síndo ngayeje nij, ngojín nij xi kjaín síndo. Tanga je ndyia ngot'e nga jmí tsi nguiya tsja xtaa síndo ngayeje kui nij.
- 9 Tanga yajne xikó ts'én Kjisoo chiboa ngase kini'án ngotjón ta boajin ndítsjiejé, kó nga kuí xí tikoón kjoajeé kojo kjoayandikoón kjoaa kui kjoanimaa xi ja'atio nga kini'ánk'ién. Ja'ajin kjoaboyaa tangat'anij nga k'ientjé ngayeje xtaa, kó boá ts'én kats'énkijatjosón kjoandaá Néná.
- 10 Néná kamámejeén nga kjin kama ndíi xi k'uiéé kjoajeé, kui Néná xi kats'énda ngayeje nij kojo nga ngat'aa kui nga síndo kui nij, kui boá xi kats'én nga nguijin kjoanimaa xi ja'atio Jesukristoo, kama xi chjiénga kama kui, kui Jesukristoo xi ts'axié'á kui xtaa.
- 11 Ngat'a kui boá xi ts'éntsje xtaa nguindyikon Néná kó kui xta xi ni'ántsjiejé, ta ngo tsi ma xi na'mij, kó kuíni nga sobojín maá kui nga nts'ie tsójnú,
- 12 nga bi tsó: K'uinijmíi nts'ie an kjoaa ji, kó sa'intsjaá ji nguijin xta xi matikó nga ts'entsjaá.
- 13 Kó ti bi ti tsó nga: An kama'niátakón an Néná. Kó ti bi ti tsó nguini: K'ie tikón an k'iee, an kojo ndí xi katsjana Néná.
- 14 Kó xikó ts'én nga jín nga yojo kui ndíi, ti boá ti ts'én Kjisoo jín kojo yojo kamá. Ts'i'e nga k'ien kó kats'énkjié kui xi atíxomaa kjoaboyaa, kui xi xindajín diabloo,

15 kó boꝯ ts'én nga índondé ngayeje xta xi kis'inꝯo xikoó moso xi kastiñá ngat'a katsakjónní kjoꝯboꝯyaa.

16 Ngat'a kjénní nga jmí tsi je'e ts'i'e nga ndítsjiee xi kosíkojo, je'e ts'i'e nga xta tjiee Abraam xi kosíkojo.

17 Kó kuíni nga boꝯ ts'én chjiénga xi kókón ngayeje nts'iee nga boꝯ kis'ie, ts'i'e nga ngo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi ts'én xaá Néná kamá xi nĩmatakón kojo 'niátakón kamá, xi ts'enk'ás'ién chjie ts'i'e nga sa'ínkjié jeé xta naxiñdaá.

18 Kó xikó ts'én nga ja'atio kjoꝯanimꝯa nga kachjat'ayákón, ngot'e 'ne tjiín nga'niú ts'i'e nga kosíkojo ngayeje xta xi tjíchjat'ayákón.

Xta Ebreo 3

1 Kó kuíni nts'ie, jún xi xta naxiñdá tsjiee, jún xi je tsíchjiajnú Néná ts'i'e nga kui kondókjoꝯanijnú, ti'ankjó chan chanjnú kjoꝯaa Kristo Kjisoo kui xi apostroo Néná kojo xi chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kjoꝯaa kjoꝯas'ijin xi tikónná.

2 Kjisoo kixi kats'én xaá nguindyikon xi katsjá kui xaá, xikó ts'én Moisee kixi kats'én xa xi katse'eé nguujijn ngayeje xtaa Néná.

3 Ngat'a Kjisoo tsie ngase kjoꝯaje tjiín ta boꝯajinnii Moisee, kó mejénjne nga xchajnú nga xtaa Néná kui boá xi kamá ngo ndi'a xi kats'énda Néná, kuíni nga 'niú ngase yandíkón ngo xta xi kats'énda ndi'aa ta boꝯajin ndi'aa.

4 Tajná ndi'aní chjiénga tjin xí sa'índa, tanga Néná boá xi kats'énda ngayeje nij.

5 Kó Moisee nga jakoxi, ngo moso xi kixi kats'én xaá kamá nguujijn xtaa Néná kó akó ni xi jaskan kotsoya Néná,

6 tanga Kristoo nga kui xi ndií Néná, kixi ts'én xaá nga botixómaá ndi'aa Néná, kó kui ndi'aa ñá boá, boꝯa kama tsi 'niú s'ijinná kojo tsi kama'niátakón nga tsja kamaná nga xchiyáa ni xi tsjaaná Néná.

7 Kó kuíni nga, ti'ansenjnuú xikó ts'én tjit'a ni xi tsó Asién Nixtjijn Néná: Tsi ngot'e konda'yájnú ndaa.

8 Ngata ni'ántajajijnú inimajnú, xikoó kui xta kats'énkitikjoꝯa yooꝯ kó askot'ayákónna kja nangui kixií.

9 Nínga xta tjié xchajnú askot'ayákónna, nda tsi yichán nó kamábe xa xi kats'en an.

10 Kuíni nga kats'enxchánꝯ an kui xtaa, kó bi kixian an: “Ngatsjé nixtjin nga tjimá kichajá nguujijn inimaꝯa, kó mejénjijn koejetjinguí ndiyana.”

11 Kó kuíni nga kats'enxchán an, jakoxi nga bi sa'in an kixiáan: “K'os'ienjín kui xtaa nguindie xi tsjáa nínga ts'énkja'yá xta xi tsa'an.”

- 12 Chónjnú yojnú nts'ie, nga ngojín jún xi 'beé ngo inimá xi tanisién ndajín kjo tsi s'ijinjin tsi'e nga xín si'ankja'ájnúu yojnú kui Néná xi tikoón.
- 13 Tasá ndyiojón ndyiojón te'énga'niújnúu xinguijnú, tjienga k'uijná kui nixtjin ngot'e xikó tsó xojon eén Néná, tsi'e nga ngojín xi sa'íntajá inimaá tangat'anij kjoach'áncha xi tsjá jeé.
- 14 Ngat'a je nijan tjsákóná ni xi tsi'e Kristoo, tsi ngaskande nga kjuiet'a 'niú kuindyionjo kui kjoa'niátakón xi kis'iená nga tjón.
- 15 Xikó je katsó xojon eén Néná: Tsi ngot'e konda'yájnú ndaa. Ngata ni'ántajajínjú inimajnú, xikoó kui xta xi kats'énkitikjoa yojoo.
- 16 Ngat'a ¿Yání xi kats'énkitikjoa yojoo nguije ja boa je tsint'ieé ndaa Néná? ¿A ngayejejin kui xta xi jatjoni nangui Ejipto xi kijijo Moisee?
- 17 ¿Kó 'yá xtaa boa xi Néná yichán nó kats'énxchánjo kui? ¿A kuijin xta xi kats'énjé, kui xi ixó nga jesón kja nangui kixí?
- 18 ¿Kó 'yá xtaa xi Néná katsjaá ts'oa nga bi sa'in an katsoó, nga tsíchjajo nga k'os'ienjin kui xtaa nguindie xi tsjaá nínga ts'énkja'yá xta xi tsi'e? ¿A mí tsi kui xta xi tsint'ie'énjin?
- 19 Kó ya nga kasakojin kui nguindie nínga ni'ánkja'yaá, tangat'anij nga kis'ijinjin.

Xta Ebreo 4

- 1 Takó tikónná nguindie nga kuitjás'ien nguiya nínga ni'ánkja'yá xi tsjaá xta xi tsi'e Néná xikó katsó nga katsáyatjón, kuíni nga xchóon yojoná, ngat'a achichí ra ndasen kji'i tsi tjín jún xi kamajin kjochoó kui nguindiee.
- 2 Ngat'a ñá je ik'ínijminá kui éntjatsiee xikoó kui xtaa, tanga kui ta kjoandani nga ik'ínijmijí kui eén, ngat'a kats'éns'ijinjin kui xta xi tsint'ieé kui eén.
- 3 Tanga ñá xi je kis'ijinná, kuitjás'ien ñá kui nguindie nínga ts'énkja'yá xta xi tsi'e Néná, ngat'a bi katsó Néná: Kó kuíni kji'a nga kats'énxchán an, jakoxi nga bi sa'in an kixiáan: “K'os'ienjin kui xtaa nguindie xi tsjáa nínga ts'énkja'yá xta xi tsa'an.” Nda tsi Néná je kamádojo xá xi kats'én ndeskande koó nga kats'énda ngasondiee.
- 4 Ngat'a bi ts'én tjit'a xojon eén Néná kjoaa nixtjin xi ma yitoo: Kó kats'énkja'yá Néná xi ma yito nixtjin kjoaa ngayeje ni xi kats'én.
- 5 Kó ti bi ti tsó ngase k'iee: “K'os'ienjin kui xtaa nguindie xi tsjáa nínga ts'énkja'yá xta xi tsa'an.”
- 6 Kuíni nga takó chaja ngase nga tjín xi k'os'ien kui nguindie nínga ni'ánkja'yaá Néná, ngat'a kui xta xi tjón ik'ínijmijí kui éntjatsiee, ts'as'ienjin tangat'anij kjoakitikjoaa.

- ⁷ Kó Néná ingo nixtjin íjñá ngot'e nga bi tsó: Ngot'e 'ne, katsó nguije je ja'a kjín nó, nga kats'énkíchiá Ndabii: Tsi ngot'e konda'yájnú ndaa. Ngata ni'ántajájnú inimajnú.
- ⁸ Ngat'a tsi Josuee xi katsjaá nguindie nínga ni'ánkja'yá kui xta xi chjiani Israel, ja Néná nguiti tsíchjajín nga tsjaá kje'e nixtjin tsoba.
- ⁹ Kó kuíni nga takó tikoón nguindie nga k'os'ien xtaa kia nínga ni'ánkja'yá xi tsi'e xta naxiíndaá Néná.
- ¹⁰ Ngat'a kui xta xi 'bos'ien nguindie nínga ni'ánkja'yá xi tsi'e xtaa Néná, ti ts'énkja'yá kjoaa xá xi ndyits'en, xikó ts'én Néná kats'énkja'yá kjoaa xá xi kats'én.
- ¹¹ Ja kuíni nga chjiénga si'an ngo kjoa'niú tsi'e nga kuitjás'ien kui nguindie nínga ni'ánkja'yaá, tsi'e nga ngojín xi koejetjinguí kui chiboa xi íjñá kui xta xi tsint'ié'énjín.
- ¹² Ngat'a eén Néná, tikón, kó tjinrií nga'niú, kó kuí xí yojó ngase ta boajín ngo kicha xi yojó nga jó ngoboaá, kó kui eén 'bos'ien ngaskande nínga 'niú nangaa inimaa kojo asién nixtjin, kojo nínga tijkjo ndaa, kojo ngujiin ndaa, kó kui boá xi kot'a kjoakjintakoón kojo ni xi mejeén sa'in ngo inima.
- ¹³ Kó jmíjín ngo ni xi Néná kats'énda xi kama'maa yojoo nguindyikon kui, tasá ngayeje nij síndo tsijen kojo ya chan chan nguindyikon kui Néná kui xi chjiénga si'ank'as'ieen xkij.
- ¹⁴ Kuíni nga 'niú kuindyión nga konguántjinguí kui kjoas'ijin xi timatjinguí, ngat'a tikónna ngo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi ja'atjoón ndi'ak'ajmij, kó kui boá xi Kjisoo, ndíí Néná.
- ¹⁵ Ngat'a tikónná ngo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi ma nimaa kjoa'indaná, kui xi je kachjat'ayákón xikoó ñá, tanga kats'énjéjín.
- ¹⁶ Si'antiñaa yojoná tsoba kó si'an'niatakón Néná xi botixómáná kojo xi tsjáná kjoanda, tsi'e nga sakóná kjoanimatakoón kó sakóná kjoanda kji'a ma nga kamachjiénná kui.

Xta Ebreo 5

- ¹ Ngayeje chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi tjo'ojin ngujiin xtaa, katse'éxarií nguindyikon Néná tsi'e nga kui xi tsjaa chjie kojo kjoatjó xi si'ank'as'ieen Néná kjoaa jeé xtaa.
- ² Kui chiná'mij kamaa k'ueeé kjoachiyákjoa kjoaa xta xi ndajín makjín ngo ni kojo xta xi tjimá kichaja ndiyaá Néná, ngat'a ti xta boá kui chiná'mi xi 'niú nk'a xaá,
- ³ kó tangat'anij kui nij nga chjiénga sa'ínk'as'ien chjie kjoaa jeé xi tsi'e kojo kjoaa jeé xta naxiíndaá.

- ⁴ Ngojín xta xi kamaa nga kui soboa saín yojoo ngo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, Néná boá xi tsíchjiaa, xikoó nda xi 'mí Aaroon.
- ⁵ Ti boá ti ts'én jmí tsi Kristoo xi katsjá soboaá kjoaje yojoo nga chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kamá, Néná boá xi katsjaá kui kjoanda nga bi katsoó: Jí xí ndína ji, an xí Na'mí an, ngot'e.
- ⁶ Kó ti bi ti tsó ingo ndié xojon eén Néná: Jí xí chiná'mi ji ngatsjé nixtjin, boá kji'i xaa xikoó xa xi tsí'e chiná'mi Melkisedeek.
- ⁷ Kó kji'a nga kis'ijña Kristoo kui ngasondiee, 'niú tsí'á kó achichí askandá nga tsíchjiaa kui Néná xi kamaa nga xín saínkja'aa kjoaboyaa, kó Néná tsint'ieé, tangat'anij nga kamábendikón Néná.
- ⁸ Kó nda tsi ndíí Néná kui, tsie kjoanimá ja'atio nga kamaá kanda'yá'én.
- ⁹ Kó nguije Kristoo kamá xi chjiénga kama kui, kui boá xi kamá kui xi ngatsjé nixtjin k'oxié'á kui xta xi ndyint'ie'eén.
- ¹⁰ Kó Néná kats'én nga kui xi kamá chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xikoó xa xi tsí'e chiná'mi Melkisedeek.
- ¹¹ Kjoaa kui nij, achichí ni xi tikónjne xi k'uiyájne jún, tanga achichí ni'in nga k'uiyá chan chanjne, ngat'a jún ndajín makjínjún.
- ¹² Chjiénga je mostro kamajnú katsaki, nga je tsienij nga kanda'yájnú éntjatsiee, tanga tasá chjiénjún nga ingo ndiya k'uiyá nguínjún kjoabokoyaa Néná kui xi tjón bokoyaa. Je ja kon ndínda kjimajnú jún ngat'a xikoó tsi ntsjén chjiénga s'iojnú, jmí tsi ni chinie.
- ¹³ Kó ngayeje xi ntsjén 'bij, xikóníí ndí xi s'e kjiyojot'a chiki, nde kamajín skuje ni xi kixi nguindyikón Néná.
- ¹⁴ Tanga ni chiniee, tsí'e xta xi xchaá boá, xi je máa be ni xi nda kojo ni xi ndajín, ngat'a je kamángaá nga ndyits'enkjién kjoakjintakoón.

Xta Ebreo 6

- ¹ Kó kuíni nga takó konguín ra kjen ngaskande nga kamaxchá, kó nguiti kuijín ni xi tjón akakoyána kjoaa Kristoo xi kondókjoa nguiña xikoó nga chjiénga s'ank'oyá yojoná kojo nga k'uijña masien ni xi ni'án xi fíjoná kjoaboyaa, kojo nga chjiénga s'ans'ijin Néná,
- ² kojo kjoaa kjoabokoyá xi chjiani nga botíndaá, kojo kjoaa nga 'bijnasoón ndsa xta xi s'ijin Néná, kojo kjoaa kjoafoa'á'yaá xta xi je jesoón kojo kjoaa kjoabotijé xi jmí nixtjin kjuiee.
- ³ Kó kuí nij xi s'án tsi ta'a Néná xi jakoxi nga tsjaaná nguindie.
- ⁴ Xta xi je kini'antsijeen kojo xi je askot'a kjoanda Néná, kojo xi je katse'eé Asién Nixtjijn Néná,

- ⁵kojo xi je askot'a én ndaa Néná kojo xi je askot'a nga'niuú Néná xi xcha nixtjin xi jaskan ndibaá,
- ⁶tsi kui xta xi je kasakoꝝ kui niij kó tsi kujíjñamasien ni xi tsí'e Néná, nguiti kamajín nga ingo ndiya kamatjatsieya nguini tsí'e nga sa'ínk'oyá yooꝝ, ngat'a kui xtaa kui boá xi ndyibót'a nguini kro ndii Néná kó ndyitsja nguindie nga ngayeje xtaa kojnokie.
- ⁷Xta xi tjimátjngui ni xi tsí'e Néná, boꝝ máꝝ xikoó t'anangui xi 'bi ndójoꝝ stsé xí achichí kjín ndiya bixónieé, kó nda xka kojo nda chan sakoó xi ts'énxájin kui t'ananguij, kó Néná ts'enchíkonñé.
- ⁸Tanga xta xi ijñamasien ni xi tsí'e Néná, boꝝ máꝝ xikoó t'anangui xi tsjá nda'yá kojo yá xi 'beé nda'yá, kui boá xi jmí ni chjijín, ndajín kama nguindyikon Néná, kó nga fet'a 'bití.
- ⁹Tanga kjoꝝá jún, nts'ie xi tjóna, nda tsi kui niij 'míjñe, je yajñe nga takó s'ijinjnú, kó nga takó ma'niátakónjnú Néná. Kuí ni xi xi'ba xi nda ngase kjí'i, ngat'a boꝝ ts'én nga kjotjo'ajnú.
- ¹⁰Ngat'a kixi ts'énjoná Néná kó jmí nixtjin xchiyaa ni xi ndyini'ánjnú xikó ts'én tjónú Néná nga ndyibosíkojojnú xta naxiéndá tsjee, kó nga takó boꝝ ndyini'ánjnú.
- ¹¹Tanga mejénjñe nga ngo nga ngojnú takó tako rajnú kui nga'niú xi ndyini'ánjnú ngaskande nga kujiet'a, tsí'e nga kui kjoꝝachiyaá kamandojo,
- ¹²tsí'e nga tsí'éjín kamajnú, tasá mejénjñe nga konguántjinguíjnú kui chiboꝝá xta xi tangat'anij kjoꝝs'ijijn kojo kjoꝝatsiekoꝝn nga tjisákoó kui ni xi katsáyatjón nga tsjaaná Néná.
- ¹³Ngat'a kjí'a nga Néná katsáyatjoón Abraꝝm ni xi tsjaá, ti kuíni Néná xi katsjá ts'oa nga boꝝ sa'in an katsó, ngat'a jmíjín ingo xi nk'a ngase xaá,
- ¹⁴kó bi katsó: “Jaxoxi boá nga an xi tsie kjoꝝani'ánchikonñé tsjaa, kó an xí sa'in an nga kjín kama xta tjíee.”
- ¹⁵Kó Abraꝝm achichí kamátsiekon nga askoyá, kó kasakoꝝ ni xi katsáyatjoón Néná nga tsjaá.
- ¹⁶Ngat'a xtaa kjí'a nga tsjá ts'oa nga nguiboanéná tsó, ja'eén Néná ts'énkjén ngat'a Néná boá xi botixómaá, kó kjí'a nga boꝝ tsó, jmíjín ingo ni xi xchiboáti ngase.
- ¹⁷Kó kuíni nga Néná kamámejeén nga akó chan chaꝝn xta xi sakoó kui ni katsáyatjón nga tsjaá, kó kuíni nga katsjá ts'oa nga tsjaá ni xi katsáyatjón nga tsjá.
- ¹⁸Kó Néná ndisojín, ngat'a jó ni ni nga sasíkojín kjoꝝá ni xi katsáyatjón nga tsjaa kojo nga katsjá ts'oa. Kó boꝝ ts'én k'uiéná ngo nga'niú xi 'niú, ngat'a ñá

mejénná nga Néná skónná kó 'niátakón nga ndyichiyá nga kui xi tsjaaná ni xi katsáyatjónná.

¹⁹ Nga ndyichiyá ni xi tsjáná Néná 'niú tikón inimana nga 'niátakón kui xi ts'as'ien nguindie ndikoón Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján.

²⁰ Kjisoo xi tjón ts'as'ien kui nguindiee nganda tsañá nga iskjíx'áná ndiya nga kama kjochochoon Néná, ngat'a Kristoo kui boá xi ngo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá ngatsjé nixtjin, xikoó xá chiná'mi xi tsj'e Melkisedeek.

Xta Ebreo 7

¹ Melkisedeek nda ree nangui Salem kojo chiná'mi kui Néná xi tikón ndi'ak'ajmi ján kui boá xi kijíkja'ayindiya Abraam nguije kjindibáni ngujiin kjoaxchán nínga ja boá je kats'eén já ree, kó Melkisedeek tsí'á tsj'e nga Néná sa'inchikonñé,

² kó Abraam kats'énk'as'ieen kui nda ree tie nga úchán ngayeje ni xi kasakoo xi kats'én kui kjoaxchaán. Ja'eén Melkisedeek, “nda Re xi kixi” tsó, kojo Ree nangui Salem, kó kui ja'eén “Re xi tjiin kjoaxió” tsó.

³ Melkisedeek kis'iejiin na'mi kojo nga kojo xta xi xchá, ti nde katsenjín ti nde k'ienjín, yajín ñá kjindibáni, kó xá chiná'mi tikón ngatsjé nixtjin xikoó kui xi tsj'e ndií Néná.

⁴ Tsitsijenjuu kókji'i nk'a kamá xaá Melkisedeek, nga ti kui xta tje xchána xi 'mí Abraam katsjaá tie nga úchán ni xi kats'eén já ree ngujiin kjoaxchaán.

⁵ Kó jakoxi nga bi tsó kjoakitij, nga chiná'mi xi xta tje nda xi 'mí Lebi, tjiin ngo kjoaniú nga skíbé tie nga úchaán ngayeje ni xi ts'én xta naxindaá, nda tsi xkjín ma, ngat'a ti xta tje Abraam chjiani.

⁶ Tanga Abraam tie nga úchaán ni xi kats'én kats'énk'as'ieen Melkisedeek nda tsi kui nda xta tje Lebiin chjiani kó Melkisedeek tsíchjia Néná tsj'e nga kats'énchikonñé kui xi ja boá je kasakoo ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaá.

⁷ Kó je yá chan chan ñá nga nk'a ngase xaá xi chjia Néná tsj'e nga Néná sa'inchikonñé ngo xi nguindie ngase xaá.

⁸ Chiná'mi xi chjiani xta tje Lebi xi ngot'e ni'ánk'as'ieen tie nga úchaán ni xi ni'aán, xta xi fesón boá, tanga Melkisedeek, takó tikón, ngat'a xojon eén Néná chjajín tsi k'ien kui nda.

⁹ Kó ngaskande kama bi k'uín nga kui chiná'mi xi chjiani xta tje Lebi, ti je kats'énk'as'ieen Melkisedeek tie nga úchaán ni, ngat'a Abraam boá xi kats'énk'as'ien kui ni ngajo xta tje,

¹⁰ ngat'a kji'a nga Melkisedeek kijíkja'ayindiya Abraam, Abraam ja boá je ya'a ngujiin yojo kui xi xta tje kama, xi kje tsenjín kui nixtjin ján.

- 11 Néná katsjaá kjoakitij xta naxińdá Israel. Kui kjoakitij kamánda tangat'anij nga kui chiná'mi xi chjiani Lebiij kosíkojo tsi'e nga kui xta kixi k'uindo nguindyikon Néná. Tanga nga kui chiná'mij kamájin kats'én kui xaá, kuíni nga jatokjá ngo chiná'mi xi kje'e: ngo xi jmí tsi chiná'mi xi chjiani Aaroon, tasá ngo xi xikoó Melkisedeek.
- 12 Ngat'a kji'a nga sasíkjo xá chiná'mij, kjoa'niútjinníi nga ti sasíkjo kjoakitij nga.
- 13 Ngat'a kui chiná'mi xi kje'eé, kui xi tjindókjoaa, kui boá xi Kjisoo, kó kje'e xta tjeje xta Israel chjiani, nínga kjeje ngo chiná'mi fotjojin.
- 14 Ngat'a je ya chan chan nga Ndiána Jesukristoo kja kjindibáni xta tjeje Judaa, kó Moisee jmí ni katsójin nga kui xta tjeje kja kjotjojin chiná'mi.
- 15 Kó 'niú ngase nda kamakjinná ni xi ndyindokjoa k'iee ngat'a kui chiná'mi tjatsjeje xi je'ee boá kji'i xaá xikoó xá chiná'mij Melkisedeek.
- 16 Kui xi jmí tsi katse'eé kui xá chiná'mij tangat'anij ngo kjoabotixoma xi tsáyá ñá xta tjeje ndibáni já chiná'mij, tasá katse'éxaá ngat'a tjiin nga'niú nga k'uijña ngatsje nixtjin, majín 'me.
- 17 Ngat'a je bi ts'én kjit'a nínga ndokjoa kjoaa kui: Jí xí chiná'mi ji ngatsje nixtjin, boá kji'i xaa xikoó xá xi tsi'e chiná'mi Melkisedeek.
- 18 Ja boá ts'en nga kui kjoakitij xchaá je nguiti jmí ni chjijin ngat'a kis'iejin nga'niú kojo asíkojinná,
- 19 ngat'a kjoakitij kamájin kats'én xta xi chjénga kama, tanga ngot'e 'ne tikónná ngo kjoachiyá xi nda ngase, kuí kjoaa nga ndyini'ántiñaá yojoná Néná.
- 20 Kji'a nga kamá kui nij, Néná katsjá ts'oa nga boá kama.
- 21 Tanga katsjáxaá chiná'mi xi chjiani xta tjeje Lebiij boajin kats'én. Kó kjoaa kui chiná'mi xi'bi, Néná xi katsjá ts'oa nga kui xi kama chiná'mi, kó bi ts'én tijt'a xojon eén Néná: Néná katsjá ts'oa nga boá kama, kó kosíkjojin ni xi je bi katsó: Jí xí chiná'mi ji ngatsje nixtjin, boá kji'i xaa xikoó xá xi tsi'e chiná'mi Melkisedeek.
- 22 Kuíni nga Kjisoo boá xi bokóna nga Néná kats'én ngo kjoa'bínda tjatsje xi nda ngase.
- 23 Kó chiná'mi xi ngasee kjin kamá, ngat'a kjoaboyaa katsjandiejin nga takó sa'in ra kui xaá,
- 24 tanga k'ienjin Kjisoo, ngat'a ngatsje nixtjin nga tikón, xáchiná'mij jmí tsi kje'e xi sakoó.
- 25 Kó kuíni nga Kristoo máa 'boxié'a ngatsje nixtjin ngayeje xta xi ngat'aa kui nga ts'entíñaá yoo Néná, ngat'a ngatsje nixtjin tikón, tsi'e nga ku'atje nga kuichjaa Néná kjoaa kui xta.

²⁶ Kjisoō kui boá kui chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi machjiénná ñá: kuí xí tsjie, kuí xí jmíjiín ni xi ndajín, kuí xí jmíjiín ni xi ndándí, kuí xí xín tikónnī xtajeé, kuí xí 'niú ni'ándikón k̄īa ndi'ak'ajmiī,

²⁷ kuí xí chjiénjiín nga sa'ínk'as'ien kjoat̄j̄o ndyiojón ndyiojón, xikoó chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi chjiénga t̄j̄ón ma ra sa'ínk'as'ien ngo kjoat̄j̄o kjoaā jeé, s'e jaskan kjoaā jeé xt̄a naxiíndaá. Ngat'ā Kjisoō ta ngo tsi ndiyā kojo ngatsjé nixtjin nga kats'énk'as'ien yojoō.

²⁸ Kjoakit̄īi katsjáxaá chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi ni'in kamaá nga kats'énk̄at̄josón ni xi kats'énk̄j̄o Néná. Jaskan nguije katse'é kjoakit̄īi, Néná katsjá ts'oa nga tsj̄aa ngo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kó kui boá xi ndií, kui xi ngatsjé nixtjin kamá xi chjiénga kama.

Xta Ebreo 8

¹ Ngayeje ni xi ndyichiboá, kuí ni xi'bī xi 'niú chjinií: nga tikónná ngo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, kui xi tikón nga fojnií kui Néná xi ts'énbotixómá ndi'ak'ajmiī.

² Kui boá xi tjiín xaá Néná k̄īa nangoxī ndikoón, kui boá xi ngūindie ndikón xi iskj̄inink'a Ndianá, jmí tsi xtāa xi iskj̄inink'a.

³ Ngayeje chiná'mi xi 'niú nk'a xaá katse'éxárií ts̄i'ē nga sa'ínk'as'ien chj̄iē kojo kjoat̄j̄o, kó kuíni nga Jesukristoō ti chjiénga k'uiéé ngo ni xi sa'ínk'as'ien nga.

⁴ Tsi k'iē tikón kui ngasondieē, nde chiná'mijín kamá, ngat'ā k'ieē je síndo chiná'mi xi ts'enk'ás'ié̄n kjoat̄j̄o xikó tsó kjoakit̄īi.

⁵ Ngūindie ndikón xí jakoxiī ndi'ak'ajmī ján tikón kó k̄īa katjo'ót'ani kui xi tikón kui ngasondieē nínga ts'énxá chiná'miī. Ngat'ā kji'a nga Moiseē skjinínk'á ngo ngūindie ndikón xi ts̄i'ē Néná, Néná bi katsoó: “Ti'inde ji ngayeje niī, xikó ts'én akoō ji ngo chibōā xi akoō k̄īa t̄j̄inguiī.”

⁶ Tanga kui xá xi Néná katsjaá Jesukristoō, kui chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, nda ngase, kó ngat'āā kui boá nga Néná kats'én ngo kjoa'bínda xi nda ngase, ngat'ā Néná katsáyat̄j̄ón nga nda ngase ni xi tsj̄aā xt̄a xi ts̄i'ē.

⁷ Ngat'ā tsi kui kjoa'bínda xi tjoón jmí ni kichajájiín, nde chjiénjín ra nga kis'ijña xi ma joó kjoa'bíndāā.

⁸ Tanga Néná kasasienjiín ni xi kats'én kui xtāa, kuíni nga bi katsó xikó ts'én t̄j̄ít'ā xojoon: Bi katsó Ndianá: S'ē kjochō nixtjin, kji'a nga sa'injō an ngo kjoa'bínda t̄j̄atsīē xt̄a Israel̄ kojo xt̄a naxiíndā Judaā.

⁹ Kui kjoa'bíndāā jmí tsi bōā k'uié xikoó kui xi kats'enjō an xt̄a t̄j̄iē xchaá, kji'a nga iskj̄ibé an tsja nga ts'axié an nangui Ejipto, ngat'ā kui xtāa kats'énk̄at̄josónjín kjoa'bínda xi tjoón, kó an índomasien an.

¹⁰ Kji'a nguije bōā kama, kuí ni xi'bī xi k'uindajō an xt̄a Israel̄: Jaskan nguije ja'a kui nixtjiín, ngūijiín kjoak̄j̄íntakoón k'uijñájin an kjoakit̄īi, kó ngason

inimaa sa'in'indó an. An xí Nee kui kama an, kó kui boá xi xta naxi'ndána kama.

¹¹ Kó nde ngojín xi kokóyaá xtaa, ti nde ngojín xi bi katsoo nts'ie: Chjiénga xche Ndiáná, ngat'a ngayejeé nga skuiena, ndeskande xi 'niú chichií, ngaskande xi 'niú xchaá.

¹² Ngat'a sa'injetakoon ni xi kixijín xi kats'én, kó nguinijánjín kjoa'átsjienna jeé kojo ni xi ndajín xi kats'én.

¹³ Kó kji'a nga Néná chjiá kjoaa ngo kjoa'bínda xi tjatsie, tjítsó nga je nguiti chjijín kjoa'bínda xi tjoón, kó ngo ni xi je xchá kojo xi je kjimaxchá, je ta chiboa tsi chajaa nga xchaja.

Xta Ebreo 9

¹ Nguiyaa kui kjoa'bínda xi tjoón, Néná katsjá kjoabotixoma ts'ie nga xcha kóts'en si'antsjaa kui kia nguindie ndikón xí kis'ijña kui ngasondiee.

² Ndi'anjño Néná bi ts'én kis'ijña: nínga tjoón nguindie tsjie ki'mí nínga kis'ijña ni xi 'bítíyá ndi'í xí ts'entsíjeen, kojo kia kis'ijña yamíxa nínga síndo pan xi je Néná ni'ánk'as'ieen.

³ Kó ngaxton xi ma jó njño xi tjeen, kis'ijña nguindie nínga tanisién 'niú ndikoón,

⁴ nínga kis'ijña nchan ndikón xi tonsinieé nínga ik'ítí ni sijeen, kó ti kia kis'ijña koxaa kjoa'bínda xi tonsinié kini'ángóyá yejení. Nguiyaa kui koxaa kixindyia manaa, kojo kia kis'iyá yá xi tsa'a Aaroon xi ja boá je ínts'ién kojo yátie nínga kjit'a kjoakitij,

⁵ kó ngasoón kui koxaa kia kis'indosón ndítsjie kerubjín xi akó kjoajeé Néná, kui ndítsjieé ngaa yejénnié kui nguindie nínga Néná kats'énjetakón jeé xtaa. Tanga ngot'e kamajín tsie ngase kondókjoa kjoaa kui nij.

⁶ Bi ts'én kis'indonda kui nij: nguindie xi tjoón kui nguindie ndikoón kia ts'as'ien chiná'mij nga kats'énkjatjosón nga kats'éndikón Néná,

⁷ tanga nguindie xi ma jóó, ta kuí tsi chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi ma 'bos'ien, kó ta ngo tsi ndiya nga ngo noó, kó nga 'bos'ien chjiénga jín choa'a ts'ie nga sa'ínk'as'ien kjoatjó kó kui'íchjítjé yojoo kó ti kui'íchjítjé jeé xta naxi'ndá xi kats'énjeé, kui xi kamábejín tsi jé ni xi kats'én,

⁸ kó boá ts'en nga Asién Nixtjijn Néná ts'énkjiín takón nga tjenga kis'ijña ndi'anjño xi tjoón, kje bokójín ndiya xi fochó nínga tikón nguindie xi 'niú ndikoón.

⁹ Kui nij xi bokóná ngot'e nga chjee kojo kjoatjó xi ni'ánk'as'ien nga kini'ándikón Néná kamajín sa'ín xikó ts'én chjiénga s'ijijn kjoakjintakoón xta xi boá ts'én ts'éndikón Néná.

10 Kui kjo̱abotíxomaa̱ kjo̱aa̱ ni chiniee̱, ni 'yoó kojo xikó ts'én ts'éntsjie yojoo̱ xtaa̱ nguindyiḵon Néná tsi bo̱a̱, kui kjo̱abotíxomaa̱ chjíríi tanga ngaskande tsi nga Néná kosíkjo̱ nii.

11 Tanga nga je tikón Kristoo̱, kui xi chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, mongase nganda tsañá ni xi jakoxi nga nda. Kui ts'as'ien kja̱ ndi'anjño xi 'niú nda ngasee̱, xi jmí tsi tsja̱ xta̱ xi kats'énda ti nde jmí tsi kui ngasondiee̱ chjiani,

12 ta ngo tsi ndiya ts'as'ien kojo ngatsjé nixtjin nguindie nínga tanisién 'niú ndikoón, kó jmí tsi ts'i'e nga sa'ínk'as'ieen Néná jíin tindsō x'i'in, kojo tsi jíin ndii choyoyo. Jín ts'i'e boá xi kats'énk'as'ien, kó bo̱a̱ ts'én íchjítjé jéná ts'i'e nga ngatsjé nixtjin kats'éndéná.

13 Jíin choyoyo x'i'in, jíin tindsō x'i'in, kojo ndisoō choyoyo xixi íchjín xi 'bítí nchan ndikoón, kui xi kachjatjón xta̱ xi ndándíi, kis'iee̱ nga'niú ts'i'e nga kats'éntsjie yojoo̱ xtaa̱ nguindyiḵon Néná.

14 Tsi bo̱a̱ kamá, ja̱ tsie ngase nga'niú tjiín jíin Kristoo̱. Kui xi ngat'aa̱ Asién Nixtjin xi tikón ngatsjé nixtjiin nga Kristoo̱ katsjá ti kui yojoo̱ xikoó ngo chjie xi tsjie nguindyiḵon Néná, kó bo̱a̱ ts'én nga jíin Kristoo̱ boá xi ts'éntsjie kjo̱akjintakónná ts'i'e nga nguiti si'ánjín ñá ni xi ts'enk'iéná, kó tasá si'antsjaa̱ kui Néná xi tikoón.

15 Ngat'a̱ nga k'ien Jesukristoo̱ kats'éndé xtaa̱ kjo̱aa̱ jé xi kats'én kji'a nga chjí ngasee̱ kjo̱a'bínda xi tjoón. Jesukristoo̱ boá xi katsjaa̱ chjí kui kjo̱a'bínda tjatsiee̱ Néná, kó tangat'anii nga k'ien kui nga xta̱ xi je ja'ájin Néná sakóó kjo̱a'naxié'á ngatsjé nixtjin xi katsó Néná nga tsjaa̱.

16 Ts'i'e nga kamachjinií ngo xojon nínga kjit'a ngo ni xi si'ank'as'ien nguije k'ien ngo xta̱, chjiénga tjón ma ra koya kui xta̱ xi kats'énda kui xojoon.

17 Ngat'a̱ ngo xojon xi kjit'a ni xi si'ank'as'ien nguije k'ien ngo xta̱, chjijín tjiénga kui xi kats'énda̱ tikón ngase ngasondie.

18 Kuíni nga jín kamákjién ts'i'e nga kamachjinií kui kjo̱a'bínda tjón xi íjñá Néná.

19 Kó bi kats'én Moisee̱ nguije katsáyaá kjo̱abotíxomaa̱ ngayeje xta̱ naxiñdaá, iskjibé ngo tsangá iní kojo ngo tjiaa̱ ngo yá xi 'mí isopo̱, kó kats'énk'andyini jíin choyoyo xixii kojo ts'i'e tindsō x'i'in xi kats'énk'ájinni ndójoa, kó iskjitjónjón xojon kjo̱akitii kojo ngayeje xta̱ naxiñdaá.

20 S'e bi katsó Moisee̱: “Kuí bí kui jíin xi tsjaa̱ chjí kjo̱a'bínda xi Néná índajonú.”

21 Kó Moisee̱ ti bo̱a̱ ti ts'én iskjitjónjón jíin ndi'anjño̱ kojo ngayeje ni xi ni'ánkjién nga ni'antsjaa̱ Néná kja̱ nangoxii.

22 Kjo̱akitii tsó nga ts'i'e nga kamatsjie mején ngayeje nii nguindyiḵon Néná, jíin xí bo̱a̱ ts'en. Kuíni nga chjiénga jín xtjónní ts'i'e nga kamajetakón jeé.

23 Kuíni nga nguindie ndikón xí tikón ngasondiee xi katjo'ót'ani ndi'ak'ajmi ján kamáchjieén nga boá ts'en si'antsjieni. Tanga ni xi tjin ndi'ak'ajmi ján kamáchjienrií ni xi nda ngase ta boajiín kui kjoatjé xi'ba ts'e nga si'antsjieni.

24 Ngat'a Kristoo jmi tsi ts'as'ien nguiaa kui nangoxi ndikón xi kats'enda tsja xtaa, kui xi ta ni xi katjo'ót'a nangoxi ndikón xi jakoxi boá. Kristoo boá xi kja ma ndi'ak'ajmi ts'as'ien, ts'e nga jachó nguindyikon Néná, kó kui boá xi ts'énmí'á nganda tsañá.

25 Kó jmi tsi ts'as'ien ndi'ak'ajmi ján ts'e nga kjin ndiya sa'ink'as'ien yooj xikoó ngo chje, xikó ts'én kui chiná'mi xi 'niú nk'a xaá nga xki nó 'bos'ien kui nguia xi tanisién tsjie Néná nga ts'enk'ás'ien jín xi kuijín ts'e.

26 Tsi boá kamá, Kristoo achichí ra kjin ndiya k'ien ndeskande koó nga kjitjats'een kui ngasondiee, tanga ngot'e 'ne, nguije kjifet'aá nixtjin, Kristoo ta ngo tsi ndiya je'e, nga ti kui katsjá yooj nga kini'ánk'ien ts'e nga kjoa'áxín jeé.

27 Xikó ts'én tikón nga ngayeje xtaa nga ta ngo tsi ndiya koya, s'e jaskan Néná kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kats'én.

28 Kuíni nga ti boá ti ts'én Kristoo ta ngo tsi ndiya katsjá yooj nga kini'ánk'ien ts'e nga kijjo jeé xta. Jaskan kjindibá nguini ingo ndiya, tanga je nguiti kjoa jeéjín, kjindibá ts'e nga k'oxié'á xta xi ndyikoyaa kui.

Xta Ebreo 10

1 Kjoakitij Moisee ta ya nga ta katsjá tsi ngo chiboaa ni nda xi jaskan k'uié, tanga jmi tsi kui nij xi jakoxi nga kuí ma. Kjoakitij kamajiín kats'én xtaa xikó ts'én mejeén Néná nga kama, kui xta xi ts'entsjaá Néná kó xi xki nó ts'enk'ás'ieén ti kui kjoatjó.

2 Tsi jakoxi nga kjoakitij xi máa foa'áxín jé, nguije kamátsjie xta xi ts'enk'ás'ieén kjoatjó Néná, je ra nguiti jmi jé ts'enkiejín yooj kó nguiti jmi kjoatjó sa'ink'as'ienjín ra tsoba.

3 Tanga nga xki nó ni'ánk'as'ien kui kjoatjó, ni'ánkja'átsjieén nga tjin jé.

4 Ngat'a jín choyoyo xi'jin kojo jín tindsó xi'jin majiín foa'áxín jé.

5 Kuíni nga Kristoo nga je'e kui ngasondiee, bi katsó: Kamámejénjin ji kjoatjó kojo chje, tasá ngo yooj ik'ijnde xi katse'ení.

6 Tsjajín kamaá ji cho xi 'bíti yejee, ti nde kjoatjó xi foa'áxín jeé.

7 Kuíni nga bi kixian an: “K'ie tikón an k'iee, Ne, ts'e nga sa'inkjatjosón an ni xi mejeén ji, xikó ts'én kjit'a kui ch'o xooj kjoa an.”

8 Nga tjon tjon bi katsó nga tsíchja: “Kamámejénjin ji kjoatjó kojo chje kojo nga k'uiti yejee cho kojo chje xi 'bíchjtjé jeé.” Boá katsó nda tsi kjoakitij tsanguiya nga ni'ánk'as'ien kui nij.

- ⁹ Kós'e bi katsó ngase: "K'ie tikón an k'iee, Ne, ts'ie nga sa'inkjatjosón an ni xi mejeén ji." Kui ni xi tsó nga ja'áxín ni xi tjoón, ts'ie nga kis'ijña ni xi ma joó.
- ¹⁰ Néná je kats'éntsijená, ngat'a Jesukristoo kats'énkjatjosón ni xi kamámejeén Néná kji'a nga ti kui yoojo kats'énk'as'ien nga kini'ánk'ién ta ngo tsi ndiya.
- ¹¹ Ngayeje chiná'mii ndyiojón ndyiojón ndyits'en xá xi tsoboaá, kó ndyits'enk'ás'ién kjin ndiya ti kui kjoatjó, kó kui ni jmi nixtjin kamaa kjoa'áxín jeé xtaa.
- ¹² Tanga Kristoo ta ngo tsi ndiya kats'énk'as'ien yoojo xikoó ngo kjoatjó xi ta kji'áni chjinií tangat'anii jeé xtaa, kós'e kja kis'ijña nga fojnií Néná.
- ¹³ Kja ts'énkoya ngaskande nga Néná kui'índo nguindie se Kristoo xta xi kondra síndonii.
- ¹⁴ Ngo tsi kjoatjó katsjá nga kats'én xi chjiénga kama xta tsjiee, ngatsjé nixtjin.
- ¹⁵ Kó Asién Nixtjiin Néná kui boá xi chistikoo nga tjon bi katsó:
- ¹⁶ Bi katsó Ndiáná: Kuí bí kjoa'bínda xi sa'injo an kui xtaa, Nguije kamá kui nixtjiin. Ngujiin kjoakjintakoón k'uijñájin an kjoakitina. Kó ngasón inimaá sa'in'indó an.
- ¹⁷ Kó bi tsó ngase Asién Nixtjiin Néná: Kó nguiniánjin kjoa'átsjienna jeé koo ni xi ndajín xi kats'én.
- ¹⁸ Kó boá ts'én, nguije kini'ánjetakoón jeé, je nguiti jmi kjoajín nga si'ank'as'ien ngase ngo kjoatjó tangat'anii ngo je.
- ¹⁹ Kó kuíni nts'ie, ngot'e 'ne kama kuitjás'ien chan chan nguindie xi tanisién tsjiee Néná, tangat'anii nga Jesukristoo katsja yoojo nga kini'ánk'ién.
- ²⁰ Ngat'a kji'a nga k'ien kui, iskjix'á kui njño xi katsjandíjinná ñá nga ikitjas'ien katsaki, tanga ngot'e 'ne tikón Kjisoo kó ngat'aa kui boá nga kama konguínchon tiñáa Néná.
- ²¹ Kjisoo boá kui chiná'miná xi 'niú nk'a xaá xi tikóntjoón nangoxi ndikoón Néná.
- ²² Kuíni chjiénga nga ngayeje inimaná nga konguínchon tiñáa Néná, nga k'uiéná ngo kjoas'ijin xi jakoxi, nga tsjie kama inimaná kjoaa ni xi ndajín kji'i xi tikoón kjoakjintakónná koo nga konjón ñá yojoná ndójoa xi tsjie.
- ²³ 'Niú kuindyión tsoboa nga si'an'niátakón nga ndyichiyáa Néná nguiyaa kui kjoas'ijin xi ndyimonguántjinguí, ngat'a Néná jakoxi boá nga sa'inkjatjosón ni xi je katsáyáná nga sa'ín.
- ²⁴ Kó kuindyise ndiyáa kóts'en kosikojó ja k'ie ja ngaján xingui nga k'uié ngasená kjoatjó koo nga ni xi nda xi si'án.

- 25 Ngatsjé nixtjin ngatamatikó, jmí tsi xikó ts'én xtá xi je ngaá nga nguiti fíjín, tasá koe'é nga'niúy ja k'ie ja ngaján xinguí, ngase ma nga je xchá nga je tikón tiña nixtjin nga kjo'e Ndianá.
- 26 Ngat'a tsi ngayeje takón nga si'anjé nguije kamáya jakoxii, je nguiti jmíjín ingo kjoatjé xi kama si'ank'as'ien kjoaa jeé.
- 27 Ta kuí tsi nij xi sakoó xi boá ndyits'eén: ngo kjoabotijé xi 'niú kojo kui ndíí xi Néná sa'ínkjiéni xtá xi kondra síndonii.
- 28 Tsi tjin xi kats'énkjatjosónjin kjoakitii Moisee kó nga jó kojo tsi ján chistikó xi yinguíta'in, kini'ánkjiésón tji'niy kui xtaa, kó jmíjín xi nimakamaá.
- 29 Ja ti'ankjínjnúy takónjnú, kókji'i ni xi si'aan kui xi ts'éntsjánié ni xi kats'én ndíí Néná, kókji'i ni xi si'aan kui xi ta kjoandaní máa kui jín xi Néná índajoni nga kats'éntsjie kui xtaa kojo kókji'i ni xi kamaa xi ch'o tjitsoó Asién Nixtjiin Néná xi ts'én tsjá kjoandaa.
- 30 Ngat'a je ya nga bi katsó Néná: “An xi sa'ingojo an, an xí tsjaa chjií.” Kó ti bi ti katsó nga: “Ndianá xi kongasee tsi nda kojo tsi ndajín kats'én xtá naxiíndaá.”
- 31 Achichí ndikón kji'i nga xtá xi ndyits'en jeé k'oka nguiya tsja kui Néná xi tikoón!
- 32 Ngatja'átsjienjnú kjoani'in kojo kjoanimá xi ikitjatiójnú nga tjon tjon, kji'a nga én ndaa Néná kats'éntsjienjnú.
- 33 Tjin jún xi ch'o ki'míjnú kojo kini'an'ónjnú nguindyikon xtá naxiíndaá, kó kje'e nixtjin nijan ikitjatiójojnú kjoanimá kui xtá xi boá kamáta'iin.
- 34 Ti kamánimajnú xtá xi kis'indo'yá ndoboayaá, kó jmí ni ki'míjínjnú nga jáxaa ja'áxínjnú ni xi kis'iejnú tasá tsja kamájnú, ngat'a ja boá je yajnú nga ndi'ak'ajmij tikónjnú ngo ni xi nda ngase kojo xi tikón ngatsjé nixtjin.
- 35 'Niú ti'an'niáatakónjnú Néná, ngat'a boá ts'én nga sakójnú ngo ni je xi ni'an.
- 36 Chjiénga k'uiéjnú kjoachiyákjoa, tsj'e nga si'ánjnú ni xi mejeén Néná, kó boá ts'én nga sakójnú ni xi katsáyatjón nga tsjaa.
- 37 Ngat'a bi tsó xojon eén Néná: Tsá, achichí tsá ndibá xi chjiénga kjindibaá, kó k'ondiyajíin.
- 38 Xtana xi kixij tangat'anií kjoas'ijjin nga k'uijñáni ngasondie. Tanga tsi koeje nguini ngaxton, tsjajín kamaa inimana.
- 39 Tanga ñá jmí tsi boá kon xikoó xtá xi fíni ngaxton s'e chaja, tasá ñá boá xi tjinná kjoas'ijjin tsj'e nga kjotjo'a inimana.

Xta Ebreo 11

- ¹ Kji'a nga s'ijinná Néná, ya nga jakoxi boá nga sakóná ni xi ndyichiyáa, kojo nga je kamákjinná nga tjín ni xi ndyia nda tsi ndyikón nde majín be.
- ² Tangat'aniĭ nga kis'ijiĭn Néná kuĭni nga xta tje xcháná nga nda ts'én kandokjoa kjoaa kui.
- ³ Tangat'aniĭ kjoas'ijinná nga makjinná nga Néná kats'éndá ngasondiee nga kats'énkjién eén, kó kuĭni nga ni xi ya ngot'e, ni xi yajiĭn xi kamándani nga kis'ijña.
- ⁴ Tangat'aniĭ kjoas'ijiĭn nga Abee kats'énk'as'ieen Néná ngo kjoatjó xi chjí ngasenii ta boajiĭn xi kats'énk'as'ien Kaiĭn, kó kuĭni nga Néná xta xi kixi katsoó kó kats'énjo'o kjoatjoó, kó kuĭni nga nda tsi je k'ien Abee, takó ts'énbokóná ngo chiboá xikó ts'én kis'ijiĭn kui.
- ⁵ Tangat'aniĭ kjoas'ijiĭn nga Enok nga Néná kijjo tikón ndi'ak'ajmi ján ts'ie nga kamábejín kjoaboyaa, kó nguiti ta'yajín xi kasako ngasee. Nguindiee nga tsanguínjo, nda kichiboá kjoaa kui nga tsint'ié'eén Néná, kó kui niĭ xi tsja kamaá Néná.
- ⁶ Tanga tsi jmíjín kjoas'ijiĭn kamajín s'antsjaa Néná, ngat'a chjiénga kui xi sa'intiñaa yoo Néná s'ijiĭn nga tikón Néná, kojo nga Néná tsjaá ngo ni nda xi ni'án kui xta xi mongase kui.
- ⁷ Tangat'aniĭ kjoas'ijiĭn Noée nga kji'a nga Néná katsáyaá ni xi s'e kama xi nde kje yajín, Noée kamándikoón kó kats'énkjatjosón nga kats'éndá ngo tjotso xi je ts'ie nga jatjo'a xta ndi'aa, kó tangat'aniĭ kui kjoas'ijiĭn nga Noée akó nga Néná sa'ínkjié xta xi ngasee, kó Noée kasakoo kjoakixii, kui kjoakixi xi ndibánií nga s'ijinná Néná.
- ⁸ Tangat'aniĭ kjoas'ijiĭn nga Abraam kji'a nga Néná tsíchjaa, tsint'ié'eén nga jatjoni kó kijí kui nguĭndie xi Néná tsjaá, kó jatjo nga nde bejín ñání ts'énfí.
- ⁹ Tangat'aniĭ kjoas'ijiĭn nga kis'ijña xikoó ngo xta xi xín nangui kja nangui xi ja boá je katsáyaá Néná nga tsjaá, ndi'anjño ndichjon kis'ijña kojo Isaa kojo Jakob, kui já xi ti boá ti ts'én katse'eé kui ni xi katsáyatjoón Néná nga tsjaá.
- ¹⁰ Boá kats'én Abraam ngat'a askoyaá nga sakoó kui naxiñdá xi k'uijña ngatsjé nixtjiĭn, kui xi Néná índa kojo kats'éndá.
- ¹¹ Tangat'aniĭ kjoas'ijiĭn nga Abraam nda tsi je xchá kojo nga ndi kamá na Saraa, Néná katsjaá nga'niú ts'ie nga kis'iee ngo ndí, ngat'a Abraam kis'ijiĭn nga Néná sa'ínkjatjosoón ni xi katsáyaá nga tsjaá.
- ¹² Kó boá ts'én nga Abraam, nda tsi je nguiti jmí nga'niújiĭn, kis'iee kjín xta tje xikó maá ñño xi tjín ndi'ak'ajmi ján kojo xikó maá tso mí xi tjín t'a ndáchikoón, kui xi nde majín 'bixkii.
- ¹³ Ngayeje kui xtaa kis'inđo tangat'aniĭ kjoas'ijiĭn, kó jesón yeje nga kje sakójiĭn ni xi katsáyatjón Néná nga tsjaá. Tanga kó nga kis'ijiĭn Néná, boá

katsó nguujin inima nga sakoó kui nij kó tsja kamaá, ngat'a be nga ta kis'intsoma són kui ngasondiee kojo nga xta xi xín nangui kamá.

14 Ngat'a xta xi boá tsó nga chjiaa, tsáyá chan chan nga takó ndyimongase ngo naxínda xí kujchjiani.

15 Ngat'a tsi indyiáboaá yoojoo kjoaa nangui nínga jatjoni, kamá ra tsi ti kja kiji'oyá nguini.

16 Tanga ngo naxínda xí nda ngase xi kamámejeén, kó kui boá xi tikón ndi'ak'ajmi ján. Kuíni nga Néná soboájin maá nga Nee kui xta tji'mií, ngat'a je ijñandaa ngo naxínda.

17 Tangat'ani kjoas'ijiin nga Abraam, nga kji'a nga Néná askot'ayákón Abraam iskjibé Isaa kui xi ndií kó kamákón nga kats'énk'as'ien xikoó tsi ngo kjoatjó. Boá kats'én ngat'a Néná katsáyatjoón nga ngat'aa kui ndií nga sakoó ni xi katsáyatjón nga tsjaá.

18 Néná ja boá je bi katsoó: “Ngat'aa Isaa nga k'uiéé kjín xta xi xta tjeé kama.”

19 Abraam ja boá je be nga Néná tjiin nga'niú nga ngaskande ts'énkja'á'yaá xta xi je jesón. Kó kama k'uin nga Abraam kasako nguini ndií xikoó tsi ngo xta xi ja'á'yaá.

20 Tangat'ani kjoas'ijiin Isaa, kuíni nga katsáyatjoón ndií Jakob kojo Esau nga Néná sa'ínchikonñé.

21 Tangat'ani kjoas'ijiin Jakob, kuíni nga nguije ma k'ien ma, katsáyatjoón nga ngo nga ngo ndií Kosiee nga Néná sa'ínchikonñéni. S'e jaskan kats'éntsjaá Néná nga kats'énkjién yánisieé nga kasaxixtien.

22 Tangat'ani kjoas'ijiin Kosiee, kuíni nga nguije ma k'ien ma, boá katsó nga xta Israel sajín kjoatjoni nangui Ejipto, kó atixomaa kjoaa kó sa'ín kui xtaa ndaa.

23 Tangat'ani kjoas'ijiin xi xchaá Moisee nga kji'a nga katsen, xi xchaá ijña'ma ján sá, ngat'a achichí tsja kis'ie kui ndií kó katsakjónjin kji'a nga nda ree katsjá kjoa nga kini'ánk'ién ngayeje jakjindí xí chjiani Israel.

24 Tangat'ani kjoas'ijiin Moisee, kuíni nga nguije kamáxchá nguiti kamámejéjjiin nga ndií tsakjin nda faraoon ki'mií.

25 Tasá ja'ájin nga nijan ndajín kini'ánjo kui kojo xta naxínda Néná, ta boajjin nga kats'éntsjaajo ngotjón kjoatsja xi tsjá jeé.

26 Kats'énkjó kui nga chji ngasenií kui kjoanima xi kjoa'atio kui, kui xi ti kjoa'atio nda xi katsó Néná nga sanguíya, ta boajjin nga k'uiéé kjoachoon nangui Ejipto, ngat'a Moisee ts'énkoyaa ni xi Néná tsjaá.

- 27 Tangat'aniḡ kjoḡas'ijiḡn Moisee kuḡni nga jatjoni nangui Ejipto kó katsakjónjín nga kats'énxchán ndḡ ree, kó boḡ kats'én nga 'niú kis'ijña xikó maá tsi askotsijeen kui Néná xi majín yaḡ.
- 28 Tangat'aniḡ kjoḡas'ijiḡn Moisee kuḡni nga kats'én s'ué paskuaḡ kó katsanguiya nga jín kachjatjójón ngantjoḡa, tsi'e nga ndítsjeee kjoḡaboyaa sa'ínk'iénjín ndí tjoón xtḡ Israel.
- 29 Tangat'aniḡ kjoḡas'ijiḡn xtḡ Israel kuḡni nga ja'a ngamasieen ndáchíkón inií xikó maá tsi nangui kixí, kó ti boḡ ti kats'én xtḡ xi chjiani Ejipto nga, tanga jesón ngándá ngayejee.
- 30 Tangat'aniḡ kjoḡas'ijiḡn xtḡ Israel kuḡni nga ixó ngayeje xoó naxíndá Jerikoḡ, jaskan nguije xtḡ Israel yito nixtjin ja'atjijajoon.
- 31 Tangat'aniḡ kjoḡas'ijiḡn na masien xi 'mí Raḡb nga kḡajín nijan k'ienjo xtḡ xi tsint'ié'énjiḡn, ngat'a kui naḡ nda kats'énseén xtḡ Israel xi kijíkatsijen'má tsi'e nga skuje kó chon kui nguḡndiee.
- 32 ¿Kó mí ni xi xian ngase an? Xchajá ngasena nixtjin nga kuichjia an kjoḡa Jedeon, Baraak, Sansoon, Jeftee, Ndabij, Samueel kojo já chjinie'eén Néná.
- 33 Kui xtaḡ kis'ijiḡn Néná kuḡni nga kḡjín nguḡndie nínga botixoma kats'én, kats'én ni xi kixii, kuḡni nga kasakoḡ ni xi katsáyatjón Néná nga tsjḡa, kó kats'eén xandije,
- 34 kats'énk'ó nga'niuú ndí'í xi 'niú, jatjonguiḡ yojoḡ nga si'ank'ienni kichḡ ndojó, kasakonga'niuú kji'a nga inda ngase kamá, kó achichí nga'niú kis'iee nguḡjiḡn kjoḡaxchaán nga kats'eén jajún xi kondraḡ.
- 35 Tangat'aniḡ kjoḡas'ijiḡn nga tjín ínchjín xi kasako nguinií xkḡjín ngat'a Néná kats'énkja'á'yaá. Kje'e xtḡ xi íjñamasienjín nga s'ijiḡn Néná tsi'e nga s'ijñandé kó tasá kats'énjo'o nga kini'án'oón kojo nga kini'ánk'ién, ngat'a ndyikoyaa ngo kjoḡafoa'á'yá xi nda ngase.
- 36 Kje'e xi akajnochá kojo akjaḡ, kó ngaskande ikít'a'niú kojo ndoboḡaya katsanguis'ien.
- 37 Tjín xi ndijḡ akjaya nga kini'ánk'ién, tjín xi jó tjín kini'án, tjín xi kachjat'ayákón, tjín xi kichḡ ndojó kini'ánk'iénni, tjín xi kijí k'ie kijí ngaján nga tsajá ḡjño xi kamándani tjixiḡn chotsanga kojo tindsḡ, tjín xi nima ts'én kis'indo, tjín xi ndḡ kamaá kojo tjín xi ndajín kini'ánjo.
- 38 Xtaḡ kui ngasondiee nde katsoboájiḡn nga nijan k'uíndojḡ xtḡ xi 'niú nda xikoó xi'bi. Taxkiya kis'intsoma nangui kixí kojo nguḡjin k'ijñá kojo nguḡiya tixanaxi kojo tixḡ xi tjín nguḡndie t'anangui.
- 39 Ngayeje kui xtaḡ nda ts'én kandokjoḡ kjoḡa kui nga kis'iee kjoḡas'ijin, kó Néná kats'énjo'o, tanga kasakojiḡn ni xi Néná katsáyatjón nga tsjḡá.

⁴⁰ Kui ni_u kamá ngat'a Néná je t_unda_u nga kojo ñá tsjaaná ngo ni xi nda ngase, ts_u'e nga kui xta_u kojo ñá nijan kamá xi chjiénga kama.

Xta Ebreo 12

¹ Achichí ma xta xi síndo nga ngo foa'atjiyajónná xi chistiko nga bokóná xikó ts'én kis'ijiin Néná, kuíni nga ñá xín k'uijñá ni xi ts'enni'inná kojo kui jé xi mejeén k'ojminguíná, kó s_u'annga'niú nga kjuin rá nínga ndy_umonguín.

² Ta ngo tsi Kjisoo xi s_u'anséen, kui xi íts'yani_u nga kis'ijña kojo nga kamá xi chjiénga nga kama kjo_uas'ijiin, ja'atio kjo_uanimá t'a kro_u, kó ndasenjín kamaá kjo_uasoboaá nga bo_u ts'én k'ien, tangat'an_u nga askoyá nga sakoó kjo_uatsja_u. Kó ngot'e 'ne k_u tikón nga fojnií Néná xi botixómaá.

³ Tsitsíjen chiboayajnú Kjisoo kui xi achichí kjo_uanimá ja'atio nga xtajeé kondra kis'indo_u kui, ts_u'e nga jún 'niú ku_undyiajnú kó ngatá ni'ánkjiejínj_u kjo_u.

⁴ Jún ndy_ubixkánjojnú jeé, tanga kji_u ngo xi sakoó kjo_uaboyaa nga bo_u tjíts'én.

⁵ Kó je kini'ánchíyájnú kui kjo_uabotíxoma xi Néná tsjaá ndí xi ts_u'e, kui xi bi tsoó: Ji ndí tsa'an, ngatá tonjín yetakín kjo_uachjin_u Ndiáná, ti nde ngatá 'meyajín ji kji'a nga 'niú kuichj_uajoo kui.

⁶ Ngat'a Ndiáná ts'enchjin_u ndí xi tjoó kui, kó mo'on ngayeje xi ndí ts'én.

⁷ Tsi s_u'anchíkjo_uajnú kui kjo_uani'ánchjin_u, Néná xikóníí ngo ndí xi ts_u'e tjíts'énjojnú, ngat'a ¿'yá na'mi_u bo_u xi sa'ínchjin_u ndíí?

⁸ Tanga tsi Néná tsjaajínj_u kjo_uachjin_u, xikó ts'én ts'enchjin_u ngayeje xi ndíí, ja ndí xi taxkiyajnú jún, kó jmí tsi jakoxi nga ndíí Ndiáná jún tsoboa.

⁹ Kui ngasondie_u kji'a nga jakjín_u kamá ñá, xi xcháná boá xi kats'énchjin_u, kó kamáyandikón kui. ¿Kó kóts'en nga ndajín ngase konda'yá'éen kui Na'miná xi ts_u'e asién nixtjin_u, ts_u'e nga tsjaaná kjo_uamindyion?

¹⁰ Xi xcháná ta ngotjón tsi nga kats'énchjin_u xikó ts'én kamákjiin kui, tanga Néná ts'enchjin_u kjo_uanda tsañá, ts_u'e nga xta tsjie kamá ñá xikoó kui.

¹¹ Jakoxi boá nga nde ngojín kjo_uachjin_u xi boe'éná xi tsja maná, tasá on ts'éná, tanga tsi konda'yá'én nga s_u'ankjatjosón, jaskan kji_undibájoná kjo_uakixi kojo kjo_uaxió.

¹² Ja bo_u ts'én te'énga'niújnú ndsajnú xi je jenda_u kojo tikójnú xi je nguiti jmí nga'niújín,

¹³ kó tindyiséjnú ndsakojnú ndiya xi kixi, ts_u'e nga kamandaya ndsako xi fí kats'oo, kó jmí tsi 'niú ngase kama'o_u.

¹⁴ Tindyiséjnú nga k'uiéjnú kjo_uaxió ngayejejnú kó tsjiets'én t_undyiónj_u nguindyik_uon Néná. Ngat'a xi tsjiejín síndo nguindyik_uon Néná, sku_uiejín Ndiáná.

- 15 Chindajnú nga ngojín xi sa'ínch'ó kjoanda Néná, nga tsi ngo xi ndajín tjíjin inímaa tsjaa kjoaxti, kuí nií xi sa'ínni'íin xtaa, kó kama tsie kui ni xi ndajín,
- 16 kojo tsi k'uié ngo xta xi tondo kama, kojo tsi ngo xi skuíendíkónjín nií Néná xikó kats'én Esau, kui xi tangat'anii ngo chíi ni chinie nga atíñá kjoanda xi katsoboaá nga kui xi ndí xi tjón kamá.
- 17 Ngat'a jún je yajnú nga jaskan Esau, kji'a nga kamámejeén kasakoo kjoani'ánchikonñeé na'mii, kini'ánch'o, kó nda tsi achichí askandá nga kats'énk'oyá yojo, nguiti jmí nijín xi kamá kini'án ngase kjoaa ni xi je kamaá.
- 18 Jún jmí tsi boá kamáta'injnu xikoó xta Israel kui xi kijíkón tiñaa ngo tjingui k'ie kui ngasondiee, kui xi kití xo xo, ti nde jmí tsi je tsanguínchon tiñajnú nixtjieen, jñoó, kojo tjo'niuú,
- 19 ti nde kanda'yájijnúy ndaa tjio, ti nde kanda'yájijnúy ndaa Néná nga katsjá kjoabotíxomaa, ngat'a xta xi tsint'ieé kui ndaa kia k'ijñá Sinaí tsí'á tsí'e nga nguiti tsíchjajojín ngase kui,
- 20 ngat'a kichikjoajín ni xi akatíxomaa nga bi ki'mií: “Ngaskande tsi ngo cho sa'ínjo kui tjingui, chjiénga ndijo si'ank'ienni,”
- 21 kó achichí ndikón kji'i ni xi kamáya, nga ngaskande ti kui Moisee bi katsó: “Kjifotsiéndikón ma an.”
- 22 Tanga jún tasá kia tsanguínchon tiñajnú nínga tikón tjingui Sioon, kui xi naxíndaá Néná xi tikoón, kui xi naxíndaá Jerusalen xi tikón ndi'ak'ajmi ján, nínga kamátikó kjín mī ndítsjie xi ndyits'en ndikón Néná.
- 23 Kia jáchójnú nínga kamátikó xta xi tjón kamá ndí Néná kui xi je kjit'a ja'eén kia ndi'ak'ajmii. Tsanguínchon tiñajnú kui Ne xi tsáyá tsi nda kojo tsi ndajín ts'én ngayeje xtaa, kia nínga síndo asién nixtjiin xta xi ndaa kui xi Néná kats'én xi chjiénga kama.
- 24 Tsanguínchon tiñajnúy Kjisoo, kui xi ngat'aa kui nga Néná índa ngo kjoa'bínda tjatsie kjoaa kui jín xi iskjitjón nga k'ien, kui xi chjí ngasenii ngat'a bokóná ni xi nda ngase, ta boajín jín Abee.
- 25 Chónjnu yojnú, kó ngata ni'ánch'ojínjú kui Néná xi ts'éenchjia, ngat'a nixtjin xchá ján xta Israel kats'énch'ó Néná xi k'ie t'ananguii 'niú atíxomaa nga tsíchjajo kó kui xtaa kamájin jatjongui yojo tsí'e nga sakójin kjoabotíjeé. Akja'míra ñá kamaná ko'naxiénguí yojoná tsí'e nga sakójinna kjoabotíjeé tsi si'anch'o kui Néná xi ts'énbótixómá nga ts'éenchjajoná ndeskande ndi'ak'ajmii.
- 26 Kui nixtjin ján kji'a nga tsíchjia, ndaa kats'énkjatsié ma t'ananguii, tanga bi katsó nga katsáyatjón ni xi sa'in ngot'e: “Ingo ndiya ngase nga sa'inkjatsie an kó jmí tsi ta t'ananguii tsi, kojo ngaskande ndi'ak'ajmii.”
- 27 Kó nga bi katsó: “Ingo ndiya ngase”, makjinná nga kjoa'áxín ngayeje ni xi kats'énda xi máa matíyaá, tsí'e nga kuí'íjñá ngayeje ni xi majín matíyaá.

²⁸ Kó kuíni nga, nguije Néná katsjáná ngo nguindie xi botíxoma xi majiín matíyaá, koe'ée ndok'óchji kjoaa kui nií, kó boá ts'én si'anséen nga tsja ngatamaa kui nga 'niú ndikón ts'én si'antsjáa,

²⁹ ngat'a Néná xí tsaña xikónií ngo ndi'í xi ts'enkjié tajmí niní.

Xta Ebreo 13

¹ Ngatsjé nixtjin tjó ti'ánjnu xinguijnú xikoó tsi ngo nts'ieínú.

² Ngata ni'ánchíyajínjnu nga nda si'anjojnú ngayeje xta xi kjocho ndi'ajnú, ngat'a tangat'anií kui nií nga tjín xi nde bejín nga ndítsjie boá xi kats'éntiee ndi'aa.

³ Ngatja'átsjienjnu nga kosikojojnú xta xi síndo'yá ndoboayaá, xikó maá tsi jún nijan tindyionjojnú ndoboaya, kjo ti ngatja'átsjienjnu nga kosikojojnú xta xi ndajín tjíni'ánjoó nga, xikó maá tsi jún xi boá kjimata'injnu.

⁴ Ngayeje jún chandikónjnu kjoabixaan, kó chandikónjnu xi'injnu kjo tsi chjónjnu, tanga xta xi tondoo kjo kui xi ndyits'ent'aa kjoa xkjín, Néná boá xi kotíjeé.

⁵ Ngata ni'ántjójínjnu toon, tsja ngatamajnú xikó kji'i ni xi tjínjnu ngot'e, ngat'a Néná je bi katsó: "Jmí nixtjin k'uijña soboaá, ti nde jmí nixtjin k'uijña masieen,"

⁶ kó ngaskande ma'niátakón ñá nga kama bi k'uín: Ndianá boá xi bosikójona, kó stsakjonjín an, ni xi kamaa sa'injona xta ngasondiee.

⁷ Ngatja'átsjienjnu xta xi síndotjónjnu kui xi katsáyájnú eén Néná, ti'ankjínjnuú takónjnu kóts'en kis'indo kó chja'ánguijnúú kjoas'ijin xi kis'iee.

⁸ Jesukristoo ti kuíni boá ngas'e, ngot'e 'ne, kjo ta kji'ání.

⁹ Ngata kjajín monguántjinguinúú ngo kjoabokoyá xi kje'e tsó kjo xi yajín, ngat'a tasá nda ngase nga inimaná sakó nga'niuú nguiaa kjoanda Néná, ta boajjín tsi kja konguántjinguí kjoabotíxoma ni chinie xi jmí nixtjin asíkojo xta xi kja kijítjinguí.

¹⁰ Nguindyikon Néná tikónná ngo nchan nínga ni'ánk'as'ien kjoatjó, kó ya nga chiná'mi xi ts'én xaá ndi'anjñoó, jmíjín kjoanda nga kama skjinie kjoatjó xi ni'ánk'as'ien nchanná.

¹¹ Ngat'a chiná'mi xi 'niú nk'a xaá kja ndi'anjño xi tikón kui ngasondiee, fijo nguia xi tanisién tsjiee jíin cho xi kini'ánk'ién tsi'e nga machjítjé jeé, tanga yojoó kui choó nditseen ndiaa 'bítí,

¹² kó kuíni nga Kjisoo nditseen ndiaa ja'atio kjoanima nga kini'ánk'ién. Kja kats'énk'as'ien jín tsi'e nga kats'éntsjie xta naxíndaá.

¹³ Tjianchóon Kjisoo tsoboa kja nditseen kui ndiaa, kó nijan kuitjatió kui kjoasoboá xi ja'atio kui.

- 14 Ngat'a kui ngasondiee jmi'inná ngo naxi'ndá 'niú xi k'uijná ngatsjé nixtjin, tasá ndyimindyisé ngo naxi'ndá 'niú xi jaskan s'ijña.
- 15 Kuíni nga ngatsjé nixtjin si'antsjáa Jesukristoo, ngat'a ja Néná boá xi ndyini'antsjáa nga boá ndyini'án, kuí nií xi kjoatjóná, ni xi kuichjia ndso'boá nga kotsoya nga Kjisoq xi ndíí Néná.
- 16 Kó ngat'a ni'ánchíyajínjúnú jún nga ni xi nda si'ánjúnú kojo nga ja k'ie ja ngaján kosikojojnú xinguijnú, ngat'a kojo kuí kjoatjé xi'bi xi tsja maá Néná.
- 17 Nda'yá'énjúnú xta xi síndotjónjúnú kó chandikónjúnú kui, ngat'a kui boá xi ndyikondajnú jún nga be nga sa'ínk'as'ieen xki Néná. Boá ti'ánjúnú tsi'e nga tsja k'ueé nga sa'ín xaá, kó nga éjín kamaa, ngat'a kojo nganda tsajún boá tsi éjín kamaa xaá.
- 18 Ndokjoajnú Néná kjoaa jin, ngat'a 'niátakónjne nga nda ts'én tikón kjoakjintakónjne kjoaa xá xi ndyini'ánjne, kó mejénjne nga takó nda ts'én si'anjne ngayeje nií.
- 19 Kó an ngo kjoanda mí'ájún'un, ndokjoajnú Néná tsi'e nga tsjaana nguindie nga tsá kjuinkón nguínjún'un.
- 20 Néná xi tsjáná kjoaxioó, kui xi kats'énkja'á'yaá Ndiáná Jesukristoo, kui nda xi tanisién nk'a xaá xi tikóntjoón chotsangaa, kui xi tangat'anií jín nga Néná kats'énjóná ngo kjoa'bínda tjatsie xi tikón ngatsjé nixtjin,
- 21 mí'áa kui Néná xi tsjáná kjoaxioó nga kui xi sa'ín nga xta xi nda kamajnú kojo nga si'ánjúnú ni xi mejeén kui nga kama, kó nga ngat'aa Jesukristoo nga kosikojojnú nga ni xi tsja máa nguindyikon kui xi si'ánjúnú. ¡Ngat'ieé kjoaje Jesukristoo ngatsjé nixtjin! Boá kji'i.
- 22 Jún nts'ie, tsiejín ma ni xi kats'en'indójnúnú, kó 'niú mí'ájún'un tsi'e nga nda si'ansenjúnú.
- 23 Mejénna nga xchajnú nga nda nts'ieé xi 'mí Timoo je tikóndé, kó tsi ta'a nga tsá kjo'e, kjuinjó an kji'a nga kjuinkátsijenjún'un.
- 24 Tinde boá t'ínjúnú ngayeje xta xi síndotjónjúnú kojo ngayeje xta tsjiee Néná. Xta xi chjiani Italia tinde xó boá tsó.
- 25 Néná nga tsjajnú kjoandaa ngayejejnú. Boá kji'i.

Xojoon Sandiyaá

Xojoon Sandiyaá 1

¹An Sandiyaá, mosoo Néná xí Na'mij_ kojo Ndiáná Jesukristoo, ts'entindejnú'un jún xi tiejó xta_ tje_e Israel xi kastsojoboajnú ngayeje són ngasondie_e.

²Jún nts'ie, tsja ngatamajnú kji'a nga kjín tokoya ni kuitjájijnjú nga chját'ayákónjú,

³ngat'a_ je yajnú nga kji'a nga bitjajijnjú kjoachjat'ayákoón, kó nda fotjójnú, kjoa_a_ nga 'niú s'ijijnjú Néná, kó kui nij_ xi ts'en nga chíkjoajnú tajmí niní.

⁴Kó bo_a_ ts'én kji'a nga ndyini'ánchíkjoajnú, ndyibo'e'éndiéjnúy_ kui kjoachiyákjoa_a_ nga sa'ín ndojo xaá nguujin inimajnú, ts'i_e_ nga kamajnú jún xi chjiénga kamajnú, kó nga kamaxchá nda ndajnú nguuyaa_ kjoas'ijiin Néná, kó nga ngojín ni xchajajnú.

⁵Kó tsi tjín jún xi chajaa_ kjoakjínkón, ngatí'aá Néná, kó Néná tsjaá, ngat'a_ Néná tsjaá ngayeje xtaa_ tsie ni xi machjieén kó jmíjín xi ts'ench'ó nga tsjaá.

⁶Tanga chjiénga 'niú s'ijiin nga kui'aa_, kó nga jó nga jánjín kui'íjñaá inima_a_, ngat'a_ kui xta_ xi bo_a_ ts'eén, xikónií nga'niuú ndáchíkoón xi ja_ k'ie_ ja_ ngaján nguindie_ fíjo_ tjo_o_.

⁷Kui xta_ xi bo_a_ ts'eén, ngata_ ts'énkjójín tsi Ndiáná ngo ni tsjaá.

⁸Ngat'a_ kui nda_ xi bejín ni xi mejeén, jmí nixtjin nda ts'én kjótso'ba_ ndiya_ xí tso'ba_.

⁹Kui nts'ie_ xi njima_ ts'én tikoón, tsja ngatamaa_ ngat'a_ nk'a tikón nguindyikón Néná,

¹⁰kó kui xi choon_ tsja ngatamaa_ ngat'a_ njima_ ts'én tikón nguindyikón Néná, ngat'a_ xta_ xi choon_ xikónií tsi ngo naxó, tsiejín 'bondiyaá.

¹¹Ngat'a_ nga fotjo ts'ueé 'niú sibé ma ndoboaá kó xí xkaa_, kó 'bóka naxoó, kó chaja_ kjoatsjakji'i_. Bo_a_ ti ts'én xchaja_ xta_ xi choon_ nguujijn_ ngayeje xa_ xi ts'én.

¹²Achichí ra tsjaa_ ngo nda_ xi xchikjoaá kjoachjat'ayákón xi ts'énfoa'ajin, ngat'a_ nguije nda jatjo nga kachjat'ayákón, sakoó_ kjoamindyion ngatsjé nixtjiin, kui boá xi chjí xi katsáyatjón Néná nga tsjaá_ xta_ xi ts'éntjó Néná.

¹³Kji'a nga tjín xi chját'ayákón nga ni xi ndajín sa'ín, ngata_ ts'énkjójín nga Néná boá xi ts'énkjít'ayákón. Ngat'a_ Néná jmíjín xi kjít'ayákón ts'i_e_ nga ni xi ndajín sa'ín, ti nde jmíjín xi kamaa_ skít'ayákón Néná ts'i_e_ nga ni xi ndajín sa'ín kui.

¹⁴Tasá ni xi ndajín xi chjiaa_ inima_a_ xtaa_ xi kjít'ayákón, kó kuí nij_ xi ts'eén kjoa'niú ngaskande nga ts'enkjátjosón kui ni xi ndajín.

15 Kós'e nguije kini'ánkjatjosón kui ni xi ndajín xi mejeén inimaná, kja boá nga tokjá jeé, kó nguije kini'ánkjatjosón nga kini'ánjeé, kja boá nga tokjá kjoaboyaa.

16 Jún nts'ie xi tjóna, ngata ch'ínchajójínjú yojojnú.

17 Ngayeje ni xi 'niú nda xi boe'éná, kuí niú xi 'niú nda, kó ndi'ak'ajmi ján ndibánií nínga tikón Néná xí Na'mií kui xi kats'énda ngayeje ndí'í xi tjiín, kui xi bosíkjoyajín yojoó, ti nde ts'éntiyájín xikoó ngo tjínk'ién.

18 Én xi jakoxii boá xi kats'énkjién nga kats'éntsenná, ngat'a boá ts'en kamámejeén kui, ts'i'e nga ñá xi kama çan xi tjón foa'á'yá ngujiín ngayeje ni xi kats'énda.

19 Ngatamajnú kui niú jún nts'ie xi tjóna: Tíndyiondajnú nga tsá kosiennijonjú ngo ni, tanga ngata tsájín ndokjoajnú kojo nga ta tsájín ni'ánxchánjú.

20 Ngat'a kjoatamaá bosikójojinna nga kixi kuindyión nguindyikon Néná.

21 Kó kuíni nga chja'áxínjú yojojnú ngayeje ni xi ndándí kojo ngayeje ni xi ndajín xi achichí tjin kuí ngasondiee, kó nimakjoa ngatamajnú nga si'anjo'ojnú kui én xí Néná je ítjejin ngujiín inimajnú, ngat'a kui eén tjinrií nga'niú ts'i'e nga k'oxié'ájnú.

22 Tanga nga jmí tsi ta konda'yá tsi jnú eén Néná, chjiénga si'ankjatjosónjú nga si'ánjú xikó tsó, ngat'a tsi boajín si'ánjú, ta ndyich'ínchajó tsi jnú yojojnú.

23 Ngat'a tsi tjin xi ta nt'ie tsi eén Néná kó ts'enkjátjosónjin nga ts'én ni xi tsó, xikónií ngo nda xi kotsijeén kjen ngo chitsen xí tsitsienjenjin,

24 kó nguije kotsijeén yojoó, nga ts'énk'afóya nguini, je kichiyáa kókji'i kjen.

25 Tanga kui nda xi bosienijón ndá ndaá kui kjoakiti xi kixi kui xi tsjáná kjoandeé, kó 'niú 'bijná, kó ts'enkjátjosón nga ts'én xikó tsó, kó chíyájin ni xi tsint'ie, kuí nda xi'bi xi achichí ra tsjaa kjoaa ni xi tjits'én.

26 Tsi tjin xi s'ijiín nga 'niú bendikón Néná, tanga tsi majiín 'bí'niuú najen nga chjia, ti kuíni xi ts'én 'bonchajo inimaa, kó kjoaa nga 'niú bendikón Néná tjitsoó yojoó nde jmí ni chjijín kui niú.

27 Kjoayandikoón Néná xi tsjie kojo xi jmíjin ni xi ndándí nguindyikon Néná xí Na'mií kui boá xi'bi: Nga kosikojó kji'a nga kjoa'atio kjoanima xta xi x'ian kojo ínchjín k'an xi je k'ien xi'iín, kojo nga kjajin nijan si'andándí yojoná kjoaa ni xi ndajín xi tjiín kui ngasondiee.

Xojoon Sandiyá 2

1 Jún nts'ie, jún xi s'ijinjú Ndianá Jesukristo xi tjiín kjoajeé, ngata skjánjin ni'ánjojnú xtaa.

- 2** Ngat'a tsi nínga matikójnú k'os'ien ngo nda xi tjiyaá ngo stingaro tonsinié kó ngo njño xi achichí tsjakji'i yajá, kó tsi ti k'os'ien ngo nda xi nima xi yajá ngo njño xchá,
- 3** kó tsi tsja kamajnú nga xchajnú kui nda xi yajá njño tsjakji'i kó tsi bi k'uinjnú: "K'ie tindyin ji k'iee, ngo nguindie xi nda", kó tsi bi k'uinjnú nda xi nima: "Ji ján ján tindyin kixi ji", kojo tsi, "tindyin t'anangui ji,"
- 4** tsi boá ndyini'ánjnu, ¿a mí tsi ti juún xi skján ndyini'ánjojnú xta? Kó ¿a mí tsi ch'o ts'én ndyini'ánkjójnú nga ndyitsitsijenjnu yá xi chji ngaseni?
- 5** Jún nts'ie xi tjóna, nda'yájnú kui ni: ¿A mí tsi Néná je ja'ájin xta nima kui ngasondie, ts'e nga kamachonni kjoas'ijin Néná, kó nga Néná je katsáyatjón nga kui kotixoma xta xi ts'éntj Néná?
- 6** Kó jún ¿mí kjoa nga ndyini'ánch'ojnú kojo nga ndajín ndyini'ánjojnú xta xi nima? ¿A kuijín xta choon xi ndajín ndyits'enjojnú kojo xi ndyikjiféjnú nga ndyifjójnú nguindyikon jáxaá nga ndyibotíjéta'injnu?
- 7** ¿A kuijín xta choon xi ch'o ndyitsoó Jesukristo xi tjiín kjoajee kui xi kini'ánkaxoma ja'eén nga kandokjoatjéjnú?
- 8** Tsi jakoxi nga ndyini'ánkjatjosónjnu kjoakiti xi katsjájnu nda Rená, xikó ts'én kjit'a xojon eén Néná: "Ti'intjé ji xta xikó ma ts'en tjoó yojoo", nda ndyini'ánjnu.
- 9** Tanga tsi skján ndyini'ánjojnú xta, ndyini'ánjéjnú, ngat'a ti kuíni kjoakitij xi bokó nga tjínjnu jé.
- 10** Ngat'a ta'ya xtaní xi ts'enkjátjosón ngayeje kjoakitij, tanga tsi tjits'énkjátjosónjín ngo ndié chíi kui kjoakitij, sakójerií kjoa ngayeje ni xi tjít'a kui kjoakitij.
- 11** Ngat'a kui Néná xi bi katsoó: "Kamajín si'int'ée kjoa chjóon kojo tsi xi'in", ti bi ti katsó nga: "Kamajín si'ink'in ji xta." Kó kuíni nga tsi si'int'ejín kjoa xi'in kojo tsi chjóon, tanga tsi tjín xi si'ink'in ji, je ikiyini ji kui kjoakitij.
- 12** Ndokjoajnú kojo ti'ánjnu xikoó xta xi 'míya tsi nda kojo tsi ndajín kats'én nga si'ankjién ngo kjoakiti xi ts'éndé xta.
- 13** Ngat'a nixtjin nga Néná kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kats'én xta nimajín kama xta xi nimajín kamaá kje'e xta. Tanga kui xta xi nimakamaá kje'e xta, sakójín kjoabotíjeé Néná kui nixtjin.
- 14** Jún nts'ie, ¿mí chjinií tsi tjín xi tjiín kjoas'ijin katso, kó tsi ni xi tjits'én ts'énbokójín nga tjiín kjoas'ijin? ¿A kamarií kui kjoas'ijin k'oxié'á?
- 15** Si'ankjín takón tsi ngo nts'ie kojo tsi ngo ndichjá xi jmíjín njño xi chajá kojo ni chinie,

16 kó tsi ngo jú n xi bi k̄atsoo: “Tanguín xió xiójnú, chajájnú njñojnú kó chiniejnú ngayeje ni xi mejénjú”, tanga tsi k̄oē'ejínjú ni xi chjieén yojoo kui xtaā, ¿mí chjíníí kui nij?

17 Boā ti máa k̄joas'ijinná, tsi jmíjín ni nda xi ni'aán, ni xi je k'ien boá.

18 Tanga k̄ama raā tsi ngo xta xi bi k̄atso: “Ji tjiín k̄joas'ijin, kó an ts'en an ni xi nda”. Takiní k̄joas'ijín nga jmíjín ni xi ni'án, kó an kokóo k̄joas'ijinna tangat'aa ni xi tjíts'en an.

19 ¿A s'ijín ji nga ta ngo tsi ma Néná? Nda kji'i ni xi ni'ín ji. Tanga ngaskande k̄ojo nditsjiee xindajín s'ijín nga, kó fotsié ma nga tsakjón ma.

20 Tanga ngata chinijín ma ji, kó ti'injo'o ji nga tsi k̄joas'ijín jmíjín ni xi ni'aán, ni xi je k'ien boá.

21 Xta tjiē xcháná Abraam, kixi kamá nguindyik̄on Néná k̄joā ni xi kats'én kji'a nga sa'ínk'as'ieen ngo k̄oatjó Néná nga katsjá ndíí xi 'mí Isaa k̄ia nchan ndikoón.

22 A ye 'ne nga Abraam, ndsejen nijan akó k̄joas'ijin k̄ojo ni xi ni'aán, kó tangat'ani ni xi kats'én nga k̄joas'ijín kamá ni xi chjiénga k̄ama kui, kuí nij xi k̄joas'ijin jakoxi.

23 Kó boā ts'én jatjosón ni xi kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Abraam kis'ijín Néná kó kui nij xi kats'énchjíníí Néná nga nda xi kixi kamá.” Kó Abraam amingoo Néná ki'míí.

24 A yajnú 'ne nga Néná ts'énkixi xtaā k̄joā ni xi ts'én, kó jmí tsi ta k̄joā k̄joas'ijín tsi.

25 Ti boā ti ts'én na masien Raab, kixi kamá nguindyik̄on Néná k̄joā ni xi kats'én, ngat'a katsjaá nguindie ndi'aa nínga índomá já xi kijíatsijen'maá nanguii, kó kui naā asíkojo ts'i'e nga xín ndiya kijí.

26 Ngat'a xikó ts'én yojoo tsi jmíjín asién nixtjin, yojoo k'ien boá, ti boā ti ts'én k̄joas'ijín, ni xi je k'ien boá tsi jmíjín ni xi ni'aán.

Xojoon Sandiyaá 3

1 Jún nts'ie, ngata k̄jínjín mostro ngas'ie nguujinjú, ngat'a je yajnú nga jin xi mostrojne, 'niú ngase nda skotsijenjne Néná tsi nda k̄ojo tsi ndajín kini'ánjne ta boajín xta xi ngasee.

2 Ngayeje ná ni'án ni xi boajín kji'i, tanga tsi ngo nda xi chiíjín kujichjia ngo én xi ndajín kji'i, kui boá xi'ba xi je kamá xi chjiénga k̄ama, kó k̄amaā nga nda kují'niuú nga k̄ojo ngayeje yojoo.

3 Kji'a nga 'bíjñáa ngo k̄ichā ts'oa ndijee, ts'i'e nga kujint'ié'énna boá, k̄ojo nga k̄amaná nda s̄i'ankjí nda tsi je kui choo.

- 4 Ti tsitsíjenjnúy tjosso yí'ii nga. Nda tsi 'niú yí'i, kó nda tsi tjo xi 'niuú tsanguinña, tanga nda xi ts'énxájoó máa ts'énkjí nga ts'énkjién ngo chíí ndí ni chíí xi ts'énxájooni.
- 5 Ti boá ti ts'en najeen kui boá xi ngo ndí ni xi chíí yojoná, tanga kamarií sa'ín ni xi yí'i. Tsitsíjen chíboayajnúy nga ngo ndí ndí'í xi chíí, kamarií kuí'ítí ngo k'ijñá xi tanisién tsie.
- 6 Kó najeen xikóníí ngo ndí'í, tanisién ndajín, ngat'a kui boá xi ts'enkjátsón ngayeje yojoo. Ndo_{boá} nk'ieen 'bítí kui najeen, kó kui najeen 'bítí ngayeje kjoamindyionná.
- 7 Xtaa kamarií sa'ínnt'íé ngayeje tokoya cho tamá, nisie, ye, kojo choo ndáchíkoón, kó je kamaá kats'énnt'íé,
- 8 tanga kjié ngo xta xi je kamaá kats'énnt'íé najen, ngat'a najeen xikóníí ngo ni xi ndajín xi jmíjín xi kamaá sa'ínnt'íé kojo xi tjiátsie maá xaán ye xi ts'enk'iéná.
- 9 Ti kui najen xi ni'ánkjién nga ndokjoa nga ni'ántsjaá Néná xi Na'miná, ti kuíni xi ni'ánkjién nga ch'o 'míj xta xi Néná kats'énda xikó kji'í asiéén kui.
- 10 Ta ngo tsi ndso'boaa xi fotjoó én xi ni'ántsjaníj Néná kó ti kuíni xi fotjoó én xi ch'otsoó xtaa. Jún nts'ie, chíjénjín nga boá si'an ñá.
- 11 ¿A kamarií ngo nda'ch'i nga ti kui xtoó ndójoa nda kojo ndójoa xi sa?
- 12 Já nts'ie, ¿a kamarií yá igo koajaa to aseituna, kó a kamarií n'niuú tostsijeé koajaa to igo? Ti boá ti ts'en nga nde ngojín nda'ch'i xi ti kui kjojoó ndójoa nda kojo ndójoa xi ndia.
- 13 ¿Yání xi kjiínkón kojo xi 'niú makjiín nguíjín jún? Nga takó kui ni nga nda ni xi sa'ín, kó njmakjoa ngatama nga sa'ín ni xi tsjaá kui kjoakjiínkón xi ndaa.
- 14 Tanga tsi kjoa'ontakón tikónjiín iníjajnú, kó tsi tsja majnú nga ndyibixkánjnu nga mejénjnu nga nk'a konguínjnu xinguijnu, ngata jejín 'naxiéjnu yojojnú, ti nde ngata miyoniéjínjnu ni xi jakoxii.
- 15 Ngat'a kui xta xi boá ndyits'eén jmí tsi Néná xi ts'éntsjaá kui kjoakjiínkoón, kjoakjiínkoón ngasondiee boá kojo xi ts'e xtaa, kojo xi ts'e xindajín.
- 16 Ngat'a nínga tjin kjoa'ontakón kojo kjoabixkaán, kja boá nínga jmí tsi xió kji'í kojo nínga tjin ngayeje tokoya ni xi ndajín.
- 17 Tanga kui xta xi Néná tsjaá kjoakjiínkoón, kui boá xi tsjiet'sén síndo nguindyikón Néná, kó tjiín kjoaxió, kó ndaxta ma, kó nt'ié'én, kó tsie kjoanjmatakón tjiín, kó nda ni xi ts'én, kó ta són ts'éngo ngayeje xtaa, kó jmíjín kjoajókjen.
- 18 Xta xi mongase kjoaxioó xta xi ngasee, Néná tsjaá nga xió kojo nga kixi k'uíndo.

Xojoon Sandiyá 4

- 1 ¿Ná ndibáníi kjoaxchaán kojo kjoabixkán xi s'ie nguujinnú? ¿A kajín ndibáníi ni xi ndajín xi mejeén inimajnú, kuí ni xi kjánjojnú?
- 2 Jún mejénjú ngo ni, kó sakójínjú, ni'ánk'iénjú xinguijú, kó ma ontakonjú, kó nga sakójínjú, bixkánjú kó ni'ánjú kjoaxchán. Tanga sakójínjú ni xi mejénjú ngat'a jmí tsi Néná xi ndyichjiá'ájnú.
- 3 Kó nga chjiá'ájnú, sakójínjú ngat'a ndajín kichjiá'ájnú, ngat'a chjiá'ájnú ngo ni, ta tsi'e nga si'ankjatjosón tsi jún ni xi chjijín xi tsja majnú.
- 4 Jún xta xi jmí tsi kixi timatjinguinjú Néná! ¿A yajínjú jún nga xta xi ndyits'entjó ni kui ngasondiee, kondra Néná síndoni? Ta'ya xtaní xi mejeén nga amingoo kui ngasondiee kama, kondra Néná tjíts'én yoo.
- 5 Je yajnú nga jmí tsi ta kjoandaní nga bi tsó xojoon: “Néná ijñajinná Asién Nixtjiin, kó kui Asién Nixtjiin ts'atio ts'éntjóná.”
- 6 Néná tsie ngase kjoanda xi tsjáná, kuíni nga bi tsó xojon eén Néná: “Néná kondra máa xta xi je 'boxié yoo, tanga tsjaá kjoanda xta xi nimakjoa.”
- 7 Kuíni nga nimakjoa ti'ánjú yojojnú nguindyikon Néná. Kondra tanguínjú xindajín, kó kui kongaboa'ájnú.
- 8 Ti'antiñajnú yojojnú Néná, kó kui sa'intiñajnú yoo. Jún xta xi ndyini'ánjéjú, tsjie tindyiónjú. Kó jún xi jó ni tjijin inimajnú, ti'antsjejnú inimajnú.
- 9 Ngatama ndasenjú, kó cha'ájnú, kó on ngatamajnú. Kjoamojnojnú kjoacha'a ngatama, kó kjoatsjajnú kjoandasen ngatama.
- 10 Nimakjoa ti'ánjú yojojnú nguindyikon Ndianá, kó kui boá xi skinínk'ájnú.
- 11 Jún nts'ie, ngata ja k'ie ja ngajánjín ndokjoata'injú xinguijú. Xi chjiata'in kojo xi tsáyá tsi nda kojo tsi ndajín tjíts'én nts'ie, ti ch'o ts'én ts'énychjia kjoa kjoakitij kojo ti ts'énychjia'tin tsi nda kojo tsi ndajín tsó kjoakitij nga. Kó tsi ji boá t'ise ji nga nda kojo tsi ndajín kui kjoakitij, tinda'yé'ínjijn, tasá ta boá tsi t'ise tsi nda kojo tsi ndajín tsó kjoakitij.
- 12 Ta ngo tsi ma xi katsjá kjoakitij kojo xi tsáyá tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa, kó kui boá xi máa 'boxié'á kojo tsi sa'inchaja xtaa, kó ji, ¿'yá jí boá nga ji kon xi ti'míye tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en kje'e xta?
- 13 Nda'yájnú jún kui ni, jún xi bi 'míjnú: “Ngot'e kojo tsi ndyiojón konguín kui naxiñdá ján, kó kja ngo nó kamána nga si'anxá nga si'an ton.”
- 14 Kó nde yajínjú ni xi kama ndyiojón! Ngat'a ¿Mí ni boá kjoamindyonjú? Xikónií ndixaa nga ngotjón chíi fotokjá, kós'e tjemá chaja nguini.
- 15 Tasá bi t'ínjú: “Tsi Ndianá xí mejeén, kuindyión, kó kui ni xi'bi kojo tsi kui ni ján xi si'an.”

¹⁶ Tanga ngot'e 'ne, je 'naxiéjnú yojojnú, kó ngayeje kjoank'atakón xikoó xi'ba, ndajín.

¹⁷ Xta xi máa ts'én ni xi ndaa, kó tsi ts'énjín, ndyits'en jé.

Xojoon Sandiyaá 5

¹ ¡Nda'yájnú kui nii, jún xi xta chonjnú! Cha'ájnú kó 'niú cha'ayájnú kjoaa ngayeje kjoanima xi s'e kuitjájínjún.

² Kjoachonjnú je jando, kó njñojnú je iskjinnie xobií.

³ Tonsiniéjnú kojo tontiboajnú je katjox'tán kó kui xt'aán kuí xí chistikó kama kondra tsajún kó sa'ínkjié yojojnú xikoó ngo ndi'í xi ts'enkjié. ¿Mí kjoaa nga ton ndyichja'átjojnú nga je yajnú nga je kjifet'a nixtjiin?

⁴ Tsitsíjenjúnú nga kui já moso xi kats'énxájin nguujin jnojnú xi katse'éjínjúnú chjií nga kich'ínchajojnú, kui chjií je ndyibonguíta'injúnú. Ni xi ndyikjandayá kui já mosoo, je tsinti'eé kui Ndiáná xi tjiín nga'niuú.

⁵ K'ie t'ananguii je kixindyionjnú nga katse'éjúnú yojojnú kjoatsja xi nda kojo je kini'ánkjatjosónjúnú ni xi kamámejeén inimajnú. Je kamáyí'ijnú xikó maá ngo choyojo xi je jachó nixtjiin nga si'ank'ien.

⁶ Jún je akjanguita'injúnú jé xta xi kixi xi jmí jéjín kó boá ts'én kini'ánkjesónjúnú kui xtaa xi nde kamájiín ts'axié'á yojojo nga boá kamáta'in.

⁷ Kó kuíni nts'ie, ngat'iéjnú kjoachiyákjoa ngaskande nga kjo'e Ndiáná. Tsitsíjen chiboyayajnú kóts'en nda xi ts'énxájin t'ananguii nga koyakjoa sakon sakoón chaan ni xi itjie ngaskande nga boa'a stsé xi boa'a chostséé.

⁸ Jún ti boá ti ts'én ngat'iéjnú kjoachiyákjoa kó te'énga'niújnú inimajnú, ngat'a je kjimatiña nixtjin nga kjo'e Ndiáná.

⁹ Jún nts'ie, ngata jmí kjoaxti mindyiajenjínjúnú xinguujnú, tsi'e nga satíjéjínjúnú, ngat'a xi tsáyá tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa je tikónxtió ngantjoaa.

¹⁰ Jún nts'ie, chjabechibojnú kui kjoanima xi ja'atio kojo kui kjoachiyákjoa xi kis'iee kui já chjini'eéén Néná xi tsíchjiani ja'eén Ndiáná.

¹¹ Tsitsíjenjúnú nga xta xi ndyifoa'atio kjoanimaá xikónií tsi xta xi achichí ra tsjaa 'míjnē. Jún je kanda'yájnú kóts'en kichikjoaa nda xi 'mí Joob ngayeje kjoanima xi ja'atio, kó je kamáyajnú kó kats'énjo Ndiáná nga fet'aa, ngat'a Ndiáná nima máa ñá kó koyakjoaná nga.

¹² Jún nts'ie, 'niú mí'ájnú'un kui nii: kji'a nga tjin xí kosíyajnú ngo ni, ngata nguiboanénájín 'míjnú nga si'ankjiénjúnú ja'eén ndi'ak'ajmii kojo tsi tsi'e t'ananguii, kojo tsi tsi'e kje'e ni, tasá "joon" t'ínjúnú tsi boá kji'i kui nii kó "jmí" t'ínjúnú tsi boajín kji'i kui nii, tsi'e nga kotíjéjínjúnú Néná.

- 13 ¿A tjin nguujinjnú xta xi kjoanimá ts'énfoa'atio? Ngatichjiaa Néná. ¿A tjin xi tsja tjin? Nga siee só xi ndaa Néná.
- 14 ¿A tjin xi oon? Ngatichjiaa xta xi xchaá nangoxii ts'ie nga kamandaya nga kuichjijatjé kó nga tsanguinjon istí nga sa'ín kaxoma ja'eén Ndiáná.
- 15 Kjoandokjoatjé xi tjin kjoas'ijjin boá xi sa'índaya xi oon, kó Ndiáná sa'ínkjestjien, kó tsi kats'énjé, si'anjetakoón jeé.
- 16 Kuíni nga ja k'ie ja ngaján t'iyajnúy xingujjnú jé xi kini'ánjnú, kó ja k'ie ja ngaján ndókjotjéjnú xingujjnú, ts'ie nga kamandayajnú. Kji'a nga ngo xta xi kixi kuichjiaa Néná tjinrií nga'niú ni xi kuichjia.
- 17 Nda chjinié'eén Néná xi 'mí Elíaa ngo nda xi kamá xikoó ñá, kó kji'a nga 'niú tsíchjiaa Néná ts'ie nga nguiti koa'ájín stsee, nguiti tsa'ajín stsé ngasón t'ananguij ján nó masien.
- 18 Kó ti tsíchjia nguinií Néná ingo ndiya, kó tsa'a nguinií stsee, kós'e t'ananguij kamáxchá nguinií ni chinie.
- 19 Jún nts'ie, tsi tjin nguujinjnú xi je kis'ijñat'axiín jakoxii, kó tsi ngo xta sa'ínkjí nguinií ndiya xí kixii,
- 20 ngatamayajnú jún nga ta 'yání xi sa'ínkjí'oyá ngo xta jé kjoaa kui ndiya xi ndajín kji'i xi kistso'ba, je ts'axié'á ts'ie nga koyajín nda xi kats'énjeé, kó kui boá xi kats'én nga kjín jeé kui ndaa je kini'ánjetakoón.

1 Xojoon Peé

1 Xojoon Peé 1

1 An Peé, nda apostroo Jesukristoo, ts'entindejnu'un ngayejejnu xta xi Néná je ja'ájinjnu xi xín nangui ndokjoanijnu xi tindiyónjnu nguindie xi 'mí Ponto, Galasia, Kapadosia, Asia kojo Bitinia.

2 Xikó ts'én índa Néná xi na'miná nga kamámejeén ja'ájinjnu jún, tsi'e nga xta naxiínda xi tsi'e kamajnu. Kó nga ngat'aa Asién Nixtjiin kojo ngat'aa nga k'ien Jesukristoo nga kats'éntsiejónjnu ngayeje jéjnu, tsi'e nga konda'yá'énjnu. Ngatama tsie kjoanda kojo kjoaxió xi tsjaajnu Néná.

3 Nga ni'ántsjaá Néná, kui xi Na'mii Ndianá Jesukristoo, kui xi tangat'anii kjoanimatakón jee nga kats'éntsen nguíná nga ndyichiyáa nga kojo ñá k'uiéná ngo kjoamindyion, tangat'anii nga ja'á'yaa Jesukristoo nguijiin xta xi je jesoón.

4 Néná boá xi sa'ín nga sakóná kui ni xi je tikóndaá kja ndi'ak'ajmii nga tsjaaná, kui ni xi nguiti kamajiin kjotson, ti nde jmijiin ni xi ndándí, ti nde kamajiin xi'niú.

5 Nga'niuú tjíts'énkjién nga ts'énkoón jún, tangat'anii nga s'ijinjnu, tsi'e nga Néná k'oxié'á kjin kjin xta xi tsi'e xikó ts'én je tikóndaá nixtjin xi kjifet'aa.

6 Tangat'anii kui ni nga jún tsja ngat'iejnu nda tsi ngui chiboa tsi nixtjin nga kuitjatiojnu kjin tokoya kjoachjat'ayákón,

7 tsi'e nga chját'ayákón kjoas'ijinjnu, ngat'a kuí xí chí ngasenii ta boajiin tonsinieé, kui xi máa fotson kó ndi'í chít'ani. Kó boá ts'én kui kjoas'ijiin xcha nga k'uiéé kjoani'ántsja, kjoaje kojo kjoayandikón kji'a nga kokó yooq Jesukristoo.

8 Jesukristoo xí ndyini'ántjónjnu nda tsi kamáyajinjnu kó kis'ie kjen, kó tjis'ijinjnu nda tsi ngot'e yajinjnu kjen, achichí kjoatsja xi 'niú je tjínjnu kó ngaskande nde yajín kóts'en k'uiyá kuí nii,

9 tjínjnu kui nii ngat'a je ndyifóchot'ajnúu kjoa'naxié'ájnu, kó kui nii kja ndibánií kjoas'ijinjnu.

10 Já chjinie'eén Néná xi kis'ie ngas'e kamámejeén skuie kojo tsangase ndiya sen seen kjoaa kui kjoa'naxié'aá kji'a nga katsáyatjón nga Néná tsjaajnu kui kjoandaá.

11 Kamámejeén kamábe 'yá xta kojo mí nixtjin xi ijná tsijen Asién Nixtjiin Kristoo xi tikónjiin kui já chjinie'eén, kui Asién Nixtjiin xi katsáyá nga tsie kjoanimá kjoa'atio Kristoo kojo kui kjoaje xi jaskan kjindibaá.

12 Néná akoó kui já chjinie'eén tanga jmí tsi kjoaa nganda ti kui tsi'e, nganda tsajún boá nga akakoq. Kuí bí kui én xi katse'éjnu ngot'e jún xi je ik'ínijmijnu

kui éntjatsiēē, tangat'anii nga'niuú Asién Nixtjiin Néná xi kananguiyani ndi'ak'ajmi ján, kui ni xi ngaskande ndítsjieē kamámejeén kamábe.

¹³ Kuíni nga tindyiondajnú nga k'uiéjnu kjoakjínkón, kó nda ti'ankjójnu ni xi si'ánjnu, kó chiyá ndojo ndojojnúy kjoanda xi kjo'e'éjnu kji'a nga kókó yojoo Jesukristoo.

¹⁴ Ngatamajnú xikoó ndí xí nt'ié'eén na'mii, jmí tsi boā ts'én kuindyionjnu xikoó ngas'e kji'a nga kjiē yajínjnu Néná nga taxkiya kini'ánkjatjosónjnu ni xi kamámejénjnu kini'ánjnu.

¹⁵ Tasá tsjie ts'en tindyiónjnu, xikó ts'én tsjie kui xi tsíchjiájnu.

¹⁶ Ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Tsjie ngatamajnú jún, ngat'a tsjie an.”

¹⁷ Kó nga “Na'mi” ndyi'míjnúy kui Néná xi ta són ts'énjo xtaā nga tsáyá tsi nda koo tsi ndajín ni xi kats'én, chjiénga xchándíkónjnu ngatsjé nixtjin nga kuintsomajnú kui ngasondieē.

¹⁸ Ngat'a je yajnu nga Néná íchjítjéjnu tsi'e nga kamandéjnu kjoaa kui kjoamindyion taxkiya xi kis'iejnú xi íjñájnu xta xi xchájnu, kó nga ka'naxié'ájnu jún jmí tsi ni xi fotson xi kamáchjíní, xikoó tsi tonsinié koo tsi tontiboa.

¹⁹ Tasá jiín Kristoo xi kini'ánchjién kuí xí 'niú chjí ngasenií. Kristoo kui boá xi xikoó ngo chotsanga xi nda koo xi onjiín.

²⁰ Néná índa ndeskande koo nguindieē nga kamánda ngasondieē nga boā kji'i ni xi kamaā, tanga kui nixtjin xi kijfet'aā tjobóko tangat'anii nganda tsajún.

²¹ Kó tangat'anii Kristoo nga jún s'ijinjnu Néná, kui Néná xi kats'énkja'á'yaá Kristoo ngujiín xta xi je jesoón kó katsjaá kjoaje, tsi'e nga s'ijinjnu koo kama'niátakónjnu Néná.

²² Ngot'e 'ne nga je kini'ántsjiejnu yojojnu tangat'anii nga kanda'yá'énjnuy én xí jakoxii kó nga je tjó jakoxijnú xinguijnú xikoó tsi nts'iejnú. Ngayeje inimajnu 'niú ti'antjójnu ja k'ie ja ngaján xinguijnú.

²³ Ngat'a jún je katsen nguínjnu, kó ngot'e jmí tsi xta xi fesón xi katsennijnú, eén Néná xi kats'éntsen nguínjnu, kui én xi fejiín, ngat'a tikón ta kji'ánií.

²⁴ Ngat'a bi tsó xojon eén Néná: Ngayeje xta xi tjín ngasondieē xikónii ngo k'ijñá, kó ngayeje kjoajeē xtaā xikónii ngo naxoó kui k'ijñaá. Xí k'ijñaá, kó 'bókanguí naxoó.

²⁵ Tanga eén Ndianá, tikón ta kji'ánií. Kó kui eén, kui boá kui éntjatsiēē Néná xi je ik'ínijmijnú.

1 Xojoon Peé 2

- ¹ Kuíni nga chjiénga chja'áxínjnú yojojnú ngayeje tokoya ni xi ndajín, ngayeje kjoamaña, kjoajókjen, kojo kjoa'ontakón, kojo ngayeje tokoya énya.
- ² Ngatamajnú xikoó ndí xi s'e katsen xi mamejeén ndáchíkií nāaa, boā ts'én ngatamamejénjnú eén Néná, xikoó xi mejeén k'uí tsjén xí kui soboa, ts'i'e nga nda ts'én kamaxchájnú kó kjotjo'a kjin kjinjnú,
- ³ ngat'a je kichit'ajnú kóts'en nga nda ts'énjoná Ndiáná.
- ⁴ Kristoo boá xi xikoó ngo ndijo xi tikón xi kats'énch'ó xtaa, tanga Néná xikoó ngo ndijo xi je katjo'ójin xi achichí chjinií máa kui, kó nga ndyini'ántiñat'ajnú yojojnú Kristoo,
- ⁵ kojo jún kjimajnú xikoó ndijo xi síndo tikón, kó Néná boá xi iskjinink'ajnú xikoó ngo nangoxi xi jmí tsi kui ngasondiee chjiani, boā ts'en nga jún boá xi kini'ánjnú xikoó chiná'mi tsjiee Néná, xi ts'énk'ás'ieén kjoatjó xi tsja maā Néná ngat'aā Jesukristoo.
- ⁶ Ngat'a bi tsó xojon eén Néná: Jé'en k'je k'uijñá an nangui Sion ngo ndijo xi ja'ajin an xi 'niú chjinií, kuí ndijoo xi s'itjats'ennii ndi'aa, kó xi sa'íns'ijin kui ndijoo, jmí kjoasoboá koe'éjín.
- ⁷ Jún xi je s'ijinjnú Ndiáná, achichí chjinií majnú jún, tanga xta xi s'ijinjiníi kui, kja boá nga fotjosón ni xi tsó xojon eén Néná: Kui ndijo xi kats'énch'ó já chjiniexoó, kui boá xi ndijo xi s'itjats'ennii ndi'aa kama.
- ⁸ Kojo ti bi ti tsó nga: Kui boá kui ndijoo, ngo ndijo xi stinguí xtaa. Kó k'ojmi nga stinguí xtaa ngat'a tsint'ie'énjín kui eén, ngat'a je boā ts'én tikón nga boā kama.
- ⁹ Tanga jún boá xi xta tje xi je kachja'ájin, jún boá xi chiná'mi xi ndyits'enseén kui Ree xi botixómá ndi'ak'ajmi ján, jún boá xi xta naxiñdá tsjie, jún boá xi xta naxiñdá xi je ts'i'e Néná, ts'i'e nga jún xi kondókjoajnú ni nda xi kats'én Néná, kui Néná xi tsichjiajnú ts'i'e nga jatjojnú nínga jñoó kó ikitjas'ienjnú nínga ts'entsijen kjoajee ndi'íi.
- ¹⁰ Jún xi kje'e nixtjin nde ngo xta naxiñdá kamájinjnú, tanga ngot'e 'ne xta naxiñdaá Néná boá jún. Néná nijajín kamaá jún ngas'e, tanga ngot'e 'ne Néná nijma máa jún.
- ¹¹ Jún nts'ie xi tjóna, 'niú mí'ájnú'un xikoó xta xi xín nangui kojo xikoó xta xi ndyifoa'a kui ngasondiee, nga ngata boe'éjínjnú nguindie ni ngasondie xi mejeén inimajnú, ngat'a kuí nii xi sa'inchajajnú,
- ¹² nda ti'ánjnú xikó ts'én tindiónjnú nguijin xta xi bejín Néná, boā ti'ánjnú nda tsi kui xtaa ngot'e ndajín ts'én chjia kjoaa jún, tanga nga skuie ni nda xi ndyini'ánjnú, sa'intsjaá Néná nixtjin nga Néná sa'injo xki ngayeje xtaa.
- ¹³ Tangat'anii nga Ndiáná ndokjoajijnú, chandikónjnú ngayeje xtaxá xi chjiani kui ngasondiee, xikoó nda ree xi 'niú nk'a xaá,

- 14 **kojo** xtitjón xi tsanguiya kui ree xi ts'énjeé xta xi ndajín ts'eén, kó nda ts'én chjia kjoaa xta xi nda ts'eén.
- 15 Ngat'a kuí ni xi mejeén Néná: Kji'a nga nda si'ánjnu, kji'a boá nga kjókjónú ts'oa xta xi bejín Néná kó makjínjiín ni xi ts'i'e.
- 16 Xta ndéjnu nguindyikon Néná, tanga ngata kuijín kjoandeé ni'ánkjiénjnu ts'i'e nga si'ánjnu ngo ni xi ndajín kji'i, tasá tindyiónjnu xikoó xta xi mosoo Néná.
- 17 Chándikónjnu ngayeje xta. Ti'antjónú ngayeje nts'ieé kojo ndichjá. Ngatamandikónjnu Néná. Chándikónjnu nda Ree.
- 18 Jún xi moso xi kastiñánu, chándikónjnu xta xi ndajnu kó nda'yá'énjnuu, jmí tsi ta kuí tsi xi ndaxtaa kojo xi makjín, boá ti ti'anjojnú kui ndia xi ndajín ts'énjónú nga.
- 19 Ngat'a nda ts'én tikón nguindyikon Néná nga ts'enchíkjoa kjoanima xi foa'ajin kui moso xi kastiñaá, nda tsi chjiénjín nga kui ni kjoa'ajin, tanga chíkjoarií ngat'a je be nga Néná chjiani.
- 20 Ngat'a ¿mí ni xi 'niú je kjimajnu, tsi kji'a nga ndajín si'ánjnu ndajnu sa'ínjénu, kó xchikjoajnu? Tanga tsi ni xi nda ndyini'ánjnu kó kuitjatiojnu kjoanima kó tsi xchikjoajnu, jakoxi nga kui ni xi nda nguindyikon Néná.
- 21 Ngat'a tangat'anií kui ni nga Néná tsíchjiani, ngat'a boá ti ts'én Kristoo ja'atio kjoanima tangat'ani jún, kó ijñánu ngo chiboá ts'i'e nga konguántjinguínú chiboá se.
- 22 Kristoo ngojín je kats'én, ti nde jmí nixtjin tjín xí ts'anxhajo nga tsíchjia,
- 23 kui xi kji'a nga ch'o ki'mií, jmí ni ch'o katsójín, kó kji'a nga kini'ánkja'atio kjoanima, indyiándikónjín, tasá nguiya tsja Néná kis'ijñaya, kui Néná xi kixi tsáyá tsi nda kojo tsi ndajín ndyits'en xtaa.
- 24 Kuí Kristoo xi kijjo jéná nguijin yojo kja t'a kroo, ts'i'e nga ñá koya kjoaa je xi kini'án, kó kuindyión kjoaa kjoakixii. Kó tangat'ani nga kini'án'oón Kristoo nga jún je kamándayajnu.
- 25 Ngat'a jún ngas'e kis'intsomajnu xikoó chotsanga xi kichajá, tanga ngot'e 'ne je je'echon nguínjnu Kristoo, nda xi kondajnu kui xi xikoó nda xi konda chotsangaa.

1 Xojoon Peé 3

- 1 Boá ti ts'én ndatsa jún ínjín xi je ikixánjnu, chándikónjnu xi'injnu, ts'i'e nga kui xi'in xi s'ijinjín Néná, sa'ins'ijin kó nde jmí én kamachjiénjín, ngat'a nda ndyini'ánjnu jún,
- 2 kó skuje nga nda ndyimonguínjojnú yojojnú kojo nga ndyiyandikonjnu Néná.

- ³ Nga kuijín ni xi tsjats'én ts'énbón^{da} yojojnú xtjjeen nditsen xi chjiénga kuindyisejnú, xikoó nga ndikón ts'én kosijeen tsajnú, xikoó nga x'iajnú ni tonsinié kojo tsi njño xi 'niú chjí xchajajnú.
- ⁴ Tasá ngujiin inimajnú ngat'ijñaá ngo kjoafonda xi kjotsonjín nga k'uiéjnú ngo asién nixtjin xi nda kojo xi xió. Kuí kjoatsjakji'i xi 'niú chjinií nguindyikon Néná.
- ⁵ Ngat'a bi ts'én yínda yojo^o kui ínchjín tsjie xi askoyaá Néná nixtjin xchá ján, nga kamábendikón xi'iin,
- ⁶ xikoó na Saraa nga tsint'ie'eén Abraam, kó “ndiana” katsoó. Jún boá xi ndí ínchjín na Saraa, tsi nda kji'i ni xi ndyini'ánjnú kojo tsi kondakonjínjnú ni xi kamata'injnú.
- ⁷ Kó jún xi xi'injnú, ti boá ti ts'én ngat'iejnú kjoakjintakón nga nda ts'én kuindyionjojnú chjónjnú, chandikónjnú ngat'a ínchjín jmí tsi boá ts'en 'niú xikoó jún, ngat'a ngo choón ngo xi'in xi je síndojo xkjín, nijan sakórií kjoandaa kjoamindyion xi tsjá Néná, ts'e nga jmí ni sa'inni'ínjín nga kuichjiaa Néná.
- ⁸ Kó nga fet'a, ngayejejnú tsjats'én tindyionjinjnuú xinguijnú, tasíkojojnú xinguijnú, tjó ti'ánjnú xinguijnú xikoó tsi ngo nts'iejnú, ndaxta kojo nimakjoa ngatamajnú.
- ⁹ Tsi ngo xta xi ndajín kji'i ni xi kats'énjojnú, ngata ni'ánngojojinjnú, kó ti tsi tjín xi ch'o katsojnú, ngata ch'ojin 'míjnú ndatsa jún nga, tasá chjia'ajnú Néná nga sa'ínchikonñé, ngat'a je yajnú nga Néná tsíchjianijnú ts'e nga sakójnú kjoani'ánchikonñeé kui.
- ¹⁰ Ngat'a bi tsó xojon eén Néná: Xi mejeén tjó sa'ín kjoamindyioon, kó mejeén skujé nixtjin xi nda, nga koon najen nga ch'ojin ts'én kuichjia, kó nga koon ts'oa nga jmí én ndiso kuichjiajín.
- ¹¹ Ngatangaá ni xi ndajín, kó ni xi ndaa xi nga ts'én, ngatangase kjoaxioó kó kui ni xi ngatjítjngui.
- ¹² Ngat'a Ndianá koon xta xi kixii, kó nda bosieníjoón nga chjia kui xtaa, tanga kjen Ndianá kondra tikónni xta xi ndajín ndyits'eén.
- ¹³ ¿'Yá xi ndajín kji'i ni xi sa'ínjojnú, tsi ngongá ni xi ndaa xi ndyini'ánjnú jún?
- ¹⁴ Tanga nda tsi kjoanima kuitjatiojnú tangat'anij kjoakixii, achichí ra tsajnú nga boá kamajnú. Kuíni nga ngata 'yájin xi mindyandikónjnú, ti nde ngata ndajín majnú jún.
- ¹⁵ Tasá chandikónjnú Kristoo ngujiin inimajnú nga kui xi Ndiajnú ma, kó ngatsjé nixtjin tindyiondajnú nga kamajnú k'uiyájnú nga tjín xi kosiyajnú ngo ni kjoaa kui kjoachiyá xi tjínjnú jún.
- ¹⁶ Tanga ngat'iejnú kjoanimakjoa kojo kjoayandikón nga boá si'ánjnú. Ti'ánjnú kui ni xi nga nda ts'én k'uijña kjoakjintakónjnú nguindyikon Néná, kia kamaa

nga kui xta xi ndyichjiata'injnu xi ndyitsó nga ndajinjnu xta, soboa kamaa nga skuje nga nda ndyini'anjnu ngat'a s'ijinjnu Kristoo.

17 Tasá nda tsi kjoanimá kuitjatiojnu nga ni xi ndaa xi si'anjnu, tsi Néná xí boá ts'én mejeén, ta boajín tsi kjoanimá kuitjatiojnu nga ni xi ndajín xi si'anjnu.

18 Ngat'a Kristoo ti boá ti ts'én ja'atio kjoanimá kó ta ngo tsi ndiya k'ien nga kats'énkjié jeé xtaa. Nda xi kixij, xta xi kixijín k'ientjé, ts'e nga kjojoná nguindyikon Néná. Nga jakoxi kini'ánk'ién nga xta, tanga kini'ánkja'á'yaá nga asién nixtjin.

19 Kó nga asién nixtjin kijí nga kijík'inijmíí asién nixtjin xi síndo'yá'niuú,

20 kui xi tsint'ié'énjín nixtjin nga kis'ijña Noée, kji'a nga Néná askoyá sakon sakoön nga sa'ínk'oyá yoojo xtaa tjienga kjimanda tjosso jeé. Jin ma xta xi jatjo'aa yoojo nga jesón ngándajín nguujin ndójoaa.

21 Kuí ndójoaa xi akó tjón tjón xikó ts'én ts'axié'ájnú ndójoaa, ngat'a kji'a nga satínda nguujin ndójoaa fotjo'a ñá tangat'anií nga ja'á'yaá Jesukristoo. Kjoabotíndaá jmí tsi kui xi ts'entsjie yojoná, tasá ts'e nga ndyimindysisé nga nda k'uijña kjoakjintakónná nguindyikon Néná.

22 Jesukristoo kijínijnguú ndi'ak'ajmi ján kó kja tikón nga fojnií Néná, kó kui boá xi ts'énbotixómaá ndítsjiee kojo asién nixtjin xi tjiín xá kojo nga'niuú.

1 Xooon Peé 4

1 Xikó ts'én Kristoo ja'atio kjoanimá nga kini'an'oón yoojo, ti boá ti ts'en tjajintakónjnu nga koe'énga'niújnúy yoojnu, ngat'a xta xi ja'atio kjoanimá nga kini'an'oón yoojo, je ijñamasien jeé,

2 ts'e nga xikó kji'i nixtjin xi chaja ngasee nga k'uijña ngasondiee, k'uijña xikó ts'én mejeén Néná kó jmí tsi xikó ts'én mejeén kjoani'ánkjoó xtaa.

3 Je ja'a nixtjin xikó ts'én kixindyionjnu ngas'e, kji'a nga kini'anjnu ni xi tsja máa xta xi s'ijinjin Néná, nga kini'anjnu ni xi ndajín, kojo ni xi ndajín xi mejeén yoojnu, kojo kjoach'i, kojo nga ch'o kini'anjoxtinjnu yojo ndikónjnu, kojo nga ikitjatjónjnu nga kini'anjnu s'ué, kojo nga kini'antsajajnu asién ne xi ts'enda xtaa kui xi achichí ch'okoón.

4 Tanga ngot'e 'ne nga nguiti ndyini'an kamajojínjnu kui xta xi ndyits'en ni xi ndajín, kuíni nga ta bi ta máa kó ch'otsójnu,

5 tanga kui xtaa, chjiénga kja kjocho'tsjaá xki kui xi je tikóndaá nga kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kats'én xta xi síndo kojo xi je jesoón.

6 Ngat'a kuíni nga ngaskande xta xi je jesón ngot'e ik'inijmíí kui éntjatsjiee Néná, ts'e nga nguije Néná katsáyá tsi nda kojo tsi ndajín kats'én nga kis'indo ngasondie, k'uíndo nga asién nixtjin xikó ts'én mejeén Néná nga k'uíndo.

- 7 Je kjimatiñaá nga kjuie ngayeje ni xi tjiín, kuíni nga nda ts'én ti'ankjójnú nga ndokjoajnú Néná kó nda chónjnú nga si'ánjnú kui nii.
- 8 Tsie kjoatjó ngat'iejnú nguujinjnú, ngat'a kjoatjóó achichí jé sa'ínkjie.
- 9 Ja k'ie ja ngaján te'éndiéjnú nga k'uíndo ndi'ajnú xingujnú, kó tsja ngat'iejnú nga boá si'ánjnú.
- 10 Nga ngo nga ngojnú xi tjinjnu ngo kjoanda xi katsjájnu Néná, ti'ankjiénjnu kui nii ngandaá xta xi ngasee, boá ti'ánjnu xikoó xta xi nda ts'énxájo ngayeje tokoya kjoanda xi tsjá Néná ngandaá xta xi ngasee.
- 11 Tsi tjin xi kujichjia, ngatichjia én xi ts'éntsjaá Néná nga kujichjia. Tsi tjin xi kosíkojo xtaa, boá nga ts'én xikó kji'i nga'niú xi ts'éntsjaá Néná, ts'ie nga Néná koe'eé kjoaje kjoaa ngayeje nii ngat'aa Jesukristoo, kuí xí ts'ie ngayeje kjoajee kojo ngayeje nga'niuú ngatsjé nixtjin. Boá kji'i.
- 12 Jún nts'ie xi tjóna, ngata fíndikónjínjnu kjoaa kjoachjat'ayákón xi ndyibitjajinjnu, xikoó tsi ngo ni xi yajínjnu kamajnú.
- 13 Tasá tsja ngatamajnú nga kojo jún kujtjatiojnu kjoanimá xi ja'atio Kristoo, ts'ie nga tsja kamajnú kji'a nga kjindibá nguini Kristoo nga kokó kjoajee.
- 14 Achichí ra tsjajnú tsi ch'o tji'míjnú tangat'anij nga Kristoo timatjinguijnu, ngat'a Asién Nixtjin Néná xi tjiín kjoajee ngatsjé nixtjin nga kja tikónjónú jún.
- 15 Nga ngojín jún xi kujtjatiojnu kjoanimá tangat'anij nga inimá sa'ínk'ien, kojo tsi kjoaa nga sa'ínchéjé, kojo tsi kjoaa nga ndajín xta, kojo tsi kjoaa nga ni xi ts'iejín xi skongájin,
- 16 tanga tsi ngo jún xi si'ankja'atio kjoanimá kjoaa nga Kristoo chjiani, ngata soboájin máa, tasá nga tsjaá kjoaje Néná kjoaa kui nii.
- 17 Je jachó chiboá nga Néná kuj'itsiyaniij nga kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kats'én xta xi ts'ie, kó tsi ñá tjon kuj'itsiyaniij nga boá kats'én, ¿kókji'i ni xi kamaa xta xi nt'ie'énjín éntjatsiee Néná?
- 18 Kó tsi ni'in kjo'tjo'a xta xi kixii, ¿kókji'i ni xi kamaa xta xi bendikónjín Néná kojo xi ndyits'enjeé?
- 19 Kó kuíni nga xi ndyifoa'atio kjoanimá ngat'a boá ts'én kamámejeén Néná, ngats'énk'ás'ieen inimaá Néná nga nda sa'ín, ngat'a kui boá Néná xi 'niátakón ñá nga kats'énda ngayeje nii.

1 Xojoon Peé 5

- 1 Xta xi xchá an nguujijn xta nangoxii, kó chistiko an kjoaa kjoanimá xi ja'ajin Kristoo, kojo nga be an nga ti sakó chiína kjoaje xi s'e s'ijñatsijeen, kuíni nga 'niú mí'áa xta xi xchá nangoxii xi síndojinjnu nga bi xiáan.

- ² Chónjnú xta nangoxii xi Néná kats'énk'indajnú xikoó ngo nda xi koṅ chotsanga, chónjnú, kó jmí tsi kjoa'niú nga boṅ si'ánjnú, tasá ngayeje takónjnú xikó ts'én mejeén Néná, jmí tsi kjoṅṅ kjoṅxkéton, tasá kjoṅṅ nga tsja majnú nga ni'ánjnú kui xaá.
- ³ Ngata tajájin ni'ánjojnú xikoó tsi jún xi ndiaṅ kui xta xi ndyichonjnú, tasá takónnú ngo chiboṅ xi nda xikó ts'én k'uíndo xta xi ts'i'e Néná.
- ⁴ Kó boṅ ts'én kji'a nga kjindibá nda xi 'niú nk'a xaá xi koṅ chotsangaṅ, jún sakónjnú chjií kjoṅṅ xi jmí nixtjin fotsoṅ.
- ⁵ Kó ti ts'en mí'ájnú'un jún xi xongojnú nga chandikónjnú xta xi xchaá, kó ngayejejnú ja k'ie ja ngaján nimaṅkjoṅ ngatamajnú, ngat'a bi tsó xoṅṅ eén Néná: Néná kondra tikónniṅ xta xi je 'boxié yojoṅ, kó tsjaá kjoṅṅda xta xi nimaṅkjoṅ síndo.
- ⁶ Kuíni nga nimaṅkjoṅ ti'ánjnú yojojnú nguindie nga'niú jeṅ Néná, ts'i'e nga kui skinínk'ájnú kji'a ma nga kjoṅchó chiboṅ.
- ⁷ Ngayeje ni xi ndajnú, Néná t'ijñájnú, ngat'a kuí xí ts'énkoón jún.
- ⁸ Nda ti'ankjónjnú ni xi si'ánjnú, kó tindyiondajnú, ngat'a kondrajnú kui xi xindajín diabloṅ, tso'bá xikó maá ngo xandije xi tamá, nga ts'énmongase 'yáni xi sa'ínk'ién nga skjiniṅ.
- ⁹ Kondra tindyiónjnú kui xindajín nga 'niú si'ans'ijinjnú Néná, ngat'a je yajnú nga ngayeje ngasondieṅ nts'ieṅ kojo ndichjá ti boṅ ti ts'én ndyifoa'atio kjoṅnimaṅ kjoṅṅ ti kuiṅ ni xi ndyibitjatiójnú jún.
- ¹⁰ Kó nguije ikitjatiójnú chií kjoṅnimaṅ chiboa nixtjin, kui Néná xi ts'i'e ngayeje kjoṅṅdaṅ, kui xi Jesukristoṅ kats'énkjién nga tsíchjianá ts'i'e nga sakóná kjoṅṅ xi fejiín, kui nga ts'én xi chjiénga kamajnú, nga tsjanga'niújnú, 'niú ngat'ijñájnú, kojo ngatsjandiéjin nga jó nga ján k'uijñáá inimajnú.
- ¹¹ Néná xí Na'miiṅ kui ts'i'e ngatama kjoṅṅjeṅ ngatsjé nixtjin. Boṅ kji'i.
- ¹² Silbanoo kui nda xi ngo nda nts'ieṅ xi tanisién 'niátakón an asíkojona nga kats'endajnú'un kui xoṅṅ. Chiboa ma ni xi it'ajnú'un nga ts'énbotixomájnú'un kó ts'énxiya kixijnú'un nga ni xi tjit'a k'ieṅ kui boá xi kjoṅṅdaṅ Néná. 'Niú tindyionjinjnú kui niṅ.
- ¹³ Tinde xó boṅ tsó xtaṅ nangoxi xi tikón Babiloniaṅ kui xi Néná ja'ájin xikoó jún. Kojo tinde xó boṅ tsó Markooṅ kui xi ndína xiáṅ.
- ¹⁴ Ti'antindejnú ja k'ie ja ngaján xinguijnú. Ngat'iejnú kjoṅxió ngayejejnú xi ndokjoṅnijnú Kristooṅ.

2 Xojoon Peé

2 Xojoon Peé 1

- 1 An Ximo Peé, nda moso kojo nda apostroo Jesukristoo, ts'entindejnu'un jun xta xi je kasakojnu ngo kjoas'ijin xi boq ts'en chjini xikoó xi tsajin, tangat'anij kjoakixij Jesukristoo, kui xi Néná xi ts'axié'ána.
- 2 Ngatama tsie kjoanda kojo kjoaxio xi k'uiéjnu nga xhajnu Néná kojo Ndiána Kjisoo.
- 3 Néná kats'énkjién nga'niuú nga katsjána ngayeje ni xi chjiénná kó takó ts'éntsjaná ts'e nga kuindyion xikó ts'en mejeén kui, kó katsjána ngayeje kui nij kji'a nga kamáya Jesukristoo. Ngat'a nga tsíchjianá, boq kats'en ts'e nga kja kondokjoa ná nínga botixómá kui.
- 4 Kó ti katsjána kjoanda xi chjini kojo xi tsjakon xi katsáyatjon nga tsjaaná. Tangat'anij kui nij nga jun kama kuindyionjnu xikó ts'en tikón Néná, nga je ikiyojnuú ni xi ndajin xi chjiani kui ngasondiee, kui ni xi mejeén inimaq kui xtaa.
- 5 Kuíni nga chjiénga si'ánjnu ngo kjoa'niu ts'e nga kjoas'ijinjnu tjonjnuú nga nda si'ánjnu. Kó kui kjoandani'aán, tjonjnuú kjoakjintakón.
- 6 Kó kui kjoakjintakoón, tjonjnuú nga kamá'niújnu yojojnu. Kó kui kjoaa nga ma 'niújnu yojojnu, tjonjnuú kjoachiyákjoa. Kó kui kjoachiyákjoaa, tjonjnuú nga si'andikónjnu Néná.
- 7 Kó kui kjoayandikoón Néná, tjonjnuú nga tjó si'ánjnu xinguijnu xikoó tsi nts'iéjnu, kó kui kjoaa nga ni'ántjó xinguijnu xikoó tsi nts'ie, tjonjnuú ngase kjoatjó.
- 8 Ngat'a tsi boq ndyini'ánjnu kó tsi 'niu tikónjinjnu kui nij, nda si'ánjnu ni xi si'ánjnu, kó kjoaa nga je yajnu Ndiána Jesukristoo ts'ejin kamajnu.
- 9 Tanga xta xi ts'énjin kui nij, xikóni ngo xta xi tika kojo xi kjinjin be, ngat'a je kichiyaa nga kini'antsjie je xi kats'en ngas'e.
- 10 Kuíni nts'ie, nga Néná je tsíchjajnu kojo nga je ja'ájinjnu, chónjnu nga kui nij 'niu k'uijinjnu, ngat'a tsi boq si'ánjnu jmí nixtjin k'okajnu nguindie jan.
- 11 Ngat'a boq ts'en nga tsjats'en ko'e'éndiéjnu nga kuitjas'ienjnu nguindie nínga botixómá ngatsje nixtjin Ndiána kui xi ts'axié'ána, kui xi Jesukristoo.
- 12 Kuíni nga ngatsje nixtjin sa'inkja'átsjienjnu'un ni xi tjits'en'indójnu'un, nda tsi je yajnu kó nda tsi 'niu tindyiajnu nguiaa jakoxi xi je akakoyajnu.
- 13 Kuí nij xi kixi kjimana, tjienga tikón an nguijiin kui yojoq nga tjinna ngo kjoa'niu nga kotixomajnu'un.

- 14 Je be an nga ngui chiboa nixtjin tikónna nga k'uiñá masien an kui yoojoo, xikó katsóna Ndiáná Jesukristoo.
- 15 Kó ti sa'in an ngo kjoa'niú tsí'e nga nguije k'ien an ngatsjé nixtjin kjoa'átsjienjnú kui ni xi'bi.
- 16 Kji'a nga ki'míyajne nga kjindibá nguini Ndiáná Jesukristoo nga kjo'e'éjo nga'niuú, jmí tsi én xchá maña xi ta kini'ánda xí tsanguintjinguine, tasá ki'míyajne ngat'a jin ma xi kamáyajne nga'niuú Ndiáná.
- 17 Ngat'a kji'a nga Jesukristoo iskjíbé kjoayandikón kojo kjoaje xi katsjaá Néná xí Na'mii, kananguiyaa ngo nda xi kanda'yá xi tjiín kjoaje xi bi katsó: “Kuí xi'bi xi ndí tjóna, 'niú tsjatjínna kjoaa kui.”
- 18 Kó jin ma xi kanda'yájne kui nda xi kjindibáni ndi'ak'ajmi ján, kji'a nga tindyionjone Jesukristoo kja tjingui nínga kamá kui kjoandikoón.
- 19 Kó boá ts'én nga jatjo kixi én xí tsíchjia já chjinie'eén Néná. Nda ndyini'ánjnu tsi ndyibosiénnijonjnuú kui eén, ngat'a kui boá xi kjima xikoó ngo ndí'í xí ts'entsijen nga jñoó, ngaskande nga sisién nga kamanguindyiojón kó ñño tsiee kjotjo tsí'e nga sa'íntsijeen inimajnú.
- 20 Tjón ngatamakjínjnu kui nii, nga ngojín én xí Néná tsáyá xi kjit'a kui xojon eén Néná xi kama si'ankjién xikó ts'én mejénná ñá.
- 21 Ngat'a én xí katsáyá Néná jmí tsi xta ngasondiee kjindibáni, tasá já chjinie'eén Néná xi tsíchjia eén Néná, ngat'a Asíén Nixtjiin Néná boá xi kats'énkíchjia én xí Néná kjindibáni.

2 Xooon Peé 2

- 1 Nguijiin xta judío kis'ie já chjinie'én ndiso xi ts'anča, kó ti boá ti ts'én k'uié mostro xi k'onča nguijiin jún. Kui jaá kui boá xi 'ma 'ma kókóyajnú kje'e ni xi sa'ínkatsónjnu. Sa'ínkiejín yoojoo kjoaa kui Ndiáná xi ts'axié'á. Kuí nii xi sa'ín nga kui xtaa tsá si'ankjie.
- 2 Achichí kama xta xi koejetjinguii ni xi ndajín xi tsjá kjoasoboá xi kats'én kui jaá, kó kuí nii xi sa'ín nga ch'o ts'én kondókjoa kjoaa ndiya xí jakoxii.
- 3 Kó tangat'anii kjoaxkétoon nga kókóya ni ndiso tsí'e nga k'oxiéjnu ton. Tanga Néná je boá katsó nga tsá sa'ínkjié, kó kuí kjoani'ánkjieé je tsá ndibá.
- 4 Ngas'e Néná kats'énjetakónjiin ndítsjie xi kats'énjeé, kó tasá kja ts'ajmijin ndoboá nk'ieen nga índo nínga tikón ndoboaya xi jñoó, ngaskande nixtjin nga Néná kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kji'i ni xi kats'én xtaa.
- 5 Kó Néná ti kats'énjetakónjiin xta xi kis'indo nixtjiin Noée, tasá katsanguiyaa stsé 'niú kó ngayejeé nga jesón. Néná ts'axié'á Noée, nda xi akóyaá xtaa nga kixi ts'én k'uíndo, kó jatjo'a Noée kojo ngui yito xta.

- 6 Néná ti kats'énjeé nga kats'énkjié naxińdá Sodomā kojo Gomorrā, kó íti ngaskande nga ndiso kamá, tsí'e nga kui nií xi chibōa kamaá xtā xi bendikónjín Néná.
- 7 Tanga ts'axié'á Lot, ndā xi kixii, kui xi on kamaá nga kamábe nga kui xtā xi ndajín kats'én tajmí niní.
- 8 Ngat'ā kui ndā kixiī kjā kis'ijñā kui naxińdaá, kó achichí on kamaá inimā kixiī nga kamábe kojo nga tsint'ié ni xi ndajín xi kats'én kui xtaā.
- 9 Ngayeje kui nií xi bokó nga Ndiánā marií 'boxiéjin̄ ngūjiin̄ kjoachjat'ayákón xi 'beé xtā xi bendikón Néná, kó ti tjinrií nga'niú nga kotíjeé xtā xi kixijiin̄ nga kjochō nixtjin̄ nga Néná kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kji'i ni xi kats'én xtaā.
- 10 Ngase ma ni xi kamaā xtā xi ni xi mejeén yojoō ndyits'en kojo xi ni xi ndándí xi mejeén inimā ndyits'en kojo xi ndyits'ench'ó xi tjiin̄ xá ndi'ak'ajmi ján. Ndasenjín kó ta ni xi mejénrií xi ndyits'en, kó tsakjónjín ma nga ch'o ndyitsoó nga'niú xi 'niú nk'aá.
- 11 Kó nda tsi ndítsjeē tjin̄ ngaseē nga'niú kojo xá, majín kon nga ch'o katsoō kui já mostrō ndisoō nga kotíjetá'ín nguindyik̄on̄ Ndiánā.
- 12 Tanga kui jaá, ch'o ts'én chjjā kjoaā ni xi makjínjiin̄, xikónií chō xi ts'énkjójín kui xi ta tjemá tsi tsí'e nga kondobōa kojo si'ank'ien. Kuíni nga koya kui jaá tangat'anií ni xi ndajín xi ndyits'en.
- 13 Sakó nguinií chjií ni xi kixijín xi ndyits'en. S'ijinrií nga tsjakji'i ni xi ndyits'en nga ndyitsjaá kjoatsja inimā kjoaā ni xi ndyits'en nga nixtjiin̄. Ni xi tanisién ndajín boá kui nií kojo ni xi ts'éndándíná. Kó ngaskande tsja máā kjoaā ni xi ndajín xi ndyits'en kji'a nga nda ndyikjiniē nñō nga sídojinjnú.
- 14 Nde majín nda be ngo nā nga jā kamá ts'énkjó nga sa'intsjajō, jmí nixtjin̄ fenda nga ndyits'en jé, 'bonchajō xtā xi kjiē 'niújín ndyiā, achichí kjoaxkéton̄ tjiin̄ inimā, xtā xi 'niú ndajín boá nguindyik̄on̄ Néná.
- 15 Je ijñamasien̄ ndiya xí kixii, kó je kichajā nga bōa ndyits'en xikoó ndā xi 'mí Balaam, ndií Beoor, kui xi ton̄ kamámejeén kó kats'én ni xi kixijiin̄.
- 16 Kó kini'ánxchánjō tangat'anií jeé. Ngo bórró, chō ch'ia xi majiín chjjā, tsíchjijajō Balaam xikó ts'én chjjā ngo xtā, kó íchjaá tsí'e nga nguiti kats'énjín kui kjoatsabeé.
- 17 Kui já xi ndyí'bonchāā xikónií ndañch'i xi je kixiyá kojo xikónií ndī xi taxkiya fíjō tjō. Néná je ijñandāā ngo nguindiē nínga 'niú jñō tsí'e nga kjā k'uindo.
- 18 Ngat'ā achichí nk'a chjjā tanga én xi jmí ni chjjiin̄ boá xi chjjā. 'Bonchajō xtaā tsí'e nga sa'ín ni xi ndajints'eén kojo ni xi ndajín xi mejeén yojoō, kó 'bonchajō xtā xi s'ē tsi ndyits'en ngo kjoa'niú nga ndyimongāā ni xi ndajín xi ni'aán.

19 Bōa ndyitsoó xtaā nga s'indondé, kó kuí síndo xikoó moso xi kastiñaá ni xi fotsoon. Ngat'a ngayeje ni xi ts'énná xi ts'enchajáná, kuí nij xi 'bíndo'niúná.

20 Tsi je ya ñá nga Jesukristoo xi Ndiáná kojo nga kui xi ts'axié'áná, kó tsi kuíni nga je ikiyóo ni xi ndándií kui ngasondiee, kó tsi ti bōa ti s'an nguini ñá xikó kini'án ngas'e, kó tsi kui nij xi ti sa'ín nguini'áná nga sa'ínchajaná, bōa ts'én nga ch'o ngase ts'én kuindyión ta boajín ngas'e.

21 Ngat'a tasá ra nda tsi kamábejín kui jaá ndiya xí kixij, ta boajín tsi nguije kamábe, xín sa'ínkja'aā yoojo kui kjoabotixoma tsjie xi je katse'eé.

22 Tanga kui jaá je bōa kamaá xikó tsó kui én xchá xí jakoxij: “Ññaá kjinie nguini ni xi fosoó, kó chingā xi je tsjiee fí ts'én ndáse nguini yoojo nguujin ndásee.”

2 Xooon Peé 3

1 Jún nts'ie xi tjóna, kuí bí xi ma jó xooon xi kats'endajnú'un, kó nga jó kui xooon nga ts'enkja'átsjienjnu'un ni xi je akoyájnú'un ts'ie nga kixi ts'én k'uijñá kjoakjintakónjnu' nguindyikon Néná.

2 Ngatja'átsjienjnu' ni xi katsó já chjinie'én tsjiee Néná ngas'e, kojo kjoabotixoma xi akoyájnú já apostroo kjoaa Ndiáná Jesukristoo kui xi ts'axié'áná.

3 Tjón kui nij xi 'niú tjajintakónjnu', nga nixtjin xi kjujet'aa, k'uié xta xi k'uíndo xikó ts'én mejeén inimaā nga k'uíndo, kó kojnokie ni xi je akakoyájnú,

4 kó bi kato nga kosíya: “¿Ánní nga jatjosónjín ni xi ki'mí nga kjindibá nguini Kristoo? Ngat'a ndeskande nga jesón xta tje xcháná, ngaskande ngot'e takó bōa ts'én síndo nij, xikoó nga ítjats'ennij nga kamánda kui ngasondiee.”

5 Kui xtaā ngayeje kon nga mejénjín skuje nga ndeskande koó ngas'e nga tangat'anij eén Néná nga kamánda ndi'ak'ajmij kojo t'ananguij, kui t'ananguij xi kis'ijñaa xi nguujin ndójoaa kjindibánij.

6 Ngat'a ndójoaa kui stsé 'niú xi tsa'aa kini'ánkjiéni xta xi kis'indo kui nixtjin ján.

7 Tanga kui ndi'ak'ajmi kojo t'ananguij xi síndo ngot'ee, tangat'anij kui eén Néná nga, nga je síndondani ts'ie nga ndi'í sa'ínkjié nga kjocho nixtjin nga Néná kotsoya tsi nda kojo tsi ndajín kji'i ni xi kats'én xtaā, kó kji'a boá nga kjuje xta xi bendikónjín Néná nga.

8 Jún nts'ie xi tjóna, mejénna nga xchajnú nga Ndiáná nga ngo nixtjin xikónií tsi ngo mij nó máa kui, kó nga ngo mij nó xikónií tsi ngo nixtjin máa kui.

9 Ndiáná ts'énk'andiyájin nga sa'ínkjatjosón ni xi katsáyatjón nga sa'ín, xikó ts'én beje kon kjin xta nga ts'énk'andiyá. Tasá koyakjoajnú ngat'a mejénjín nga tjín xi xchaja, tasá mejeén nga ngayeje xtaā sa'ínk'oyá yoojo.

- 10 Tanga nga kjo̅e'e Ndi̅aná xikóní tsi ngo chejé xi foe'e nga jñoó nga kjo̅e'e, kó kui nix̅tjijn ndi'ak'ajmii achichí 'niú kjon̅ie nga kju̅ie, kó ngayeje ni̅ ndi'í si'ankjieni, kó t'anangui̅i kojo ngayeje ni xi tji̅n, ku̅iti.
- 11 Kó nga ngayeje kui ni̅ bo̅a ts'én kju̅ie, ¿a chjiénjín nga tsjie ts'en ku̅indyionjnú kojo nga xch̅andíkónjnú Néná,
- 12 kó nga si'anmejénjnú nga kjo̅chó nix̅tjin nga sa'ín Néná ni xi katsó nga sa'ín? Kui nix̅tjijn ndi'ak'ajmii kju̅ie kó ngayeje ni xi tji̅n kamañdá nga ku̅iti.
- 13 Tanga ñá ndy̅ichiyáa ndi'ak'ajmi tj̅atsiee kojo t'anangui tj̅atsiee, xikó ts'én katsáyatjónná Néná, ki̅a nínga kix̅i ku̅indyión.
- 14 Kuíni nga jún n̅ts'ie xi tjóna, tj̅enga ndy̅ichiyájnúy nga kjo̅e'e Ndi̅aná, ti'ánjnú ngo kjo̅a'niú ts̅i'e nga k'uiéjnú kjo̅axió nguindyik̅on Néná, kojo nga jm̅i kjo̅andándí k'uiéjínjnú kojo nga jm̅ijín xi kama̅a ch'o ts'én ku̅ichj̅iata'injnú.
- 15 Kó ngatamakjínjnú nga kui kjo̅achiyákjo̅a xi tji̅n Ndi̅aná, ts̅i'e nga k̅jotjo'a ñá boá, xikó ts'én nd̅a n̅ts'ie xi tjóná xi 'mí Pabloo, ít'ajnú xoj̅on, xikó k̅ji'i kjo̅akj̅ínkón xi katsjaá Néná.
- 16 Nga ngo nga ngo xoj̅on xi katsanguiya Pabloo katsáyájnú kjo̅aa kui ni̅, nda tsi t̅jín ni̅ xi ni'in makj̅inná. Kuíni nga xt̅a xi ndajín makj̅iín kojo xi 'niújín síndojin kjo̅as'ij̅iín k̅je'e ts'én 'bijñaá ni xi je t̅jít'a kui xoj̅on. Bo̅a ti ts'eén ni xi ngase xi k̅jit'a xoj̅on eén Néná nga, kó bo̅a ts'én nga ti kui̅ ndy̅its'enk̅j̅i yoj̅oo nínga xch̅aja.
- 17 Kuíni nga jún n̅ts'ie xi tjóna, nga je yajnú jún kui ni̅, chónjnú yoj̅ojnú ts̅i'e nga takó 'niú k'uij̅ñá kjo̅aa nga s'ij̅injnú Néná kó nga k'õnchajoj̅injnú xt̅a xi 'niú ndaj̅iín nga skj̅énjnú
- 18 Tasá 'niú tanguíntjinguíjnú kjo̅anda̅a kojo nga nda xch̅a ngasejnú Ndi̅aná Jesukristoo, kui xi ts'axié'áná. ¡Kui boá xi ngot'e kojo ta k̅ji'ání nga ngas'iee kjo̅aje! Bo̅a k̅ji'i.

1 Xojoon Juaa

1 Xojoon Juaa 1

- 1 Ndyi'bínijmijne jún kjoaa kui xi tikón ndeskande koó nga its'iyaniij niij, kui xi je kanda'yájne nga tsíchjajojne, kojo kui xi ndyikón ma jin xi je kamábe, kui xi je kamáya chan chan jin, kojo kui xi ndsa ma jin xi je kats'énjo. Kui boá xi Én xí tikoón kui xi tsjaá kjoamindyion xtaa.
- 2 Kui kjoamindyioon xi je akakoó xtaa kó jin ma xi kamáya jin kó chistikó jin, kó ndyi'bínijmijne kjoaa kui kjoamindyion ngatsjé nixtjiin, kui xi tikónjiin Na'miij kó je akakoná.
- 3 Kuí xí je kamáya jin kojo kuí xí je kanda'yá jin xi ndyi'bínijmijne jún, tsi'e nga jún kojo jin ngo kama ñá. Kó boá ts'én nga jakoxi nga ñá je kini'ángojo yojoná Na'miij kojo Jesukristoo, kui xi ndíí ma.
- 4 Kó kui niij xi ndyi'bít'ajne xojon tsi'e nga kama ndojo kjoatsjaná.
- 5 Kuí bí kui én xi je kanda'yájne nga akóyájne Jesukristoo, kó kuí xí ndyi'bínijmijne nga Néná boá kui ndíí xi ts'entsíjenná kó nga kui jmíjiin nínga jño.
- 6 Tsi ndyi'mí nga je kini'ángo yojoná ñá kojo Néná, kó tsi takó nínga jñoó tindiyón nga ndyini'ánjé, ndyi'bindisó ñá, kó jmí tsi ni xi jakoxiij xi ndyini'án.
- 7 Tanga tsi nínga tikón ndíí xí ts'entsijeen tima, xikó ts'én Néná tikón nínga tikón ndíí xí ts'entsijeen, kji'a boá nga ja k'ie ja ngaján ndyini'ángo yojoná, kó jiin Jesukristoo ts'entsijejón ngayeje jéná.
- 8 Tsi jmí jéjinná tsi k'uín, ti ñání xi ndyich'ínchajó yojoná kó jmíjinná jakoxiij.
- 9 Tanga tsi ndyini'ánkié yojoná nga tjinná jé, kama kama'niátakón ñá nga kixi Néná tsi'e nga sa'ínjetakón jéná kojo nga sa'intsijejónná ngayeje ni xi ndajín xi tikónjinná.
- 10 Kó tsi ndyi'mí nga kjié ni'ánjéján, xikónií tsi ndyi'naxié ndiso Néná, kó ja kjié tikónjinjinná kui én xi tikoón tsoboá.

1 Xojoon Juaa 2

- 1 Jún ndí ndí tsa'an, kui niij tjíts'en'indójnú'un tsi'e nga si'anjéjinnú, tanga tsi tjín xí kats'énjé, tikónná ngo nda xi k'oxié'aná nguindyikon Na'miij, kó Jesukristoo nda xi kixiij boá.
- 2 Jesukristoo boá xi katsjá yojoó xikoó ngo kjoatjó nga ja'atio kjoanimá tangat'aniij nga íchjítjé jéná ñá xi je kis'ijinná Néná. Kó jmí tsi ta jéná tsi, kojo jeé ngayeje xta xi tjín ngasondiee boá nga.
- 3 Tsi ndyini'ánkjatjosón kjoabotíxomaá Néná, kuí niij xi bokó nga je ya Néná.

- 4 Kui xta xi: “Je be an kui” tsó, kó tsi ts'enkjátjosónjín kjoḗbotíxomaḗ, ndiso kuí xtaḗ, kó jmíjín ni xi ḗkoxi.
- 5 Tanga kui xta xi ts'enkjátjosón eén Néná, kui boá xi ḗkoxi nga ts'éntjó Néná xikó ts'én chjiénga sa'íntjó, kó kui ni xi bokó nga je tindyionjín Néná.
- 6 Kui xta xi tsó nga je tikónjín Néná, chjiénga boḗ ts'én koḗjetjngui xikó kats'én Jesukristoḡ.
- 7 Jún ndí nts'ie, jmí tsi ngo kjoḗbotíxoma tjatsie xi tjíts'en'indójnú'un. Ni xi tjíts'en'indójnú'un kui boá kjoḗbotíxoma xchá xi kis'iejnú ndeskande koó nga ítjats'ennii ni. Kui kjoḗbotíxoma xchaá kui boá kui én xi tikón xi je kanda'yájnú ndeskande koó ngas'e.
- 8 Tanga tikónrii ngo ni xi tjatsie kui kjoḗbotíxoma xi tjíts'en'indójnú'un, ngat'a xikó kats'en Kristoḡ kojo xikó ts'én tindyiónjúnú jún tjiyá nga ḗkoxi boá kui kjoḗbotíxomaḗ. Kjoḗjñoó ni xi ndajín ni'aán je tjichája, kó je tjíts'éntsíjen ndi'í xí ḗkoxi.
- 9 Xta xi boḗ katso nga nínga tikón ndi'í xí ts'entsíjeen tikón, tanga tsi ch'oo xta xi ngasee, takó nínga jñoó boá nínga tikón.
- 10 Kui xta xi tjoó xta xi ngasee, nínga tikón ndi'í xí ts'entsíjeen boá nínga tikón, kó boḗ ts'én nga nde ngojín ni xi 'boḗchajo nga ts'énjé.
- 11 Tanga xi ch'oo xta xi ngasee, nguujin nínga jñoó boá nínga tikón, kó nínga jñoó boá nínga tso'bá, kó nde bejín nínga ts'énfí, ngat'a kui kjoḗjñoó je kats'éntika.
- 12 Jún ndí ndí tsa'an, tjíts'en'indójnú'un kui xojoon jún ngat'a tangat'aḗ ni xi kats'én Jesukristoḡ nga je kini'ánjetakoón jéjnú.
- 13 Jún xi xi xchájnú, tjíts'en'indójnú'un kui xojoon jún ngat'a je kamáyajnú kui xi ja boḗ tikón ndeskande koó nga ítjats'ennii ni. Jún xi xongojnú, tjíts'en'indójnú'un kui xojoon jún ngat'a je kini'ánjnú nga kini'ánchajajnú xindajín. Tjíts'en'indójnú'un kui xojoon jún xi ndí ndína jún, ngat'a je kamáyajnú Na'mii.
- 14 Tjíts'en'indójnú'un jún xi xi xchájnú, ngat'a je kamáyajnú kui xi takó tikón ndeskande koó nga ítjats'ennii ni. Tjíts'en'indójnú'un kui xojoon jún xi xongojnú, ngat'a tjínjnú nga'niú kó eén Néná je tikónjinjúnú, ngat'a je kini'ánjnú nga kini'ánchajajnú xindajín.
- 15 Ngata ni'ántjójínjúnú ni xi ndajín xi tjiín kui ngasondiee, kojo ni xi ni'án xi ndajín xi tjiín nga. Tsi tjín xi ts'én kuí ni, tikónjinjín kjoḗtjoó Néná xí Na'mii.
- 16 Ngat'a ngojín ni xi tjín kuí ngasondiee xi Na'mii ndibánií, xikoó ni xi ndajín xi mejeen yojoná, kojo ni xi ya xi mejénná si'antsañá, kojo kjoḗank'atakón xi tsjáná nga ts'atio ni xi machjiénná 'béná. Ngayeje kui ni ngasondiee ndibánií.

- 17 Je kjiŋe kui ngasondiee kojo ngayeje ni xi mejeén inimāa xtāa. Tanga kui xtāa xi ndyits'en ni xi mejeén Néná, kuí xí ngatsjé nga nixtjin k'uíndo.
- 18 Jún ndí ndí tsa'an, kuí bí xi'b_i nixtjin xi je kifet'āa, kó jún je kanda'yájnú nga ndibá kondraā Kristoō, kó ngot'ē achichí je k_jín ma kondraā Kristoō xi je jatokjá, kuíni nga je ya ñá nga kuí nixtjin xi je kifet'āa.
- 19 Kui já boá k'iē jatjojinná, tanga nga jakoxī xtanájin bōa, ngat'ā tsi xtaná kamá, nijan síndojona tsobōa, tanga bōa kamá ts'īē nga xchā chan̄ chan̄ nga tjin̄ xtā xi jmí tsi xtā xi tsañá boá.
- 20 Tanga jún je tikónjnú Asién Nixtjin Néná xi katsjájnū Kristoō, kó je yajnú ni xi jakoxiī.
- 21 Tjits'en'indójnū'un kui xojoon, jmí tsi kjoāa nga yajínjnū ni xi jakoxiī, kjoāa nga yajnú kuíni nga tjits'en'indójnū'un, kó jún je yajnú nga nde ngojín kjoandisō xi ni xi jakoxiī ndibánií.
- 22 ¿'Yání xi ndiso? Kui boá xi tsó nga Kjisoojín xó xi Kristoō. Kó kui boá xi'bā xi kondraā Kristoō, ngat'ā ts'enjó'ojín Néná xí Na'miī kojo ndíí.
- 23 Kó ta 'yání xi ts'enjó'ojín ndíí, tikónjinjin̄ Na'miī. Tanga ta 'yání xi kotsoya nga Kjisoō xi ndíí Néná, ti tikónjin̄ Na'miī nga.
- 24 Kuíni nga t'ijñajinjnū nguujin inimajnú kui ni xi je kanda'yájnú jún ndeskande koó ngas'ē. Kó tsi k'uijñájinjnū kui ni xi je kanda'yájnú ndeskande koó ngas'ē, ti bōa ti ts'én jún kuindyionjinjnū ndíí kojo Na'miī.
- 25 Kjoamindyion ngatsjé nixtjin boá xi katsáyatjónná Jesukristoō nga tsjaaná.
- 26 Kuí nī tjits'en'indójnū'un kjoāa kui xtā xi mejeén k'onchajojnú.
- 27 Tanga kui Asién Nixtjin Néná xi katsjájnū Jesukristoō je tikónjinjnū, kó nde chjiénjín nga tjin̄ xi kokóyajnú, ngat'ā kui Asién Nixtjin kui boá xi bokoyá kjoāa ngayeje nī, kó jakoxī boá ni xi bokoyá, jmí tsi kjoandiso. Xikó ts'én je akóyájnú kui Asién Nixtjin Néná, bōa ts'én tindyionjinjnū Jesukristoō ngatsjé nixtjin.
- 28 Kó ngot'ē 'nē ndí ndí tsa'an, tindyionjinjnū Jesukristoō, ts'īē nga kji'a nga kokó yoō, tjiendajín kamaná nga konguínchóon nguindyikon, kó kjinjín si'áan yojoná nga soboá kamaná nga kjo'ēē kuí.
- 29 Tsi je yajnú nga kixī Jesukristoō, jā ti chjiénga xchajnú nga ngayeje xtā xi ndyits'en ni xi kixiī, kui boá xi je ndíí Néná.

1 Xojoon Juua 3

- 1 Tsitsíjenjnūu kókji'ī tsie kjoatjó xi ts'éntsjáná Néná xí Na'miī, nga xtāa, ndíí Néná tsóná ñá, kó ndíí Néná boá ñá. Kuíni nga xtāa kui ngasondiee bejinná ñá, ngat'ā kui bejín Néná.

- 2 Jún nts'ie xi tjóna, ngot'e 'ne je ndíí Néná ñá, kó nda tsi kjiē yajín ñá mí ni xi kama ñá jaskan, je ya ñá nga kji'a nga kjo'e Jesukristoo xikó maá kui nga boā kon kama, ngat'a xchā chān chān ñá xikó ma kji'i kui.
- 3 Kó ngayeje xta xi ndyikoyaa kui, ndyits'entsjie yojoo nguindyikon Néná, xikó ts'én tsjie Jesukristoo.
- 4 Ta'yaní xi tjíts'énjé, ts'énmonganié kjoakitij Néná, ngat'a nga ni'ánjeé, miyonié kjoakitij Néná.
- 5 Kó jún je yajnú nga Jesukristoo je'e kui ngasondiee tsi'e nga ja'áxín jéná, kó kui jmí jé kis'iejiín.
- 6 Kuíni nga ngayeje xta xi je tikónjiín Jesukristoo, je nguiti ts'énjéjín, tanga ngayeje xta xi ndyits'enjeé, kjiē bejín kojo kjiē makjínjiín 'yání xi Jesukristoo.
- 7 Jún boā ndí ndí tsa'an, ngata ngojín xi 'bonchajojnú, ngat'a xta xi ndyits'en ni xi kixij, kixij tjomá, xikó ts'én kixij Jesukristoo.
- 8 Tanga kui xta xi ndyits'enjeé, xta xi tsi'e xindajín diabloo boá, ngat'a xindajiín ndeskande koó nga ítjats'ennij nij nga tjíts'énjé. Kuíni nga jatokjání ndíí Néná tsi'e nga sa'ínkjié ni xi ndajín xi ts'én xindajiín.
- 9 Ngayeje xta xi Néná je katsjaá nga ndíí kui kama, ngájiín nga ts'énjé, ngat'a Néná je ijñajij ngo xojmá, kó kui nguiti majín ts'énjé, ngat'a je ndíí Néná ma.
- 10 Bi ts'én nga ya 'yání boā xi ndíí Néná kó 'yání boā xi ndíí xindajín diabloo. Ta'ya xtaní xi ts'enkjátjosónjín kjoakixij Néná kojo xi tjójiín xta xi ngasee, jmí tsi Néná chjiiani.
- 11 Kuí bí én xi je kanda'yájnú ndeskande koó ngas'e. Nga tjó s'án ja k'ie ja ngaján xingui.
- 12 Jmí tsi boā s'án xikoó Kaiin nga xindajín tsíchjiiani kó kats'énk'ién nts'ie. ¿Kó mí kjoaa nga kats'énk'ién? Ngat'a ndajín kji'i ngayeje ni xi kats'én kui, kó kixij kamá ngayeje ni xi kats'én Abe nts'ie.
- 13 Ndí já nts'ie, ngata fíndikónjijnú tsi xtaa kui ngasondiee sa'ínch'ójnú.
- 14 Ñá je ya nga je nguiti kijaín tindyionjín kjoaboyaa ngat'a je nguijiín kjoamindyion xi tsi'e Néná je tindyión, ngat'a tjóná xta xi ngasee. Xi tjójiín xta xi ngasee, takó kja tikónjin kjoaboyaa.
- 15 Ngayeje xta xi ch'oo xta xi ngasee, xta xi ts'enk'ién inima boá xi'ba, kó jún je yajnú nga nde ngojín xta xi ts'enk'ién inima xi k'uié kjoamindyion ngatsjé nixtjiín Néná.
- 16 Kuí nij xi ya ñá kjoatjoó, nga Jesukristoo katsjá kjoamindyioon tangat'anij ñá, boā ti ts'én ñá chjiénga koe'é kjoamindyionná tangat'anij xta xi ngasee.

- 17 Ta'ya xtańi xi ts'atio nga tjiin ni xi machjieén, kó tsi be nga ngo xta ts'éntfoa'atio ngo kjoanimá nga chjieén ngo ni, kó tsi kamanimajiiń nga tsjaá, ¿a tikónjinrii kjoatjoó Néná kui xtaá?
- 18 Jún ndí ndí tsa'an, nga jmí tsi ta én tsi xi kondókjoajnú nga xcha nga tjínjnú kjoatjó. Chjiénga kokójnú kjoatjójnú kjoaa ni nda xi ndyini'ánjnú.
- 19 Bi ts'én nga ya ñá nga jakoxii ndokjoa ñá, kó nga 'niú k'uijñá inimaná nguindyikon Néná.
- 20 Nda tsi inimaná ts'énbonguíta'inná nga tjínná jé, tanga Néná je ngase ta boajiiń inimana, kó kuí be ngayeje ni xi kjiimaná.
- 21 Jún nts'ie xi tjóna, tsi inimaná ts'énbonguíta'injinná nga tjínná jé, kama kuindyión nguindyikon Néná ngat'a 'niatakón kui.
- 22 Kó ngayeje ni xi chjia'áa Néná tsjaaná, ngat'a ndyini'ánkjatjosón kjoabotíxomaa kó ndyini'án ni xi tsja máa kui.
- 23 Nga si'ans'ijin Jesukristo kui xi ndii Néná, kojo nga si'antjó ja k'ie ja ngaján xingui xikó ts'én iñá Néná nga si'an, kuí bí kui nií xi kjoabotíxomaa Néná.
- 24 Xi tjíts'énkjatjosón kjoabotíxomaa Néná, je tikónjiin Néná, kó Néná tikónjiin kui, kó kui nií xi ya ñá nga Néná je tikónjinná ñá, ngat'aa kui Asién Nixtjin xi je katsjáná.

1 Xojoon Juua 4

- 1 Jún nts'ie xi tjóna, ngata ni'áns'ijinjinjnúu ngayeje xta xi boá katso nga Néná kats'énkíchjia, tasá chját'ayákónjnú kui Asién Nixtjiin tsi ts'ie Néná, ngat'a achichí ma já chjinie'én ndiso xi je jatokjá kuí ngasondiee.
- 2 Bi ts'én nga kama xchajnú jún 'yání xi tikoón Asién Nixtjiin Néná. Ngayeje xta xi tsáyá nga Jesukristo je'e kui ngasondiee nga jín nga yojo, kui boá xi tikónjiin Asién Nixtjiin Néná.
- 3 Kó kui xta xi ts'enjó'ojín nga Jesukristo je'e nga jín nga yojo, jmí tsi Asién Nixtjiin Néná tikónjiin, kui boá xi'ba xi tikónjiin asién nixtjiin kondraa Kristo, kui kondra xi jún je kanda'yájnú nga kjindibá, kó ngot'e 'ne je tikón kui ngasondiee.
- 4 Jún ndí ndí tsa'an, Néná ndokjoanijnú kó je kini'ánjnúu nga kini'ánchajajnú kui já chjinie'én ndiso, ngat'a kui xi tikónjinjnú tjín ngasee nga'niú ta boajiiń kui xi tikónjiin xta ngasondiee.
- 5 Kui xta, ni xi ndajiiń kui ngasondiee chjiani, kuíni nga nií ngasondiee xi chjia, kó xta xi chjiani ni xi ndajiiń kui ngasondiee xí nt'ieé.
- 6 Tanga jin Néná ndokjoajne, kó kui xta xi je be Néná kui boá xi nt'ieje, tanga kui xta xi Nénajín chjiani nt'iejinje. Boá ts'én nga kama xcha ñá 'yání xi tikoón asién nixtjin xi jakoxii, kó 'yání xi tikoón asién nixtjin xi 'bonchaá.

- 7 Jún ndí nts'ie xi tjóna, ja k'ie ja ngaján si'antjó xingui, ngat'a kjoatjó tsie Néná boá. Ngayeje xtá xi tjiín kjoatjó, kui boá xi Néná je katsjaá nga ndí kui kama, kó kui boá xi be Néná.
- 8 Xtá xi jmíjiín kjoatjó, bejín Néná, ngat'a kjoatjó boá Néná.
- 9 Kuí nij xi akó nga Néná tjoó ñá, nga katsanguiya ndí ngototoo kui ngasondiee, tsie nga ngat'aa kui ndí nga k'uiéná kjoamindyion.
- 10 ¿Kóts'en akako kjoatjó? Nga jmí tsi ñá xí kini'ántjó Néná, tasá kjoaa nga Néná xi kats'éntjóná ñá kó katsanguiyáná ndí xikoó ngo kjoatjó xi ni'ánk'as'ien tsie nga kini'ánjetakoón jéná. Kuí ni xi'bi xi akó kjoatjó.
- 11 Jún ndí nts'ie xi tjóna, tsi boá ts'én kats'éntjóná Néná, ti chjiénga ti boá ti ts'én ja k'ie ja ngaján si'antjó xingui.
- 12 Kjie ngo xi je kamábe kókji'i Néná, tanga tsi ja k'ie ja ngaján tjóná xingui, kji'a boá nga Néná tikónjinná kó kjoatjó kjimandojo kjin kjin ngujiinná.
- 13 Ngat'a Néná katsjáná Asién Nixtjiin, kuíni nga ya nga Néná tindyionjiin, kó nga kui tikónjinná ñá.
- 14 Kó jin je kamáya jin kó chistikó jin nga Néná xí Na'mii xi katsanguiya ndí, tsie nga k'oxi'éá xtá xi tjin kuí ngasondiee.
- 15 Ngayeje xtá xi kotsoya nga Kjisoo xi ndí Néná, Néná tikónjiin xi boá katsoo, kó kui tikónjiin Néná.
- 16 Kó ñá je ya kojo s'ijinná nga Néná tjoó ñá. Kjoatjó boá Néná, kó kui xtá xi síndo ngujiin kjoatjó Néná, Néná tikónjiin kui, kó kui tikónjiin Néná.
- 17 Kuí nij xi ya nga kjimandojo kjin kjin kjoatjó ngujiin ñá, nga kama'niátakón nixtjin nga k'uiyá tsi nda kojo tsi ndajín kini'án, ngat'a boá kon ñá xikoó Jesukristoo kui ngasondie xi tindyión.
- 18 Kjoatjó jmíjiín kjoatsiendikón, ngat'a kjoatjó xi je kamá xi chjiénga kamaa 'boxié kjoatsiendikoón. Ngat'a xi ts'enkoyaa kjoabotíjeé, ts'éntsakjón, kó kui xtá xi ts'éntsakjoón, kjie ma ndojo kjin kjinjin kjoatjó xi tikónjiin.
- 19 Ñá ndyini'ántjó Néná, ngat'a kuí xí tjón kats'éntjóná ñá.
- 20 Tsi tjin xi: “tjóna Néná” katso, kó tsi ch'oo xtá xi ngasee, xtá ndiso boá. Ngat'a tsi tjóinná xtá xi ngasee xi ya kókji'i kjen, ¿ja kóts'en kama tjóna Néná nga yajín ñá kjen kui?
- 21 Xtá xi tjoó Néná, chjiénga ti nga ts'éntjó xtá xi ngasee nga. Kuí bí kjoabotixoma xi je tikónná xi katsjáná Néná.

1 Xooon Juua 5

- ¹ Ngayeje xta xi s'ijiin nga Kjisoo xi Kristoo, Néná je katsjaá nga ndií kui kama. Ngayeje xta xi tjoó Néná xí Na'mii, ti tjoó ngayeje ndií kui Na'mii nga.
- ² Kji'a nga tjóná Néná kojo kji'a nga ni'ánkjatjosón kjoabotíxomaá, kuí nií xi bokó nga tjóná xta xi je ndií Néná.
- ³ Ngat'a kuí nií xi bokó nga tjóná Néná, kji'a nga si'ánkjatjosón kjoabotíxomaá. Ni'ínjín ni'ánkjatjosón kjoabotíxomaá kui.
- ⁴ Ngat'a ngayeje xta xi Néná je katsjaá nga ndií kui kama, ts'énrií nga ts'enchája kui ngasondiee, kó kjoas'ijinná boá xi ts'eén nga ts'enchája kui ngasondiee.
- ⁵ Xi s'ijiin nga Kjisoo xi ndií Néná, kui boá xi ts'eén nga ts'enchája kui ngasondiee.
- ⁶ Ndójoa kojo jín akakoni Jesukristoo, kó jmí tsi ta ndójoa tsi, ndójoa kojo jín boá. Kó Asién Nixtjiin Néná boá xi chistikó, ngat'a jakoxi boá kui Asién Nixtjiin.
- ⁷ Ján ma xi chistikoo,
- ⁸ kó nga jaán nga ndsejen ma. Asién Nixtjiin, ndójoaa kojo jín.
- ⁹ Tsi ni'ánjo'ó én xi chjia ngo xta xi chistikó, chjí ngasenii ni xi chjia Néná, ngat'a kuí nií xi ts'énchjia Néná nga chistikó kjima nga chjia kjoaa ndií.
- ¹⁰ Xi s'ijiin ndií Néná, nguujin inimaá be nga jakoxi boá kui nií. Xi s'ijinjiin Néná, ndiso tjíts'én Néná, ngat'a kjie s'ijinjiin ni xi katsó Néná kjoaa ndií.
- ¹¹ Néná katsjáná kjoamindyion ngatsjé nixtjiin, kó ngat'aa ndií kui nga sakóná kui kjoamindyioon. Kuí bí ni xi katsó Néná nga tsíchjia.
- ¹² Xi tikónjiin ndií Néná, ti tikoón kui kjoamindyioon nga, tanga xi tikónjinjiin ndií Néná, ti jmíjín kui kjoamindyioon nga.
- ¹³ Jún xi s'ijinjú ndií Néná, jún xí tjíts'en'indójnú'un kui xojoon, ts'ie nga xchajnú nga tikónjú kui kjoamindyion ngatsjé nixtjiin.
- ¹⁴ Kó kuí bí kjoa'niátakón xi tikónná nga ni'ántiñaá yojoná Néná, ngat'a nt'iéná kji'a nga chjia'áa ngo ni xikó ts'én mejeén kui nga chjia'áa.
- ¹⁵ Kó tsi ya nga kui nt'ie ta ni xi ndyichjia'áñaá, ja je ya nga je katsjáná ni xi kichjia'áa.
- ¹⁶ Tsi tjín xi be nga ngo nts'ie tjíts'én ngo jé xi ts'enk'iénná nguindyikon Néná, chjiénga kuichjiaa Néná nga kuichjiatjé, kó boá ts'én nga Néná tsjaá kjoamindyion kui nts'iee. Kjoaa ngo je xi ts'enk'iénná nguindyikon Néná xi t'ixian an. Ti tjín jé xi ts'enk'iénná nguindyikon Néná, kó kjoaa kui jeé xianjín an nga kondókjoajnú Néná nga chjia'atjejnú xta xi sa'ín kui jeé.
- ¹⁷ Ngayeje ni xi kixjín jé boá, tanga tjín jeé xi ts'enk'iénná nguindyikon Néná.

18 Je ya nga ngayeje xta xi Néná je katsjaá nga ndíí kui kama, ngájiín nga ts'énjé, ngat'a ndíí kui Na'mií ts'énkoón kui xta xi'ba, kó xindajín ts'énjojín.

19 Je ya nga Néná ndokjoa ñá, kó nga xta xi ngasee xindajín boá xi ts'énbotixómaá.

20 Tanga ti je ya nga ndíí Néná je je'e kó katsjáná kjoakjintakón tsi'e nga xcha kui Néná xí jakoxii, kó je tindyionjo kui xi jakoxii, ndíí Néná xi 'mí Jesukristoo. Kuí bí xi'bi xi Néná xi jakoxii kojo xi tsjá kjoamindyion ngatsjé nixtjiin.

21 Jún ndí ndí tsa'an, chja'áxínjnúu nguujin inimajnú ngayeje ni xi kjoa'áxiín nguindie xi tsi'e Néná. Bora kji'i.

2 Xojoon Juaa

2 Xojoon Juaa 1

- 1 An, ngo nda xi xta xi xchaá nangoxii ts'entindejnu'un jún xi xta nangoxi xi je ja'ájinjnu Néná, kui xta xi jakoxi nga tjóna, kó jmí tsi ta an tsi xi tjóna, ti tjórii jún ngayeje xta xi je kamábe ni xi jakoxii nga.
- 2 Tangat'anii kui ni jakoxi xi tikónjin ngatsjé nixtjin inimaná, kui xi k'uijñájinna ta kji'áni.
- 3 Jún xi je tindyonjinjnu ni xi jakoxii kojo kjoatjoó Néná, ngas'iejnu kjoanda, kjoanimatakoón kojo kjoaxioó Néná xi Na'mii, kojo xi tsi'e Ndiána Jesukristoo kui xi ndii Na'mii.
- 4 Achichí tsja kamána nga tjín jún xi kasakona nga ndyini'ánjnu ni xi jakoxii, xikó kji'i kjoabotixoma xi je katsanguiyana Néná xi Na'mii.
- 5 Kó ngot'e 'ne, já nts'ie, 'niú mí'ájnú'un nga ja k'ie ja nga ján si'antjó xingui. Jmí tsi xikoó tsi ngo kjoabotixoma tjatsie xi tjits'en'indó an, tasá kui boá kui kjoabotixoma xi tikónna ndeskande koó ngas'e.
- 6 Chjiénga boá ts'én kuindyión xikó tsó kjoabotixomaa Néná, ngat'a kuí bí kui nii xi kjoatjoó. Ngujiin kui kjoatjoó tintjainú, ngat'a kuí bí kui nii xi kjoabotixomaa Néná, xikó ts'én je kanda'yájnú ndeskande koó ngas'e.
- 7 Achichí ma xta ndiso xi je jatokjá kui ngasondiee xi ts'enjó'ojín nga Jesukristoo je'e nga jín nga yojo. Kui boá kui xtaa xi ndyi'boncha kojo kui boá xi kondraa Kristoo.
- 8 Chónjnu yojnú tsi'e nga kjotsonjín xá xi kini'ánjne ngujiinjnu. Tasá tindyisejnu nga sakó ndojo ndojnú ni xi je tikónna Néná nga tsjaajnu.
- 9 Ta'yaní xi kjoatjoón ni xi akóyá Kristoo kó kjaín k'uijñájin kui nii, tikónjinjín Néná ngujiin inimaa. Tanga kui xta ta kuí tsi kjoabokoyaá Kristoo xi ts'énbokoyá, kui boá xi'ba xi tikónjin ngujiin inimaa Néná xi Na'mii kojo Ndií.
- 10 Tsi tjín xi kjochókónjnu jún kó kuijín kjoabokoyaá Kristoo xi kokóyainú, ngata ni'ánk'as'ienjínjnu ndi'ajnu, ti nde “iA ta boá nda jé'ejnú!” Ngata 'míjínjnu.
- 11 Ngat'a kui xta xi “iA ta boá nda jé'ejnú!” Katsoo, kojo kui nijan kjima kjoaa ni xi ndajín xi ndyits'én kui xtaa.
- 12 Achichí ni xi tikónna xi kuichjiáojnú'un, tanga mejéninna nga xojon kojo tinta sa'inkjien an. Ngat'a tasá skoyaa nga tsi ta'a kama kjuinkátsijenjnu'un nga an ma, tsi'e nga kama tikjen tikjen xchiboánijmi, kó boá ts'én kama ndojo kjoatsjana.

13 Tinde xó bọ́ tsó xtą nąngoxi xi je kis'ijiin xikoó jún, xi síndo k'iee kui xi Néná ti je ja'ájin nga. Bọ́ kji'i.

3 Xojoon Juaa

3 Xojoon Juaa 1

- 1 An, ngo nda xi xta xi xchaá nangoxii, ts'entinde an ndí nts'ie an Gayoo, kui nda xi jakoxi nga tjóna.
- 2 Ji ndí nts'ie xi tjóna, mí'áa Néná tsi'e nga nda koeje kjoaa ngayeje nii, kó nga nda kuindyin, xikó ts'én nda tjs'íjñá inímáa nguindyikon Néná.
- 3 Ngat'a achichí tsja kamána nga kjindibákónna já nts'iee kó katsáyána nga takó kjima'niatakón ji Néná, kojo kóts'en nga ni xi jakoxii tintjejin.
- 4 Nga nt'ie an nga kui xta xi xikoó ndína nga ngujiin ni xi jakoxii tjimájin, jmíjínna ingo kjoatsja xi je ngase ta boajiin kui ni xi'bi.
- 5 Ji ndí nts'ie xi tjóna, tanisién 'niatakón kjima ji kji'a nga tini'ínséen nts'ie xi ngasee, ngase ma nga tibosikeje kui xi xín nangui chjiani.
- 6 Kui boá xi katsáyá nguindyikon xta nangoxii kjoaa kjoatjó xi tjiin ji, kó nda kji'i ni xi si'in ji nga kosikeje nga sa'in ngase xaá Néná, tsi'e nga takó koeje ra nínga ndyífi.
- 7 Ngat'a kui xtaa ndyífi ja k'ie ja ngaján nguindie tangat'anii nga ndyi'bínijmi eén Jesukristoo, kó jmí nii xta xi s'ijinjiin Néná kats'énjo'ojín.
- 8 Kuíni nga ñá chjiénga koe'éndiee ndi'aná kui nts'ie xi xikoó xi'ba. Kó boá ts'én nga kosikojó nga ku'ínijmi én xi jakoxii Néná.
- 9 An, je kats'en'indóo ngo xojon xta nangoxii, tanga Diótrefee kamámejénjiin skuiendíkon xájne, ngat'a ngatsjé nixtjin mejeén nga kui xi nguitokoo nangoxii kama.
- 10 Kuíni nga, tsi an xi kjuin an, sa'inkja'átsjiéen ni xi ndajín xi ts'én nga ch'o tsóná nga ndajín chjia kondra tsañá. Kó jmí tsi ta kuí tsi nii xi ts'én, ngaskande tsjandiéjin nga nts'ie xi xín nangui fochokoón, kó 'bíchjaá xta nangoxi xi mejeén nga kjochókoón kui já nts'iee, kó mongatjinguui nangoxii.
- 11 Ji ndí nts'ie xi tjóna, ngata kajiin chja'ánguijnúu xta xi ni xi ndajín ndyits'eén, tasá kja chja'ánguijnúu xta xi ndyits'én ni xi ndaa. Xta xi ni xi nda ts'én, xta xi tsi'e Néná boá, tanga xta xi ndajín ndyits'eén, kjié bejin Néná.
- 12 Ngayeje xtaa chjia kjoaa nga ndaxta Demetrio, kó jakoxi boá ni xi chjia. Ngaskande jin nda ndokjoajne kjoaa kui, kó jún je yajnú nga jakoxi boá ni xi ni'ánjne kojo ni xi ndokjoajne.
- 13 Achichí ni xi tikónna xi kuichjiájo j, tanga mejénjinna nga xojon kojo tinta sa'inkjien an.
- 14 Ngat'a tasá skoyáa nga tsá skuiee ji tsi'e nga kama tíkjen tíkjen xchiboánijmi.

15 Ngat'ieé kjoaxió. Xta xi amingoo tsó tinde. Ngo kjoanda kuí'aá, tinde boá t'ín
ji nga ngo nga ngo amingona xi síndo kjaá.

Xojoon Judaa

Xojoon Judaa 1

- 1 An Judaa, mosoo Jesukristoo kojo nts'ie Sandiyaá, ts'entindejnu'un ngayejejnu'ú jún xta xi Néná xi Na'mii tjoó kojo xi je tsíchjiaa, kui xta xi Jesukristoo ts'énkoón.
- 2 Ngatama tsie kjoanimatakón, kjoaxió kojo kjoatjé xi tsjaajnu'ú Néná.
- 3 Jún nts'ie xi tjóna, achichí kamámejeén inimana nga sa'in'indójnu'un kjoaa kui kjoa'naxié'á xi je katsjáná Néná, tanga ngot'e ts'en'indójnu'un kui xojoon nínga ts'énmí'ájnu'un nga kuixkántjéjnu'ú kui kjoas'ijin xi ngatsjé nixtjin katse'eé xta naxiínda tsjiee Néná.
- 4 Boa t'ixian an ngat'a tjin ka'a xta xi tangat'anii kjoamañaá nga kja ts'as'ienjinjnu', kui xi ndeskande koó ngas'e ki'miyatjón nga kamajeé, xta xi 'niú ndajín boá xi'ba, kui xi kjbé kjoandaa Néná ts'ie nga ta ni xi mejénrii kui sa'in, kó ts'énkiejín yojoo nga Jesukristoo boá kui Ndianá xi ngototoo xi ts'énbotixómána.
- 5 Tanga nda tsi je yajnu'ú kui nii, mejénna nga sa'inkja'átsjienjnu'un nga Néná nguije ts'axié'á xta naxiíndaá nga ts'axiéni nangui Ejipto, jaskan kats'énkjié xta xi kis'ijinjin.
- 6 Ti boa ti kats'énjo kui ndítsjie xi kixjín kats'énkijatjósón xaá, kui xi tasá índomasien nguindiee, Néná síndo'niuú nguiya ndoboaya xi jño kojo xi ngatsjé nixtjin, ts'ie nga kamajeé nixtjin je nga k'uiyá tsi nda kojo tsi ndajín kats'én xtaa.
- 7 Xikó kats'én kui ndítsjiee ti boa ti kats'én xta naxiínda Sodomá kojo Gomorra kojo kui xta naxiínda xi síndot'aa kui nguindiee, nga taxkiya kats'éntsjajo yoyo ndikoón nga kondra kijini ni xi íñá Néná, kuíni nga ja'atio kjoanima nga kamájénií nguijin ndi'í xi jmí nixtjin k'oo. Boa kamá ts'ie nga kui nii xi chiboa kamána ñá.
- 8 Ti boa ti kamaa kui já xi ts'as'ienjin mañajnu'ú ngat'a xta xi ndyifítjinguí chinií boá nga ndyits'énndándí yojoo nguindyikon Néná, kó ndyits'énch'ó xi tjin xá kojo ch'o ndyitsoó nga'niú xi tanisién nk'aa.
- 9 Ngaskande ndítsjie nguitoko Miyee boajín kats'én kji'a nga askjanjo xindajín diablog nga askjantjéni yojoo Moisee, kamájin kon nga kui xi kats'énjeé nga ch'o katsoó, tasá bi katsoó: “¡Ndianá ngats'énxchánjoo ji!”
- 10 Tanga kui já xi ts'as'ienjin mañajnu'ú taxkiya ch'o ts'én chjia kjoaa ni xi kjie makjínjin. Kó ni xi makjín xikó ts'én bee kon, taxkiya kjbé. Kui jaá xikónií cho xi ts'énkjójin. Kó tangat'anii kui nii nga ti kui ndyits'énkjátsón yojoo.

- 11 ǀNǀmǀá xó kui jaá! Ngat'a ndajín ndyits'én xikó kats'én Kaiin, kó tangat'anii nga tsie ǀn mejeén nga ndyits'én ni xi ndajín xikó kats'én Balaam. Xikoó Koree nga koya ngat'a bendikónjin xi botixómaá.
- 12 Kui jaá, kui boá xi ts'énndándí ni xi ni'ánjnú kji'a nga matikójnú nga ni'ánkja'átsjienjnú kjoatjǀ xi Néná katsjájúnú, ngat'a tsja máa nga kjinie kojo 'bi nga ndasenjiín ni xi ndyini'ánjnú. Kui jaá xikóníí xǀa nguitokǀ xi ta ni xi nda maá kuí tsi xi ndyimongase. Kojo xikóníí ndǀ xi jmí stséjín xi ja k'ie ja nga ján fǀjo tǀǀǀ. Kojo xikóníí yá xi jmí to tsjájín nga fochó nǀxtjǀin, kui boá xi je ka'naxiéniǀin ndeskande jamaa, je tanisién 'niú je jesón.
- 13 Xikóníí nga 'boxié xó nga'niuú ndáchíkoón, boǀ ts'én bokó kui jaá ni xi ndajín xi ts'én xi chjiénga tsjaá kjoasoboaá katsaki. Kui jaá xikóníí nǀño xi je kichajá ndiyáá. Je kǀa chǀiani nínga 'niú jǀnoó ta kǀi'ání.
- 14 Kó kojo Enok, kui xi ma yitoni ndǀ xi kis'ijǀna kui ngǀsondiee jaskan nguije kis'ijǀna Adaan, tsíchǀia xikoó ngo chǀjnie'eén Néná kjoaa kui xtaa nga bi katsó: “Jé'en, Ndǀaná ts'éndibá, kó achichí kǀín mǀ ma ndǀtsjie xi ts'éndibájo,
- 15 tsǀ'ie nga kotsoyaa ngayeje xtaa kui ngǀsondiee tsi nda kojo tsi ndajín kats'én kojo tsǀ'ie nga kotǀjeé ngayeje xǀa xi ndajín, kjoaa ngayeje ni xi ndajín xi kats'én kojo kjoaa ngayeje én ch'o tsó xi katsoó Néná.”
- 16 Kuí jaá xi chǀjǀata'in xtaa kó jmǀjín ni xi nda maá kui. Ni xi mejeén inǀmaa xi ndyimongase. Je 'boxié yojǀǀ nga chǀia. Nda ts'én chǀia kjoaa xtaa tanga ta tsǀ'ie nga sǀkórií ni xi mejeén kui.
- 17 Tanga jún nts'ie xi tǀǀona, ngatja'átsjienjnú én xi katsó já apostroǀ Ndǀaná Jesukristoǀ,
- 18 nga bi katsó: “Nga kǀuiet'a nǀxtjǀin k'uié xǀa xi kojnokie ni xi tsǀ'ie Néná, kó kǀa k'uíndojin ni xi ndajín xi mejeén sǀ'ín.”
- 19 Kui boá kui xtaa xi bokjángǀa xǀa nangoxǀi kui xi ts'én ni xi ndajín xi chǀia inǀmaa, ngat'a tikónjinǀin Asién Nǀxtjǀin Néná.
- 20 Tanga jún, ndǀ nts'ie xitǀǀona, 'niú tǀndyiajinjnú xikó ts'én je s'ijinjnú, ngat'a 'niú tsjie kui niǀ nguindyǀkǀon Néná, kó ndokjoajnúy Néná xikó ts'én bokoyájnú Asién Nǀxtjǀin.
- 21 Tǀndyiajinjnú kjoatǀǀo Néná, kó chiyájnúy nǀxtjin nga Ndǀaná Jesukristoǀ k'uiéé kjoanimǀatakón nga tsjaaná kjoamindyion ngatsǀé nǀxtjǀin.
- 22 Tsi tǀín xi jó xi ján síndonǀi inǀmaa, nǀma ngatamajnú kó ndokjoajojnú tsǀ'ie nga 'niú k'uíndo.
- 23 'Naxié'ájnú kǀe'e xǀa nga kǀ'naxiéjinjnú nguǀjin ndǀií, kó ti kǀe'e xǀa xi nǀma ngatamajnú, tanga chónjnú yojojnú nga boǀ sǀ'ánjnú tsǀ'ie nga kojo júnjín sǀ'ínkǀatsónjnú ni xi ndajín xi kats'én kui xtaa.

²⁴ Néná tjiín nga'niú nga skónjnú tsi'e nga k'okajínjnú, kójo tsi'e nga ndándíjín kamajnú nga konguínjnú nguindyikón kui, kó nga 'niú tsja k'uiéjnú nga kjóchojnú nínga tikón kjoaje,

²⁵ kui Néná xi ngototoo kui xi 'boxié'áná tangat'anij Ndiáná Jesukristoo, ngas'iee kjoaje, kjoabotíxoma, nga'niú, kójo xá, ndeskande koó ngas'e, ngot'e, kójo ta kji'áni. Bóo kji'i.

Apocalipsis

Apocalipsis 1

- 1** Kuí bí ni xi akó Jesukristoo, kui ni xi Néná katsjaá, tsì'e nga kui kòkòó mosoo kjoaa ni xi s'e je tsá kama, Jesukristoo katsanguiya ngo ndítsjiee tsì'e nga akoó mosoo xi 'mí Juaa ni xi s'e je tsá kama,
- 2** kuí Juaa xi katsáyá eén Néná kojo kui boá xi chistikoo Jesukristoo kojo ngayeje ni xi je kamábe.
- 3** Achichí ra tsjaa xi ts'enyá, kojo xi nt'ié nga tjíni'ánya kui én xi tsáyá ni xi s'e kamaa, kojo xi ts'enkjátjosón én xí Néná tsáyá xi kjit'a kui xojoon, ngat'a je kjimatiña nixtjin.
- 4** Juaa ts'entinde nga yito nangoxi xi chjiani nangui Asia: Chjabejnú kjoanda kojo kjoaxió xi katsanguiyajnú kui xi je kuii, kui xi kui kamaá kojo kui xi s'e ndibaá, kojo xi katsanguiyajnú nga yito asién nixtjin xi síndo kjen nínga tikón Néná xi botixómaá,
- 5** kojo xi katsanguiya Jesukristoo, chitiko xi 'niátakoón, kui boá ndí tjón xi ja'á'yaá kojo xi tjiín xá nga botixómaá ngayeje re xi chjiani t'ananguii. Kristoo tjoó ñá, kó kui boá xi índondéná kjoaa jéná nga iskjitjón jiin,
- 6** kó kui boá xi botixómáná, kojo xi kats'énna chiná'mi xi ts'én xaá Nee kui xi Na'mii. ¡Kjoajee Néná kojo nga'niuú kui tsì'e ngatama ngatsjé nixtjin! Boa kji'i.
- 7** K'ie ts'éndibájin nguujin ndii, kó ngayeje ndyikon xi skuie, ngaskande xta xi kats'én'oón, kojo ngayeje tjiee xta xi tjín kuí t'ananguii, kó skandá tangat'anii kui. Joon, boa kji'i.
- 8** “An boá xi alfaa kojo xi omegaa, xi tjón kojo xi fet'aa, xi kui kojo xi kui kamaá, kojo xi jaskan ndibaá”, tsó Ndiána xi tsì'e ngayeje nga'niuú.
- 9** An, Juaa, ñts'iéjnú, kó tangat'anii nga nijan ikitjatió kui kjoanimaa nguuyaa nínga botixómá Néná kojo tangat'anii kjoachiyákoón Jesukristoo nga kja kis'ijña an tjingui xi 'mí Patmo, tangat'anii eén Néná xi chjia kjoaa Jesukristoo.
- 10** Kó ngo ndiya nga nixtjin nga ni'ándikón Ndiána, Asién Nixtjin Néná kis'ijñajona, kó ngaxton an tsint'ie an ngo nda xi 'niú tsíchjia xikó maá ngo tjio,
- 11** xi bi katsóna: –Ngo xojon tí'e ji kui ni xi tiye ji, kó nanguíyee nga yito nangoxi xi chjiani nangui Asia: Kui xi Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia kojo Laodisea.
- 12** Kats'enk'afóya an tsì'e skuie an 'yá kuí boa nda xi ts'énchjajona, kó boa ts'én kamábe an yito ni xi 'bítyá ndí'í xí ts'entsijeen xi tonsinié,
- 13** kó ngamasieen nga yito kui ni xi 'bítyá ndí'í xí ts'entsijeen kamábe an ngo xi ja kji'i ndí'í nda xi'iiin ma kji'i, xi yajá ngo ñño ndio xi fochó ngaskande se, kó ngo tjixin xí tonsinié tjikjaá xtjieen niseen,

14 tsjaa tibia xó xó xikoó tsangaa kōjo xikoó nch'aán, kó ndyikōn xikó maá ndi'í,

15 se ja'at'e 'na 'na xikó maá kichā bronse xi kini'an'na, xikó maá nga tji'ni'ánndá nguīyaa ngo orjno, kó ndaa achichí 'niú kanda'yá xikó maá nga fonie ngo nguīndie nínga 'bóka ndójoaa,

16 nguīya tsja kixi ts'énya'a yito ñño, kó nguīya ts'oa jatjo ngo kichā xi yojó nga jó ngoboaá, kó kjen boā ma kji'i xikó maá nga 'niú tíngá ndoboaá.

17 Nga kamábe an, ts'ákatójó an nguīndie se xikó maá tsi k'ien an, tanga kui íjñasónna tsja kixi, kó bi katsóna: –Ngata ndakinjín ma, an boá xi tjön an kōjo xi fet'a an,

18 kōjo an boá xi tikón an, k'ien an ngas'e, tanga ngot'e tikón an ngatsjé nixtjin, kó an boá xi tikónna yibij nínga botíxomaa kjoaboyaa.

19 Ti'in'indé ji ni xi je kamáye: Ni xi tikón ngot'e kōjo ni xi k'uié jaskan.

20 Kuí bí ni xi tji'maá nga yito ñño xi je kamáye ji nguīya ndsa an, kōjo nga yito ni xi 'bitiyá ndi'í xí ts'entsíjeen xi tonsinié xi je kamáye: nga yito ññoó kui boá xi ndítsjiee nga yito nangoxii, kó nga yito ni xi 'bitiyá ndi'í xí ts'entsíjeen kui boá xi yito nangoxii.

Apocalipsis 2

1 Bi ts'én ti'in'indée ndítsjiee xta nangoxii Éfeso: “Kui ni xi tsó kui xi tikoón nga yito ññoó nguīya tsja kixi kōjo xi tso'ba ngamasieen nga yito ni xi 'bitiyá ndi'í xí ts'entsíjeen xi tonsinieé:

2 Je be yeje an ngayeje ni xi ni'ín, be an xá 'niú xi ni'ín kōjo nga tjiín kjoachiyákón, kó be an nga ni'inchikjoejín xta xi ndajín, kó ti be an nga kachjat'eyékín ji kui xi apostro tsoó yojoo kó kuijín boā, kó je kasakoseé nga xta ndiso boá,

3 kó tjiín kjoachiyákón, kó tjíchikjoaa tangat'anij ja'éna, kó kji'meyájín ji.

4 Tanga ngo ni tikónna kondra tse: nga je ik'íjñímasien ji kui xi kini'íntjé ji nga tjön tjön.

5 Kuíni nga, ngatja'átsjieen kóts'en kixindyin ji ngas'e, ti'ink'oyé ji yojoo kjoaa ni xi ndajín xi tini'ín, kó ti'in ni xi tjön kini'ín, ngat'a tsi jmí, tsá kjuinkoón nínga tindyin, kó kjoa'áxiín ni xi 'bitiyá ndi'í xí ts'entsíjeen xi tse tsi kjié ni'ínk'oyejín ji yojoo.

6 Tanga nda kji'i nga ch'oo ni xi ndyits'en xta nikolaitaa, kui xi kōjo an ch'ona nga.

7 Xi tjin tjiboanijon nga kujnt'ie, ngatint'ie ni xi Asíén Nixtjijn tsoó xta nangoxii. Kui xi sa'iín, tsjaa nga skjinié too yá xi tsjá kjoamindyioon xi tikón nguīndie tsjachoōn Néná.”

- 8** Bi ts'én ti'in'indéé ndítsjiee xta nangoxii Esmirna: “Kui nii xi tsó kui xi tjoón kojo kui xi fet'ani, kui xi je k'ien kó ti ja'á'yá nguinií:
- 9** Be an kjoanimá xi tibitjatí kojo kjoanimá xi tindyinjin, nda tsi nga jakoxi chon ji, kó ti be an kóts'en ch'o chjia kjoaa ji kui xi xta judío tsoó yojoo, tanga judíojin, tasá kui boá xi xta xi chjiani ndi'a nínga ndokjoa eén xindajín Satanaa.
- 10** Ngata ndakinjín ma kjoaa kjoanimá xi kujtjetí. Tsitsíjin ngat'a xindajín diabloo ndoboaya sanguís'ién chiboajnú, ts'e nga xchít'ayákónjnu jún, kó boá ts'én kujtjatiojnu kjoanimá tie nixtjin. 'Niú tindyin ji ngaskande nda tsi koye, kó an tsjaa ngo chjí, kó kuí boá xi kjoamindyioon.
- 11** Xi tjín tjiboanijon nga kujnt'ie, ngatint'ié ni xi Asién Nixtjijn tsoó xta nangoxii. Kui xi sa'iín, jmí ni kamajín nga kjindibá kjoaboya xi ma joó.”
- 12** Bi ts'én ti'in'indéé ndítsjiee xta nangoxii Pérgamo: “Kui nii tsó xi tikoón kicha xi yojó nga jó ngoboá:
- 13** Je be an nga kia tindyin ji nínga tikón nguindie nínga botixómá xindajín Satanaa, tanga takó 'niú ti'mitjngui ji ja'éna, kó jmí nixtjin nga s'ijininna kase ji kjoaa nga s'ijiin an, ti nde boajín kase nixtjin nga Antipaa kui nda xi chistiko xi 'niátakón an kini'ánk'ién nguujinjú kia naxiéndá 'niú nínga tikón xindajín Satanaa.
- 14** Tanga tikón chiboana ni kondra tse: nga kia síndoo chiboa xta xi mejénjiín nga kjotaxiín kjoabokoyaá Balaam, kui xi atíxomaa Balaak ts'e nga kats'énjé xta xi chjiani Israel, ts'e nga iskjnie ni xi je kini'ánk'as'ieen ngo asiéen ngo ne xi ts'énda xtaa kojo kjoaa nga kats'én kjoatondó.
- 15** Ti boá ti ts'én kia síndoo ji chiboa xta xi mejénjiín sa'ínkjiin yojoo ni xi akóyá xta nikolaitaa, ni xi ch'ona an.
- 16** Kuíni nga ti'ink'oyé ji yojoo, ngat'a tsi jmí, tsá kjuinkoón ji, kó kui kicha xi fotjoni ndso'boa an kuí xí sa'inkjien an nga skjanjo an kui xtaa.
- 17** Xi tjín tjiboanijon nga kujnt'ie, ngatint'ié ni xi Asién Nixtjijn tsoó xta nangoxii. Kui xi sa'iín, tsjaa nga skjnie ni xi 'mí manaa xi tikón'má, kó ti tsjaa ngo ndí ndijo tiboá, kui xi kjit'aa ngo ja'én tjatsie xi nde kjie ngo xi be, ta kuí tsi xta xi kjbé kui ndí ndijoo.”
- 18** Bi ts'én ti'in'indéé ndítsjiee xta nangoxii Tiatira: “Kui nii xi tsó ndí Néná, kui xi ndyikon xikó maá ndi'íí, kó se xikó maá kicha bronse xi tjini'ánndá:
- 19** An je be an ngayeje ni xi tini'ín, be an kjoatjóo, kjoas'ijiin, xaa, kojo kjoachiyákoon, kó be an nga ngot'e tsie ngase ni xi tini'ín ji ta boajín nga ik'ítjats'éen.
- 20** Tanga tikónna ngo ni kjoaa kondra tse: nga tini'ínchíkjoée kui xtachjoón xi 'mí na Jesabee, kui xi na chjinie'eén Néná tjítsoó yojoo, tanga ts'én 'bonchajo

mosona tsí'e nga sa'ín kjoatondo kojo nga skjinié ni chinie xi je kini'ánk'as'ieen asiéén ngo ne xi ts'énda xtaá.

²¹ An je katsjandiée tsí'e nga sa'ínk'oyá yojoo, tanga kui kamámejénjiín nga sa'ínk'oyá yojoo kjoaa xá xi ts'én nga na masien tjíts'én yojoo.

²² Kuíni nga, an xí sa'in'oon kui, kó kui xta xi ndyits'ent'aa kjoa Néná tsie kjoandasen tsjáa, tanga jmí ni sa'ínjáan tsi sa'ínk'oyá yojoo kjoaa ni xi kats'én,

²³ kó sa'ínk'ién an ndií, kó ngayeje xta nangoxii skuié nga an be an kókji'i nguijiin kjoakjintakoón kojo nguijin inimaá xtaá, kó nga ngo nga ngo xtaá tsjáa ta xikó kji'i ni xi kats'én.

²⁴ Kjoa ngaá jún, xta xi tindyiónjnu Tiatira tanga nga kjaín ndyimonguántjinguínú kui kjoabokoyaá, ti nde kjié yajínjnu ni xi tji'maá xindajín Satanaa, xikó tsó xtaá, xiyájn'un nga k'uijnájn'un ungo ni xi é,

²⁵ tanga chónjnu ni xi je tikónjnu, ngaskande nga kjoé'e nguiña an.

²⁶ Kó kui xi sa'iín kó sa'ínk'atjosón ngaskande nga kjuiet'a ni xi mejéna nga sa'ín, tsjáa xá, tsí'e nga kui kotíxomaá naxiíndaá,

²⁷ kó tajá ts'én kotíxomaá naxiíndaá, kó boá kamaá xtaá xikó maá nga bokjan ngo tji xi ndie kamándani, xikó ts'én Na'mina je katsjana kui ni,

²⁸ kó tsjáa ñño tsie xi s'ijña nga ndibá'ásieén.

²⁹ Xi tjin tjiboanijon nga kuint'ie, ngatint'ie ni xi Asién Nixtjiin tsoó xta nangoxii."

Apocalipsis 3

¹ Bi ts'én ti'in'indée ndítsjiee xta nangoxii Sardí: "Kui ni xi tsó kui xi tikoón nga yito Asién Nixtjiin Néná kojo xi tikoón nga yito ñño: An je be an ngayeje ni xi ni'ín, kó je be an nga tikoón ja'én nga tindyin, tanga je k'ien ji.

² Ti'inkje'ée yojoo, kó te'ée nga'niú ni xi je mején tjichájaá, ngat'a je kamábe an nga ndajín kji'i ni xi ni'ín ji nguindyikon Néná,

³ ngatja'átsjieen, kui kjoabokoyá xi je katse'eé kojo xi je kanda'yé ji, ti'ink'atjosén kó ti'ink'oyé yojoo. Tsi tsjáfé ji, tsá kjuinkoón ji, xikoó ngo chejé kó nde xchejín ji chiboa nga kjocho an.

⁴ Tanga kja Sardí tjiin chiboa xta xi kjié ts'éndándjín ñño, kuí boá kui xtaá xi kjótso'bájona nga koaja ñño tiboaa, ngat'a tsoboárii nga boá sa'ín.

⁵ Kui xi sa'iín, ñño tiboá koaja, kó sa'ínk'ijén an ja'eén nga kjit'a xojon nínga tji'a ja'eén xta xi k'uindo ngatsjé nixtjiin, tasá xiyá an nga be an kui nguindyikon Na'mina kojo nguindyikon ndítsjiee.

⁶ Xi tjin tjiboanijon nga kuint'ie, ngatint'ie ni xi Asién Nixtjiin tsoó xta nangoxii!"

- ⁷ Bi ts'én ti'in'indée ndítsjiee xta nangoxii Filadelfia: “Kui nii xi tsó kui xi tsjie kojo xi jakoxii, kui xi tikoón yibii nda re Ndabii, kui xi kji'a nga tjin xi kji'á ta'yajin xi kamaa kui'ichjá, kó kji'a nga tjin xi 'bichjá ta'yajin xi kamaa skjí'á:
- ⁸ An je be an ngayeje ni xi ni'ín, tsitsijin ji, nguindyikin je ijná an ngo ngantjoa xi tjentixa xi ta'yajin xi máa 'bichjá, kó nda tsi chiboa tsi nga'niú tjin ji, kini'ín ji xki'enna kó tini'ínkie ji yojoo nga yení.
- ⁹ An boá xi sa'in an, nga kui xta xi chjiani ndi'a nínga ndokjoa eén xindajin Satanaa, kui xi xta judio tsoó yojoo kó kuijin boá, nga koeje kasiént'aa ji tikoó nguindie ndsaki, tsie nga skue nga tjona ji.
- ¹⁰ Ngat'a nga je kini'ínkijatjosen ji eén kjoachiyákjoana, ti boá ti ts'en an skoon ji nga kjocho chiboa kjoachjat'ayakón xi kjindibanié ngayeje ngasondiee, tsie nga xchit'ayakón ngayeje xta xi síndo t'anangui.
- ¹¹ Tsá kjindibá an, 'niú chje'etjé ni xi tikoón tsie nga ta'yajin xi kjoa'axiin kui chji xi je kini'ín.
- ¹² Kui xi sa'ín, kuí xí tsjaa nga kui xi kama yaseé nangoxii Ne xi tsa'an, kó jmi nixtjin kjotjo kui nguindiee, kó ngason yojoo sa'in'indó an ja'eén Ne xi tsa'an kojo ja'eén naxindaá Ne xi tsa'an, kui xi naxindaá Jerusalem xi tjatsiee xi ndibaní ndi'ak'ajmii Ne xi tsa'an, kó ti boá ti ts'én k'uijnáa yojoo ja'én tjatsiena.
- ¹³ Xi tjin tjiboanijon nga kujnt'ie, ngatint'ie ni xi Asien Nixtjin tsoó xta nangoxii.”
- ¹⁴ Kó ti bi ts'én ti'in'indée ndítsjiee xta nangoxii Laodisea: “Bi tsó kui xi 'mi Boakji'ii, kui xi chistikó xi 'niatakón kojo xi jakoxii, kui xi tangat'anií kui nga Néná íts'iyanií nga kats'énda ngayeje nii:
- ¹⁵ Je be an ngayeje ni xi ni'ín, nga ti nde nch'ánjin ji, ti nde sibéjin ji. ¡Achichí ra nda kji'i tsi nch'án jí kojo tsi sibé ji!
- ¹⁶ Tanga nga ta asont'é jí, kó nga jmi tsi nch'án jí ti nde jmi tsi sibé ji, kuíni nga sa'inkjasónaa ndso'boa an.
- ¹⁷ Ngat'a bi t'ise ji: chon an, kó je kamáchon an, kó nde ngojin ni chajana, kó nde yéjin ji nga ta soboa ni xi ndajin xí kjimaa, nga nima ji, nga jmijin ton, nga tika ji kojo nga tindyin kji'ixtí ji.
- ¹⁸ Kuíni nga boá t'ixiaán nga an ts'itsiení tonsinié xi je kini'ánchoon nguujin ndi'íí, tsie nga jakoxi nga chon kama ji, kó an ts'itsiení njño tibia xi xcheje kó kjo'má kjoasoboaa nga titsjxtí, kojo ndiki kolirio tindyiee ndyikin tsie nga kamatsijeen.
- ¹⁹ An ts'énxchánjo an kó ts'enchjinie an ngayeje xi tjona, kuíni nga chendikín ji ni xi tsie Néná kó ti'ink'oyé yojoo kjoaa ni xi ndajin kji'i xi tini'ín ji.
- ²⁰ Tsitsijin, k'ie tikón an t'a ngantjoaa kó ts'enchjia an, tsi tjin xí kujnt'ie ndana kó tsi skjí'á ngantjoaa, k'os'ien an ndi'aa, kó an skjiniejo an njño, kó kui skjiniejo an.

²¹ Kui xi sa'íín, ngo nguindie tsjáa nínga ts'énbotixoma an kó kĩa k'uijñát'ana, xikó ts'én je kats'en an, kó k'ie tikónt'áa an Na'mina nínga ts'énbotixómá.

²² Xi tjin tjiboanijon nga kujnt'ie, ngatint'ie ni xi Asién Nixtjiin tsoó xta nangoxii.”

Apocalipsis 4

¹ Nguije kamá kui nii, askotsijen an kó kamábe an ngo ngantjoa xi tjientixa kĩa ndi'ak'ajmii, kó kui nda xi tjon tsint'ie an kuí xí xikó maá ngo tjio, xi bi katsóna: –Ndibénijínguú ji k'iee, kó an kokóo ni xi jaskan kama.

² Ti kji'aá kis'ijñajinna Asién Nixtjiin kó kamábe an ndi'ak'ajmi ján ngo nínga botixoma, kó ngo xi tikónsón kui nguindiee,

³ kó nínga tikón xi botixómaá 'na xikoó ngo ndijo xi 'mí jaspe kojo tsi xikoó ndijo xi 'mí kornalina, kó nga ngo foa'atjiyajoon xi botixómaá tikón ngo ndi'a xi 'na xikoó ngo ndijo xi 'mí esmeralda.

⁴ Kó nga ngo foa'atjiyajoon xi botixómaá kamábe an ngui kan nijún nguindie nínga botixoma, nínga síndosón kan nijún xta xi xchá, xi ndiyajá njño tiboá, kó ngo korona tonsinié síndo'á toko,

⁵ kó nínga tikón kui xi botixómaá jatjoni nda, cho'on kojo ja'at'e, kó kjen kui xi botixómaá tjítí yito ndi'ixó, kó kui boá xi nga yito Asién Nixtjiin Néná.

⁶ Kó kjen nínga tikón kui xi botixómaá ti tikón ngo ni xi ja kji'i ndáchikón ma kji'i, xi tikón 'na 'na xikó maá ngo chitsen, kó ngamasieen kui nguindiee, kojo nga ngo foa'atjiyajoon, kis'indo nijún xi síndo, xi tjikítsie maá ndyikon yoo, xtjeen kjen kojo xtjeen ngaxton.

⁷ Kui xi tjoón mején ja kji'i xandije ma kji'i, kó xi ma joó ja kji'i choyojo chichí ma kji'i, xi ma jaán kjen mejeén ja kji'i kjen xta ma kji'i, kó xi ma nijuún ja kji'i ngo ja xi ts'énfítjen ma kji'i.

⁸ Kó nga ngo nga ngo nga nijún kui xi síndoo, jun nga kis'iee, kó xtjeen nditsen kojo xtjeen nguiyaa kui ngaá kis'iee ndyikon, kó nga jño kojo nga nixtjiin nga bi katsó: ¡Tsjie, tsjie, tsjie Ndiáná, kui Néná xi tjin nga'niuú, kui xi takó kui ngas'e, kui xi kui ngot'e kó kui xi s'e ndibaá!

⁹ Kó xki nga kui xi síndoo tsjaá kjoaje kojo bendikón kó tsjaá ndok'óchji kui xi botixómaá, kui xi tikón ngatsjé nixtjiin,

¹⁰ nga kan nijún xta xi xchá bosiént'aá tikoó kjen nínga tikón xi botixómaá kó ts'endikón xí tikón ngatsjé nixtjiin, kó kjen nínga tikón xi botixómaá botitsójo korona nga bi tsó:

¹¹ Ndiá xi tsajin, jí xi sakoó nga chjabe jí ngayeje kjoaje, kjoayandikón kojo nga'niuú, ngat'a jí xi kini'inde ngayeje nii, ngat'a tangat'anií nga ji xi boá ts'én mejeén nga tjinní kui nii, kojo nga kamánda.

Apocalipsis 5

- 1** Kó kamábe an nga tsja kixi xi botixómaá ts'énya'a ngo ch'o xojon xi kamá'indó nga jó ngoboaá, kó yito seyo tji'niúni kui ch'o xojoon.
- 2** Kó kamábe an ngo ndítsjie xi tjiin nga'niú xi 'niú askandáyá nga bi katsó nga asiyá: —¿Yání xi kama kon nga skjíndokjáyá kui ch'o xojoon kojo nga kamaa skjíndiyá kui seyo xi tji'niúni?
- 3** Tanga ti nde ndi'ak'ajmii, ti nde t'ananguii, ti nde nguindie t'ananguii jmíjin ngo xi kamaá iskjíndokjáyá kui ch'o xojoon, ti nde kamájin askotsijeen.
- 4** Kó an achichí askandá an, ngat'a ta'yajin xi kasako xi kamákón nga iskjíndokjáyá kui ch'o xojoon, ti nde kamájin askotsijeen.
- 5** Tanga ngo kui xta xi xchaá xi bi katsóna: —Nguiti che'éjin ngase, ngat'a je kats'én xi k'uijñásón nínga botixómá Ndabii, kui xi 'mií xandije xi chjiani Judáa, ta kuí tsi tjiin xá nga kamaa skjíndokjáyá kojo nga kamaa skjíndiyá nga yito seyo kui ch'o xojoon.
- 6** Kós'e, ngamasieen nínga tikón xi botixómaá kojo nga nijún kui xi síndoo, kojo ngamasieen xta xi xchaá, kamábe an ngo chotsanga xi sikón kixi, xikoó tsi je kini'ánk'ién, kó yito ndija kojo yito ndyikon kis'iee, kó kui boá xi nga yito Asién Nixtjiin Néná, kui xi kananguiya ngayeje t'ananguii.
- 7** Kui chotsangaa kijí kó iskjíbé kui ch'o xojon xi tjiyátsjani tsja kixii kui xi botixómaá.
- 8** Kó nguije iskjíbé kui ch'o xojoon, nga nijún kui xi síndoo kojo nga kan nijún kui xta xi xchaá, asién tikoó kjen chotsangaa, kó ngayeje nga ndyia'a ngo arpa kó ndyia'a chitsen tonsinié xi tjiin ni sijen xi ni'ánkjién nga ni'ándikón Néná, kó kui boá xi bokó nga xta naxiínda tsjiee Néná, ndyichjiaa Néná.
- 9** Kó ndyisie ngo só tjatsie xi bi tsoó: Jí xi tsoboaá nga chjabe jí kui ch'o xojoon kojo nga chjándiyé ji seyo, ngat'a jí boá xi kini'ánk'ieén, kó nga katjon jiiin, ka'naxié'é nga tsi'e Néná kamá ngayeje tjiee xta, én, nangui kojo naxiínda,
- 10** kó kuí xtaa xi kini'in ji re xi tsi'e Néná, kini'in ji chiná'mi tsi'e Néná, kó kuí xí kotixoma ngayeje t'ananguii.
- 11** S'e askotsijen an, kó tsint'iee ndaa kjin ndítsjie xi síndo nga ngo foa'atjiyajoon kui xi botixómaá, kojo xi síndoo kojo xta xi xchaá, achichí kjin miyon kamá,
- 12** kó 'niú tsíchjia nga bi katsó: ¡Kui chotsanga xi je kini'ánk'ieén, kui boá xi tsoboaá nga si'ank'as'ieen nga'niú nga kotixoma kojo kjoachon, kjoakjinkón kojo nga'niú, kjoayandikón, kjoaje kojo kjoani'ántsja!
- 13** Kó ti tsint'ie an nga ngayeje ni xi kats'énda Néná ndi'ak'ajmi ján, t'ananguii, nguindie t'ananguii kojo nguujin ndáchikoón, nga bi katsó: ¡Kui xi botixómaá

kojo chotsangaa, kui ngate'eé kjoani'ántsjaá, kjoayandikón, kjoaje kojo nga'niú tsí'e nga kotíxoma ngatsjé nixtjin!

14 Nga nijún kui xi síndoo bi katsó: –¡Boa kji'í! Kó nga kan nijún xta xi xchaá asién tikoó kó kats'éndikón kui xi tikón ngatsjé nixtjin.

Apocalipsis 6

1 Kó kamábe an chotsangaa nga iskjíndiyá seyo xi tjoón nga yito kui seyo, kó tsint'ie an nga ngo kui xi síndoo xi xikó maá cho'on ndaa nga bi katsó: –¡Jabí'in!

2 Kó kamábe an, ngo ndije tibia, kó kui xi tikónsoón ngo arko tjiyá tsja, kó kui katse'eé ngo korona, kó jatjo nga kui xi kats'én kojo nga sa'in.

3 Kó kji'a nga kui chotsangaa iskjíndiyá xi ma jó seyo, tsint'ie an xi ma jó kui xi síndoo nga bi katsó: –¡Jabí'in!

4 Kó jatjo ngo ndije iní, kó kui xi tikónsoón katse'eé nga'niú tsí'e nga kui xi kjoa'áxín kjoaxioó t'anangui kojo tsí'e nga sa'in nga ngayeje xtaa kui ngasondiee sa'ínk'ién ja k'ie ja ngaján xkjín, kó katse'eé ngo kicha xi tanisién je.

5 Kó kji'a nga chotsangaa iskjíndiyá xi ma ján seyo, tsint'ie an xi ma ján kui xi síndoo nga bi katsó: –¡Jabí'in! Kó kamábe an ngo ndije jma, kó kui xi tikónsoón ngo nisocho'boja tjiyá tsja.

6 Kó ngamasieen nga nijún kui xi síndoo tsint'ie an ngo nda xi bi katsó: –Ta ngo tsi kilo to ndsokoañ ñño kojo tsi ján kilo sebadá xi kujenjennii ton xi ni'an nga ngo nixtjin, tanga nga ni'ínkjatsenjin ji istij kojo bino.

7 Kó kji'a nga chotsangaa iskjíndiyá xi ma nijún seyo, tsint'ie an xi ma nijún kui xi síndoo nga bi katsó: –¡Jabí'in!

8 Kó kamábe an ngo ndije sinié, kó kui xi tikónsoón kuí xí ki'mí kjoaboya, kó ngaxton kui, kjindibá kui xi botixómaá nguindiee kjoaboyaa, kó kui xi katse'eé nga'niú tsí'e nga kotíxoma ngo nga nijún tjin t'anangui, tsí'e nga kicha, kojo kjindia, kojo chi'in kojo cho tamá xí tjin ngasondiee sa'ínk'iénni xtaa.

9 Kó kji'a nga chotsangaa iskjíndiyá xi ma ún seyo, kamábe an nguindie nchan ndikoón ngayeje xta xi kini'ánk'ién tangat'anij nga tsíchija eén Néná kojo kjoaa nga chistiko kamá kjoaa nij Néná.

10 Kó kui xtaa bi katsó nga 'niú askandáyá: –¿Ngaskande kji'áni Ndiá tsjie kojo jakoxi, nga si'injee xtaa kui t'anangui kojo nga si'ingojo ji nga kini'ánk'iénjne?

11 Kó katse'eé ñño tibia, kó boja ki'mií nga sa'ínkja'yá ngui chibia nixtjin, ngaskande nga kama ndojo xikó tjin moso kojo nts'ie xi tangat'anij xaá Néná nga si'ank'ien xikoó kui xtaa.

12 Kó kamábe an nga kachjándiyá xi ma jun seyoḡ, kó kjindibá ngo kjoandikḡn 'niú, kó ndoboaá kamájñó, xikoó ngo ḡñño xá'ya, ngayeje saá kamá'iní xikoó jín,

13 kó ḡñño ixónguini ndi'ak'ajmi ján nga ixó t'ananguii, xikó ma ts'en bixónguí to igoo xi taá kji'a ngo tjo'niú 'bítsanie yaá,

14 kó ndi'ak'ajmii kichajá nguujin asieén xikoó ngo xojon xi foch'o, kó ngayeje naxii kojo ngayeje tjinguii kamátíyaá nguindie nínga síndo.

15 Kó ree t'ananguii kis'indo'má nga kijí nguuya tixanaxi kojo nínga síndo ndijo yi'ii naxii, kojo xta xi nk'a xaá, nguitokoo jajuún, xta xi chon, xta xi tjiin nga'niú kojo ngayeje moso kojo ngayeje xta xi tjimándé, ti boá ti ts'én kis'indo'má,

16 kó bi katsoó naxii kojo ndijoo: Tichíjminiéjne yojojnú kó t'ijña'majne tsi'e nga skuiejínjne kui xi botixómaá, kojo nga xchajínjne kjoaxchaán chotsangaa,

17 ngat'a je jachó kui nixtjin je nga kamajeé, ¿kó 'yá xi kjochíkjoaa?

Apocalipsis 7

1 Nguije kamá kui nii, kamábe an nijún ndítsjie xi ndyia kixi nga nijún tjinguii ngasondiee, nga ndyi'bíchjaá nga nijún tjoḡ tsi'e nga nguiti koótsiejín ngasón t'ananguii, ti nde ngasoón ndáchikoón, ti nde ngasoón ngo yá xi tjín kuí ngasondiee.

2 Ti kamábe an ingo ndítsjie xi kjindibáni xtjeen nínga fotjo ts'ueé xi tikoón chiboaa seyoḡ kui Néná xi tikoón, kó kui ndítsjiee 'niú askandáyá nga tsíchjiaa xi ngui nijún ndítsjie xi je katse'eé nga'niú tsi'e nga sa'ín'oón t'ananguii kojo ndáchikoón kó bi katsoó:

3 –jNgata ni'án'onjínjnúy t'ananguii, kojo ndáchikoón, kojo yaá, tjienga kjie 'bíjñájín chiboaa seyoḡ xtjen xta xi mosoo Néná!

4 Kó tsint'ie an kótjín kamá xi kini'ánka'a kui chiboaa: úchán kojo yichán nijún mī ma xi chjiani tjeē xta xi chjiani Israel.

5 Akjat'aá chiboaa kui seyoḡ tiejó mī tjeē xta xi chjiani Judáa, tiejó mī tjeē xta xi chjiani Rubeen, tiejó mī tjeē xta xi chjiani Gaad,

6 tiejó mī tjeē xta xi chjiani Aseer, tiejó mī tjeē xta xi chjiani Neftalii, tiejó mī tjeē xta xi chjiani Manasee,

7 tiejó mī tjeē xta xi chjiani Simeoon, tiejó mī tjeē xta xi chjiani Lebi, tiejó mī tjeē xta xi chjiani Isakaar,

8 tiejó mī tjeē xta xi chjiani Sabuloon, tiejó mī tjeē xta xi chjiani Kosiee, kojo tiejó mī tjeē xta xi chjiani Benjaa.

9 Nguije kamá kui nii, askotsijen an kó kamábe an achichí 'niú kjín xta xi ngaskande nde ta'yajín xi kamaá íxki, xta xi chjiani ngayeje naxiíndá, ngayeje

xtín xta, ngayeje tokoya én kojo ngayeje nangui, ndyia kixi kui xtaa kjen nínga tikón xi botixómaá kojo kjen chotsangaa, nga ndyiyajá ñño tiboá, kó xkajén ndyia'a nguiya tsja.

10 Kó ngayeje nga 'niú tsíchjia nga bi katsó: ¡Néná kojo chotsangaa kuí xí botixómá, kó kuí xí 'boxié'áná!

11 Kó ngayeje ndítsjie xi ndyia kixi nga ngo foa'atjiyajoón kjen nínga tikón xi botixómaá kojo xta xi xchaá kojo kui xi síndoo, kixindiyaxtien nínga tikón xi botixómaá ngaskande nga kisit'aá xtjien t'anangui, kó kats'éndikón Néná,

12 nga bi katsó: ¡Boa kji'í!, Kjoani'ánchikonñeé, kjoajeé, kjoakjínkoón, kjoandok'óchjií, kjoayandikoón, nga'niuú nga botixoma kojo nga'niuú ngate'eé Néná ngatsjé nixtjin. ¡Boa kji'í!

13 Kós'e ngo kui xta xi xchaá bi katsó nga asiyána: –Kui xta xi ndyiyajá ñño tiboaa, ¿'yá kuí boá, kó ñá kjindibáni?

14 –Jí xi ye ji, Ndia Kixiáan. Kó bi katsóna kui: –Kuí bí xta xi je ja'ajin nga kamá kui kjoanimaa, kó kui je anié ñño kó jín chotsangaa kats'éntiboani.

15 Kuíni nga kja síndo kjen nínga tikón kui Néná xi botixómaá, kó nga jño nga nixtjin nga ndyits'enseén Néná kja nangoxii, kó kui xi botixómaá skoón nga kja k'uijñájo nguindie ndikoón.

16 Nguiti jmí kjoanima kjoa'atiojín nga kama bojó kama xíndaá, ti nde sa'ínchjánjín ndoboaá, ti nde sa'inni'ínjín sibeé,

17 ngat'a kui chotsanga kui xi botixómaá, kui boá xi nda xi koón chotsangaa kama, kó kui boá xi kjojo nínga tjitjó ndójoaa kjoamindyioón, kó Néná sa'ínxijón ngayeje ndándyíkon xi kjojtjo ndyikon.

Apocalipsis 8

1 Kó kji'a nga chotsangaa iskjix'aá seyo xi ma yitoo kui ch'o xjojoón, masien ora kis'ie xió xió ndi'ak'ajmi ján.

2 Kó kamábe an nga yito ndítsjie xi ndyia kixi kjen Néná, kó kui katse'eé yito tjio.

3 Kó kjindibá ingo ndítsjie, xi kasasien t'a nchan ndikoón xi ya'a ngo ni xi 'bítíyá ni sijen xi tonsinié, kó achichí ni sijen xi tí katse'eé, tsj'e nga kja sanguínjín kjoandokjoaa Néná xi tsj'e ngayeje xta tsjieé, kja ngasoón nchan ndikón xí tonsinié xi tikón kjen nínga tikón xi botixómaá.

4 Tsja kui ndítsjieé kats'énkijinni ngaskande nínga tikón Néná ndii kui ni sijen xi tjtíí kojo kui kjoandokjoaa xta naxínda tsjieé Néná.

5 Kó kui ndítsjieé iskjibé kui ni xi 'bítíyá ni sijeén kó íkitsie ma nga indyia x'ueé ndi'íí kui nchan ndikoón, kó ts'ajmisón ngasón t'anangui, kó kis'ie cho'on, kjoafoa'at'e kojo ngo kjoandikón xí 'niú.

- ⁶ Kó nga yito kui ndítsjie xi síndoꝀ nga yito tjioꝀ, kis'indonda ts'ie nga je sa'ínkjanie.
- ⁷ Ndítsjie xi tjoón kats'énkjanie tjioꝀ, kó kis'ie t'ananguii ndókoá xi ndi'í kojo xi jín ts'ájinni, kó kití ngo nga ján tjiín ngasondiee, kojo ngo nga ján tjiín ngayeje yá xi tjiín kojo ngayeje xka xi sasie.
- ⁸ Ndítsjie xi ma joó kats'énkjanie tjioꝀ, kó xikó maá tsi ngo naxi xi tjítingá ikichijmijin nguujin ndáchikoón, kó ngo nga ján tjiín xikó kji'i ndáchikoón nga jín kamá,
- ⁹ kó ngo nga ján tjiín ngayeje xi síndo nguujin ndáchikoón xi jesón, kó ngo nga ján tjiín ngayeje tjotso yi'i xi tjiín nguujin ndáchikoón xi kini'ánkjié.
- ¹⁰ Ndítsjie xi ma jaán kats'énkjanie tjioꝀ, kó ngo ñño xi xikó maá ngo yá xi tjitokó ndi'í xi tjtí xi kjindibáni ndi'ak'ajmii xi ts'ákajin ngo nga ján tjiín ngayeje ndeje' xi tjiín kojo ngayeje nínga síndo ndańch'i.
- ¹¹ Kui ññoó xi sa ki'mí, kó ngo nga ján tjiín ndójoa xi tjiín ngasondiee xi kamása, kó tangat'anii kui ndójoa saa nga achichí xta jesón.
- ¹² Ndítsjie xi ma nijuún kats'énkjanie tjioꝀ, kó kini'ánkjatsón ngo nga ján tjiín ts'ueé, ngo nga ján tjiín saá, kojo ngo nga ján tjiín ñño xi yajá nk'a ján, ts'ie nga kamáñó ngo nga ján tjiín kui nii, kó nguiti kats'éntsijenjín ngo nga ján tjiín nga nixtjiin kojo nga ññoó.
- ¹³ Kó kamábe an, kó tsint'iee ngo ja xi tso'bátjien ngamasieen ndi'ak'ajmii kó achichí 'niú askandáyá nga bi katsó: —jNimá xó, nimá xó, nimá xó xta xi chjiani t'ananguii, kji'a nga kjonie tjio xi sa'ínkjanie xi ngui ján ndítsjie!

Apocalipsis 9

- ¹ Ndítsjie xi ma uún kats'énkjanie tjioꝀ, kó kamábe an ngo ñño xi kjindibáni ndi'ak'ajmi ján kó ts'áka t'ananguii, kó kuí xí katse'eé yibii tixa nangaa t'ananguii.
- ² Kó iskjíx'á kui tixa nangaa t'ananguii, kó kja jatjo ngo ndi xi xikó maá ndii ngo orjno xi tanisién je, kó ndii kui tixa xi kats'énjño ts'ueé kojo tjoo.
- ³ Kó nguujin kui ndii jatjoni chjooa xi kis'ikitsieni ngason t'ananguii, kó kui katse'eé nga'niú xikoó chondáyaá.
- ⁴ Kó akatíxoma xi ts'ie nga sa'ín'onjiín ngayeje xka xi tjiín t'ananguii, ti nde jmí ni sa'ínjiín ngayeje ni xi sasie kojo yá, ta kuí tsi xta xi ndiyia'ajín xtjien chjooa seyoo Néná.
- ⁵ Tanga katse'éndiejiín nga sa'ínk'ién xtaa, ta sa'ínkja'atio tsi kjoanimá nga sa'ín'oón ún sá, kó kui kjoanimá xi katse'eé xikó maá nga kjiniená chondáyaá.
- ⁶ Kó kui nixtjin ján, xtaa kongase kjoaboyaa, tanga sakójiín, kamamejeén koya, tanga kjoaboyaa kongat'axiín.

- 7 Kui chj**o**bo**o**áa kuí xí xikó maá ndij**e** xi je síndonda nga k**o**e**j**e k**o**axchán, t**o**ko kui cho**o** t**j**i'á ngo ni xi xikó maá ngo koron**a** t**o**nsinié, kó k**j**en mején xi kókón k**j**en x**t**a kon,
- 8 kó ts**j**a xi t**j**iín xikó maá ts**j**aa í**n**chjín, kó n'ni**u** xikó ma kon n'ni**u** xandij**e** kon,
- 9 kó yoj**o**o k**j**ijon ngo ni xi xikoó tsi k**i**ch**a**, kó nga janie ng**a**a kui cho**o** bo**a** ma ts'én fonie xikó ts'én fonie k**j**ín karret**a** xi ndy**i**k**j**ien ndij**e**e k**j**i'a nga fí k**o**axchán.
- 10 Nts'en bo**a** ma kon kamá xikoó ts**i**'e ch**o**ndáyaá, kó nda'yá kis'ie**e**, kó nda'yá nts'en kis'ie**e** nga'niú ts**i**'e nga sa'ín'oón x**t**aa ún sá.
- 11 Nguit**o**ko**o** chj**o**bo**o**áa, kui boá xi ndítsj**e**e tix**a** n**a**ng**a**a t'anangu**i**i, kó kui boá xi 'mí Abad**o**n nga én eb**r**e**o**, kó Apol**i**o**n** 'mí nga én griego.
- 12 Je ja'a kui ni xi ndaj**i**n xi t**j**oón, tanga chaja ngui jó.
- 13 Ndítsj**e** xi ma ju**u**n kats'énk**j**anie t**j**io**o**, kó tsint'ie an ngo nd**a** xi k**j**indibáni ngamasie**e**n nga nijún ndij**a** xi síndo t'a n**ch**an ndikón xí t**o**nsinié xi tikón k**j**en nínga tikón Néná,
- 14 kó bi katsoó xi ma jun ndítsj**e** xi tikoón t**j**io**o**: –Chj**a**nde ji nga nijún ndítsj**e** xi síndota'niú t'a ndeje' je xi 'mí Éuf**r**ate**e**.
- 15 Kó kachjándó nga nijún ndítsj**e**e ts**i**'e nga sa'ínk'ién ngo nga ján t**j**iín ngayeje x**t**a xi t**j**ín ng**a**sondie**e**, ng**a**t'á kuí xá ik'índondani nga k**j**ochó kui ch**i**bo**o**áa, kui n**i**x**t**j**i**ín, kui saá kojo kui noó.
- 16 Kó tsint'ie an kótj**i**n ma kui jajún ndij**e**e: jó úchán miy**o**n ma.
- 17 Kó bi ts'én kamábe an kui ndij**e**e kojo xi síndosoón nga akakona: ni xi k**j**ijon yoj**o**o iní xikó maá ndi'í, aso xikó maá ndij**o** safiro**o** kojo sinié xikó maá ndsok**o**an asuf**r**e**e**, kó t**o**ko ndij**e**e bo**a** ma kon xikoó t**o**ko xandij**e**e, kó ts'oa kui cho**o** jatjoni ndi'í, n**d**i kojo asuf**r**e.
- 18 Kó ngo nga ján t**j**iín x**t**a xi t**j**ín ng**a**sondie**e** jesón tangat'ani**i** kui ndi'í, kui n**d**i kojo kui asuf**r**e xi jatjoni ts'oa kui cho**o**.
- 19 Ng**a**t'á ts'oa kojo nts'en kui ndij**e**e boá nínga kis'ij**n**aa nga'niú, ng**a**t'á nts'en xikó ma kon y**e**e bo**a** ma kon kamá, kó t**o**ko boá xi kats'én'ónni**i** x**t**aa.
- 20 Kó x**t**a xi ngase**e**, kui xi jesónj**i**nni kui k**o**anim**a**a, kui xi ti nde bo**a** ts'én kats'énk'oyáj**i**n yoj**o**o, kó ti nde íj**n**amasienj**i**n nga kats'éndikón xindaj**i**n, kojo a**s**i**e**én ngo ne xi ts'énd**a** x**t**aa xi t**o**nsinié, xi t**o**ntiboa, xi k**i**ch**a**, xi ndij**o** kojo xi yá, kui ni xi nde maj**i**n be nde maj**i**n fií,
- 21 kó kui x**t**aa ti nde kats'énk'oyáj**i**n yoj**o**o k**o**aa nga kats'énk'ién x**t**a, ti nde íj**n**amasienj**i**n nga kats'én k**o**atj**i**'e, ti nde íj**n**amasienj**i**n k**o**atond**o**, ti nde íj**n**amasienj**i**n nga kats'énchej**e**.

Apocalipsis 10

- ¹ Kó kamábe an ingo ndítsjie xi tjiín nga'niú, xi ts'éndibájén ndi'ak'ajmii nga tikónjin ngo ndi, kó ngo ndi'a tikoón ngasón toko, kó kjen 'na xikó maá ts'ueé, kó ti'míj ja kon yásé xi tjíti ma kon,
- ² kó nguiya tsja ts'énya'a ngo ndi ch'o xojon xi kji'itie, kó se xi kixii asiénsón ngasoón ndáchikoón, s'e se xi skoón asiénsón ngasoón t'ananguii,
- ³ kó 'niú askandáyá, xikó maá ngo xandije xi kjandayá, kó nga askandáyá, yito cho'on kats'énkjanie ndaa.
- ⁴ Kó nguije kanda'yá ndaa kui cho'o'on, je kuit'a an xojon katsaki, tanga ngo nda tsint'ie an xi chjiani ndi'ak'ajmi ján xi bi katsóna: –Chje'étjé 'ma ji ni xi katsó nga yito cho'o'on, kó ngata 'bít'ejín ji xojon.
- ⁵ Kó kui ndítsjie xi kamábe an nga sikón són ndáchikoón kojo t'ananguii, iskjinink'a tsja kixi xtjeen ndi'ak'ajmii,
- ⁶ kó nguiboanéná katsó nga kats'énkjién ja'eén kui Néná xi tikón ngatsjé nixtjijn, kui xi kats'énda ndi'ak'ajmii, t'ananguii, ndáchikoón kojo ngayeje ni xi tjiín nguijijn, kó bi katsó: –Je nguiti jmíjín ngase nixtjin,
- ⁷ nguije kjocho chiboá nga kui ndítsjie xi ma yito sa'ínkjanie tjioo, kjojosón kui ni xi tji'maá Néná, xi katsáyatjoón já chjini'eén, kui xi mosoo.
- ⁸ Kui nda xi tsint'ie an kui xi kjindibáni ndi'ak'ajmi ján, ti tsíchjjajo nguínina, kó bi katsóna: –T'en ji kó chjabe kui ndi ch'o xojon xi kji'itiee kui xi tjiyá tsja ndítsjie xi sikón kixi ngasoón ndáchikoón kojo ngasoón t'ananguii.
- ⁹ Kijíkoon kui ndítsjiee kó tsí'áa ts'i'e nga tsjaana kui ndi ch'o xojoon, kó bi katsóna: –Chjabe kó chiní ji, nguiya ndso'boe ixi xikoó ntsjieén kama, tanga nguiya ngants'oe kama sa.
- ¹⁰ Kó iskjibé an kui ndi ch'o xojoon nga tjiyá tsja kui ndítsjiee, kó iskjinie an, kó nguiya ndso'boa an ixi kamá xikoó ntsjieén, tanga nguije iskjinie an, kamása nguiya ngants'oá an.
- ¹¹ Kó bi katsóna: –Chjiénga k'uiyé nguínii ingo ndiya xtaa kjoaa ni xi kotsoyaa ji Néná, ni xi sa'ínjo tajná nanguiní, tajná nguindiení, tajná énni kojo já ree.

Apocalipsis 11

- ¹ Kó ngo yáxá katse'éna xikoó ngo yá xi ch'íchiboani, kó bi ki'mína: –Tisítjin kó ch'íchiboé ji nangoxii Néná, kojo nchan ndikoón, kó t'íxki ji kui xi kja ndyits'endikón Néná.
- ² Tanga ngata ch'íchiboejín ji nditseen nangoxii, ngat'a kui nguindiee xta xi judíojín boá xi je kini'ánk'as'ieen, kó kui boá xi tsjanié tsjafe kui naxindá tsjiee yichán jó sá.
- ³ Kó an sanguiya an jó chistikó xi koaja njño tokjuie, nga kotsoya én xi an katsjáa ngo mi jó úchán ichítie kojo tie nixtjin.

- 4 Nga jó kui chistikoō kui boá nga jó yá olibō kojo nga jó ni xi 'bítíyá ndí'í xí ts'entsíjeen xi síndo kjen nínga tikón kui Néná xi tsí'e t'ananguií.
- 5 Kó tsi tjin xi mejeén sa'ín'oón, kui chistikoō ndí'í 'boxiéni ts'oa, kó kui ndí'í ts'enkjiéni ngayeje kondraa, kó boá ts'én nga koya ta 'yání xi mejeén tsi tjin xi ni sa'ín.
- 6 Kui chistikoō tjin nga'niú tsí'e nga kui'íchjá ndi'ak'ajmii, tsí'e nga koa'ájín stseé kui nixtjin nga ndyítsáya én xi kixiyáa, kó ti tjin nga'niú tsí'e nga ndójoaa jín sa'ín, kojo tsí'e nga sa'ínkja'atio kjoanimá xtaa kui t'ananguií nga kjindibá ngayeje tokoya ni xi ndajín, ta xikó tjin ndiya mejénrií.
- 7 Tanga nguije kamá xaá nga chistikoō, kui cho ch'o kji'i xi kjojtjoni tixa nangaa t'ananguií skjánjo, sa'ín s'e sa'ínk'ién.
- 8 Kó yojo k'ieen kia kjoyójo nguiya ndiyatieé kui naxiínda 'niú kui xi nga eén asién nixtjin Sodomá kojo Ejipto 'mí, nínga kini'ánk'ién Ndianá nga akjat'a kro.
- 9 Kó xta xi chjiani kjin nangui, kjin xtín xta, én kojo naxiínda xi ján nixtjin masien skuije yojo k'ieen, kó tsjandíjín nga kjonijín.
- 10 Kó kui xta xi síndo t'ananguií tsja kamaa nga kjuiesón kui chistikoō, achichí tsja k'uiéé, kó ngaskande ni tsjaá xkjin, ngat'a nga jó kui já chjinie'eén Néná boá xi tsie kjoanimá kats'énkja'atio xtaa kui ngasondiee.
- 11 Kó nguije ja'a xi ján nixtjin masieen, Néná katsjaá ngo asién nixtjin xi tikón kó ti jastjien nguini, kó ngayeje xta xi kamábe, achichí katsakjónní.
- 12 Kó nga jó chistikoō tsint'ieé ngo nda xi 'niú kanda'yáni xi kjindibáni ndi'ak'ajmi ján xi bi katsoó: —Ndibánijínguínú k'iee! Kó ngo ndi kis'ijña són nga kijínijínguí ndi'ak'ajmii, kó kondraa kamábe.
- 13 Ti kuii chiboá kis'ieé ngo kjoandikon xi tanisién 'niú xi kats'énkixóndó ngo nga xki tie ndi'a xi tjin kui naxiíndaá, kó yito mi xta xi jesón, kó kui xta xi takó kis'indoo achichí katsakjónní kó katsjaá kjoaje Néná xi tikón ndi'ak'ajmii.
- 14 Ja'a kui kjoanimá xi ma joó, tanga tsá ndibá xi ma jaán.
- 15 Kó xi ma yito ndítsjiee kats'énkjanie tjioo s'e 'niú kanda'yá kjin nda kia ndi'ak'ajmii xi bi katsó: Ngayeje ngasondiee je Ndianá kojo Kristoo kotíxomaa, kó kuí xí kotíxoma ngatsjé nixtjin.
- 16 Nga kan nijún xta xi xchaá xi síndo kjen nínga tikón Néná xi botixómaá, kasaxixtien t'ananguií kó kats'éndikón Néná,
- 17 kó bi katsó: Ndyiboe'éjne ndok'óchji, ji xi Ndíaa, kui Néná xi tjin nga'niúú, ji xi kui ji kojo ji xi kamá ji, ngat'a je akake ji nga'niúú, kó je ik'íts'iyéé nga tibotíxome.
- 18 Naxiíndaá je kats'énxchán, tanga je jachó nixtjin nga si'inxchín, kui nixtjin nga ji si'injéé xi je jesoón, kó koe'ée ni xi sakoó mosoo kojo já chjinie'eén,

naxińdá tsjiéé kojo xi ndyibendikón ja'éen, tsi xchá kojo tsi xixi, kó si'inkjatsén jí kui xi ndyits'enkjátsón t'ananguii.

¹⁹ Kó katjox'a nangoxii Néná xi tikón ndi'ak'ajmii, kó kĩa nangoxii kamáya kui koxa xi índajoni Néná kojo xta xi ts'i'e, kó ja'at'e, kanda'yá nda, kanda'yá cho'on, kjindibá ngo kjoandikón xí 'niú, kó ixó ndókoá.

Apocalipsis 12

¹ Kó kamáya ndi'ak'ajmi ján ngo chiboá xi tanisién je: ngo na xi tjítsakjón ts'ueé xikoó tsi chingaa, kó saá nguindie se kui naa kis'ijña, kó ngo korona xi tjiín tiejó ñño kis'ijñaá toko,

² kó kui naa ndí ya'a, kó achichí askandáyajo tsindioo ndíí, ngat'a tsie kjoanima ja'atio nga je stsén ndíí.

³ Kó kamáya ndi'ak'ajmi ján ingo chiboá: ngo cho tamá xi yito toko xi iní xi tie ndija tjiín kó ngo korona tji'á nga ngo nga ngo toko xi yitoo,

⁴ kó nts'en kui choo iskjiféni ngo nga ján boá kji'i xikó kji'i ma ñño xi tjiín ndi'ak'ajmii, kó kĩa atitsojo ngasoon t'ananguii, kó kui cho tamá xí yito tokoo kĩa kasasien kjen nínga tikón kui na xi je stsén ndíí, ts'i'e nga skjinié kui ndíí nguije katsen.

⁵ Kó kui naa ngo ndí xi'in kis'iee, kui xi tajá ts'én kotíxomaá ngayeje naxińdá xi tjiín kuí ngasondiee, kó kachja'áxiín ndíí kó tsanguínjo nguindyikon Néná xi botixómaá.

⁶ Kó kui naa tsanga nínga tikón nangui kixii, nínga Néná ijñandaá ngo nguindie ts'i'e nga kĩa ko'e'eé ni xi skjinié ngo mī jó úchán ichítie kojo tie nixtjin.

⁷ Kó jaskan íts'yanií ngo kjoaxchán ndi'ak'ajmii: Ndítsjie nguitoko xi 'mí Miyee kojo ndítsjie xi tjimájo askjanjo kui cho tamá xí yito tokoo. Kó kui cho tamá xí yito tokoo nijan askjan kojo ndítsjiee,

⁸ tanga kamájiín kats'eén, kó nguiti jmí nguindie kis'iejiín kui choo kojo ndítsjiee kĩa ndi'ak'ajmii.

⁹ Kó boá ts'én ikiyotjinguui kui cho tamá xí yito tokoo kĩa ndi'ak'ajmii, kui ye xchaá xi 'mí xindajín diabloo kojo Satanaa, kui xi 'bonchajo ngayeje xtaa, kui choo kojo ndítsjiee kĩa akatitsojosón ngasón t'ananguii.

¹⁰ Kó tsint'ie an ngo nda xi 'niú tsíchjia ndi'ak'ajmii xi bi katsó: –Je je'e kjoa'naxié'aá, nga'niuú kojo kjoabotíxomaá Néná kojo xaá Kristoo, ngat'a je ikiyotjinguui kui xi ts'énbonguíta'in nts'ie, kui xi nga nixtjin kojo nga nixtjien nga yinguíta'in nguindyikon Néná.

¹¹ Kó kui nts'ie je kats'eén ngat'aa kui jín xi iskjitjón chotsangaa kojo kui én xí tsíchjiaa, katsakjónjín nga xchaja kjoamindyioon, tasá kamámejeén nga ngaskande jesón.

12 Kuíni nga tsja ngatamaa ndi'ak'ajmii, kojo jún xi kĩa tindyiónjnú, tanga nima xó kui xtá xi síndo t'ananguii kojo xi síndo nguujin ndáchíkoón, ngat'a xindajín diablo je jachókónjnú nga 'niú tjíts'énxchán kó nga je be nga ta chiboa tsi nixtjin tikoón.

13 Kó kui chọ tamá xí yito tokoo nga kamábe nga je akjajmisón t'ananguii, tsangatjinguui kui na xi je kis'iee ngo ndí x'iin.

14 Kó kui naa jó ngaa ja xi tanisién yi'i katse'eé, ts'i'e nga kjotjen kjen kui yee nga koeje nínga tikón nguindiee kui naa kĩa nangui kixii, nínga koe'eé ni xi skjinié ján nó masien.

15 Kó kui yee achichí ndójoa kats'énkjasó, ts'i'e nga ngo ndeje' sa'índa xi kjotjiboajo kui naa.

16 Kó t'ananguii asíkojo kui naa, ngat'a ngo tixa iskjix'á xikoó tsi ts'oa t'ananguii kó katjénen kui ndeje' xi kats'énkjasóni kui chọ tamá xí yito tokoo.

17 Kó tangat'anii kui nii nga kui chọ tamá xí yito tokoo achichí kats'énxchán kjoaa kui xtachjoón kó kijíkjánjo ngayeje ndí xi ngasee kui naa kui xi ndyint'ié'én nga ndyits'enkjátjosón kjoabotíxomaa Néná kojo kui xi 'niátakón ni xi kats'én Jesukristoo,

18 kó kui chọ tamá xí yito tokoo kĩa kis'ijñat'a ndáchíkoón.

Apocalipsis 13

1 Kó kamábe an nga jatjo nguujin ndáchíkoón ngo chọ ch'o kji'i xi tjiin yito toko kojo tie ndija, kó nga ngo nga ngo ndijaa ngo korona kis'ijña kó nga ngo nga ngo toko kis'indo ja'én xi ch'o katsoó Néná.

2 Kui chọ ch'o kji'i xi kamábe an, ja kji'i xa sinié kji'i, kó se ja kon se oso kon, kó ts'oa xikó maá ts'oa xandije. Kó kui chọ tamá xí yito tokoo katsjaá nga'niuú kojo nga atixoma kojo achichí tsie xá katsjaa.

3 Kó ngo toko kui chọ ch'o kji'ii je mejeén ma k'ien, tanga kamándaya, kó ngayeje xtaa t'ananguii nga kijíndikoón kó kijítjinguui kui chọ ch'o kji'ii,

4 kó kats'éndikón kui chọ tamá xí yito tokoo, ngat'a kui xi katsjaá xá kui chọ ch'o kji'ii, kó ti kats'éndikón kui chọ ch'o kji'ii nga bi katsó: —¿'Yá xi boá kon xikoó kui chọ ch'o kji'ii, kó 'yá xi sa'íin nga skjánjo?

5 Kó katse'éndieé kui chọ ch'o kji'ii ts'i'e nga nk'a tsíchjia kojo nga ch'o katsoó Néná, kojo nga kis'iee xá yichán jó sá.

6 Kó ch'o katsoó Néná, kó ch'o katsoó ja'eén kojo nguindie ndikoón Néná kojo ngayeje xi síndo ndi'ak'ajmii.

7 Kó katse'éndieé ts'i'e nga skjánjo xtá naxiínda tsjiee Néná, ngaskande nga sa'íin. Ti katse'eé xá kjoaa ngayeje xtín xtá, nangui xi tjín, tajña én xi tjín kojo naxiínda xi tjín.

⁸ Kó kui chọ ch'o kji'ii xi sa'índíkón ngayeje xtaḗ kui ngasondiee xi kjit'ajín ja'eén xojon nínga tjt'a ja'eén xta xi k'uíndo ngatsjé nixtjin xi tsí'e chotsangḗ xi kini'ánk'ieén, xi je kjit'a ndeskande nga íts'iyaniḗ nga kamánda ngasondiee.

⁹ Tsi tjin xi tjin tjiḅoḅanijon, ngatasienníjón kui eén:

¹⁰ Tsi tjin xi koeje ndoḅoḅaya, ndoḅoḅaya konguínjo, kó xi kichḗ sa'ínk'iénni, ti chjiénga kichḗ koyaní nga. K'ie bí nga xchḗ kjoachiyákjoḗḗ kojo kjoas'ijiin xta naxińdá tsjiee.

¹¹ S'e jaskan kamábe an ingo chọ ch'o kji'i xi jatjotin t'ananguii, kó jó ndija yajaá xikoó ndijaḗ chotsangḗḗ, tanga xikó maá chọ tamá xí yito tokoo ḅoḗ ma ts'én tsíchjia.

¹² Kó kis'iee xá xi katse'eé chọ ch'o kji'i xi tjoón, nguindyikon kui. Kó kui boá xi kats'eén kjoa'niú xtaḗ kui t'ananguii nga kats'éndikón kui chọ ch'o kji'i xi tjoón, kui xi kamánda nga oon toko.

¹³ Kó ti ḅoḗ ti ts'én kats'én chibḅoḅa kojo kjoḗndikón xi yi'i, ngaskande ndi'í kats'énkixó t'ananguii xi kjindibáni ndi'ak'ajmii, nguindyikon xtaḗ.

¹⁴ Kó ts'anḅhajo xtaḗ t'ananguii kjoḗḗ kui chibḅoḅa xi katse'eé nga sa'ín nguindyikon kui chọ ch'o kji'i xi tjoón, nga ḅoḗ katsoó xtaḗ tsí'e nga sa'índa ngo asiéén kui chọ ch'o kji'i xi takó tikoón nda tsi je kini'án'ónniḗ ngo kichḗ yojó.

¹⁵ Kó kui chọ ch'o kji'i xi ma jóó, katse'eé nga'niú tsí'e nga tsjaá kjoḗmindyion asiéén kui chọ ch'o kji'i xi tjoón, tsí'e nga kui asiéén xi kuichjia kó kamaḗ sa'ínk'ién ngayeje xta xi sa'índíkónjín.

¹⁶ Kó kui boá xi kats'én nga sít'aḗ ngo chibḅoḅa tsja kixi kojo tsi xtjien ngayeje xta xi xchá xi kjindí, xi chon kojo xi nima, xi tjimándé kojo xi moso xi kastińá,

¹⁷ kó nde ngojín xi kamaá ts'atsie kojo tsi atíńá ngo ni tsi jmíjiin chibḅoḅaḗ kojo tsi ja'eén kui chọ ch'o kji'ii, kojo tsi xkii ja'eén.

¹⁸ K'ie tikón kui kjoḗkjínkoón. Xi tjiin kjoḗkjíntakón ngatamakjiin xkii kui chọ ch'o kji'ii, kui xi xkii xta boá. Kui xkii kui boá xi jun úchán ichítie kojo tji'ún ngoo.

Apocalipsis 14

¹ Kó kamábe an chotsangḗḗ nga sikón són ngasoón tjingui Sioon xi tikón Jerusalen, kó kja síndojo úchán kojo yichán nijún mi xta xi síndoḅo xtjien ja'eén chotsangḗḗ kojo ja'eén Na'mii.

² Kó tsint'ie an ngo nda xi kjindibáni ndi'ak'ajmii, xi kanda'yá xikó ma ts'en fonie nga 'bóka nínga nk'aḗ ndójoḗḗ ngo ndeje', xikó ma ts'en fonie ngo chọ'on, nda xi tsint'ie an xikó maá tsi kjin xta xi ndyits'enkjánié arpa.

- ³ Kó ngo só t̄jats̄iē k̄isiē k̄j̄en̄ níngā tikón̄ xī botixómaá̄ k̄ojō k̄j̄en̄ níngā síndō ngā nijún̄ kuī xī síndoō k̄ojō k̄j̄en̄ xt̄ā xī xchaá̄, kó̄ ndē ngojín̄ xt̄ā xī kis'ij̄inkon̄ ngā kamaá̄ kuī soó̄, tā kuí̄ tsī ngā úchán̄ k̄ojō yichán̄ nijún̄ m̄ī xt̄ā xī jē ik'íchjítjé̄ ngā ka'naxié'á̄ ngūij̄īn̄ xt̄ā xī síndō kuī t'ananguī.
- ⁴ Kuí̄ bí̄ xt̄ā xī kats'éndándíj̄ín̄ yojoō tsī ínchjín̄ kis'ieē, ngat'ā síndō xongō. Kuí̄ bí̄ xī kijítj̄inguī chotsangaā tā níngā kijí̄. Kuí̄ bí̄ xī ik'íchjítjé̄ ngā ka'naxié'á̄ ngūij̄īn̄ já̄ x̄īn̄ xī xikoó̄ tsī ngō nī xī tjón̄ xī kini'ánk'as'ieen̄ Néná̄ k̄ojō chotsangaā,
- ⁵ kó̄ ndē ngō k̄jōandisō tsíchj̄īaj̄ín̄ ts'oā, ngat'ā tanisién̄ tsjiē síndō nguindȳik̄on̄ xī botixómaá̄.
- ⁶ Kó̄ kamábē an̄ ingō ndítsjiē xī tso'bátj̄ien̄ ngamasieen̄ ndi'ak'ajmiī, kó̄ ngō éntjatsiē xī majiín̄ fē ts'énya'ā ts̄īē ngā kuī'ínijmí̄ ngayejē xt̄ā xī síndō t'ananguī, naxīndá̄, xtín̄ xt̄ā, én̄ k̄ojō xt̄ā naxīndá̄,
- ⁷ kó̄ bī katsó̄ ngā 'niú̄ tsíchj̄īā: –Ch̄andikónj̄nú̄ Néná̄ kó̄ te'éj̄nú̄ȳ k̄jōajē, ngat'ā jē jachó̄ orā ngā kuī xī kot̄íjeé̄ xt̄ā ngasondieē, kó̄ ti'andikónj̄nú̄ kuī xī kats'éndá̄ ndi'ak'ajmiī, t'ananguī, ndáchíkoón̄ k̄ojō ndańch'íí̄.
- ⁸ Kó̄ kijítj̄inguī ingō ndítsjiē xī bī katsó̄: –Jē kini'ánk̄jatsón̄, jē kini'ánk̄jatsón̄ naxīndá̄ Babiloniā, kuī xī kats'énch'ī ngayejē xt̄ā naxīndá̄ ngā katsjaá̄ binoō k̄jōatondoō!
- ⁹ Kó̄ kuī ndítsjiē xī mā jaán̄ jaskan̄ kijítj̄inguī, kó̄ achichí̄ 'niú̄ tsíchj̄īā ngā bī katsó̄: –Tsī t̄j̄ín̄ xī sa'índíkón̄ kuī ch̄ō ch'ō k̄j̄i'í̄ k̄ojō asieén̄, kó̄ tsī tsj̄andié̄ ngā s'ij̄ñā ch̄ib̄ōaā xt̄j̄ien̄ k̄ojō tsī tsjā,
- ¹⁰ Néná̄ sa'ínxchán̄ kó̄ 'niú̄ sa'ínjeé̄, ngō k̄jōanim̄ā xī 'niú̄ sa'ínkja'ā ngūij̄īn̄ ndi'í̄ k̄ojō ngūij̄īn̄ asufrē xī t̄j̄ít̄ī nguindȳik̄on̄ ndítsjieē k̄ojō chotsangaā.
- ¹¹ Kó̄ ndiī kuī k̄jōanim̄ā xī k̄jōa'atiō, ngatsjé̄ n̄ixt̄j̄in̄ ngā k̄ōējē nij̄inguí̄. Kó̄ sa'ínkja'yá̄j̄ín̄ ngā n̄ixt̄j̄in̄ k̄ojō ngā n̄ixt̄j̄j̄en̄ kuī xī kats'éndikón̄ kuī ch̄ō ch'ō k̄j̄i'í̄ k̄ojō asieén̄ k̄ojō xī isk̄j̄íbé̄ ch̄ib̄ōaā ja'eén̄.
- ¹² K'iē bí̄ níngā xch̄ā k̄jōachiyákoón̄ xt̄ā naxīndá̄ tsjieē, kuī xī ts'enkjátjosón̄ k̄jōabotixomāā Néná̄ k̄ojō xī s'ij̄īn̄ K̄jisoō.
- ¹³ Kó̄ tsint'iē an̄ ngō nd̄ā xī kj̄indibánī ndi'ak'ajmiī xī bī katsónā: –Tít'ē jī xojon̄ kuī nij̄: “Achichí̄ rā tsjāā kuī xt̄ā xī k̄oyā ngā jē kats'éngojō yojoō Ndianá̄ ngayejē kuī n̄ixt̄j̄in̄ xī fií̄.” “Joōn̄, tsó̄ Asién̄ N̄ixt̄j̄īn̄, sa'ínkja'yá̄j̄ō k̄jōanim̄ā k̄ojō k̄jōani'í̄n̄, ngat'ā Néná̄ tsjāá̄ ngō ch̄j̄í̄ k̄jōaā nī ndā xī jē kats'én̄.”
- ¹⁴ Kó̄ kamábē an̄ ngō nd̄ī t̄iboā, kó̄ ngasoón̄ kuī ndiī tikónsón̄ ngō xī jā k̄j̄i'í̄ ndií̄ nd̄ā x̄i'í̄n̄ mā k̄j̄i'í̄, kuī xī tikoón̄ ngō koron̄ā xī t̄onsinié̄ t̄ok̄ō kó̄ ngō k̄ich̄ā nt'í̄uā k̄j̄iyā tsjā.

15 Kó ingo ndítsjie jataxieni ngu_iya nangoxi_i xi 'niú askandáyaá nga tsíchjiajo kui xi tikónsón ndi_i kó bi katsoó: –ǀJe kamáxchá ni xi tjitjie t'anangui_i, tichéjeni ji kichá nt'iuáa, ngat'a je jachó oraá, je kichjí!

16 Kó kui xi tikónsón ndi_i kats'énkja'a kichá nt'iuáa t'anangui_i, kó ja'á'yá ni xi kamáxchá kui ngasondiee.

17 Kó ingo ndítsjie jataxie nangoxi_i xi tikón ndi'ak'ajmii, kó ti ngo kichá nt'iuá xi yojó tjiyá tsja.

18 Kó ingo ndítsjie jatjoni k_ia nínga tikón nchán ndikoón kui xi tjiín xá nga kotixomaá ndi'í kó 'niú tsíchjiajo kui ndítsjie xi ya'a kichá nt'iuá xi yojó kó bi katsoó: –ǀTichéjeni ji kichá nt'iuá yojóo én tostsije xi tjin t'anangui_i, ngat'a je kichjí tostsijeé!

19 Kó kui ndítsjiee kats'énkja'a kichá nt'iuáa ngasón t'anangui_i kó tsatie tostsije xi tjitjie nínga maxchá tostsijeé k'ie t'anangui_i, s'e jaskan indiyá ngo ni xi tanisién je, kui xi ni'ánts'inguíni kui toó kó kui ni_i xi bokó kjoaxcháán Néná.

20 Kó kajnanié nditseen naxiíndaá k_ia nínga kini'ánts'inguí tostsijeé, kó kui ni xi tjinguií nínga kji'bóka ndójoaa, jín jatjo, kó ngaskande nínga tikón kichá xi foa'a ts'oa ndijee k_ia kjin jachó kui jín, kó ján úchán kilometro nínga kixindya.

Apocalipsis 15

1 Kó kamábe an ndi'ak'ajmi ján ingo chiboa xi je kojo xi kijíndikónna: Yito ndítsjie xi ndiyá'a nga yito kjoanimá xi fet'aa, kui xi fet'ani kjoaxcháán Néná.

2 Kamábe an ngo ni xi ja kji'i ngo ndáchikón xi chitsen xi ts'ájinni ndi'í kji'i, kó kui xta xi kats'eén cho ch'o kji'ii kojo asieén kojo chiboaá ja'eén kojo xkii, k_ia ndyia kixi t'a kui ndáchikón xi chitseén nga ndiyá'a arpa xi Néná katsjaá.

3 Kó kisie soó Moisee, mosoo Néná, kojo soó chotsangaa. Bi tsó kui soó: Achichí je kojo fíndikónná ngayeje ni xi kini'inde, jí xí Ndiáná kui xi Néná xi tjiín nga'niuú, kixi kojo jakoxi boá ndiyáa, jí xí Ree ngayeje xta naxiínda tsjie.

4 ¿'Yá xi stsakjonjiín, Ndiá? ¿'Yá xi tsjaajiín kjoaje ja'éen? Ngat'a ta jí tsi xi tsjie ji, kuíni nga ngayeje naxiínda kjindibá kó sa'índikoón, ngat'a je akake ji nga tanisién kixi ji.

5 Kó jaskan nguie kamá kui ni_i askotsijen an kó kamábe an ndi'ak'ajmii nga katjox'a nguindie ndikoón Néná, nínga tikón nchán ndikón chistikoo,

6 kó k_ia kui nangoxi_i jatjo kui xi yito ndítsjie xi ndiyá'a nga yito kjoanimaa, nga ndiyajá njño nda xi tsjie kojo xi 'na, kó tji_xin xí tonsinié ndiyá'a xtjieen niseen.

7 Kó ngo kui xi síndoo katsjaá nga ngo nga ngo kui ndítsjiee ngo chitsen xí tonsinié xi tjikítsie ma kjoaxcháán Néná, kui Néná xi tikón ngatsjé nixtjiin.

⁸ Kó kui ndo_{bo}anéná kis'ikitsie ma ndi xi kjindibáni kjo_{aa} kjo_{ajee} kojo nga'niuú Néná, kó nde ngojín xi kamaá ts'as'ien kja_{aa} ngaskande nga jatjosón nga kama nga yito kui kjo_{an}ima xi ndyia'a kui ndítsjiej.

Apocalipsis 16

¹ Kó tsint'ie an ngo nda xi 'niuú tsíchjia xi jatjoni nangoxi, kó bi katsoó nga yito kui ndítsjiej: –Tanguínjú kó chjatjónjú ngasoón t'anangui nga yito kui chit_{seén} nínga ndyia kjo_{ax}chaán Néná.

² Kui ndítsjie xi tjoón kiji kó iskjitjónjón ngasoón t'anangui ni xi ndyia chit_{seén}, kó ngayeje kui xta xi ndyia'a chibo_{aa} kui cho ch'o kji'ii kojo xi kats'éndikón asi_{één}, ndo xi ndajín kojo xi on jatjoo ngayeje yojoo.

³ Kó ndítsjie xi ma joó, iskjitjónjón ngasoón ndáchíkoón ni xi ndyia chit_{seén}, kó ndójoaa ndáchíkoón jín kama, xikó maá jín ngo nda xi kini'ánk'ién, kó ngayeje cho, xta kojo xka xi tjín ngu_{ij}in ndáchíkoón jesón.

⁴ Kó ndítsjie xi ma jaán, iskjitjónjón ngasoón ngayeje xonga kojo nda_{ch}'i ni xi ndyia chit_{seén} kó jín kama kui ndójoaa.

⁵ Kó tsint'ie an nga ndítsjie xi ts'i_e ndójoaa bi katsó: –Jí xi kixi ji, jí xi ji, Ndi_a, jí xi kama ji ngas'e, jí xi tsjie ji, ngat'a jí xi kini'ínjée kui ni_i,

⁶ ngat'a kuí jaá xi iskjitjón jín xta naxi_{nda} tsji_{ee}, kojo já chjin_{ie}'één, kó ngot'e 'ne jí xi tiboe'ée nga jín ndy_i'bi. ¡Nda kamaá!

⁷ Kó ti tsint'ie an nga tsíchjia ngo xi tikón nchan ndikoón xi bi katsó: –Joon, jí xi Ndi_{ana} xi tjín nga'niuú, jí xi jakoxi ji kojo jí xi kixi ni'ínjé ji.

⁸ Kó ndítsjie xi ma nijuún iskjitjónjón ts'ueé ni xi ndyia chit_{seén}, kó katsjaá nga'niuú ts'ueé ts'i_e nga kama sa_{in}chjaán xtaa.

⁹ Kó ngayeje xtaa nga kats'é_{en}chjaán sibeé ts'ueé, tanga kui xtaa ti kuí xí kats'é_{en}k'oyájin yojoo, ti nde katsjájin kjo_{aje} Néná, tasá ch'o katsoó ja'eén kui Néná xi tjín nga'niuú kjo_{aa} kui kjo_{an}ima.

¹⁰ Kó ndítsjie xi ma uún iskjitjónjón nínga botixómá kui cho ch'o kji'ii ni xi ndyia chit_{seén}, kó ngayeje nínga botixómá kamájño, kó kui xtaa ngaskande iskjinieya ma najen nga on kamaá,

¹¹ tanga nde bo_a ts'é_{en} kats'é_{en}k'oyájin yojoo nga kats'é_{en} ni xi ndajín, tasá ma tangat'anij nga on kamaá kojo kjo_{aa} kui ndo xi tsajaá nga ch'o katsoó kui Néná xi ts'i_e ndi'ak'ajmij.

¹² Kó ndítsjie xi ma juun iskjitjónjón ndeje' xi 'mí Éufrate_e ni xi ndyia chit_{seén}, kó ndójoaa kui ndejeé' kixí, ts'i_e nga kama kjo_a'a kui já ree xi ndibáni xtj_{ieen} nínga fotjo ts'ueé.

- 13 Kó kamábe an nga kĩa ts'oa cho tamá xí yito tokoo, ts'oa cho ch'o kji'ii, kojo ts'oa nda chjinié'én ndisoó, jatjoni ján asién nixtjin xi ndajín xi ja kon xkije ma kon,
- 14 ngat'a asién nixtjin xindajín boá, xi kats'én kjoandikón kó kijík'ítikó ngayeje já re xi chjani kui ngasondiee ts'e nga skjánjo kui Néná xi tjiín nga'niuú. Boá sa'ín nga kjocho nixtjin nga Néná kotíjeé ngayeje xta ngasondiee.
- 15 “Tsitsíjenjnúu, nga an kjindibá an xikoó ngo nda xi chejé. Achichí ra tsjaa xi kjófjín kojo xi ndiyajá njño, ts'e nga kjótso'ba kji'ixtjín kó xchajín kjoasoboaá kjoakji'ixtií.”
- 16 Kó kui asién nixtjin xindajín ítikó ngayeje já re kĩa nguindie xi 'mí Armajedoon nga én ebreo.
- 17 Kó ndítsjie xi ma yitoo iskjitjón nguujin asién ni xi ndyia chitseén, kó ndeskande nínga tikón nangoxi ndikoón Néná xi botixómaá jatjo ngo nda xi 'niú tsíchjia xi bi katsó: –Je kamá!
- 18 Kó ja'at'e, kanda'yá nda, janie cho'on, kó jatsié t'anangui tangat'anii ngo kjoandikón xi tanisién 'niú xí kamá, xi kije ngo ndiya ma ndeskande koó nga tjín xta kui ngasondiee.
- 19 Kó kui naxiínda 'niuú ján tjín kamá, kó ngayeje naxiínda xí tjín ngasondiee ixóndó, kó Néná ja'átsjieen kui naxiínda 'niú xi 'mí Babilonia, ts'e nga sa'ínk'i binoo kjoaxchán 'niuú Néná.
- 20 Kó ngayeje tjinguí kojo ngayeje k'ijná kojo naxi kichajá.
- 21 Kó ndi'ak'ajmi ján kjindibáni nga ixó ngasoón xtaa ndókoá xi ts'atio yichán kiló eé, kó xtaa ch'o katsoó Néná kjoaa kui kjoanima xi'bi, ngat'a tanisién 'niú je kui kjoanima xi kamaá.

Apocalipsis 17

- 1 Kó ngo kui ndítsjie xi yitoo, kui xi ndyia'a nga yito chitseén, kjindibákónna, kó bi katsóna: –Jabí'ín, ts'e nga kokoo xikó ts'én kamajeé kui na masien xi tikónsón ngason ndójoaa,
- 2 kui xi ngayeje já ree kui t'anangui je kis'iejo, kó ngayeje xtaa kui t'anangui je kats'ejo binoo kjoatondoo.
- 3 Kó jaskan kui ni xi akóna kui Asién Nixtjin Néná, kui ndítsjiee kijjona ngo nangui kixí, kó kĩa kamábe an ngo na xi tikónsoón ngo cho ch'o kji'ii xi iní asién, kui xi ngayeje yojo nga kjit'aa ja'én nínga ch'o tjtsoó Néná. Yito ma toko kojo tie ndija xi tjiín kui choo.
- 4 Kó kui naa njño xi iní 'niú kojo xi iní nda yajá, kó yajáyaá ni xi tonsinié, xi ndijo tsjakon kojo to ixkí', kó nguia tsja ts'énya'a ngo chitsen xí tonsinié xi tjikítsie ma ni xi tanisién 'niú ch'o kji'ii kojo ni xi ndándíí kjoatondoo,

5 kó xtjien kjit'aa ngo ja'én xi tji'má xi bi tsó: “BABILONIA NAXIÍNDÁ XI JE, KUI BOÁ XI NAAA NGAYEJE ÍNCHJÍNMASIEN KOJO NGAYEJE NI XI TANISIÉN 'NIÚ CH'O KJI'I XI TJÍN KUÍ NGASONDIEE.”

6 Kó kamábe an nga kui naa kamá ch'ini jiín xta naxiínda tsjiee Néná kojo jiín xta xi jesónni tangat'aa nga chistikoo Kjisoo kamá. Nga kamábe an, achichí kijíndikónna.

7 Kó kui ndítsjiee bi katsóna: —¿Mí kjoaa nga fíndikoón ji? K'ie xiyaá kjoaa ni xi tji'maá kui naa kojo kui cho ch'o kji'i xi tikónsoón, kui xi tjiín yito toko kojo tie ndijaa.

8 Kui cho ch'o kji'i xi je kamáye ji, kui boá xi kis'ijña ngas'e, tanga je nguiti jmíjín ngot'e, tanga kja kjotjoni tixa nangaa t'anguui nga kjíndibá nguindiee nga xchaja, kó xtaa kui ngasondiee kui xi kjit'ajín ja'eén xojon nínga tjit'a ja'eén xta xi k'uíndo ngatsjé nixtjin ndeskande koo nga ítjats'ennii kui ngasondiee, achichí kojéndikoón nga skuie kui cho ch'o kji'ii xi kis'ijña, kui xi nguiti jmíjín ngot'e, tanga kjíndibá nguini.

9 Tsi'e nga kamakjinná kui nii kjoakjínkón chjieén: Nga yito tokoo, kuí xí tsoó nga yito naxi nínga tikónsón kui naa, kó ti kuíni nga yito ree,

10 ún kui ree xi je jesón, ngo xi je ts'énbotixómá kó xi ingoo kje foe'ejín, tanga nguije kjo'e, tsiejín k'ondíyaá.

11 Kó kui cho ch'o kji'ii kui xi kui kamaá tanga kuijín, kui boá xi ma jiín, nda tsi ti kui boá ngo xi yitoo, kó kja ts'énfí nínga xchaja ngatsjé nixtjin.

12 Kó nga tie ndija xi je kamáye ji, kui boá nga tie já ree xi kje 'bítsiyajiín nga kotixoma, tanga ta ngo tsi oraa nga sakoó xá nga xikoó ree, kui kojo kui cho ch'o kji'ii.

13 Nga tie kui já ree je nijan síndo nga índa nga tsjaá nga'niuú kojo xaá kui cho ch'o kji'ii.

14 Kui xi skjánjo chotsangaa, tanga chotsangaa sa'íín, ngat'a kui boá xi Ndiaa ndia kojo Ree re, kó kui xta xi kja nijan síndojó kui boá xi Néná tsíchjiaa nga xta xi 'niátakón.

15 Kó kui ndítsjiee ti bi ti katsóna nga: —Ndeje' xi kamáye ji, nínga tikónsón kui na masieen, kui boá xi nangui, xi xta, xi én kojo xi naxiínda.

16 Kó nga tie kui ndijaa kui cho ch'o kji'i xi je kamáye ji, kui boá xi sa'ínch'ó na masieen, kó kui'ijñamasien kó kui'ijña kji'ixtí, skjinie yoo, kó nguujin ndí'í kui'ítí.

17 Ngat'a Néná je íjii nguujin inimaa tsi'e nga sa'ín ni xi mejeén kui: índa tsi'e nga sa'ínk'as'ieen nguindie nínga botixómá kui cho ch'o kji'ii, ngaskande nga kjotjosón ni xi katsó Néná.

¹⁸ Kó kui n̄a xi je kamáye ji, kui boá kui n̄axińdá 'niú xi botixómaá ngayeje já ree kui t'anangui.

Apocalipsis 18

¹ Nguije kamá kui ni, kamábe an ingo ndítsjie xi ts'éndibájáyani ndi'ak'ajmii xi achichí nga'niú tjiń, kó kjoaje kats'éntsijenni ngayeje t'anangui.

² Kó 'niú askandáyá nga bi katsó: –Je kini'ánkjatsón, je kini'ánkjatsón n̄axińdá 'niú Babilonia, kui xi ndi'aá xindajín je kamá, kojo nguindie nínga síndo ngayeje tokoya asién nixtjin xi ndándí, ndoboaa ngayeje tokoya cho xi tjiń nga kojo tixaá cho tamá xi ch'o xi kamajín xinje,

³ ngat'a ngayeje n̄axińdá nga ti boá ti kats'én nga kats'éntsijajo ne xi kats'énda xtaá, já re xi chjiani t'anangui ti boá ti kats'én, kó xta xi botińá ni xi chjiani t'anangui kamáchonni tangat'anii nga kui naá taxkiya kats'énkjién toon nga ts'atsie ni nga kats'énkjatjosón ni xi ndajín xi kamámejeén.

⁴ Kó tsint'ie an ingo nda kja ndi'ak'ajmii xi bi katsó: –Tjatjójnú kui n̄axińdaá, jún xi xta n̄axińdána jún, ts'ie nga kojo júnjín nijan si'anjéjójnú, ti nde kojo júnjín sakójnú kjoanimá xi kjoa'ajin,

⁵ ngat'a jeé je jachó ngaskande ndi'ak'ajmii, kó Néná je ja'átsjieen ni xi ndajín xi ndyits'en.

⁶ Te'éjnúu ti kui ni xi katsjaá kje'e, kó jó boá kji'i t'íchjijnúu xikó kji'i ni xi je kats'én, jó boá kji'i ti'ank'ájinjúu kui ni xi k'uí, xikó kji'i kats'énk'ájin xi katsjaá kje'e.

⁷ Ti'ankja'atiojnú kjoanimá kojo nga kjandá xikó ts'én tsja kamaá nga je kamaá yojo kojo nga katse'eé kjoaje nga kats'énkjién toon. Ngat'a bi tsó inimaá: K'ie tikón an xikoó ngo n̄a reina, chjoón k'an xi je k'ien xi'ijnjín an, kó jmí xa'ya skuiejín an,

⁸ kuíni nga ta ngo tsi nixtjin nga sakóó ngayeje kui kjoanimaa: xikoó kjoaboyaa, kjoandasen kojo kjindiaá, kó nguujin ndi'íi kuíti, ngat'a achichí nga'niú tjiń Néná, kui Ndiá xi botíjeé.

⁹ Kó kui já ree t'anangui xi kats'éntsijajo yojo kojo kui naá kojo xi taxkiya kats'énkjién toon, skandá kó njmá katso tangat'anii kui, kji'a nga skuie ndii nga kuíti,

¹⁰ kjin k'uíndonii tangat'anii nga tsakjoón jeé, kó bi katso: –Njma xó, Njma xó ji, n̄axińdá 'niú, Babilonia, n̄axińdá xi tjiń nga'niú! Ngat'a nga ta ngo tsi ora ja'a nga akatíjeé.

¹¹ Kó ngayeje xtaá kui t'anangui xi botińá ni xi skandá kojo njmá kuichjia tangat'anii kui n̄axińdaá, ngat'a nguiti jmíjín xi k'otsiee ni xi kotíńá, xikoó:

- 12 ni xi t_onsinieé, t_ontiboaa, ndi_o tsjako_on, to ixkií', n_oñ_o xi nda ko_ojo n_oñ_o xiraa, n_oñ_o xi iní 'niú ko_ojo xi iní nda, ko_ojo ngayeje t_ok_oya yásijen, ni xi kamándani ndija_a kiña, yá, bronse, k_icha ko_ojo ndi_o mármol,
- 13 t_ij_ibo_a kanera ko_ojo tosijen, ni sijen xi ni'ánkjién nga ni'ándikón Néná, ndasíjen ch_i xi 'mí mirra, ndasíjen xi k_je'e, bin_o, isti, ndsoko_on n_oñ_o xi kix'i ko_ojo to ndsoko_on n_oñ_o, ch_o xi 'biñájanjo ch'ia, chotsanga, ndije, karro, ko_ojo ngaskande moso xi stiñá, ko_ojo inima_a xta.
- 14 Kó bi katso_o nangui Babilonia: –¡Je nguiti jmíjín kjoachon xi achichí kamátsjaá! ¡Je kichajá ngayeje ni tsjakon xi kis'iee! ¡Kó nguinijánjín sakoó kui nij!
- 15 Kui xta xi atíñá ko_ojo xi ts'atsie nij ko_ojo xi kamáchon ndok'óchjinií naxiñdaá, kjin k'uíndonij nga skandá ko_ojo nga nima_a katso tangat'anij nga stsakjonni nga satíjeé kui naxiñdaá,
- 16 kó bi katso: –¡Nima_a xó, nima_a xó ji, naxiñdá 'niú! Kui xi yajá n_oñ_o nda, n_oñ_o xi iní 'niú ko_ojo xi iní nda, xi kini'ánchonij ni t_onsinié, to ixkií' ko_ojo ndi_o xi tsjakon,
- 17 ngat'a nga ta ngo chií ora nga kichajá ngayeje kui kjoachon. Kó ngayeje já xi ts'énxájo t_jotso yi'i ngu_ij_in ndáchíkoón ko_ojo ngayeje xta xi ndyits'enxájin ngu_ij_in ndáchíkoón kjin kis'indoni,
- 18 nga kamábe ndij nga kití kui naxiñdaá, bi katsó nga askandáyá: –¿Ná naxiñdá xi bo_a ma kji'i xikoó xi'bi?
- 19 Kó xa iskj_itjónjón t_ok_o, askandá ko_ojo nima_a katsó, kó bi katsó nga askandáyá: –¡Nima_a xó, nima_a xó ji, naxiñdá 'niú! Kjoachon xi kamáchonni ngayeje xi kis'iee t_jotso yi'i ngu_ij_in ndáchíkoón, kó ta ngo tsi ora nga kini'ánkjié.
- 20 Ji, ndi'ak'ajmi, tsja ngatamaa tangat'anij ni xi kamaá kui naxiñdaá, kó tsja ngatamajnú jún xi xta naxiñdá tsjiee, ko_ojo já apostro ko_ojo já chjinie'én, ngat'a Néná ngu_ije kixi ts'én atíjeé, je kats'éngojo ni xi kini'ánjojnú jún.
- 21 Kó ngo ndítsjie xi 'niú tjín nga'niú iskj_inink'a ngo ndi_o xi ja kji'i ndi_o jee molino ma kji'i, kó ts'ajmijin ngu_ij_in ndáchíkoón kó bi katsó: –Bi ts'én s_i'ankjatsoón jí naxiñdá 'niú Babilonia, kó nguinijánjín xcha ngasee.
- 22 Kó nguinijánjín konda'yá ngu_iya ndiyatiée soó arpa, yánaxo ko_ojo tjio, ti nde nguiti k'uiéjín xta xi sa'ín ngo xá, ti nde nguiti konda'yájin ndi_o molino,
- 23 kó nguinijánjín sa'íntsijeen ndi'í xí ts'entsíjen, ti nde nguiti konda'yájin ndaa nda xi ku_ixaan ko_ojo ndaa na xi ku_ixaan, ngat'a xta xi botiñá ko_ojo xi 'botsie nij kui boá xi kis'iee nga'niú xi chjani t'anangui kó kich'íncheje ngayeje naxiñdá tangat'anij kjoatji'ée.
- 24 Ngat'a kja kui naxiñdaá kasako jín já chjinie'een Néná ko_ojo xta naxiñdá tsjiee, ko_ojo ngayeje xta xi kini'ánk'ién ngayeje t'anangui.

Apocalipsis 19

- 1** Jaskan nguije kamá kui nij, tsint'ie an ngo nda xi 'niú askandáyá xi kjindibáni ndi'ak'ajmij xi xikoó tsi ndaa kjín xtá xi bi katsó: ¡Nga ni'ántsjaá Ndiáná! Kjoa'naxié'aá, kjoajee kojo nga'niuú tsi'e Néná boá.
- 2** Ngat'a kui boá xi kixi kojo xi jakoxi nga ts'énjéná, ngat'a je kats'énjeé na masieen, kui xi tangat'anij kjoatondoo nga kats'énkjatsón ngayeje t'ananguij, kó Néná je kats'engojo jín nga kini'ánk'ién mosoo.
- 3** S'e ti bi ti katsó nguini ingo ndiya: –¡Nga ni'ántsjaá Néná! Kó ndii kui naa ngatsjé nixtjin nga koejenijinguí nk'a ján.
- 4** Kó nga kan nijún xtá xi xchaá kojo nga nijún kui xi síndoo kixindiyaxtien ngaskande t'ananguij kó kats'éndikón Néná xi botixómaá, kó bi katsó nga tsíchjia: –¡Boa kji'! ¡Nga ni'ántsjaá!
- 5** Kó kjen nínga tikón xi botixómaá kanda'yáni ngo nda xi bi katsó: ¡Ti'antsjajnúu Néná, ngayeje xi mosoo kojo xi bendikón, xi xchá xi kjindí!
- 6** Ti tsint'ie an ngo ni xi xikoó ndaa kjín xtá, xikó ma ts'en fonie ndójoaa ndejeé' nga 'bóka, kojo tsi xikó ts'én 'niú fonie cho'oon, xi bi katsó: ¡Nga ni'ántsjaá Néná! Ngat'a je íts'iyani nga kotixoma Ndiáná, Néná xi tjin nga'niuú.
- 7** Tsja ngatamaná, ngatsie maná kjoatsja kó koe'ée kjoaje, ngat'a je jachó chiboa nga kujaxan ndi' chotsangaa, kó chjoón je tikóna:
- 8** Je katse'éndieé tsi'e nga koaja njño xi nda, xi tsjie kojo xi 'na. Ngat'a kuí njño ndaa xi bokó nga ni xi kixi kats'eén xtá naxi'nda tsjiee.
- 9** Kó kui ndítsjiee bi katsóna: –Tít'e ji xojon kui nij: Achichí ra tsjaa kui xi ki'míyaa tsi'e nga koeje ndi'ibixaan chotsangaa. Kó bi katsó ngase: –Én xí jakoxij Néná boá xi'bj.
- 10** Kó asient'áa tikóna ngu'indie se kui ndítsjiee, tsi'e nga sa'indikón an, tanga kui bi katsóna: –Jmí ngata boajín ni'ín, ngat'a mosoo Néná boá an nga, xikoó ji, kojo xikoó nts'ie xi 'niú 'niátakón ni xi kats'én Kjisoo. ¡Néná boá xi ti'indikín jí! Ngat'a én xi akóyá Kjisoo kui boá xi ts'énkíchjia chjinie'eén Néná.
- 11** Kó kamábe an nga tjientixa ndi'ak'ajmij, kó ngo ndije tiboá tikón kjaa, kó kui nda xi tikónsoón kuí xí 'mí xi 'Niátakón kojo xi Jakoxij, ngat'a nga kixi atixoma nga askjantjé.
- 12** Ndyikon 'na kamá xikoó tsi ngo ndi'í, kó achichí kjín korona kis'in'ndoo toko, kó ngo ja'én kisit'aa xi ta ngototo kui xi be,
- 13** kó ngo njño ts'ényajá xi jín kats'eni, kó ja'eén kuí xí 'mí: EÉN NÉNÁ.
- 14** Kó kja kijítjinguij ngayeje jajuún ndi'ak'ajmij, xi ndiyajá njño nda xi tiboá kojo xi tsjie, kó ndije tiboá síndosoón ngayejee.

15 Kó ts'oa jatjoni ngo kichá xi yojó, tsí'ē nga sa'ín'oón xtá naxíndaá, kó kui boá xi tajá ts'én kotíxomaá xtaá, kó sa'ínkjindibánié kjoaxcháán Néná xi tjiín nga'niuú.

16 Kó ngasón njñoō kojo ngasón ti'míí kjit'a ngo ja'én xi bi tsó: REE RE KOJO NDIAA NDIA.

17 Kó kamábe an ngo ndítsjie xi sikón kixísón ngasoón ts'ueé, kó bi katsó nga 'niú askandáyaá ngayeje nisie xi fítjien ndi'ak'ajmii: —Jabíjnu'un kó ngatamatikójnú kui s'ueé tsí'ē nga xiniejnú ni chinie xi tsjaajnú Néná,

18 tsí'ē nga xiniejnú yojoo já ree, yojoo nguitokoo jajuún, yojoo xtá xi 'niú, yojoo ndije kojo xi 'bíndosoón, yojoo ngayeje xtá xi tjimándé kojo xi moso xi kastiñá, xi xchá xi kjindí!

19 Kó kamábe an cho ch'o kji'ii kojo ngayeje já re xi chjiani t'ananguii kojo jajuún, xi kamátikó tsí'ē nga skjánjo kui xi tikónsoón ndijee kojo jajuún.

20 Kó kui cho ch'o kji'ii kandobá, kojo kui ndá chjinie'én ndisoó kui xi kjín kjoandikón kats'én nguindyikon, kui kjoandikón xi kats'énkjién kui ndá chjinie'eén ndisoó nga índisojo xtá xi katsjandié nga ik'íjñaá chiboaa kui cho ch'o kji'ii kojo nga kats'éndikón asieén, kó kui cho ch'o kji'ii kojo ndá chjinie'eén ndisoó, ikichijmijin tikón nguijiiin ndáchíkon ndíí xi tanisién 'niú je nínga tjítíngajo ndsokooan asufree.

21 Kó xi ngasee kichá xi jatjo ts'oa kui xi tjísoón ndijee kini'ánkjiesónni, kó ngayeje nisie xi kjinie yojo sieen, ngaskande ts'ajon maá nga iskjinie yojoo kui xtaá.

Apocalipsis 20

1 Kó kamábe an ngo ndítsjie xi ts'énfotjajen ndi'ak'ajmii xi ya'a yibii tixa nangaa t'ananguii kó ngo níniú kichá je tjiyá tsja.

2 Kó katsoboá kui cho tamá xí yito tokoo, kui ye xchá xi xindajín kui xi 'mí diablo kojo Satanaa, kó ngo mī nó ít'a níniú kichá,

3 kó ts'ajmiyá tixa nangaa t'ananguii nínga íchjá'yá, kó ngo seyo íjñaá ngantjoaa tsí'ē nga nguiti k'onchajojín ngase naxíndaá ngaskande nguije kjoa'a nga ngo mī noó, kó nguije kjoa'a kui noó chjándo nguinií ngui chiboa nixtjin.

4 Kó kamábe an nínga botíxoma, kó kja kis'inidosón kui xi katse'eé xá tsí'ē nga kotíjeé, kó ti kamábe an asién nixtjiin kui xtá xi ikichásén toko tangat'anii nga jmí nixtjin íjñamasien ni xi akóyá Kjisoo kojo eén Néná, kuí xtaá xi kats'éndikónjín cho ch'o kji'ii kojo asieén, ti nde katsjandiéjín nga ik'íjñaá chiboaa kui choo xtjien kojo tsja, kó kui xtaá ja'á'yá nguinií kó nijan atíxomajo Kristoo ngo mī nó.

⁵ Tanga xta xi jesón xi ngasee nguiti kis'indojin ngaskande nguije ja'a xi ngo mi noó. Kó kuí bí kjoafoa'á'yá xi tjoón.

⁶ ¡Achichí ra tsjaa kojo achichí ra tsjie kui xta xi tjon kjoa'á'yaá, ngat'a kja chjiani xta naxindá tsjiee Néná! Kjoaboya xi ma joó, jmi nga'niújin kjoa kui xtaa, tasá chiná'mii Néná kojo chiná'mii Kristoo kama, kó kja nijan kotíxomajo nga ngo mi noó.

⁷ Kó nguije ja'a xi ngo mi noó, xindajin Satanaa ko'naxié ndoboaya xí tikón,

⁸ kó kjetjo ts'e nga k'onchajo xi botixómaá naxindá Gooj kojo Magooj, kui xi tajná nanguini tsoó, ts'e nga kui'ítikó nga skjan juún, kui xi tanisién kjin ma xikó maá tsomií ndáchikoón.

⁹ Kó kijí ngayeje xikó kji'i nga tiyaá t'angui kó kja kixindyia nga ngo foa'atijajoon nínga síndo xta tsjiee Néná kojo naxindá xi tjoó kui, tanga ndí'í ixóni ndí'ak'ajmii kó íti,

¹⁰ kó kui xindajin diabloo kui xi ts'anchojo, kja ikichijmijin ndáchikón ndí'í xi tanisién 'niú jee kojo ndsokoo asufree, nínga ikichijmijin cho ch'o kji'ii kojo nda chjine'én ndisoó, kó kja boá nínga si'ankja'atio kjoanimá nga nixtjin kojo nga nixtjien ngatsjé nixtjin.

¹¹ Kó kamábe an xi botixómaá, tibia kojo je nguindie nínga tikón, nguindyikon kui kichajá ngayeje ngasondiee kojo ndí'ak'ajmii, kó nguiniánjin kamáya tsi tjin nínga kis'ijña.

¹² Kó kamábe an ngayeje xta xi jesón xi xchá xi kjindí nga ndyia kixi kjen nínga tikón xi botixómaá, kó katjox'a kjin ch'o xojoon kojo ingo xojon, kui xi xojoon kjoamindyioon, kó xta xi je jesoón akatíjeé ta xikó kji'i ni xi kats'én kojo xikó kji'i ni xi kjit'a kui xojon nínga tjt'a ja'eén xta xi k'uindo ngatsjé nixtjin.

¹³ Kó ndáchikoón kats'énk'as'ien xta xi je jesón xi síndoo, kó kjoaboyaa kojo nínga 'bindo xta xi je jesoón kats'énk'as'ien xta xi jesón xi síndo nguindiee, kó ngayejee nga akatíjeé, nga ngo nga ngo ta xikó kji'i ni xi kats'én.

¹⁴ Kó kjoaboyaa kojo nguindie nínga 'bindo xta xi je jesoón kini'ánkja'ajin ndáchikón ndí'í xi tanisién 'niú jee. Kuí bí kui nguujin ndí'í xi kjoaboya xi ma joó.

¹⁵ Kó kui xta xi kjit'ajin ja'eén kja xojon nínga tjt'a ja'eén xta xi k'uindo ngatsjé nixtjin, ti kja ikichijmijin ndáchikón ndí'í xí tanisién 'niú jee.

Apocalipsis 21

¹ Kó kamábe an ngo ndí'ak'ajmi xi tjatsje kojo ngo ngasondie xi tjatsje, ngat'a ndí'ak'ajmi kojo ngasondie xi tjoón je nguiti jmíjin, kó ndáchikoón je kichajá.

- ² Kó kamábe an naxiínda tsjiee, naxiínda Jerusalen tjatsiee, xi ts'énfotjajenni ndi'ak'ajmii nguindyikon Néná, nga je tikónda nga kini'ánchoon xikoó ngo na xi kuixan nga je tikónda nga kuixanjo xi'iin.
- ³ Kó tsint'ie an ngo nda xi 'niú askandáyá xi kjindibáni nínga tikón xi botixómaá, xi bi katsó: K'ie tikón kui nguindie ndikón nínga Néná tikónjo xtaa, kó kui kja k'uijñájo, kó kui boá xi xta naxiíndaá kama, kó ti kuíni Néná xi k'uijñájo nga xikoó nga kui xi Nee kama.
- ⁴ Kó kui boá xi sa'inxijón ngayeje ndandyíkon xi kjotjoo ndyikon kui xtaa, kó nguiti jmíjín xi koya ngase, ti nde nguiti jmíjín xi skandá ngase, ti nde nguiti jmíjín xi nima katsó ngase, ti nde nguiti jmíjín xi on kama ngasee, ngat'a ni xi kis'ie ngas'e je nguiti jmíjín.
- ⁵ Kó kui xi botixómaá bi katsó: –Ngayeje nii xi tjits'en tjatsie an. Kó ti bi ti katsóna nga: –Tít'e xojon, ngat'a jakoxi kuí eén kó kama si'an'niatakón.
- ⁶ Kó bi katsóna: –Je kamá ngayeje nii. An boá xi alfaa kojo xi omegaa, xi tjon kojo xi fet'aa. Kó xi xindaá, an xí ta tsjá ñaa nga k'uí ndójoaa kjoamindyioon.
- ⁷ Kui xi sa'iin, sakoó ngayeje kui nii, kó an xí kama an Nee, kó kuí ndína kama.
- ⁸ Tanga kui xta xi tsiendíkoón, kojo kui xi s'ijinjiin Néná, xi ch'okoön, kojo xi ts'enk'ién inimaa, kojo xi tondoö, kojo xi ndyits'en kjoatji'e, kojo xi ndyits'entsjájo asiéen ngo ne xi ts'énda xtaa kojo ngayeje xta xi ndiso, kui xi'ba kja stsoboaa nga koeje nguujin ndáchikón ndi'í xi tanisién 'niú jee nínga tjítí ndsokoan asufree, kuí ni xi'bi xi xi ma jó kjoaboyaa.
- ⁹ Kó kjindibákónna ngo kui xi yito ndítsjie xi ndyija'a chitsen xi tjikítsie ma kjoanimá xi fet'aa, kó bi katsóna: –Jabí'in, kokóo chjoón xí kuixanjo chotsangaa.
- ¹⁰ Kó Asién Nixtjiin Néná kijjona ngo tjingui xi je kojo xi nk'a, kó akóna naxiínda tsjie xi 'mí Jerusalen, kui xi ts'énfotjajenni ndi'ak'ajmii, nguindyikon Néná,
- ¹¹ kui naxiíndaá 'na kamá tangat'anij kjoaje Néná, 'na kamáya xikó maá ngo ndijo xi tsjakji'i, xikoó ngo ndijo xi 'mí jaspe, 'na kamá xikoó ngo chitsen,
- ¹² nga ngo foa'atjiyajoön kui naxiíndaá kis'ijña ngo xó xi je kojo xi nk'a xi kis'ijña tiejó ngantjoa, kó nga ngo nga ngo kui ngantjoaa kis'ijña ngo ndítsjie, kó kja ngantjoaa kisit'aa ja'eén nga tiejó tjiee xta xi chjiani Israel.
- ¹³ Ján ngantjoaa kis'ijña xtjieen nínga fotjo ts'ueé, ján kis'ijña xtjieen nínga ta'in, ján ngantjoaa kis'ijña xtjieen nínga nangui kó ti ján kis'ijña xtjieen nínga 'bos'ien ts'ueé.
- ¹⁴ Kó xoó kui naxiíndaá tiejó ndijo kis'ijña nguindiee, kó kja kisit'a ja'eén nga tiejó já apostroo chotsangaa.

- 15 Kui xi ts'énchjajona ngo yáxá xí t̄onsinié ya'a xi ch'íchibojoni naxiíndaá, ngantjoaa kojo xoó.
- 16 Ta ngo chiboa kamá kui naxiíndaá nga tiyá kojo nga ndojó, kó kui yáxaá ts'achibojoni kui naxiíndaá: kó jó m̄i jó úchán kilometro kamá, kó ti boja ti kji'i nga tiyaá, nga ndojoó kojo nga nk'aa.
- 17 Kó ti ts'achiboa xoó naxiíndaá: kó ichítíé kojo tji'ún metro kamá, nga chiboa xta xi kats'énkjién kui ndítsjiee.
- 18 Kó xoó kui naxiíndaá ndijo xi 'mí jaspe xi kamándani, kó naxiíndaá t̄onsinié soboa soboa xi kamándani, xikó maá ngo chitsen xí kui soboa.
- 19 Ndijo xi kamándani nguindiee xoó kui naxiíndaá ngayeje tokoya ndijo xi tsjakon xi ik'índo: Ndijo xi tjoón ndijo jaspe ik'íñaá, xi ma jó ndijo safiro, xi ma ján ndijo ágata, xi ma nijún ndijo esmeralda,
- 20 xi ma ún ndijo ónise, xi ma jun ndijo kornalina, xi ma yito ndijo krisólito, xi ma jin ndijo berilo, xi ma nijan ndijo topasio, xi ma tie ndijo krisopraso, xi ma tiengo ndijo jasinto, kó xi ma tiejó ndijo amatista.
- 21 Kó nga tiejó ngantjoaa kui boá xi tiejó to ixkií', nga ngo nga ngo ngantjoaa ngo to ixkií' kamándani. Kó ndiyatieé kui naxiíndaá t̄onsinié soboa soboa xi kamándani, xikoó tsi ngo chitsen xí 'na.
- 22 Kó nde ngo nangoxi kamábejin an kia naxiíndaá, ngat'a Ndiána xi tjiín nga'niuú kui boá xi nangoxi kojo xi chotsangaa.
- 23 Kó kui naxiíndaá jmí ts'ué ti nde jmí sá chjiénjiín xi sa'íntsijeen, ngat'a ndi'í kjoaje Néná xí tjíts'éntsijeen, kó chotsangaa boá xi ndi'í xí ts'entsijeen.
- 24 Kó ngayeje xta naxiíndaá k'uitsóma nga sa'íntsijeen ndi'í xi fotjoni kui naxiínda ján, kó ngayeje ree t'anangui kjo'éjoo kjoaje kui naxiíndaá.
- 25 Kó ngantjoaa jmí nixtjin sichjá nga nixtjiin, kó kama jñójín,
- 26 kó kjoaje kojo kjoayandikoón ngayeje naxiínda kjojo kui.
- 27 Kó jmíjín kóts'en nga k'os'ien ni xi ndajín, ti nde kamajín k'os'ien xta xi ndyits'en ni xi tanisién 'niú ch'o kji'i kojo tsi kjoandiso, ta kuí tsi xi k'os'ien kui xi kjit'a ja'eén xojon nínga tjít'a ja'eén xta xi k'uíndo ngatsjé nixtjin xi tikoón chotsangaa.

Apocalipsis 22

- 1 Kó akóna ngo ndeje' xi tsjie, kui xi tjiín ndójoaa kjoamindyioon xi tikón 'na 'na xikoó ngo chitsen, kó kia jatjoni nínga tikón kui Néná xi botixómaá kojo chotsangaa.

- ² Ngamasieen ndiyatié xi jee kui naxiíndaá kojo ngandee kui ndejeé', kamáxchá ngo yaá kjoamindyioon, kui xi xki sá tsjá to, tiejó ndiya nga ngo nó, kó xkaa kui yaá kui boá xi ts'endáya chi'iin xta naxiíndaá xí tjin ngasondiee.
- ³ Kó nguinijánjín k'uié kiaa ngo xi ch'o katsoo Néná. Kó Néná xi botixómaá kojo chotsangaa kia k'uijñá naxiíndaá, kó mosoo kia sa'inseén,
- ⁴ kó skuie kjen, kó ja'eén kia kjót'aa xtjen.
- ⁵ Kó kui nguindiee nguinijánjín kamajñó, kó xi k'uíndo kiaa nguiti kamachjiénjín ndi'í xí ts'entsijen kojo tsi ndi'í ts'ueé, ngat'a Néná kui xi Ndianá tsjaá ndi'í, kó kuí xta xi'ba xi kotixoma ngatsjé nixtjin.
- ⁶ Kó kui ndítsjiee bi katsóna: –Kui eén, én xí 'niátakón kojo én xí jakoxi boá, kó Ndianá kui Néná kui xi asién nixtjijn já chjinie'eén kuí boá xi katsanguiya ndítsjiee tsie nga kokoó mosoo ni xi je tsá kama.
- ⁷ –¡Je tsá ndibá an! ¡Achichí ra tsjaa kui xi sa'inseén kui én xí Néná tsáyá xi kjit'a kui xojoon!
- ⁸ Juaa boá an, kó an boá xi kamábe an kó tsint'ie an kui ni. Kó nguije kamábe an kojo nguije tsint'ie an, asient'aa tikóna t'a se kui ndítsjie xi akóna kui ni tsie nga sa'indikón an.
- ⁹ Tanga kui bi katsóna: –Jmí ngata boajín ni'ín, ngat'a ti mosoo Néná boá an nga xikoó ji kojo já nts'ie xi já chjinie'eén kojo xikoó ngayeje xta xi ts'enseén ni xi kjit'a kui xojoon. ¡Néná boá xi ti'indikín!
- ¹⁰ Kó ti bi katsóna nga: –Ngata chje'ékje'májín ji kui én xí Néná tsáyá xi kjit'a kui xojoon, ngat'a je makjachó nixtjin nga kjetjosón ni xi kjit'a.
- ¹¹ Xió chíin xta xi kixjín, kixjín ngatama ra, kó xta xi ni xi tsjiejín ndyits'eén nga ts'énrá ni xi tsjiejín, tanga kui xi kixij, nga ts'én rá kjoakixij kojo kui xta xi tsjiee ngats'éntsjie ra ngase yojo.
- ¹² Tsitsijin, je ts'éndibá an, kó je ya'a an ni xi je kats'en an, tsie nga tsjaa nga ngo nga ngo xtaa ta xikó kji'ni xi kats'én.
- ¹³ An boá xi alfaa kojo xi omegaa, xi tjon an kojo xi fet'a an, xi íjtats'ennij kojo xi fet'a.
- ¹⁴ Achichí ra tsjaa xi ndyimonié njño tsie nga k'uié kjoanda nga kama skjinie too yaá kjoamindyioon kó kamaa k'os'ienni ngantjoaa naxiíndaá.
- ¹⁵ Tanga nditsen ján k'uíndo ngayeje xta xi ndajín, kojo xi ndyits'en kjoatji'e, kui xi taxkiya ndyits'entsjajo yojo, xi ndyits'enk'ién inima, xi ndyits'entsjajo asiéén ngo ne xi ts'enda xtaa kojo kui xi ndyits'entjó kojo xi ndyits'en kjoandiso.

- 16 –An, Kjisoo, katsanguiya an ndítsjiena tsi'e nga kotsoyaa ngayeje kui nij ngayeje xta nangoxij. An boá xi jamaa kojo xi xta tjiie Ndabij, an boá xi ñño 'na xi 'bíjñá nga ndibá'ásiéén.
- 17 Kó Asién Nixtjiin Néná kojo chjoón chotsangaa bi tsó: –¡Jabí'in! Kó xi kuint'ieé bi nga tsó: –¡Jabí'in! Kó xi xíndaá, ngatjandiba, kó xi mejeén, ta ngatja'ekja'a ndójoaa kjoamindyioon.
- 18 Ngayeje xi ndyint'ie kui én xí Néná tsáyá xi kjit'a kui xojoon, ts'énxiyaa kui nij: Tsi tjin xi koósoón ngasee kui nij, Néná koósoón tsi'e nga sa'ín'oón kui ngayeje kjoanimá xi kjit'a kui xojoon,
- 19 kó tsi tjin xi kjoa'áxín chií én xí Néná tsáyá xi kjit'a kui xojoon, Néná kjoa'áxiín nguindie xi soboaá kui, kia xojoon nínga tjit'a ja'eén xta xi k'uíndo ngatsjé nixtjin kojo naxiínda tsjie xi kjit'a kui xojoon.
- 20 Kui xi ts'éntsáyá kui nij bi tsó: –Joon, je tsá ndibá an. Boa kji'i. ¡Jabí'in, Ndia Kjisoo!
- 21 Ndianá Jesukristoo nga tsjainú ngayeje kjoandaa. Boa kji'i.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil